

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

ЗБІРНИК
матеріалів звітної наукової конференції
Відокремленого структурного підрозділу
«Івано-Франківський фаховий коледж
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника» за 2023 рік

1 квітня – 5 квітня 2024 року

УДК 001(08)

Збірник матеріалів звітної наукової конференції ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» за 2023 рік. Івано-Франківськ, 2024. 419 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова оргкомітету – директор коледжу, кандидат філософських наук,
професор, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Ю. М. МОСКАЛЕНКО.

Заступник голови оргкомітету – заступник директора з навчально-виховної роботи, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Т. В. ПОЛЯКОВА.

ЧЛЕНИ ОРГКОМІТЕТУ:

Ликтей Л. М., Сидорук О. М., Наконечна І. М., Вольвин Е. М., Глушко В. І.,
Надурак Н. М., Гоцуляк К. І., Павлюк С. М., Селепій О. Д., Солонець Д. М.,
Стребкова І. В., Савчин Н. В., Гаріджук О. М., Гавадзин О. Я.

ДАТА ПРОВЕДЕННЯ:

1 квітня – 5 квітня 2024 року

ВСП «Івано-Франківський фаховий коледж
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника», 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ТА ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Уляна Гуменюк</i> Гривня як історичне джерело.....	11
<i>Вікторія Зорійчук</i> Вчення Ф. Бекона про методи пізнання як настанова для вчителя початкових класів.....	13
<i>Христина Панчук</i> Відображення стану шкільництва й становища вчителя в літературних творах жінок-педагогів Західної України (друга половина ХІХ – перша третина ХХ століття).....	15
<i>Златослава Павлюк</i> Від ідей до дій: життєвий шлях Івана Павлюка.....	18
<i>Богдан Суслик</i> Символ наукової чесності Михайло Брайчевський.....	20
<i>Василина Галюк</i> Кривавий листопад у Станіславові (80 роковини).....	23
<i>Галина Мицканюк</i> Діячі антирадянського руху спротиву в Космачі: живі історії.....	25
<i>Адріана Стефанюк</i> Мирослава Єжеленко - призабута зірка української радянської естради.....	28
<i>Анастасія Зоріна</i> «ИХТАМНЕТ»: Початок гібридної війни рф проти України.....	30
<i>Оксана Кацук</i> Волонтаризм Ф. Ніцше в контексті міжнародних подій сьогодення.....	33
<i>Валентина Струтинська</i> Способи встановлення істини.....	35
<i>Вікторія Яківчук</i> Різнобарвний менеджмент Говарда Шульца.....	37
<i>Діана Бойко</i> Основні принципи управління командою Тіма Кука.....	39
<i>Юлія Опар</i> Soft skills як основа для формування управлінських рішень в сучасному менеджменті.....	41
<i>Богдан Мороз</i> Особливості формування фахових компетентностей сучасного фахівця в сфері ІТ.....	43
<i>Сніжана Дидяк</i> Ораторське мистецтво як навичка сучасного дизайнера.....	45
<i>Сніжана Дзьоба</i> Ідея «вічної любові»: філософсько-антропологічний аспект.....	47
<i>Плитчук Соломія, Зуб'юк Ярина</i> Знамениті гості Марічки ІЛЮК.....	49

СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКА.....	53
<i>Софія Білик</i> Базові засади формування рухових умінь та навичок у дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання.....	53
<i>Сніжана Дзьоба</i> Формування мовленнєвої компетенції дошкільника із порушеннями зору при навчанні англійської мови.....	56
<i>Юлія Засць</i> Вплив здоров'язбережувальної технології на мовленнєвий розвиток дошкільників.....	59
<i>Уляна Шулик</i> «Особливості використання ігрових прийомів для розвитку	

артикуляційної моторики у дошкільників».....	62
<i>Світлана Підберезька</i> Використання театралізованої діяльності в ознайомленні дітей середньої групи зі звуками.....	65
<i>Антоніна Белей</i> «Розвиток словесної творчості дітей засобом народної казки»	67
<i>Вікторія Галів, Ольга Чеверда</i> «Неповторний світ поезії Тараса Шевченка дітям дошкільного віку».....	69
<i>Марія Бабій</i> «Магія казкового слова як важливий засіб мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку».....	72
<i>Наталя-Марія Бойчук</i> «Формування мовленнєвої компетентності дошкільників у процесі навчання переказу літературних творів».....	75
<i>Вікторія Хомин</i> Ігри-фантазування, як засіб мовленнєвого розвитку старших дошкільників.....	77
<i>Катерина Фіголь</i> «Формування навичок комунікації у дітей: ранкова зустріч «Мовленнєвий досвід»».....	79
<i>Тетяна Білик.</i> Використання кубика “Rory’s story cubes“ для розвитку зв’язного мовлення дошкільників.....	81
<i>Наталя Варушко</i> Мультимедійні ігри, як засіб розвитку мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.....	83
<i>Леся Чорній</i> «Ігрова діяльність як ключовий спосіб формування англомовленнєвої компетенції дошкільника».....	85
<i>Маргарита Данилюк.</i> Українська література як чинник виховання сімейних цінностей у дітей за умов сучасних викликів.....	87
СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»	
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА СТРАТЕГІЇ	
<i>Вікторія Зорійчук, Оксана Кащук</i> Ранкові зустрічі як елемент формування сприятливого середовища для комунікації та взаємодії між учнями початкових класів.....	89
<i>Тетяна Семен.</i> Варіантність використання народознавчого матеріалу на інтегрованих уроках у НУШ.....	92
<i>Тетяна Танасійчук.</i> Вдосконалення економічної грамотності здобувачів початкової освіти на інтегрованих уроках у НУШ.....	95
<i>Уляна Луцька.</i> Розвиток математичної грамотності здобувачів початкової освіти засобами інтеграції.....	97
<i>Іванна Грам'як.</i> Використання LEGO технологій у процесі формування математичних компетенцій у здобувачів початкової освіти.....	99
<i>Іванна Урсуляк.</i> Використання флеш-карток, як допоміжний засіб вивчення української мови.....	101
<i>Соломія Остап'юк.</i> Інтелектуальні картки, як додаткове джерело для вивчення української мови у початкових класах.....	103

<i>Юлія Жаба.</i> Норми і правила етикетної мовленнєвої поведінки на уроці.....	105
<i>Лілія Ладаняк.</i> Іншомовна лексика в професійному мовленні.....	107
<i>Яна Струк.</i> Лінгвістична цінність інтернет-мемів для сучасної української мови.	109
<i>Людмила Магаль.</i> Роль слова у духовному розвитку дитини (за творами В.О.Сухомлинського).....	111
<i>Наталія Довжанська.</i> Рідна мова у педагогічній спадщині І. І. Огієнка.....	113
<i>Тетяна Николайчук.</i> Мовна професіограма вчителя початкових класів.....	115
<i>Тетяна Реміцька.</i> Використання англіцизмів у професійному розвитку вчителя початкових класів.....	117
<i>Уляна Луцька.</i> Професійний розвиток вчителя початкової школи засобами неформальної освіти.....	120
<i>Наталія Мухайр.</i> «Щоденні 5» як невід’ємна методична технологія Нової української школи.....	123
<i>Вікторія Савчин.</i> Казкотерапія та сторітейлінг на уроках української мови та читання.....	126
<i>Тетяна Танасійчук.</i> Формування фінансової грамотності здобувачів початкової освіти в умовах НУШ.....	120
<i>Анастасія Головата.</i> Роль вчителя у подоланні перфекціонізму у дітей молодшого шкільного віку.....	131
<i>Дарина Бельмега.</i> Інтегроване навчання як засіб формування у молодших школярів цілісності сприйняття навколишнього світу.....	132

СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДИЗАЙН»

«НЕОБХІДНІСТЬ НАВЧАННЯ ВИСОКО ПРОФЕСІЙНИХ ДИЗАЙНЕРІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА»

<i>Аліна Гавадзин.</i> Інтер’єрний дизайн для простору з обмеженими можливостями: Розгляд адаптивних та інклюзивних рішень у дизайні приміщень для всіх користувачів.....	134
<i>Ірина Крицул.</i> Реставрація та відновлення культурної спадщини в площині громадських ініціатив (на прикладі проекту «Франківськ який треба берегти»).....	137
<i>Аліна Микитин.</i> Арт простір як модель реновації мілітарної споруди (на прикладі Бастіону Станіславівської фортеці).....	140
<i>Евеліна Федорчук.</i> Ретроспективний огляд стилістичних особливостей архітектурних споруд по вул. Шевченка (м. Івано-Франківськ).....	143
<i>Анна Сидор.</i> «Ефективність використання простору на громадських зупинках: підходи ергономіки та містобудування».....	146
<i>Яна Бойчук.</i> Дизайн ергономічного забезпечення інформаційно-предметного середовища навчального кабінету початкової школи.....	148

СЕКЦІЯ ПРАВНИЧИХ НАУК. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОВИХ

НАУК ОЧИМА ПРАВНИКІВ-ПОЧАТКІВЦІВ

<i>Владислав Угринчук. Аналіз та оцінка ролі НАТО в сучасному світі: стратегічне партнерство, безпека та стабільність.....</i>	<i>150</i>
<i>Діана Попадинець. Права дитини в умовах військової агресії в Україні: аналіз та заходи їх захисту.....</i>	<i>152</i>
<i>Вікторія Фрейшин. Ефективність механізмів захисту прав національних меншин: аналіз та рекомендації.....</i>	<i>154</i>
<i>Марія Тупусяк. Міжнародно-правова відповідальність за розв'язання агресивної війни.....</i>	<i>156</i>
<i>Вероніка Шашкевич. Правовий режим воєнного стану в Україні: аналіз законодавства, практика застосування та вплив на права та свободи громадян.....</i>	<i>158</i>
<i>Владислав Притоцький. Правовий статус військовополонених у міжнародному гуманітарному праві.....</i>	<i>160</i>
<i>Софія Сметанюк. Становлення та розвиток нації в контексті правової держави: аналіз історичного досвіду та сучасні виклики.....</i>	<i>162</i>
<i>Владислав Кушнірюк. Особливості захисту прав вимушених переселенців в Україні та зарубіжних країнах.....</i>	<i>164</i>
<i>Дмитро Семків. Правове виховання українського суспільства: стратегії, інструменти та перспективи в контексті формування правової культури та громадянської свідомості.....</i>	<i>166</i>
<i>Богдана Бундзяк. Правові аспекти перевищення службових повноважень та їх класифікація у сфері адміністративного права.....</i>	<i>168</i>
<i>Мар'яна Сенюк. Дезінформація як інструмент впливу на суспільство: аналіз механізмів поширення та наслідків для громадянського суспільства і демократії.....</i>	<i>170</i>
<i>Тетяна Градюк. Особливості адміністративної відповідальності при забезпеченні публічної безпеки та порядку під час військового стану в Україні.....</i>	<i>172</i>
<i>Таміла Рудак. Академічна доброчесність в навчальній та науковій діяльності та боротьба з.....</i>	<i>174</i>
<i>Інеса Маковійчук. Електронні гроші як об'єкт цивільних правовідносин.....</i>	<i>176</i>
<i>Марія Стадник. Електронний підпис як елемент електронної ідентифікації особи.....</i>	<i>178</i>
<i>Ольга Грицюк. Аналіз воєнних злочинів під час повномасштабного вторгнення: правова відповідальність та каральні заходи.....</i>	<i>180</i>
<i>Тетяна Лазорик. Поняття та види рецидиву кримінальних правопорушень... </i>	<i>182</i>
<i>Максим Мельник. Експертиза з питань права у цивільному судочинстві.....</i>	<i>184</i>
<i>Михайло Бевзюк. Медіатор як незалежний посередник у цивільному процесі.</i>	<i>186</i>
<i>Наталія Торбин. Гендерний аспект кримінальної відповідальності: особливості та тенденції.....</i>	<i>188</i>

<i>Вікторія Лашта.</i> Пробаційний нагляд як вид покарання за кримінальне правопорушення. Законодавча ініціатива.....	190
<i>Марія Олексюк.</i> Вплив корупції на обороноздатність країни в умовах воєнного стану.....	192
СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА»	
«ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ЇЇ ТУРИСТИЧНИХ ЦЕНТРІВ».....	
<i>Ілля Дуленчук.</i> Використання штучного інтелекту в туристичній діяльності...194	194
<i>Марта Томашевська.</i> «Тіні забутих предків»: література й кіно – два види мистецтва, що взаємодіють і прославляють Гуцульщину на світовому рівні...196	196
<i>Христина Мосяк.</i> Кулінарна спадщина Івано-Франківської області: основа гастрономічного туризму.....	198
<i>Анатолій Генсецький.</i> Готельно-ресторанний бізнес в Україні: реалії та пріоритети відновлення.....	200
<i>Вікторія Пітеляк.</i> Рекреаційна привабливість Верховинського району: шляхи розвитку.....	203
<i>Софія Гавришук.</i> Вплив подорожей на фізичне та психічне здоров'я людини	205
<i>Софія Сухарчук.</i> Основні види туризму та перспективи їх розвитку у Верховинському районі.....	208
СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ» «СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ І СВІТІ».....	
<i>Анастасія Андрусак.</i> Стандартизація як інструмент державного управління туристичною діяльністю в сучасних умовах.....	211
<i>Мережко Софія.</i> Віртуальні екскурсії Україною як форма просування туристичного продукту.....	213
<i>Грабовська Наталія.</i> Сучасні тренди розвитку туризму у світі.....	215
<i>Балакірева Лілія.</i> Вплив мовних бар'єрів на якість обслуговування в туристичній індустрії.....	217
<i>Грималюк Вікторія.</i> Іноземні інвестиції в туристичній сфері України.....	219
<i>Катрич Сніжана.</i> Нетрадиційні види туризму та перспективи розвитку в Україні.....	221
<i>Дмитро Гуцуляк.</i> Майбутнє подорожей: Як віртуальна реальність змінює туризм.....	223
СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ США У РОБОТІ З ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ» «ВИВЧЕННЯ ПРОГРАМ ТА МЕТОДИК, СПРЯМОВАНИХ НА ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ (ІЗ ДОСВІДУ США)».....	
<i>Кіра Кулієва.</i> Вплив гаджетів на формування характеру дитини.....	226
<i>Антоніна Белей.</i> Особливості формування характеру в дитячому віці.....	229
<i>Соломія Бойко.</i> Феномен конфлікту в дитячому середовищі.....	232

<i>Соломія Литвин. Як виховувати чесність у дитини.....</i>	<i>235</i>
<i>Андріана Міщук. Мова як виразник характеру дитини.....</i>	<i>238</i>
<i>Ангеліна Гугляк. Лінгвальні ознаки і засоби вираження конфлікту.....</i>	<i>241</i>
<i>Дарина Кірик. Значення мови в саморозвитку дитини.....</i>	<i>244</i>
<i>Анна Чупак. Мовнокомунікативні компетентності лідера.....</i>	<i>247</i>
<i>Ярослава Вовк. Вербальні конфлікти в сучасних дослідженнях мовленнєвої діяльності.....</i>	<i>250</i>
<i>Олеся Панчишак. Як виховати лідера (із досвіду США).....</i>	<i>253</i>
<i>Аліна Цибух. Виховання характеру молодшого школяра: розвиваємо відповідальність та сміливість. Чому це важливо?.....</i>	<i>255</i>
<i>Леся Сологуб, Тетяна Стамбульська Формування характеру дитини молодшого дошкільного віку (використання досвіду США).....</i>	<i>258</i>
СЕКЦІЯ «ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА» «ІНКЛЮЗИЯ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, ВЗАЄМОДІЯ» INCLUSION, EQUITY, COOPERATION.....	261
<i>Абрам Вікторія, Івасишин Марія-Антоніна, Гринда Ольга, Пенгрин Юлія. Соціальна інклюзія учнів з ООП.....</i>	<i>262</i>
<i>Аліман Романія. Розвиваємо цифрові навички у дітей з ООП.....</i>	<i>264</i>
<i>Бойчук Христина. Компаративне дослідження систем інклюзивного навчання в Україні та світі.....</i>	<i>266</i>
<i>Бігун Любомира, Савчин Вікторія. Інклюзивна казкотерапія.....</i>	<i>268</i>
<i>Бугра Марія. Організація роботи команди супроводу в інклюзивному закладі.....</i>	<i>270</i>
<i>Бурдуланюк Софія. Аспекти соціальної реабілітації осіб з ООП.....</i>	<i>273</i>
<i>Велка Мар'яна. Організація корекційно-виховної роботи спеціального педагога в інклюзивному просторі.....</i>	<i>275</i>
<i>Височан Вікторія. Створюємо інклюзивне освітнє середовище на заняттях з англійської мови.....</i>	<i>277</i>
<i>Вуйцик Ольга. Допомога дітям, які зазнали булінгу.....</i>	<i>279</i>
<i>Ганущак Ірина. Storytelling як метод організації інклюзивного освітнього середовища.....</i>	<i>282</i>
<i>Голубовська Олеся. Методи навчання англійської мови дітей з порушеннями зору в початковій школі.....</i>	<i>285</i>
<i>Госедло Наталія. ІКТ при навчанні дітей з особливими освітніми потребами.....</i>	<i>288</i>
<i>Гриньків Наталія. Участь батьків у творенні інклюзивного середовища.....</i>	<i>290</i>
<i>Гуменюк Уляна. Створюємо інклюзивний освітній простір на уроках інформатики в початковій школі.....</i>	<i>293</i>
<i>Гуш Вероніка. Підтримка інклюзії в Україні – приклад міжнародної письменниці.....</i>	<i>295</i>
<i>Гуцул Ілона. Перехід дитини з ООП із дитячого садка в школу.....</i>	<i>298</i>
<i>Джумаджук Христина. Інклюзивне навчання на уроках інформатики.....</i>	<i>301</i>
<i>Дідушко Марія. Протидія булінгу в школі: організуємо інклюзивний освітній</i>	

простір.....	303
<i>Дорошук Лариса.</i> Техніки та методи інклюзивної комунікації з дітьми з ООП.....	305
<i>Дуб'як Діана.</i> Психологічні аспекти організації інклюзивного середовища....	307
<i>Дудяк Юлія.</i> Інклюзія, справедливість та взаємодія для кращого майбутнього України.....	309
<i>Дунда Вікторія.</i> Розбудова інклюзивної освіти в ЗДО з використанням ігрового підходу.....	311
<i>Єднак Юлія.</i> Створення осередків соціальної реабілітації для людей з ООП...313	
<i>Зорійчук Вікторія.</i> Застосування майндмепінгу на уроках англійської мови в початковій школі: інклюзивний аспект.....	316
<i>Зорійчук Вікторія, Кащук Оксана.</i> Мотивування молодших школярів до навчання в інклюзивному середовищі.....	319
<i>Іванків Ілона, Стецюра Тетяна.</i> Взаємодія вчителя та асистента в інклюзивному класі.....	321
<i>Івануляк Діана.</i> Вивчення англійської мови та інклюзивна освіта.....	323
<i>Кащук Оксана.</i> Використання методу В. Козьявкіна у роботі з дітьми, що мають ДЦП.....	325
<i>Кащук Оксана.</i> Особливості дистанційної психолого-педагогічної підтримки учнів з ООП та їх родин.....	327
<i>Климович Іванна.</i> Функції родини в інклюзивному навчанні.....	329
<i>Косач Юлія.</i> Поради щодо навчання дітей з ООП в умовах воєнного стану...331	
<i>Кушлик Валерія, Чіпко Ольга.</i> Успішна інклюзія учнів з ООП в закладі освіти.....	334
<i>Кушнірчук Ольга.</i> Інклюзивна освіта для кожної дитини.....	337
<i>Лісевич Христина.</i> Раннє втручання: діагностування і підтримка дітей раннього та дошкільного віку.....	340
<i>Лонич Вікторія.</i> Навчання дітей з ООП з використанням комп'ютерних ігор342	
<i>Ляшенко Світлана.</i> Психолого-педагогічний супровід учнів з ООП.....	345
<i>Майданська Анна.</i> Принципи універсального дизайну.....	348
<i>Мудрецька Юлія.</i> Роль технологій у створенні доступного середовища для учнів з ООП.....	351
<i>Нерестюк Юлія.</i> Навчаємось взаємодії і підтримці в часи війни: благодійне студентське колядування.....	353
<i>Николайшин Віталія.</i> Деякі аспекти організації інклюзивного освітнього середовища та створення ІПР.....	355
<i>Панчишак Олеся.</i> Навчання дітей з ООП за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.....	357
<i>Панькевич Тетяна.</i> Інклюзивний процес в освітніх закладах.....	359
<i>Пастух Ірина.</i> Фаховий психологічний супровід інклюзивної освіти.....	361
<i>Пиц Роман.</i> Навчання іноземної мови дітей: інклюзивні методики.....	364

<i>Пристай Юлія.</i> Основні етапи становлення інклюзивної освіти.....	367
<i>Романів Ірина.</i> Правильний вибір технологій фізичної реабілітації для дітей з ДЦП.....	370
<i>Савчин Мар'яна.</i> Підтримка учнів у транзиції до середньої школи.....	373
<i>Савчин Юлія.</i> Позитивне ставлення до дітей з ООП – як досягати?.....	375
<i>Семків Марія.</i> Співпраця ЗФПО і родини для покращення успішності студентів.....	377
<i>Сілецька Вікторія.</i> Організація підготовки майбутніх педагогів до роботи в інклюзивному середовищі.....	379
<i>Струтинська Валентина, Токарук Христина.</i> Особливості реабілітації осіб з порушеннями зору.....	381
<i>Струтинська Христина.</i> ІКТ в інклюзії: можливості та виклики.....	383
<i>Телюк Анна.</i> Важливість позитивного психоемоційного стану дітей з ООП та способи регуляції.....	385
<i>Тимочко Оксана.</i> Навчання дітей з інтелектуальними порушеннями.....	387
<i>Франчук Вікторія.</i> Формування безпечного та відкритого середовища в класі для психоемоційної підтримки учнів.....	389
<i>Хомин Марта.</i> Диференційований підхід при навчанні дітей з порушеннями інтелектуального розвитку.....	391
<i>Чирик Марія.</i> Виклики у застосуванні інклюзивних підходів в умовах воєнної агресії.....	393
<i>Шашкевич Юлія.</i> Підтримка родин, в яких виховуються діти з інвалідністю.....	395
<i>Шкрібляк Богдана.</i> Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.....	397
<i>Штигар Надія.</i> Методики навчання гіперактивних дітей.....	399
<i>Юречко Яна.</i> Засади інклюзивної освіти в контексті реформи української школи.....	401
<i>Юришин Марія, Гаврилюк Вікторія, Андріїв Вікторія, Юхней Віта.</i> Аспекти організації інклюзивного освітнього простору в умовах воєнного стану.....	403
<i>Ющук Марія.</i> Дослідження питання інклюзивного волонтерства в Україні....	405
<i>Якимець Соломія.</i> Принципи психолого-педагогічної підтримки дітей з ООП.....	407
<i>Якубик Аліна.</i> Поради батькам дітей з ООП: навчання під час війни.....	410
<i>Янюк Віра.</i> Формування комунікативних навичок у дітей з РАС.....	412
<i>Яремчук Марта.</i> Зasadничі принципи та цінності інклюзивної освіти	414
<i>Кицькевич Катерина-Аліна.</i> Роль компліментарних висловлювань як засобу мотивації дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі	416
<i>Чорнописька Любов.</i> Використання флеш-карток як ефективний стимул вивчення української мови дітей з особливими освітніми потребами.....	418

СЕКЦІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ «РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ ТА ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»

КЕРІВНИК – голова циклової комісії загальної підготовки, кандидат історичних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач Н.М. НАДУРАК.

СЕКРЕТАР – кандидат філософських наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач Р.О. ПЯТКІВСЬКИЙ.

ГРИВНЯ ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО

Уляна Гуменюк,
студентка IV курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Пятківський Роман Олександрович**, кандидат філософських наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми. Гривня функціонувала як грошова одиниця на різних етапах розвитку української державності, а тому може бути використана як історичне джерело для вивчення різних аспектів економічної, фінансової та політичної історії України.

Мета – розкрити основні етапи становлення гривні як офіційної валюти України та окреслити її зачужість як історичного джерела.

Виклад основного матеріалу. Гроші віддавна є невід’ємною частиною життя людини. В Україні вони мають власу національно-культурну специфіку, яка простежується на всіх етапах розвитку гривні.

Назва «гривня» походить від прикраси з золота або срібла у вигляді обруча, який носили на шії (тобто – на «загривку»). Зазвичай це були м’яко закруглені обручі, з кінцями у вигляді голів левів, прикрашених кольоровою емаллю.

Перше згадки «гривні» як грошової одиниці зустрічається в «Повісті минулих літ». Вже у VIII–IX століттях при здійсненні торгових операцій, сплаті данини гривня використовувалась як міра ваги і лічби. В XI столітті слово «гривня» набуло іншого значення – вагового. Вага срібла могла складатися з певного числа однакових монет, тому поступово виник рахунок їх на штуки. Монетні гривні проіснували до другої половини XIII століття, лише новгородські гривні протрималися до кінця XV століття. А от як вагова монета «гривенка» протрималася до XVIII століття.

У новітній історії випуск гривневих банкнот розпочався завдяки прийняттю Українською Центральною Радою Закону «Про грошову одиницю,

биття монети та друк державних кредитових білетів» від 1 березня 1918 року. І вже 6 квітня того року перші гривневі банкноти з'явилися в обігу як грошова одиниця УНР [1]. Випускати гривні продовжував гетьман Української Держави Павло Скоропадський, а потім і уряд Директорії. Після поразки українських державницьких змагань 1917-1920 років гривня припинила своє існування.

Лише в квітні 1991 року розпочалася робота над випуском нових грошей для Української РСР. В обіг гривня введено згідно з Указом президента України Леоніда Кучми «Про грошову реформу в Україні» від 25 серпня 1996 року. Відтоді гривня є офіційною грошовою одиницею України, при цьому вона декілька разів змінювала своє оформлення. Сьогодні гривня є символом незалежності та суверенітету України. Вона демонструє економічний потенціал країни та стабільність її фінансової системи, а також естетичний смак українців.

Зовнішній вигляд гривні, зображення та написи на монетах та банкнотах носять історичний характер, зображають видатних історичних діячів та культурні пам'ятки України, відбивають світогляд та цінності українського народу.

Висновки. Гривня як національна валюта України є важливим елементом історичного, економічного та культурного образу нашої держави. Історія гривні сягає корінням в давні часи, коли гривня використовувалася як обмінний засіб та вимірювальна одиниця вартості. Зазнаючи змін, вона яскраво свідчить про політичні, економічні та культурні трансформації, що відбувалися в Україні.

Список використаних джерел

1. Дмитрієнко М. Ф. Грошовий обіг в Україні 1917—1920 / Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ: Наукова думка, 2004. Т. 2: Г Д. 518 с.

ВЧЕННЯ Ф. БЕКОНА ПРО МЕТОДИ ПІЗНАННЯ ЯК НАСТАНОВА ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Вікторія Зорійчук,

студентка IV курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **П'ятківський Роман Олександрович**, кандидат філософських наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми. У сучасному світі важливо розвивати не лише знання учнів, але й їхні пізнавальні навички. Вчитель початкових класів відіграє ключову роль у цьому процесі, саме тому ідеї Френсіса Бекона про спостереження, експеримент, систематизацію та досвід є надзвичайно актуальними в педагогіці та можуть допомогти педагогу розвивати у своїх учнів критичне мислення, стимулювати їх до активного навчання, допомогти освоїти процес пізнання. Такий підхід здатний покращити якість навчання в початкових класах і підготувати школярів до подальшого навчання.

Мета – розкрити основні засади методу пізнання Ф. Бекона, які доречно застосовувати під час навчання учнів молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Творчість першого філософа Нового часу Ф. Бекона мала значний вплив на розвиток філософії та науки. Його вважають фундатором емпіризму – наряду, який основним джерелом пізнання проголошує чуттєвий досвід. «Немає нічого в розумі, чого б не було у відчуттях», – переконував англійський мислитель [1, с. 48].

Ф. Бекон прагнув віднайти науковий метод, здатний накопичувати достовірне і корисне знання про природу, яке допоможе людині оволодіти нею [2, с. 69-70]. Критикуючи традиційні форми знання (схоластику, магію, аристотелівську логіку) як помилкові і марні, мислитель у праці «Новий Органон» пропонує більше ефективні підходи. Зокрема він розкрив зміст трьох шляхів пізнання, які він метафорично назвав «шляхом павука», «шляхом мурашки» та «шляхом бджоли». [3]

«Шлях павука» – це спосіб отримання знання з «чистого розуму», тобто раціональним шляхом. На жаль, даний шлях ігнорує або значно принижує роль конкретних фактів та практичного досвіду, містить небезпеку побудови спекулятивних конструкцій. Звісно, вчителю необхідно опиратися на теоретичні знання та прийоми, щоб цікаво та творчо пояснити дітям матеріал. Однак виключно теоретичних знань недостатньо – необхідно їх перевіряти фактами і застосовувати на практиці.

«Шлях мурашки» – це спосіб отримання знань, коли збір фактів відбувається виключно завдяки органам відчуття. При цьому, на жаль, інформація не аналізується та не впорядковується розумом. Вчитель повинен не лише збирати інформацію і сприяти її накопиченню учнями. Необхідно навчити їх також систематизувати ці знання і перевіряти достовірність інформації фактами та чуттєвим досвідом.

Найбільш довершеним способом пізнання Ф. Бекон вважав **«шлях бджоли»**, адже він поєднує переваги «шляху павука» і «шляху мурахи». Цей підхід передбачає збір лише найкориснішої інформації та досвіду, які надалі раціонально-критично систематизують і доцільно використовують для досягнення найкращого результату. Застосування «шляху бджоли» в освіті містить заклик до вчителя збирати найкращі матеріали та методики, узагальнити і систематизувати їх з метою дати учням найкращі знання та інструменти, які вони зможуть практично застосувати у своєму житті. Метафорично діяльність вчителя можна проілюструвати працею бджоли, яка полягає у збиранні знань-«нектару» заради «цілющого меду», тобто практичних результатів, навиків і вмінь. Тому педагогу важливо подавати учням найважливіші та найкорисніші інформацію та вміння, заохочувати їх систематизувати та узагальнювати отримані факти, розвивати критичне мислення та пізнавальні здібності, а також робити самостійні висновки. Завдяки «шляху бджоли» у вчителя з'явиться можливість розкрити весь потенціал тези Ф. Бекона про те, що «знання – це сила».

Ф. Бекон звертає увагу на плодоносні та світлоносні досліди. Якщо перші приносять безпосередню користь людині, то світлоносні допомагають пізнати закони, явища і властивостей речей. У будь-якому випадку знання повинні ґрунтуватися на фактах і вже від них можна рухатися до ширших узагальнень. [1, с. 48]

Висновки. Вчення про методи пізнання Ф. Бекона є актуальною методикою, яку варто враховувати педагогам, адже він обґрунтовує переваги збалансованого застосування сильних сторін емпірико-раціоналістичного методу. Сучасний вчитель початкових класів повинен оперувати найбільш достовірними фактами, вчити використовувати найефективніші способи досягнення результату. Саме цей шлях приведе його вихованців до успіху, заохотить їх вчитися і неодноразово допоможе учням застосувати здобуті знання під час розв'язання практичних завдань.

Список використаних джерел

1. Філософія: підручник/ О. Г. Данильян, В. М. Тараненко. Харків: Право, 2012. 312 с.
2. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посібник. Львів: Сполум, 2014. 277 с.
3. Формування наукового пізнання та філософії як науки Френсісом Беконем [Електронний ресурс] URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13128/>

ВІДОБРАЖЕННЯ СТАНУ ШКІЛЬНИЦТВА Й СТАНОВИЩА ВЧИТЕЛЯ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ ЖІНОК-ПЕДАГОГІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

Христина Панчук,

студентка II курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Горецька Ольга**

Петрівна, спеціаліст першої категорії, викладач.

Актуальність проблеми. Вирішальна роль у національному вихованні молодого покоління, безумовно, належить педагогові.

Літературні твори Катрі Гриневич, Ольги Дучимінської, Уляни Кравченко, Костянтини Малицької, Марійки Підгірянки є достовірним джерелом інформації про розвиток шкільництва й становище вчителя в кінці ХІХ – на початку ХХ століття на теренах Західної України.

Мета – визначити соціально-економічні, суспільно-політичні умови праці жінок-педагогів через призму літературних творів авторок.

Виклад основного матеріалу. У кінці ХІХ – на початку ХХ ст. закладалися основи національно-патріотичного, громадянського виховання української молоді. Живі свідчення цих процесів знаходимо в літературних творах жінок-педагогів.

В автобіографічних повістях Ольги Дучимінської “Весняні дні“ й Уляни Кравченко “Спогади вчительки“ зображено побут, умови праці, вплив оточення на формування особистості народних учителів.

Уляна Кравченко в учительському середовищі натрапляє на лицемірство, підступність, невиконання своїх обов’язків, інтриги. Місцеві вчителі влаштовують підступи проти неї, кажучи, що вона “не учителька для міста, де люди хочуть бавитися“ [4, 323].

На думку Уляни Кравченко, у школі потрібно “стати до праці; пам’ятати про кожду дитину, про все пам’ятати, щоб не ломити, не затемнювати, а підносити душу дитини до світла, тут терпеливості треба, щоб ту дрібноту навчити читати, писати, думати” [4, 366].

Основна маса галицьких вчителів у другій половині ХІХ – першій третині ХХ століття ледве зводила кінці з кінцями, постійно борючись із нестатками, голодом, смертю, жила в жахливих побутових умовах. І. Я. Франко

неодноразово писав також про юридичну безправність учителів, численні випадки звільнення їх з роботи, перекидання з місця на місце.

Яскравим прикладом такого ставлення до вчителя була Уляна Кравченко, яка змушена була переїхати в село, де зовсім не було школи. Свідчення різкого переводу маємо також у повісті О. Дучимінської “Весняні дні”.

Своє життя жінки-педагоги нерозривно поєднували з долею народу. У роки Першої світової війни Катря Гриневич і Марійка Підгірянкa з чотирма малолітніми дітьми опиняються в австрійському місті Гмінді, куди евакуювали мирне населення Галичини, звільняючи територію для воєнних дій. Тисячі галичан померло в таборах для переселенців з голоду й від епідемій. В умовах, де щоденно лунали плачі матерів за померлими дітьми, де панували, здавалося б, безнадія та відчай, К. Гриневичева знайшла в душах людей, крім болю й суму, багато душевної теплоти, віри в завтрашній день. Очевидно, тому збірка новел і нарисів письменниці-гуманістки отримала лаконічну назву “Непоборні”.

Марійка Підгірянкa, чим могла, допомагала своїм країнам і виливала у своїх творах тугу за Батьківщиною, жаль за понівеченими людськими долями. Так була написана поема “Мати-страдниця”, яка стала трагічним літописом страждань українських переселенців, пройнята болем матері, у якої хвороба й війна забрала двох доньок і двох синочків.

Жінки-педагоги присвятили себе служінню народу. О. Дучимінська, наприклад, проводила велику просвітницьку роботу серед сільських жінок, збирала кошти на навчання обдарованих дітей з бідних селянських родин, опікувалася сиротами. У роки Першої світової війни часто бувала на фронті, збирала подарунки для Українських Січових Стрільців.

К. Малицька, інтернована російською окупаційною владою до далекого Красноярська, зуміла організувати українську школу імені І. Котляревського, у якій навчала й виховувала дітей.

Значний внесок у справу виховання громадянських рис молодого покоління зробили письменниці художніми творами, утверджуючи перемогу добра над злом, торжество справедливості, перевагу суспільних інтересів над особистими. Скажімо, герой оповідання Марійки Підгірянки “Під час московського наїзду” організував підпільне навчання в закритій ворогом школі після арешту вчителя. Василько (оповідання “Все для народу”) віддав для “рідного краю найбільший свій скарб – свого любого, дорогого коня” [6, 48], бо “всі люблять свій рідний край більше, як усі скарби на світі, як себе самих” [6, 48].

Висновки. Літературні твори жінок-педагогів є багатим джерелом образів, які переконують сучасників у перемозі добра над злом, перевазі суспільних інтересів над особистими, силі добра, щирості, любові, поваги, оптимізму.

Список використаних джерел

1. Гриневичева К. Непоборні: Повісті, оповідання, новели / Упорядник, автор статті і приміток Ф. П. Погребенник. Львів: Каменяр, 2004. 397 с.
2. Домбровська Марія. Мати-страдниця / Організація українок Канади. Вінніпег, 1945. 30 с.
3. Дучимінська О. Сумний Христос / Упорядник та автор післямови Р. Д. Горак. Львів: Каменяр, 1992. 238 с.
4. Кравченко Уляна. Вибрані твори / Уляна Кравченко. Львів: Каменяр, 1996. 459 с.
5. Малицька К. Малі герої: Оповідання для дітей середнього шкільного віку / Упорядник, автор передмови Г. В. Дем'ян. Львів: Каменяр, 1991. 60 с.
6. Підгірянка Марійка. Марійчин Великдень / Марійка Підгірянка. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2005. 96 с.

ВІД ІДЕЙ ДО ДІЙ: ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ІВАНА ПАВЛЮКА

Златослава Павлюк,

студентка II курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Максимець Богдан Володимирович**, кандидат політичних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист.

Актуальність проблеми. У сучасному світі, де ставлення до громадянської активності та участі в громадських заходах відіграють важливу роль у формуванні культурного та соціального простору, актуальність проблеми залучення людей до цих процесів стає очевидною. У цьому контексті виникає необхідність дослідження й аналізу активної участі у громадянській діяльності особистостей, які володіють різноманітними талантами та здібностями, спрямованими на розвиток суспільства. Іван Павлюк – дідусь авторки, тому для неї дуже важливим є популяризація цієї непересічної постаті.

Мета – висвітлити основні віхи життєвої стежини Івана Павлюка, багаторічного Вербовецького сільського голови, письменника, поета, художника.

Виклад основного матеріалу. Іван Михайлович Павлюк народився 3 серпня 1952 року в селі Вербовець, нині Косівської міської територіальної громади Косівського району Івано-Франківської області. Його батьки – Михайло Павлюк та Параска Павлюк. Свого часу його тато був учасником боротьби ОУН та УПА, а також Вербовецьким сільським головою [1].

У четвертому класі життя звело Івана Павлюка з Сергієм Параджановим, який запропонував йому знятися в фільмі «Тіні забутих предків» у ролі Івашка. Проби були успішно зняті, але він виявився задорослим на цю роль. Ця зустріч значно повпливала на життя Івана Павлюка, і наштотхнула молодого хлопця на творчу й літературну діяльність [5].

Іван Павлюк навчався на відділі художньої обробки дерева в Косівському технікумі народних-художніх промислів. Закінчив його з відзнакою [1].

Служив два роки в армії (місто Львів). Працював два роки викладачем у Косівському технікумі. З 1994 до 2015 року Іван Павлюк працював головою села Вербовець. Був активним учасником товариства «Просвіта» з 2009 року [2].

З місцевими композиторами створив велику кількість пісень про рідний край. Досліджував історію сіл Вербовець та Старий Косів. У 2018 році був організатором святкування 700-річчя заснування Косова [5].

Сприяв роботі різним творчим експедиціям нематеріальної спадщини ЮНЕСКО. У даний час проживає в успадкованому будинку 1911 року забудови. В ньому зберігаються кахельні печі з роботами Олекси Бахматюка [4].

У даний час Іван Павлюк активно працює над створенням музики та написанням власних творів, співпрацюючи з Дмитром Федорчуком, Василем Федоришиним та іншими місцевими композиторами. Його пісні вже були опубліковані на сторінках районної газети «Гуцульський край», а також прозвучали на різних фестивалях та творчих зустрічах у місті Косів. Також він активно бере участь у роботі творчої студії «Флояр» та клубу творчої інтелігенції імені Пилипенка при місцевій спілці письменників України [5].

Висновки. Отже, Іван Михайлович Павлюк є важливою постаттю своєї громади, яка відзначається не лише своїм внеском у суспільне життя, але й активною роботою над збереженням історичної та культурної спадщини. Його вплив охоплює не лише сферу мистецтва, але й громадсько-політичну діяльність, вирізняючись відданістю своєму рідному краю та його розвитку.

Список використаних джерел

1. Атаманюк Ю. Михайло та Параска Павлюки: 70 щасливих років у парі, Львів. Спеціально для «Час і події». URL: <https://www.chasipodii.net/article/20566/>
2. Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка – громадська культурно-просвітницька організація. URL: <http://surl.li/sfvjif>
3. Косівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва – вищий навчальний заклад у Косові, входить до складу Львівської національної академії мистецтв. URL: <http://surl.li/sfvjil>
4. Олекса Бахматюк – український майстер декоративного розпису на кахлях. На Коломийській промисловій виставці 1880, де були виставлені твори Олекси Бахматюка, він отримав золоту нагороду. URL: <http://surl.li/sfvjir>
5. Свідчення Павлюка Івана Михайловича, 1952 року народження, про свій життєвий шлях і зустріч з Сергієм Параджановим. Проживає в селі Вербовець, Косівської міської об'єднаної територіальної громади Косівського району Івано-Франківської області, вул. Грушевського, буд 7. Тел.: 0985837039.

СИМВОЛ НАУКОВОЇ ЧЕСНОСТІ МИХАЙЛО БРАЙЧЕВСЬКИЙ (ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Богдан Суслик,

студент II курсу спеціальності «Прикладна математика».

Науковий керівник – **Надурак Наталія Миколаївна**, кандидат історичних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми. Відомий український історик Михайло Брайчевський народився 6 вересня 1924 р. у Києві, тож цього річ святкуємо 100-річний ювілей науковця, який став взірцем громадянської мужності, символом наукової чесності – людиною, яка не піддавалася шаленому тиску радянської репресивної системи, не поступалася власною совістю заради кар'єри й життєвих благ.

Мета – проаналізувати життєвий шлях та діяльність М. Брайчевського.

Виклад основного матеріалу. За час наукової діяльності, М. Брайчевським було написано понад 600 праць. Як чудовий фахівець у галузі ранньослов'янської і середньовічної археології, він створив власну концепцію давньої та середньовічної історії України. На противагу радянській історичній науці, яка обстоювала концепцію походження російського, українського й білоруського народів з єдиного слов'янського етносу, і таким чином обґрунтовувала тезу “злиття націй”, М. Брайчевський дійшов висновку, що твердження про “спільну колиску трьох народів-братів” не має під собою практичного підґрунтя [3, с 517]. Вчений заперечував теорію існування давньоруської народності. У 1960-х рр. М. Брайчевський був тісно пов'язаний з Клубом творчої молоді “Сучасник”, водив для них екскурсії по Києву, був активним учасником козацького лекторію, товаришував з шістдесятниками. Наукові погляди вченого у радянські часи часто йшли у розріз з офіційними. Навесні 1968 р. М. Брайчевського – провідного фахівця Інституту історії АН УРСР – звільнили з роботи за написану ним у 1966 р. статтю “Приєднання чи воз'єднання? (Критичні замітки з приводу однієї концепції)” [1]. Його прізвище стало відомим насамперед у дисидентському середовищі, адже текст статті активно поширювався у самвидаві, а згодом був надрукований у 1972 р. в Канаді. У 1965 р. Інститут історії АН УРСР почав готувати до друку двотомник “Історія Української РСР”, де події 8 січня 1654 р. трактувалися як “воз'єднання” України з Росією. Цей термін міцно утвердився в радянській історичній науці після урочистого святкування 300-річчя Переяславської ради (1954 р.). Таке трактування подій суперечило історичній правді. Міф

Переяслава був ключовим з точки зору офіційної радянської історіографії, адже узаконував союз українського і російського народів. Однак, форма цього союзу і нерівний статус учасників викликав справедливі зауваження. На це й звернув увагу М. Брайчевський. Проте, редакція “Українського історичного журналу” відмовилася її друкувати [2, с. 93]. Стаття написана як заперечення радянської концепції цивілізаторської, месіанської ролі Росії щодо “народів СРСР”, заперечення концепції “возз’єднання двох братніх народів” як великодержавної, шовіністичної, як переконлива критика перекозучень історії України XVII ст. “Україна ніколи не була відтогнута від Росії: йдеться про різні народи, що сформувалися незалежно один від одного і в різних історичних умовах”. І далі: “... історія України дістала дуже своєрідну інтерпритацію. Виходило, що протягом багатьох століть український народ боровся головним чином ... проти власної національної незалежності. Що незалежне існування було величезним злом для нашого народу. І, отже, всі ті, хто кликав його на боротьбу за національну незалежність, були найлютішими ворогами українського народу.” [1, с. 18]. Переяславський договір історик справедливо визначив як акт приєднання України до Росії, як вияв колоніальних тенденцій, притаманних для російського царизму. М. Брайчевський наважувався мати власну думку, а це вже була загроза режимові. В 1972 р. М. Брайчевського вдруге звільнили. В період «маланчуківщини» Велика кількість «незгодних» зазнали адміністративної розправи, втратили свої посади, а багато і засоби до існування [2, с. 95-97]. Протягом 1972–1978 рр. вчений заробляв на життя працюючи кочегаром.

У 1989 р. М. Брайчевський став одним із засновників “Народного Руху України за перебудову”. У своїх виступах вчений доводив, що український народ має свої державотворчі традиції, закорінені ще біля витоків Київської Русі, але й вказував на історичні прорахунки національно-патріотичних сил у боротьбі за незалежність, застерігаючи від надмірної ейфорії і запевнюючи, що імперський “центр”, піде на все, аби вгамувати тягу України до суверенітету [3, с. 523].

Висновки. М. Брайчевський помер у 2001 р. Знаковість його фігури виявлялася не лише у колосальному науковому доробку, а й у активній громадянській позиції. Вчений перебував на вістрі знакових подій в українській історії, коли відбувалось протистояння радянському тоталітаризму та здобуття незалежності України.

Список використаних джерел

1. Брайчевський М. Приєднання чи возз’єднання: критичні зауваги з приводу однієї концепції. Торонто, 1972. 65 с. Режим доступу: <https://diasporiana.org.ua/ideologiya/1557-braychevskiy-m-priyednannya-chi-vozyednannya-kritichni-zauvagi-z-privodu-odniyeyi-kontseptsiyi/> (дата звернення 03.04.2024).

2. Галішевський В. Історик та його доба: громадська, політична та пам'яткоохоронна діяльність Михайла Брайчевського крізь призму епохи. Кременець: Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник, 2018. 188, IV с. Режим доступу: https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/kaf_ist/monograph_posibn/istoryk_ta_yogo_doba.pdf (дата звернення 03.04.2024).

3. Радько П. Українська державна ідея в творчості історика Михайла Брайчевського. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/71951/31-Radko.pdf?sequence=1> (дата звернення 03.04.2024).

КРИВАВИЙ ЛИСТОПАД У СТАНІСЛАВОВІ (80 РОКОВИНИ)

Василина Галюк,

студентка II курсу спеціальності «Прикладна математика».

Науковий керівник – **Надурак Наталія**

Миколаївна, кандидат історичних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми: В часи Другої світової війни з 3 липня 1941 р. до 27 липня 1944 р. місто Станіславів було під німецькою окупацією,

тисячі його мешканців стали жертвами нового нацистського порядку. Опір окупантам чинили підпільні групи Організації українських націоналістів (ОУН), які активізували свою діяльність з літа 1943 р. Проти такого активного опору нацисти вирішили застосувати широкомасштабні каральні акції і однією з них став розстріл 27 членів ОУН в Станіславові у листопаді 1943 р.

Мета – розкрити події кривавого листопада і подвиг українських націоналістів, які 80 років тому героїчно загинули за волю України.

Виклад основного матеріалу. З вересня 1943 р. Українська народна самооборона (УНС) на Станіславівщині почала практикувати напади на німецькі та угорські автоколони. Наприкінці вересня чота під командуванням «Скуби» на дорозі Космач-Коломия організувала засідку, в яку потрапили чотири вантажівки з німцями. У перестрілці гітлерівці втратили близько 70 чоловік убитими. Протягом останніх трьох місяців 1943 р. УНС намагалася уникати активних бойових дій через введення в Галичині 2 жовтня системи розстрілу десяти заручників за вбивство одного німецького солдата або представника окупаційної влади [3]. Однією з таких каральних акцій став розстріл 27 націоналістів у Станіславові. У неділю, 14 листопада 1943 р. під час оперети «Шаріка» місцевого композитора Ярослава Барнича про кохання січового стрільця й закарпатської дівчини до українського театру ім. Івана Франка (сучасна філармонія) в Станіславові увірвались гестапівці й арештували понад 140 глядачів, серед яких були провідники ОУН [2]. Перед початком оперети до гестапо надійшов донос, що в театрі будуть озброєні оунівці. Під час другої дії вистави з автоматами в руках один за одним на сцену вийшли німецькі солдати на чолі з шефом станіславівського гестапо Оскаром Брандом. При обшуку в театрі гестапівці та шуцполіцаї знайшли залишену зброю і за підтримки провокатора виявили членів ОУН. 15-16 листопада у в'язниці на вул. Білінського (тепер Сахарова) тривали жорстокі допити заарештованих. Кількох чоловіків забили до смерті [1]. До в'язниці також привезли заарештованих

членів і симпатиків ОУН із Галича, Микуличина, Надвірної. Показова акція в Станіславові була продовженням заздалегідь спланованого плану, який гестапо розпочало ще 11 листопада арештами у Надвірній. Арештованих звинуватили у співпраці з українським підпіллям. З 250 осіб більшість відправили на примусові роботи до Німеччини, а 25 – на розстріл [2]. Гестапівське керівництво вирішило провести публічний суд та розстріл для залякування місцевого населення. 17 листопада угорські військові зігнали тисячі людей на показовий суд, багатьох примусово привезли з установ і підприємств міста та області, щоб продемонструвати, що відбувається з тими, хто хоче незалежності України. Обвинуваченим інкремінували антинімецьку діяльність, членство в ОУН, вбивства німців, поляків, фольксдойчів, співпрацю з УПА. Більшість зізналася. 27 чоловіків і трьох жінок визнали винними та засудили на смерть [1]. Жінок відвезли до в'язниці, де одна з них – Ярослава Николайчук – викинулася з вікна верхнього поверху, а двох розстріляли на в'язничному подвір'ї. На тротуарі біля реформістської синагоги Темпелю було знято гранітні плити і вкопано 10 соснових стовпів, команда з 20 гестапівців здійснила розстріл в'язнів. Гестапівці прив'язували їх колючим дротом до стовпів і розстрілювали. Тих, хто ще залишався живим, есесівці добивали з пістолета. Повітовий керівник ОУН Дмитро Лепкий (псевдо «Богдан») крикнув «Слава Україні!» і решта вигукнула: «Гинем за Україну!», «Хай живе ОУН!», «Смерть ляхам!», «Друзі, помститься за нас!». Понівечені тіла українських патріотів вивезли за околицю міста. Капітан шуцполіції Гайман наказав розстрільній команді розвернутися до натовпу та прицілитись. В паніці, тікаючи з площі, багато людей травмувалися [2].

Висновки. Вже в незалежній Україні, завдяки очевидцям тих жахливих подій кривавого листопада, вдалося дізнатися про подвиг членів ОУН. В їх пам'ять вулицю, де відбувся розстріл названо «Вулиця Страчених Націоналістів», а також у 2003 році встановлено пам'ятник. Маємо гідно пошановувати велику жертву українських героїв. Героям Слава!

Список використаних джерел:

1. 17 листопада 1943 року в Станіславові розстріляли 27 українських патріотів. Режим доступу: <https://www.blitz.if.ua/index.php/news/17-lystopada-1943-roku-v-stanyslavovi-rozstrilyaly-27-ukrainskyh-patriotiv.html> (дата звернення 03.04.2024).
2. Кривавий листопад: 79 років тому у Станіславові гестапівці провели облаву на членів ОУН. Режим доступу: <https://pik.net.ua/2022/11/14/kryvavyj-lystopad-79-rokiv-tomu-u-stanislavovi-gestapivtsi-provely-oblavu-na-chleniv-oun-foto/> (дата звернення 03.04.2024).
3. Повідомлення про розстріл групи українців. Режим доступу: <https://avr.org.ua/viewDoc/8862> (дата звернення 03.04.2024).

ДІЯЧІ АНТИРАДЯНСЬКОГО РУХУ СПРОТИВУ В КОСМАЧІ: ЖИВІ ІСТОРІЇ

Галина Мицканюк,

студентка II курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Максимець Богдан Володимирович**, кандидат політичних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист.

Актуальність проблеми. Нині Василь Романюк, Валентин Мороз та Володимир Іванишин – важливі фігури у вітчизняній історії, особливо у контексті українського визвольного руху. Вони залишили свій слід як громадсько-політичні, культурні й духовні діячі. Дуже важливо знати представників антирадянського руху спротиву як борців за незалежність України у ХХ ст. Зокрема, в часи теперішньої російсько-української війни варто пам'ятати такі постаті.

Мета – висвітлити на основі спогадів живого свідка історії Михайла Дідишина (1934 р. н.) та архівних матеріалів діяльність представників антирадянського руху спротиву в селі Космач, нині Косівського району Івано-Франківської області, таких як Василь Романюк (1925–1995), Валентин Мороз (1936–2019), Володимир Іванишин (1939–1985).

Виклад основного матеріалу. Михайло Дідишин народився 3-го липня 1934 року в селі Космач Косівського району Івано-Франківської області. Здобув середню освіту. Відомий як майстер декоративно-ужиткового мистецтва, публіцист. У 1975 р. він заснував у с. Космач Музей Олекси Довбуша (понад 500 експонатів), поряд з яким у 1988 р. відкрив пам'ятник О. Довбушу. Близько товаришував з українськими дисидентами – Василем Романюком, православним священником, Валентином Морозом, істориком-науковцем [1].

З 1964 до 1972 р., як згадує М. Дідишин, на парафії у церкві Святої Параскеви, збудованій ще у XVIII ст., через що її називали також Довбушівською церквою, служив В. Романюк, майбутній патріарх Української православної церкви Київського Патріархату Володимир. Це був дуже хороший священник. Оскільки то була православна церква, полякам це не дуже сподобалося. Коли загинув Довбуш, поляки, зустрівшись із майстром, який будував церкву, сказали її зруйнувати. Майстер їх не послухав і ті його отруїли. Відомо також, що В. Романюк служив ще в одній церкві святих апостолів Петра і Павла с. Космач, на якій встановлені в його честь дві пам'ятні дошки [2].

Вже у вересні 1969 р. після закінчення терміну першого ув'язнення в Івано-Франківськ повернувся політв'язень В. Мороз, де він знову створив неформальний дисидентський гурток [3, с. 615]. До нього входив також

інакодумець Володимир Іванишин, педагог і поет-шістдесятник, з яким відновив зв'язки В. Мороз [3, с. 116]. Відомо, що В. Іванишин дуже любив подорожувати Гуцульщиною разом з В. Морозом. Він, так само як і В. Мороз досліджував і популяризував гуцульську етнографічну спадщину. Тому в січні 1970 р. вони обоє відвідали с. Космач, де В. Іванишин особисто познайомився з В. Романюком, в якого вдома був облаштований приватний музей. У поле зору опозиціонерів потрапила старовинна Довбушівська церква, в якій вів парафію В. Романюк [3, с. 123–124].

Упродовж 25–26 квітня 1970 р. В. Мороз знову перебував у с. Космач у В. Романюка, маючи на меті провести дослідження гуцульських традицій під час святкування Великодня. Зранку 26 квітня, коли Валентин здійснював запис на магнітофонну стрічку великодніх пісень біля церкви, представниками влади було проведено спробу його затримання. Жителі Космача, які були присутні біля церкви, не дозволили представникам влади здійснити затримання В. Мороза [3, с. 40]. За словами М. Дідишина, В. Романюк зберіг магнітофонну стрічку великодніх пісень, на яку здійснював запис В. Мороз [2]. Через кілька днів, 29 квітня 1970 р. проти В. Мороза було порушено третю за рахунком кримінальну справу. Згодом його заарештували і засудили.

Під час слідства у справі В. Мороза допитували також В. Романюка. Він сказав, що товаришував і з Морозом, і з Іванишином, з яким він листувався. У листах порушувались питання збереження національних традицій. Священник назвав Мороза та Іванишина розумними людьми і цікавими співрозмовниками. В. Романюк говорив, що вони просто приїздили в Космач як люди, яких цікавить Гуцульщина [3, с. 149–150].

За спогадами М. Дідишина В. Романюку теж дісталось. Через зв'язки з Америкою його арештували прямо на парафії в церкві Святої Параскеви. 1983 р. церква згоріла в пожежі. З іконостасом церкви Святої Параскеви в Космачі пов'язана одна з життєвих історій всесвітньовідомого режисера Сергія Параджанова, який на початку 1960-х рр. знімав на Прикарпатті «Тіні забутих предків». У той час його знімальна група з Київської кіностудії імені Олександра Довженка позичила іконостас з Довбушевої церкви та близько трьох десятків інших предметів для майбутнього фільму. Минув час, але позичені святині громаді Космача не повертали. Іконостас не зник, його передали до Національного художнього музею України в Києві (у той час – Державний музей українського мистецтва). Проблемі нищення української культурної спадщини та її захисту, зокрема в с. Космач, В. Мороз присвятив есе «Хроніка опору» [2].

Після арешту В. Романюк ще повертався в село, але на парафії вже не був. Він придбав будинок в місті Косові. Коли священник переїхав до Києва, то продав будинок, щоб він не занепадав. В. Романюк пропонував М. Дідишину

туди переїхати, проте той відмовився. 18 липня 1995 року на Софійській площі у Києві відбулося поховання Патріарха Володимира [2].

Висновки. Отже, постаті Василя Романюка, Валентина Мороза та Володимира Іванишина є яскравим прикладом людей, які своє життя присвятили служінню ідеї – українській, національній, християнській. Особливого значення вони надали дослідженню гуцульської культури.

Список використаних джерел

1. Карась Г. Дідишин Михайло Ілліч. URL: <https://esu.com.ua/article-26401> (дата звернення: 05.03.2024 р.).

2. Свідчення про представників антирадянського руху спротиву в с. Космач Дідишина Михайла Ілліча, 1934 року народження, який проживає в с. Космач, Космацької ОТГ Косівського району Івано-Франківської області, вул. Довженка, буд. 11, телефон 0681713513 / упорядкувала Г. П. Мицканюк 5 березня 2024 р.

3. Судовий процес Валентина Мороза: розсекречені матеріали / упор. Б. В. Паска. Брустури : Дискурс, 2021. 704 с. : іл.

МИРОСЛАВА ЄЖЕЛЕНКО – ПРИЗАБУТА ЗІРКА УКРАЇНСЬКОЇ РАДЯНСЬКОЇ ЕСТРАДИ

Андріана Стефанюк,

студентка II курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Максимець Богдан**

Володимирович, кандидат політичних наук,
викладач вищої категорії, викладач-методист.

Актуальність проблеми. Мирослава Олександрівна Єжеленко свого часу була вчителькою німецької мови авторки в ліцеї м. Вижниця Чернівецької області, звідки вони родом. Мало хто її тепер знає як зірку радянської естради. Варто зазначити, що саме М. Єжеленко разом із Назарієм Яремчуком виконувала знамениту пісню року-1972 «Водограй» Володимира Івасюка (1949–1979). Також наголосимо в цьому контексті, що 4 березня виповнилось 75 років з дня народження В. Івасюка, а 24/27 квітня минає 45 років з часу трагічної загибелі корифея української сучасної естрадної музики.

Мета – охарактеризувати постать М. Єжеленко як солістки вокально-інструментального ансамблю «Смерічка».

Виклад основного матеріалу. 22 травня 1948 р. в буковинському містечку Вижниця народилася М. Єжеленко [1]. 1971 р. в Росії вона закінчила Липецький педагогічний інститут. Ось там під час Всесоюзного телеконкурсу «Пісня-71» уперше по телевізору Мирослава побачила своїх земляків-буковинців із вокально-інструментального ансамблю «Смерічка», які співали «Червону руту» Володимира Івасюка [2].

У 1972 р. М. Єжеленко була спрямована на роботу в свою рідну Вижницю. Восени у Будинку культури проходив огляд художньої самодіяльності, де Мирослава також співала. Її голос дуже сподобався Левкові Дутківському (1943–2023), керівнику «Смерічки». Він запропонував їй співати дуетом з Н. Яремчуком (1951–1995), а саме пісню «Водограй» В. Івасюка. І вони заспівали [3, с. 22].

У жовтні 1972 р. Н. Яремчук та М. Єжеленко розпочали свої репетиції. Вперше в їх виконанні пісня «Водограй» прозвучала в чернівецьких закладах освіти. Більшої популярності вони здобули в Москві, коли стали лавреатами Всесоюзного телеконкурсу «Пісня-72». Після виступу глядачі ще довго їм аплодували [1].

Ще кілька виступів «Смерічка» мала в московських театрах та будинках культури. Єдиного показу виявилось досить для того, щоб співачку запам'ятали та полюбили мільйони. Всі їм зазрили та захоплювалися красою голосів Мирослави та Назарія. Чимало зусиль для популяризації гурту «Смерічка» доклали Л. Дутківський та Василь Зінкевич (р. н. 1945) [1].

Все це для М. Єжеленко було казкою.... На жаль, вона пробула в «Смерічці» лише рік. Згодом ансамбль перейшов на професійну сцену в Чернівецьку обласну філармонію, а Мирослава обрала тиха сімейне життя та педагогічну ниву [1].

Висновки. Отже, Мирослава Єжеленко з Вижниці – солістка вокально-інструментального ансамблю «Смерічка» в 1972–1973 рр. Вона стала зіркою української естради радянських часів завдяки виконанню пісні Володимира Івасюка «Водограй», однієї з найвідоміших українських пісень у світі.

Список використаних джерел

1. Маслій М. Мирослава Єжеленко: «Ще до вступу в Останкіно “Смерічці” усі зазрили!». URL: <http://surl.li/sbpht> (Дата звернення: 14.03.2024 р.)
2. Маслій М. Щаслива казка Мирослави Єжеленко. URL: <http://surl.li/sbpyh> (Дата звернення: 14.03. 2024 р.)
3. «Я любив вас усіх. Та найбільше любив Україну» / за ред.: І. Стринадка. Коломия: ВПТ, «Вік», 1996. 80 с.

«ИХТАМНЕТ»: ПОЧАТОК ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ

Анастасія Зоріна,
студентка II курсу спеціальності
«Прикладна математика».

Науковий керівник – **Надурак Наталія
Миколаївна**, кандидат історичних наук,
спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми: Десять років тому 20 лютого 2014 р. російська федерація (рф) почала збройну агресію проти України, її війська без знаків розрізнення вторглися на територію Криму. В перші місяці агресії російське керівництво заперечувало причетність до бойових дій на території України, тому цю фазу війни називають «гібридною». В Україні тоді ще тривала Революція Гідності, при владі ще перебував президент В. Янукович. Українські військові та громадські активісти чинили відчайдушний спротив в умовах загальної розгубленості української влади, але Автономна Республіка Крим була тимчасово окупована й незаконно включена до складу рф.

Мета – проаналізувати події початку гібридної війни рф проти України.

Виклад основного матеріалу. Яскравим доказом початку збройної агресії стала медаль «За возвращение Крыма», на якій викарбувані дати військової операції: 20 лютого – 18 березня 2014 р. [3] 23 лютого, відразу після втечі Януковича, у Севастополі відбувся проросійський мітинг, на якому міським головою проголосили громадянина росії О. Чалого і розпочали створення «загонів самооборони», а вже 25 лютого у Ялті помітили російську військову техніку з так званими «зеленими чоловічками» – озброєними людьми у військовій формі без розпізнавальних знаків. У Крим почали прибувати російські військові підрозділи. Такі можливості у рф були, адже у Севастополі законно дислокувався Чорноморський флот росії. Ключовим у вторгненні стало 26 лютого, коли біля Верховної Ради АР Крим у Сімферополі відбувся масовий проукраїнський мітинг з вимогою «зберегти територіальну цілісність України», в якому взяло участь до 20 тисяч кримчан. Оскільки місцева влада запевнила, що Крим є і залишиться в складі України, активісти розійшлися, що стало фатальною помилкою, адже вже у ніч на 27 лютого озброєні російські військові захопили будівлі ВР та Ради міністрів Криму, встановивши там російські прапори. Кремль брехливо заперечував присутність військових РФ на півострові. В українських ЗМІ з'явився термін/мем «ИХТАМНЕТ» на честь фрази, якою Володимир Путін відповів на запитання про присутність його військ у Криму [4]. Під тиском рф депутати ВР Криму ухвалити рішення про

призначення референдуму щодо статусу Криму на 16 березня, що суперечило чинному законодавству й Конституції України [2]. Російська армія захопила кримський міжнародний аеропорт у Сімферополі, військові аеродроми Бельбек в Севастополі та Кіровському. Було заблоковано українські військові кораблі. Відбулося захоплення державної телерадіокомпанії «Крим», з'явилися блокпости на в'їздах до Криму з боку «материкової» України. Вперше окупанти на камеру самі зізналися журналістам, що вони з росії [4]. У відповідь на блокаду військами рф військових частин ЗСУ українське командування наказало не чинити опір окупантам. Та вірні присязі українські захисники вирішили вийти з ворожого оточення [1]. 16 березня з численними порушеннями та фальсифікаціями, за присутності великої кількості озброєних російських військових, без доступу міжнародних спостерігачів та всупереч українським законам був проведений незаконний псевдореферендум про статус Криму. За «офіційними» даними, явка на «референдум» склала понад 84%, а підтримка приєднання до росії – понад 96%. За даними Меджлісу кримськотатарського народу, явка під час псевдореферендуму склала 30-50%, з яких за приєднання до Росії проголосували близько половини [1]. Результати не визнали ані Україна, ані Євросоюз, ані США, ані низка інших країн світу. 17 березня парламент Криму проголосив створення «Республіки Крим», а 18 березня в Москві був підписаний «Договір про прийняття Криму до складу Росії», який 21 квітня був ратифікований парламентом рф. Цього ж дня під час штурму української військової частини у Сімферополі загинув прапорщик ЗСУ Сергій Кокурін, а ще один офіцер був поранений. 6 квітня у селищі Новофедорівка застрелено українського офіцера Станіслава Карачевського. Надалі російське керівництво не раз брехливо називало захоплення Криму «безкровним» [4].

Висновки. У квітні 2014 р. очільник рф таки визнав, що вони брали участь в анексії Криму. Її порівнюють захопленням Австрії нацистською Німеччиною 1938 р., оскільки це відбувалося за схожим сценарієм. На думку багатьох експертів, саме блискавичний успіх анексії – коли менше, ніж за місяць, росія провела псевдореферендум, оголосила про анексію та добилася виводу українських військових з півострова – заохотив Кремль до спроб повторити цей успіх на півдні та сході України. 24 лютого 2022 р., відкинувши облудне твердження «ИХТАМНЕТ», рф почала широкомасштабну криваву війну проти України, яка розпочалася ще десять років тому.

Список використаних джерел

1. Кардаш Д. Війна почалася 9 років тому. Пригадуємо, як це відбувалося. Режим доступу: <https://vsim.ua/Retro/viyna-pochalasya-8-rokiv-tomu-prigaduemo-yak-tse-vidbuvalosya-11533549.html> (дата звернення 03.04.2024).
2. Лук'янюк В. Початок Російсько-української війни. Режим доступу: <https://www.jnsm.com.ua/h/0301P/> (дата звернення 03.04.2024).

3. Печерський А., Букет Є. Хронологія російсько-української війни: підготовча фаза широкомасштабного вторгнення. Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2023/02/22/hronologiya-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny-gibrydna-faza/> (дата звернення 03.04.2024).

4. Якубович Т., Пагулич Р., Механік О. Найкоротша історія російсько-української війни. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/istoriya-viyny-rosiya-ukraina/32831284.html> (дата звернення 03.04.2024).

ВОЛЮНТАРИЗМ Ф. НІЦШЕ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНИХ ПОДІЙ СЬОГОДЕННЯ

Оксана Кашук,

студентка IV курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Пятківський Роман Олександрович**, кандидат філософських наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми. Сьогодні сучасний світ зіштовхується з різноманітними викликами, такими як геополітичні конфлікти, економічні кризи, соціальні нерівності та екологічні проблеми. Осмислення актуальних філософських концепцій, зокрема поглядів Фрідріха Ніцше, сприятиме кращому розумінню цих проблем.

Мета – розглянути сучасні міжнародні події з позиції волюнтаристичного підходу Ф. Ніцше.

Виклад основного матеріалу. Волюнтаризм Ф. Ніцше – це філософська концепція, яка підкреслює важливість волі до влади в розвитку особистості та суспільства, адже за допомогою її відбувається «акумуляція сили». [1] Воля до влади, вважає німецький філософ, виступає основною рушійною силою історії, оскільки активізує дії людини, сприяє саморозвитку і вдосконаленню особи, творення нею власного морального кодексу, який не залежить від традиційних соціальних норм і цінностей. Волюнтаризм як вихідну позицію прийняття рішень у внутрішній та зовнішній політиці ми все частіше спостерігаємо у діях державних діячів та політичних еліт різних країн.

Намагаючись розкрити наявність чи відсутність волі до влади як ключовий фактор, який визначає якісний стан психіки, Ф. Ніцше розробляє вчення про надлюдину, яке ґрунтується на кількох положеннях. По-перше, цінність життя є єдиною безумовною цінністю, яка визначається рівнем «волі до влади». Мислитель переконаний, що «людина має ціль всередині себе; її ціль – це життя». [2] По-друге, існує природна нерівність людей, яка обумовлена відмінністю їх життєвих сил та «волі до влади». По-третє, сильна людина є абсолютно вільною і не зв'язує себе ніякими морально-правовими нормами, вона ставить себе «по той бік добра і зла», тобто займає позицію імморалізму.

Сьогодні самовпевнене сповідування безумовного волюнтаризму деякими політичними лідерами сприяє загостренню міжнаціональних конфліктів, зростання напруги і загострення міжнародних відносин, робить хиткими стабільність та безпеку у світі. Керуючись волюнтаристичним світоглядом, деякі політики прагнуть встановити авторитарний режим у своїй країні, відмовляються від участі в міжнародних організаціях, не ратифікують

міжнародні договори у сфері розв'язання збройних конфліктів або вирішення екологічних проблем.

Ф. Ніцше також критикував ідею всесильності розуму як надійного засобу організації людського життя.[3] У наш час подібний ірраціональний підхід ускладнює вироблення людством спільних цінностей і практик мирного співіснування народів світу, веде до втрати довіри учасників міжнародних процесів один до одного, знижує репутацію окремих держав та їх представників, котрі користуються виключно егоїстичними спонуками і діють безвідповідально стосовно світового порядку. Такі непередбачені дії та ризиковані стратегії розбудови національного життя можуть спричинити негативні наслідки для відносин з іншими країнами та викликати негативну реакцію міжнародної спільноти, що, в свою чергу, може призвести до ізоляції таких країн або введення санкцій проти них. Таким чином, сповідування лідерами та елітами волонтаристського підходу як ключового інструменту своєї діяльності не є безпечним сьогодні. Одночасно демократичним країнам потрібно бути готовими також проявити у разі необхідності волю до влади, оскільки в іншому випадку вони ризикують втратити політичне та етичне лідерство, поступившись тоталітарним режимам.

Висновки. Аналіз філософії волонтаризму Фрідріха Ніцше у контексті сучасних міжнародних подій дозволяє краще зрозуміти складні суспільні процеси та виклики, з якими ми стикаємося сьогодні. Цей аналіз допомагає поглибити розуміння ролі індивідуальної волі, влади та моральних цінностей у формуванні сучасного світу. Крім того, він може допомогти віднайти більш ефективні стратегії управління та міжнародного співробітництва, спрямовані на досягнення стабільності, справедливості та сталого розвитку світового співтовариства.

Список використаних джерел

1. Горлач М.І., Кремень В.Г. та ін. Основи філософських знань: Підручник. Київ: ЦУЛ, 2008. 1028 с.
2. Петрушенко В. Основи філософських знань: Курс лекцій. Львів: Новий світ. 2000, 2007. 296 с.

СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ ІСТИНИ

Валентина Струтинська,
студентка IV курсу спеціальності «Початкова освіта».
Науковий керівник – **Пятківський Роман**
Олександрович, кандидат філософських наук, доцент,
спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність теми. Сьогодні пошук правди та об'єктивної інформації стає складнішим через зростання обсягу даних, поширення різних джерел інформації, загострення політичних та соціальних конфліктів. Для педагога важливо знати ефективні способи встановлення істини, оскільки це допомагає створити навчальне середовище, зорієнтоване на здобуття достовірних знань. Здатність розрізняти факти від спекуляцій та використовувати правильні методи дослідження сприяє розвитку критичного мислення та формуванню грамотності учнів.

Мета теми – розкрити методи та принципи, які допомагають людям здобути правильну, достовірну та об'єктивну інформацію.

Виклад основного матеріалу. Істина – це правильне відображення суб'єктом об'єктивної дійсності, підтверджене практикою. Аристотель стверджував, що істина – це відповідність наших знань речам [1, с.159]. Однак здобути знання, яке є адекватним об'єктивній реальності, зовсім непросто, адже для цього слід навчитися відрізняти достовірні факти від дезінформації, запобігати поширенню міфів та стереотипів, приймати обґрунтовані рішення, орієнтуватися насамперед на наукове знання, виробити у себе навички критичного мислення.

Методи встановлення істини включають в себе логічне мислення, емпіричні спостереження, аналіз даних та перевірку фактів. Додатково, істину можна визначити через експертну думку та консенсус групи.

Процес встановлення істини повинен орієнтуватись на наступні принципи:

1. Логічна обґрунтованість: висловлювання має бути логічно обґрунтованим і не суперечити відомим фактам або законам логіки.
2. Емпірична перевірка: висловлювання можна перевірити шляхом спостережень, експериментів або досліджень.
3. Авторитетність: деякі висловлювання можуть бути підтверджені авторитетними джерелами або експертами в галузі.
4. Контекстуальний аналіз: враховуючи контекст, висловлювання може бути визнане істинним або хибним.

5. Колективна перевірка: проведення обговорень та дебатів серед групи експертів або спеціалістів може допомогти встановленню істинності.

Ці принципи сприяють об'єктивному визначенню істинності висловлювань в різних сферах знань. Їхнє дотримання важливе під час проведення наукових, логічних та емпіричних досліджень, спрямованих на розвиток надійних знань про навколишній світ.

Висновки. Пошук методів встановлення істини є виявленням надійних інструментів для об'єктивного та достовірного визначення правдивості інформації.

Список використаних джерел

1. Філософія: Навчальний посібник / за ред. Т.О. Сілаєвої. Тернопіль: Астон, 2008. 360 с.

РІЗНОБАРВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ГОВАРДА ШУЛЬЦА

Вікторія Яківчук,

студентка IV курсу спеціальності «Прикладна математика».

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист **Гой Наталія Василівна.**

Актуальність проблеми. У сучасному бізнес-середовищі різнобарвний менеджмент стає ключовим аспектом успішного управління, оскільки він дозволяє організаціям ефективно використовувати потенціал різноманітності своїх працівників, забезпечуючи інклюзивність, стимулюючи інновації та підвищуючи конкурентоспроможність. Глобальна економічна криза, потужні соціальні, технологічні, маркетингові тренди, стрімкі політичні зміни, безліч нових викликів, що змушують сумніватися у традиційних бізнес-моделях, усе це вимагає більш ефективних підходів до управління компаніями. Тому зростає популярність різноманітних моделей організаційного розвитку та методик впровадження змін.

Мета – визначення ефективних стратегій та методів різнобарвного менеджменту, спрямованих на створення відкритого та інклюзивного робочого середовища, з метою підвищення продуктивності, залучення та розвитку талантів, а також забезпечення успішного функціонування організації в умовах різноманітності культур, навичок та переконань.

Виклад основного матеріалу. Серед найбільш популярних - інтегральна динаміка, красива і практична модель, що описує паралельну еволюцію мислення, керування, економіки, політики та інших сфер життя. Інтегральна динаміка класифікує переважні системи цінностей та парадигми мислення, характерні як для окремої людини, так і для соціальних структур різного масштабу - від сім'ї та компанії до нації та цивілізації. Розуміння систем цінностей та парадигм мислення дає ключ до проникнення у суть різних типів організаційних структур, корпоративних культур, а також стадій життєвого циклу, методик та інструментів керування.

Говард Шульц - американський бізнесмен, мільярдер, колишній голова Ради директорів та генеральний директор кавової імперії Starbucks. За оцінкою Bloomberg має статок у \$4,45 мільярда.

Основні риси діяльності Говарда Шульца:

- Заснування Starbucks;
- Стратегія розвитку;

- Інновації та нові продукти;
- Соціальна відповідальність.

Основні принципи різнобарвного менеджменту Говарда Шульца:

- Інклюзивність: Створення атмосфери, де кожен працівник відчуває себе важливим і вільним виражати свої думки та ідеї.
- Залучення талантів: Активний пошук та залучення різноманітних талантів, щоб збагатити робоче середовище різними поглядами та досвідом.
- Розвиток лідерства: Створення умов для розвитку та підтримки лідерських якостей у всіх працівників, незалежно від їхнього статусу чи посади.
- Співпраця та комунікація: Створення сприятливих умов для співпраці між працівниками та відкритої комунікації, що сприяє обміну ідеями та думками.
- Відкритість до нового: Пошук нових ідей, підходів та методів роботи, що забезпечують постійний розвиток і вдосконалення.

Саме ці принципи дозволяють створити сильну та інноваційну команду, яка може ефективно працювати в умовах постійних змін та викликів у сучасному бізнес-середовищі.

Шульц був уважний до розвитку емоційної інтелігентності в собі та своїх співробітниках, розуміючи важливість спілкування та стосунків у бізнесі. Він відомий своїм прагненням до високої якості, активно підтримував стандарти, стимулював до інновацій та прагнув до постійного оновлення, вбачаючи успіх у колективній праці та культурі співпраці. Шульц славився лідерством за прикладом, завжди демонструючи зацікавленість та ентузіазм до Starbucks.

Висновки. Говард Шульц відзначався вражаючим внеском у розвиток Starbucks, перетворивши її в впливовий міжнародний бренд. Його акцент на високі стандарти обслуговування та унікальність культури компанії допоміг збудувати лояльність клієнтів та визначив його як відомого лідера в сфері бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Іцхак Адізес Командне лідерство. Як порозумітися з будь-яким менеджером : книга. К.: Видавництво «Наш Формат», 2018. 304 с.
2. Іцхак Адізес Стили хорошего і поганого менеджменту : книга. Київ : Видавництво «Наш Формат», 2020. 224 с.
3. Крейс Нік Лідерство починається з призначення : книга. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2019. 240 с.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ КОМАНДОЮ ТІМА КУКА

Діана Бойко,

студентка IV курсу спеціальності «Прикладна математика».

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист **Гой Наталія Василівна.**

Актуальність проблеми. У сучасному світі, в якому швидкість змін та інновацій перевершує усі очікування, ефективне управління командою стає ключовою складовою успіху будь-якого підприємства. Зростання конкуренції, поява нових технологій та швидке поширення ідей вимагають від керівників не лише відповідності, але й інноваційного підходу до управління командою.

Мета – ознайомити аудиторію з основними принципами управління командою, які використовує Тім Кук, керівник компанії Apple Inc.

Виклад основного матеріалу. Професія менеджера – одна з найбільш затребуваних сфер навчання сьогодні. Перед людиною, яка керує людьми, стоїть великий виклик, вона повинна бути універсальною і добре організованою. Менеджмент – це сукупність видів діяльності, що включає планування, організацію, прийняття рішень, контроль і керівництво. Управління персоналом – це вся діяльність організації, спрямована на залучення, розвиток та утримання ефективної компанії.

Тім Кук – виконавчий директор компанії Apple. Він відомий своїм стратегічним мисленням та впровадженням інноваційних технологій. Основні принципи управління командою Тіма Кука:

- Фокус на інноваціях та технологічному прогресі;
- Побудова ефективної комунікації та співпраці;
- Розвиток талантів та інвестиції в людський капітал;
- Орієнтація на клієнта та задоволення його потреб;
- Створення корпоративної культури, що надихає.

Постійний пошук нових технологій: Кук заохочує свою команду бути в авангарді технологічних інновацій та постійно шукати нові можливості для вдосконалення продуктів Apple:

1. Впровадження передових технологій: Під керівництвом Кука Apple продовжує випускати інноваційні пристрої, що задають тон на ринку.

2. Культура безперервного вдосконалення: Кук наголошує на важливості постійного інвестування в дослідження та розвиток, для утримання лідерства на ринку.

3. Прозорість у комунікації: Кук заохочує відкрите спілкування та інформування працівників про стратегічні рішення компанії.

4. Колективний підхід до вирішення проблем: Він підтримує співпрацю між різними підрозділами для спільного вирішення складних завдань.

5. Залучення команди до прийняття рішень: Кук заохочує активне залучення співробітників до обговорення та прийняття рішень.

6. Успішне управління командою - це не лише мистецтво керування, але й вміння надихати, спрямовувати та максимізувати потенціал кожного її члена. В сучасному бізнес-світі, де швидкість змін і конкуренція надзвичайно висока, успішне управління командою стає критичною складовою для досягнення високих результатів та утримання конкурентної переваги.

Успішне управління командою - це процес, що включає в себе керування та координацію діяльності групи людей з метою досягнення спільних цілей та результатів. Воно ґрунтується на взаєморозумінні, співпраці та ефективному використанні ресурсів.

Висновки. Підхід Тіма Кука до управління Apple демонструє, що ефективно управління командою вимагає поєднання інновацій, комунікації, розвитку талантів, відповідальності, орієнтації на клієнта та створення надихаючої корпоративної культури. Ці принципи є цінними уроками для будь-якого керівника, який прагне побудувати успішну та стійку команду.

Список використаних джерел:

1. Боришкевич І. І., Жук О. І., П'ятничук І. Д. Використання основних інструментів тайм-менеджменту задля підвищення особистої ефективності. Ефективна економіка. 2020. No 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7876>. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.5.60>

2. Аппело Юрген Менеджмент 3.0 : книга. Харків : Видавництво «Фабула», 2019. 432 с.

3. Брайан Трейсі Як керують найкращі : книга. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 208 с.

4. Брюс Тулген Бути босом – легко. Бувай, неефективний менеджменте! : книга. Київ : Видавництво «Наш Формат», 2019. 176 с.

SOFT SKILLS ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Юлія Опар,

студентка IV курсу спеціальності «Прикладна математика».

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист **Гой Наталія Василівна.**

Актуальність проблеми. Сучасний менеджмент вимагає різностороннього та комплексного підходу. Для продуктивної діяльності, він має включати базові знання та навички а також, велику адаптивність, адже кожен працівник – унікальний та вимагає особистого підходу, для корисної, продуктивної комунікації та роботи.

Оскільки сьогодні багато завдань, пов'язаних із hard skills, можна автоматизувати, м'які навички стають ще важливішими: вони допомагають нам адаптуватися до нових обставин, будувати стосунки з людьми, відповідати на виклики та бути успішними в різних життєвих сферах.

Мета – дослідити та виділити основні Soft Skills, які необхідні менеджерам для успішних управлінських рішень, відобразити їхню важливість та актуальність для сучасного бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Soft skills — це якості й навички, які люди використовують, щоб взаємодіяти одне з одним, розуміти інших і орієнтуватися в різних ситуаціях. Тобто, це ті навички, які не пов'язані з особливостями спеціальності та посади, але відіграють важливу роль у сприйнятті людини як особистості та спеціаліста. Якщо hard skills показують роботодавцям ваш досвід і технічні навички, то soft skills демонструють вашу здатність співпрацювати, розв'язувати проблеми та розвиватися.

Для досягнення конкурентних переваг та успішності бізнесу, працівники повинні володіти наступними soft skills:

- Ефективна комунікація
- Командна робота
- Емоційний інтелект
- Адаптивність
- Розв'язання проблем
- Креативність
- Критичне мислення
- Емпатія
- Чесність і етична відповідальність

Навички м'якого спілкування є надзвичайно потрібними для кожного. Ви можете мати класний набір hard skills, але жорстких навичок недостатньо для успішного розвитку. Важливо вдосконалювати свої soft skills — критичне мислення, розв'язання проблем, креативність, емоційний інтелект, адаптивність тощо, — щоб бути більш конкурентними в очах роботодавця, підтримувати стосунки з колегами та просуватися кар'єрою драбиною.

Висновки. Вміння працювати з людьми, ефективно спілкуватися та керувати власними емоціями має ключове значення для успішного керівника.

У сучасному бізнес-середовищі, де швидкість змін надзвичайно велика, м'які навички дозволяють адаптуватися, вирішувати проблеми та ефективно вести команду до поставлених цілей.

Розвиток soft-skills у членів команди, покращить виконання поставлених завдань та загальну атмосферу в колективі, що також відіграє важливу роль у роботі компанії.

Список використаних джерел

1. Боришкевич І. І., Жук О. І., П'ятничук І. Д. Використання основних інструментів тайм-менеджменту задля підвищення особистої ефективності. Ефективна економіка. 2020. No 5. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7876>.

2. Боришкевич І. І., Якубів В. М. Оцінювання рівня тайм-менеджменту у студентів. Ефективна економіка. 2023. No 9. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2147>.

3. Брайан Трейсі Зроби це зараз. 21 чудовий спосіб зробити більше за менший час : книга. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 112 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В СФЕРІ ІТ

Богдан Мороз,

студент IV курсу спеціальності «Прикладна математика».

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист **Гой Наталія Василівна.**

Актуальність проблеми. Формування фахових компетентностей сучасного фахівця в сфері ІТ обумовлена стрімким розвитком технологій та постійними змінами в галузі. ІТ-індустрія є однією з найбільш динамічних галузей, де нові інструменти, мови програмування та методи розробки з'являються зі швидкістю блискавки. З цієї причини важливо, щоб фахівці в ІТ були постійно удосконалені та готові до викликів, які приносить з собою технологічний прогрес. Компетенції – це знання, навички, вміння, особистісні якості та установки людини або групи людей (команди, організації), а також визначені вимоги до певного виду та рівню діяльності. Фахові компетенції – це знання, навички та вміння з фаху, які повинні відповідати визначеним вимогам до діяльності за цим фахом або напрямком діяльності.

Мета – дослідити в ретельному аналізі та ідентифікувати ключові аспекти формування фахових компетентностей у сучасного фахівця в галузі ІТ.

Виклад основного матеріалу. Компетенції на практиці реалізуються за допомогою знань, навичок, вмінь, цільових, ціннісних та мотиваційних установок а також особистісних якостей у процесі формування фахової компетентності. Журнал Forbes на своєму сайті опублікував інформацію щодо найбільш затребуваних умінь та навичок на найближчі 10 років.

Ринок праці різко змінився за останні двадцять років і він буде продовжувати трансформуватися ще швидшими темпами. Перехід до нової промислової революції зумовлює зміну умінь та навичок, необхідних для процвітання на робочому місці. Їх поява зумовить необхідність розвитку критично важливих м'яких умінь та навичок, щоб працівники могли робити те, чого не можуть машини.

Топ-10 умінь та навички, які будуть затребувані роботодавцями в найближчі 10 років:

- 1) Цифрова грамотність.
- 2) Грамотність у використанні даних.
- 3) Критичне мислення.

- 4) Емоційний інтелект.
- 5) Творчість.
- 6) Співпраця.
- 7) Гнучкість.
- 8) Лідерські навички.
- 9) Тайм-менеджмент.
- 10) Допитливість і безперервне навчання.

Комунікативна компетентність багатокomпонентне явище, яке складається із сукупності знань, умінь і якостей, необхідних для міжособистісної, міжкультурної та ділової комунікації в конкретних умовах. В більш вузькому розумінні, це здатність людини встановлювати й підтримувати необхідні контакти з іншими людьми.

Висновки. У сучасному швидкозмінному світі існують певні незмінні категорії, що завжди залишалися актуальними в соціумі. Так, фахова компетентність особи передбачає вміння ефективно виконувати свої обов'язки у процесі суспільно корисної діяльності. Такі вміння цінувалися за будь-якого суспільного ладу, та особливо цінні вони в умовах сучасного світу, орієнтованого на антропоцентризм, інноваційність у професійній діяльності. Іншими словами, компетентний фахівець сьогодні – провідна соціальна цінність, а тому його підготовка стала найбільш важливою в системі освіти.

Список використаних джерел

1. Іцхак Адізес Стилі хорошого і поганого менеджменту : книга. Київ : Видавництво «Наш Формат», 2020. 224 с.
2. Крейс Нік Лідерство починається з призначення : книга. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула, 2019. 240 с.
3. Основи управління ІТ проектами: навч. посіб.; уклад.: В. О. Кузьмініх, Р. А.Тараненко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 75 с.
4. Патрік Ленсіоні Ідеальний командний гравець. Як розпізнати і розвинути три основних якості : книга. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019.192 с.

ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ЯК НАВИЧКА СУЧАСНОГО ДИЗАЙНЕРА

Сніжана Дидяк,
студентка II курсу спеціальності «Дизайн».

Науковий керівник – **Пятківський Роман
Олександрович**, кандидат філософських наук,
доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми. Вміння правильно спілкуватися є одним із ключових навиків особи, який визначає її успішність на ринку праці. Однією з вершин комунікації є ораторське мистецтво.

Мета – розкрити ораторське мистецтво як важливий інструмент і компетентність сучасного дизайнера.

Виклад основного матеріалу. Ораторське мистецтво – це мистецтво ефективного та переконливого виступу перед аудиторією за допомогою вербальних та невербальних засобів, яке сприяє досягненню поставленої мети під час публічної промови, дебатів, переговорів тощо. Особа, яка володіє риторикою, вміє висловлювати та переконливо обґрунтовувати свої думки та ідеї, розвивати спільний розум, впливати на емоції та переконання слухачів, здобувати їхню довіру Ораторське мистецтво є важливим інструментом в багатьох сферах життя, включаючи політику, бізнес, освіту та громадську діяльність.

Володіння ораторським мистецтвом є важливим навиком для сучасного дизайнера, який співпрацює з колегами та клієнтами, яким потрібно продемонструвати свої ідеї та рішення. Вміння ефективно спілкуватися та переконати клієнта є ключовою умовою успішного співробітництва.

Дизайнери часто працюють у командах, де важливо висловлювати свої думки, слухати інших та взаємодіяти. Красномовство допомагає покращити комунікацію всередині команди естетично чутливих осіб. Дизайнери можуть впливати на рішення в компанії, наприклад, щодо дизайну продукту або стратегії маркетингу, але для цього їм прийдеється захопити і переконати інших в правильності своїх ідей.

Дизайнерів можуть запросити виступити перед аудиторією на конференції, вебінарі або інших подіях, під час яких виникне необхідність вміло і впевнено передати інформацію.

Також важливо, що ораторське мистецтво розвиває систему духовно-моральних цінностей, культуру мислення та мовлення, поведінки та спілкування, знання, вміння, навички оратора, формує етос і пафос оратора,

культуру переконання риторичної особистості [1]. Все це потрібно дизайнерам як особам, причетним до сфери вишуканого і прекрасного.

Щоб розвинути навички ораторського мистецтва, на наш погляд, потрібно більше виступати перед людьми, побороти свої комплекси і страхи, бути активним, доброю практикою стане запис свого курсу або ведення в соціальних мережах власного блогу, навчання у школі акторського мистецтва тощо. При цьому важливо систематично і наполегливо розширювати свої знання у сфері публічних виступів та психології.

Висновки. Ораторське мистецтво є важливою навичкою для сучасного дизайнера. Вміння ефективно виступати перед групою людей, надавати інформацію та переконувати слухачів є важливим для успішної роботи в цій сфері, воно сприятиме досягненню особою більшого впливу та успіху.

Список використаних джерел

1. Ораторське мистецтво: підручник /за ред. М.П. Требіна і Г.П. Клімової. Харків: Право, 2013. 208 с.

ІДЕЯ «ВІЧНОЇ ЛЮБОВІ»: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Сніжана Дзьоба,

студентка IV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Пятківський Роман Олександрович**, кандидат філософських наук, доцент, спеціаліст вищої категорії, викладач.

Актуальність проблеми. Питання можливості сталої любові залишається гострою проблемою у сучасному світі, в якому прискорюються зміни, а відносини все частіше стають короточасними. В епоху споживання і миттєвих задоволень підтримка інтимних та глибоких зв'язків може сприйматись як складний виклик. Ідея сталої, «вічної» любові стверджує можливість збереження глибоких зв'язків і вірності у непостійному світі, вона підкреслює цінність любові як важливого елементу людського буття.

Мета роботи – проаналізувати основні підходи стосовно питання можливості вічної любові.

Виклад основного матеріалу. Любов – це складний емоційно-психологічний стан особи, що характеризується її захопленням певним об'єктом, його сприйняттям як центрального елемента власного життя, що супроводжується почуттям турботи та опіки про нього. Об'єктом любові може бути будь-що, а тому специфічною ознакою любові є її різноманітність та контекстуальність [1].

Філософська концепція «вічної любові» здавна викликає дискусії та роздуми про можливість її існування. Критики ідеї можливості існування вічної любові аргументують свою позицію мінливістю біологічних та соціальних аспектів людського існування. Представники напрямку філософської антропології, які зазвичай відстоюють цей погляд, стверджують, що природа людини передбачила різні види любові для забезпечення спаровування, убезпечення потомства та адаптації людини до навколишнього середовища. Оцінюючи дане питання з матеріалістичної позиції, вони вважають вічну любов поняттям з пустим обсягом.

З іншого боку, ідеалісти розглядають вічну любов як ідеал, який виходить за межі біологічних та соціальних обмежень. Вони підтримують ідею, що духовні аспекти людської існування переважають над фізичними та можуть існувати незалежно від обставин [2]. Любов – це стан свідомості, яка є виявом духовної складової людської сутності, яка не залежить категорично від часу та фізичних процесів, а тому не приречена на обов'язкову змінну.

У процесі підготовки до студентської конференції нами було проведене соціологічне опитування «Чи існує віна любов?» серед студентів спеціальностей «Дошкільна освіта» та «Прикладна математика» Івано-Франківського фахового коледжу, в якому взяло участь 119 респондентів. Згідно з отриманими даними, більшість учасників опитування (65%) вірять у можливість вічної любові як форми сталої взаємодії між людьми. 17% опитаних заперечили існування вічної любові, можливо, базуючись на особистому досвіді чи рефлексіях щодо нестабільної природи людських відносин. Ще 18% учасників на даний момент не визначилися зі своїм ставленням до цього питання, що свідчить про складність інтерпретації та осмислення такої концепції як вічна любов людиною, особливо у молодому віці.

Таким чином, ми переконалися у відкритості питання можливості вічного любові і необхідності осмислення даної проблеми в контексті філософського погляду на світ, адже підтримка або заперечення можливості вічної любові насамперед відображає світоглядну позицію людини, її переконання в пріоритеті матеріального чи ідеального у її житті.

Висновки. Стосовно питання можливості існування вічної любові існують відмінні матеріалістичні та ідеалістичні відповіді. З одного боку, аргументи біологічно-соціального аспекту людського буття вказують на те, що вічна любов суперечить природним законам, є малоімовірною або неможливою. З іншого боку, ідеалістична позиція вважає втілення ідеї вічної любові у реальній житті не лише можливим, але й бажаним, адже йдеться про цінну складову людського існування, яке надає життю сенс та заряджає носія цього почуття оптимізмом і переживанням стану щастя. В цілому, хоча думки щодо вічної любові різняться, віра в її існування може бути важливим аспектом нашого особистісного розвитку та налагодженню позитивних взаємин зі світом.

Список використаних джерел

1. Helm, Bennett, «Love», *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL: [Love \(Stanford Encyclopedia of Philosophy\)](#)
2. Adrienne M., (2018). (The Varieties of) Love in Contemporary Anglophone Philosophy. Retrieved from The Routledge Handbook of Love in Philosophy, URL: <https://philpapers.org/rec/MARRHO-3>

ЗНАМЕНИТІ ГОСТІ МАРІЧКИ ІЛЮК

Ярина Зуб'юк, Соломія Плитчук,
студентки II курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Максимець Богдан Володимирович,** кандидат політичних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист.

Актуальність проблеми. 25 лютого 2024 р. в с. Дземброня Зеленської сільської громади Верховинського району Івано-Франківської області на 80-му році життя спочила Марія Миколаївна Ілюк, наша прабабуся. Вона була жінкою-легендою. Саме пані Марія почала приймати мандрівників, і то не простих, а різних знаменитостей, які залишили неабиякий слід у мистецтві, літературі, науці, політиці. Марія Миколаївна була наділена різними талантами: малювала, співала, писала співанки. Тому надзвичайно важливо знати про неї як про невичерпне джерело народної мудрості та багатого життєвого досвіду.

Мета – з'ясувати внесок Марії Ілюк у розвиток сільського зеленого туризму на Верховинщині.

Виклад основного матеріалу. Родинна хата Ілюків в с. Дземброня, а раніше Берестечко, з краєвидом на Чорногорі була відома своєю гостинністю для багатьох видатних особистостей: художників, поетів, кінематографістів, подорожуючих та інших. Збудована вручну в 1953 р. за участю семи майстрів із с. Соколівка, що на Косівщині. Хата швидко стала місцем, де зберігалися десятки творів мистецтва, включаючи картини, подаровані господині в якості вдячності. Кожен гість залишався з незабутніми враженнями від гір та щирого людського спілкування [1].

Марія Миколаївна Кікінчук, наша прабабуся, народилася 12 червня 1943 р. в с. Жаб'є, нині селище Верховина Івано-Франківської області. Виростала в сім'ї Сухарчуків з родини її мами у с. Замагора Верховинського району Станіславської області, де також отримала початкову освіту, а потім закінчила школу в с. Ільці. У 17 років вийшла заміж за Олексія Ілюка в с. Берестечко, присілок Степанський Верховинського району Станіславської області, нині с. Дземброня Зеленської сільської територіальної громади Верховинського району Івано-Франківської області. Туди й пішла в невістки в 1961 р. та стала Марією Ілюк. Разом вони народили чотирьох дітей. В сім'ї виростало 9 онуків та 12 правнуків. Дідусь помер у 1988 р. від серцевого нападу під час сінокошу. Попри це, вони залишалися гасдами, які були віддані своєму краю. Пані Марічка, як її всі називали, приймала вдома відомих художників, письменників і політиків, які залишали свої твори про красу Чорногірського хребта [2].

Прабабусі М. Ілюк неабияку допомогу приймати гостей надавав її зять Іван Максим'юк, чоловік її дочки Василини Максим'юк, нашої бабусі. Наш дідусь народився 3 жовтня 1955 р., помер 21 лютого 2024 р. Був Бистрецьким сільським головою (села Бистрець і Дземброня) упродовж 1991–2006 рр. У той час районна влада забирала землі, та дід не дозволяв це робити, і все, що зміг, повертав людям. Та на діда було відкрито більше ста кримінальних справ. На наступний день після весілля однієї з його доньок, Наталії Плитчук, приїхала поліція, вдягнула кайданки і забрала діда у всіх на очах [2].

Голова Львівської обласної ради та облдержадміністрації Микола Горинь, знайомий діда, часто приїжджав і допомагав у відстоюванні земель. Завдяки його допомозі було закрито кримінальні справи, ініційовані владою. Вся родина була в УПА, тому дуже вистраждана. Прабабця Максим'юк Василина, тобто мама дідуся Максим'юка Івана. Народила обох синів-близнюків (нашого дідуся і його брата) на порозі рідної хати, на наступний день після повернення з Хабаровська, де, звісно ж, відбували покарання [2].

Символічно, адже рідний поріг та українська земля – це не лише ґрунт під ногами, а й основа життя кожного свідомого українця, своєрідний оберіг життя... З вікна видно прекрасний краєвид Дзембронської долини та гори. Навіть письменник Дмитро Павличко сказав: «Пані Марічко, тут найкраще місце на землі». Прабабуся бачила зйомки фільму «Тіні забутих предків» і мала багато цікавих історій про них. У її хаті був музей з картинами відомих художників, а також старожитностями та речами з колишньої обсерваторії Білий Слон [3].

Часто до прабабусі приїжджали гості відпочити від роботи та допомагали їй у хатніх справах. Всі, хто відвідував Дземброню, цінили красу природи та гуцульський край. Відомо, що тут був знаменитий кінорежисер Сергій Параджанов, який приїжджав неодноразово, та славетний художник-графік, лавреат Шевченківської премії Георгій Якутович. Останній був тісно пов'язаний з його легендарною стрічкою «Тіні забутих предків», створивши графічні ілюстрації до однойменної повісті Михайла Коцюбинського, яку той вирішив написати, коли відвідав карпатське село Криворівня, повертаючись влітку 1910 р. з Італії. Саме тому Георгія запросили до роботи над фільмом як художника-постановника. Він відвідував бабусю Марію разом зі знімальною групою фільму «Тіні забутих предків», де головні ролі виконали актори Іван Миколайчук та Лариса Кадочникова. Знімаючи фільм, С. Параджанов жив у гуцульській хаті М. Ілюк, намагаючись долучитись до місцевого життя [3].

У цілому Г. Якутович із синами гостював у Дземброні майже 15 років, придбавши у 1968 р. хатину неподалік від садиби М. Ілюк. Його, 60-річного, хрестив бабусин чоловік та жінка з Верховини, у якої тепер музей твору «Тіні забутих предків». Саме за рекомендацією Якутовича багато художників зупинялися в М. Ілюк. Він зробив чимало її фотографій та гравюр. У 2017 р.

велика делегація на чолі з міністром культури України Євгеном Нищуком відвідала Дземброню, щоби презентувати книгу про Г. Якутовича «Як у Тіні» та встановити хрест на місці його обійстя. Гості також завітали до Марії, яка ледве всіх вмістила за великим столом [4, с. 141–143; 5].

Були в М. Ілюк інші відомі діячі: художники Роман Сельський, Вітольд Монастирський, Карло Звіринський, Данило Довбошинський, Дмитро Парута, Остап Лозинський, Ярослав Мацелюх, Зіновій Кецало, Володимир Островський, Володимир Козар, Андрій Тирпич, Оксана Андрущенко, кінорежисер Юрій Іллєнко. З часом про це місце дізналися поет Дмитро Павличко, письменник Микола Вінграновський, журналіст і дисидент В'ячеслав Чорновіл, який приїздив до Дземброні з дружиною, поетесою Атеною Пашко та сином Тарасом. Прабабуся про них нікому не розказувала. Приїжджав Чорновіл не раз із сином, оскільки дуже любив гори. Часто навідувався Микола Горинь, навіть цього року. Бували Михайло Сорока з дружиною Катериною Зарицькою, відомі учасники визвольних змагань. Їх син Богдан Сорока, художник-графік, згодом купив будинок в с. Дземброня, присілок Степанський, біля оселі М. Ілюк. Також поруч з ними побудувались Михайло Косів, філолог-шістдесятник, народний депутат України, із сином Василем Косівим, художником-графіком, нині ректором Львівської національної академії мистецтв [2].

Висновки. Прабабуся та її рідня пережили багато цікавого, спілкуючись з неординарними особистостями та відчуваючи велич гір та силу рідної землі. Залишаючись вірними українському корінню та розкриваючи глибини гуцульської душі, ми сприятимемо своєму духовному зростанню та збережемо єдність поколінь, що формують націю.

Список використаних джерел

1. Дацко М. Музей залишених секретів. Історія гуцулки, яку відвідували митці і політики. URL: <http://surl.li/sdupk> (дата звернення: 25.03.2024 р.).
2. Свідчення про Марію Миколаївну Ілюк надали внучки Марії Миколаївни, Плитчук Наталія Іванівна 1983 р. н., яка проживає в с. Дземброня Зеленської ОТГ Верховинського району Івано-Франківської області, присілок Степанський, буд. 219, телефон 0967549424; Зуб'юк Галина Іванівна 1982 р. н., яка проживає в с-щі Верховина Верховинського району Івано-Франківської області, вул. Поповича, буд. 35, телефон 0966595408; та донька Максим'юк Василина Олексіївна 1963р.н., яка проживає в с. Дземброня Зеленської ОТГ Верховинського району Івано-Франківської області, присілок Кошарище, буд. телефон 0984162725 / упорядкували С. І. Плитчук та Я. В. Зуб'юк, 25.03.2024 р.
3. Суровка О. Марія Ілюк з Дземброні пам'ятає, як знімали «Тіні забутих предків», а в хаті має музей. URL: <http://surl.li/sdupy> (дата звернення: 25.03.2024 р.).
4. Тіні забутих предків / Упорядники: Павло Гудімов, Катерина Носко. Київ : Артбук, 2016. 500 с.
5. Як у Тіні. Георгій Якутович як ілюстратор книги «Тіні забутих предків» / Упорядники: Поліна Ліміна, Павло Гудімов. Київ : Артбук, 2017. 184 с.: іл.

СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА» «КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКА»

КЕРІВНИК – голова циклової комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта»), викладач-методист, спеціаліст вищої категорії Оксана СЕЛЕПІЙ.

СЕКРЕТАР – спеціаліст, доктор філософії, викладач циклової комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта») Ірина БЕЙ.

Проблема, над якою працює секція спеціальності «Дошкільна освіта» – **«КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКА»**. Основні напрями досліджень стосуються актуальних питань мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку в ключі сьогодення.

- Піклування та розвиток дітей раннього віку: мовленнєвий контекст.
- Підтримка сім'ї у забезпеченні мовленнєвого розвитку дитини в умовах воєнного стану.
- Професійна підготовка та підвищення кваліфікації фахівців дошкільної галузі щодо мовленнєвого розвитку дошкільника.
- Впровадження сучасних педагогічних технологій в умовах кризових станів.
- Цифровізація як ресурсне забезпечення якості дошкільної освіти (мовленнєвий аспект).

БАЗОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Софія Білик,
студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Мельник Олена Йосипівна,**
спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Проблема належного фізичного розвитку дошкільників, зміцнення та збереження їхнього здоров'я ніколи не втрачають своєї значущості оскільки є важливою складовою суспільного розвитку. Особливо гостро це стосується умов сьогодення оскільки з огляду на активне впровадження комп'ютерних технологій різко знизилась рухова активність дітей і як наслідок погіршується їх загальний рівень здоров'я.

Мета – здійснити теоретичний аналіз наукових положень щодо формування рухових умінь і навичок у дітей дошкільного віку в процесі фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу. Процес фізичного виховання базується на певних дидактичних засадах, розглянемо їх загальну характеристику. Принцип свідомості та активності, принцип наочності, принцип доступності та індивідуалізації, принцип систематичності та послідовності, принцип міцності [2, с. 94-96].

Всі принципи навчання відображають окремі закономірності цілісного процесу, що визначає необхідність їх комплексного використання в педагогічному процесі фізичного виховання і безпосередньо впливають на досягнення поставлених завдань при формуванні рухових навичок.

Відповідно до закономірностей фізичного виховання, перед плануванням навчального матеріалу, вибору засобів та методів навчання, необхідно враховувати передумови, які сприятимуть успішному оволодінню рухової навички, а саме: необхідний рівень фізичної підготовленості до розучування рухів, які потребують проявлення тих чи інших рухових якостей; наявність рухового досвіду; психологічна готовність (мотивація, рівень розвитку вольових якостей) [4, с.162].

Процес формування рухової навички включає три етапи навчання фізичних вправ, а саме: початкового вивчення; поглибленого розучування; закріплення та удосконалення. *Початковий етап* характеризується початком ознайомлення з рухом, що вивчається (у дітей формується уявлення про спосіб його виконання), і завершується вмінням виконувати вправу в загальних рисах.

Важливим фактором, який впливає на ефективне навчання дітей рухових дій, є зорове сприйняття руху тобто наочність. Саме тому під час навчання дошкільників широко використовують метод показу.

Т.Круцевич виділяє певний алгоритм формування уявлення про рух: первинна наочна демонстрація, з метою викликати інтерес і бажання його вивчити; повторний показ, де вправа може демонструватись повільно, по частинам, з акцентом на окремі елементи техніки використання при цьому технічні засоби навчання; перевірка правильного формування уявлення шляхом опитування; корекція сформованого уявлення шляхом пояснення і уточнення техніки рухової дії [4, с. 164].

В дошкільнят, на початку розучування рухів, доцільно супроводжувати показ із доступними для дітей цієї вікової групи словесними вказівками.

Початковий етап оволодіння рухом є найбільш складним у формуванні рухових навичок у дітей. Тому чим конкретніше рухове завдання, яке ставиться перед дитиною, тим воно доступніше для її сприйняття [2, 4].

На другому етапі – поглибленого розучування руху, процес навчання будується відповідно до закономірностей удосконалення рухового вміння та часткового переходу до навички. На цьому етапі провідна роль у системі управління рухами приводить до рухового аналізатора – «м'язових почуттів». Фізіологічний механізм формування рухової навички характеризується уточненням наміченої системи умовних рухових рефлексів, усуненням надмірного м'язового напруження [2, 4].

На третьому етапі – формується міцна й водночас пластична навичка яка в подальшому стане перехідною формою до більш стійких навичок дорослої людини. Тому вони повинні бути «гнучкими» та варіативними, легко піддаватися подальшому удосконаленню у зв'язку з розвитком рухових якостей, а також із значним збільшенням розмірів тіла [2, 4].

Різноманітні повторення, ускладнення форм рухів, виконання їх у ігрових ситуаціях створюють передумови для застосування навички у різних умовах життєвої практики. Таким чином, високий рівень оволодіння дітьми рухами передбачає його пластичність та певну варіативність, пристосованість до умов, що змінюються, та умов діяльності.

Висновки. Отже, засвоєння нових рухових дій дітьми – комплексний і тривалий процес, що потребує від них певних фізичних та психічних зусиль. Шлях оволодіння руховою дією починається з формування вміння, яке опирається на попередньо отримані знання щодо виконання вправи яка вивчається, й особистий руховий досвід дитини. Багаторазове систематичне виконання вправи приводить до вміння яке поступово переходить у рухову навичку. Більшість рухових навичок, сформованих у дітей, є перехідними формами до більш стійких навичок дорослої людини, тому вони повинні вдосконалюватись у зв'язку з розвитком рухових якостей, які в перспективі

формується під впливом зростання потенційних можливостей організму дитини.

Список використаних джерел

1. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.
2. Круцевич Т.Ю. *Теорія і методика фізичного виховання.Т.1.* Київ: Олімпійська л-ра, 2003. 424 с.
3. Круцевич Т.Ю. *Теорія і методика фізичного виховання.Т.2* Київ: Олімпійська л-ра, 2003. 392 с.

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКА ІЗ ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ ПРИ НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сніжана Дзьоба,

студентка IV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Сидорів Сергій Мирославович**, викладач вищої категорії.

Актуальність проблеми. Якісне навчання, зокрема формування мовленнєвої компетенції кожної дитини, з її унікальним внутрішнім світом і навичками комунікації завжди хвилювало педагогів, зокрема й на відділенні Дошкільної освіти ІФФК. Проблема навчання і розвитку дитини з сенсорними порушеннями, а саме зору (вродженими чи набутими) є надзвичайно важливою в умовах воєнного стану. Методи щодо організації навчання можуть використовуватися педагогами для формування іншомовної комунікативної компетенції. Виявлено, що порушення зору призводить до виникнення додаткових проблем у психічній та фізичній сферах дитини, які уповільнюють її процес навчання та загальний розвиток. Це підтверджено дослідженнями Л. Вавіної, Л. Виготського, М. Земцової, О. Литвака, Л. Плаксіної, В. Синьова, Є. Синьової, Л. Солнцевої та інших науковців. Саме тому професійна освіта вихователів ЗДО має включати інноваційні технології організації інклюзивного освітнього простору для якісного навчання і виховання кожної дитини [1].

Мета – дослідити можливості формування мовленнєвої компетенції дітей з сенсорними порушеннями (зору) та підготовки майбутніх вихователів до організації інклюзивного освітнього середовища на заняттях з іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Дослідники визначають мовну компетенцію у дошкільників як здатність правильно продукувати або ж використовувати мову: виражати свої думки, побажання, наміри, вимоги на практиці, а також оперувати нею як вербально, так і невербально (міміка, рухи, дії) та інтонація [2, с. 15]. Діти з ООП, у тому числі з порушеннями зору мають право на повноцінну якісну інклюзивну освіту. Ребекка Сноу, американська педагогиня говорила: «спільне навчання є ключем до розуміння світу та розвитку наших можливостей. Кожна особистість заслуговує на можливість отримати якісну освіту та розвиватися разом з іншими, лише усуньте бар'єри і говоріть з нею» [3, с. 184].

Дослідники Костенко та Гудим дають такі рекомендації щодо пізнавального (когнітивного) розвитку мовленнєвої компетенції дітей із порушеннями зору:

- розвивати зорове, кінетичне та тактильне сприйняття і їх вербалізацію;
- за пояснення навчального матеріалу максимально використовувати приклади з реального життя та конкретний матеріал, що допоможе встановити зв'язки між абстрактними поняттями і досвідом дитини;
- формувати та коригувати уявлення, використовуючи реальні моделі, тактильні уявлення та об'єкти для маніпулювання (посібники, іграшки, рельєфні зображення, схеми, таблиці);
- формувати навички обстеження та порівняння предметів, об'єктів, людей;
- розвивати вміння збагачувати, закріплювати та використовувати власний досвід, формувати звичку покладатися на нього у разі виникнення потреби вирішення подібних завдань у майбутньому;
- орієнтувати дитину на пошук додаткової інформації про незрозумілі, нові об'єкти, відношення між об'єктами та явищами в навколишньому середовищі [4, с. 72.].

Проаналізувавши дослідження, ми визначили такі підходи щодо розвитку мовленнєвої компетенції дітей з порушеннями зору: вибір підручників і тем для вивчення, адаптація матеріалу відповідно до сенсорних потреб дитини, застосування полісенсорного підходу [5, с. 22].

У дітей з порушеннями зору спостерігаються випадки порушення звуковимови через неможливість зорового наслідування за артикуляцією дорослого. Також в учнів з порушеннями зору може страждати експресивна сторона мовлення, їхнє мовлення зазвичай монотонне, «затихаюче». Такі учні, не маючи змоги спостерігати за невербальною реакцією співрозмовника, не в змозі контролювати його. Це призводить до ускладнень у встановленні і підтриманні міжособистісної взаємодії з оточуючими.

Висновки. Формування мовленнєвої компетенції дошкільника є пріоритетним завданням в час інтеграції України у світовий освітньо-культурний простір, і тому напрацювання українських науковців матиме цінність для світової педагогічної спільноти.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. Педагогіка для студентів ВНЗ. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001.
2. Козарик О.С. Формування мовленнєвої компетентності дошкільників за технологією М. Зайцева: кваліфікаційна робота магістра спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Запоріжжя: ЗНУ, 2022.
3. Навчання дітей із порушеннями зору: навчально-методичний посібник / Т. М. Костенко, І. М. Гудим. Харків: Вид-во «Ранок», 2019.

4. Brixius, F. L., Selbach, H. V., & Marcuzzo, P. (2022). English teaching for blind students: adaptation suggestions for didactic activities of a textbook. In SciELO Preprints. <https://doi.org/10.1590/SciELOPreprints.4455>

5. Rebecca Snow. *Doppelgängers of educated selves*. Assorted rooms, 2016.

ВПЛИВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ

Юлія Заєць,
студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта».
Науковий керівник – **Мельник Олена Йосипівна,**
спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми.

Вплив здоров'язберезувальних технологій на мовленнєвий розвиток дошкільників полягає не лише у значущості всебічного фізичного розвитку дитини, як фундаментальної основи її подальшого становлення як особистості, а й важливості їхнього впливу на окремі складові необхідних соціальних навиків, що сприяють дитині в спілкуванні задля пізнання навколишнього світу, вираження своїх потреб, бажань тощо. Ефективність такого процесу прямо залежить від добору оптимальних засобів виховання та навчання дітей дошкільного віку, що сприяють водночас поліпшенню загального рівня фізичного здоров'я та несуть позитивний вплив на їх мовленнєвий розвиток. Аналіз впливу цих технологій на мовленнєвий розвиток дошкільників є ключовим для створення ефективних педагогічних підходів та програм, спрямованих на всебічний розвиток дітей у цьому віковому періоді.

Мета – проаналізувати поняття «здоров'язберезувальні технології», вплив фізкультурно-оздоровчих технологій на розвиток мовлення в дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. У ранньому дитинстві закладаються основи здоров'я, розвивається мовлення, виховуються основні риси особистості людини. Заклад дошкільної освіти повинен створити сприятливі умови для оптимального всебічного розвитку дитини, забезпечити процес навчання та виховання з акцентом на формування культури здоров'я та його збереження.

Здоров'язберігальні технології – технології, що створюють безпечні умови для перебудування, навчання та праці людини, а також ті, що розв'язують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей і гігієнічних норм), відповідності навчального й фізичного навантажень до можливостей дитини. Існують такі види здоров'язберігаючих технологій: медико-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі, технології забезпечення соціально-психологічного благополуччя дитини. До видів сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій відносять: *технології збереження та стимулювання здоров'я* (стретчинг, ритмопластика, рухливі та спортивні ігри, релаксація, ,

гімнастика пробудження, коригуюча гімнастика, ортопедична гімнастика); *технології навчання здорового способу життя* (фізкультурне заняття, проблемно-ігрові (ігротренінг та ігротерапія), комунікативні ігри, заняття з серії «Здоров'я», самомасаж, точковий масаж, біологічний зворотній зв'язок); *корекційні технології* (арттерапія, технології музичного впливу, казкотерапія, кольоротерапії) [3].

Під час проведення різних форм фізичного виховання в ЗДО використовуються фізичні вправи, які безпосередньо впливають на розвиток мовлення в дітей дошкільного віку. *Фізичні вправи з промовлянням віршованих текстів* (ігрова вправа «Гармонія бажань») сприяють автоматизації рухів і стимулювання активного мовлення. Окрім цього, такі вправи активізують артикуляцію й силу голосу, що є одним з важливих завдань під час роботи з дітьми із порушеннями мовлення. *Вправи на розслаблення та напруження м'язів* сприяють корекції (регуляції) тону м'язів (вправа «Лимон»). Особливо корисно їх виконувати із різною амплітудою. *Стройові вправи*, які сприяють розвитку здатності орієнтуванню в просторі, формуванні координації рухів. *Використання різноманітного інвентарю* за допомогою яких можна вивчати властивості та ознаки матеріалів (м'яч круглий, гладкий, важкий) і впливати на розвиток дрібної моторики. *Ритмічна гімнастика*. Основною структурною одиницею ритмічної гімнастики є композиція, тобто злита за технікою виконання й безперервна за змістом рухлива вправа. Яскраві ритмічні звуки виховують почуття ритму, музикальність, вміння узгодити свої рухи з музикою. *Ігри оздоровчого спрямування*: на розвиток фонетичного слуху («Веселі молотки»); зі звуконаслідуванням («Вийшла курка на подвір'я»); на розвиток артикуляційної моторики («Годинничок»); із переключенням уваги з одного руху на інший («Дощик»); логоритмічні («Заєць»); на розвиток уваги, пам'яті в поєднанні з розвитком мовлення («У дворі моя бабуся»).

Висновки. Отже, використання здоров'язберігаючих технологій впливає не тільки на рівень фізичної підготовленості та зміцнення здоров'я малюків але і на розвиток мовлення, що дозволяє дитині повноцінно формуватись як особистість. Фізкультурно-оздоровчі технології відкривають нові можливості для всебічного розвитку дітей дошкільного віку, підвищуючи ефективність навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Вільчковський Е.С., Куро О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник 2-ге видання, перероблене та доповнене. Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. 428 с.
2. Воронін Д.Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Мелітополь, 2006. 20 с.

3. Сучасні здоров'язберігаючі технології в ДНЗ. URL:
<https://vseosvita.ua/library/sucasni-zdorov-azberigauci-tehnologii-v-doskilnomu-navcalnomu-zakladi-518737.html>.

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ПРИЙОМІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ МОТОРИКИ У ДОШКІЛЬНИКІВ

Уляна Шулик,

студентка IV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Салига Ірина Миколаївна**, викладач циклової комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Дошкільна освіта»).

Актуальність проблеми. Однією з найважливіших умов повноцінного формування правильної звуковимови дошкільників є достатня рухливість, сила та чітка робота органів артикуляційного апарату. Тому важливе місце на шляху розвитку правильного мовлення повинна займати, так звана, артикуляційна гімнастика.

Метою її є відпрацювання правильних, чітких рухів органів мовлення, необхідних для правильної вимови звуків. Розвиток артикуляційної моторики у дошкільників – це складний педагогічний процес.

Виклад основного матеріалу. Для дітей дошкільного віку артикуляційна гімнастика – це серйозна робота, якими б легкими не здавалися ці вправи для дорослих. Успіх роботи багато в чому залежить від застосування різноманітних, цікавих для дітей форм роботи, оскільки під час тривалого виконання одноманітних артикуляційних вправ діти швидко втомлюються, часом втрачають інтерес до занять. Щоб цікаво було дітям займатись, потрібно використовувати різні способи подачі навчального матеріалу.

Цілеспрямовані артикуляційні рухи на початку логопедичної роботи дітям ще недоступні, тому дуже важливо знайти можливість опори на мимовільні рухи. Вправи, які пропонуються дітям в ігровій формі з опорою на мимовільні рухи, не стомлюють їх, не викликають негативних реакцій і відмови від виконання у разі невдачі. Формування елементарних артикуляційних укладів відбувається шляхом виховання простих ритмічних рухів на базі вже наявних у дитини: посмішка («Жабки»), витягування губ в трубочку («Слоненя»), облизування губ («Смачне варення») тощо.

Виходячи з того, що мислення дошкільників носить наочно-образний характер, більшість артикуляційних вправ пов'язана з певними ігровими образами. Комплекси артикуляційних вправ можуть бути представлені у вигляді цікавих казок про Язичок, які викликають у дошкільнят інтерес до органів артикуляції, розвитку їх рухливості та активізації зорового сприймання (усі вправи виконуються перед дзеркалом). Прикладом можуть бути серії з циклу «Казки про веселий Язичок», до якого увійшли такі казки: «Язичок у

зоопарку» (вправи, що вивчаються: «Індик», «Тигр вигинає спину», «Конячка», «Бегемот», «Змійка»); «Язичок збирає гриби» (вправи: «Грибок», «Кошик», «Трубочка»); та ін.

Під час вивчення тієї чи іншої артикуляційної вправи потрібно використовувати реальні предмети, малюнки, картки-символи. Чим більше аналізаторів задіяні, тим кращий буде результат.

Гра та іграшки – невід’ємні, тому особлива роль у дошкільному закладі має відводитись іграшкам, що мають не лише розважальну, а й освітню спрямованість. Малюки з радістю беруть до рук пухнастого котика і напувають його молочком, виконуючи рухи язичком разом з ним («Котик п’є молочко»), сідають на великого іграшкового коня, гойдаються, цокаючи язичком («Конячка»), пригощаючи ведмедика, разом з ним злизують з верхньої губи варення чи мед («Смачне варення»).

У грі «Чарівний мішечок» діти разом з логопедом спочатку розглядають невеличкі іграшки на позначення артикуляційних вправ (чашечку, слоника, мавпочку тощо), а потім із заплющеними очима дістають з торбинки предмет, обмацуючи, називають його і виконують відповідну вправу.

Використання цих іграшок дозволяє: легко засвоїти правильне положення органів артикуляції під час вимови звуків; розвинути спритність і вміння управляти своїм язиком; самостійно, без зусиль знаходити власні помилки виконання артикуляційних вправ; підвищити інтерес до виконання артикуляційної гімнастики; розвивати пам’ять, увагу, самоконтроль; виховувати впевненість і зацікавленість в досягненні кінцевого результату.

Артикуляційну гімнастику можна поєднувати з розвитком дрібної і загальної моторики, голосу, дихання та інших порушених функцій. Рухи язика під час виконання вправ корисно супроводжувати синхронними рухами кистей рук, які виступають як помічники. У цьому нам допомагає незвичайний спосіб проведення артикуляційної гімнастики з використанням ігрових прийомів і методу біоенергопластики. Така пальцево-язикова гімнастика сприяє розвитку відчуттів положення органів артикуляції, спрямованості видиху, а крім того, дозволяє прибрати зорову опору – дзеркало.

Висновки. Отже, виконання артикуляційної гімнастики із застосуванням ігрових прийомів сприяє зростанню інтересу дітей до виконання вправ, що значно збільшує ефективність гімнастики, сприяє розвитку артикуляційної, пальчикової моторики, вдосконаленню координації рухів, розвитку пам’яті, уваги, мислення.

Список використаних джерел

1. Боровик І.Г. Артикуляційні вправи – корисні та цікаві. Харків: Ранок, 2009. 64 с.
2. Кострикіна Н.І. Використання ігрових прийомів розвитку артикуляційної моторики у дошкільників з порушенням мовлення. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_5\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2013_5(2))

3. Рібцун Ю.В. Використання ігрових прийомів у розвитку артикуляційної моторики молодших дошкільників із ЗНМ. *Дефектологія*. 2008. № 1. С. 11-13. URL: <http://logoped.in.ua/wp-content/uploads/2018/04/Artikul.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОЇ ГРУПИ ЗІ ЗВУКАМИ

Світлана Підберезька,

студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Гурей Ольга Іванівна,**
спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Діти у дошкільному періоді свого розвитку активно розвиваються у розумовій, фізичній активності та у сприйнятті ними запахів, смаків, звуків. Дошкільники активно сприймають і запам'ятовують звуки через асоціативне мислення, шляхом запам'ятовування звуку спільно із джерелом його створення. Задля цього важливо для дітей створювати правильне осмислення і дієві методи ознайомлення зі звуками.

Мета – розкрити значення використання театралізованої діяльності як засобу ознайомлення дітей середньої групи зі звуками.

Виклад основного матеріалу. Позитивний вплив театралізованої діяльності на різні аспекти розвитку особистості доведено в численних дослідженнях науковців. Театралізовані ігри трактуються у двох значеннях: як вид діяльності і як засіб розвитку. В цих іграх діти знайомляться з навколишнім середовищем через образи, кольори, звуки. Дитину оточує безліч звуків: як немовних (стукіт молотка, гуркіт мотору), так і звуків мови.

У період 4-5 років (середня група), діти розрізняють звуки за їх характером, висотою, частотою та гучністю, розуміють звуки більшості тварин, у них активно розвивається фонематичний слух, встановлюється правильна вимова звуків, формуються звуки [р] та [л].

Театралізована діяльність в ЗДО – це не лише можливість розкриття творчого потенціалу дітей, а й ефективний і цікавий метод ознайомлення дітей зі звуками, який сприяє не тільки їхньому пізнавальному процесу, а й мовленнєвому розвитку особистості. Серед новітніх методів театралізованої діяльності дітей середнього віку можна виділити: залучення до навчання (зокрема з розвитку мовлення) через рольову гру; активне залучення звукових та музичних елементів; тематичне спрямування театральної гри, тобто використання театральних методів для усвідомлення концепцій, таких як форми, кольори, звуки.

Форми театралізованої діяльності бувають різні. Це створює широке поле для творчості та підбір саме того продукту, який відповідає поставленій меті – ознайомленню дітей із звуками, які можна використати у даній театралізованій постановці. Використання та залучення дітей до різних видів

театру, а їх є величезна кількість, сприятиме максимально повному сприйняттю дітьми звуків та їх запам'ятовуванню завдяки театралізованій діяльності, що активно використовується в роботі педагогів закладу дошкільної освіти.

Висновки. Використання театралізованої діяльності як засобу ознайомлення дітей середньої групи зі звуками має значний педагогічний потенціал. Такий підхід стимулює розвиток уяви, мовлення, зокрема звуковимови, сприйняття та уваги у дітей. Під час театралізованої діяльності діти мають можливість імітувати різні звуки. Вони можуть експериментувати зі своїм голосом та звуковими ефектами, відтворюючи різні об'єкти, тварин або ситуації.

Список використаних джерел

1. Бенюх Т.М. Розвиток слухового сприймання у дітей дошкільного віку. URL: https://logopedia.com.ua/logopedam_u/rozvytok-sluhovo-ho-spruyman-nia-u-ditey-doshkilnoho-viku/.
2. Олійник О.М. Театральна-ігрова діяльність в умовах дошкільнонавчального закладу: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський, 2017. 163 с.
URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/1632/Oliinyk-O.M.-Teatralno-ihrova-diialnist-v-umovakh-doshkilnoho-navchalnoho-zakladu.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
3. Тандеряк О. М. Театралізована діяльність дошкільників. 2019. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100f2k2-a9a4.docx.html>.

РОЗВИТОК СЛОВЕСНОЇ ТВОРЧОСТІ ДІТЕЙ ЗАСОБОМ НАРОДНОЇ КАЗКИ

Антоніна Белей,

студентка IV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Бей Ірина Юріївна**, доктор філософії, викладач відділення дошкільної освіти.

«Казка – це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови»

В.О. Сухомлинський

Актуальність проблеми. Серед пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти важлива роль належить тим, що стосуються виховання гармонійно розвиненої особистості, створення сприятливих умов для розкриття творчих можливостей кожної дитини. Універсальним засобом, що спроможний забезпечити ефективну реалізацію означених положень, містить невичерпний виховний потенціал і відповідає віковим особливостям дошкільників, є казка. Саме казка якнайкраще активізує дитячу уяву і мислення, служить зразком зв'язної розповіді і літературної мови, джерелом словесної творчості.

Мета – висвітлити теоретичні аспекти розвитку словесної творчості дітей засобом народної казки.

Виклад основного матеріалу. Первинною формою літературного розвитку дошкільників виступає словесна творчість – спеціально організований, зумовлений мотивацією процес створення дитиною твору в будь-якій формі мовленнєвого висловлювання [1].

Словесна творчість – це своєрідна вершина або результат високого рівня розвитку мовлення та уяви. Як стверджують науковці і практики, досягнення цієї норми можливе лише за дотримання певних умов: розвитку психічних процесів, насамперед творчої уяви; сформованості всіх рівнів мовлення; урахування багатого життєвого досвіду дитини; спеціально організованого навчання та правильно обраного засобу розвитку словесної творчості. Старші дошкільники вже мають уміти вільно фантазувати, складати різноманітні оповідки, створювати розповіді за опорними схемами або сюжетними картинками, самостійно вигадувати образи та сюжети.

Одним із найбільш ефективних та доступних для дошкільників засобів розвитку словесної творчості є народна казка, яка служить зразком побудови зв'язної розповіді, створенню яскравих образів, формуванню літературної мови. Вона активізує дитячу фантазію, спонукає до творчості. Народна казка

входить у життя дитини з раннього дитинства, відіграючи важливу роль у становленні її особистості.

Приклади народних казок, які використовуються у роботі з дошкільниками з метою активізації їхньої творчої діяльності: «Їжак та заєць», «Дід, баба та курочка ряба», «Ведмідь і павучок», «Заєць-хвалько», «Пан Коцький» та ін.

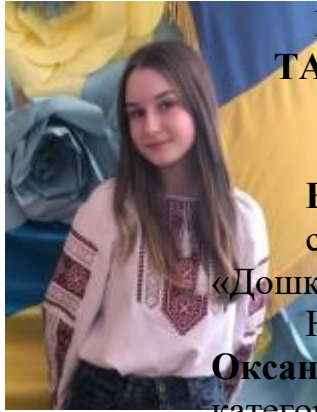
Зміст означених казок спонукає дітей до активної діяльності: погратися, вирізати, наклеїти, намалювати, прикрасити, відтворити епізоди казок за допомогою міміки і жестів. Тексти казок сприяють розширенню словникового запасу дітей, допомагають правильно будувати діалоги, розвивають зв'язне і логічне мовлення, збагачують їхню образність, емоційність. Казки сприяють розвиткові творчої уяви дітей, логічного мислення. Слухаючи казки, які розповідають дорослі, діти й самі прагнуть їх складати. Казка, вводячи дошкільника у світ фантазії, пробуджує їх до активної діяльності. Спочатку до співтворчості, а потім – до творчості. Дитина через емоції і почуття, викликані казкою, сприймає колорит народності в передачі казкового образу, красу рідної мови [2].

У закладі дошкільної освіти дітям пропонуються різні види занять з народною казкою, які сприяють розвиткові їхньої творчості: читання та розповідання народних казок; театралізація-розігрування казки; відтворення характерних рис її героїв; інсценізація – точне й послідовне відтворення змісту народної казки дітьми за допомогою костюмів, різних атрибутів, декорацій; ігри за сюжетами знайомих казок тощо.

Висновки. Отож, використання народних казок у процесі виховання та навчання дошкільнят – важливий елемент, який сприяє розвитку їхньої словесної творчості, активізує уяву, розширює словниковий запас. Народні казки виступають ефективним інструментом у формуванні повноцінної особистості дитини, сприяють розвиткові різних аспектів її особистісного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Гавриш Н.В. Мовленнєвотворча діяльність дітей на етапі дошкільного дитинства: особливості розвитку, технології підтримки. *Мистецтво та освіта*. 2021. № 1. С. 34-39.
2. Непомняца І.М. Розвиток словесної творчості дітей передшкільного віку за допомогою фантастичної казки. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 19 (1). С. 164-168.

НЕПОВТОРНИЙ СВІТ ПОЕЗІЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА ДІТЯМ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Вікторія Галів, Ольга Чеверда,
студентки I курсу спеціальності
«Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Селепій
Оксана Дмитрівна,** спеціаліст вищої
категорії, педагогічне звання «викладач-
методист».

Актуальність проблеми. Художня література, зокрема і твори Тараса Шевченка, є провідним засобом мовно-літературної освіти для дітей дошкільного віку, та унікальним і ефективним засобом привернення їх до цінностей духовної культури українського народу загалом.

Дослідженням проблем літературно-мовної освіти дітей дошкільного віку займалися Л. Березовська, А. Богуш, К. Крутій, Н. Гавриш, Н. Маліновська, А. Гончаренко та інші.

Мета – висвітлити проблематику використання творів Тараса Шевченка для дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Сучасна дитяча література і читання неможливі без творів Тараса Шевченка, великого Кобзаря. Він був майстром слова та пензля, що стало важливою передумовою для створення поезії, яка є близькою до розуміння та психологічних особливостей дитини. У програмі розвитку дітей дошкільного віку "Українське дошкілля" рекомендуються такі твори Тараса Шевченка: "Тече вода" (для дітей молодшої групи), "Зацвіла в долині" (для дітей середньої групи), "Садок вишневий", "Дивлюсь, аж світає" (для дітей старшої групи). Інші програми розвитку та виховання дітей також рекомендують такі твори, як "І досі сниться", "Ой діброво, темний гаю", "Тополя", "Зоре моя вечірняя".

Дитячому читачеві стали близькі пейзажні ліричні твори Т. Шевченка, які тісно взаємодіють з живописом, оскільки поет майстерно малює словесні картини. Поетичні пейзажі Т. Шевченка легко сприймаються дітьми завдяки їхній виразній графічності, оскільки майже кожний віршований рядок можна уявити у вигляді картини.

У поезії «Тече вода з-під явора» сучасний дошкільник зможе побачити живі образи калини, явора та верболозів. Завдяки персоніфікації природи («Явір молодіє», «Качечка розмовляє з дітками своїми...»), межа між реальним і

поетичним світом стає невизначеною, і ці образи сприймаються як єдине ціле. Кожну строфу у цьому вірші можна уявити або намалювати окремий малюнок.

З вірша "Зоре моя вечірняя" літній вечір непомітно з'являється за допомогою окремих деталей пейзажу, а з уривка поеми "Сон" – "Дивлюсь, аж світає" – виникає чудовий літній ранок, який вмитий "дрібною росою" і тому чистий та свіжий.

У пейзажній ліриці Т. Шевченка відчутна здатність передати настрої людини та осмислення краси природи через описові рядки, присутня мелодійність та співучість, що зробило багато з його віршів улюбленими народними піснями.

Поетичні твори, включаючи вірші Т. Шевченка, використовуються в дошкільних закладах під час занять з художньої літератури, тематичних свят і розваг, спрямованих на розвиток поетичного слуху та поглиблення естетичних почуттів дітей. Ці заходи поєднують музику, живопис і літературу, але центральним елементом є мистецтво слова. Тому поетичні образи віршів можна або слід поєднувати з репродукціями картин, музичними творами та дитячими малюнками.

Використання в роботі з дошкільниками віршів Т. Шевченка є цінним інструментом для розширення їхнього словника за допомогою образних висловів, порівнянь, епітетів, а також сприяє формуванню художньо-мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку.

Розвиток словника у дітей за допомогою поетичних творів базується на їх безпосередньому чуттєвому досвіді. Ефективність засвоєння поетичної мови творів залежить від рівня розуміння дітьми лексичного значення слів і образних виразів (цю роботу проводять на заняттях з художньої літератури).

Швидкість навчання нових слів і виразів у дітей залежить від їх рівня поетичного слуху та особливостей мовленнєвого розвитку. Міцність засвоєння лексичного матеріалу поетичних творів старшого дошкільника залежить від рівня активності дітей у процесі його використання в різних видах діяльності та у повсякденному спілкуванні.

Висновки. Таким чином, використання ліричних віршів Тараса Шевченка у роботі з дітьми дошкільного віку сприяє розвитку їх лексичних та художньо-мовленнєвих навичок, які є важливими для формування особистості кожного малюка і підготовки його до шкільного навчання. Ідеї Тараса Григоровича про значення освіти, мови та його літературні твори, що використовуються у дошкільних закладах для розвитку мовлення дітей, свідчать про важливий внесок Кобзаря у формування вітчизняної методики навчання мовленню малюків у дошкільному віці.

Список використаних джерел

1. Організація художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Київ: «Слово». 304 с.

2. Шевченко Т.Г. Дитячий Кобзар. Львів: Видавництво Старого Лева, 2012. 61 с.
3. Шевченко Т.Г. Велика книжка. Кобзарик для маленьких патріотів України. Київ: Кристал Бук, 2015. 16 с.: іл.

МАГІЯ КАЗКОВОГО СЛОВА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЗАСІБ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Марія Бабій,

студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівний – **Трохимчук Марія Олегівна,**
викладач вищої категорії, педагогічне звання «учитель-методист».

Актуальність проблеми. Дошкільна освіта в Україні, як і в усьому світі, використовує широкий спектр електронних засобів навчання та спілкування. У результаті вартість друкованої книжки значно знижується. Дорослі люди також дуже мало читають своїм дітям, і вони майже не знайомлять їх із казкою, як фольклорним та літературним жанром. Розвиток мовлення дитини, творчі здібності та фантазія можуть бути наслідками такої байдужості. Крім того, навчання дітей критично сприймати різні варіанти казок є життєво важливим, оскільки це сприяє розвитку їхнього мовлення та мислення, а також здатності відстоювати власну точку зору. Фахівці з психології, педагогіки, лінгвістики та літературознавства зосереджені на визначенні ролі казки в розвитку мовлення дошкільників. Роль казки в загальному мовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку досліджували А. Богуш, Н. Гавриш та інші.

Мета – визначення найкращих способів використання казки для розвитку мовлення дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Казки відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні особистості дитини. Дошкільний вік можна сміливо назвати «епохою казок». Відомий педагог та науковець В.О. Сухомлинський писав: «Казка – це, образно кажучи, свіжий вітер, що роздмухує вогник дитячої думки і мови. Діти розуміють ідею лише тоді, коли вона втілена у яскравих образах. Патріотична ідея казки – в глибині її змісту, створені народом казкові образи, що живуть тисячоліття, доносять до серця і розуму дитини могутній творчий дух трудового народу, його погляди на життя, ідеали, прагнення. Казка виховує любов до рідної землі вже в тому, що вона – творіння народу» [4].

Казки – це вічна мудрість життя, вони спонукають думати, робити висновки. Особливістю поезики казок В.Сухомлинського є захоплююча майстерність творення простих, на перший погляд, казок та оповідань: вони не перевищують 150 слів, але яким треба бути великим майстром, щоби в такій малій кількості слів вкласти таку високу якість думки, повчання. Поетика його творів вражає простотою, узгодженістю й досконалістю.

Казка – це ефективний засіб розвитку творчого мовлення дітей. В.О.Сухомлинський казав, що казка – це активна естетична творчість, що захоплює всі сфери духовного життя дитини – її розум, почуття, уяву, волю. Без казки – живої, яскравої, що оволоділа свідомістю і почуттями дитини, неможливо уявити дитячого мислення і мови [5].

Казки, безсумнівно, можуть бути важливим компонентом розвитку мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку. Я вважаю, що особливо цікавим у цьому контексті є підхід Лариси Фесюкової, який допоможе дітям побачити казку з іншого боку і сприятиме розвитку складових елементів культури мовлення [5, с. 29].

Для того, щоб робота над казкою була доступною і цікавою, Л. Фесюкова пропонує використовувати таку загальну схему: 1. Назва казки. 2. Моральний урок. 3. Виховання добрих почуттів. 4. Мовленнєва зарядка. 5. Розвиток мислення та уяви. 6. Казка й математика. 7. Казка й екологія. 8. Казка розвиває руки [5, с. 37].

Рекомендується починати використовувати схему з молодшого дошкільного віку, адаптуючи її до мовного досвіду дітей у групі. Якщо на етапі «Мовленнєва зарядка» неможливо підібрати прислів'я, краще запропонувати звуконаслідування, веселі ігри та потішки для дітей. На етапах «Казка й математика» та «Казка й екологія» важливо залучити малят до нових відкриттів під час їх першого життя.

Для розвитку мовлення дитини через казку доцільно застосовувати такі прийоми: постановка казок за допомогою ляльок, аналіз казок, складання казок, розповідання казок, обговорення поведінки та мотивів дій персонажів, переписування казок, програвання епізодів казок, залучення дошкільників до малювання за мотивами казки й досвіду [2, с. 81].

У процесі формування культури мовлення в дітей дошкільного віку засобами казки слід дотримуватись такої послідовності:

- вибір героя, близького дитині за віком, статтю та характером;
- опис життя героя в казковій країні;
- введення героя в проблемну ситуацію, схожу на реальну;
- пошук героєм шляхів розв'язання проблеми;
- висновок, залучення дитини до обговорення.

Важливою умовою повноцінного мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку є співпраця з батьками, яких теж варто долучати до роботи з казкою. Вони можуть знайомити своїх дітей із казками, які пропонує вихователь, допомагати добирати матеріал для виконання спільних проєктів.

Висновки. Отже, на розвиток мовлення дітей дошкільного віку є одним із важливих завдань формування компетентної особистості дитини, яка передбачає використання різних форм та методів роботи. Одним з таких є казка, яка є народним здобутком та інтегрує народні знання та мудрість. Казка –

це різновид фольклору, в якому розкриваються вигадані історії, а також персонажі. Казка також є важливим засобом мовленнєвого розвитку та морального виховання дітей, оскільки містить в собі прихований повчальний зміст.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В.І. *Спогади про В.Сухомлинського*. Київ, 2000. С. 201.
2. Фесюкова Л.Б. *Виховання казкою*. Харків, 2000. 122 с.

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ПЕРЕКАЗУ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ

Наталя-Марія Бойчук,
студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта».
Науковий керівник – **Бей Ірина Юріївна**, доктор
філософії, викладач відділення дошкільної освіти.

Актуальність проблеми. Головною метою цілеспрямованої роботи з розвитку мовлення дошкільників є формування мовленнєвої компетентності – однієї із базисних характеристик особистості, що спрямована на системне застосування взаємопов'язаних педагогічних дій; розвиток мислення; навчання мови та мовленнєве виховання. Здатність чітко і виразно висловлювати свої думки та ідеї є запорукою успішного навчання, соціальної адаптації і взаємодії дітей з оточуючим світом.

Мета – висвітлити теоретичні аспекти процесу формування мовленнєвої компетентності дошкільників у процесі навчання переказу літературних творів.

Виклад основного матеріалу. Формування мовлення дошкільників складається з різних структурних компонентів. До них належать: мовленнєвий розвиток – формування певних мовленнєвих умінь та навичок, що забезпечують функціонування мовлення; навчання мови, пов'язане з певним обсягом елементарних знань про мову й мовлення; мовленнєве виховання з метою розвитку мовленнєвої культури особистості.

Важливою складовою мовленнєвої діяльності виступає мовленнєва компетентність, яка забезпечує вміння дитини підтримувати мовленнєву взаємодію з іншими, вибудовувати логіку висловлювань, забезпечувати мовленнєве взаєморозуміння з дорослими та однолітками; формувати комунікативні здібності, мовленнєве самовираження; розвивати соціальне мовлення [1].

Отож, мовленнєва компетентність – це вміння на практиці доречно користуватися мовою (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби.

Як зазначає Н. Гавриш, означена компетентність – це полікомпонентне утворення, яке містить такі компетенції: *лексичну* (наявність певного запасу слів у межах вікового періоду); *фонетичну* (правильна звуковимова, розвинений фонематичний слух, володіння інтонаційними засобами виразності); *граматичну* (практичне вживання відповідних граматичних форм рідної мови) та *діамонологічну* (розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати

та звертатися із запитаннями, вести діалог, складати різні види розповідей, переказувати) [2].

Важливим засобом формування мовленнєвої компетентності виступає переказ літературних творів. Навички переказу літературних творів сприяють розвитку уяви, логічного мислення, емоційного і соціального інтелекту. Своєчасне формування означених навичок допомагає забезпечити підготовку дітей до подальшого успішного навчання у школі.

Переказ – свідоме відтворення літературного тексту в усному та писемному мовленні. Це – складна діяльність, в якій задіяно пам'ять, уяву, мислення дитини. Для виконання завдання з переказу дитина має навчитись уважно слухати літературний текст, розуміти його основний зміст, запам'ятовувати послідовність епізодів сюжетної лінії та способи авторського передавання змісту, свідомо, зв'язно та виразно відтворювати текст під час переказу. Заняття з переказу літературного твору – одне з найскладніших з-поміж інших мовленнєвих занять, оскільки один і той самий текст діти мають прослухати кілька разів, здебільшого це перекази самих дітей.

Висновки. Мова є ключовим аспектом розвитку дитини, а своєчасне оволодіння нею сприяє розумовому зростанню дошкільників. Переказ літературного тексту в усному мовленні відображає складний процес, що вимагає від дитини уважності, розуміння тексту та вміння виразно висловлювати його зміст. Ефективне виконання завдань з переказу вимагає простої, але виразної мови, яка сприяє зрозумінню та відтворенню зв'язного висловлювання. Заняття з навчання переказу є важливою складовою мовленнєвого розвитку, адже сприяють формуванню мовних та когнітивних навичок дитини.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації. *Дошкільне виховання*. 2020. № 6. С. 3-5.
2. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання. *Дошкільне виховання*. 2021. № 7. С.12-14.

ІГРИ-ФАНТАЗУВАННЯ ЯК ЗАСІБ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

Вікторія Хомин,

студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Селепій Оксана Дмитрівна**, спеціаліст вищої категорії, педагогічне звання «викладач-методист».

Актуальність проблеми. Сучасний період розвитку людського суспільства характеризується великою увагою до дошкільного періоду життя людини, становлення його особистості, особливостей соціалізації, збереження і формування психічного і фізично здорового покоління. Людина не може жити, працювати, задовольняти свої матеріальні та духовні потреби, не спілкуючись одна з одною. З народження людина вступає в різноманітні відношення з оточуючими. Спілкування є необхідною умовою існування людини. Одним із дієвих методів розвитку мовлення у старших дошкільників є використання різноманітних ігор.

Мета – вивчення впливу ігор-фантазування на мовленнєвий розвиток старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Гра є одним із найбільш доступних видів діяльності в дошкільному періоді, способом отримання вражень з навколишнього середовища. У грі діти відчують себе самостійними, спілкуються з однолітками за власним бажанням, поглиблюють та реалізують накопичені знання та вміння.

Мовленнєва робота з дошкільниками передбачає особливу організацію, яка є націленою на збагачення словникового запасу дітей, граматичної впорядкованості, зв'язності у висловлюваннях, [1]. Також ігри-фантазування розвивають поетичну чутливість до краси і точності художнього слова, яке сприяє появі естетичної функції мовлення дошкільників. Така поява естетичної функції мовлення допомагає дітям в подальшому самостійно, образно, зв'язно та виразно будувати власні розповіді.

Одним із ефективних засобів розвитку звуковимови та словникового запасу у дітей старшого дошкільного віку є ігри-фантазування. Саме в іграх-фантазуваннях діти мають змогу грати зі словами, промовляючи при цьому низку звуків рідної мови, створювати незвичайні слова. У таких іграх дошкільники також можуть багаторазово використовувати будь-яку дію, яка приносить їм задоволення, а також експериментувати.

Для розвитку мовленнєвих здібностей можна використовувати ряд різних ігор-фантазувань. Сюди відносяться складання забавлянок і промовлянок, казки розповіданки, складання творчої розповіді, складання загадок тощо.

Складання забавлянок і розповіданок – один із видів ігор-фантазувань. У процесі роботи з забавлянками чи розповіданками діти самостійно їх складають та відтворюють у подальшій роботі. Промовляючи забавлянки та розповіданки, діти роблять це за власною ініціативою, перебуваючи у стані емоційності та збудження. Крім того, дошкільники із задоволенням можуть повторювати тексти, які почули раніше від дорослих, змінювати їх та доповнювати.

Складання загадок – ще один вид ігор-фантазувань, який сприяє розвитку мовленнєвих здібностей. Адже коли діти самостійно складають загадки, вони краще пізнають якості предметів або явищ, набувають вміння точно та влучно охарактеризувати його. У процесі складання загадок дітьми в них формується правильність висловлювання, лаконічність, відбувається збагачення словника та формується здібність до римування.

Казки-розповіданки є одним із найпоширеніших та найефективніших видів ігор-фантазувань, який сприяє розвитку мовлення у старших дошкільників. Вихователь пропонує за опорними словами скласти казку.

Висновки. Отже, можемо зробити висновок, що ігри-фантазування є одним із найефективніших засобів розвитку здібностей мовлення у дошкільників. Такі ігри сприяють позитивному розвитку мовлення, його зв'язності. Також мають значну роль у досягненні дошкільниками високого рівня мовленнєвої культури, що характеризується точністю, виразністю, багатством. Ігри-фантазування допомагають сформуванню у дітей граматичну компетентність та розвинути всі психічні процеси.

Список використаних джерел

1. Богуш А.М. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навч. посіб. Київ: Слово, 2012. 302 с.
2. Гра в житті людини. URL: <http://lastivka-vin.dytsadok.org.ua/gra-v-zhitti-ditini-17-04-02-23-06-2018>.
3. Ігри-фантазування як засіб розвитку мовленнєвих творчих здібностей дошкільників. URL: <https://vseosvita.ua/library/igri-fantazuvanna-ak-zasib-rozvitku-movlennevihtvorcih-zdibnostej-doskilnikiv-konsultacia-dla-vihovateliv-250427.html>

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМУНІКАЦІЇ У ДІТЕЙ: РАНКОВА ЗУСТРІЧ «МОВЛЕННЄВИЙ ДОСВІД»

Катерина Фіголь,

студентка IV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Селепій Оксана Дмитрівна,** спеціаліст вищої категорії, педагогічне звання «викладач-методист».

Актуальність проблеми. У статті розглядаються актуальні питання розвитку соціальних навичок дітей дошкільного віку та навичок комунікації, створення позитивної атмосфери в колективі дошкільників шляхом організації ранкових зустрічей.

Мета – обґрунтувати необхідність проведення ранкових зустрічей в аспекті формування навичок комунікації.

Виклад основного матеріалу. Зміни, які відбуваються в суспільстві на сучасному етапі його розвитку, породжують нові вимоги щодо системи освіти й виховання дітей. Сучасними науковцями було проведено ряд досліджень, які спрямовані на розвиток соціальних та комунікативних навичок, підвищення академічних досягнень у дітей.

Говорячи про позитивний вплив ранкових зустрічей на розвиток дитини, слід зазначити, що вони також формують навички говорити, слухати, збагачують словниковий запас дітей, сприяють розвитку вміння досліджувати, аналізувати, відповідати на запитання, в повсякденному житті використовувати отриману інформацію.

Ранкова зустріч – це запланована, структурована зустріч, яка займає важливе місце в повсякденній організованій діяльності групи та спрямована на те, щоб позитивно налаштувати малюків на цілий день, підготувати їх до різних видів діяльності. Під час ранкових зустрічей вихователі заохочують дітей до відкритого спілкування і вільного висловлювання своїх думок.

Завдання ранкових зустрічей: виховувати в дошкільників толерантне ставлення одне до одного і взаємоповагу, формувати комунікативні навички; збагачувати соціально-емоційний досвід; прищеплювати бережливе і турботливе ставлення до довкілля; розвивати уяву та вміння вільно висловлювати свою особисті думку.

Технологія ранкової зустрічі. Ранкові зустрічі має свою структуру, обумовлено чітко визначеною метою та темою. Тривалість ранкової зустрічі: 7-10 хв для дітей молодшої групи, 15-20 хв для дітей середньої та старшої групи.

Науковці та практики виділяють чотири основні компоненти ранкової зустрічі:

1. **Вітання.** Діти разом із вихователем розміщуються в колі. Усі діти вітаються, і це забезпечує розуміння, що вони є важливими членами групи. Всі звертаються один до одного на ім'я, що допомагає створити атмосферу дружби та приналежності до групи. Вітання створює спокійний і розважливий настрій для наступного елемента зустрічі.

2. **Обмін інформацією.** Діти висловлюють свої думки. Обмінюються ідеями та пропонують важливі для них теми обговорення. Обмін інформацією допомагає розвивати навички, які дають учасникам змогу навчитися впевнено говорити і слухати. Кожна дитина може ставити запитання чи коментувати, а той, хто говорить, у змозі реагувати, звертаючись безпосередньо до своїх ровесників.

3. **Групове заняття.** Розпочинається після спокійного обмірковування інформації. У групі створюється відчуття єдності, радості через виконання пісень, участі в іграх, коротких і швидких заняттях. Такі групові заняття, здебільшого пов'язані з навчальною програмою чи темою, яка в цей час визначається у групі.

4. **Щоденні новини.** Завершальний елемент ранкової зустрічі. Щоденні новини можуть містити різноманітні завдання (заповнення календаря погоди, дошка новин, створення графіка погоди), що активізують початок індивідуальної роботи або діяльність у центрах активності.

Запровадження ранкової зустрічі не потребує багато матеріалів. Для проведення ранкової зустрічі потрібні визначений час, місце, килим або інше покриття на підлозі, а також календар погоди, дошка новин, обладнання для групових занять (за вибором вихователя).

Висновки. Отже, ранкова зустріч з дітьми дає вихователям можливість навчити дітей взаємній повазі та позитивному ставленню один до одного, сприяти формуванню цілісного колективу.

Таким чином, практика ранкових зустрічей є однією з успішних практик, що сприяє створенню спільноти в групі, та надає можливість вихователю навчити дітей взаємній повазі і позитивному ставленню один до одного. Під час її проведення відбувається розвиток важливих навичок у дошкільників, серед яких – навички спілкування, академічні і соціальні навички.

Список використаних джерел

1. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут!: посібник для педагогів з проведення ранкової зустрічі. Київ: ВФ «Крок за кроком», 2016. 54 с.

2. Крутій К.Л. До питання розвитку мовних і мовленнєвих здібностей у дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми дошкільної освіти в Україні*: збірник наукових робіт. Хмельницький: ХГПА, 2017. Вип. 13. У 2-х ч. Ч.І. С. 172-178.

3. Науково-методичний журнал *«Педагогічні обрії»*, № 1-2 (103-104), 2019.

ВИКОРИСТАННЯ КУБИКА “RORY’S STORY CUBES“ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗВ’ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Тетяна Білик,
студентка III курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Гурей Ольга Іванівна,**
викладач вищої категорії.

Актуальність проблеми. Головним завданням сучасної дошкільної освіти є формування і всебічний розвиток компетентної, ініціативної та творчої особистості дитини. Своєчасному оволодінню мовленням сприяє інтеграція інноваційних технологій та методик, які є провідними у навчанні та вихованні дітей дошкільного віку.

Мета. Розкрити можливості використання інноваційного методу кубики “Rory’s Story Cubes“ для розвитку зв’язного мовлення дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. «У дитини є жага гри, і потрібно її задовольняти. Необхідно не тільки дати їй час пограти, а й заповнити цією грою все життя дитини. Все її життя – це гра», – казав А.С. Макаренко. Гра є провідною діяльністю дитини, а отже можна ефективно використовувати гру для досягнення освітніх цілей. Вихователі для розвитку нестандартного мислення, мовленнєвої та комунікативної компетенції використовують технологію кубиків історій Рорі, які ефективно допомагають у розвитку зв’язного мовлення, креативності та навичок нестандартного вирішування проблем. Кубики Рорі вдало поєднують в собі два компоненти: гру та історії. Що ж таке кубики історій? «Rory’s Story cubes» які запропонував ірландець Rory O’Connor – це 9 кубиків, і на кожній їх грані – найрізноманітніші картинки: піраміди, черепахи, фонтани і багато іншого. Для того щоб створити неповторну історію гравцеві варто просто кинути кубики на поверхню, сказати "Одного разу..." і одразу продовжити створювати історію використовуючи дев'ять символів на гранях кубиків. Повертаючи кубик в різні сторони буде створюватись нова історія. Напочатку кубики було створено як інструмент пошуку нестандартних, рішень саме для дорослих, через певний проміжок часу вони почали використовуватись для дидактичних ігор та занять з дітьми у ЗДО. Серед переваг кубиків історій Рорі виділяють : розвиток мислення та усіх психічних процесів, розвиток комунікативних навичок, формування толерантності та навичок дискусії, кубики сприяють зміцненню контактів та дружби між дітьми у реальному житті. Кубики історій це гра в якій дитина активно практикує зв'язне мовлення, а воно є основою комунікативної функції

мови. Набори кубиків є на найрізноманітнішу тематику : «Дії», «Подорожі», «Фантазія»; «Тварини», «Медицина», «Космос», «Кам'яний вік», «Казки», «Порятунок», «Спорт», «Середньовіччя» та інші. Грай, фантазуй, розкажуй, жодних жорстких правил, тільки кубики які скеровують нашу історію. Робота над складанням сюжету історії - могутній засіб розвитку уяви. Для стимулювання фантазії та зв'язного мовлення дошкільників кубики історії є ефективним методом.

Висновки. Використання кубиків "Rory's Story Cubes" у роботі з дітьми дошкільного віку сприяє їхньому інтелектуальному та творчому розвитку, поліпшує комунікативні навички та вміння зв'язно мислити і висловлюватися. Таким чином, інтеграція цієї інноваційної технології в освітній процес для дошкільників забезпечить успіх у їхньому розвитку.

Список використаних джерел

1. Кубики Рорі – мистецтво цікавої розповіді або крок творчого мислення молодшого шкільного віку. URL: <https://naurok.com.ua/kubiki-rori--mistectvo-cikavo-rozpovidi-abo-krok-tvorchogo-mislennyamolodshogo-shkilnogo-viku-220595.html>

2. Швець Я. Кубики історій «Rory's Story Cubes» як метод творчо-пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу. URL: <https://vseosvita.ua/user/id184700/webinar>

3. Швець Я. Кубики історій. Інтеграція інноваційної освітньої методики «Rory's Story Cubes»: Методист. 2020.

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ІГРИ, ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Наталія Варишко,

студентка IV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Пилипишак Софія Ігорівна,**
спеціаліст.

Актуальність проблеми. У сучасному світі відбуваються активні зміни, які характеризуються великою кількістю нововведень. Інноваційні технології є закономірністю розвитку сучасної дошкільної освіти. У процесі цифровізації вагомим місцем займають саме мультимедійні ігри, які слугують потужним засобом активізації мовлення у дітей.

Мета – висвітлити ефективність застосування мультимедійних ігор, як засобу розвитку мовленнєвої компетентності у дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку є однією зі стрижневих проблем сучасної дошкільної освіти. Стрімкий розвиток цифровізації, глобалізація інноваційних технологій навчання відкриває перед педагогами широкий спектр засобів, які сприяють формуванню мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. Розповсюджені в сучасних закладах дошкільної освіти мультимедійні ігри, які за допомогою проєкційних екранів активно використовують в освітньому процесі.

Високу популярність мультимедійні ігри здобули у часи пандемії COVID-19. Найскладнішим завданням було: підвищити мовленнєву компетентність дошкільника, у тогочасних умовах. Низька комунікативна діяльність дітей призводила до гальмування розвитку мовлення. Проте, справжнім спасінням стали засоби мультимедіа, завдяки яким вдавалось не лише закріпити наявні уміння та навички але і удосконалити їх. Цінність мультимедійних ігор полягає у їх доступності. Незалежно від місця перебування, під наглядом дорослих дошкільник зможе навчатись – граючись.

Гра – провідний вид діяльності дитини до шести (семи) років, який характеризується емоційно насиченою, спонтанною активністю дитини, фантазуванням, неординарністю мислення, швидким переключенням уваги, зміною дій, які в скороченій узагальненій формі відображають знання дитини про світ та супроводжуються мовленням (внутрішнім та зовнішнім) [1, с.35].

Навчання через гру неабияк полегшує процес сприймання нової інформації, роблячи її цікавішою. В свою чергу, використання різних форматів, таких як: аудіо, відео та зображення, забезпечує всестороннє сприйняття мови та розвиток комунікативних умінь.

Інтеграція мультимедійних ігор із традиційними для дошкільників дидактичними іграми, сприяє якісному оволодінню усіма сторонами мовлення. Закладена дидактична мета – реалізується завдяки засобам ІКТ та позитивно впливає на засвоєння інформації.

У процесі становлення мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку, засобами мультимедійних ігор здійснюють вплив на розвиток вимови та артикуляції звуків, збагачують словниковий запас через взаємодію з графічними елементами, сприяють засвоєнню граматичної будови мовлення, покращують мовленнєві навички через інтерактивність, розвивають комунікативні здібності та уяву за допомогою рольових ситуацій. Розробляючи такі ігри слід пам'ятати про індивідуальний рівень розвитку мовлення у дітей та поступовість, враховувати їх інтереси та мотивацію до гри.

Маленькі представники покоління «Альфа» зацікавлені у гаджетах, саме тому активізувати мовлення можна за допомогою нової гри на електронному носії. Розробляють їх для різних вікових груп, відповідно до програмових завдань чинних програм розвитку. Унікальним є те, що через інтерактивність, візуальність та аудіоелементи дошкільники цього покоління швидше засвоюють покладені перед ними завдання без жодних труднощів.

Висновки. Мультимедійні ігри є потужним інструментом для розвитку мовлення у дітей дошкільного віку. Їхня ефективність збільшується завдяки анімаціям яскравим дизайнам, врахуванню інтересів та рівня розвитку кожної дитини. Також ці ігри не лише сприяють розвитку мовленнєвої компетенції, але і створюють захоплююче освітнє середовище, стимулюючи комунікативний та творчий розвиток дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. 2021. 36 с.
2. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років. Київ: ВД «Слово», 2014. 376 с.
3. Кіндрат І. Сучасний медіапростір та його вплив на світогляд дитини. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 7. С. 4-8.
4. Полєвікова О.Б., Рунцис О.І. Інновації у формуванні лексичної компетентності дошкільника. *Science and education: problems, prospects and innovations: materials of the 7th International scientific and practical conference*. Kyoto. April 1-3, 2021. Kyoto, Japan. 2021. P. 823-826.

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ СПОСІБ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДОШКІЛЬНИКА

Леся Чорній,

студентка IV курсу спеціальність «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Сидорів Сергій Мирославович**, викладач вищої категорії.

Актуальність проблеми. Розвиток мовленнєвих компетенцій дошкільника є важливою складовою його загального розвитку, особливо в контексті сучасних освітніх програм. Дослідження підтверджують позитивний вплив вивчення іноземних мов на ранніх етапах життя, сприяючи подальшому успішному вивченню мови. Використання ігрової діяльності є ефективним методом навчання, оскільки гра є природним способом засвоєння нових знань на цьому віці. Орієнтація на ігрову діяльність підвищує ефективність лінгвістичної підготовки, сприяючи розвитку комунікативних навичок, що є передумовою для успішного розвитку та навчання дошкільника.

Мета даної роботи полягає в дослідженні ігрової діяльності як основного методу навчання дошкільника англійської мови і, відповідно формування його мовленнєвої компетенції. Досліджується ефективність використання ігор у процесі навчання англійської мови, а також аналізується вплив ігрових методів на мотивацію, інтерес та успішність засвоєння мови у дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Сучасні дослідження у комунікативній лінгвістиці доводять, що успішність мовленнєвого спілкування в англійській мові залежить від здатності осіб ефективно організовувати свою мовленнєву та невербальну поведінку відповідно до комунікативних завдань. Комунікативна компетенція складається з трьох основних типів компетентностей: мовленнєвої, мовної та соціокультурної, які в свою чергу включають різноманітні аспекти. У дошкільників їх формування здійснюється через ігрову діяльність. Гра сприяє емоційному засвоєнню соціального досвіду та надає задоволення. Ігри є формою розваги і дозволяють дітям розважаючись, вчитися [1].

Вивчення мови сприяє особистісному розвитку, соціалізації та враховує індивідуальні особливості дітей. Кожне заняття стає ігровим спілкуванням між педагогом та вихованцями і сприяє розвитку й вихованню. Комунікативний підхід легко втілюється завдяки мовленнєвій діяльності малюків під час ігор. Застосовують сюжетно-рольові, творчі, театралізовані, ігри-драматизації, ігри-імпровізації, рухливі, ігри за правилами, настільно-друковані, словесні та інші.

Дидактичні ігри на основі елементарної лексики дитячого спілкування є основним методом навчання та вправляння під час занять з англійської мови у дошкільних закладах. Є різні категорії ігор, такі як мовні, мовленнєві та

комунікативні, і які призначені для розвитку різних навичок мовлення. Вони сприяють створенню психологічної готовності дітей до іншомовного спілкування, забезпечують повторення мовленнєвого матеріалу та тренують у виборі потрібного мовленнєвого зразка, що допомагає підготувати дітей до ситуативної спонтанності у спілкуванні. Головним методом та засобом навчання є використання ігор, що ґрунтуються на простій лексиці дитячого спілкування. Ці ігри включають мовні (наприклад, фонетичні для правильного вимовляння, лексичні та граматичні для засвоєння слів і структур), мовленнєві (для розвитку аудіювання та говоріння) та комунікативні (для навичок спілкування). У цих іграх педагог виступає як організатор ігрової діяльності, враховуючи досвід учнів та створюючи оптимальне навчальне середовище.

Дидактичні ігри, як стверджують Л. Артемова та А. Богуш, мають на меті навчання шляхом захоплюючої активності, що відповідає природним потребам дитини. Вони стимулюють мовленнєву активність та сприяють розвитку дітей незалежно від їхнього характеру. Виконання завдань під час занять пов'язане з різноманітною діяльністю, що включає мовлення, рух, музику та спів [2].

Гра є необхідною складовою занять, допомагаючи уникнути перевантаження та забезпечуючи оптимальні умови для навчання. Різні види ігор, такі як "Show", "Seven Elephants", "What Colour Is It?" є ефективними методами навчання, які стимулюють активну участь дітей та сприяють розвитку мовленнєвих навичок. Гра допомагає створювати комунікативні ситуації та надає можливість дітям практикувати мовленнєві навички в автентичному середовищі [3].

Висновки. Ми проаналізували роль ігрової діяльності як основного методу вивчення англійської мови для дітей дошкільного віку і виявили, що використання ігор в процесі навчання сприяє покращенню мотивації дітей, збільшенню їхнього інтересу до вивчення мови, а також полегшує процес засвоєння мовних структур і словникового запасу. Ігрова діяльність також сприяє розвитку комунікативних навичок та сприйняттю англійської мови як частини повсякденного життя. Результати дослідження підтверджують важливість використання ігрових методів у процесі навчання англійської мови для дошкільнят.

Список використаних джерел

1. Артемова Л.В. «Гра». Методичні рекомендації до програми виховання дітей дошкільного віку «Малютко». Київ: «Свенас». 1993. С. 31-48.
2. Василенко О. Ігрова діяльність як основний спосіб оволодіння іншомовною компетентністю дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні проблеми психології*. Збірник наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том. IV: Психологія розвитку дошкільника, 9. 2013.
3. Шкваріна Т.М. Англійська мова для дітей дошкільного віку (програма, методичні рекомендації). Умань: Вид.-поліграфічне підприємство. 2003.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ЯК ЧИННИК ВИХОВАННЯ СІМЕЙНИХ ЦІННОСТЕЙ У ДІТЕЙ ЗА УМОВ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Маргарита Данилюк,

студентка I курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Клубочкіна Тетяна
Петрівна,** магістр педагогіки.

Актуальність проблеми. У контексті розвитку духовності українства за умов війни, сучасних викликів, перед якими постала Україна, з-поміж його духовних пріоритетів чи не найбільш затребуваними, є патріотизм, громадянськість, сімейні цінності. У складній багатогранній системі виховання зростаючого покоління винятково важлива роль належить українській родині. Це той особливий світ, у якому закладаються основи особистості юного українця як майбутнього громадянина, де він здобуває початкові уроки взаємин між людьми, навчається поважати інших та бути дбайливим, набуває почуття відповідальності за свої вчинки. Сьогодні дуже важливим є підвищення ролі кожної української родини як малої соціальної групи в реалізації своїх педагогічних функцій щодо виховання гармонійно розвиненої особистості юного громадянина України, ключовим це завдання окреслюється крізь призму російської агресії. Протистояти цьому можна гуртом, оскільки в гурті – сила українства. У нашому вимірі – це, звичайно, українська родина, яка нині і на фронті, і в тилу допомагає здолати ворога. Українська література багата художніми творами, які культивують родинні цінності, утверджують національні ідеали.

Мета – проаналізувати роман Володимира Лиса «Століття Якова» крізь призму утвердження сімейних цінностей українців.

Виклад основного матеріалу. В. Лис – український журналіст, прозаїк, драматург, родом із Волині. Як прозаїк заявив про себе ще 1985 р. В. Лис репрезентує новочасну українську літературу, належить до популярних українських письменників, які утверджують одвічні родинні цінності: добро, кохання, вірність, патріотизм тощо. Письменник удостоєний численних літературних нагород.

2010 р. став переможцем конкурсу «Гранд Коронація Слова», здобувши премію в номінації «Гранд роман» за твір «Століття Якова»[1]. Цей твір став справжнім бестселером. Події, описані в романі «Століття Якова», перегукуються з героїко-трагічними подіями сьогодення: війна, окупація російським ворогом.

В основі роману – доля українського селянина Якова Меха, який жив у поліському селі Загоряни. В. Лис розкриває життєпис героя: хлопчика Ясика,

бравого вояка Якуба Меха, парубка Якуба, а згодом – просто Якова Платоновича, який очікує свого сторічного ювілею. Письменник створив справжню українську родинну сагу, у якій відстежуємо життя чотирьох поколінь родини Меха, де Яків – старійшина роду.

Невипадково ключовою проблематикою роману «Століття Якова» є побудова взаємин між батьками та дітьми і між людьми загалом. Її романіст показує крізь призму людських стосунків. Тут і стосунки в сім'ї батьків Якова, і взаємини Якова із жінками і поетизація «трьох справжніх кохань» Якова.

Заради своїх рідних, зокрема дітей, Яків Мех здатний на все. Щоб захистити дітей і дружину, чоловік зважується вперше позбавити людину життя – Трохима: «І враз картина постала. Як його за Трохимовим доносом в емгебе забирають...і Зося з доньками, з сином малесеньким, з мамою старою – вивезуть» [2, с.181]. За страшного репресивного більшовицького режиму Яків утратив найдорожчих людей: дружину Зося та двох донечок. Мабуть, щоб компенсувати сімейні втрати, у житті Якова на схилі літ з'являється дівчина-приблуда Альона – наркоманка, яку він приймає до себе як рідну дочку. На тлі цих щирих стосунків Якова (дідуся) і юної Оленки письменник показує непрості взаємини Якова та Ольки, рідної доньки, яка «була проти неї ...було протестувала – нащо вам, тату, тримати тую почвару, ще чимось заразить, а то й обкраде» [2, с.44], утверджує такі чесноти, як усепощення, милосердя, добротинність (згодом Ольга не суперечила батькові.).

Яків Мех – чудовий педагог і психолог від природи. Він уміє добре налагоджувати стосунки з представниками різних поколінь. До нього тягнуться чужі люди, як-от сільська лікарка Вікторія, яка вважала його своїм батьком і яку Яків «прийняв за рідну дочку. У романі зображено такий аспект глибинної проблеми батьків і дітей, як «повернення блудного сина.

Висновки. Роман В. Лиса «Століття Якова» – багатоаспектний твір, у якому порушено низку педагогічних проблем. На прикладі різних сюжетних ліній письменник утверджує споконвічні українські цінності (бути вірним дружині/чоловікові, родині, рідній землі, сповідувати християнські цінності, бути прихильним до інших людей, уважним до рідних і чужих людей, терплячим, милосердним, чуйним, доброзичливим, гуманним, уміти прощати, володіти собою, вислухати співрозмовника, здатним до співпереживання, емпатії, бути готовим завжди прийти на допомогу та ін.).

Список використаних джерел

1. Книга «Століття Якова», Комітет з національної премії України імені Тараса Шевченка. URL: <http://knpu.gov.ua/content/>
2. Лис В.С. Століття Якова / передм.О.Забужко; внутр. оформл. Т.Коровіної. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 240 с.
3. Століття Якова – Володимир Лис. URL: <http://www.livelib.ru/book/1000458092>
4. Століття Якова. URL: <http://www.bookclub.ua/>

**СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»
«ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ
ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ТА СТРАТЕГІЇ»**

КЕРІВНИК – голова циклової комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Початкова освіта»), кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач- методист К.І. ГОЦУЛЯК.

СЕКРЕТАР – викладач М.В. ГЛУШКО.

**РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ ЯК ЕЛЕМЕНТ
ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО
СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ КОМУНІКАЦІЇ ТА
ВЗАЄМОДІЇ МІЖ УЧНЯМИ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Вікторія Зорійчук, Оксана Кашук,
студентки IV курсу спеціальності
«Початкова освіта».

Науковий керівник - **Гоцуляк Катерина
Іванівна**, спеціаліст вищої категорії, викладач-
методист, кандидат педагогічних наук.

Актуальність проблеми. Ранкові зустрічі в початкових класах є важливим елементом формування сприятливого середовища для комунікації та взаємодії між учнями. Вони допомагають збудувати колективний дух, підтримують позитивний настрій та сприяють соціальній адаптації учнів. Саме тому ми проаналізували вплив ранкових зустрічей на психосоціальний розвиток дитини.

Мета – розкриття ефективності ранкових зустрічей як інструменту для покращення комунікації та взаємодії між учнями початкових класів.

Виклад основного матеріалу. Ранкова зустріч – це зустріч на початку дня учнів класу з педагогом. Сидячи в колі один проти одного, кожна дитина вдумливо і поважно вітається з іншими дітьми, після чого впродовж короткого часу ділиться власним досвідом зі своїми товаришами, які з повагою слухають її, ставлять свої запитання та коментують. Після цього вся група бере участь у короткій груповій вправі, спрямованій на розвиток академічних навичок, почуття команди та відчуття єдності. Ранкова зустріч закінчується обміном щоденними новинами, які зазвичай готує педагог, щоб представити навчальні завдання дня [1].

Практика ранкових зустрічей – одна з успішних; вона допомагає вчителю створити спільноту в класі, що зазвичай потребує часу, уваги й терпіння. Під

час проведення практики ранкової зустрічі відбувається розвиток важливих навичок дітей, зокрема спілкування, академічних і соціальних умінь. Крім того, ця практика сприяє створенню у класі сприятливого настрою та позитивній поведінці. Уміння розмовляти і слухати – найважливіші якості, які необхідні для демократичної культури.

Така взаємодія дає дітям змогу брати участь у групових обговореннях, а вчителям – моделювати й активно розвивати в дітей уміння та навички ефективного спілкування, а саме: висловлювати свої думки так, щоб вони були зрозумілими іншим; уважно слухати, коли говорять інші; вирішувати проблеми за допомогою слів; ділитися своїми думками та ідеями з іншими.

Ці навички мають украй важливе значення для успішного життя в колективі, спільного навчання і розв'язання конфліктних ситуацій, а практика ранкових зустрічей – ідеальна можливість для їх розвитку [2].

Результати сучасних досліджень свідчать, що розвиток соціальних навичок допомагає підвищити академічні досягнення, забезпечує якісне навчання і викладання, сприяє розвитку таких умінь як: розширення словникового запасу; уміння досліджувати, аналізувати й оцінювати навчальний матеріал; уміння відповідати на запитання; уміння використовувати нову інформацію.

Повсякденні вправи, які проводять під час ранкової зустрічі, допомагають дітям навчитися співпрацювати з однолітками, поважати їх як особистостей. Позитивний настрій у класі створюється за допомогою атмосфери довіри; відчуття належності до спільноти; участі в ухваленні рішень; вільного від критики ставлення вчителя; справедливості й неупередженого ставлення.

Ранкові зустрічі дають можливість дітям дізнатися в доступній формі про демократичні цінності, а саме: інклюзія, активна участь, критичне мислення, толерантність і прийняття, самостійне мислення, відкритість, власна та соціальна відповідальність.

Під час комунікації й упродовж усього дня вони уважно слухають, із повагою відповідають, практикують доброзичливість [3].

У кожного вчителя є унікальне «запрошення» до ранкової зустрічі. Повідомити учням, що вже час збиратися, можна, загравши якусь певну мелодію, задзвонивши у дзвоник, увімкнувши чи вимкнувши світло, заспівавши пісню або просто повідомивши про це.

Залежно від віку учнів упродовж навчального року можна використовувати один чи кілька сигналів, які легко розпізнати. Учителі можуть розглядати запрошення на ранкову зустріч як «класне завдання» і по черзі призначати учнів відповідальними за нього.

На початку шкільного року вчителі мають сповістити учнів про правила поведінки під час переходу до ранкової зустрічі. Деякі педагоги вважають за доцільне сказати кілька простих слів: «Прийшов час ранкової зустрічі, будь

ласка, приходьте з відкритими руками й відкритими серцями». Доцільно провести обговорення правил для цього етапу ранкової зустрічі [4].

Висновок. Ранкові зустрічі можуть стати важливим елементом формування сприятливого середовища для комунікації та взаємодії між учнями початкових класів. Це час, коли діти можуть поділитися своїми думками, враженнями та планами на день, відчутти підтримку від співрозмовників та вчителя. Такі зустрічі сприяють розвитку навичок спілкування, емоційного і соціального інтелекту, а також підвищенню самооцінки та відчуттю належності до класного колективу.

Список використаних джерел

1. Ранкова зустріч: що це і навіщо | Нова українська школа - [Електронний ресурс] - URL: <https://nus.org.ua/articles/rankova-zustrich-shho-tse-i-navishho/>
2. Ранкові зустрічі, як елемент Нової української школи - [Електронний ресурс] - URL: <http://surl.li/rjteh>
3. НУШ: poradnik dla vchytela. Navchально-методичний посібник. - [Електронний ресурс] - URL: <http://surl.li/hjvn>
4. Що таке ранкова зустріч? – [Електронний ресурс] - URL: Освіта.UA <https://osvita.ua/school/method/upbring/744/>

ВАРІАНТНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ НАРОДОЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ НА ІНТЕГРОВАНІХ УРОКАХ У НУШ.

Тетяна Семен,
студентка III курсу спеціальності
«Початкова освіта».

Науковий керівник - **Плетеницька Лідія
Степанівна** - кандидат педагогічних наук,
доцент, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Відродження духовності народу України нереально уявити без животворного впливу літератури, культури, традицій, історії, як чинників навчання учнів початкової школи. Особливе місце в навчанні займають інтегровані уроки з використанням народознавства. Проте аналіз виховного та навчального процесу підтверджує, що рівень проведення уроків з використанням народознавчого матеріалу не завжди відповідає теперішнім вимогам. Зазвичай, головна увага під час цих уроків приділяється вирішенню тих завдань, які в основному притаманні урокам української мови, читання та я досліджую світ: іншими словами більша частина уроку відведена для підвищення якості читання, зокрема: виразність, швидкість та правильність, також підвищення рівня патріотизму за допомогою наочного народознавчого матеріалу.

Мета – дослідити специфіку використання народознавчого матеріалу на інтегрованих уроках в початковій школі, а саме в першому класі.

Виклад основного матеріалу. Народознавство служить дієвим засобом утвердження у свідомості учнів громадських почуттів, української національної гордості й людської гідності українця, вболівання за долю самостійної Української держави, готовності стати на захист незалежності країни, виявляти пошанне ставлення до державних символів і атрибутів. Завдяки цьому ростимуть національно свідомі громадяни України, горді історією, культурою і мовою українського народу.

Інтеграція в умовах Нової української школи необхідна для того, щоб забезпечити нормальні умови для розвитку особистості молодших школярів. Саме це і передбачає Концепція НУШ [1].

Належна увага вчителів, батьків, учнів, громадськості до вивчення народознавства має надзвичайно велике виховне, пізнавальне, освітнє, розвивальне, а разом із цим і державне значення. Тому ніякого перебільшення не буде, якщо скажемо, що справжнє національне виховання молодших школярів без народознавства не мислимо. В сучасних умовах молодший школяр має перебувати в процесі виховання засобами духовної і матеріальної

спадщини українського народу. Це потрібно для повного розвитку здібностей до використання народознавчого матеріалу в житті [2].

Досвід вчителів показує, що проведення інтегрованих уроків і включення в навчання інтегрованих вправ на уроках індивідуального навчання приводить до того, що: інтеграція навчальних предметів дозволила розширити рамки предметів, що викладаються; використання різних видів роботи підтримує увагу учнів на високому рівні, що дозволяє говорити про розвиваючу ефективність таких уроків; підвищився пізнавальний інтерес учнів, що проявляється у бажанні активної і самостійної роботи на уроці і в позаурочний час; змінився рівень інтелектуальної діяльності, що забезпечується розглядом навчального матеріалу з позиції різних предметів, встановленням взаємозв'язків між проблемами, що вивчаються; зміни в емоційному розвитку учнів, які ґрунтуються на залученні музики, живопису, ліплення, літератури і так далі;

Ціленаправленість процесу використання народознавчого матеріалу означає підпорядкування його цілям уроку. В ході цього потрібно виходити із багатогранності народознавчого матеріалу, яка обумовлена особливістю їх змісту та різноплановим пізнавально-виховним навантаженням. Варто сказати, що народознавчий матеріал може подаватись на різноманітних ілюстраціях та презентаціях, для того щоб візуалізувати навчальний матеріал та посилити пізнавальну активність молодших школярів [3, с. 142].

В рамках експерименту були розроблені серії уроків за рубриками:

- «Народний календар». Призначення даних уроків в тому, щоб розширити знання учнів про давні звичаї, традиції, обряди українського народу.

- «Моя країна–Україна». Призначені для розуміння сутності засобів народознавства, звичай та традицій українського народу.

- «Родинне дерево». Уроки проходили з цікавістю і з використанням родинних фотографій та давньої української символіки. Під час цих уроків ми побачили, що першокласникам цікаві інтегровані уроки багато з дітей дізнались невідомі раніше для себе речі про народознавчий матеріал та досить цікавилися історією народу. Це спонукало нас до думки, що ми вдало підібрали засоби народознавчого матеріалу у відповідності до кожної теми проведеного уроку в рамках експерименту.

Висновки. Ми дослідили, що використання народознавчого матеріалу на інтегрованих уроках у початкових класах впливає на загальний розвиток учнів, на їх світогляд, та розуміння своєї ідентичності. Під час проведених уроків ми побачили, що першокласникам цікаві інтегровані уроки багато з дітей дізнались невідомі раніше для себе речі про народознавчий матеріал та досить цікавилися історією народу. Це спонукало до думки, що ми вдало підібрали засоби народознавчого матеріалу у відповідності до кожної теми проведеного уроку в рамках експерименту.

Список використаних джерел

1. Нова Українська Школа - концептуальні засади реформування середньої школи - [Електронний ресурс] - URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Вчителі про НУШ – результати дослідження. (Дата звернення 01.09.2023).
3. Загородня А. Актуальність патріотичного виховання молоді. Нова педагогічна думка. 2014. № 3. С. 142–143.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА ІНТЕГРОВАНИХ УРОКАХ У НУШ

Тетяна Танасійчук,
студентка III курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Плетеницька Лідія Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. В умовах сучасного світу, де економічні питання стають все більш складними, формування економічної грамотності здобувачів початкової освіти набуває надзвичайної ваги. НУШ (Нова українська школа) створює сприятливі умови для цього, адже її концепція ґрунтується на компетентнісному підході, який передбачає не лише засвоєння знань, а й розвиток практичних навичок та цінностей.

Метою формування економічної грамотності учнів початкової школи є виховання відповідального, компетентного та впевненого у собі учасника економічних відносин, який здатен:

- Розуміти основні економічні поняття та принципи;
- Робити відповідальні економічні вибори;
- Раціонально використовувати власні ресурси;
- Ощаджувати та інвестувати;
- Уникати шахрайства;
- Розуміти роль економіки у житті суспільства.

Виклад основного матеріалу. Інтегроване навчання – це сукупність послідовних та взаємопов'язаних дій учителя й учня. Вони спрямовані на формування цілісної картини світу школяра на основі об'єднання навчального матеріалу з різних освітніх галузей (навчальних предметів).

Формування економічної грамотності учнів початкової освіти на інтегрованих уроках у НУШ (новій українській школі) є важливою складовою їх загального розвитку. Економічна грамотність передбачає розуміння базових понять економіки, уміння працювати з грошима, планувати особисті та сімейні фінанси, розуміння механізмів ринку та інших аспектів економічного життя.

Наведемо деякі методи, які можуть бути використані для формування економічної грамотності на інтегрованих уроках у НУШ:

Інтегрований підхід: Об'єднання економічної освіти з іншими предметами, такими як математика, громадянська освіта, мистецтво тощо. Наприклад, при вивченні математики можна включити завдання, пов'язані з

обчисленням бюджету сім'ї чи плануванням витрат. **Рольові ігри:** Організація симуляцій економічних ситуацій, де учні мають можливість відчувати себе в ролі покупця, продавця, споживача, підприємця тощо. Це допомагає їм краще зрозуміти взаємозв'язки у економічній системі. 6/16 **Проекти:** Залучення учнів до створення проектів, пов'язаних з економікою. Наприклад, створення бізнес-планів для маленьких підприємств, рекламних кампаній, розвиток економічних ігор тощо. **Позаурочні заходи:** Організація екскурсій до підприємств, фінансових установ, банків тощо, щоб учні могли побачити, як працюють економічні структури в реальному житті. **Використання сучасних технологій:** Використання комп'ютерних програм, онлайн-ресурсів та ігрових платформ для навчання економічним поняттям та навичкам управління фінансами

Дискусії та дебати: Організація обговорень з питань економіки, де учні мають можливість висловити свої думки та аргументувати їх, що сприяє розвитку аналітичного мислення та критичного мислення.

Висновки: Формування економічної грамотності здобувачів початкової освіти на інтегрованих уроках у НУШ є важливим завданням, яке має значний вплив на їхнє майбутнє. Завдяки системній роботі вчителів, батьків та громадськості можна виховати нове покоління economically literate людей, які зможуть приймати обґрунтовані та відповідальні економічні рішення

Список використаних джерел

1. <https://chat.openai.com/c/1fb96d3b-6151-48e1-853e-d217a19863d0>
2. <https://spe.org.ua/blog/groshi/shcho-take-finansova-gramotnist/>
3. <https://gemini.google.com/app/5368ee29c7c5525c>
4. <https://vseosvita.ua/webinar/finansova-gramotnist-v-nus-problemi-ta-risenna-121.html>
5. <https://nv.ua/ukr/amp/yak-govoriti-z-ditmi-pro-groshi-finansova-gramotnist-i-nush-50073790.html>

РОЗВИТОК МАТЕМАТИЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ

Уляна Луцька,

студентка III курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – Плетеницька Лідія Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Проблема розвитку математичної грамотності учнів початкової освіти через інтеграцію є дуже актуальною. Інтеграція математики з іншими предметами дозволяє створити цілісне сприйняття математичних концепцій, що полегшує їх розуміння та застосування у реальних ситуаціях.

Мета роботи – дослідження розвитку і формування математичної грамотності здобувачів початкової освіти засобами інтеграції відповідно до умов НУШ.

Виклад основного матеріалу. В Україні принцип інтеграції є одним з головних принципів реформування освіти поряд з принципом гуманізації та демократизації. Інтеграція – це процес пристосування і об'єднання розрізнених елементів в єдине ціле при умові їх цільової та функціональної однотипності. Враховуючи те, що учень не може довго сприймати одноманітну інформацію, поєднання на уроці двох-трьох навчальних предметів забезпечує активізацію пізнавальної діяльності дітей, стимулює інтереси до навчання. Мета інтегрованих уроків: створити умови для різнобічного розгляду певного об'єкта, поняття, явища, формувати системне мислення, уяву.

Важливим значенням в інтеграційному процесі має математика, що розвиває критичне мислення, впливає на вміння логічно доводити свою думку, обґрунтовувати свою позицію. Потужним потенціалом для забезпечення єдності навчального і виховного процесів володіють такі форми навчання як навчальний проект, колективна творча справа, «тематичні Дні» та ін.

Інтегровані уроки в початковій школі покликані навчати дитину з найперших кроків у школі уявляти світ як єдине ціле, в якому все взаємопов'язане. Інтеграція математики з уроками читання будується на постановці уроку математики на основі сюжету літературного твору. При використанні казок в процесі навчання математиці основний акцент робиться не на запам'ятовуванні навчальної інформації, а на глибокому її розумінні, свідомому і активному засвоєнні. Цілеспрямоване здійснення зв'язку уроків математики та природознавства дозволяє в доступній і цікавій формі показати роль математики у поглибленні знань з природознавства. Так, у сюжетах

математичних завдань можна використовувати інформацію про флору і фауну; інформацію із суспільного життя країни; змістові аспекти творів літератури. Вивчення геометричних фігур можна інтегрувати з відповідними завданнями, які учні виконують на уроках трудового навчання, образотворчого мистецтва.

Висновки. Отже, якщо в процесі навчання використовувати різні способи інтеграції, а саме інтегровані уроки, курси, підручники з інтегрованими завданнями то ефективність навчання молодших школярів значно підвищиться, оскільки учень сам у змозі обирати «опорні» знання з різних предметів. В цілому ж інтегроване навчання є одним з найактивніших шляхів підвищення ефективності навчання та розвитку всіх ключових компетентностей.

Список використаних джерел

1. Бібик Н. Формування математичної компетентності в учнів початкових класів засобами діяльнісного підходу. Київ: Освіта, 2019. 296 с.
2. URL:<https://lib.iitta.gov.ua/714041/1/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ LEGO ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.

Іванна Грам'як,
студентка III курсу спеціальності
«Початкова освіта».

Науковий керівник – **Плетеницька
Лідія Степанівна,** спеціаліст вищої категорії,
кандидат педагогічних наук, доцент.

Актуальність проблеми. Сучасна освіта, яка передбачена Концепцією НУШ має виховувати комунікабельну, творчу та розвинену особистість. Учень в НУШ має приймати рішення не за допомогою когось, а самостійно, вміти працювати в групах та в команді, проявляти цікавість до нових знань, вміти знаходити вирішення проблемних ситуацій та бути творчим.

Незважаючи на значну кількість висвітлених засобів формування математичної компетентності в практиці сучасної школи, залишається недостатньо окреслені засоби LEGO-технологій.

Мета роботи – дослідження практичних і теоретичних особливостей формування математичної компетентності засобами LEGO-технологій в умовах сучасної початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. Важливо зазначити, що компетентність є дуже важливою для формування її у початковій школі. Формування саме компетентностей передбачено багатьма нормативно-правовими актами - ЗУ «Про освіту», ЗУ «Про загальну середню освіту», Державним стандартом загальної початкової освіти та іншими; а також типовими освітніми програмами, які розроблені під керівництвом Р. Шияна та О. Савченко.

Під час навчання математики у початковій школі здобувачі освіти мають вирішувати математичні завдання, які спрямовані на розвиток мислення, зіставлення та порівняння чисел та використання різноманітних способів висловлення думки школяра, а також знаходити вирішення непростих завдань як і самостійно, так і в груповій роботі.

Для того, щоб формування компетентності проходило ефективно, доцільно використовувати різноманітні інтерактивні завдання, LEGO-технології та схилитись в більшій мірі до проведення нестандартних уроків.

Щоб математичні завдання були більш цікавими для здобувачів початкової освіти потрібно їх робити різноманітнішими і щоразу

використовувати нові технології. На наш погляд, такою новою, але водночас ефективною технологією, є LEGO-технологія.

Експериментальне дослідження проходило під час навчального року 2022-2023 в ліцеї № 24 м. Івано-Франківська. Учасниками експерименту стали діти третіх класів, зокрема: 3-Г клас (ЕК-30 дітей) та 3-Д клас (КК – 30 дітей), а також вчителі початкових класів у кількості – 10.

Основною метою нашого дослідження було визначити рівень формування математичної компетентності серед здобувачів початкової освіти та покращити цей рівень за допомогою LEGO -технологій. Можемо стверджувати, що учні в основному досягли навчальних результатів, проте не всі. В загальному під час опитування ми прослідковували те, що учні хочуть вчитись новому, проте в основному уроки математики не є для них цікавими. З опитування ми зрозуміли, що для третьокласників цікаві LEGO-технології, а тому ми розробили комплекс заходів, які покращили навчальні результати здобувачів початкової освіти з такого предмету як математика.

Головним завданням формувального етапу - перевірити дієвість LEGO-технологій на формування математичної компетентності здобувачів початкової освіти.

Охарактеризуємо ці заходи з використанням LEGO детальніше:

Під час проведення ігор ми спостерігали гарний настрій у дітей, вони швидко освоювали завдання та приклади, які їм були запропоновані, також розкуто себе поводити на уроці і відчували себе лідерами. Нами було помічено, що їм цікаво виконувати інтерактивні ігри з використанням LEGO кубиків. Наші враження від уроків математики залишились позитивними та позитивний результат від проведення даної технології був помітний одразу.

Висновки. Використання в процесі навчання математики LEGO-технологій допомагає досягти цілей освіти та визначених навчальних завдань, які встановлені нормативно-правовими документами та державними стандартами: розуміння сутності вивчення навчального предмета, готовність до вирішення проблемних та складних математичних завдань та вміння обґрунтовувати власні дії, використовуючи математичні знання.

Список використаних джерел

1. Байбара Т.М. Компетентнісний підхід в початковій освіті: теоретичні засади. Початкова школа. 2017. № 8. С. 29-30.
2. Бібик Н. Формування математичної компетентності в учнів початкових класів засобами діяльнісного підходу. Київ: Освіта, 2019. 296 с.
3. Козубовський І. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
4. Овчарук О. Визначення структури математичної компетентності учнів старшого шкільного віку. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 2. С. 165–174.

ВИКОРИСТАННЯ ФЛЕШ-КАРТОК, ЯК ДОПОМІЖНИЙ ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Іванна Урсуляк, студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Гавадзин Оксана Ярославівна**, кандидат філологічних наук, викладач вищої категорії.

Актуальність проблеми. Для сучасного покоління потрібен новий стиль навчання, нові методи, ігровий підхід. Мислення сучасних учнів набуло ознак кліпового, це означає сприйняття інформації короткими яскравими уривками, без намагань встановити між ними логічні зв'язки. На уроках бажано подавати інформацію графічно, завдання – конкретно, викладення теорії – звести до мінімуму. Враховуючи вищесказане, сучасному вчителю, умотивованому, який має свободу творчості, варто використовувати на уроках флеш-картки, тим самим перетворити навчання на цікавий та ефективний процес. Це досить легко, весело, а головне – результативно.

Мета дослідження – визначити та обґрунтувати завдання і шляхи застосування флеш-карток у навчанні української мови молодших школярів, створити власні приклади для ефективного способу засвоєння інформації.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні одним з найкращих способів запам'ятовування слів, словосполучень, сталих виразів вважається методика з використанням флеш-карток.

Флеш-картки – це двосторонні картки невеликого розміру зі словами та виразами, які допомагають за короткий проміжок часу запам'ятати узагальнену й структуровану інформацію. Традиційно це двосторонні паперові картки, з одного боку яких розміщені слова, словосполучення, вирази, зображення, а з іншого боку – відповідь у вигляді слова, словосполучення, цитати або малюнка. Бере початок від системи Лейтнера, створеної для систематичного повторення невеликої кількості слів. Таким чином, флеш-картки – це питально-відповідний спосіб розміщення інформації необхідної для учня.

Лінгвістичні флеш-карти покликані не тільки створити ігрову ситуацію на уроці, підвищити мотивацію до навчання, допомогти дитині швидко повторити, узагальнити та систематизувати великий обсяг матеріалу з різних розділів мовознавства, але й урахувати особливості сприйняття інформації сучасними учнями, подаючи її кліпово.

Якщо дитині сподобалось працювати із флеш-картами, можна запропонувати їй створити власну карту або колоду з вивченої теми. Багато дітей гарно малюють, тому вони з ініціативою відгукуються на такі пропозиції.

Флеш-карти передбачають роботу за трьома напрямками. Перша група флеш-карт містить схеми або підказки, за якими треба згадати мовне явище та озвучити його. Друга група містить приклади. Треба встановити, до якого мовного явища (правила, орфограми) вони підібрані. Третя група флеш-карт містить слова-винятки. Треба встановити, до якого правила це винятки і пояснити чому.

Використання флеш-карт на уроках української мови дозволяє активізувати увагу дитини, залучивши до навчання-гри, підвищити мотивацію учнів до вивчення предмета, розвивати пізнавальну активність, навички аналізу мовних явищ, логічне мислення та лінгвокреативну особистість учня, сприяє підвищенню індивідуалізації навчання та його якості. Як наслідок відбувається підвищення рівня навчальних досягнень учнів.

Висновки. Таким чином, ефективність застосування флеш-карток у процесі вивчення української мови та літератури не викликає сумніву. До того ж, завдяки застосуванню різного програмного забезпечення у процесі створення різноманітних тематичних наборів суттєво зменшується час на розробку і оволодіння лексичними одиницями, а варіативність вправ та ігор для запам'ятовування забезпечують мотивацію та диференціацію як матеріалу, що розміщений на флеш-картках, так і тренувальних вправ. У зв'язку з вищезазначеним така технологія навчання є дуже перспективною, оскільки активізує креативні індивідуальні можливості учнів. Безперечно, представлений матеріал не вичерпує тему дослідження і є перспективою подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Брюховецька О.В. Візуальний поворот у культурі і культурології [Електронний ресурс] / Культурологія: Могилянська школа / – 2018. – С. 130 – 165. – Режим доступу до журналу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/15232>
2. Савченко Р. Кліпове мислення і школа: суміщаючи несумісне [Електронний ресурс] / Портал «Освіта.уа» : [сайт]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/57359/#soc2>
3. Флеш-картки у навчальному процесі: коли знання можна побачити. / Журнал «На урок» : [сайт]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/flesh-kartki-u-navchalnomu-procesi-koli-znannya-mozhna-pobachiti>

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ КАРТКИ, ЯК ДОДАТКОВЕ ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Соломія Остап'юк,
студентка I курсу спеціальності «Початкова
освіта».

Науковий керівник – **Гавадзин Оксана
Ярославівна**, кандидат філологічних наук,
викладач вищої категорії.

Актуальність дослідження. Вивчення інтерактивних методів, а саме застосування інтелектуальних карт є актуально для сфери освіти. Саме вони покращують ефективність опанування та повторення матеріалу на уроках української мови в початкових класах.

Мета – розкриття ефективності та необхідності використання інтелектуальних карт на уроках української мови в початкових класах.

Виклад основного матеріалу. Використання інтелектуальних карт на у початкових класах мало хто досліджував. Ефективність цих карт досліджували переважно іноземні вчені, такі як: В. Хартман, Т. Б'юзен, Б. Санто, Б. Твісс, Й. Шумпетер, Р. Фостер. Серед українських дослідників цієї теми є М. Черній, Р. Медведєва, О. Литвиненко та І. Шахіну. Не зважаючи на це, на жаль, досі немає досліджень застосування інтелектуальних карт на уроках української мови в початкових класах, що обумовлює актуальність теми моєї дослідницької роботи.

Інтелектуальна карта – це технологія зображення інформації у графічному вигляді; інструмент, що дозволяє ефективно структурувати інформацію, креативно подавати її для кращого сприйняття.

Основним прихильником використання інтелектуальних карт був Тоні Б'юзен – англійський автор і консультант з питань освіти. Він розробив спеціалізоване програмне забезпечення для малювання інтелектуальних карт «iMindMap» та написав декілька книг про специфіку створення інтелектуальних карт і їхнє призначення. Основним завданням цього методу є виділення головного поняття або теми, від якого відгалуджуються завдання, думки, ідеї, кроки в інтуїтивному порядку, відповідно до їх важливості для розкриття цієї теми. Кожна гілка може мати прикріплено до себе кілька дрібніших гілок-підпунктів, для деталізації.

Властивості ментальних карт :

1. Привабливий вигляд. Хороша інтелектуальна карта має естетичний вигляд, гармонійні відтінки кольорів та читабельність. Це зацікавлює і привертає увагу.

2. Своєчасність. Інтелектуальна мапа зрозуміти вчителю/вчительці, яку інформацію діти не засвоїли або над нею потрібно ще попрацювати, для повного засвоєння теми уроку.

3. Творчість. Інтелектуальна мапа стимулює та розвиває творчість, допомагає підібрати нестандартні шляхи для вирішення завдання.

4. Запам'ятовуваність. Через те що під час опрацювання інтелектуальних карт працюють обидві півкулі мозку, завдяки використанню образів та кольорів інтелект-карта легко сприймається і запам'ятовується учнями.

5. Повторення. Перегляд ментальних карт через деякий час – це чудовий спосіб повторення вивченого матеріалу, який допомагає засвоїти тему загалом та запам'ятати її на довгостроковий термін.

Метод використання інтелектуальних карт допомагає при: вивченні нового матеріалу; закріпленні вивченого матеріалу; узагальненні матеріалу; підготовці проєкту, презентації; анотуванні; веденні конспекту матеріалу.

Використання інтелектуальних карт на уроках у початкових класах допомагає учителю:

- підвищувати мотивації, якість знань та конкурентоспроможність учнів;
- активізувати діяльність;
- розвивати предметні та комунікативні компетенції та творчі здібності здобувачів освіти;
- коригувати знання учнів;

Висновки. Отже, для покращення якості знань на уроках української мови у початкових класах чудовим є метод використання інтелектуальних карт. Під час роботи з ними учні легко можуть подолати проблеми, які мають вплив на їх успішність і сприйняття матеріалу. «Ментальні карти відображають природний спосіб мислення людського мозку» стверджує Тоні Б'юзен. Інтелектуальні картки можна використовувати для того, щоб структурувати ті думки й ідеї, які проносяться в голові, тобто, використовуючи як спосіб нотування і структуризації, роздумуючи над завданням.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
2. Сердюк М. Методичні позиції навчання орфографії у процесі роботи над зв'язним висловлюванням учнів молодшого шкільного віку, *Молодий вчений*, № I (04), Січень, 2014, С. 123-127.
3. Черній М. Карти знань як засіб збільшення ефективності засвоєння навчального матеріалу учнями та їх застосування за допомогою веб-сервісів. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 2012, № 12, С.87-93.

НОРМИ І ПРАВИЛА ЕТИКЕТНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ПОВЕДІНКИ НА УРОЦІ

Юлія Жаба,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Гавадзин Оксана Ярославівна**, кандидат філологічних наук, викладач вищої категорії.

Актуальність проблеми. Мовленнєвий етикет справедливо вважають культурним обличчям нації. Він втілює найтипівші риси мовної поведінки людини в найрізноманітніших життєвих ситуаціях. Увібравши давні традиції, звичаєві приписи, мовленнєвий етикет українців є унікальною, універсальною моделлю їх мовної діяльності, що виявляється в системі стійких мовних виразів. Знання цієї системи є своєрідним барометром духовної зрілості нації. І навпаки нехтування законів мовного етикету – ознака її глибоких корозійних процесів, які в останні десятиліття, на жаль, прогресують.

Мета – дослідити норми і правила етикетної мовленнєвої поведінки на уроці.

Виклад основного матеріалу. Одним із можливих кроків, що допоможе дитині в нелегкій життєвій дорозі, відкриє перед нею диво магії слова, зробить її багатого високістю духу, стануть знання про мовленнєвий етикет свого народу. Відомо ж бо: ввічливість – одне з найбільших людських надбань. Цю аксіому маємо засвоїти з дитинства. Зрозуміло, нікому не потрібна „Підфарбована гречність та чемність в комірці паперових чеснот...” (Е. Маланюк). Словесна ввічливість має гармонійно поєднуватись із іншими людськими чеснотами і не перетворюватись у барву, зовнішній ефект. Інакше ніхто не повірить у слова легкі, шляхетнуваті, що „з губ фальшивих пролились” (Т. Крижанівська).

Саме в початкових класах закладаються основи ввічливості, прищеплюються добрі манери. Якщо елементарні норми етики мовлення не прищеплені дітям з ранніх років, то пізніше доводиться усувати це упущення з великими труднощами: перевиховувати учнів, у яких прижились негативні звички. Це і визначає актуальність обраної теми до нашого дослідження.

Основи формування мовленнєвої культури молодших школярів закладаються вчителем початкових класів, саме тому потрібно забезпечити належний рівень мовленнєвого розвитку студентів педагогічних факультетів. Студенти, які приходять в школу на педагогічну практику, повинні досконало володіти українським мовленнєвим етикетом, тому що особистий приклад

вчителя сприятиме виробленню в учнів навичок мовної культури спілкування. «Саме у початковій школі закладаються не тільки основи акуратності, охайності, а й ввічливості, точності, прищеплюються гарні манери, правила поведінки серед людей на вулиці та у громадських місцях, культура спілкування, вміння жити в колективі» [2, с.52].

Уважаємо: тут потрібно створювати відповідну методичну систему і звертатися до цієї проблеми не поодинокі, необхідна практично щоденна робота із засвоєння правил мовної ввічливості. Займатися мовленнєвим етикетом важливо не просто з перших кроків навчання дітей у школі, а й систематично протягом усіх чотирьох років навчання. Тільки тоді можна сподіватися на більш-менш ефективні результати. Важливо також розуміти, що залучення дітей до українського мовленнєвого етикету – це долучення їх до ментальності українства, до його традицій, цінностей. Коли ж самий учитель ігнорує звертання, ужиті у кличному відмінку, чи уживає у мовленні покручі на кшталт: Анечка, Кіріл, Женічка, Деніс, Вікуся, Сіржонька та ін., це справжнє лихо.

Робота над формуванням мовного етикету залежить від вчителя, від знань про вікові та психологічні особливості школярів, від творчих здібностей і підходів під час підготовки уроків, а також від володіння педагогом арсеналом різноманітних методів і прийомів для досягнення поставленої мети. Розвивати мовленнєвий етикет школярів потрібно на всіх етапах уроку, тому що він посідає вагомим місце в початкових класах. Подальшого дослідження потребує проблема формування комунікативної компетенції студентів – майбутніх учителів початкової школи. Адже це – одне з головних завдань мовної освіти, яка є складником педагогічної освіти, що модернізується, а тому значення його важко перебільшити.

Список використаних джерел

1. Бадер В.І. Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів. Рідна школа. 2009. №11. С.60-62.
2. Бадер В.І. Удосконалення мовленнєвого розвитку молодших школярів. Педагогіка і психологія. 1998. №4. С.31-36.
3. Караванський С. Секрети української мови. К., 1994. 146 с.
4. Климова К.Я. Основи культури і техніки мовлення. К., 2007. 238 с.
5. Коваль А.П. Культура ділового мовлення. Вид.3-тє. К., 1982. 287с.
6. Коваль А. П. Культура української мови. К., 1966. 104 с.

ІНШОМОВНА ЛЕКСИКА В ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ

Лілія Ладаняк,
студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук **Гавадзин Оксана Ярославівна**.

Актуальність проблеми. Кожен викладач повинен повинен дотримуватись культури мовлення, мати свій тип викладання. Культура мовлення – це правильність, чіткість, точність, виразність мовленого слова, доцільність його вживання, багатство словникового запасу.

Мета роботи – дослідити використання іншомовної лексики в професійному мовленні.

Виклад основного матеріалу. Дотриманню культури мовлення сприятимуть такі правила.

1. Правильної літературної мови треба вчитися завжди.
2. Треба прислухатися до власного мовлення, критично оцінювати його.
3. Необхідно позбутися вживання образливих слів, слів паразитів, вульгарних слів.
4. Свідомо пильнувати за чистотою і красою свого мовлення.
5. Важливо постійно збагачувати свій словниковий запас, щоб навчитися добре і змістовно говорити.

Застосовуючи у мовленні слова іншомовного походження потрібно опиратися на певні правила:

1. Не вживати запозичені слова, коли є український відповідник;
2. Не вживати запозичені і власне українське слово одного значення у одному тексті;
3. Вживати запозичені слова відповідно до їх значення.

Слова іншомовного походження у професійному мовленні допомагають уникнути двозначності оскільки найчастіше вони є однозначними.

Іншомовні слова поділяють на такі типи:

1. Укорінені слова: запозичені слова, які витіснили питомі українські слова (наприклад, “солдат”, “архітектура”).
2. Наукові терміни: іншомовні слова, що позначають нову наукову реалію (наприклад, “комп’ютер”, “атом”).
3. Застарілі слова: раніше увійшли в українську мову, але зараз є застарілими або вживаними обмежено.

4. Слова з відповідниками: іншомовні слова, які мають українські відповідник.

Є кілька причин використання запозичених слів :

1. Міжнародний контекст: Велика кількість документів та контрактів мають міжнародний характер. Вони можуть стосуватися бізнесу, торгівлі, наукових досліджень, технічних специфікацій тощо. В таких випадках використання іншомовної лексики допомагає уникнути непорозумінь між різними культурами та мовами.

2. Точність та специфікація: Іноді іншомовні терміни мають більш точне значення або є більш специфічними, ніж їх відповідники в українській мові. Вони можуть описувати певні процедури, технічні деталі, юридичні поняття тощо.

3. Традиція та звичай: У деяких галузях, таких як юриспруденція, фінанси, медицина, використання іншомовних термінів є традиційним. Це може бути спадковою практикою або вимогами міжнародних стандартів.

4. Престиж та авторитет: Вживання іншомовних слів може надати документам та контрактам більшого престижу та авторитету. Вони можуть звучати більш офіційно та професійно.

5. Відсутність відповідників: Іноді просто немає відповідних українських слів для певних понять або термінів. У таких випадках іншомовні слова стають необхідні.

4. Мовна екологія. У сучасному інформаційно-комунікаційному просторі, засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють ключову роль у впровадженні нових слів та термінів. Глобалізація впливає на українську мову, збагачуючи її запозиченнями.

5. Варваризм. Варваризм є проблемою сучасності, оскільки втрачається єство мови, яке закладалось у неї роками.

Висновки. Підсумовуючи сказане можна виділити такі основні моменти: у зв'язку з пізнім формування офіційно-ділового стилю у українській мові, можна зауважити багато запозичень. Часто ми зловживаємо іншомовною лексикою, не завжди розуміючи справжній її сенс; виникає варваризм.

Список використаних джерел

1. Боева Е. В. Специфіка функційної парадигми англіцизмів у сучасному медійному дискурсі. Молодий вчений. 2018. № 9.1 (61.1). С. 13–16.

2. Гурко О. В. Англійські запозичення в мові мас-медіа. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. 2012. № 22. С. 39–42.

3. Молоткіна Ю. О. Функціонування медіа-лексики іншомовного походження в сучасних українських інтернет-виданнях. Society. Document. Communication. 2018. № 5. С. 57–70.

4. Семчинський С. До питання про сучасне засвоєння українською мовою англіцизмів. Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії. 2015. С. 137–140.

ЛІНГВІСТИЧНА ЦІННІСТЬ ІНТЕРНЕТ-МЕМІВ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Яна Струк,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії,
кандидат філологічних наук **Гавадзин Оксана
Ярославівна.**

Актуальність проблеми. Соціальне життя людей тісно пов'язано з тим, якою мовою вони розмовляють. Виникнення нових тенденцій у соціумі, для прикладу – інтернет-меми, впливає на поведінку людей і на їхнє сприйняття подій навколишнього світу.

Досліджуючи цю тему такі дослідники як Сьюзен Блекмор, Річард Докінз, Оксана Дзюбіна та інші помітили, що вона є доволі об'ємною і потрібно вивчати цю тему більш далекоглядно, про що ви зможете почитати в даній роботі.

Мета дослідження полягає у визначенні впливу Інтернет-мемів на різних груп людей; їхня роль у мовному аспекті серед українців.

Актуальність дослідження полягає в потребі соціолінгвістичних досліджень мемів, як засобів поширення ідеологій у медіапросторі і визначенні їхньої цінності у вдосконаленні володіння мовою серед українців.

Новизна дослідження полягає в аналізі Інтернет-мемів як засобів ідеологічного впливу та ототожнення мемів з реальністю.

Виклад основного матеріалу. Мем — це зображення, відеокліп, посилання, що супроводжується коротким текстом, який з'являється в Інтернеті.

Сучасним мемам притаманна форма спілкування в соціальних мережах, де користувачі створюють, копіюють, публікують і діляться мемами, щоб описати явища чи події винахідливими способами.

Мем складається із зображення або відео з реальності, яке передається в поєднанні з коротким текстом. Як правило, зображення або відео складається з виразу обличчя добре знайомої людини, обличчя дитини або тварин із смішним текстом, який здається жартівливим у зрозумілий спосіб.

Текст мему зазвичай короткий, простий і схожий на заголовок, іноді може складатися лише з одного слова. Графічно текст часто розбивають на дві частини; з реченням над і під зображенням. Мова є жартівливою та винахідливою з кумедним відтінком, який разом із зображенням виражає смішне, що спонукає до роздумів чи провокаційне повідомлення.

Меми поширюються без розбору, незалежно від того, чи є вони корисні, нейтральні або шкідливі для нас. [1].

Дослідники, такі як Сьюзен Блекмор, Річард Докінз та Денніел Деннет, вивчають інтернет-меми з різних перспектив. Блекмор аналізує їхній вплив на

культуру та комунікацію, Докінз досліджує їхню еволюційну природу і роль у поширенні ідей, а Деннет розглядає їх як культурні феномени, що впливають на сприйняття та формування колективних уявлень. Ці дослідження сприяють кращому розумінню ролі інтернет-мемів у сучасному світі.

Ось кілька цікавих тез та цитат із книги Р. Докінза «Егоїстичний ген»:

«Меми мають потенціал для конфліктів між собою, а також з господарями, які їх поширюють. Це може призводити до конкуренції за увагу та ресурси».

«Саме через меми культура може еволюціонувати, адаптуючись до змін у середовищі та суспільстві» [2].

«Правильно підібрані Інтернет-ресурси можуть зробити навчальний процес більш цікавим та доступним для учнів, стимулюючи їхню самостійність та дослідницький підхід» [4].

Сучасним вчителям можна сміливо використовувати Інтернет-меми у освітньому процесі, адже зображення, яке вже знайоме для учня із потрібним текстом набагато легше запам'ятаються ніж звичайний текст/правило.

Створити мем самому дуже легко. Для цього потрібно лише взяти зображення і придумати для нього влучний підпис. Так можна описувати матеріали, які учням потрібно запам'ятати, а також дуже корисно показувати те, що не можна робити, наприклад, винятки із правил, над якими часто роблять помилки.

Але слід також пам'ятати, що навчання не тільки для дітей. Зараз у нашій країні є велика потреба навчати дорослих українській мові, тому що багато українців перейшли з російської мови на українську. Проте навіть тим, хто завжди спілкувався українською не зашкодить вдосконалювати свої навички володіння рідною мовою. Тому дуже важливо створювати меми, присвячені цьому, і популяризувати їх в соцмережах, тому що саме там молодь проводить багато часу і коли вони будуть їх регулярно переглядати – це точно дасть результат.

Висновки. Меми – це смішні зображення чи відео з надписами, які швидко поширюються в соціальних мережах та медіа. Часто їх пересилають друзям та знайомим, збільшуючи популярність та впізнаваність. Переглядайте, створюйте і користуйтеся мемами, адже вони принесуть вам дуже багато користі!

Список використаних джерел

1. Велика данська енциклопедія: <https://denstoredanske.lex.dk/meme>.
2. Докінз Р. Егоїстичний ген. URL: <https://knigogo.com.ua/chitati-online/egoyistychnyj-gen/>
3. Дзюбіна О. І. Класифікація, структура та функціонування Інтернет-мемів в соціальних мережах Twitter та Facebook. Молодий вчений. http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_2_92
4. Дівакова І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах <https://mandrivets.com/interaktivni-tehnologii-navchannja-u-pochatkovih-klasah.html>
5. Меми для уроків: добірка смішних картинок на будь-який урок <https://osvitoria.media/experience/memy-dlya-urokiv-dobirka-smishnyh-kartynok-na-bud-yakij-urok/>

РОЛЬ СЛОВА У ДУХОВНОМУ РОЗВИТКУ ДИТИНИ (ЗА ТВОРАМИ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО)

Людмила Магаль,
студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».
Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії,
кандидат філологічних наук **Гавадзин Оксана
Ярославівна.**

Актуальність проблеми. Роль слова у формуванні духовності дитини набуває особливого значення в сучасному світі, де спілкування відіграє ключову роль у розвитку особистості.

Духовний розвиток дитини – це складний та багатогранний процес, в якому велике значення відводиться мовленню та впливу слів. Один із видатних педагогів, В.О. Сухомлинський, в своїх творах вкладає не лише виховний, але й духовний потенціал.

Мета роботи – дослідити роль слова у духовному розвитку дитини (за творами В.О. Сухомлинського).

Виклад основного матеріалу. Роль мови на уроках української мови в контексті духовного розвитку дитини, як відображено у творах В.О.Сухомлинського, є надзвичайно важливою. Ось деякі аспекти цієї ролі:

1. **Формування мовленнєвої культури:** Уроки української мови відіграють ключову роль у формуванні мовленнєвої культури дитини. Сухомлинський підкреслював не лише важливість володіння мовою як засобом комунікації, але і як інструментом виховання, через який передаються моральні цінності та норми поведінки.

2. **Виховання шанобливого ставлення до рідної мови:** Сухомлинський наголошував на тому, що повага до рідної мови є складовою духовного розвитку дитини. На уроках української мови вчитель має створювати атмосферу поваги до мовної спадщини, що сприяє формуванню позитивного ставлення до культури та ідентичності.

3. **Розвиток мовленнєвої ввічливості та етикету:** Уроки української мови можуть бути використані для формування вміння спілкуватися ввічливо та культурно. Через мову дитина вчиться висловлювати свої думки та почуття шанобливо та з повагою до інших.

4. **Стимулювання розвитку креативності:** Уроки української мови можуть бути платформою для розвитку творчих здібностей дитини. Сухомлинський підкреслював важливість створення атмосфери, де дитина відчуває свободу висловлювати свої думки та ідеї через слово.

5. **Виховання мовної самосвідомості:** Уроки української мови мають сприяти формуванню у дитини свідомості про важливість мови як складника національної ідентичності та культурної спадщини.

Отже, на уроках української мови в контексті духовного розвитку дитини за творами В.О.Сухомлинського не лише вивчається мова як засіб комунікації, але й формується моральна основа, сприяється розвитку культури мовлення та виховується повага до рідної мови.

Практичні приклади:

1. *Словесні звороти у педагогічному процесі:*

- Використання позитивного мовлення під час спілкування з дітьми підвищує їхню мотивацію та самооцінку. Наприклад, слова підтримки ("Ти вмієш це зробити!") стимулюють самостійність та розвиток духовних якостей.

2. *Мовленнєві ігри та вправи:*

- Організація групових дискусій на теми, пов'язані з моральними цінностями, сприяє розвитку критичного мислення та вміння слухати думки інших.

3. *Літературне читання та аналіз творів В.О.Сухомлинського:*

- Обговорення та аналіз творів В.О.Сухомлинського на уроках літератури дозволяє дітям усвідомити важливість моральних цінностей та розширити світогляд.

Висновки. Результати дослідження та практичні приклади вказують на ключову роль мовлення у духовному розвитку дитини. Відповідне використання мовленнєвих засобів, позитивний тон спілкування та аналіз літературних творів, що спонукають до розмірковування над моральними цінностями, сприяють формуванню в дітей духовних якостей та розвитку етичного світогляду. Такий підхід до виховання дозволяє позитивно впливати на формування особистості, її моральний компас та ставлення до світу. Твори В.О.Сухомлинського відображають важливість виховання через мовлення та показують, як слово може впливати на формування духовності та моралі у дітей.

Список використаних джерел

1. Іванова О. Вплив мовного середовища на формування цінностей та внутрішнього світогляду дитини. Педагогічні дослідження, 2018

2. Петрова Т. Слово як інструмент формування емоційного інтелекту у дитинстві. Психологічні аспекти дитячого розвитку, 2019

3. Сидоренко Н. Використання позитивного мовлення в навчальних закладах: вплив на психологічний та духовний розвиток дітей. Педагогічний процес, 2020.

4. Коваленко І. Роль слова в формуванні самооцінки та самосприйняття дитини. Психологія розвитку дитини, видавництво «Педагогічна думка», 2017.

5. Горбенко Л. Сучасні підходи до використання мовної терапії в роботі з дітьми: від психологічного комфорту до духовного розвитку. Педагогічна майстерність, 2019

РІДНА МОВА У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ ІВАНА ОГІЄНКА

Довжанська Наталія,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук **Гавадзин Оксана Ярославівна.**

Актуальність дослідження. Рідна мова виступає не лише як засіб спілкування, але й як важливий чинник формування особистості учня, його самоідентифікації та розвитку. Іван Огієнко вважав, що використання рідної мови у навчальному процесі

сприяє кращому засвоєнню знань, розвитку креативності та самовираження учнів.

Мета – дослідження впливу української мови на педагогічну діяльність видатного українського педагога Івана Огієнка. Вивчення педагогічних принципів, методик підходів, які використовував Огієнко у своїй роботі з учнями, зокрема через використання рідної мови.

У зв'язку з глобалізацією та інтеграцією України до світового освітнього простору, важливо зберегти та підтримувати українську мову як основу національної ідентичності. Дослідження педагогічної спадщини Івана Огієнка дозволить виявити переваги використання рідної мови в навчальному процесі, а також розробити рекомендації для сучасних педагогів щодо її ефективного застосування.

Досягнення мети національного виховання вимагає від вчителів знань, теорії і методики національного виховання. Тому так важливо сьогодні глибоко вивчати та узагальнювати творчу спадщину видатних діячів минулого, які творили, зберігали і втілювали у життя ідеї українського національного виховання. Серед них ім'я доктора філософії, видатного ученого мовознавця, основоположника "Науки про рідномовні обов'язки", першого ректора українського державного університету в Кам'янці-Подільському, міністра освіти й мистецтва, культів віровизнань, головноуповноваженого уряду УНР, редактора і видавця еміграційних україномовних часописів "Наша культура", "Рідна мова", "Віра й культура", "Слово істини", публіциста, ректора духовної академії у Холмі та Вінніпегу, професора, автора десятків підручників, посібників, таблиць для навчання рідної мови, засновника української Патрології, Первоієрарха української греко-православної церкви в Канаді, перекладача українською мовою

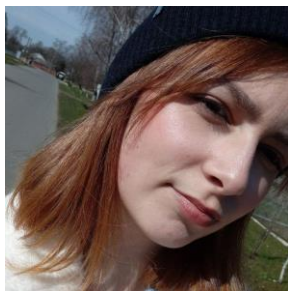
Біблії, дійсного члена Української вільної академії наук, Британського й закордонного Біблійного товариства в Лондоні – Івана Івановича Огієнка.

Іван Іванович Огієнко дав настанови, як треба здійснювати національне виховання підростаючого покоління: прищеплювати любов до свого народу, народної творчості, рідної мови. *"В самій мові нашій одбився дух нашого народу, по корнях слів можна довідуватись і про культуру нашу"*, – писав він. Заслуга Івана Огієнка полягає і в тому, що він розкрив основні засоби здійснення національного виховання підростаючого покоління. За твердженням педагога, *"мова нерозривно пов'язана з народом та його історією, і коли ми мусимо любити свій народ, то тим самим мусимо любити і берегти й свою рідну мову, бо без мови народ не може існувати"*. Спираючись на власний досвід, Іван Огієнко доводить, що *"безмовний народ – не народ"*. Спілкування з дітьми своєю мовою веде до підвищення свідомості, формує гідність, високі моральні якості. *"Рідна мова – то найголовніший наріжний камінь існування народу, як окремої нації: без окремої мови нема самостійного народу, бо рідна мова – то основа нашої історії, як душа цього народу"*. На думку Івана Огієнка, мова – це найкращий вихователь, бо завдяки їй формуються основи духовного світу дитини, тільки вона (мова) може забезпечити повноцінне життя особистості.

Висновки. Отже, з огляду на вищеописане можна зробити кілька важливих висновків щодо національного виховання та спадщини Івана Огієнка. Рідна мова виступає як основний фундамент національного виховання. Вона не лише зберігає історію та культуру народу, але й формує основи духовного світу особистості. Огієнко підкреслював значення освіти у формуванні національної свідомості. Він розглядав мову як основний засіб виховання та формування моральних цінностей. Ідеї Івана Огієнка залишаються актуальними й сьогодні, особливо у контексті будівництва національної свідомості та громадянської відповідальності. Його досвід та настанови є важливим джерелом для сучасних класних керівників та педагогів, що сприятиме успішному виконанню завдань національного виховання в умовах сучасного світу.

Список використаних джерел

1. Огієнко І. Історія української літературної мови. К.: "Либідь", 1995. 294 с.
2. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. – Львів: "Фенікс", 1995. 46 с.
3. Огієнко І. Рідна мова в українській школі. Замітки з методики рідної мови. К.: книгарня С. Черепівського, 1918. 32 с.
4. Огієнко І. Українська граматична література: Розгляд підручників, по яких можна вчитись і вчити української мови. К., 1908. 20 с.
5. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. – К.: "Довіра", 1992. 141с.

МОВНА ПРОФЕСІОГРАМА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Тетяна Николайчук,
студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».
Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії,
кандидат філологічних наук **Гавадзин Оксана Ярославівна.**

Актуальність проблеми. Мовна професіограма вчителя початкових класів є дуже важливою, але не розкритою наразі темою. Від початку повномасштабного вторгнення багато людей перейшли на українську мову, але є багато дітей, чиєю першою мовою була не українська, тому їм буде набагато важче адаптуватися в навчальному середовищі, де все буде подаватися українською. Саме в цьому й полягає актуальність моєї теми.

Мета – дослідити мовний аспект професіограми вчителя початкових класів.

Професіограма - це повний опис особливих вимог певної професії, що ставить певні обов'язки для людини. Складається за допомогою аналізу змісту професійної діяльності.

Професіограми базуються на певних принципах, їх дотримання забезпечує наукова обґрунтованість досліджень. Цю тему глибоко досліджував український психолог Костянтин Платонов, саме він сформулював принципи професіографії. Основними з них є:

- Комплексність;
- Цілеспрямованість;
- Особистісний підхід;
- Надійність;
- Диференціація;
- Типізація;
- Перспективність; ● Реальність.

Професіограма вчителя початкових класів включає в себе всі вимоги щодо особливостей роботи з дітьми молодшого шкільного віку (6-10 років). Науковиці Л. В. Коновальчук і Ю. М. Носко виділили такі важливі якості, з яких складається професіограма сучасного вчителя початкових класів: любов до дітей, чесність, об'єктивність, витримка, терплячість, принциповість і вимогливість, педагогічний оптимізм, чуйність, гуманне ставлення до людей, тактовність, організаторські здібності, вміння працювати з дитячим колективом, усебічний розвиток, фізичне й психологічне здоров'я, творчий склад мислення, відкритість до нового.

Мовна професіограма вчителя - сукупність вимог до педагога стосовно мовних аспектів професії. Вчитель початкових класів - людина, яка буде вчити дитину мови з самого початку. Вона повинна зробити так, щоб протягом

освітнього процесу застосовувалися всі функції мови, адже це важливо для розвитку школярів.

Які існують функції мови і як педагог має використати їх?

Комунікативна функція має на меті спілкування між людьми. Завдання вчителя - не тільки налагодити своє спілкування з учнями, а й сформувати комфортне комунікативне середовище між самими дітьми.

Мислетворча функція функція призначена для формування і формулювання думки. Для якісного подання матеріалу вчитель повинен вміти правильно доносити свою думку до учнів.

Когнітивна або ж пізнавальна функція спрямована на пізнання навколишнього світу.

Номінативна функція допоможе називати речі своїми іменами, вивчати нові терміни, збільшувати словниковий запас дитини.

Експресивна функція дозволяє людині висловлювати свої емоції. Ця функція є дуже важливою для роботи з дітьми, адже має психологічне підґрунтя.

Ідентифікаційна функція дає змогу відрізнити різні національні групи, розвинути в людині почуття патріотизму та формувати свідому громадянську позицію.

Висновки. Мовна професіограма вчителя початкових класів - це сукупність вимог до навичок і знань педагога, з використанням всіх мовних функцій, яких вимагає професія.

Список використаних джерел

1. Сидоренко В.В. Шляхи удосконалення професійної компетентності вчителя української мови та літератури в умовах особистісно зорієнтованого навчання : навчально-методичний посібник [Текст] / Вікторія Вікторівна Сидоренко. – Донецьк: Каштан, 2008. 193 с.
2. Синиця І.О. З чого починається педагогічна майстерність [Текст] / Іван Омелянович Синиця. К.: Рад. шк., 1972. 166 с.
3. Синиця І.О. Педагогічний такт і майстерність учителя [Текст] / Іван Омелянович Синиця. К.: Рад. шк., 1981. 319 с.
4. Теоретичні і методичні засади моделювання фахової компетентності керівників закладів освіти : монографія [Текст] / [Єльнікова Г.В., Зайченко О.І., Маслов В.І. та ін.]; за ред. Г.В. Єльнікової. К. Чернівці: Книги ХХІ, 2010. 460 с.
5. Унтілова Е.А. Формування еталонів ефективної педагогічної взаємодії у процесі підвищення кваліфікації вчителів [Текст] : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Еліна Артурівна Унтілова; [Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського (м. Одеса)]. Одеса, 2005. 23 с.
6. Шоробура І.М., Григор'єва А.А. Від творчого пошуку до педагогічних інновацій : навч. посіб. [Текст] / І.М. Шоробура, А.А. Григор'єва. Хмельницький: ХГПА, 2011. 205 с.

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Тетяна Реміцька,
студентка III курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Ликтей Людмила Миколаївна**, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, доктор філософії.

Актуальність проблеми. Українська мова – живий організм, що постійно змінюється. Зміни в мові абсолютно природні: щось відмирає, а щось зароджується знову. Тісні зв'язки між державами, народами й культурами призводять до того, що мова збагачується все новими й новими словами. Цьому сприяє розвиток науки, глобальна інформатизація, досягнення у сфері ІТ, тенденцій моди, інтерес молодого покоління до спорту та іноземних культур. Таким чином, в українську мову проникають нові слова – запозичення.

Мета – розглянути поняття терміну «англiцизм» у вузькому та широкому значенні; причини проникнення англiцизмiв в українську мову, в педагогічну професію; з'ясувати переваги та недоліки означеного поняття.

Виклад основного матеріалу. Українська мова, як будь-яка інша мова в сучасному світі, постійно знаходиться в контактi з іншими світовими мовами. Неминучою в загальному вжитку є поява іншомовних слів, які через певний проміжок часу міцно вкорінюються. Статистика засвідчує, що понад 75% запозичень в українській мові за останні десятиліття припадає на запозичення з англійської мови. Деякі лінгвісти називають англійську мову мовою за статусом «лінгва франка» (від італійського lingua franca – «франкська мова»), тобто мовою або діалектом, який систематично використовується для комунікації між людьми, рідними мовами яких є інші мови. Ці запозичення обумовлені як історичними причинами (розширення торговельних та економічних зв'язків між англomовними країнами; розробка інноваційних та комп'ютерних технологій; поява глобальної мережі Інтернет тощо), так і потребами самої мови. Основними причинами появи англійських запозичень в українській мові стали:

– необхідність найменування нових предметів, понять і явищ, наприклад, слова «ноутбук, органайзер, сканер»;

– відсутність в українській мові більш точного слова (за оцінками лінгвістів близько 15% новітніх англiцизмiв з'явилося саме через відсутність номінативної одиниці, яка б передавала повний зміст в українській мові, наприклад, «спонсор, спреї, дайджест, віртуальний»;

– більш стисле, у порівнянні з рідною мовою, найменування, виключення описових зворот, наприклад, термопот – термос і чайник в одному, пілінгкрем – крем, що прибирає верхній шар шкіри);

– суб'єктивне сприйняття іншомовного слова як сучасного відповідника (“моднішого”, “звучнішого”), наприклад, презентація замість представлення, ексклюзивний замість виключний;

– точніше й лаконічніше значення слова, наприклад, сендвіч – гамбургер, фішбургер, чизбургер, чикенбургер; кілер – професійний вбивця, вбивця-найманець.

Використання англіцизмів у професійному розвитку вчителя початкових класів може сприяти доступності інформації та обміну досвідом у глобальному освітньому співтоваристві. Однак, важливо утримуватися від їхнього надмірного використання та враховувати специфіку аудиторії, щоб забезпечити ефективне засвоєння матеріалу учнями.

На сьогодні позитивним у використанні англіцизмів залишається збагачення мовного запасу, спрощення комунікації в глобальному контексті та підвищення професійного статусу в окремих галузях. Виразним недоліком означеного мовного явища вважається втрата культурної ідентичності, ускладнення розуміння для непрофесійної аудиторії та відчуття втрати власної мовної традиції. Оптимальне використання англіцизмів вимагає уважності та збалансованості. Використання англіцизмів у початкових класах не є обов'язковою необхідним, однак, не слід забувати про те, що англійська мова є досить таки важливою в сучасному світі. Вчителям сучасної української школи не слід забувати про збалансування щодо вживання англіцизмів у педагогічній професії. Мова не йде про необхідний рівень знань англійської мови школярів. Ми акцентуємо увагу на частковій “англіцистичній засміченості” в розмовному мовленні, оскільки, на превеликий жаль, прослідковується втрата інтересу здобувачів освіти до української мови та культурної спадщини.

Використання англіцизмів у професійному середовищі вчителями початкових класів спостерігається як у практичній так і методичній діяльності відповідно до компетентнісного та інноваційного підходів, зокрема під час проведення різних форм та методів роботи на уроках. Це сприяє активній взаємодії усіх учасників освітнього процесу.

Як зазначається використання англіцизмів у початкових класах має такі позитивні аспекти:

1. Міжнародне спілкування: передбачає знання англійської мови, використання у розмовному мовленні англіцизмів, що полегшує спілкування іноземною мовою, робить іноземну освіту доступнішою.

2. Технологічний прогрес: передбачає розуміння нових технологій, програм та термінів асоційованих з англійською мовою. Використання англіцизмів може полегшити розуміння цих концепцій.

3. Глобальний культурний вплив: фільми, музика, література та інші сфери глобальної культури, які часто включають англіцизми.

4. Підготовка до майбутньої кар'єри: знання англійської мови та англіцизмів може стати корисним ресурсом при виборі професійного шляху та конкуренції на ринку праці.

5. Розвиток мовної гнучкості: використання англіцизмів може сприяти розвитку мовної гнучкості, що може бути корисним у сучасному міжнародному суспільстві.

Не варто забувати і про деякі мінуси означуваного поняття, зокрема:

1. Втрата мовної чистоти: часте використання англіцизмів може призвести до втрати мовної чистоти та багатства рідної мови, втрати її розуміння та послуговування нею.

2. Спотворення значень: деякі англіцизми можуть мати зовсім інші або спотворені значення в мові. Це найчастіше призводить до непорозумінь та некоректного вживання слів.

3. Екзаменаційні проблеми: у деяких випадках використання англіцизмів може створити труднощі для учнів у ситуаціях екзаменаційного тестування, де важлива є саме чистота мови.

4. Відсутність культурного контексту: деякі англіцизми є "несприйнятими" в різних культурах, вони втрачають своє значення в перекладі, що може призвести до неправильного розуміння.

5. Забуття рідної мови: Якщо використання англіцизмів виявиться переважаючим у розмовному мовленні, учні можуть втрачати зв'язок з власною культурою та мовою, що не може не впливати на їхнє ідентичне виховання.

Висновки. На нашу думку, іншомовні слова, що використовуються в професійній сфері, неухильно закріплюються й входять до складу української мови. Більшість лінгвістів погоджуються з тим, що вживання таких слів слід вважати необхідними. За різноманітними прогнозами вчених, кількість запозичень із англійської мови, що називають поняття, які не мають аналогів в Україні, буде лише збільшуватися як в професійних галузях, так і в інших сферах життєдіяльності. З метою об'єктивної оцінки всіх цих запозичень, необхідно враховувати їх особливості. Процес запозичення відбуватиметься постійно, віддзеркалюючи нові реалії сучасного життя, даючи їм нові найменування. Однак, не можна допустити, щоб такі процеси проходили стихійно, невмотивовано, бо часто яскрава та приваблива запозичена лексика є непродуктивною в системі сучасної української мови.

Список використаних джерел

1. Вплив англіцизмів на мову української молоді URL: <https://naurok.com.ua/vpliv-anglicizmiv-na-movu-suchasno-ukra-nsko-molodi-339737.html>

2. Вікіпедія <http://uk.wikipedia.org/wiki/Англіцизм/Сленг>

3. Писаренко М.О., Поліщук П.О. Сфери проникнення англіцизмів в українську мову. <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27768/7869.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Уляна Луцька,
студентка III курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Ликтей Людмила Миколаївна**, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, доктор філософії.

Актуальність проблеми. Проблема професійного розвитку вчителів засобами неформальної освіти набула неабиякої актуальності в сучасному світі. Неформальні методи навчання дозволяють вчителям отримувати нові знання, опановувати навички та інструменти з метою ефективної роботи в класі, сприяють збагаченню їхнього професійного досвіду. Зважаючи на швидкі темпи змін у суспільстві, важливою залишається систематична підтримка вчителів у процесі професійного розвитку для забезпечення якісної освіти учнів.

Мета в рамках міні-дослідження об'єктивно та комплексно проаналізувати використання засобів неформальної освіти, вплив на професійний розвиток вчителя початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Для сучасного педагога, який бажає йти в ногу з часом і бути “в тренді”, ідея безперервної освіти залишається постійним професійним явищем. І не дивно, що таких педагогів, які бачать перспективу в неформальній освіті, стає дедалі більше, адже сучасна наука розвивається настільки швидко, що часто професійні знання, здобуті людиною, вже за кілька років стають застарілими та потребують оновлення. Відгукуючись на виклики сьогодення та потреби педагогів, держава передбачила можливість безперервного навчання. Відповідно до Закону про освіту, педагог має можливість обирати один з видів освіти впродовж життя – формальну, неформальну чи інформальну.

Неформальна освіта – це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та часткових освітніх кваліфікацій. Вона допомагає швидко і вчасно отримати необхідні знання відповідно до нагальних потреб.[3]

Саме словосполучення «неформальна освіта» наштовхує на думку, що це поняття з'явилося та існує в певному протиставленні до формальної освіти. Теоретики і практики неформальної освіти сходяться на думці, що неформальна освіта не має замінювати формальну освіту, а створена доповнювати її.[2]

Неформальна освіта є однією із важливих форм розвитку компетентностей, набутих за допомогою формальної освіти, розвитку нових, що суттєво підвищують конкурентоздатність фахівців. Для вчителя – це можливість розширити та поглибити професійну компетентність, задовольнити власні освітні потреби та інтереси. Якщо формальна освіта складає базу професійної підготовки, то неформальна освіта розширює спектр компетентностей у сферах інтересів, професійно розвиває необхідні здатності вчителя, зокрема, емоційну стійкість, вміння володіти собою у стресових ситуаціях, здатність до критичного мислення, роботи в команді, лідерські якості тощо. Неформальна освіта педагога, будучи вільною від обов'язкових регламентів і стандартів, реалізуючись на принципах добровільності й ініціативи, в цьому контексті є тим місцем, яке швидше за все реагує на виклики сучасності і запити суспільства.

Форми неформальної освіти можуть бути різними, проте всі вони побудовані за принципами «гнучких програм, методів, цілей тощо», «навчання із вирішення поточних завдань», що доповнюють та розширюють компетентності формальної освіти, або вирішують окремі завдання, виступаючи окремим освітнім компонентом індивідуальної освітньої траєкторії здобувача. Неформальна освіта педагогів традиційно реалізовується в таких формах: короткотривалі курси, тренінги, воркшопи, майстерні, семінари, лекції, майстер-класи, проєктна діяльність, конференції, вебінари. Сьогодні таких заходів існує достатньо: одні спрямовані на розвиток професійних компетентностей педагогів, розуміння процесу формування у здобувачів спільних ключових компетентностей, удосконалення знань про психолого-фізіологічні особливості учнів, інші – на розвиток особистості педагога відповідно до його власних пізнавальних інтересів, мотивів, переконань та потреб.

Особливої уваги заслуговує процес неформального навчання педагогів на дистанційних платформах. Сьогодні існує безліч онлайн-сервісів: студія онлайн освіти EdEra, український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів Prometheus, освітній проєкт На урок, Coursera та інші. На цих платформах розміщені курси як вітчизняних, так і іноземних науковців, дослідників-практиків, готових поділитись своїми ідеями, досвідом. Так, наприклад, платформа Prometheus пропонує безкоштовні сертифіковані курси для педагогів: “Наука про навчання. Що має знати кожен вчитель?”, “Упровадження інновацій в школах”, “Медіаграмотність для освітян”, “Дизайн мислення в школі” та інші. На платформі студії онлайн-освіти EdEra є відкриті курси для вчителів рівня початкової освіти: “Курс для вчителів початкової школи”, “Робота вчителів початкових класів із дітьми з особливими освітніми потребами”. Окрім того, існує маса курсів, спрямованих на вдосконалення фахової компетентності вчителя-предметника. Ці курси дають педагогам

можливість для постійного саморозвитку як професіоналів, особистостей, сприяють набуттю необхідних сучасних компетентностей, цінностей, способів мислення [1, 156].

В наш час ставлення до неформальної освіти неоднозначне. Одні люди виступають за неї, інші «проти» такої освіти. Адже вона має як свої плюси, так і мінуси. До показників ефективності неформальної освіти можна віднести залучення педагогів в розробку і реалізацію педагогічних проєктів, апробацію інноваційних програм і технологій, педагогічні досягнення, досягнення учнів. Плюси неформальної освіти в тому, що вона орієнтована на інтереси людини, на її потреби, дає можливість зекономити час, а також вибрати власний стиль навчання. Відзначаючи високу соціальну роль неформальної освіти, дослідники вказують на проблеми, що заважають її ефективності, наприклад, такі: «найчастіше знання і навички, набуті в процесі практичної діяльності та взаємодії з колегами, носять несистематизований характер». Мінуси її в тому, що вона не може дати належної загальноприйнятої освіти, бо здійснюється поза межами державних інститутів, також вона є не сертифікованою, її результати не завжди враховуються при атестації, часто педагоги не проінформовані про те, де можна повчитись.

Висновки. Неформальна освіта – це той ключ, який запускає механізм неперервного пошуку й генерування інноваційних ідей, творчості, самореалізації. Бути постійно в пошуку нового – важлива якісна характеристика педагога ХХІ століття, який працює з сучасними дітьми в сучасному класі. Неформальна освіта надає педагогам безліч можливостей для побудови індивідуальної траєкторії освітнього та професійного саморозвитку, оскільки реалізується в різних формах. На наше переконання, перевагою неформальної освіти є відсутність часових, локальних меж – можна вчитись будь-чому, будь-де, будь-коли. Це сприяє реалізації концепції освіти впродовж життя, яка напрацьовується індивідуально для кожної людини.

Список використаних джерел

1. Ликтей Л.М. Розвиток методичної компетентності викладачів гуманітарних дисциплін у педагогічних коледжах, 2023. http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2023_Lyktei/Lyktey_diser_pdf.a.pdf
2. Ніколенко Л.Т. Професійний розвиток педагогів у формальній, неформальній та інформальній освіті дорослих: історико-педагогічний аспект
3. Формальна, неформальна та інформальна освіта: що вибрати та як поєднати?

“ЩОДЕННІ 5” ЯК НЕВІД’ЄМНА МЕТОДИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Наталія Мухаїр,

студентка III курсу спеціальності
«Початкова освіта».

Науковий керівник – **Ликтей
Людмила Миколаївна**, спеціаліст вищої
категорії, викладач-методист, доктор
філософії

Актуальність проблеми. У сучасній системі шкільної освіти актуальним залишається питання гармонійного всебічного розвитку здобувачів освіти. Реалізація Концепції «Нова українська школа» уможливорює процеси розвитку слухання, читання і розуміння тексту; сприймання й відновлення інформації; ведення діалогу; висловлення власних думок та міркувань в усній та письмовій формах. Однією із ефективних видів освітньої діяльності в сучасній початковій школі є впровадження в освітній процес педагогічної технології «Щоденні 5» (читання і письмо) – це набори щоденних вправ діяльності, виконуючи які, учні навчаються бути самостійними під час читання та письма, а учитель має можливість працювати з учнями індивідуально і в малих групах.

Мета – визначити важливість впровадження принципу організації освіти за допомогою інноваційної методичної системи «Щоденні 5», коли в центрі освітнього процесу знаходиться особистість учня з її потребами, інтересами та можливостями .

Виклад основного матеріалу. Технологія «Щоденні 5» в Україні вперше була презентована спільним проектом Міністерства освіти і науки України та платформи EdEra. У навчально-методичному посібнику «Нова українська школа: поради для вчителя» та на платформі EdEra (дистанційний курс) чітко презентовано означену технологію, методику її проведення, які допомагають вчителям початкової школи заохотити здобувачів освіти до вивчення української мови, навчити їх формулювати власну думку та формувати навичку письма. У вищезгаданому посібнику ротаційна модель «Щоденні 5» розроблена з метою навчання учнів розвитку власної витривалості та самостійності під час виконання кожного з її компонентів, що забезпечує активну участь у читанні та письмі протягом тривалого часу [2, с.92]. Впровадження цієї технології вимагає від учителя початкової школи готовності до організації освітньої діяльності учнів, дотримання ними правил зі щоденними видами роботи.

Із впровадженням цієї технології вчителі мають змогу допомогти школярам відпрацювати витримку та дисциплінованість, адже кожна діяльність розрахована на певний час (приблизно 20 хв) щодня. В українських школах алгоритм роботи дещо адаптований, адже вчителю надається можливість обирати лише одну діяльність протягом 20 хв., до того ж програмою не передбачено виділяти окремий час на впровадження даної технології, її застосування відбувається безпосередньо на запланованому уроці.

Авторки технології «Щоденні 5» Г. Буше і Дж. Мозер зазначають, що працюючи над кроком «Читання для себе», вчитель та учні мають пам'ятати про наступне: учні обирають книгу, яку хочуть прочитати; обирають зручне місце для читання і починають працювати; під час роботи залишаються на одному місці; дотримуються правил читання: тримають правильно книгу, слідкують за своєю поставою; виконують завдання після опрацювання твору; читають весь відведений час.

Другий крок – це «Читання для когось». Під час виконання цієї діяльності учні об'єднуються у пари за інтересами або за обраним твором. Такий вид діяльності спонукає дітей вчитися співпрацювати, а саме слухати один одного, виконувати завдання в парі, ставити запитання за змістом прочитаного та аналізувати опрацьований твір.

Третій крок «Щоденні 5» – «Письмо для себе». Під час виконання цього виду роботи вчитель може запропонувати учням будь-яку тему для письма, а також діти можуть самостійно обирати теми. «Письмо для себе» допомагає навчитися висловлювати думки й записувати їх на папері, розвивати зв'язне мовлення.

Четвертий крок – це «Робота зі словами». Під час цього виду діяльності вчитель добирає слова, які необхідно опрацювати з учнями, також використовує і ті слова, які передбачені навчальною програмою. До того ж можна опрацювати незнайомі слова, які учні зустріли під час читання художніх творів, розв'язування математичних задач, під час роботи з текстами на уроці природознавства.

П'ятий крок «Щоденні 5» – це є «Слухання». На цьому етапі вчитель готує для учнів аудіозаписи, які вони обирають і слухають, або учень може самостійно обирати файли для слухання, використовуючи відповідні гаджети. На сьогоднішній день є дуже багато інтернет-джерел з аудіозаписами літературних творів. Після завершення «Слухання» учні розпочинають роботу над виконанням завдань, що спрямовані на перевірку прослуханого. Під час «Слухання» учні вчать тривалий час сприймати інформацію, не відволікаючись, випрацьовувати витримку, обмінюватися думками щодо прослуханого твору, аналізувати почуте.

Висновки. Отже, систему «Щоденні 5» розроблено для того, щоб навчати учнів самостійності та витривалості, а також могли бути повністю заглиблені у

читанні та творчому, індивідуальному письмі протягом тривалого часу. Вправи системи «Щоденні 5» є достатньо різноманітними, що збільшує мотивацію та інтелектуальну зайнятість учнів, сприяє розвитку та формуванню мовної особистості школярів.

Список використаних джерел

1. Жураковська Н.І. Технологія "Щоденні 5" як засіб формування мовної особистості молодшого школяра на уроках української мови. URL: <https://naurok.com.ua/tehnologiya-schodenni-5-yak-zasib-formuvannya-movno-osobistosti-molodshogo-shkolyara-na-urokah-ukrainsko-movi-191656.html>. 2020.
2. Нова українська школа: poradnik dla vchytela. Під заг.ред. Бібік Н.М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
3. Portland State University PDXScholar Dissertations and Theses Dissertations and Theses Winter 3-7-2016 The Impact of Daily 5 and CAFÉ Literacy Framework on Reading Comprehension in Struggling Fourth Grade Readers: A Case Studiyy Sandra Lee Duty Portland State University
4. The CAFÉ book: engaging all students in daily literacy assessmnt and instruction / Gail Boushey and Joan Moser. LB1576. B533 20009 372.6'046 – dc22.

КАЗКОТЕРАПІЯ ТА СТОРІТЕЛІНГ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЧИТАННЯ

Вікторія Савчин,

студентка III курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Ликтей Людмила Миколаївна**, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, доктор філософії.

Актуальність теми. Під час воєнного стану, казкотерапія є одним із важливих факторів підтримки психічного здоров'я учнів. Даний метод допомагає дітям побороти страхи, краще пізнати себе та світ, зрозуміти свої емоції. Не так давно сторітелінг став новацією в освіті, зокрема в початковій школі. Актуальності набуває навчання учнів шляхом запису власних історій, які сприяють швидкому подоланню бар'єру страхів, що пов'язані із граматичними помилками у своїх висловлюваннях. Казкотерапія та сторітелінг є ключем до всебічного розвитку особистості.

Мета: ознайомитись з сутністю казкотерапії та сторітелінгу, можливістю використання їх на уроках української мови та читання.

Виклад основного матеріалу. З метою коректного застосування методів казкотерапії та сторітелінгу на уроках, потрібно чітко знати їх сутність, види, функції. Казкотерапія – це один із ефективних методів роботи з учнями початкових класів, які зазнають тих чи інших емоційних та поведінкових труднощів. Суть цього методу у створенні особливої казкової атмосфери, яка робить мрії дитини дійсністю, дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами, комплексами. У систематиці казкотерапії розрізняють казки таких видів:

- терапевтична;
- релаксаційна;
- психологічно-повчальна;
- психотерапевтична [1].

Важливо зробити акцент на релаксаційній казці, оскільки вважаємо, що цей вид казки найефективніше можна застосовувати на уроках української мови та читання, бо релаксаційну казку найлегше адаптувати під потребу цілого класу, а не окремої дитини. Такі казки здатні впливати на розслаблення та заспокоєння учнів, підтримувати позитивний емоційний стан кожного із здобувачів освіти. Особливість сюжету релаксаційних казок полягає в тому, що головний герой періодично відпочиває та після відпочинку має більше сил, енергії. Тим самим ми робимо акцент на необхідності релаксації. За допомогою

казки демонструємо учням, яким чином можна відновитися для нових досягнень. Для урізноманітнення роботи з казкотерапією можемо використовувати різні прийоми роботи із казкою, а саме: аналіз казок, розповідання казок, переписування казок, постановка казок за допомогою ляльок, малювання за мотивами казки, програвання епізодів казки, складання казок.

Для зацікавлення учнів до навчання, можна використовувати сторітелінг. Сторітелінг (від англ. story - історія; telling - розповідати) - технологія подання інформації у вигляді цікавої історії [2].

Він буває пасивний та активний. Пасивний сторітелінг використовується вчителем, наприклад, на початку уроку захоплюючою історією він мотивує до вивчення нової теми, а учні пасивно слухають. Активний сторітелінг – це самостійне розповідання історій учнями [3]. Слухати та розказувати історії дітям набагато легше, ніж написати їх. Наше завдання, як вчителів початкової школи, навчити учнів не боятися записувати свої історії, робити акцент на правильно сформульованих речення чи написаних словах, а не на граматичних помилках. Важливо пояснити, що написання історії вимагає часу, потрібно записувати спочатку так, як розповіли б другу, адже згодом можна прочитати та відредагувати.

З чого ж розпочати? Зав'язка: пропонуємо обрати головного героя, описати його зовнішність та звички, дії героя у різних обставинах. Розвиток подій: придумуємо події, які можуть трапитися з головним героєм, також інших персонажів та описуємо як герой долає всі перешкоди. Кульмінація: момент найвищого напруження в розвитку подій історії. Висновки: описуємо зміни в поведінці та характері головного героя. У кінці вносимо правки і наша розповідь готова.

Висновки. Отже, підсумовуючи означене, можемо констатувати, що використання методів казкотерапії та сторітелінгу є власною історією кожного учня у фінальному вигляді, які завжди працюють комплексно з візуальною та слуховою, діяльнісною складовими. На наше переконання, такі методи роботи активізують діяльність кожного здобувача освіти, розвивають креативність, логічне та критичне мислення.

Список використаних джерел

1. Казкотерапія. Метод виховання, який набирає популярності кожен день.
URL:<https://intboard.ua/pres-sluzhba/blog/kazkoterapia-metod-vikhovannia-iakii-nabira-populiarnost-kozhden-den/>
2. Сторітелінг як метод навчання.
URL:<https://www.creativeschool.com.ua/blog/storitelling-yak-metod-navchannya/>.
3. Черноштанова М.Г. Сторітелінг як метод навчання.
<https://naurok.com.ua/prezentaciya-na-temu-storiteling-yak-metod-navchannya-5-9-klasi-na-prikladi-urokiv-z-osnov-zdorov-ya-390745.html>.

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ НУШ

Тетяна Танасійчук,

студентка III курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Сороколита Ольга, Володимирівна,** спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

»,

Актуальність проблеми. У сучасному світі, де фінансові питання стають дедалі складнішими, формування фінансової грамотності здобувачів початкової освіти набуває надзвичайної ваги. НУШ (Нова українська школа) створює сприятливі умови для цього, адже її концепція ґрунтується на компетентнісному підході, який передбачає не лише засвоєння знань, а й розвиток практичних навичок та цінностей.

Метою формування фінансової грамотності учнів початкової школи є виховання відповідального, компетентного та впевненого у собі учасника фінансових відносин, який здатен: • Розуміти основні економічні та фінансові поняття; • Складати бюджет та раціонально використовувати власні кошти; • Ощаджувати та інвестувати; • Уникати боргів та шахрайства; • Робити відповідальні фінансові рішення

Виклад основного матеріалу. Фінансова грамотність — це володіння набором навичок і знань, які дозволяють людині приймати обґрунтовані та ефективні рішення, використовуючи всі свої фінансові ресурси.

Формування фінансової грамотності учнів початкової освіти в умовах НУШ (Нова українська школа) важливе для їхнього майбутнього фінансового успіху та стабільності. Це можна здійснювати через включення фінансової грамотності до навчальних програм, організацію спеціальних уроків та практичних занять, а також використання інтерактивних методів навчання, які стимулюють інтерес до фінансових питань. Такий підхід допоможе дітям засвоїти базові фінансові навички, які будуть корисні їм у подальшому житті.

Формування фінансової грамотності учнів може відбуватися через інтеграцію фінансових аспектів у навчальні програми та уроки. Можливі шляхи включають створення спеціальних уроків з фінансової грамотності, використання ігор та практичних вправ, які демонструють основні концепції фінансів. Також важливо розвивати у дітей навички раціонального використання грошей, планування бюджету та розуміння цінності грошей. Для успішного впровадження цих практик може бути корисним залучення фахівців з фінансової освіти або спеціалістів з відповідним досвідом.

Формування фінансової грамотності учнів початкової освіти в умовах Нової української школи відкриває широкі можливості для розвитку цих важливих навичок серед молодших школярів. Розкриття цієї теми може включати такі аспекти:

- Основні поняття фінансів: Вивчення базових термінів і понять, таких як гроші, бюджет, заощадження, кредит, інвестиції та інші, що допоможе учням зрозуміти основні концепції фінансового світу.

- Розуміння цінності грошей: Вчення учнів цінити гроші, розуміти їхню важливість та витратити їх розумно.

- Планування бюджету: Навчання дітей ефективно розпоряджатися грошима, створювати прості бюджети для особистих потреб і визначення пріоритетів у витратах.

- Фінансові цілі: Встановлення конкретних цілей щодо збереження грошей, купівлі певних предметів або послуг, інвестування тощо.

- Розуміння ризиків і страхування: Ознайомлення з базовими концепціями страхування та управління ризиками, а також з різними видами страхових полісів.

- Основи інвестування: Введення учнів у світ інвестицій та розгляд можливостей збільшення капіталу через розумне вкладання грошей.

- Етика фінансів: Виховання у дітей чесності та відповідальності у фінансових справах.

Ці теми можуть бути включені в програми навчання НУШ через різноманітні методи, такі як інтерактивні уроки, рольові ігри, дискусії та практичні завдання, що допоможе учням засвоїти цінні знання і навички для успішного управління фінансами у майбутньому.

Висновки. Формування фінансової грамотності здобувачів початкової освіти на інтегрованих уроках в нуш є важливим завданням, яке має значний вплив на їхнє майбутнє. Завдяки системній роботі вчителів, батьків та громадськості можна виховати нове покоління людей, які зможуть приймати обґрунтовані та відповідальні економічні рішення.

Список використаних джерел

1. <https://chat.openai.com/c/1fb96d3b-6151-48e1-853e-d217a19863d0>
2. <https://spe.org.ua/blog/groshi/shcho-take-finansova-hramotnist/>
3. <https://gemini.google.com/app/5368ee29c7c5525c>
4. <https://vseosvita.ua/webinar/finansova-gramotnist-v-nus-problemi-ta-risenna-121.html>
5. <https://nv.ua/ukr/amp/yak-govoriti-z-ditmi-pro-groshi-finansova-gramotnist-i-nush-50073790.html>

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ У ПОДОЛАННІ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анастасія Головата,

студентка III курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Сороколита Ольга, Володимирівна,** спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Актуальність проблеми. Високий рівень досягнень, на який орієнтує людину сучасне суспільство, є передумовою її вдосконалення, саморозвитку. Проте, прагнення досягти якомога вищих результатів може згубно впливати на розвиток особистості, зокрема дитини молодшого шкільного віку. Особливо під цей вплив попадають діти. На них тиснуть батьки та вимагають високих результатів, не зважаючи на почуття дитини. Такі діти стають – перфекціоністами, які бажають довести всім, що є ідеальними. Кожна помилка, критика іншими людьми, сприйматиметься ними негативно. Тому вчителі початкових класів, мають дати зрозуміти дітям перфекціоністам, що них можна покластися, і їх будуть поважати незважаючи ні на що.

Мета – визначити роль вчителя у подоланні перфекціонізму у дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Перфекціонізм — це психологічна тенденція особистості до бездоганності, прагнення до ідеального результату у всьому. Хоча його і не відносять до клінічного захворювання, він швидше приносить негативні результати, аніж позитивні. І його варто позбуватися у дитячому віці, коли вплив на особистість не є критичним.[1]

Як правило, діти не народжуються перфекціоністами, такими їх формує найближче оточення. Чим більше від них очікують результатів, тим більший у них тиск. Часто у таких дітей батьки мають симптоми обсесивно-компульсивного розладу (ОКР) або також є перфекціоністами. Вони не можуть допустити думки, що в їхньому житті можливо поява “не ідеального” тому дитина з народження, є постійно під їхнім впливом.[2]

Найбільше перфекціоністи бояться невдачі. Коли вони виконують якусь роботу, і припускають помилки, найгіршим є те, що її хтось побачить. Кожна помилка і промах вони будуть тривожно сприймати, особливо у присутності значущих людей. Найбільше це може проявитися у шкільному віці, коли діти вчать й постійно роблять помилки.[3]

Вчитель\учителька котрі помітили таку особливість у дитини, можуть глибше дослідити це питання. Повністю допомогти вони не зможуть, але

підтримка, яку вони дадуть буде проявом їхньої турботи, які вплине на особистість дитини. Так як вчитель має велике значення, для дитини з перфекціонізмом, вона усіма силами старатиметься:

- Не втратити свою цінність перед вчителем, коли їхня результативність могла зменшитися. Тому в них може з'явитися думка про те, що недосконалість дорівнює незначущість.

- Якщо не отримують бажаних результатів, то можуть забути про турботу та любов близьких людей.[4]

Вчитель може використати один метод, в якому дитина зрозуміє, що помилка є кроком уперед:

1. Поставте таке завдання дитині, яке б спровокувала появу – перфекціонізму. Наприклад попросити намалювати те, що ніколи не малювала – якийсь розлогий кущ, або дерево.

2. Скажіть, щоб намалювала навмисно погано. Перфекціоністи мусять засвоїти: коли припуститися помилки, нічого страшного не станеться. І покажіть зображення деяких розлогих дерев, вони не є – ідеальними, але вони є – прекрасними.

3. Попросіть розглянути малюнок та описати його, чи справді дерево потворно виглядає. Чи зможе в майбутньому стати художником? Чи вважає вона, що це означає, що вона не є хорошим художником? Чи вважає вона, що оскільки не є хорошим художником, то вона нічого не варта? Розкажіть, як Нікола Тесла зазнав понад тисячі невдач, перш ніж успішно довів, що змінний струм є безпечнішим за постійний.

Допоможіть дитині зрозуміти й переконатись у тому, що вас не турбує, є вона хорошим художником чи ні, – ви любите її саме такою, якою вона є.

4. Запитайте у дитини про її відчуття зараз. Перш за все, вона не відчувається жахливо, а відчуває вашу любов і турботу. Вкажіть їй на це: «Схоже, що ти відчуваєшся добре, навіть зазнавши невдачі в цій справі». Привітайте дитину з тим, що вона не побоялася спробувати щось нове й пішла на ризик.[5]

Висновки. Перфекціонізм не є позитивною якістю людини, він знищує її життя із самого дитинства, тому завданням вчителя є допомогти зрозуміти, що помилка, завжди допоможе підштовхнути вас до чогось кращого. Тому варто постійно цікавитися тим, як ваші учні реагують на невдачу, та старатися їм допомогти із цим.

Список використаних джерел

1. «Як позбавити дитину від перфекціонізму» - [Електронний ресурс] – URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/psychology/2879/>
2. «Перфекціонізм — що це таке, суть, види, ознаки, причини та приклади. Перфекціоніст – це хто такий?» - [Електронний ресурс] – URL: https://termin.in.ua/perfektsionizm-perfektsionist/#Hto_takij_Perfekcionist_-_ponatta_ta_viznacenna_prostim_i_slovami

ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЦІЛІСНОСТІ СПРИЙНЯТТЯ НАВКОЛИШНЬОГО СВІТУ

Дарина Бельмега,
студентка III курсу спеціальності «Початкова
освіта».

Науковий керівник – Сороколіта Ольга,
Володимирівна, спеціаліст вищої категорії, викладач-
методист.

Актуальність проблеми. Використання інтегрованого навчання в сучасному освітньому просторі передбачає розвиток в учнів нових знань та навичок, які відрізняються більш глибоким розумінням, гнучкістю застосування в різних життєвих ситуаціях. Інтегрований підхід заохочує до пошуку зв'язків між навчальними предметами, сприяє цілісному сприйняттю учнями навколишнього світу.

Мета – довести важливість використання інтегрованого навчання у початковій школі та розкрити його ефективність при формуванні у молодших школярів цілісності сприйняття навколишнього світу.

Виклад основного матеріалу. Інтегроване навчання – це сукупність послідовних та взаємопов'язаних дій учителя й учня. Вони спрямовані на формування цілісної картини світу школяра на основі об'єднання навчального матеріалу з різних освітніх галузей (навчальних предметів). [1]

У сучасній психолого-педагогічній науці велика увага приділяється дослідженню інтеграції навчання. Гуманізація освіти неможлива без злагодженого включення різноманітних аспектів навчального процесу та формування цілісного сприйняття матеріалу. Інтеграція змісту освіти сприяє забезпеченню гармонії між навчальним процесом та природними потребами учнів, сприяє психічному здоров'ю та цілісному розвитку особистості. [2]

З моменту вступу до школи у дитини існує її власне уявлення про світ, яке є цілісним. Однак, при розподілі навчального матеріалу за предметами, ця цілісність часто порушується. Впровадження інтегрованих курсів спрямоване на відновлення цієї цілісності сприйняття, формування загальних навичок та поглиблення знань. Інтеграція враховує вікові особливості молодших школярів та дозволяє показати світ у всій його різноманітності, використовуючи наукові знання, літературу, мистецтво. Це сприяє емоційному розвитку та формуванню творчого мислення дітей. [3]

Під час проведення інтегрованого уроку вчитель має змогу показати навколишній світ у всьому його різноманітті, залучаючи при цьому знання з

різних сфер життя людини. Найбільш ефективною у початковій школі є інтеграція таких предметів, як українська мова – читання, математика - трудове навчання, образотворче мистецтво - музика, читання - природознавство. Організація таких уроків передбачає створення міцних міжпредметних зв'язків, які навчають молодших школярів бачити світ цілісним, розвивають творче мислення, активізують їх пізнавальну діяльність. Інтегроване навчання сприяє розвитку творчого потенціалу вчителя, підвищує рівень його професійної майстерності.

Інтеграція в освіті надає можливість формувати в учнів навички людини XXI століття: критичне мислення, здатність до вирішення проблем; ухвалювати та приймати рішення; планувати та вибудовувати ідеї; поважати точку зору інших та коректно доносити свою; пізнавати себе та цілісно сприймати навколишній світ. Формування цілісної картини світу є основою світогляду молодшого школяра, надає можливість глибше розуміти навколишній світ та своє місце у ньому.

Висновки. У сучасному освітньому середовищі інтеграція навчання є важливим способом покращення процесу навчання та розвитку учнів. Інтегровані підходи спрямовані на створення цілісного розуміння навчального матеріалу, розвиток творчого мислення та формування загальнонавчальних умінь та навичок. Завдяки урокам з таким підходом учні можуть краще розуміти взаємозв'язки між різними предметами, розвивати критичне та продуктивне мислення, співпрацювати та розвивати соціальні навички.

Список використаних джерел

1. Глосарій. Онлайн-курс для вчителів початкових класів: «Інтегроване навчання» - [Електронний ресурс] URL: https://edera.gitbook.io/glossary/integraciya/intehrovane_navchannia
2. «Інтеграція навчальних предметів в початковій школі як ефективна форма навчання молодших школярів» : Матеріали інтернет-семінару / уклад. Л.Н. Добровольська, В.О. Чорновіл. Черкаси: 2017. 183 с.
3. Технології інтеграції змісту освіти інтеграції змісту освіти : зб. наук.пр. за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф. "Педагогічні засади навчання природознавства в загальноосвітній школі" / (редкол., головн.ред. - В.Р. Ільченко). Полтава : 2017. 208 с.

СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ДИЗАЙН»
«НЕОБХІДНІСТЬ НАВЧАННЯ ВИСОКО ПРОФЕСІЙНИХ
ДИЗАЙНЕРІВ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛІЗОВАНОГО
СУСПІЛЬСТВА»

КЕРІВНИК – голова циклової комісії професійної та практичної підготовки (спеціальності “Дизайн”), спеціаліст вищої категорії, кандидат мистецтвознавства, член Спілки дизайнерів України, член Національної Спілки Художників України **І. В. СТРЕБКОВА**

СЕКРЕТАР – спеціаліст I категорії, член Спілки дизайнерів України **О. В. СОРОКА**

ІНТЕР'ЄРНИЙ ДИЗАЙН ДЛЯ ПРОСТОРІВ З
ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ:
РОЗГЛЯД АДАПТИВНИХ ТА ІНКЛЮЗИВНИХ
РІШЕНЬ У ДИЗАЙНІ ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ ВСІХ
КОРИСТУВАЧІВ

Аліна Гавадзин,

студентка I курсу спеціальності «Дизайн».

Науковий керівник – **Пазинюк Марія**
Василівна, викладач вищої категорії, член спілки
дизайнерів України.

Актуальність проблеми. Проблема обмеженого простору в інтер'єрному дизайні набуває все більшої актуальності в сучасному світі, де ріст міської забудови та збільшення популяції призводять до нестачі доступного простору. Ця проблема вимагає пошуку новаторських рішень, щоб забезпечити ефективне використання обмеженого простору для задоволення потреб життя та роботи людей. Використання інноваційних підходів у дизайні може допомогти оптимізувати простір і забезпечити зручні, функціональні та естетично задовольняючі середовища

Мета – максимально оптимізувати використання кожного квадратного метра, створюючи функціональне, естетичне та комфортне середовище. Це включає організацію логічних зон, використання відповідного освітлення та меблів для візуального розширення простору, а також інтеграцію мультіфункціональних рішень для оптимізації функціональності приміщення.

Виклад основного матеріалу. При обладнанні приміщення з обмеженим простором варто дотримуватись кількох порад:

1. Меблі: На фото ми бачимо приміщення з обмеженою площею, проте, завдяки використанню невеликої кількості меблів, кімната виглядає комфортно

та затишно. Також замість бічних тумб заставано столик-підніс, що забезпечує зручне користування.

Хорошим рішенням є надавати перевагу настінним меблям. Так можна звільнити трохи простору внизу, що зробить кімнату візуально простішою.

2.Освітлення: Правильно розташоване та належно налаштоване освітлення може створити візуальний ефект збільшення простору. Світло, що падає на стіни та стелю, розсіюється, створюючи відчуття простору та відкритості. Це можуть бути не тільки настільні лампи чи люстри, а й LED-стрічки, сховані за меблями.

3.Дзеркала: Розташування дзеркал на стінах або проти них допомагає створити відчуття більшого простору та глибини. Вони відбивають світло, кольори та образи, що робить приміщення світлішим та відкритішим. Або можуть створювати враження прозорості, особливо в тісних приміщеннях, відображаючи простір іншої кімнати або природне освітлення, що робить приміщення більш відкритим та просторим.

4.Підлога: Використання великоформатних плиток допоможе зробити кімнату з обмеженим простором виглядає більш просторою, оскільки вони зменшують кількість швів і створюють враження плавності. Підбір килимів також може сприяти цьому ефекту, особливо якщо вони мають великі розміри. Розміщення передніх ніжок меблів на килимі, а задніх - безпосередньо на підлозі, також сприяє візуальному розширенню простору.

5.Зберігання речей: Меблі з інтегрованим зберіганням є важливим елементом при облаштуванні інтер'єру з обмеженим простором. Вони дозволяють максимально використовувати доступний простір і зберігати речі без необхідності використання додаткових меблів або простору.

6.Штори: Не варто обирати великі громіздкі штори, що забирають багато місця та блокують природне світло. Вибираючи матеріал, важливо враховувати, що він має бути легким та добре складатися, не створюючи зайвого обсягу. Уникайте товстих та пухнастих матеріалів, які можуть виглядати нав'язливо та займати забагато простору, що може зробити кімнату темнішою та обмежити доступне простір.

Адаптивний дизайн:

- Гнучкість меблів: Меблі з можливістю зміни конфігурації або розмірів дозволяють адаптувати простір під різні потреби та обмеження.
- Рухомі перегородки: Використання рухомих перегородок дозволяє перетворювати одне приміщення на кілька функціональних зон залежно від потреб.
- Мультифункціональні елементи: Використання меблів або аксесуарів, які можуть виконувати кілька функцій одночасно, таких як ліжко-диван або стіл-підвісний бар, що економить простір.

Інклюзивний дизайн:

- **Доступність:** Створення просторів, які легко доступні для всіх користувачів, включаючи людей з обмеженими можливостями. Це може означати широкі дверні пройми, рівну підлогу та розміщення меблів для забезпечення доступу з інвалідними візками або іншими мобільними пристроями.

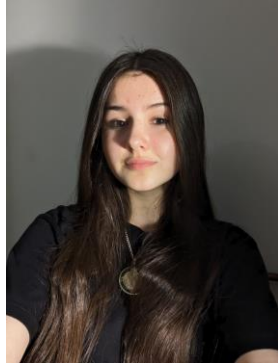
- **Сигналізація та позначення:** Використання яскравих кольорів або візуальних сигналів для навігації та ідентифікації простору, що особливо корисно для людей із зоровими чи когнітивними обмеженнями.

- **Ергономіка:** Вибір меблів та обладнання з урахуванням потреб людей з різними фізичними можливостями, щоб забезпечити комфортне користування простором для всіх. Наприклад, встановлення ручок та важеля в зручних для використання місцях для людей із обмеженою мобільністю.

Висновки Інтер'єрний дизайн для приміщень з обмеженим простором в сучасному світі важливий для створення функціональних і естетичних просторів. Інклюзивні та адаптивні підходи у дизайні дозволяють враховувати потреби різних користувачів. Застосування компактних меблів, освітлення для візуального збільшення простору та меблів з інтегрованим зберіганням допомагає максимально використовувати доступний простір, забезпечуючи комфортне життя.

Список використаних джерел

1. Architecturaldigest “How to Decorate Small Spaces” [Електронний ресурс].
Режим доступу: <https://www.architecturaldigest.com/story/decorating-small-spaces>
2. Sophie Paterson “TOP 10 INTERIOR DESIGN TIPS FOR SMALL ROOMS | BEHIND THE DESIGN” [Електронний ресурс].
Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=CGfJlmHYnOQ>

РЕСТАВРАЦІЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ПЛОЩИНІ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ (НА ПРИКЛАДІ ПРОЕКТУ «ФРАНКІВСЬК ЯКИЙ ТРЕБА БЕРЕГТИ»)

Ірина Крицун,
студентка I курсу спеціальності «Дизайн».
Науковий керівник – **Никорак Наталія**
Юріївна, спеціаліст вищої категорії

Актуальність проблеми. Історичні місця виступають візуалізованими літописами нашого буття, розповідають і зберігають нашу прадавню історію. Старовинні будівлі в своїй різноманітній стилістиці є видимою хронікою культурного життя громади в його ретроспективному розрізі. Як правило у центральній частині міст розміщені найбільш цінні архітектурні об'єкти з точки зору художності й історичності [1]. Однак великою проблемою є збереження їхнього автентичного вигляду, оскільки на руйнування впливає багато чинників – природні явища, людський, технічний та механічні фактори, недосконала пам'ятко-охоронна політика тощо. У зв'язку з цим, в останні десятиліття з'явилася плеяда небайдужих громадських активістів, які частково перебрали на себе ініціативу з питання відновлення історичного обличчя нашого міста і заснували громадський проект «Франківськ який треба берегти».

Мета дослідження – розкрити основні вектори функціонування проекту «Франківськ який треба берегти» та висвітлити його роль у збереженні та відновленні історико-культурної спадщини міста Івано-Франківська.

Виклад основного матеріалу. В останні два десятиліття в Україні виникла мережа інноваційних платформ та проектів, діяльність яких стала результатом громадських ініціатив, зорієнтованих на створення можливостей для культурного й економічного розвитку громад та суспільних трансформацій.

У 2016 році в місті Івано-Франківську, на хвилі загального піднесення та громадської активності, була заснована громадська ініціатива зі збереження архітектурної спадщини міста «Франківськ який треба берегти», фундаторами якої стали Марія Козакевич та її чоловік. *«Заснувала, бо люблю своє місто, а коли любиш – тоді бережеш. Бережеш людей навколо, міський простір, будинки, двері. Розумієш, що це твоє коріння і твоя історія, без яких майбутнього може й не бути...»* [2].

Пріоритетним напрямком функціонування проекту стала реставрація історичних дверей у середмісті Івано-Франківська: *«... як своєрідний оберіг, а у давніх будівлях є навіть порталом, який переносить людей в інший світ, в інше*

життя, і без них перейти цей поріг неможливо» [3]. Перші врятовані двері – в будинку № 5 по вул. Леся Курбаса. За перших три роки силами учасників ініціативи було приведено до ладу і двоє дверей в сусідніх будинках – № 7 і 9. Для привернення уваги до цієї теми залучали музикантів, акторів, письменників, художників, які фотографувались біля старовинних дверей, виставляли світлини в соціальні мережі і таким чином популяризували розпочату справу [4]. Вдалим маркетинговим ходом на перших порах було створення однойменної сторінки в мережі «Фейсбук», розміщення реклами на білбордах, створення інформаційних та інтерактивних центрів на «стометрівці» і Площі ринок, виготовлення першого сувеніру – керамічного магніту у вигляді відреставрованих дверей, а пізніше – розширення промоційної діяльності через появу різних активностей, та створення сайту.

Характерним для реставраційних робіт було те, що обов'язково враховувалися час, коли були створені автентичні двері, та стилістичні особливості періоду зведення будівлі. Кожна робота відрізнялася від попередньої, щоразу виникала потреба в консультації з істориками, мистецтвознавцями, реставраторами ковалями, столярами. Іноді додавалися певні деталі для підкреслення унікальності: двері доповнювалися авторськими вітражами (по вул. Чорновола 26, Грушевського 38 і 7, Короля Данила 1, Леся Курбаса 7, 9, Мазепи 36, та ін.) та кованими елементами оригінали яких не збереглися. Деякі двері учасники проекту відновлювали без наявної історичної предметної першооснови: за архівними кресленнями (двері міської Ратуші, Івано-Франківського національного медичного університету, двері по вул. Незалежності 34, вул. Леся Курбаса 7); за фотографіями (сині двері в будинку по вул. Труша 6). На кількох об'єктах автентичні двері були замінені на пластикові, а оригінальні знаходилися на горищах, підвалах, підсобних приміщеннях (двері по вул. Павлика 17, Шопена 1, Шашкевича 7, в будинку на пл. Міцкевича 4).

Просвітницька діяльність ініціативи охопила різні види активностей, спрямованих не тільки на рекламу проекту, а й на промоцію цікавинок культурно-мистецького середовища міста, зокрема: виготовлення та продаж сувенірної продукції (горнятка, магніти, блокноти, листівки, наклейки, календарі, подарункові коробочки тощо); освітні проекти (лекції та шкільні уроки про історію та архітектуру, тематичні екскурсії), фотопроекти («Архітектура, музика, балет», «Фотодвері»), мистецькі проекти (створення мозаїки, присвяченій Наталії Кобринській, відновлення вітражів в Казковій вежі обласної дитячої бібліотеки), містоохоронні проекти (збереження автентичних кам'яних бордюрів, плит, бруківки трилінки, дерев'яної бруківки на різних вулицях нашого міста, годинника на Ратуші) профорієнтаційний проект «Знайомимося з реставраторами», музейна та виставкова діяльність та ін. За час існування, проект розширив географію своєї діяльності і перетворився

з локальної ініціативи у всеукраїнську: «УкраїнаЯкуТребаБерегти» і «КарпатиЯкіТребаБерегти».

Висновки. Формування історичної візії в узагальненій формі дверей відображає символічний поріг між минулим та майбутнім, де кожен ступінь є кроком у формуванні національної ідентичності та поваги до культурного надбання. Цей процес сприяє не лише збереженню самої спадщини, але і розкриттю її нових можливостей для культурного, економічного та соціального розвитку суспільства. «Франківськ який треба берегти є наслідком бажання змінювати на краще: місто, регіон, країну» (Марія Козакевич). Такий підхід акцентує на важливості діяльності громадських ініціатив у збереженні та просуванні історико-мистецького надбання як ключового елемента національного і світового культурного діалогу.

Список використаних джерел

1. Шпільчак В. Шпільчак У. Врахування художньої цінності історичного міського середовища в процесі його регенерації (на прикладі міст Західної України). *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. 2012-2013. Випуск 26-27. С. 320-323
2. Франківськ який треба берегти – [Електронний ресурс] – URL: <https://berehty.if.ua/>
3. Порятунок дверей, або як франківські реставратори стали детективами – [Електронний ресурс] – URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3626311-poratunok-dverej-abo-ak-frankivski-restavrotori-stali-detektivami.html>
4. Флешмоб «Відомі франківчани біля дверей» – [Електронний ресурс] – URL: <https://berehty.if.ua/gromadska-diyalnist/proekty-inicziatyvy/fleshmob-vidomi-frankivchany-bilya-dverej/>

АРТ-ПРОСТІР ЯК МОДЕЛЬ РЕВАЛОРИЗАЦІЇ МІЛІТАРНОЇ СПОРУДИ (НА ПРИКЛАДІ БАСТІОНУ СТАНІСЛАВІВСЬКОЇ ФОРТЕЦІ)

Микитин Аліна,
студентка І курсу спеціальності
«Дизайн».

Науковий керівник – **Никорак
Наталія Юрївна,** спеціаліст вищої
категорії.

Актуальність проблеми. Вивчення сучасних креативних просторів нині позначено тенденцією розкриття їх великого творчого потенціалу, який полягає в актуалізації певних просторових локацій шляхом перетворення їх з пасивного в активне середовище, придатне для трансформації та подальшого різнобічного функціонування. В Україні є достатня кількість порожніх та недіючих архітектурних об'єктів, придатних для формування арт-просторів. Доброю тенденцією в останні роки стало використання площ занедбаних будівель цивільного, промислового та інженерного призначення для мистецьких потреб. Однією із таких трансформацій став один із шести бастіонів Станіславівської фортеці XVII століття у місті Івано-Франківську, який сьогодні втратив свою мілітарну оборонну функцію та реформувався у популярний і креативний арт-простір.

Мета дослідження. На прикладі ревалоризації бастіону Станіславівської фортеці розкрити мистецький потенціал колишньої мілітарної споруди у функції арт-простору.

Виклад основного матеріалу. Станіславів, як традиційний фортифікаційно-містобудівний об'єкт XVII століття, мав фортецю з оборонною системою у формі правильного шестикутника на плані. За проектом Франсуа Корассіні з Авіньйону (Франція), мілітарну споруду будували за останнім словом новітньої фортифікаційної науки. На вістрях шестикутника розташувались бастіони – зовнішні п'ятикутні укріплення, що дозволяли здійснювати фланкуючий мушкетний обстріл уздовж стін. Поперечний розріз стін складав земляний вал завширшки 20-30 м, зміцнений ззовні дубовими колодами [1, С. 36-44]. Оборонна система складалась з шести бастіонів та куртин, а також глибоких ровів, наповнених водою. У XVIII столітті місто-фортеця набуває вигляду видовженого восьмикутника з вісьмома бастіонами за рахунок прибудови мурованої резиденції магнатів Потоцьких. У 1772 році, після приєднання Галичини до Габсбурзької монархії, Станіславівська фортеця втратила своє оборонне значення. Імператорським патентом 1804 року знесено

мури, засипано фортечні рови, а вали розбирали до 1870 року. По засипаних ровах прокладені вулиці, з каменю викладено міські площі, вимощено дороги, а з цегли давніх мурів побудовано житлові будинки [там же].

У останні десятиліття ХХІ століття тенденції до використання історичних просторів для потреб мистецького, туристичного, просвітницького функціоналу активно увійшли в громадське та культурне життя України. Показовими містами в цьому плані є Львів, Кам'янець-Подільський, Луцьк з їхніми туристично-принадними арт-просторами у колишніх оборонно-мілітарних спорудах. Безперечно, цьому сприяло запозичення європейського досвіду, в якому ревалоризація історичних будівель здійснювалася за трьома напрямками: - їх відновлення та функціонування за первинним призначенням; - консервація залишків і перетворення їх на новий архітектурний об'єкт; - використання руїн мілітарних споруд (замків, фортець, їхніх площ) для разового функціоналу у якості атмосферної декорації під час реконструкції Лицарських турнірів чи фестивалів Середньовічної культури.

В Івано-Франківську пішли другим шляхом, оскільки відновити увесь оборонний комплекс було уже неможливо через інтенсивну забудову міста. Реставраційні роботи розпочалися в 2002 році. Залишки старовинного муру були включені у нову будівлю, яка нагадує автентичний бастіон, довший бік одного з мурів в 2007-2012 роках був заново відбудований під час реконструкції, а Фортечний провулок – найдавніша стіна нашого міста датована ХVІІ століттям, відчищений і укріплений [2]. Нині, через 20 років проведених скрупульозних робіт, «Бастіон» – це величний комплекс, який є уособленням сучасного європейського арт-простору.

У Фотречній галереї «Бастіон» викристалізувалися наступні типи творчих просторів за типом коворкінгу [3]:

Арт-центр: функціональний громадський центр, який покликаний заохочувати до показу мистецтва та спонукати до виставкової діяльності. Виставковий та репрезентативний простір споруди регулярно є місцем для різноманітних виставок робіт професійних митців, дітей, студентів, аматорів художнього мистецтва, тут же відбуваються мистецькі дебюти та презентації.

Етно-центр: з продажу етнічного, національного чи дизайнерського одягу («GARTUVALNYA», «ETNO Файно STYLE», «Quadro», «Я козачка», «Мамина світлиця», «Етноодяг ТРАДИЦІЯ», «CHERNIKOVA UKRAINE»); з продажу сувенірної продукції («Скарби Гуцульщини», «Твої подарунки», «Українські сувеніри», «12 персон»)

Handmade-центр: майстерні та крамниці для рукоділля, в яких організуються майстер-класи з виготовлення прикрас, вишивки, інших видів творчості; тут же можна придбати готові речі чи зробити замовлення на їх виготовлення за індивідуальним авторським дизайном (творча майстерня

«Баобаб», «ETNO SHOP», «Монпасье», «FURSA fashion», «Я сама», «SKRAPtime»).

Заклади громадського харчування та рекреації з чудово вписаними в інтер'єр історичними автентичними руїнами старого муру та комерційні заклади, спрямовані на задоволення різноманітних потреб відвідувачів.

Важливою наземною частиною арт-простору «Бастіону» є арт-квартал – це частина міста, яка характеризується відносною компактністю розміщення та пішохідною доступністю до всіх об'єктів, що забезпечують різноманітне та насичене подіями проведення часу. Представникам творчих індустрій наявний в «Бастіоні» арт-квартал надає можливість працювати, експонувати та продавати результати своєї праці – тут відбуваються різноманітні фестивалі та майстер класи, зокрема відоме в Україні та поза її межами Свято Ковалів.

Висновок. Отже, створення продуманого та концептуально завершеного арт-простору може вдихнути нове життя у історичний архітектурний об'єкт, який, на перший погляд, неможливо було б ні відновити, ні відбудувати, а означало б знищити. Креативна ідея та її втілення шляхом ревалоризації, перетворили суто мілітарну за своїм автентичним функціоналом споруду бастіон на привабливий, для мешканців міста, гостей, туристів, чи просто відвідувачів приємний поліаспектний арт-простір – Фортечну галерею «Бастіон», яку хочеться відвідувати знову і знову.

Список використаних джерел

1. Грабовецький В. Історія Івано-Франківська (Станіславова). З Найдавніших часів до початку ХХ століття. Частина І. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 1999. 304 с.
2. Було-стало: Фортечний провулок та «Бастіон» в Івано-Франківську – [Електронний ресурс] – URL: <https://pik.net.ua/2023/01/25/bulo-stalo-fortechnyj-provulok-v-ivano-frankivsku-foto/>
3. Фортечна галерея «Бастіон» – [Електронний ресурс] – URL: <http://bastion-if.com.ua/uk/>

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ОГЛЯД СТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ АРХІТЕКТУРНИХ СПОРУД ПО ВУЛ. ШЕВЧЕНКА (м. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК)

Федорчук Евеліна-Саюрі,
студентка I курсу спеціальності
«Дизайн».

Науковий керівник – **Никорак Наталія
Юрївна**, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. За останні роки вулиці м. Івано-Франківська зазнали значних змін: зведення нових житлових та торгівельних комплексів, інтеграція сучасних споруд у його історичну частину назавжди змінило обличчя міста. З одного боку це показовий вияв прагнення відповідати трендам європейської урбаністики, а з іншого – руйнація цілісного враження про місто як унікальний історико-культурний об'єкт. Через слабку юридичну складову регулювання охоронних та містобудівних питань і присутність комерційного зиску з продажу нерухомості середмістя, яка апріорі набула ознак елітної, часто-густо на збереження історичної архітектурної автентики не звертають увагу. Питання доцільності чи недоцільності настільки радикальної видозміни архітектурного образу міст залишається дискусійним і відкритим, та є актуальним і для франківчан.

Мета дослідження – висвітлити динаміку еволюції архітектурного обличчя історичного середмістя на прикладі ретроспективного огляду стилістичних особливостей архітектурних споруд окремої вулиці (зокрема вулиці Шевченка в м. Івано-Франківську).

Виклад основного матеріалу. Місто Івано-Франківськ (до 1962 року – Станиславів), як і інші міста заходу України, в часовому розрізі належало до різних держав, які цілеспрямовано чи опосередковано мали вплив на формування його екстер'єру. Однією з найстаріших і нині найпопулярніших вулиць є вулиця Шевченка, яка еволюціонувала від скромної Липової алеї XVIII століття, що прямувала до резиденції родини Ромашканів, до привабливої пішохідної міської артерії, принадної для івано-франківців та гостей міста.

У різні історичні періоди, вулиця неодноразово змінювала свою назву – Липова (до 1934 р.), Броніслава Перацького (до 1939 р.), Червоноармійська (до 1941 р.), знову Липова (1941-1945 рр.), знову Червоноармійська (до 1953 р.), Сталіна (до 1961 р.), а після «розвінчання культу особи» вулиця отримала свою

теперішню назву – Шевченка, на честь видатного українського Кобзаря [1, С.226].

Перші помешкання по обидва боки вулиці почали з'являтися уже у XVIII ст. В XIX ст., після відкриття парку цесаревої Єлизавети, з'явилися перші розкішні вілли. Найпишніші будівлі, які збереглися до сьогодні, належать до періоду кінця XIX – першого десятиріччя XX ст., так званого «Австрійського періоду». Ошатні будівлі у стилі неоренесансу, необароко, неокласицизму, історизму, класицистичного модерну, еkleктики – дво-триповерхові з високими підвальними приміщеннями і цоколем з вінами. Цегляні, отиньковані під дощатий руст в поєднанні з масивним рустом першого поверху (квадровим, рваним, діамантовим). Симетричної широкої розгорнутої побудови, багатовіконні, з лучковими, прямими, трикутними та розірваними сандриками по головному фасаду. Широкі головні входи з арковими прорізами, балкони оздоблені масивними, декорованими кронштейнами. Деякі будівлі були оздоблені даховими балюстрадами, картушами, декоративними вазами на балконах, та кованими елементами, які ще можна побачити на старовинних світлинах (будинки № 8, 11, 14, 16, 19, 21, 24, 29, 30, 32, 33, 44, 46, 53, 56, 72) [2].

Дивовижною красою відзначаються кілька вілл – легких, гармонійних, асиметричної побудови – рис, характерних для історизму (№ 100, 102), сецесії (№ 15, 33, 99, 104), модерну (№ 62).

У період Польської республіки (1919-1939 рр.), коли повоєнна економічна ситуація була не в найкращому стані, економічно доцільним було зведення досить стриманих будівель, які б виконували певну функцію (в основному це чиншові будинки), були чудово вписані в історичну забудову і не порушували загальний архітектурний ансамбль. Стиль цих будівель – функціоналізм: чистота та лаконічність геометричних форм, стримані та аскетичні фасади обґрунтовані їх функцією. До типових ознак, які вирізняють їх поряд з будівлями попереднього пишного періоду належать: відсутність брам, високих сходів (одразу можна зайти в будинок), двері в під'їзд цікавих геометричних форм з яскраво вираженою латунною фурнітурою, невеликі вікна округлої форми («око бика»,), балкони заокруглені на кутах з металевим огороженням тощо (будинки № 2, 23, 31, 35, 43, 54а, 79).

У період 1945-1980-ті роки вулицю наповнили будівлі, характерні в своєму екстер'єрі для типової житлової архітектури радянського часу. Безликі багатопверхові «мурашники», фасади яких були наслідком «усунення надмірностей в проектуванні і будівництві» й тотальної економії (№ 34, 37, 57, 68, 80). Та у часи Незалежної України, з'явилися будівлі, в проектуванні яких проявилася тенденція до наближення їхньої стилістики до періоду функціоналізму в частині інтегрування екстер'єру новобудов у загальний архітектурний ансамбль (№ 23 а, 49, 77).

Перші десятиліття ХХІ ст. позначилися тотальною комерціалізацією у перетворенні історичного середовища міста. На вулиці Шевченка це проявилось у появі будівель завищеної поверховості та невідповідної масштабності. У цьому контексті архітекторами не враховано особливості попередньо сформованої композиції вулиці з її домінантами і акцентами, масштабами, силуетом, тощо (№ 45, 52, 65).

Однією з проблеми класифікації будівель вулиці за стильовими ознаками є те, що після необдуманого втручання власників у їхній первинний вигляд і за відсутності архівних документів чи світлин, віднести ці споруди до якось конкретного періоду, а відповідно й визначити їх архітектурний стиль неможливо (№ 9, 13, 17, 20, 71).

Висновки. Старовинні фасади зберігають та оберігають минуле нашого міста, бо саме за ними творилася його частина. Вони неохоче розкривають свої секрети через безцеремонне втручання, неповагу та недбалість. І навпаки, для справжніх поціновувачів старовини та патріотів свого міста вони стають великим світом, в якому проживаються події, вирують емоції, твориться історія. Так, в будинку № 1 третього січня 1919 р. схвалений історичний Акт Злуки ЗУНР з УНР, а з будинку № 26 у 1868 р. виникла «Мармулядова» пожежа, в результаті якої вигоріло усе середмістя разом з ратушею та частиною вірменського костелу. На цій вулиці мешкали Юліан Пелеш, Андрей Шептицький, Григорій Хомишин, Войцек Дідушицький, Юлій Олесницький, Іван Мандичевський, Тарас Франко, Григорій Крук, Степан Пушик та багато інших видатних постатей минулого та сучасності [3]. Саме на цій вулиці відбуваються події сучасного атмосферного культового роману Софії Андрухович «Фелікс Австрія». А які спогади залишать по собі скляні холодні вежі-хмарочоси покаже історія.

Список використаних джерел

1. Бондарев І.М., Головатий М.І. Івано-Франківськ: погляд крізь століття. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2016. 268 с.
2. Губаль Б., Бабій Н. Двері і брами Станиславова. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2016. 256 с.
3. Пам'ятки історії та культура Івано-Франківська. Книга II: Археологія, історія та мистецтво. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2016. С. 260-291.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПРОСТОРУ НА ГРОМАДСЬКИХ ЗУПИНКАХ: ПІДХОДИ МІСТОБУДУВАННЯ

Анна Сидор,

студентка III курсу спеціальності «Дизайн».

Науковий керівник – **Пазинюк Марія**

Василівна, викладач вищої категорії, член спілки дизайнерів України.

Актуальність проблеми. Ефективність використання простору на громадських зупинках є актуальною проблемою у багатьох містах та важливим аспектом міського планування і містобудування. Правильна організація простору сприяє оптимізації роботи громадського транспорту, поліпшенню зручності для пасажирів, їх безпеці та зовнішньому вигляду міста загалом.

Мета – докладно проаналізувати проблему ефективності використання простору на громадських зупинках та важливість сучасних підходів містобудування. Також ознайомитись з інноваційними тенденціями щодо організації та оформлення простору громадських зупинок з урахуванням усіх аспектів міського планування.

Виклад основного матеріалу. Громадські зупинки вимагають ретельного проектування та оптимізації простору для забезпечення максимальної зручності, комфорту та безпеки для пасажирів. Цього можна досягнути за допомогою різних підходів у містобудуванні, ось деякі з найбільш поширених:

- **Аналіз використання простору:** першим кроком у плануванні громадських зупинок є проведення аналізу чинного використання простору, тобто вивчення пасажирських потоків, обсягів транспорту, а також це може охоплювати розділення пішохідних і автомобільних зон, створення тротуарів, зон для велосипедистів та облаштування місць для відпочинку.

- **Оптимізація простору:** використання простору на зупинках може бути оптимізоване шляхом ефективного розміщення елементів інфраструктури, таких як: каси для квитків, навіси, лавки, смітники, велопарковки тощо. Це дозволяє зберегти простір і зробити зупинку більш комфортною для користувачів.

- **Доступність:** сучасні зупинки повинні бути доступними для всіх груп населення, включаючи людей з обмеженими можливостями. Це означає наявність пандусів, підймальних платформ, спеціальних місць для інвалідних візків та інших удосконалень, які полегшують доступ до зупинки.

- **Естетика та безпека:** дизайн зупинок має бути привабливим та функціональним одночасно. Це означає використання якісних матеріалів, приємний дизайн, а також врахування аспектів безпеки, таких як: наявність освітлення вночі, систем відеоспостереження, а також захист від автотранспорту. Не менш важливим є врахування відкритості та видимості зупинок, що допомагає забезпечити безпечні умови для пасажирів та зменшити ризики нещасних випадків.

- **Інформаційне забезпечення:** важливо забезпечити пасажирів зручними інформаційними табло та аудіосистемами, які надають інформацію про розклад руху транспорту, маршрути, погодні умови тощо.

- **Узгодження з інфраструктурою:** громадські зупинки повинні бути відповідно забудовані у контексті навколишньої інфраструктури та зручно розташовані для доступу пішоходів і пасажирів.

- **Екологічні рішення:** розвиток елементів озеленення, таких як: наявність рослинності, сонячні панелі для живлення інфраструктури, а також зелені структури, які покращують якість повітря та створюють більш комфортну атмосферу для користувачів.

Висновки. Дослідження ефективності використання простору громадських зупинок засвідчує важливість правильного планування та містобудівного підходу в цій сфері. Результати аналізу показують, що оптимізація простору на зупинках може значно поліпшити комфорт та безпеку пасажирів, забезпечити більш зручний доступ до громадського транспорту та покращити візуальне середовище міста. Отже, ефективне використання простору на громадських зупинках вимагає інноваційних рішень та комплексного підходу, який враховуватиме потреби пасажирів, безпеку, технологічний прогрес та всі важливі аспекти.

Список використаних джерел

1. Особливості проектування зупинок громадського транспорту та їх елементи. [Електронний ресурс] Режим доступу:

https://eprints.kname.edu.ua/47822/1/ilovepdf_com-117-118.pdf

2. Про затвердження правил розміщення та обладнання зупинок міського електро та автомобільного транспорту. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0160-95#Text>

ЕРГОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРЕДМЕТНОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО КАБІНЕТУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Яна Бойчук,

студентка III курсу спеціальності «Дизайн».

Науковий керівник – **Пазинюк Марія**

Василівна, викладач вищої категорії, член спілки дизайнерів України.

Актуальність проблеми. Оформлення сучасного інформаційно-предметного середовища допомагає створити необхідне нове цифрове освітнє середовище для навчальної мобільності, комунікації та зручності учнів початкових шкіл. Належне оформлення приміщень забезпечує нормальне фізичне і психологічне здоров'я учнів та вчителів. Для цього їх пристосовують відповідно до вимог ергономіки та індивідуальних особливостей дітей та дорослих, таких як: психологічні, фізіологічні, антропометричні, вікові та інші. Грамотно організоване середовище сприяє формуванню особистості у дитини.

Мета – аналіз проблеми побудови комфортного освітнього середовища, розглянути ряд факторів, які позначаються на якості навчання, а також здатні вплинути на особистісний розвиток учнів.

Виклад основного матеріалу. Важливою складовою комфортного інформаційно-предметного середовища є його естетичне оформлення, що охоплює мистецькі елементи, такі як живопис, скульптури, мозаїки, вітражі, а також правильний вибір кольорів для експозицій, навчального обладнання, меблів та інтер'єру. Також важливою є зручність та надійність у використанні навчальних засобів, оптимальний розподіл яскравості в полі зорового сприйняття та використання музичного супроводу під час навчально-трудова процесів.

Організація навчальних приміщень початкової школи повинна передбачати їх оснащення комплексом обладнання згідно з чинними нормативними документами задля комфортного та продуктивного навчання.

При цьому робоче місце вчителя повинно включати стіл, класну дошку, екран, мультимедійну систему, телевізор, відеомагнітофон, проектор тощо.

Раціональна організація робочого місця учнів вимагає дотримання наступних умов:

1. Робоча поверхня парти чи стола повинна бути достатньою для письма та читання.

2. Стіл та стілець повинні відповідати антропометричним даним учня для забезпечення зручної робочої пози, яка передбачає правильне положення тулуба, грудної клітки, рук, плечей, ліктів щодо кришки столу. Зручна робоча поза, своєю чергою, забезпечить потрібну працездатність.

Основні ергономічні вимоги до навчального обладнання:

- Висота сидіння має відповідати середній довжині гомілки разом зі стопою для дітей даної групи зросту, з урахуванням додаткових 2 см на товщину підбора.

- Глибина сидіння повинна бути рівна $2/3 - 3/4$ довжині стегна для запобігання стисненню кровоносних судин і нервів нижніх кінцівок.

- Дистанція спинки, тобто відстань по горизонталі від заднього краю стола (кришки парти) до спинки, повинна дорівнювати середній величині передньо-заднього діаметра грудної клітки школяра відповідної групи зросту зі збільшенням на 3-5 см.

- Кришка стола повинна мати нахил до горизонтальної площини в $14-15^\circ$.

- Визначення диференціації, або відстані по вертикалі між заднім краєм стола та площиною сидіння, базується на висоті, на якій знаходиться передпліччя школяра під час правильної пози для письма.

Висновки. Кожен елемент інформаційно-предметного середовища має бути не лише джерелом інформації, а й інструментом, що сприяє формуванню загальноосвітніх знань, умінь, навичок, розвитку особистості учня, є основою його самовдосконалення. Крім того, інформаційно-предметне середовище повинно активізуватися увагою учнів, викликати зацікавленість, захоплення, впливати на них емоційно. Отже, ергономічне забезпечення інформаційно-предметного середовища навчального кабінету початкової школи займає чільне місце у сучасному світі, адже це одна із причин, що допомагає реалізувати мету навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

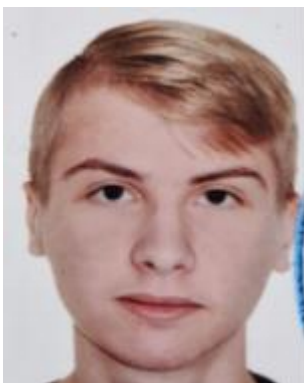
1. «Інноватика у вихованні». Випуск 11. Том 1. 2020. Петренко І. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iiu/article/view/259/218>
2. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи [Електронний ресурс] : Додаток до наказу МОН від 23.03.2018 року № 283 / Міністерство освіти у науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-organizaciyi-osvitnogo-prostoru-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli>

СЕКЦІЯ ПРАВНИЧИХ НАУК
«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВОВИХ НАУК ОЧИМА
ПРАВНИКІВ-ПОЧАТКІВЦІВ»

КЕРІВНИК – голова циклової комісії професійної та практичної підготовки

(спеціальність «Право»), спеціаліст вищої категорії Н. В. САВЧИН.

СЕКРЕТАР – методист О. Я. ДЕМ'ЯНЧУК.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА РОЛІ НАТОВ
СУЧАСНОМУ СВІТІ: СТРАТЕГІЧНЕ
ПАРТНЕРСТВО, БЕЗПЕКА ТА СТАБІЛЬНІСТЬ

Владислав Угринчук,

студент II курсу, спеціальності «Право»

Науковий керівник – **Малиновська Ірина**

Володимирівна, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Наша сучасність формується як складне переплетіння глобалізаційних та інтеграційних процесів, що зумовлюється різноманітними причинами. Виникає багато міжнародних організацій, щоб полегшувати ці неминучі зміни й спрямовувати їх у потрібне русло. Важливо вибудувати чіткі правила міжнародної комунікації різних її суб'єктів. ООН – одна з найбільш впливових міжнародних організацій, що виникла у 1945 році як правонаступниця Ліги Націй.

Мета – висвітлити питання Ролі ООН в світі, врегулювання збройних конфліктів та впровадженні миру на світовому рівні.

Виклад основного матеріалу. «Організація Об'єднаних Націй (ООН) – глобальна міжнародна організація заснована 1945 року. Декларованою метою діяльності організації є підтримання й зміцнення миру й міжнародної безпеки, розвиток співробітництва між державами світу» [1], – зазначається у Вікіпедії.

Після Другої світової війни склався новий світовий порядок, який мав забезпечити мир і процвітання для країн-переможниць і переможених країн. Ліга націй (1919-1946), яка виконала подібну задачу після Першої світової війни, вичерпала свій потенціал на міжнародній арені. Після ряду невдалих її спроб і ухвал та принципової позиції США щодо неприєднання до неї, визріла необхідність нової всесвітньої організації, перші задуми й конкретний план для

якої було підготовлено під егідою Державного департаменту США ще в 1939 році.

Висновки. Наша сучасність демонструє черговий виток боротьби суб'єктів міжнародної політики за новий світовий порядок. Існуючий світовий порядок склався після Другої світової війни, і запорукою його існування була ООН. Наявність різного роду збройних конфліктів у різних куточках нашої планети свідчить про те, що ООН перестає виконувати покладені на неї завдання щодо підтримки утвердженого після Другої світової війни світового порядку.

Список використаних джерел

Організація	Об'єднаних	Націй
<u>https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%9E%D0%B1%27%D1%94%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9</u>		

ПРАВА ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ТА ЗАХОДИ ЇХ ЗАХИСТУ

Діана Попадинець,
студентка 2 курсу, спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна,** викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Проблема захисту дітей у воєнних умовах є надзвичайно актуальною і вимагає негайного уваги та дій від міжнародної спільноти. Діти завжди є найбільш вразливими учасниками будь-якого конфлікту, і воєнні дії часто призводять до серйозних порушень їхніх прав та негайних потреб. Умови воєнного стану погіршують ситуацію для дітей у багатьох аспектах. Вони стають свідками насильства, зазнають травматичних подій, втрачають свої будинки та сім'ї, стикаються з відсутністю доступу до освіти, медичної допомоги та інших основних потреб. Діти також ризикують бути вербованими та використаними у воєнних діях, що порушує їхню безпеку та благополуччя. Забезпечення захисту дітей у воєнних умовах потребує комплексного підходу, який включає в себе надання гуманітарної допомоги, психосоціальної підтримки, доступу до освіти та медичної допомоги, а також протидію вербуванню та використанню дітей у військових конфліктах. Важливою частиною цього підходу є забезпечення відповідності міжнародних стандартів прав людини та міжнародного гуманітарного права в умовах конфлікту, а також покарання винних у порушенні прав дітей.

Мета захисту дітей в умовах воєнного стану – забезпечити їм безпеку, фізичне та психологічне благополуччя, освіту та доступ до необхідних ресурсів для здорового та повноцінного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Захист дітей в умовах воєнного конфлікту полягає у впровадженні практичних заходів та політик, спрямованих на забезпечення їхнього захисту та благополуччя. Це охоплює наступні аспекти:

1. Розробка законодавства: Уряди повинні приймати законодавчі акти, які гарантують права дітей в умовах конфлікту, включаючи захист від насильства, доступ до освіти та медичної допомоги, та заборону вербування дітей у воєнні дії.

2. Надання гуманітарної допомоги: Забезпечення дітей та їхніх сімей необхідними ресурсами для виживання, включаючи харчування, воду, проживання та медичну допомогу.

3. Організація освіти: Забезпечення можливостей для навчання дітей навіть у воєнних умовах, через школи та програми дистанційного навчання.

4. Психосоціальна підтримка: Надання психологічної підтримки та терапії для дітей, які пережили травми та стрес у зв'язку з воєнними діями.

5. Моніторинг та звітність: Встановлення систем моніторингу для виявлення порушень прав дітей та звітності про стан їхнього захисту в умовах воєнного конфлікту.

Ці заходи забезпечать необхідний захист та підтримку для дітей під час воєнних дій та сприятимуть їх розвитку в безпечному середовищі.

Висновки. Захист дітей у воєнних умовах потребує спільних зусиль та комплексних заходів для забезпечення їхньої безпеки, освіти та медичної допомоги. Важливо створити механізми моніторингу та забезпечити доступ до гуманітарної допомоги для всіх дітей. Зусилля спрямовані на створення безпечного середовища, де права та потреби дітей будуть враховані та захищені.

Список використаних джерел

1. <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/yak-zahistiti-prava-ditini-v-umovah-voennogo-stanu.html>
2. https://visnik.dduvs.in.ua/?page_id=1423

ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕХАНІЗМІВ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: АНАЛІЗ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вікторія Фреїшин,
студентка II курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна**, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Захист прав національних меншин стає однією з найважливіших глобальних проблем у сучасному світі. Незважаючи на прогрес у сфері прав людини, багато національних меншин продовжують стикатися з дискримінацією та обмеженням своїх прав. Ця актуальність підтверджується численними випадками порушень прав національних меншин у різних країнах. Забезпечення ефективного захисту прав національних меншин є важливим для збереження міжетнічної стабільності, підтримки миру та просування принципів рівності в сучасному світі.

Мета – дослідження та аналіз механізмів захисту прав національних меншин на різних рівнях (міжнародному, національному, регіональному), визначення факторів, що впливають на їхню ефективність, а також формулювання рекомендацій щодо покращення цих механізмів.

Виклад основного матеріалу. Хоча прогрес у сфері прав людини є безперечним, захист національних меншин залишається однією з найважливіших глобальних проблем. Незважаючи на ці досягнення, багато меншин і досі стикаються з дискримінацією та обмеженням своїх прав на збереження мови, культури та традицій. Ця проблема набуває особливої ваги, якщо врахувати численні випадки порушень прав меншин у різних країнах. [2, с. 190]

Ефективний захист прав національних меншин є критично важливим для підтримки миру та стабільності в сучасному світі. Він сприяє збереженню міжетнічної гармонії та просуванню принципів рівності для всіх громадян. Захист прав меншин виходить за рамки простої справедливості – він є ключовим фактором стабільності та розвитку суспільства.

Однак ефективність цього захисту залежить від низки ключових елементів. По-перше, необхідна тверда політична воля з боку урядів, які повинні визнавати важливість захисту прав меншин та виділяти для цього достатні ресурси. По-друге, потрібна справедлива та незалежна судова система, здатна захищати права меншин від порушень. І нарешті, важливу роль відіграє наявність міцного законодавства, яке чітко прописує права меншин та

механізми їх захисту [1, с. 10]. Але юридичної бази недостатньо. Для успішного захисту прав національних меншин потрібні активні освітні програми, що підвищують рівень обізнаності щодо культурного різномайття та прав меншин. Також необхідно залучати представників меншин до процесів управління та прийняття рішень, які їх безпосередньо стосуються [1, с. 9].

Не менш важливим є розвиток партнерських відносин між урядами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством. Така співпраця дозволяє обмінюватися досвідом, розробляти ефективніші механізми захисту прав меншин та сприяє загальній стабільності в суспільстві.

Висновки. Захист прав національних меншин важливий для справедливого суспільства. Його ефективність залежить від політичної волі, ресурсів та незалежності судів. Для покращення ситуації потрібно посилити законодавство, проводити освітні кампанії та залучати меншин до управління. Співпраця з міжнародними організаціями також є важливою.

Список використаних джерел

1. Ефективність механізмів захисту прав національних меншин в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку
2. Аналіз механізмів захисту прав національних меншин в Україні

МІЖНАРОДНА-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА РОЗВ'ЯЗАННЯ АГРЕСИВНОЇ ВІЙНИ

Марія Типусяк,

студентка II курсу спеціальності «Право».

Науковий керівник – **Малиновська Ірина**

Володимирівна, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Проблема міжнародно-правової відповідальності за розв'язання агресивної війни є вкрай актуальною у світі зростаючих геополітичних напруг та загрози міжнародній стабільності. Забезпечення відповідальності за акти агресії має вирішальне значення для підтримання глобальної стабільності та безпеки. Історично питання агресії є одним з найскладніших у міжнародному праві, донедавна і по теперішній час не існує чіткого механізму встановлення відповідальності за цей злочин.

Мета – визначити ефективні механізми реагування на агресію, встановлення відповідальності за порушення міжнародного права та запобігання подальшому військовому конфлікту.

Виклад основного матеріалу. Агресивна війна - це конфлікт, в якому одна або кілька держав ведуть війну, порушуючи принципи міжнародного права, з метою незаконного захоплення території чи ресурсів або встановлення контролю над іншою державою без її згоди [2, с. 342]. Відповідно до Статуту ООН, агресія є злочином проти миру і порушенням міжнародного права. Статут ООН забороняє застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави. Крім того, всі держави мають право на індивідуальну або колективну самооборону в разі нападу, але застосування сили для самозахисту має бути обмеженим і пропорційним [1, ст. 51]. Міжнародні договори також забороняють будь-яке жорстоке поводження або знущання щодо осіб, які перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права, в тому числі Женевських конвенцій. Ключовими елементами механізмів вирішення конфліктів є дипломатичні переговори, мирні угоди та договори, а також можливість втручання нейтральних посередників або міжнародних організацій, таких як ООН чи ЄС. Ці механізми, включаючи санкції, можуть обмежувати торговельні та фінансові операції з державою-агресором, що підвищує їхню ізоляцію на міжнародній арені. Встановлення відповідальності за розв'язання агресивної війни передбачає аналіз дій та збір доказів щодо порушень міжнародного права, включаючи документи, свідчення, аналіз військових подій та залучення міжнародних

експертів. Є багато механізмів встановлення відповідальності за агресивні конфлікти, але їхня ефективність обмежена. Наприклад, у випадку конфлікту між Росією та Україною, держава-агресор може уникати санкцій, а переговори не завжди приносять результатів. Відсутність чіткого визначення агресії та різні тлумачення цього поняття також ускладнюють встановлення відповідальності. Питання щодо відповідальності політичних лідерів чи військових командувачів залишаються невирішеними через відсутність однозначних механізмів. Для поліпшення ситуації потрібно визначити визначення агресії та зміцнити міжнародні механізми розслідування, включаючи Міжнародний кримінальний суд. Також важливо збільшити міжнародний тиск і санкції на державу-агресора та її союзників.

Висновки. Система міжнародного правосуддя має свої недоліки, такі як неоднозначність у визначенні агресії, недостатність механізмів розслідування та недостатня співпраця між державами. Для подолання цих проблем необхідно посилити механізми міжнародного правосуддя та підвищити рівень співпраці між міжнародними та національними правоохоронними органами.

Список використаних джерел

1. Статут Організації Об'єднаних Націй / VII / Ст. 51
2. Максим Х. «Агресія» як імперативна норма міжнародного права: генезис розвитку/ с. 342

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА, ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВПЛИВ НА ПРАВА ТА СВОБОДИ ГРОМАДЯН

Вероніка Шашкевич,
студентка II курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна**, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Україна досить часто потерпала від російської агресії, що призводило до введення воєнного стану на певній місцевості або на всій території. І все це зумовлює до знищення української нації.

Мета – висвітлення особливостей правового режиму воєнного стану, його вплив на права та свободи громадян.

Виклад основного матеріалу. Вперше інформація про прийняття воєнного стану в Україні, а саме Криму набула розголосу в 2014 р. Однак єдиний хто проголосував про введення воєнного стану в Криму був Олександр Турчинов. В результаті в березні 2014 р. В. Путін провів референдуми і підписав указ «Про приєднання Криму». Пізніше, в квітні цього ж року, було здійснено захоплення Донецька і Луганська, що призвело до «ДНР» та «ЛНР». Введено АТО. В 2018 р. озброєний російський прикордонний корабель «Дон» протаранив і не давав можливості переплисти море трьом кораблям МВС України «Бердянськ» «Нікополь» та «Яни-Капу». В результаті було введено воєнний стан в 10 областях на 30 діб. 24 лютого 2022 р. о 03:40 пролунала перша тривога, яка свідчила про повномасштабне вторгнення. О 05:30 Володимир Зеленський підписав указ «Про введення воєнного стану в Україні».

Правовий режим – це система взаємопов'язаних норм за допомогою яких здійснюється правове регулювання різних сфер суспільних відносин, що змінюється в залежності від часу або потреби. В нашому випадку правовий режим врегульовує всю сферу суспільних відносин пов'язаних з надзвичайним станом. Воєнний стан – це надзвичайний стан країни або її місцевості, що вводить з метою захисту народу та території.

Відповідно до ч.3 Указу Президента України №64/2022 «Про правовий режим воєнного стану» обмежуються права та свободи громадян передбачені статтями 30 – 34; 38; 39; 41 – 44; 53 Конституції України [1, с.10-16]. За законом України № 389-VIII передбачене вилучення майна для потреб держави. Постанова Кабінету Міністрів України №573, свідчить про обмежене пересування громадян в комендантський час. Перевірка документів

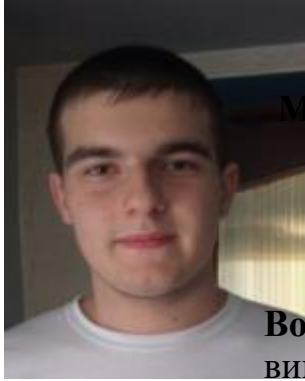
здійснюється за Постановою №1456 «Про затвердження порядку перевірки документів та іншого майна особи під час воєнного стану». За ч.2 ст. 64 Конституції України не обмежуються права та свободи громадян передбачені статтями: 24, 25, 27-29, 40, 47, 51, 52, 55-62 [1, с.19].

Введення воєнного стану розпочинається з звернення РНБОУ до президента, потім президент розглядає дане звернення і в разі необхідності створює законопроект для голосування Верховній Раді України. Скасовується воєнний стан якщо країні і жителям не загрожує небезпека або якщо строк дії воєнного стану вичерпався.

Висновки. 24 лютого 2022 р. о 03:40 ранку Росія вторглась в Україну, після чого було введено воєнний стан на всій її території. Багато прав та свобод людей обмежуються, окрім тих, що передбачені ч.2 ст. 64 Конституції України. Введення та скасування воєнного стану здійснюється за вимогами зазначеними в статтях 5-7 «Про правовий режим воєнного стану».

Список використаних джерел

1. Конституція України.1996. С. 10-19.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ В МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ

Владислав Притоцький,
студент II курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна**, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Військовополонені – це вразлива категорія людей, яка потребує особливого захисту та поваги до їх прав. Забезпечення їх правового статусу відповідно до міжнародних норм та стандартів гарантує гуманне та справедливе поводження з ними, а також сприяє мирному врегулюванню конфліктів та зміцненню правової системи світового співтовариства.

Мета – висвітлення правового статусу військовополонених в міжнародному гуманітарному праві та забезпечення їхніх прав.

Виклад основного матеріалу. Після взяття ворожих солдатів у полон їх, перш за все, необхідно евакуювати з місця бойових дій на безпечну відстань, після чого можна проводити допит.

На допиті, кожен військовополонений зобов'язаний повідомити лише своє прізвище, ім'я та військове звання, дату народження та армійський, полковий, особовий чи серійний номер. Крім того, будь-які фізичні чи моральні тортури та будь-яка інша форма примусу не можуть застосовуватися до військовополонених для одержання від них будь-яких відомостей. Усі речі та предмети особистого користування, за певними винятками, залишаються в розпорядженні військовополонених [1].

Держава, що тримає в полоні, може інтернувати військовополонених та використовувати їх працю, беручи до уваги вік, стать та військове звання. Військовополонені мають право подавати військовій владі, від якої вони залежать, клопотання стосовно умов полону, яким їх піддають. Військовополонені підпорядковуються законам, статутам і наказам, які є чинними у збройних силах держави, що тримає їх в полоні.

В разі проблем зі здоров'ям, негайній репатріації підлягають: невиліковно поранені та хворі, фізична та розумова здатність яких погіршилася, а також поранені та хворі які імовірно не одужають протягом року. Крім того, військовополонені можуть бути госпіталізовані у нейтральній країні, за умови, що вони не будуть залишати межі цієї країни до завершення конфлікту.

Військовополонених звільняють і репатріюють без зволікання після закінчення бойових дій.

Висновки. Ставлення до військовополонених повинне ґрунтуватися на гуманній поведінці та дотриманні їх прав та свобод. Правовий статус військовополоненого не повинен бути обтяжуючою обставиною, а навпаки, має захищати військовополонених від будь-якого неправомірного втручання. Крім того, надзвичайно велику роль відіграє повага до честі та гідності військовополоненого. В разі порушення своїх фундаментальних прав, для військовополонених не повинно бути жодних перешкод для того, щоб звернутися за допомогою до міжнародних організацій.

Список використаних джерел

Женевська Конвенція про поводження з військовополоненими

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ: АНАЛІЗ ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Софія-Марія Сметанюк,
студентка II курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна**, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Розуміння значимості нації серед широкого загалу, на даний момент є визначною проблемою українського суспільства.

Національна свідомість несе в собі не тільки ідентифікацію себе, як українця, а й низку важливих понять та знань, якими повинна володіти людина.

Держава – повинна застосовувати заходи щодо підвищення рівня національної та правової свідомості, що в подальшому формуватиме націю.

Мета – висвітлити нагальність введення заходів державного та побутового рівня для поширення національних ідей.

Виклад основного матеріалу. Найвпливовіший політичний інститут суспільства, а саме держава, має здатність "творити" націю. Вона розпоряджається достатньою кількістю ресурсів – владних, матеріально-технічних і культурно-виховних - для цього процесу. Таким чином, нація, як явище, виникає спільно з національними державами і, імовірно, зазнає трансформацій разом з трансформацією національної держави.

У правовій державі національна ідея визнає пріоритет національних інтересів та політичної волі українських громадян. Національна свідомість суспільства є підґрунтям для розвитку нації в правовій державі.

Для формування чіткої громадянської та національної позиції держава, як інститут впливу на суспільство, повинна здійснювати заходи щодо підвищення рівня правової культури та освіти, а також розвитку національної культури. Ці заходи включають:

- формування повноцінної і консолідованої еліти як генератора національної самосвідомості;
- популяризацію консолідуючої національної ідеї, зокрема акцентування уваги на ідеї національної єдності у школах, ВНЗ та засобах масової інформації;
- відтворення мовної єдності нації, включаючи впровадження національної мови як державної, заохочення до її вивчення та доступність засобів навчання;

- державну підтримку та популяризацію юнацьких патріотичних організацій, на кшталт Пласту.

З моменту Незалежності розвиток України, як держави українців, почався, хоча не завжди систематично. Цей розвиток включає мовні заходи, поширення літератури, історичну гласність та плюралізм, демократичність влади та історичний підґрунтя.

Висновки. У підсумку, Україна як держава є наслідком існування України як нації. Підтримка національної ідентичності повинна здійснюватися як зі сторони держави, так і зі сторони суспільства. Статус правової держави визначає існування цих заходів в межах чинного законодавства та без обмеження прав будь-яких суб'єктів права.

Список використаних джерел

1. Національне самовизначення. Вікіпедія. <https://shorturl.at/iBNTX>
2. Нація як соціокультурний феномен. <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2015/3-4/15.pdf>
3. «Нарис Історії України», Ярослав Грицак

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Владислав Кушнірюк,
студент 2 курсу, спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Малиновська Ірина**
Володимирівна, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. В Україні існують багато внутрішньо переміщених осіб, які покинули свої домівки через війну або інші обставини. Ці люди потребують захисту своїх прав та підтримки у нових умовах. Європейські стандарти та конституційна юрисдикція також визначають права цих осіб та вимоги до їх захисту. Однак, існують проблеми у сфері забезпечення прав і свобод вимушених переселенців, які потребують уваги та вдосконалення.

Мета – донести та дослідити тему особливості захисту прав вимушених переселенців в Україні та зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу. Через збройну агресію РФ з'явилася потреба в захисті прав ВПО. Допомога включає не тільки надання її у вигляді помешкання та гуманітарної допомоги, а й забезпечення доступу до правосуддя, соціального захисту та захисту свої прав у своїй країні та поза межами неї. Після початку повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року, чимало біженців та шукачів притулку були змушені знову покинути свої домівки у пошуках безпеки, захисту та допомоги. У перші 5 тижнів вторгнення понад 4 млн людей – громадян України та біженців в Україні, а також шукачів притулку, виїхали закордон до сусідніх країн, і ще більше були переміщені в межах України. У контексті нинішньої ситуації та враховуючи масштаби гуманітарних потреб, УВКБ ООН продовжує надавати допомогу особам, яким раніше був наданий захист Україною, а також шукачам притулку, які лишаються на території України. Партнерські організації УВКБ ООН, які займаються соціальною та правовою допомогою, продовжують свою діяльність, хоча й самі були змушені покинути свої домівки [1; п. 4].

Україна активно використовує європейський досвід для інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО), адаптуючи його до власних умов. Європейський досвід включає практики соціальної інтеграції, які були застосовані в країнах, що зіткнулися зі схожими викликами. У 2022 році Міністерство соціальної політики України реалізувало програми підтримки, було передбачено понад 57 млрд гривень для виплат допомоги на проживання ВПО. Станом на 14 березня органи соціального захисту отримали 91,4 тис. заяв

на призначення допомоги на додаткові 6 місяців. Близько 66% заяв вже опрацьовано. Ще 34% заяв – знаходяться на опрацюванні [2; п. 9].

Цифровізація соціальної сфери, зокрема послуги для ВПО у застосунку "Дія". Фінансування програми підтримки ВПО в 2023 році передбачає суму понад 82,7 млрд гривень.

Висновки. У сучасному світі проблема вимушених переселенців є актуальною та вимагає негайного вирішення. В Україні, існують законодавчі та інституційні механізми захисту прав цієї категорії осіб. Однак, вимушені переселенці часто стикаються з різноманітними труднощами, починаючи від бюрократичних перепон і закінчуючи соціальною ізоляцією. Міжнародний досвід показує, що ефективний захист прав вимушених переселенців можливий за умови комплексного підходу, який включає не тільки правову підтримку, але й соціальну адаптацію, психологічну допомогу та економічну інтеграцію. Важливою є також міжнародна співпраця та обмін досвідом у цій сфері.

Список використаних джерел

1. УВКБ ООН. Біженці та шукачі притулку, п. 4
2. Мінсоцполітики: Перша частина ВПО, які мають право на продовження виплати допомоги ще на 6 місяців з березня 2024 року, отримали виплати за березень, п. 9.

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ

Дмитро Семків,

студент 2 курсу, спеціальності «Право»

Науковий керівник – Малиновська Ірина

Володимирівна, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Одна з умов досягнення ладу в Україні – це набуття нашим суспільством високої правової культури. Для досягнення зазначеної цілі потрібно приділяти значну увагу правовому вихованню. Удосконалення правової освіти, з метою забезпечення знання вимог закону, їх позитивне сприйняття та перетворення загальносуспільних правових цінностей у власні переконання та мотиви для правомірної поведінки повинно стати пріоритетним напрямком розвитку у нашій державі.

Мета – висвітлити проблему та недоліки правового виховання як джерело нестабільності та незгоди у суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Правове виховання в Україні відіграє ключову роль у формуванні правосвідомості та вихованні громадян, що сприяє їх усвідомленому вибору дій, відповідальності за них та активної участі в захисті країни, особливо в умовах війни та інтеграції до європейського простору.

Україна впроваджує різні стратегії та інструменти правового виховання, які відображені в національних програмах та концепціях. Однією з таких стратегій є підвищення рівня правової освіти населення, що передбачається у Національній програмі 2001 року. Ця програма створює сприятливі умови для засвоєння правових знань та навичок, а також забезпечує доступ до правової інформації [1: п. 5]. Крім того, національно-патріотичне виховання має важливе значення для формування громадянської ідентичності та захисту державності [2: п. 1]. Також варто відзначити на важливість розвитку правової освіти громадян, як одну із стратегій правового виховання, що сприяє, формуванню оборонної свідомості, розумінню та вмінню реалізовувати свої права та обов'язки, зміцненню здатності громадян брати участь у суспільному житті [3: п. 11-12].

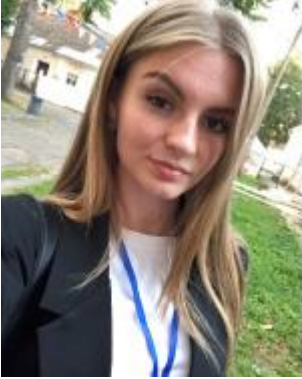
Реалізація Національної програми правової освіти населення 2001 року є ключовим чинником у формуванні високого рівня правової культури шляхом

утвердження гуманістичних правових ідей у суспільстві, що сприяло б заохочуванню населення до самоосвіти у правознавстві [1: п. 6]. Однак необхідно також приділяти увагу формуванню правових й соціальних цінностей та переконань у суспільстві. Державна цільова програма національно-патріотичного виховання в Україні сприяє формуванню єдиних поглядів на суспільно-державні та загальні цінності. За Концепцією розвитку громадянської освіти зі змінами 2022 року, формування громадянської самосвідомості в Україні повинно базуватися на прикладах героїчної боротьби Українського народу за самовизначення і творення власної держави [3: п. 16].

Висновки. Отже, правове виховання має базуватися на розвитку важливих цінностей та якостей, таких як активна життєва позиція, здатність до самореалізації та критичного мислення, взаємоповаги, з метою формування активної громадянської позиції та взаємодії у суспільстві. Як головний інструмент досягнення цієї мети повинна стати громадянська освіта.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про Національну програму правової освіти населення» від 18.10.2001 № 992/2001.
2. Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 673.
3. Про внесення змін до Концепції розвитку громадянської освіти в Україні. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПЕРЕВИЩЕННЯ СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Богдана Бундзяк,
студентка 3 курсу, спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна**, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. В Україні проблема перевищення повноважень службових осіб є актуальною і потребує уваги. Перевищення службових повноважень відноситься до ситуацій, коли посадова особа виходить за межі своїх повноважень або вчиняє дії, які не передбачені її посадовими обов'язками.

Мета – висвітлити проблему перевищення службових повноважень та способи вирішення.

Виклад основного матеріалу. Перевищення службових повноважень може включати різні форми зловживань владою, корупцію, бездіяльність або недостатню відповідальність перед громадянами та законом. Деякі приклади перевищення службових повноважень в публічному адмініструванні включають: 1. Корупція та втручання у діяльність: Посадові особи можуть приймати хабарі, отримувати неправомірні вигоди або зловживати своїм становищем для особистої вигоди або впливу на рішення. У серпні 2021 року тодішній нардеп Олександр Трухін скоїв ДТП, в якій постраждали шестеро людей. У лютому 2022 нардепа виключили з партії і аж через рік він написав заяву на складання депутатських повноважень. Тоді ж зізнався, що пропонував поліцейським хабар, аби залишити місце аварії; 2. Порушення процедур і норм; 3. Втручання в права громадян: Систематичне ігнорування чи порушення прав громадян, включаючи відмову в наданні послуг або доступу до інформації; 4. Недостатній контроль і нагляд; 5. Недобросовісна діяльність.

Класифікація перевищення службових повноважень у сфері адміністративного права може включати наступні аспекти: відмову або неправильне виконання обов'язків, які покладені на посадову особу. Наприклад, відмова в обробці документів без належних підстав, неправильне розподілення бюджетних коштів тощо. Зловживання владою або повноваженнями: використання посадових повноважень для досягнення особистих чи інших недозволених цілей. Наприклад, незаконне видача ліцензій, зловживання фінансовими ресурсами підприємства тощо. Корупційні дії: прийняття хабара,

вимагання плати за виконання посадових обов'язків або будь-які інші дії, що порушують етичні чи законні стандарти поведінки посадової особи [1].

Україна стикається з численними випадками перевищення службових повноважень у таких сферах: охорони навколишнього середовища та використання природних ресурсів, в публічному адмініструванні, органів державної влади [2]. На жаль, цей перелік не є вичерпним, і, щоб в майбутньому таких випадків було значно менше, потрібно створювати дієві методи та механізми боротьби з перевищенням повноважень службових осіб.

Висновки. Боротьба з перевищенням повноважень службових осіб вимагає комплексного підходу та впровадження різноманітних заходів. Деякі з основних методів боротьби з цим явищем включають: законодавчі заходи; зміцнення контролю та нагляду; підвищення відповідальності; створення незалежних механізмів звернення захисту прав; розвиток свідомості та освіти; залучення громадськості.

Список використаних джерел

1. Запобігання зловживанню або перевищенню влади чи службовими повноваженнями в сучасних умовах; заг. ред. доц. В. В. Шаблістого; Дніпро, Біла К. О., 2019.
2. Проблемні питання притягнення до адміністративної відповідальності під час дії воєнного стану; В. С. Сірко, 2023.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬСТВО: АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПОШИРЕННЯ ТА НАСЛІДКИ ДЛЯ ГРОМАЦЬКОГО СУСПІЛЬСТВА І ДЕМОКРАТІЇ

Мар'яна Сенюк,

студентка III курсу спеціальності «Право».

Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна**, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Із розвитком соціальних мереж пропаганда стала набувати шалених обертів. Здавалося б, що такий необмежений доступ до інформації в інтернеті мав би полегшити наші спроби розібратися де правда, а де брехня та маніпуляція. Однак навпаки, із зростанням кількості інформації стала зростати й кількість способів пропаганди та розвитку маніпулятивної думки.

Мета – проаналізувати механізм поширення та наслідки пропаганди для громадянського суспільства і демократії.

Виклад основного матеріалу. Пропаганда, яка раніше слугувала інструментом переконання, тепер перетворилася на загрозову зброю, що створює нову небезпеку для глобальної стабільності. Міжнародне співтовариство стикається з надзвичайними викликами у боротьбі з цим явищем в епоху глобалізації. Поширення негативної пропаганди підштовхує до нестабільності та створює нові перешкоди для урядів, організацій, лідерів у всьому світі.

Уже в 1920 році прийшло розуміння того, що під час воєнного конфлікту не достатньо мобілізувати техніку та людей. Потрібно також мобілізувати свідомість суспільства, щоб досягти бажаного результату, що перед собою поклала держава [2]. Зокрема, вже тоді використовували безліч форм впливу, такі як: друковані ЗМІ, сприйняття через літературу, фільми, радіо, музику, слогани тощо. Приєднання України до складу СРСР залишило глибокий слід у колективній свідомості нації. Покоління українців виросло на радянській пропаганді, яка розвинула комплекс меншовартості у порівнянні зі "старшим братом" – Росією. Після отримання незалежності в 1991 році ситуація зазнала кардинальних змін, але в той же час залишилася незмінною [1].

24 лютого 2022 року Російська Федерація (РФ) почала широкомасштабне військове вторгнення в Україну. Тоді ж виникли нові та еволюціонували вже відомі методи пропаганди, які мають значний вплив на суспільство. Пропаганда

стала ключовим інструментом для формування громадської думки та впливу на поведінку населення під час воєнних конфліктів.

Цілі пропаганди можуть бути різноманітними, включаючи мобілізацію підтримки громадськості, дезінформацію опонента, підвищення морального духу власних військ, створення міжнародних союзів та легітимізацію власної влади та дій. Через використання різноманітних методів і засобів, пропаганда створює атмосферу нестабільності, страху та обурення, або ж, навпаки, сприяє зміцненню національного єднання та підтримки.

Висновки. Пропаганда впливала на суспільство протягом багатьох століть. Вона стала засобом ведення "інформаційних воєн", де використовувалися різні форми медіа для маніпулювання громадською думкою. Друкована преса, плакати, радіо, музика, література та кіно - усі ці засоби були спрямовані на стимулювання патріотичних почуттів та формування неправдивих уявлень. Вони не лише спотворюють об'єктивну картину подій, а й можуть призвести до поділу суспільства, збільшення напруги та загрози демократичним процесам. Тому важливо підтримувати медіаграмотність та розвивати критичне мислення серед громадян, а також активно протидіяти поширенню дезінформації та фейків.

Список використаних джерел

1. Подоляк Н.Г. Всесвітня історія: Новий час. Кінець XV – XVIII ст. – Київ: Генеза, 2008
2. Linebarger Paul M.A. Psychological Warfare / Paul M.A. Linebarger. New York: Duell, Sloan and Pearce, 1954

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Тетяна Градюк,
студентка 3 курсу, спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна**, викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Під час військового стану в Україні адміністративна відповідальність має свої особливості, оскільки в цей період акцент зміщується на забезпечення публічної безпеки та порядку.

Мета цієї теми полягає у вивченні специфіки адміністративної відповідальності за порушення законодавства щодо забезпечення публічної безпеки та порядку під час військового стану в Україні.

Виклад основного матеріалу. Адміністративна відповідальність за порушення громадської безпеки та порядку відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності в суспільстві. Вона служить не лише засобом стримування та запобігання правопорушень, але й показником правової зрілості країни, де санкції застосовуються як обґрунтований і збалансований спосіб впливу на поведінку громадян на користь суспільства. Законодавець повинен забезпечити, щоб відповідальність була справедливою та пропорційною, водночас дотримуючись основних прав і свобод особи.

Під час введення режиму воєнного стану та відповіді на збройне вторгнення виникла потреба забезпечити публічну безпеку і порядок у таких умовах. Органи охорони державного кордону встановили додаткові тимчасові обмеження на ділянках кордону, які можуть становити загрозу національній безпеці та обороні України, включаючи обмеження на в'їзд, виконання робіт у прикордонній зоні, контрольовані райони та рух суден у внутрішніх водах.

Державна прикордонна служба України в умовах воєнного стану продовжує виконувати свої функції у відповідності до статті 2 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» з урахуванням обстановки на різних ділянках державного кордону [2, с.33-34].

Також, важливо відзначити, що актуальність захисту прав людини поліцією полягає в тому, що під час воєнного стану вони часто порушуються через активні бойові дії, окупацію територій та інші негативні впливи. Однак це не означає, що потреба в захисті прав громадян відсутня у звичайний час, коли відбуваються "звичайні" адміністративні та кримінальні порушення. Тому

важливо, щоб поліція здійснювала заходи для захисту прав громадян у будь-який час і в будь-яких обставинах. Звісно, що кількість таких правопорушень істотно зменшилася, що зумовлено низкою об'єктивних факторів: введенням комендантської години, наявністю блокпостів, збільшенням кількості присутності поліцейських та військовослужбовців у громадських місцях, велика кількість переміщених осіб тощо [1,с.119-120].

Висновки. Під час воєнного стану в Україні особливу увагу приділяють забезпеченню публічної безпеки та порядку, що вимагає ефективної адміністративної відповідальності за порушення закону.

Також, важливо ретельно дотримуватися норм законодавства, що регулює використання силових структур та заходів безпеки під час військового стану, щоб уникнути порушень прав громадян. Правова допомога та захист прав громадян є важливими аспектами в забезпеченні справедливого застосування адміністративної відповідальності під час воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Глуховець В.А. Адміністративна діяльність національної поліції. навч.посібник, 2017р., м. Дніпро. С.119-120
2. Захарченко А.М. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану матеріали, 2022р., м. Кропивницький. С. 33-34

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В НАВЧАЛЬНІЙ ТА НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ. БОРОТЬБА З ПЛАГІАТОМ

Таміла Рудак,
студентка 4 курсу, спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Малиновська Ірина
Володимирівна,** викладач-методист, спеціаліст
вищої категорії.

Актуальність проблеми. Академічна доброчесність є основоположним принципом функціонування будь-якої освітньої системи. Вона забезпечує справедливість, прозорість та неупередженість у процесі навчання та оцінювання знань. У сучасному світі, де плагіат та інші форми академічної нечесності стають все більш поширеними, питання академічної доброчесності стає дедалі актуальнішим.

Мета – висвітлити тему академічної доброчесності та дотримуватись її принципів.

Виклад основного матеріалу. "Крадіжка" чужих праць та ідей, а також відсутність належних посилань на першоджерела в роботі є прямим порушенням закону та етичних норм. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1. п. 42].

Основними видами порушень академічної доброчесності є: відчуження авторства; академічний плагіат; приписування авторства; самоплагіат; фабрикація; фальсифікація; недоброчесне оцінювання результатів навчання; несамостійне виконання завдання; недозволена допомога; академічний саботаж; схиляння до порушення академічної доброчесності; інституційні порушення академічної доброчесності [2, п. 18].

В порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності входять наступні пункти: виявлення порушення; створення комісії з академічної доброчесності; розслідування; встановлення факту порушення; застосування санкцій; оскарження рішення; заходи щодо запобігання порушенням академічної доброчесності. Відповідно до п.1 ч.3 ст. 32 Закону України «Про вищу освіту» Університет зобов'язаний вживати заходи, зокрема шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої

освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. Для здобувачів вищої освіти визначено такі види академічної відповідальності: попередження; повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); позбавлення академічної стипендії; повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з університету. Для науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників визначено такі види академічної відповідальності: відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання; позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання; звільнення з посади та ін.

Висновки. Боротьба з плагіатом у наукових статтях потребує багато часу та зусиль. Сьогодні, незважаючи на наявність правових норм, часто бракує ефективних і усталених процедур для оцінки текстів на предмет різних видів академічної недоброчесності. Крім того, не слід забувати про "людський фактор". Аналіз текстових робіт і порівняння їх з іншими науковими роботами з метою виявлення порушень академічної доброчесності не є легким завданням для однієї людини, як з технічної, так і з інтелектуальної точки зору.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»
2. Проект Закону про академічну доброчесність (08.01.2024)

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Інеса Маковійчук,
студентка III курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Савчин Н. В.**, спеціаліст вищої
категорії

Актуальність проблеми. Електронні гроші стають все більш поширеними, але існують певні проблеми, які стримують їх масове використання.

Мета – дослідити проблеми, які виникають при використанні електронних грошей, та запропонувати комплекс заходів для їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Електронні гроші - це одиниці вартості, що існують лише в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій, які приймаються як засіб платежу іншими особами [1]. Перші системи електронних грошей з'явилися в 1990-х роках. Одним з перших прикладів стала система DigiCash, яка використовувалася для онлайн-платежів. Впродовж 2000-х років електронні гроші набули ширшого поширення. З'явилися нові системи електронних грошей, такі як PayPal, WebMoney та інші, які пропонували зручні та доступні способи здійснення платежів в Інтернеті.

Електронні гроші мають ряд суттєвих відмінностей від готівкових та безготівкових грошей:

- форма існування. Електронні гроші не мають фізичної форми, готівкові гроші представлені у вигляді банкнот і монет;
- емісія. Електронні гроші емітуються банками та небанківськими фінансовими установами. Готівкові – виключно центральними банками;
- зберігання. Електронні зберігаються на електронних гаманцях або рахунках. Готівкові гроші зберігаються у людей, а безготівкові - на рахунках у банках;
- використання. Електронні використовуються для здійснення платежів в Інтернеті, у деяких офлайн-магазинах. Готівкові гроші використовуються для платежів у будь-яких місцях, де їх приймають [2].

Для вирішення проблем електронних грошей і досягнення їх масової поширеності можна запропонувати наступний комплекс заходів:

- 1) заходи щодо фізичної безпеки:
 - а) для запобігання шахрайству та іншим злочинам:

- посилення відповідальності за порушення, пов'язані з крадіжками чи легалізацією коштів, за використання е-грошей для незаконних цілей;
 - збільшення державного фінансування наукових розробок у сфері криптографічного захисту інформації;
 - створення спеціального органу для регулювання діяльності емітентів е-грошей та контролю за операціями з електронними грошима;
- б) для протидії хакерським та вірусним атакам, а також для мінімізації наслідків технічних несправностей:
- створення надійних резервних копій облікових записів;
 - підвищення комп'ютерної та інформаційної грамотності користувачів;
 - модернізація засобів захисту від мережових атак;
- 2) заходи щодо правової безпеки:
- створення в рамках комісії з правового регулювання е-грошей;
 - скасування монополії банків на емісію електронних грошей;
 - лібералізація діючих обмежень на операції з електронними грошима;
 - створення механізму відшкодування е-коштів на випадок банкрутства або позбавлення ліцензії установи-емітента, технічних неполадок платіжної системи;
 - забезпечення максимального захисту прав споживачів.

Висновки. Електронні гроші мають великий потенціал для розвитку, але для їх масового використання необхідно вирішити ряд проблем. Пропонований комплекс заходів може допомогти у вирішенні цих проблем та стимулювати ширше використання електронних грошей.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Електронні гроші. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5538059/>

ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДПИС ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Марія Стадник,

студентка III курсу спеціальності «Право».

Науковий керівник – **Савчин Наталія**

В'ячеславівна, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Електронний цифровий підпис (ЕЦП) стає все більш важливим інструментом в сучасному світі, де все більше транзакцій та комунікацій проходять онлайн. ЕЦП гарантує автентичність та цілісність електронних документів, що робить його незамінним для багатьох сфер.

Мета – надати чітке та лаконічне пояснення ЕЦП, його типів, способів отримання та практичного застосування.

Виклад основного матеріалу. ЕЦП - це цифровий аналог рукописного підпису, який використовується для підтвердження автентичності та цілісності електронних документів.

Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» визначає електронний підпис як електронні дані, які додаються підписувачем до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються і використовуються ним як підпис [1].

Законодавство України виділяє наступні види підписів: електронний підпис, електронний підпис одноразовим ідентифікатором, удосконалений електронний підпис, кваліфікований електронний підпис.

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) зазвичай становить собою текстовий або графічний елемент, який додається до електронного документа або повідомлення для підтвердження автентичності та цілісності документа [2].

УЕП можна зробити через вебсайт або мобільний додаток деяких великих українських банків, через додаток «Дія». Проте Дія.Підпис використовується лише для підписання документів, доступних для оформлення в цьому мобільному додатку. Для отримання КЕП потрібно звернутися до кваліфікованих постачальників довірчих електронних послуг.

Електронний підпис має свій термін дії, зазвичай від одного до двох років. Один користувач може мати будь-яку кількість ЕЦП, отриманих у різних АЦСК.

ЕЦП застосовується в різних галузях та для різних цілей. До прикладу:

- бізнесові транзакції: ЕЦП дозволяє підтверджувати операції між компаніями та клієнтами, зменшуючи ризик фальсифікації документів.

- електронна пошта: ЕЦП може бути використаний для підписування інформації в електронних листах, що гарантує її автентичність.
- онлайн-банкінг: ЕЦП забезпечує безпечні операції в інтернет-банкінгу та підтверджує ідентичність клієнтів.

Серед недоліків можна виділити: потреба в інфраструктурі, вартість, пролеми з безпекою, спрощеність підробки, наявність регулятивних питань та правової складності пов'язані з використанням ЕЦП.

Загалом, використання ЕЦП має багато переваг, особливо в сучасному цифровому світі. Це і забезпечення автентичності і цілісності документів, ефективність та зручність використання, зменшення витрат, віддалений доступ. Але важливо бути обережним і впевнитися, що правильно забезпечено безпеку інфраструктури та ключів ЕЦП.

Юридичне значення електронного підпису в Україні полягає у тому, що він має таку ж юридичну силу, як і традиційний рукописний підпис.

Висновки. Електронний цифровий підпис (ЕЦП) - це важливий інструмент для забезпечення безпеки та юридичної сили електронних документів. ЕЦП стає все більш актуальним в Україні з розвитком електронних послуг та зростанням ризиків кібершахрайства.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» від 05.10.2017року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/2155-19#Text>
2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/851-15#Text>

АНАЛІЗ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ ПІД ЧАС ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ: ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА КАРАЛЬНІ ЗАХОДИ

Ольга Грицюк

студентка 3 курсу, спеціальності «Право»

Науковий керівник – **Наконечна Іванна**

Миколаївна, спеціаліст вищої категорії

Актуальність проблеми. Воєнні злочини в Україні є жахливою реальністю, яка призвела до загибелі тисяч мирних жителів та руйнування міст.

Важливо документувати ці злочини та притягнути винних до відповідальності, щоб запобігти подібним звірствам у майбутньому.

Міжнародне співтовариство має об'єднатися, щоб зупинити російську агресію та захистити принципи міжнародного права.

Мета – описати воєнні злочини, скоєні російськими військами в Україні під час повномасштабного вторгнення, яке розпочалося 24 лютого 2022 року.

Наголосити на зусиллях, спрямованих на притягнення винних до відповідальності. Підкреслити важливість міжнародного співробітництва у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. З початком повномасштабного вторгнення Росія скоїла численні воєнні злочини в Україні, зокрема вбивства мирних жителів, бомбардування житлових кварталів, звалтування та мародерство.

Ці злочини є грубим порушенням міжнародного права та гуманітарних норм.

Світ засудив російську агресію та запровадив санкції проти Росії.

Міжнародні організації, такі як ООН та МКС, розпочали розслідування воєнних злочинів, скоєних в Україні.

Важливо зібрати та задокументувати всі докази злочинів, щоб винні могли бути покарані.

В Україні прийнято закони, які посилюють відповідальність за воєнні злочини.

Станом на 22.01.2024 року в Україні розпочато 111759 кримінальних проваджень за фактами вчинення воєнних злочинів російськими військовими.

477 особам оголошено підозру у вчиненні воєнних злочинів, 77 осіб засуджено.

Створено Міжнародний центр з переслідування за злочин агресії, який стане ключовим етапом на шляху до створення Спецтрибуналу для покарання винних у воєнних злочинах

Висновки. У результаті проведеного дослідження, присвяченого аналізу воєнних злочинів під час повномасштабного вторгнення, виявлено комплексні аспекти правової відповідальності та каральних заходів, які виникають у контексті таких конфліктів. Дослідження також висвітлило важливість законодавчої бази, регулюючої питання звільнення від відбування покарань та обміну осіб у контексті воєнного конфлікту, зокрема, відповідно до міжнародних норм. Зроблено висновок, що система правової відповідальності та каральних заходів визначається як ключовий елемент у забезпеченні невідворотного покарання за вчинені воєнні злочини, враховуючи особливості умов бойових дій.

Список використаних джерел

1. Конвенція про незастосовність строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людяності від 26 листопада 1968 р. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/misc/conventionlimitation-161168.htm#:~:text=28%2D11%2D1968%20%D0%94%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80,V%20%D0%B8%20VII>
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ РЕЦИДИВУ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Лазорик Тетяна,
студентка III курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Наконечна Іванна
Миколаївна,** спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Проблема рецидиву кримінальних правопорушень є надзвичайно актуальною в сучасному світі з приводу її впливу на безпеку суспільства та необхідності ефективних стратегій превенції. Рецидив означає повторне вчинення кримінального правопорушення після вже пройденої кримінальної відповідальності. Рецидив становить серйозну загрозу безпеці громадян та порушує гармонію в суспільстві. Повторні правопорушення можуть призвести до погіршення кримінальної ситуації, зростання ступеня насильства, а також спричинити великі втрати матеріальних та людських ресурсів.

Мета полягає у розкритті сутності та особливостей рецидиву кримінальних діянь, визначенні його видів, а також у виявленні причин і наслідків рецидиву для розвитку ефективних стратегій превенції та боротьби з цим явищем.

Виклад основного матеріалу. Рецидивом називають вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка мала судимість за умисне кримінальне правопорушення (ст. 34 КК).

Оскільки рецидив – це повторність кримінального правопорушення, пов'язана з засудженням за попереднє кримінальне правопорушення, йому, насамперед, властиві ознаки, характерні для повторності. Це такі ознаки: 1) Рецидив має місце там, де особою вчинено два або більше самостійних і тільки умисного кримінального правопорушення; 2) При рецидиві кожне з вчинених кримінальних правопорушень утворює собою одиначне кримінальне правопорушення (різні його види); 3) Кримінальне правопорушення, що створюють рецидив, обов'язково віддалені один від одного певним проміжком часу, іноді дуже тривалим (так званий рецидив, віддалений у часі). Проте, рецидив має і свою, тільки йому властиву ознаку, що відрізняє його від фактичної повторності. Такою ознакою є судимість; 4) Факт судимості створюється обвинувальним вироком суду, що вступив в законну силу із призначенням винному певного покарання. Протягом строку покарання, а в ряді випадків і протягом певного проміжку часу після відбуття покарання, існує

судимість як певний правовий стан. Вчинення особою нового умисного кримінального протягом строку судимості, тобто протягом строку покарання або протягом певного строку після його відбуття і створює рецидив кримінального правопорушення[1].

Залежно від характеру кримінального правопорушення, що входять у рецидив, він поділяється на такі два види: 1)Загальний рецидив; 2)Спеціальний рецидив. У відповідності до статті 34 КК України рецидивом кримінальних правопорушень визнається вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка має судимість за умисне кримінальне правопорушення[2].

Висновки. Вивчення поняття рецидиву та його різновидів дозволяє ідентифікувати основні чинники, що сприяють повторному вчиненню злочинів, і розробляти спрямовані заходи для запобігання цьому явищу. Розрізняючи різні типи рецидиву, можна ефективніше спрямовувати ресурси правоохоронних органів на профілактичні та реабілітаційні заходи залежно від конкретної ситуації. Такий підхід сприяє покращенню безпеки суспільства та зниженню рівня злочинності.

Список використаних джерел

1. <http://mego.info/рецидив-та-його-види>.
2. <https://pidru4niki.com>

ЕКСПЕРТИЗА З ПИТАНЬ ПРАВА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Максим Мельник,
студент IV курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Савчин Наталія**
В'ячеславівна, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Одним із нововведень цивільного процесуального права стала експертиза у галузі права. Такий підхід означає, що перед судом часто постає проблема тлумачення законів щодо конкретної справи, у конкретному випадку правозастосування. Саме проблему тлумачення, має вирішувати експерт у сфері права під час розгляду конкретної справи.

Мета – з'ясувати можливість долучення висновку експерта у галузі права до матеріалів справи у цивільному судочинстві, визначити функції експерта у сфері права.

Виклад основного матеріалу. В ст. 73 ЦПК закріплено, що експертом з питань права може бути особа, яка має науковий ступінь – доктор філософії або доктор наук, а також бути визнаним у галузі права та спеціалізуватися на юридичних науках відповідно до галузі знань [1]. Фактично будь-який юрист зі ступенем кандидата чи доктора наук може займатися такою діяльністю, якщо його авторитет та знання визнаються хоча б одним з учасників процесу і суд ухвалою долучає його до участі в процесі. Ці експерти не вносяться до жодного реєстру, не атестуються, їхня діяльність не ліцензується, до їх працевлаштування чи трудового стажу жодних вимог не встановлено.

Обсяг та зміст прав і обов'язків цього учасника мають свої особливості. Так, він зобов'язаний з'явитися до суду за викликом, відповідати на поставлені запитання, надавати роз'яснення. Такий експерт має право знати мету свого виклику до суду, відмовитися від участі у процесі, якщо він не володіє відповідними знаннями, а також має право на оплату послуг та компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду.

Експерт у галузі права може бути залучений лише у окремих ситуаціях ухвалою суду і його висновок несе консультативний характер. Що ж стосується залучення науковців до розгляду справ, то навіть такий високий орган, як Конституційний Суд, зважає на думку наукових установ і робить запити щодо їхньої позиції в конкретних справах.

Висновок експерта в галузі права не містить дослідження, яке стосується обставин справи, і є джерелом не доказової інформації, а джерелом відомостей,

які можуть бути необхідними для кваліфікації судом правовідносин сторін і вибору правової норми, яка підлягає застосуванню, проте не пов'язані із встановленням обставин справи [2, с. 20].

Також норма ст. 115 ЦПК, говорить, що висновок експерта у галузі права має допоміжний (консультативний) характер і не є обов'язковим для суду [1]. Суд може посилатися в рішенні на висновок експерта у галузі права як на джерело відомостей, які в ньому містяться, але має зробити самостійні висновки щодо відповідних питань.

Висновки. Отже, дослідження експерта в галузі права й отримані ним висновки являють собою відповідно процес та результат пізнавальної діяльності, що має суб'єктивно-об'єктивний характер.

Таким чином, слід пам'ятати, що, виходячи з положень законодавства, висновки експерта з питань права можуть стосуватись виключно питань аналогії права чи закону або застосування норм іноземного права, в них не можуть бути вирішені питання прогалин чи колізій. Питанням правильного застосування закону займається виключно суд при прийнятті рішень, жоден «експерт» не вправі вказувати суду, яке рішення приймати чи як вірно вирішити спір.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
2. Штефан А. Висновок експерта у цивільному судочинстві/А. Штефан//Теорія і практика інтелектуальної Власності. 2018. № 2. С. 16-28

МЕДІАТОР ЯК НЕЗАЛЕЖНИЙ ПОСЕРЕДНИК У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Михайло Бевзюк,
студент 4 курсу спеціальності «Право»
Науковий керівник – **Савчин Наталія**
В'ячеславівна, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. В Україні медіація стає все більш популярною формою альтернативного вирішення спорів. Це пояснюється тим, що медіація пропонує сторонам спору швидкий, економний, конфіденційний та задовільний спосіб врегулювання їхніх конфліктів. Медіатор, як незалежний та неупереджений посередник, сприяє налагодженню комунікації між сторонами, допомагає їм визначити їхні інтереси та потреби, а також виробляє варіанти врегулювання спору, які відповідають цим інтересам.

Мета – дати характеристику статусу медіатора як незалежного посередника в цивільному процесі

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про медіацію» визначає статус медіатора як третьої нейтральної сторони, що надає допомогу сторонам у вирішенні конфлікту за допомогою медіації [1]. Даний Закон дає медіатору свободу в виконанні своїх обов'язків і право на розумну винагороду від сторін за свої послуги. Також встановлює вимоги до професійної підготовки медіаторів, включаючи необхідність проходження ними вступного тренінгу з медіації та підтвердження їхніх повноважень кожні п'ять років.

Медіатором може бути тільки та особа, що отримала базову підготовку медіатора за кордоном, або ж в Україні. Якщо особа має судимість, є обмежено дієздатною або недієздатною то вона бути медіатором не може.

Відповідно до чинного законодавства до прав медіатора належать:

- самостійно визначати методику проведення медіації, з дотриманням вимог законодавства, правил медіації та професійної етики медіатора;
- одержувати від сторін спору відомості про такий спір в тому обсязі, що є необхідним і достатнім для проведення медіації;
- на відшкодування витрат, здійснених для підготовки та проведення медіації;
- на оплату послуг за здійснення медіації у розмірі та формі, передбачених договором, правилами проведення медіації або законодавством.

На медіатора покладаються такі обов'язки:

- здійснення відповідно до закону, правил проведення медіації та кодексу професійної етики медіатора підготовку до медіації та її проведення;
- не розголошувати інформацію, що стала відомою під час підготовки і проведення медіації;
- припинити проведення медіації, коли виникає конфлікт між особистими інтересами та обов'язками медіатора, який може вплинути на його незалежність неупередженість, і нейтральність;
- керувати процедурою медіації [2, с. 32].

У разі порушення посередником своїх зобов'язань він несе цивільну, адміністративну чи кримінальну відповідальність за договором. Якщо медіатор не дотримується професійної етики під час процесу медіації, він або вона несе відповідальність згідно з правилами об'єднання медіаторів, до якої він або вона належить.

Висновки. Отже, здійснивши дослідження, можна дійти **висновків**, що в чинному законодавстві варто визначити: 1) потребу в ліцензуванні суб'єкта освітньої діяльності, що здійснює підготовку медіаторів; 2) які саме медіаційні процедури медіатор має право проводити безкоштовно; 4) єдині правила щодо проведення медіації; 4) більш чітко визначення відповідальності медіатора.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text>
2. Ясиновський І.Г. Історичний аспект розвитку інститут медіації та сучасної тенденції його розвитку. Науковий Вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. № 1. С. 31-33.

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Наталія Торбин,

студентка IV курсу спеціальності «Право».

Науковий керівник – **Наконечна Іванна
Миколаївна**, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Гендерного аспекту кримінальної відповідальності полягає у виявленні й аналізі особливостей та тенденцій, які визначають різницю в злочинності, правопорушеннях та покараннях між чоловіками та жінками.

Мета – дослідити гендерні аспекти кримінальної відповідальності, виявити існуючі тенденції та особливості, які пов'язані з гендерними відмінностями у кримінальній поведінці, підходах до покарання та його виконання.

Виклад основного матеріалу. Гендерний підхід у сучасному розумінні базується на концепції соціального конструювання, яка надає нові можливості для аналізу традиційних теорій злочинності.

Б. М. Головікіна дає підставу стверджувати, що останнім часом жінки дедалі активніше «втягуються» в кримінальну орбіту, виявляють немотивовану жорстокість, цинізм, намагаються ні в чому не поступитися чоловікам .

З огляду статистичних даних МВС України та Генеральної прокуратури України впливає, що загальна кількість злочинів, а також злочинів, вчинених жінками, залишається значною В цілому за останній період даний показник характеризується поступовим зменшенням загальної кількості злочинів з 592604 (у 2016 році) до 444130 (у 2019 році)[2, с. 88].

Жінки - є специфічним суб'єктом кримінальної відповідальності, оскільки за чинним законодавством існують доволі суттєві відмінності у визначенні щодо них форм кримінальної відповідальності, системи покарання, умов й порядку їх виконання. Але відмінності стосуються лише вагітних жінок та жінок, які мають малолітніх дітей. Щодо інших, кримінальний закон майже не враховує статеві природні відмінності [1, с. 81].

Наразі відповідальність жінок і чоловіків на військовій службі за однакові правопорушення є різною.

Кримінальний кодекс України забороняє призначення жінкам покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні (ст. 62 КК України, ст. 17 КВК

України).

Це стосується не лише кримінальної відповідальності. Адміністративне стягнення у виді арешту з утриманням на гауптвахті теж не застосовується до жінок (ст. 32-1 КУпАП)

Висновки. Гендерний підхід вносить у наукове обговорення багатогранне, соціоконструктивістське тлумачення злочинної поведінки, відкриваючи можливості для аналізу цього явища як на особистісному, так і на груповому рівнях, з урахуванням макросоціальних контекстів.

Список використаних джерел

1. Продан Т. Кримінологічна характеристика жіночої насильницької злочинності в Україні: Монографія. Чернівці: Технодрук, 2020. 284 с.
2. Меркулова В.О. Жінка як суб'єкт кримінальної відповідальності: Монографія. - Вид. 2-е. - Одеса: НДРВВ ОЮІ НУВС, 2003. 281 с.

ПРОБАЦІЙНИЙ НАГЛЯД, ЯК ВИД ПОКАРАННЯ ЗА КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ. ЗАКОНОДАВЧА ІНІЦІАТИВА

Вікторія Лашта

студентка IV курсу спеціальності «Право».

Науковий керівник- **Наконечна Іванна**

Миколаївна, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Деякі види покарань за кримінальні правопорушення при умовах воєнного стану втратили свою актуальність та ефективність. Такими покараннями можна назвати арешт та обмеження волі, в першу чергу вони втратили соціальне призначення, оскільки немає арештних домів та закладів для обмеження волі, які б належно функціонували. Наявні арештні доми схожі на колонії з полегшеними умовами утримання і майже не відрізняються від виправних центрів. Їхній статус недостатньо врегульований, а фінансове забезпечення – надмірне.

Мета – проаналізувати пробаційний нагляд, як вид покарання за кримінальні правопорушення.

Виклад основного матеріалу. Покарання у виді пробаційного нагляду полягає в обмеженні прав і свобод засудженого, визначених законом і встановлених Вироком суду, із застосуванням наглядових та соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства.

Тобто нове покарання не обмежує волю засудженого і не відділяє особу-порушника від суспільства. Навпаки воно буде спрямоване на те, щоб особа під пробаційним наглядом змогла жити без нових правопорушень. При цьому до особи застосовуватимуться різноманітні заходи соціального та виховного характеру встановлені судом. Ці заходи, їх кількість та суворість буде залежати від тяжкості правопорушення вчиненого особою до якої застосована міра покарання пробаційний нагляд. Також судом буде прийматись рішення про обмеження інших прав і свобод засудженого.

Можна дійти висновку що дане покарання походить від раніше прийнятої пробації і буде тісно з нею пов'язане. Тому що саме орган пробації повинен реалізовувати пробаційну програму та здійснювати нагляд за засудженими після того, як судовий вирок набере законної сили. Упровадження пробації в український правовий контекст тісно пов'язане з вимогами Європейського Союзу(ЄС) щодо вступу України до європейської спільноти держав та має на меті широкомасштабну адаптацію вітчизняного законодавства до якісно нових правових основ відносин між Україною та ЄС, слугуючи стратегічним

орієнтиром для проведення комплексних соціально-економічних реформ в Україні.

Відповідно до закону пробаційний нагляд стає одним із основних видів покарання, на рівні з обмеженням чи позбавленням волі, але в той же час буде їхньою альтернативою. Ця альтернатива передбачає роботу з засудженими уповноважених на те осіб, а також накладення на засудженого певних обов'язків, без їхнього ув'язнення.

Відповідно до ч.2 ст. 59-1 Кримінального кодексу України коло обов'язків які буде покладено на засудженого:

- 1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації;
- 2) повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну свого місця проживання, роботи або навчання;
- 3) не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації.

Перелік обов'язків які можуть бути покладені на правопорушника не є вичерпним. З зазначених вимог можна зрозуміти, що пробаційний нагляд це не уникнення покарання і не передбачає легке його відбування. Під час пробаційного нагляду немає ізоляції від суспільства, проте значна частина життя засудженого повинна узгоджуватися з органом пробації або взагалі буде залежати від нього. Такі особисті права як право на свободу пересування, право на вибір роду занять, право на місце проживання, місце роботи, дозвілля буде обмежено судом. Це спрямовано на те, щоб нашкодити засудженого на переосмислення його дій і зміну способу життя. Також суд буде враховувати і покладати на нього такі обов'язки щоб він не ніс небезпеки для суспільства. І в першу чергу перед призначенням такого покарання буде вирішуватись питання чи буде достатнім воно для виправлення конкретного засудженого.

Висновки. Передбачена система пробації відображає відхід від каральних заходів до реабілітаційного підходу, уособлюючи трансформаційні зміни в системі кримінального правосуддя України. Пробаційний нагляд є початком такого переходу, і в ході його впровадження буде зрозуміло чи готове наше суспільство до таких змін.

Список використаних джерел:

1. Ільїна О. В. Пробація як інструмент альтернативного покарання в Україні: особливості та можливості впровадження. Прикарпатський юридичний вісник. 2023. Вип. 4 (51). С. 103–107
2. Кримінальний кодекс України

ВПЛИВ КОРУПЦІЇ НА ОБОРОНОЗДАТНІСТЬ УКРАЇНИ

Марія Олексюк,
студентка IV курсу спеціальності «Право».
Науковий керівник – **Наконечна Іванна**
Миколаївна, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Актуальною є проблема подолання корупції в органах державної влади та створення авторитетного апарату державного управління. На сьогодні корупція має бути розглянута як зовнішня, так і внутрішня загроза держави Україна.

Мета – дослідити, як корупція впливає на здатність України захищати себе, з'ясувати, які проблеми виникають через корупцію у військовій сфері та які можливі способи боротьби з цим явищем.

Виклад основного матеріалу. В Україні корупція є серйозною проблемою, яка шкодить економіці, демократії та суспільству загалом. Її вплив відчувається на всіх рівнях влади, від вищих чиновників до дрібних службовців. Найбільш поширеною формою корупції в Україні є корупція у військових закупівлях. Цей вид корупції особливо небезпечний під час війни, адже він може призвести до того, що армія не отримає необхідне їй озброєння та спорядження. Існує ряд органів, які борються з корупцією в Україні, таких як Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) та Національне антикорупційне бюро України (НАБУ). Проте, їм не вистачає ресурсів та повноважень для того, щоб ефективно усувати проблеми.

Для того, щоб подолати корупцію в Україні, потрібні спільні зусилля влади та суспільства. Необхідно збільшити прозорість державних закупівель, жорстко контролювати використання бюджетних коштів, а також неухильно карати винних у корупції.

Боротьба з корупцією - це не лише питання законності, це питання виживання України як демократичної держави.

Висновки. Існує декілька причин, чому кримінальне переслідування корупціонерів після війни є таким важливим:

Жертви корупції, як і весь український народ, заслуговують на справедливість. Покарання корупціонерів демонструє, що ніхто не стоїть вище закону що ті, хто зловживає своєю владою, будуть притягнуті до відповідальності. Корупція підриває довіру до влади та інституцій.

Кримінальне переслідування корупціонерів може допомогти відновити цю довіру. Покарання корупціонерів має нестримний вплив на інших, як можуть спокуситися брати участь у корупційних діях. Боротьба з корупцією є важливою складовою демократії. Кримінальне переслідування корупціонерів демонструє відданість України демократичним цінностям і принципам.

Список використаних джерел

1. Ресурс Ради Європи — <https://bit.ly/3zJM9V>
2. Антикорупційна енциклопедія НАЗК.
3. Закон України «Про запобігання корупції» стаття 3 – стаття 70

СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА» «ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ І ЇЇ ТУРИСТИЧНИХ ЦЕНТРІВ»

КЕРІВНИК – голова циклової комісії дисциплін загальної, професійної та практичної підготовки (спеціальність «Готельно-ресторанна справа»), кандидат географічних наук, спеціаліст вищої категорії С. М. ПАВЛЮК.

СЕКРЕТАР – спеціаліст вищої категорії Н. М. МАКСИМ'ЮК.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ У ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ

Ілля Дуленчук,
студент II курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа».

Науковий керівник – Яцків Галина Юріївна,
спеціаліст вищої категорії.

Актуальність теми. ШІ може аналізувати дані про клієнтів, їх вподобання та історію перебування, щоб забезпечити персоналізований сервіс. Це може включати рекомендації щодо номерів, ресторанів або розважальних заходів.

Системи ШІ можуть аналізувати дані ринку, сезонні тенденції та інші фактори для оптимізації цін на номери та послуги готелю. ШІ може автоматизувати багато рутинних завдань, таких як реєстрація гостей, обробка платежів, замовлення послуг та технічне обслуговування. Системи ШІ можуть вдосконалити безпеку готелю, виявляючи підозрілу поведінку або ідентифікуючи несанкціонованих осіб. ШІ може допомогти управляти запасами, енергоспоживанням та іншими ресурсами готелю для зменшення витрат та підвищення ефективності. ШІ може аналізувати дані про клієнтів та ринку для розробки більш ефективних маркетингових стратегій та стратегій продажу.

Мета – дослідити особливості штучного інтелекту та його застосування у готельному бізнесі.

Виклад основного матеріалу. Штучний інтелект - це інформаційна система (апаратне або програмне забезпечення) здатна виконувати завдання, які при вирішенні їх людиною потребують певних інтелектуальних зусиль. Бачимо, що незалежно від формулювання в усіх випадках за еталон береться людський інтелект. Улітку 1956 року в Університеті Дартмута у США пройшла перша робоча конференція науковців з проблематики штучного інтелекту. Саме тоді і з'явився сам термін «штучний інтелект». Використання штучного інтелекту

Штучний інтелект (ШІ) стає все більш важливим у готельному бізнесі. Від інтелектуальних чат-ботів, які надають гостям інформацію про готель та місцеві пам'ятки, до систем прогнозування попиту на номери та прогнозування цін. ШІ допомагає готелям оптимізувати свою діяльність та підвищувати якість обслуговування.

Одне з найбільш поширених завдань в закладах ресторанного господарства, які може вирішувати ШІ – формування рекомендацій. Як приклад можна навести ваучери McDonald's, які створюють персоналізовані пропозиції для клієнтів. Розумне обслуговування Однією з перших інновацій, що змінює обличчя готельного бізнесу, є впровадження розумних систем обслуговування. Це включає в себе використання мобільних додатків, які дозволяють гостям здійснювати реєстрацію у готелі, замовляти послуги номеру та навіть керувати освітленням та температурою в номері за допомогою смартфона. Мовний бар'єр: Технології перекладу, засновані на ШІ, роблять подорожі доступнішими і допомагають туристам долати мовний бар'єр. Мобільні програми надають миттєві переклади, забезпечуючи мандрівників можливістю комфортного спілкування в будь-якій країні. Нейромережі допомагають у розширенні меж міжкультурної комунікації по всьому світу.

Персоналізований досвід Інноваційні технології також дозволяють готелям створювати персоналізовані умови для кожного гостя. Від систем розпізнавання обличчя, які вітають гостя з відповідними привітаннями, до аналізу Штучний інтелект дедалі більше стає частиною нашого повсякденного життя, і подорожі не є винятком. Сфера туризму зазнає значних змін завдяки прогресивним розробкам у галузі машинного навчання та аналізу даних. Які зміни ШІ вносить у світ подорожей і що кожен мандрівник має знати про технологічні трансформації.

Бронювання та планування: ШІ спрощує процес пошуку та бронювання готелів, квитків та інших послуг, надаючи рекомендації на основі переваг мандрівників. Алгоритми аналізують великий обсяг даних та історію поїздок, адаптують бюджет та індивідуальні побажання користувача, пропонуючи в результаті найкращий варіант.

Roam Around – це інструмент на базі Chat GPT, який допоможе побудувати маршрут за популярними напрямками.

Голосовий помічник Alexa від Kayak надає інформацію щодо статусу конкретного рейсу або рекомендує, куди піти у найближчі вихідні з огляду на свята та погоду.

Висновки. Упровадження штучного інтелекту у готельний бізнес виявляється ключовим фактором для підвищення конкурентоспроможності та покращення обслуговування. Він дозволяє готелям аналізувати дані, персоналізувати обслуговування та автоматизувати процеси, що сприяє покращенню задоволення клієнтів та оптимізації бізнесу в цілому.

ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ»: ЛІТЕРАТУРА Й КІНО – ДВА ВИДИ МИСТЕЦТВА, ЩО ВЗАЄМОДІЮТЬ І ПРОСЛАВЛЯЮТЬ ГУЦУЛЬЩИНУ НА СВІТОВОМУ РІВНІ».

Томашевська Марта,
студентка II курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа».

Науковий керівник – **Гавучак Галина Михайлівна,**
спеціаліст вищої категорії.

Актуальність теми. Ознайомити із творчістю українського та вірменського кінорежисер-авангардиста, сценариста-шістдесятника, композитора. 100 років з дня народження якого виповнилось 9 січня 2024 року. Сергію Параджанову судилось зняти (на основі однойменної повісті М. Коцюбинського "Тіні забутих предків") один з найкращих українських фільмів, визнаний шедевром, потрапити до радянської в'язниці; вижити там у найважчих умовах і стати одним із найвидатніших кінорежисерів ХХ століття.

Мета моєї наукової роботи порівняти, проаналізувати результат взаємодії двох видів мистецтва – літератури і кіно – які прославили Гуцульщину на світовому рівні; виховувати інтерес до гуцульських звичаїв і традицій, вірувань; проникнутись гордістю за українську культуру і її знаменитих творців.

Виклад основного матеріалу. Кожна країна світу має свої неповторні кінофільми, що ввійшли до золоті скарбниці її духовно-культурної спадщини. «Тіні забутих предків» вважають одним із кращих кінофільмів України, створений у 1964 році на Київській кіностудії ім. Олександра Довженка, зйомки якого проходили у селах Верховинського району Івано-Франківської області.

Історія написання повісті «Тіні забутих предків». Михайло Коцюбинський вперше відвідав Гуцульщину 12 вересня 1910 року. Повертаючись після лікування із острова Капрі, письменник прибув до Криворівні, де радісно зустрівся із Володимиром Гнатюком та іншими діячами культури, які в цей час там перебували.

Гуцульщина справила на Михайла Коцюбинського незабутнє враження: «...Гуцули - оригінальний народ із багатою фантазією, зі своєю психікою. Скільки тут красивих казок, переказів, повір'їв, символів. Збираю матеріали, переживаю природу, дивлюсь, слухаю і вчуся».

Історія створення фільму «Тіні забутих предків».

Зйомки відбувалися в селі Жаб'є на Гуцульщині. Гуцули постійно приходили до хати, в якій він мешкав, приносили йому в дарунок все, що мали.

Залучення до роботи над фільмом багато талановитих мешканців Верховинщини, жителів Жаб'є, які стали акторами-аматорами.

Участь талановитих кіноакторів у зйомках фільму (Іван Миколайчук, Лариса Кадочникова, Тетяна Бестаєва, Спартак Багашвілі, Микола Гринько, Леонід Єнгібаров, Ніна Алісова і Олександр Гай, Неоніла Гнеповська і Олександр Райданов)

Світове визнання кінофільму «Тіні забутих предків»: шедевр світового кіномистецтва.

Перша прем'єра цього фільму відбулася у Верховині 24 серпня 1965 року із участю режисера Сергія Параджанова. 4 вересня 1965 р у кінотеатрі «Україна» в м. Київ відбувалась прем'єра фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків».

На Міжнародному кінофестивалі 1965 р. у Аргентині ця кінострічка отримала найвищу премію - «Південний Хрест». Український кінотвір про світле кохання Івана і Марічки видатні італійські кінорежисери Мікеланджело Антоніоні і Федеріко Фелліні справедливо визнали шедевром світового кіномистецтва. Сучасні кінокритики визнали фільм одним із найтитулованіших у світі: він має найбільшу кількість почесних нагород та відзнак

Хата-музей фільму «Тіні забутих предків» - увіковічена пам'ять про творців геніального кінофільму.

У Верховині, в старому будинку Марії Хімчаку 2001 році, де жив С.Параджанов, створили «Хату-музей кінофільму «Тіні забутих предків». Урочисте відкриття цього музею відбулося 9 вересня 2001 року, під час XI Міжнародного Гуцульського фестивалю. Адже саме безпосередня участь гуцулів у підготовці до зйомок, у зйомках, в озвученні відзнятого матеріалу, запису музики, пісень гуцульським діалектом допомогла творчому колективу фільму під керівництвом Сергія Параджанова створити автентичний, справді національний кінотвір про давню Гуцульщину.

Висновки. Краса і велич природи Карпатських гір й автентична духовна культура Гуцульщини увіковічені у фільмі «Тіні забутих предків». За минулі 60 років художній кінофільм став справжнім кіномистецьким символом Гуцульщини, який варто вивчати у закладах освіти і культури України як прекрасний зразок найкращого українського художнього кіно.

Список використаних джерел

1. Гуцульський календар 2001
2. Гуцульський календар 2004
3. Гуцульський календар 2014
4. <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/veresen/4/1965-premyera-filmu-tini-zabutyh-predkiv>
5. <https://klio.dp.ua/Home/View/1332>

КУЛІНАРНА СПАДЩИНА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: «ОСНОВА ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ»

Христина Мосяк,

студентка II курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа».

Науковий керівник – **Микитин Лілія Миколаївна**, спеціаліст вищої категорії

Актуальність проблеми. Гастрономічний туризм, або кулінарний туризм, стає все більш популярним у світі і завжди має високу актуальність. Він пропонує унікальну можливість відкрити нові культури, традиції та смаки через їжу.

Мета – дізнатись більше про кулінарію нашої області та порівняти технологію приготування.

Якщо говорити термінами, то гастрономічний туризм – різновид туризму, взаємопов'язаний з пересуваннями по різних країнах з метою ознайомлення з національними стравами, продуктами, напоями. Під час таких турів споживач відвідує ресторани з національною кухнею, бере участь в гастрономічних заходах і приготуванні місцевих страв, знайомиться з історією та рецептурою національної їжі та напоїв, дегустує напої й подорожує по місцях вирощування, збору й виробництва продуктів, які його цікавлять.

Ось деякі з переваг та актуальних аспектів гастрономічного туризму:

1. Культурний обмін: Гастрономічний туризм дозволяє подорожуючим познайомитися з культурою і традиціями країни через місцеву кухню, що розширює їхні знання та розуміння.

2. Унікальний досвід: Випробування місцевих страв, відвідування ринків, фермерських ринків та ресторанів, кулінарні майстер-класи створюють неповторний досвід для туристів.

3. Економічний розвиток: Гастрономічний туризм сприяє розвитку місцевих господарств і підприємств, збільшує попит на місцеві продукти та створює нові робочі місця.

4. Стимулювання туризму: Смачна їжа часто стає ключовим мотивом для подорожі, тому гастрономічний туризм допомагає залучити більше туристів до регіону.

5. Збереження традицій та культури: Гастрономічний туризм сприяє збереженню традиційних методів приготування, страв та культурних фольклорних звичаїв.

Гастрономічні тури поділяються на два види: сільські (так звані «зелені») і міські. Їх відмінність полягає в тому, що, вирушаючи до сільської місцевості,

турист прагне спробувати екологічно чистий продукт, без будь-яких добавок. Наприклад, «зелені» тури пропонують збирання лісних ягід, овочів і фруктів, «полювання» на трюфелі або прогулянку дорогами виноробства. Міський гастрономічний тур може включати в себе відвідування кондитерської фабрики, ковбасного цеху та ресторанчика, в якому пропонується делікатесне блюдо, виготовлене в цеху. Крім того, існують тури, які знайомлять не з різними стравами однієї місцевості, а з однією стравою в різних місцевостях. Сьогодні гастрономічний туризм - це один з перспективних напрямків розвитку ринку туристичних послуг, різновид спеціалізованого туризму пов'язаний із ознайомленням та пізнанням національних кулінарних традицій світу, синтез екології, культури та виробництва. З точки зору організаторів туризму, гастрономічний тур дозволяє ознайомитись із оригінальними технологіями приготування місцевих продуктів харчування, традицій споживання, володінням навичками кулінарного мистецтва, участь у фестивалях та культурних тематичних акціях. Всі маршрути тут з розрахуванням пізнання місцевої культури через національні страви.

Освоєння означеного напрямку в сфері туризму є важливою складовою туристичної діяльності, яка пов'язана з розвитком нових сегментів туристичного ринку, нових дистанцій для туризму та відпочинку, із залученням нових ресурсів на туристичному ринку. Тому гастрономічний туризм - це дуже перспективний вид туризму популярність якого закладено майже у кожному регіоні. Екскурсії, розваги, що ще треба на відпочинку в оточені мальовничої природи Івано-Франківщини? Звичайно ж спробувати місцеву кухню, відчути автентичні смаки можна не тільки у рестораціях, а відразу на природі, на карпатських полонинах Верховинщини, або у дегустаційних приміщеннях, фермерських господарств Коломийщини та Косівщини.

ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПРІОРИТЕТИ ВІДНОВЛЕННЯ

Анатолій Генсецький,
студент II курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа».

Науковий керівник – **Максим'юк Наталія Миколаївна**, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Заклади гостинності на даний час переживають чи не найбільш кризовий період за всю історію незалежності. Розгортання у глобальному масштабі пандемії COVID-19, а тапер ще й повномасштабне вторгнення ворога, серйозно спровокувало його критичний фінансовий стан. З огляду на те, готельно-ресторанний бізнес повинен шукати нові активатори та мотиватори виживання і розвитку, які дозволять йому шукати та ухвалювати ефективні та водночас перспективні управлінські рішення.

«Кожна подорож – це відкриття нових горизонтів розуміння себе та світу»

Майкл Ліндсей

Мета моєї студентсько-наукової конференції охарактеризувати, як вплинула війна на розвиток готельно-ресторанного бізнесу в Україні, виклики, які повстали перед економікою країни в цей період, основні завдання та пріоритети відновлення та становлення готельно-ресторанної сфери.

Виклад основного матеріалу. Нині стан готельно-ресторанного ринку в Україні залежить від регіону: те, як працюють такі об'єкти, і чи відкриті вони взагалі визначається тим, у якій області вони розташовані, наскільки віддалені від місць бойових дій. Найкраща ситуація у західній частині України: Львівській, Тернопільській, Івано-Франківській і Закарпатській областях. Там готелі працюють у повному обсязі, передумов для закриття чи зупинення їхньої роботи немає.

Окремо потрібно звернути увагу на роботу готелів міжнародних брендів: такі заклади розміщення, розташовані у великих містах, переважно призупиняли роботу. Це пояснюється політикою безпеки й іноземним менеджментом. Крім того, їхня аудиторія - іноземні туристи, які зараз не приїжджають в Україну. Нині у столиці відновили роботу такі міжнародні готелі, як Hilton Kyiv, Intercontinental Kyiv, обидва об'єкти Radisson Blu Hotel, а також Fairmont Grand Hotel Kyiv, Mercure Kyiv Congress та інші

Водночас в умовах воєнного стану актуалізуються нові тенденції ресторанного бізнесу:

- збереження попиту на домашню їжу, фастфуд напівфабрикати та швидкий відпочинок у закладах громадського харчування;
- вплив правил воєнного часу: комендантської години та необхідності дотримання норм повітряної тривоги;
- необхідність налагодження швидкої логістики доставки їжі;
- вплив місця розташування ресторанного бізнесу: його наближення до зони бойових дій, розташування внутрішньо переміщених осіб тощо.

Наразі ресторани заклади люди відвідують значно рідше внаслідок певних чинників:

- психологічної напруженості;
- фінансової нестабільності;
- демографічної нестійкості.

Робота з сервісною доставкою виявилась нерелевантна через високі комісії та брак палива, тому дохід з доставки також суттєво знизився.

За нинішніх умов важливо бути гнучким і адаптивним. Війна вимагає рішучих дій і рішень. Тому ресторатори:

- переглядають концепції;
- намагаються залучати нову аудиторію;
- оптимізують меню;
- переглядають складники страв;
- прибирають дорогі позиції або ті, які потребують особливих продуктів.

Експерти готельно-ресторанного бізнесу визначили основні втрати, які понесла галузь української гостинності з початку війни:

1. Відбулося замороження ділового туризму.
2. Трансформація потоків туризму, оскільки спостерігається багатомільйонна міграція населення всередині держави.
3. Занепад курортних готелів.
4. Скорочення та відтік кадрів.

Для ефективного відновлення вітчизняної сфери гостинності Україна може скористатися досвідом (після війни за незалежність з 1991 по 1995 рр.) таких країн, як Хорватія та Боснія і Герцеговина, досвід Кіпру, який став одним із найпопулярніших туристичних напрямків після етнічних конфліктів між грецькою та турецькою громадами та ін..

Висновки. Отже, готельно-ресторанний бізнес як у період минулих років, так і зараз, перебуває у неочікуваних та несприятливих умовах. Нестабільність економічної та політичної ситуації в Україні, пандемічні обмеження, військова агресія ворога негативно позначаються на динаміці розвитку та функціонування суб'єктів готельно-ресторанної індустрії. На початку 2022 року ситуація стала ще гірша, адже під впливом військової агресії ворога, готельно-ресторанний бізнес майже припинив ефективно функціонувати.

На разі готельно-ресторанний бізнес переживає складні часи, але потроху оговтується. Однак, з метою забезпечення розвитку та ефективного функціонування суб'єктів гостинності, в державі запроваджуються програми та проекти підтримки цієї сфери економічної діяльності за сприянням міжнародних організацій.

Список використаних джерел

1. https://tourlib.net/statti_ukr/turchyniak5.htm
2. http://chtei-knteu.cv.ua/ua/content/download/subsection/nayka/konf_11_05_2023.pdf
3. https://tourlib.net/statti_ukr/brytvenko.htm

РЕКРЕАЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ВЕРХОВИНСЬКОГО РАЙОНУ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Пітеляк Вікторія,
студентка I курсу спеціальності «Готельно-ресторанна справа».

Науковий керівник – **Павлюк Світлана Миколаївна**, кандидат географічних наук, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Важливою передумовою формування туристичного середовища, однією з переваг, що впливає на розвиток туристичного іміджу є рекреаційна привабливість території. Верховинський район є невеликим гірським районом, який розташований порівняно далеко від обласного центру, без можливості залізничного сполучення, окремі його території є важкодоступними за транспортним сполученням. Однак останніми роками рекреаційна привабливість району, як туристсько-рекреаційної дестинації зростає. Проте сучасні реалії, що відбуваються, дозволяють стверджувати, що ейфорія від того, що дедалі збільшуватиметься кількість туристів спадає. Тому слід саме зараз показати, наскільки важливими є рекреаційний потенціал та рекреаційна привабливість сіл – як рекреаційних пунктів.

Метою даного дослідження є виокремлення рекреаційно-привабливих територій на рівні окремих територій та її районування для майбутніх перспектив розвитку туристичної індустрії.

Виклад основного матеріалу. У нашому науковому дослідженні ми об'єднали рекреаційні пункти навколо рекреаційних центрів, де виділили рекреаційно-найпривабливіші об'єкти. Вибрали Об'єкти природного походження, які впливають на рекреаційну привабливість території, та знаходяться незалежно від адміністративних меж рекреаційних пунктів. Та спробували окреслити шляхи розвитку Верховинського району, як рекреаційного вузла.

Аналіз рекреаційного середовища Верховинського району з подальшим визначенням спеціалізації окремих територій та її районування, є важливою передумовою для виявлення сучасного стану рекреаційного господарства і прогнозування майбутніх рекреаційних потоків та тенденцій розвитку рекреаційних територій. Тобто рекреація не може існувати без території, але й її привабливість залежить від чіткості взаєморозуміння і взаємовпливу між ландшафтом та рекреаційною діяльністю.

Окрім того, що Верховина є адміністративним центром Верховинського району, вона ще є рекреаційним центром, навколо якого об'єднані такі рекреаційні пункти – Красник, Кривопілля, Ільці, Криворівня.

Верховиною в Карпатах називають найбільш піднесені ділянки місцевості. Таку назву селища повністю виправдано. Навіть нижня його частина розташована на висоті 620 м над рівнем моря, а більша його частина, яка перебуває переважно в горах - набагато вище. Так, найбільш високогірний путівець Верховини розташований на високому перевалі на висоті 1250 м. Завдяки цьому Верховина вважається одним з найвищих гірських населених пунктів України. Природні умови Українських Карпат протягом багатьох сотень років сформували традиційний гірський уклад життя гуцулів. Добре розвинена інфраструктура, заклади розміщення, дозвілля роблять дану територію привабливою для рекреаційної діяльності.

Водойми відіграють велике значення для відпочинку, туризму, спорту. Окремі території, особливо де протікає річка Чорний Черемош, мають унікальні перспективи з використанням водних ресурсів для розвитку туризму та рекреації.

Висновки. Отже, вибрані об'єкти сприяють формуванню бренду створюють імідж Верховинського району, який розглядається як сукупність реальних та емоційних уяв про туристську дестинацію, її рекреаційну привабливість. Рекреаційна діяльність у Верховинському районі має бути одним з напрямків, який сприятиме розвитку економіки регіону, його виходу з соціально-економічної кризи, дасть можливість швидко інтегруватися у європейські економічні структури. Для розвитку цієї галузі в умовах ринкових процесів необхідні інвестиції з боку внутрішніх і зовнішніх вкладників.

Список використаних джерел

1. Аналітичне дослідження з вивчення стану і тенденцій розвитку туризму в сільських громадах Карпатського регіону / Матеріали програми прикордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна. – м. Івано-Франківськ, 2021 р. – 36 с.
2. <https://vidviday.ua/blog/muzei-verkhovyny/>
3. https://ua.igotoworld.com/ua/poi_catalog/388675-211-historical-architectural-verkhovynskyi-raion.htm

ВПЛИВ ПОДОРОЖЕЙ НА ТА ПСИХОЛОГІЧНЕ ТА ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ»

Гавришук Софія,
студентка II курсу спеціальності
«Готельно-ресторанна справа».
Науковий керівник: викладач вищої
категорії **Николюк Сніжана Михайлівна.**

Актуальність проблеми. Подорожі в сучасному світі є не лише засобом відпочинку, але і джерелом навчання, розвитку та відкриття нових горизонтів. Однак, важливо розуміти, як вони впливають на психологічне та фізичне здоров'я людини. Протягом останніх десятиліть ця тема стала предметом значного дослідження

Аналіз останніх досліджень: Останні дослідження показують, що подорожі можуть мати різноманітні впливи на психічне та фізичне здоров'я людини. З одного боку, вони можуть сприяти зниженню стресу, покращенню настрою та психічного самопочуття, а з іншого боку стимулювати творчість та розвиток когнітивних функцій.

Метою наукового дослідження є систематизація наукових даних про вплив подорожей на психологічне і фізичне здоров'я людини,. Проведений аналіз дозволить виявити ключові фактори, що впливають на здоров'я під час подорожей.

Виклад основного матеріалу. Туризм і подорожі - це найрадикальніший вид відпочинку, оскільки має на увазі повну зміну обстановки та вихід із зони комфорту на деякий час. Деякі мандрівники вирушають на природу, щоб відпочити від шуму міста. А інші просто зупиняються в готелях, будинках відпочинку, або туристичних комплексах.

Чому подорожі корисні для нашого психологічного здоров'я?

Зміна обстановки, нові враження та можливість відпочити від щоденної рутини допомагають розслабитися та зняти негативні емоції. Подорожі стимулюють продукцію ендорфінів у наш організм, вони відомі як "гормони щастя", що сприяють підвищенню настрою та зниженню рівня стресу.

Це може зменшити ризик депресії

Незалежно від того, подорожуєте ви самі чи подорожуєте з друзями та родиною, проста двотижнева подорож може розширити ваш кругозір і зменшити стрес повсякденного життя, допомагаючи запобігти симптомам депресії. Дослідження показало, що чоловіки і жінки, які щороку подорожують, рідше страждають від серцевих нападів та інших хвороб серця.

Це може зменшити стрес

Науковці довели, що подорожі роблять людину більш щасливою, зменшують рівень депресії і сприяють розслабленню нервової системи. Вже через три дні відпочинку людина починає відчувати себе набагато краще, знижується рівень тривоги. Цей ефект зберігається ще протягом декількох тижнів після повернення з поїздки.

Це покращує креативність

Якщо ви займаєтеся творчою роботою, важливо переконатися, що ви завжди мислите ясно, оскільки це дозволить вам створювати роботу, якою ви пишаєтеся. Подорожі можуть допомогти вам розвинути творчі здібності, коли ви досліджуєте нові місця, записуєте та фотографуєте свій досвід.

Подорожі змушують мозок працювати

Подорожі збагачують ваш розум. Ви зустрічаєте нових людей, адаптуєтеся до нових ситуацій, стаєте більш обізнаним в глобальному плані. Це чудово, оскільки новий досвід підвищує когнітивну гнучкість мозку, дозволяє зберігати гостроту і чіткість мислення.

Чому подорожі корисні для нашого фізичного здоров'я?

Займатися спортом можна завжди і скрізь, аби було бажання. Це може бути звичайна зарядка, тренування, а може бути похід в спортивний зал, чи сходження на гірську вершину. Видів спорту сила-силенна, і потрібно вибрати лише те, що більше до душі. Ну а найпоширенішим його видом є біг. Він не тільки дозволяє підтримувати організм в тонусі, а й зміцнює здоров'я, чого ми і прагнемо.

Подорожі зміцнюють імунну систему

Завдяки подорожам ми піддаємося впливу мільйонів різних мікроорганізмів навколишнього середовища, що сприяє виробленню сильних антитіл і значно зміцнює імунну систему

Антитіла — це білкові сполуки, які захищають імунну систему від шкідливих мікроорганізмів.

Подорожі дозволяють не втрачати форму

Незважаючи на те, що в сучасному світі подорожі часто пов'язані з тривалими просиджуванням в різних салонах транспортних засобів, вони все ж надають безліч можливостей для фізичної активності. Як би там не було, ми ходимо по вулицях набагато більше, ніж удома. Навіть якщо під час відпустки ви плануєте всі дні проводити на пляжі, ходіння по піску змусить ваші м'язи працювати в два рази більше звичайного.

Подорожі продовжують ваше життя

Те, що подорожі сприятливо позначаються на тривалості життя — факт. Зниження стресу, підтримання оптимальної фізичної форми і поліпшення мозкової діяльності, безумовно, підвищують шанси на довголіття.

Крім того, подорожі можуть стимулювати здорове харчування та розвивати нові харчові звички, особливо якщо подорож включає відвідування місцевих ресторанів та кулінарних майстерень.

Висновки. Отже, подорожі мають значний вплив на психічне та фізичне здоров'я людини. Вони допомагають знижувати стрес, підвищувати настрій, покращувати фізичну форму та стимулюють культурний розвиток. Таким чином, подорожі можуть бути ефективним засобом для збереження та покращення загального стану здоров'я людини.

Список використаних джерел:

1. https://osvita.ua/vnz/reports/bjd/23204/#google_vignette
2. <https://memtrax.com/uk>
3. <https://1news.com.ua/tsikave/chomu-podorozhi-korysno-dlya-zdorov-ya-naukove-doslidzhennya.html>

ОСНОВНІ ВИДИ ТУРИЗМУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ У ВЕРХОВИНСЬКОМУ РАЙОНІ»

Сухарчук Софія,

студентка III курсу спеціальності: «Готельно-ресторанна справа».

Науковий керівник: **Глушко Василь Іванович**

Актуальність теми. В умовах стрімкої глобалізації, сучасні соціально-економічні процеси в світі вимагають від кожної держави обирати оптимальні шляхи вирішення проблем розвитку як окремих галузей, так і економіки в цілому. Інтеграційні процеси скорочують можливості держави у підтримці вітчизняних виробників товарів та послуг. Зважаючи на це, особливої актуальності набувають питання державної підтримки тих галузей економіки, котрі здатні за найменших преференцій забезпечити максимальні надходження до державного бюджету. Однією з таких є туристична галузь, яка в останні роки постає важливим соціально-економічним інструментом в активі будь-якої країни. Туризм відіграє значну роль у сучасному економічному розвитку, як в світі, так і в Україні. На сьогоднішній день він складає 3,6 % від загального внеску до економіки України. Проте, кількісний обсяг внеску складає близько 1 млрд. Дол., в той час як у Німеччині при ідентичному процентному співвідношенні, кількісний внесок перевищує 12 млрд. Дол. У зв'язку з ростом впливу туризму на економіку країни, з'являється необхідність у дослідженні та обґрунтуванні напрямів державної підтримки цієї галузі.

Метою даного дослідження є пізнання нових об'єктів, які впливають на розвиток туризму на формування перспектив майбутнього.

Виклад основного матеріалу. Верховина — гірське селище в Карпатах, Верховинський район розташований в межах гірських масивів Чивчини, Гриняви та Черногора — найвищого гірського масиву Українських Карпат. Верховинський район – найвисокогірніший район України. Природа Верховини зумовила розвиток пішохідного та рекреаційного туризму, зеленого та сільського туризму.

З Верховини починаються безліч туристичних маршрутів по навколишніх горах. Серед пішохідних маршрутів є ті, що підходять для початківців, і ті, які обирають досвідчені мандрівники. А велосипедні маршрути простягаються на десятки кілометрів.

І влітку, і зимою Ви неодмінно знайдете найкращий відпочинок для себе та своєї родини.

Літній відпочинок у Верховині:

Велотуризм
Походи в гори
Збирання грибів та ягід
Рафтинг
Автоекскурсії
Катання на конях
Рибалка
Зимовий відпочинок у Верховині:
Катання верхи
Катання на санях, санках та ковзанах
Катання на лижах
Гуцульські свята
Чан, сауна та баня

Основним видом туризму, який розвивається та не втрачає свою популярність є РАФТИНГ.

Рафтинг – сплав по Чорному Черемошу, гірській річці у Верховині, - екстремальний відпочинок для любителів нових відчуттів.

Це не просто адреналін, це також кришталево-чиста вода і вічно спокійна природа. Сплави на рафтах і катамаранах по гірській річці Карпат - Чорний Черемош, зроблять ваш відпочинок незабутнім, а висококваліфіковані інструктори подбають про вашу безпеку.

Це вид відпочинку не для простих людей, а для тих, хто любить яскраві і гострі відчуття, кому постійно потрібно сплеск адреналіну в крові. Та й річку, на якій були б і пороги, і невеликі водоспади, перекази, знайти не так вже й легко. Найчастіше подібного роду річки знаходяться в гірських районах або хоча б в рельєфних зонах, в місцях, які недоступні для погляду людини.

Висновки. Туризм, який останнім часом набув широкого розвитку, сприяє поживленню міжрайонних, міжнародних обмінів та людських контактів. Наш район, з його географічним розташуванням, неповторними краєвидами, багатою історією та привітними і щирими людьми, має всі умови для розвитку туризму. Також вплив туризму на економічний розвиток виявляється у підвищенні ділової активності та розширенні виробництва товарів і послуг у результаті збільшення платоспроможного попиту за рахунок іноземних та місцевих екскурсантів. З економічної точки зору привабливість туризму як галузі, що надає послуги, полягає у більш швидкій окупності вкладених коштів та отриманні доходу у вільно конвертованій валюті. У багатьох країнах туризм входить у першу трійку провідних галузей держави, розвивається швидкими темпами і відіграє важливе соціальне та економічне значення, оскільки він:

Збільшує місцеві доходи;
Створює нові робочі місця;

Розвиває всі галузі, пов'язані з виробництвом туристичних послуг;
Розвиває соціальну та виробничу інфраструктури у туристичних центрах;
Активізує діяльність народних промислів і розвиток культури та сприяє їм;
Забезпечує зростання рівня життя місцевого населення;
Збільшує валютні надходження.

Список використаних джерел

https://skyta.com.ua/news/Rafting___shho_ce__i_chomu_varto_sprobuvati.html
<https://verkhovyna.life/rafting/>

СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ» «СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ І СВІТІ»

КЕРІВНИК – голова циклової комісії дисциплін професійної та практичної підготовки (спеціальність «Туризм і рекреація»), спеціаліст вищої категорії **Е.М. ВОЛЬВИН**.

СЕКРЕТАР – спеціаліст вищої категорії **М.Я. РУДЕЙЧУК-КОБЗЄВА**

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Андрусyak Анастасія,
студентка 3 курсу, спеціальності «Туризм і
рекреація»

Науковий керівник - **Вольвин Елла Михайлівна,**
спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. У сучасному суспільстві будь-яка діяльність регулюється законодавчими і нормативними документами. Туризм є одним з факторів розвитку економіки, оскільки він є специфічним об'єктом державного регулювання, сприяє збільшенню ВВП, валютних надходжень, розвитку торгівлі та промисловості, інвестицій, інфраструктури, сприяє створенню нових галузей. Розвиток туристичної індустрії також потребує нормативно-правових документів, які встановлюють загальні вимоги до якості туристичних послуг.

Мета – висвітлити роль законодавчого забезпечення туристичної діяльності, а також розвитку державної системи стандартизації України, як найважливішого інструменту регулювання діяльності туристських організацій, захисту прав споживачів туристських послуг, захисту здоров'я та безпеки працівників туристичних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Стандартизація галузі туризму – це особливий спосіб об'єднання різних нормативних документів з метою задоволення потреб споживачів з урахуванням безпеки держави та інтересів підприємств туристичної індустрії. Вона є тим інструментом управління, що обмежує можливості суб'єкта управління у виборі будь-якої дії, як-то ініціативи чи творчого пошуку. Об'єктом стандартизації можуть виступати процедури, правила, процеси або послуги, функції, методи, діяльність. В результаті впровадження стандартизації створюється документ, що встановлює правила, загальні принципи або характеристики для загального і

багаторазового застосування з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній галузі. Головною метою стандартизації в Україні є досягнення оптимального ступеня впорядкування в туристичній діяльності за допомогою стандартів, положень, вимог та норм. У сфері туризму національні стандарти установлюють загальні обов'язкові вимоги до туристичного обслуговування, а саме: забезпечення безпеки туристів, охорони здоров'я та життя людей, охорони навколишнього середовища, а також рекомендаційні вимоги до окремих видів послуг. Також національними стандартами встановлюються показники, які повинні забезпечувати високу якість обслуговування на надання послуг і враховувати зарубіжний та вітчизняний досвід.

Висновки. Провідні держави світу, в тому числі Україна, проводять ефективну політику розвитку туризму, мають дієві механізми її реалізації, в основі яких лежить належне нормативно - правове забезпечення. Законодавство у сфері туризму постійно вдосконалюється та оновлюється, провадиться ефективна робота з врегулювання туристичної діяльності та захисту громадян, які користуються послугами туристичних підприємств. Пріоритетними напрямками розвитку туристичної політики стали: захист прав туристів, інформаційне забезпечення сфери туризму і надання інформаційної та фінансової підтримки туристичними підприємствами.

Список використаних джерел

1. Тарасова В.В., Ковалевська І.М. Методи відображення туристичної інформації : Матеріали II Все-української науково-практичної конференції «Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети». Житомир : ЖНАЕУ, 2018. С. 82–89.
2. Закон України «Про стандартизацію» від 15.01.2015 № 124–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18> (дата звернення: 23.03.2024)
3. Закон України «Про туризм» від 15.01.2015 № 124–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 23.03.2024).
4. Тарасова В.В., Ковалевська І.М. та ін. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності : підручник. Житомир : вид-во О. Євенок, 2018. 372 с.

ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ УКРАЇНОЮ ЯК ФОРМА ПРОСУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПРОДУКТУ

Мережко Софія,

студентка 2 курсу, спеціальності «Туризм і рекреація»

Науковий керівник – **Вольвин Елла Михайлівна,**
спеціаліст вищої категорії

Актуальність теми. Значна частина людства сьогодні не уявляє свого життя без інтернет-технологій. Ця тенденція поширюватиметься і на майбутнє покоління. Туристична галузь швидко реагує на технологічний прогрес, а отже запроваджує зміни в підході до презентації та просування туристичного продукту, одними з яких є цифрові екскурсії.

Мета – висвітлити сутність та значення цифрових екскурсій.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні туризм — не просто потужна галузь з торгівлі послугами, — це глобальний комп'ютеризований бізнес. Саме завдяки інформаційним технологіям (ІТ) туристичний продукт з кожним роком стає більш індивідуальним, більш доступним і гнучким для кожного споживача. А наступні покоління не уявлятимуть своє життя без віртуального продукту.[1]

Віртуальна екскурсія – це організаційна форма навчання, яка відрізняється від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів (музеї, парки, вулиці міст, тощо) з метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів. [2]

Віртуальні екскурсії можуть бути створені у форматі аудіо, відео, фото або віртуальної реальності.

Розглянемо переваги віртуальних екскурсій:

- Доступність для кожного;
- Ефективність подачі матеріалу;
- Свобода дій;
- Мультимедійність.

Також розглянемо недоліки віртуальних екскурсій:

- Недостатня інтерактивність;
- Неможливість фізичної взаємодії з об'єктом;
- Технічні проблеми;
- Відсутність фізичного відчуття місця.

Віртуальні екскурсії мають потенціал вирішити проблеми туристичної індустрії, вони можуть стати важливим інструментом для розвитку та

модернізації цієї галузі. Туристичні компанії та агентства можуть привернути нових клієнтів, пропонуючи віртуальні екскурсії.

Наразі великою популярністю користуються віртуальні екскурсії та інтерактивні подорожі. Завдяки сервісам Google кожен, хто має доступ до системи Інтернет, може не тільки здійснювати віртуальну подорож, але й створювати її.

Google пропонує безкоштовні онлайн сервіси для самостійного створення віртуальних екскурсій і цифрових подорожей. Онлайн сервіс TourBuilder створений на основі Google мапи та інструменту Google Earth (Google Планета Земля). За допомогою цього сервісу можна швидко і просто створити унікальний 2D або 3D-тур: потрібно лише вибрати маршрут, додати опис, фотографії, відео. [3]

Віртуальні екскурсії можуть бути використані туроператором або туристичним агентом для просування свого продукту на туристичному ринку. Додаючи на своєму сайті відео або 3D панораму об'єкту, турист значно більше ознайомиться з певним об'єктом, що слугуватиме збільшенням попиту на туристичний продукт. Отже бачимо що, віртуальні екскурсії можуть використовуватись не тільки як спосіб вивчення об'єкта, але і як інструмент маркетингу в туризмі.

Висновки. Віртуальні екскурсії Україною є важливим інструментом у просуванні туристичного продукту. Ця форма подачі інформації відкриває можливість познайомитися з культурою, історією та природними ресурсами України. Віртуальні екскурсії забезпечують доступ до унікальних місць і подій, які можуть бути недоступні або складно доступні через фізичні обмеження чи географічні відстані та слугують інструментом реклами в туризмі.

Список використаних джерел

1. Шевелюк М. М. Цифровізація у сфері туризму інноваційні тренди і пріоритетні напрями розвитку. - Режим доступу.: https://tourlib.net/aref_tourism/sheveljuk.pdf
2. Добрянська Н.А., Черноусова С.С., Саленко Л.Р. Інновації як засіб прийняття управлінських рішень в індустрії туризму та гостинності щодо оптимізації та модернізації на міжнародному рівні // Економічний журнал Одеського політехнічного університету. – 2023. – № 4(26). – С. 14-21. – Режим доступу до журн.: https://economics.net.ua/426-2_prin

СУЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У СВІТІ

Грабовська Наталія,
студентка II курсу спеціальності «Туризм і рекреація».
Науковий керівник – **Вольвин Елла Михайлівна**,
спеціаліст вищої категорії

Актуальність проблеми. Туристична індустрія відіграє ключову роль у сучасному світі, не лише з економічного погляду, але й у соціальному розвитку. Подорожі сприяють розширенню культурного кругозору, надають можливість вивчати нові знання, цінності та способи життя. Вони стимулюють реалізацію рекреаційних, пізнавальних та духовних потреб людини, сприяючи її самовдосконаленню. У зв'язку з цим виникає інтернаціоналізація особистості, а також почуття відповідальності до навколишнього середовища та бажання покращити екологію. Таким чином, туризм є не лише джерелом задоволення, але й фактором, що впливає на культурний, освітній та екологічний розвиток суспільства.

Мета – висвітлити сучасні тренди розвитку туризму у світі та Україні на тлі відновлення після епідемії covid-19, цифровізації та екологічних викликів.

Виклад основного матеріалу. Туризм постійно розвивається і в останні роки ми спостерігаємо його трансформацію, як ніколи раніше. Тренди сучасного туризму обумовлені не лише потребами подорожуючих, а й відповіддю галузі на суспільні, екологічні та технологічні виклики. Також, тренди в туризмі відображають шляхи, якими галузь адаптується до нових реалій, включаючи вплив пандемії COVID-19 та стрімкий технологічний прогрес.

Туристи все більше усвідомлюють вплив своїх дій на довкілля та вибирають більш екологічно чисті варіанти подорожей, що спонукає галузь до пошуку сталіших рішень. Одним із ключових трендів є зростання популярності зеленого туризму, який останніми роками стає все популярнішим у всьому світі. Він передбачає відвідування місць та участь у заходах, які мають мінімальний вплив на навколишнє середовище та місцеву громаду, водночас підтримуючи зусилля зі збереження природи та сприяючи добробуту місцевого населення.

Україна має великий потенціал для розвитку зеленого туризму завдяки своїй багатій культурній і природній спадщині. Країна є базою для численних національних парків, біосферних заповідників та природних пам'яток, таких як Карпатські гори, Кримські гори, узбережжя Чорного моря та дельта Дунаю. Ці

місця пропонують можливості для екологічного, пригодницького та культурного туризму. [2, с.167]

Однією з головних переваг розвитку зеленого туризму в Україні є потенціал для розвитку місцевої економіки та створення робочих місць. Туристична галузь визначена як пріоритетний сектор для економічного розвитку, а сталий туризм може сприяти зростанню малих і середніх підприємств (МСП) у сільській місцевості

COVID-19 продемонстрував надзвичайну важливість потреби сектору швидко адаптуватися до змін. Ключові зрушення для розвитку туризму після COVID19 - це цифровізація. [1, с.26] Технологічний прогрес нестримно впливає на туризм, від функціональних додатків для планування подорожей до використання віртуальної реальності для віртуальних турів. Цифрові інновації створюють нові можливості для спілкування з місцевими жителями, допомагаючи подорожникам краще розуміти культурні особливості країни, яку вони відвідують.

Крім того, пандемія COVID-19 прискорила розвиток нових підходів до безпечного туризму, зробивши акцент на здоров'ї та безпеці туристів ще більш пріоритетним. Туристи переосмислюють свої плани і шукають варіанти відпочинку, які б дозволили їм насолоджуватися подорожами без ризику для здоров'я.

Світова глобалізація вплинула на відкритість суспільства до нових культур, змінивши траєкторію подорожей, від глибокого поглиблення у місцеву культуру до взаємного обміну досвідом з місцевими жителями. Туристи більше не задовольняються тільки фотографіями на фоні визначних пам'яток; вони прагнуть іммерсивних досвідів та відчуття злиття з місцевим способом життя.

Висновки. Сучасні тренди в розвитку туризму свідчать про перехід від класичного відпочинку до вивчення нових культур, використання передових технологій та більшого усвідомлення впливу туристичної діяльності на природне середовище. Туризм стає не просто способом відпочинку, але й інструментом для глибшого розуміння світу та сприяння міжнародному взаєморозумінню.

Список використаних джерел:

1. Внучко С., Тимошенко Т. Covid-19 та соціальний діалог в туристичній галузі: практика ЄС та українські реалії. Київ : Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2020. 28 с.

2. Туризм в Україні: виклики та відновлення [Електронний ресурс] : Зб. Матеріалів Міжнародного туристичного форуму, Київський національний економічний університеті імені Вадима Гетьмана, м. Київ, 21–22 березня 2023 року. К. : КНЕУ, 2023. 337 с.

3. Індекс очікувань ділової активності підприємств України. Жовтень, 2022.

URL: <https://cutt.ly/11q0YY9>

ВПЛИВ МОВНИХ БАР'ЄРІВ НА ЯКІСТЬ ОБСЛУГОВУВАННЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

Балакірєва Лілія,

студентка 3 курсу спеціальності «Туризм і рекреація».

Науковий керівник – **Гушул Роксолана Василівна**, викладач, спеціаліст II категорії

Актуальність проблеми. Сьогодні світ все більше набуває глобалізованого характеру. Інтенсивне зростання відносин і зв'язків об'єднує суспільства у всьому світі. Важливим аспектом взаємодії народів і держав є комунікації, які пронизують всі сфери життя: економіку, культуру, політику, управління, соціальну сферу. У налагодженні культурних контактів між народами істотну роль відіграє туризм, який є безпосереднім широкомасштабним спілкуванням між звичайними громадянами різних країн, а також між діячами науки, представниками культури.

Метою даної роботи є аналіз впливу мовних бар'єрів на якість обслуговування в туристичній індустрії.

Виклад основного матеріалу. Мова є ключовим фактором у міжкультурній комунікації. Різні культури можуть мати різні мови, які можуть бути складними для розуміння. Однак, навіть якщо дві людини розмовляють на одній мові, можуть виникнути недорозуміння через різне вживання слів, фраз та інші культурні відмінності в мовленні. Взаємодія між людьми з різних культур може бути складною, особливо якщо немає взаємної розуміння та поваги. Необхідно бути відкритим, готовим слухати та розуміти іншу сторону, а також демонструвати повагу до її культурних особливостей.

Очевидно, що англійська – це ключовий фактор, що визначає продуктивну комунікацію з туристами з усього світу. Неможливо відразу уникнути труднощів, які виникають під час комунікації між представниками різних культур. Відчуття напруги та дискомфорту призводить до комунікативних невдач, виникнення міжкультурних бар'єрів. Так, згідно точки зору окремих дослідників, у міжкультурній комунікації серед бар'єрів відрізняють: припущення подібності (люди вважають, що всі вони однакові); мовні відмінності; помилки в інтерпретації невербальних дій; вплив стереотипів; несвідоме прагнення давати оцінку всім незнайомим культурним явищам; тривога та напруга.

Ось декілька фраз, які ви можете сказати, щоб уникнути непорозумінь: Repeat, please: Повторіть будь ласка; Can you speak slower: Можете говорити

повільніше; I don't understand sorry: Вибачте, я не розумію; Nice to meet you!: Використовується при першій зустрічі з кимось, демонструє ввічливість; How are you?: Запитання про самопочуття, часто вживається після вітання; How much does it cost to get to [destination]?: Скільки коштує дістатися до [пункту призначення]?: Could I see the menu, please?: Чи можу я побачити меню, будь ласка?; Help!: Допоможіть!

На думку В.Л.Воробйової, всі бар'єри міжкультурної комунікації слід поділити на дві великі групи: бар'єри розуміння, які об'єднують фонетичний, семантичний, стилістичний, логічний, соціально-культурний типи бар'єрів; і бар'єри спілкування (темперамент, гнів, страх, сором, провина, відраза, презирство). Класифікація бар'єрів, яку пропонують С.П.Боброва та Е.А.Смирнова, передбачає виділення перешкод – географічних, історичних, державно-політичних, економічних, мовних, психологічних [2, с.89].

Вітчизняні дослідники визначають також особистісні бар'єри, що виникають як результат емоцій, обумовлюються системами цінностей, відрізняються специфікою зворотного зв'язку між партнерами, фізичні бар'єри, які виявляються під час прийому інформації – шум, деякі статичні перешкоди; семантичні бар'єри – невміння учасників використовувати слова та словосполучення доречні для конкретної ситуації [4, с. 89].

Висновки. Головними чинниками для подолання бар'єрів і організації успішної роботи у сфері туризму вітчизняні та зарубіжні вчені вважають, перш за все, міжкультурну чутливість, знання та активне сприйняття іншої культури, тактовність, толерантність, самопізнання, володіння спільною мовою, взаєморозуміння.

Список використаних джерел:

- 1.Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Флорій Сергійович Бацевич. – К.: Довіра, 2007. – 205 с
- 2.Грушевицька Т.Г. Основи міжкультурної комунікації / Т.Г.Грушевицькая, В.Д.Попков, А.П.Садохин. – М., 2003. – 380 с.
- 3.Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / Володимир Миколайович Манакін. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 288 с.
- 4.Тер-Минасова С.Г. Мова та міжкультурна комунікація / Світлана Григорівна Тер-Минасова. – М.: Слово, 2000. – 262 с.
5. https://uk.wikipedia.org/wiki/Мовний_бар%27єр

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В ТУРИСТИЧНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

Грималюк Вікторія,
студентка 2 курсу спеціальності «Туризм і рекреація»

Науковий керівник – **Бартків Оксана Володимирівна,** спеціаліст II категорії

Актуальність проблеми. Україна має значний туристичний потенціал, проте його розвиток обмежується фінансовими та інфраструктурними обмеженнями. Іноземні інвестиції можуть стати ключовим фактором у подоланні цих перешкод та розвитку туристичної галузі країни.

Метою та завданням дослідження є розгляд особливостей розвитку туризму, туристичної інфраструктури, підприємств сфери туризму, тобто економічного потенціалу та залучення іноземних інвестицій до їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Україна, володіючи досить унікальними і різноманітними природними ресурсами, а також самобутньою культурою, має великий, але ще досить слабо реалізований потенціал для розвитку туризму як на регіональному, так і міжнародному ринках. Розвиток індустрії туризму не можливо уявити без розвиненої туристичної інфраструктури. Інфраструктура в цілому, як відомо, являє собою комплекс галузей економічного та соціального життя, які є допоміжними і підлеглими за своєю природою, і служать виробництву (виробнича інфраструктура) та забезпечують умови життя суспільства (соціальна інфраструктура). Інфраструктура взаємопов'язана і взаємодіє на основі інтересів суб'єктів ринкових відносин і в той же час є передумовою для відтворювального процесу. Взаємодія ринків здійснюється механізмом саморегулювання відносин і регуляторного втручання з боку держави. У соціальній та економічній літературі існують велика кількість різних підходів до визначення інфраструктури туризму. Так, Кабушкін Н.І. під інфраструктурою туризму розуміє «... транспортні засоби; споруди для розміщення туристів: туристські споруди, курортні споруди, розважальні установи, центри для проведення конгресів і семінарів; споруди для надання посередницьких послуг (служби обслуговування та інформації)».

Туристична індустрія може розвиватися двома шляхами:

1. За «принципом равлика». Він передбачає здійснення крапкових проектів, проведення одноденних екскурсій, найдешевших турів, а потім розширення кола послуг, географії прийому та країн прибуття. Отримані прибутки потрібно вкладати у реконструкцію наявної і створення нової

матеріально-технічної бази туризму. Але відбудова при цьому може розтягнутися на декілька десятиліть. 2. За «принципом вибуху». Він передбачає залучення потужних інвестицій, які би спрямовувалися не лише на створення матеріально-технічної бази, а й на ефективну рекламну кампанію.

Іноземні інвестиції, які надходять в Україну, спрямовуються переважно в промисловість та агропромисловий комплекс. Проте готельний і рекреаційно-туристичний бізнес також потребують інвестиційних ресурсів, і зокрема прямих іноземних інвестицій, що дасть можливість підвищити прибутковість цієї галузі та збільшити надходження до бюджету.

Висновки. Україна – одна з держав Європи, яка має потенційні можливості для розвитку туристичної сфери. Вигідне географічне розташування, унікальні історико-культурні та природно-кліматичні ресурси мають велике значення для формування туристичної привабливості країни.

У підсумку слід підкреслити, що питання залучення інвестицій в сферу туризму є особливо актуальними, оскільки це сприятиме збільшенню потоку туристів, розвитку не лише цієї сфери, але і може надати позитивний імпульс для багатьох інших галузей.

Список використаних джерел

1. Теорія інвестицій- І. Я. Антоненко, А. Г. Охріменко
mailto:http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2010/5.pdf
2. Інвестиційні можливості туристичної сфери - Володимир Худо
https://tourlib.net/statti_ukr/hudo3.htm
3. Поточний стан і перспективи залучення іноземних інвесторів- О. І. Піляк, О. А. Джусов,
<mailto:http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8069>
4. Інвестиції в туристичній сфері: сучасний стан, проблеми та перспективи- Мордань Є.Ю, Білець А.С, Сердюк К.В.

НЕТРАДИЦІЙНІ ВИДИ ТУРИЗМУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Катрич Сніжана,

студентка II курсу спеціальності «Туризм і рекреація»

Науковий керівник – **Бартків Оксана Володимирівна**, спеціаліст II категорії

Актуальність проблеми. Туристична індустрія постійно розвивається й удосконалюється, пропонуючи все нові види послуг туристам, особливо молодим людям, яким вже недостатньо традиційних видів туризму, оскільки більшість молоді прагне не до комфортного, спокійного відпочинку, а навпаки, до активних й цікавих видів відпочинку. Турист сьогодні уже змагається з природою: переборює гірські річки, гостює в небезпечних печерах, підкорює води океанів та морів, дізнається про небо за допомогою різноманітних пристроїв, а також може злітати на декілька днів у космос.

Мета – охарактеризувати нетрадиційний туризм та його розвиток в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нетрадиційний туризм є розважальним відпочинком (подорож для подорожі). Даний вид туризму не передбачає оздоровчих, спортивних, ділових, наукових, етнічних, ностальгічних та інших цілей, крім отримання задоволення та пізнавальних цілей (екскурсійний туризм). Виховна цінність нетрадиційного туризму зумовлена тим, що такий вид діяльності надає велику допомогу у вивченні історії і формування світогляду, веде до поваги і активного захисту природних багатств. Оскільки туристична діяльність проводиться здебільшого в колективі, коли одна людина залежить від поведінки іншої людини і в обов'язковому порядку вимагається фактичність, уважне відношення між учасниками групи, коли особисті інтереси не ставлять вище інтересів колективу, і все це формує такі риси характеру як воля, витримка, самостійність, рішучість і готовність прийти на допомогу. Успіх виховання залежить від того, наскільки глибоко було переживання і настільки велика ступінь складності в даному туристичному поході. Головне в подібних видах туризму — наявність природних умов для обраного виду відпочинку і досвідчених організаторів. Усі маршрути екстремального туризму мають різні категорії складності. Більшість не вимагають багаторічного досвіду і ретельних підготовок, і, як правило, вони під силу будь-якій здоровій активній людині. .

Перспективи розвитку нетрадиційного туризму в Україні значні, оскільки країна має багатий культурний та природний потенціал. Місцеві унікальність, традиції, архітектура, кулінарність та природні ландшафти створюють привабливе середовище для розвитку різноманітних форм туризму. Однак існують деякі проблеми, такі як недостатня інфраструктура, відсутність маркетингових стратегій та недостатня підтримка з боку влади. Для успішного розвитку цього сектору потрібно залучати інвестиції, розвивати інфраструктуру, підтримувати місцеві ініціативи та створювати сприятливі умови для підприємництва в сфері туризму.

Висновки. Нетрадиційні види туризму в Україні мають значний потенціал для розвитку, сприяючи як економіці, так і збагаченню культурного досвіду відвідувачів. Залучення інвестицій у розвиток інфраструктури, підвищення якості послуг і просування України на світовому туристичному ринку можуть стати ключовими напрямками для успішного розвитку цього сектору. Враховуючи різноманіття природних ландшафтів, культурних та історичних пам'яток, Україна має всі передумови стати привабливим напрямком для нетрадиційного туризму і привернути увагу туристів з усього світу.

Список використаних джерел:

1. Піскунова Ю.О. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції "Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України" (м. Одеса, 10 квітня 2019 р.) Одеса: ОНЕУ, 2019. 881 с. С.326-328.

МАЙБУТНЄ ПОДОРОЖЕЙ: ЯК ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ ЗМІНЮЄ ТУРИЗМ

Гуцуляк Дмитро,
студент II курсу спеціальності «Туризм і рекреація»
Науковий керівник - **Бартків Оксана**
Володимирівна, спеціаліст II категорії

Актуальність проблеми: на сучасному етапі розвитку туризму новітні технології, такі як віртуальна реальність є пріоритетними та затребуваними в туристичному бізнесі.

Мета – висвітлення та розгляд віртуальної реальності в туризмі.

Виклад основного матеріалу: Віртуальна реальність (англ. virtual reality, VR) — ілюзія дійсності, створювана за допомогою комп'ютерних систем, які забезпечують зорові, звукові та інші відчуття. Приклади використання: Навчання — моделювання складної чи небезпечної діяльності, наприклад, керування транспортом, хірургічних операцій. Мистецтво — віртуальна реальність має великий потенціал в сфері мистецтва завдяки можливості зображати твори без їх фізичної присутності. Наука — візуалізація внутрішньої будови об'єктів, молекулярних і атомних структур. Зокрема в медицині віртуальна реальність забезпечує дистанційне і точне керування інструментами.

Переваги VR -туризму:

1. Доступність до екзотичних та небезпечних місць
2. Можливість «подорожувати» в часі
3. Безпечне та екологічне дослідження місць
4. Економія коштів і часу

Приклади VR- турів:

1. Відвідування історичних пам'яток
2. Подорожі на інші планети
3. Екскурсії по музеях та галереям
4. Дайвінг у коралових рифах

Як VR змінює туристичну індустрію: Віртуальні тури – Багато туристичних визначних пам'яток, таких як музеї, створили віртуальні екскурсії для тих, хто не може до них поїхати. Все, що потрібно зробити, це відвідати веб-сайт, знайти варіант віртуального туру, взяти гарнітуру віртуальної реальності та приступити до дослідження пам'ятки. Маркетинг – ще один важливий варіант використання VR у туризмі. Готелі, авіакомпанії та туристичні агенції почали використовувати віртуальні тури задовго до пандемії. Наприклад, готелі надають мандрівникам можливість «попередньо переглянути» кімнати та оцінити зручність.

VR-туризм: Технології та обладнання: окуляри віртуальної реальності (дозволяють відчувати на собі присутність у тій чи іншій дестинації);

сферичні панорами (спеціальні фотографії, відображені на комп'ютері або смартфоні для кращого сприйняття, на яких знаходиться якесь місце на планеті, та фотографії зроблені настільки об'ємно, що з'являється відчуття присутності; фото мають ефект 3D);

віртуальні карти (використовуючи ці карти, наприклад, карту Google, ви можете активувати функцію перегляду вулиць, і ви потрапляєте прямо на цю вулицю, переглядаючи будівлі, об'єкти, місця такими, якими вони є насправді).

VR-туризм: Етичні та правові питання: Авторські права та VR-контент:

Використання чужого контенту: VR-туризм може використовувати чужі фото, відео, 3D-моделі та інші матеріали

Захист персональних даних:

Збір та зберігання даних: VR-туризм може збирати персональні дані користувачів, такі як імена, адреси електронної пошти, фотографії та дані про місцезнаходження. Важливо збирати та зберігати дані законно та етично.

Згода користувачів: Користувачі повинні давати згоду на збір та використання їхніх персональних даних.

Майбутнє віртуальної реальності в туристичній галузі:

Просування туристичних напрямків.

1. Реклама готелю
2. Відвідання важкодоступних або віддалених місць
3. Розваги для пасажирів літаків та гостей готелю

Віртуальний туризм в Україні:

На сьогодні віртуальний туризм в умовах війни, що панує на теренах України в результаті загарбницького нападу Російської Федерації - це єдиний телепорт, що дозволяє не виходячи з дому, бомбосховища або укриття потрапити до музею, відвідати видатні історичні місця або подивитися виставу.

Віртуальні екскурсії в Україні:

1. Онлайн-екскурсія по Музею техніки «Фаетон»
2. Екскурсії по скансену України
3. 3D-тур по Софійському собору:
4. Віртуальна екскурсія по Красназнавчому музею Острога
5. VR 3D-тур по Дубенському замку

Висновки. Отже, VR може дати людям можливість віртуально відвідати будь-яке місце в світі, роблячи туризм більш доступним для людей з обмеженими можливостями, фінансовими ресурсами або часом. VR може зробити туризм більш доступним для людей з обмеженими можливостями, фінансовими ресурсами або часом. В цілому, VR має значний потенціал для трансформації туристичної індустрії. Очікується, що використання VR в

туризмі буде зростати в найближчі роки, і це може мати ряд переваг як для туристів, так і для туристичної індустрії.

Список використаних джерел

- 1.Віртуальна реальність та віртуальний туризм: можливості та виклики" (2020) за ред. С.В. Писаренко: <https://brainberry.ua/uk/newsroom/blog/virtual-reality-vr-in-the-travel-sector>
- 2.Віртуальна реальність та віртуальний туризм: можливості та виклики" (2020) за ред. С.В. Писаренко: <https://brainberry.ua/uk/newsroom/blog/virtual-reality-vr-in-the-travel-sector>
- 3.Virtual Reality Headset Market Size, Share & Trends Analysis Report By End-device (Low-end, Mid-range, High-end), By Product Type (Standalone, Smartphone-enabled), By Application, By Region, And Segments Forecasts, 2023 - 2030.

**СЕКЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ США У
РОБОТІ З ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ»
«ВИВЧЕННЯ ПРОГРАМ ТА МЕТОДИК, СПРЯМОВАНИХ НА
ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ (ІЗ ДОСВІДУ США)»**

КЕРІВНИК – кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, координаторка програми «Character International, Inc», завідувачка Творчої лабораторії з вивчення і формування характеру дитини **Т. І. СТАМБУЛЬСЬКА**.

СЕКРЕТАР – викладач першої категорії, учасник навчання за програмою «Character International» **Н. А. ПРОЦИШИН**.

ВПЛИВ ГАДЖЕТІВ НА ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ

Кіра Кулієва, студентка III курсу,
спеціальність «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Т. І. СТАМБУЛЬСЬКА**, кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, координаторка програми «Character International, Inc», завідувачка Творчої лабораторії з вивчення і формування характеру дитини

Актуальність проблеми. Смартфон, планшет, комп'ютер – все це є невід'ємною частиною сучасної зростаючої особистості. Як зауважують дослідники, кожна третя дитина вчиться користуватися гаджетом перш, ніж починає говорити, а більшість батьків використовують їх як відволікаючий пристрій для малюка. Звичайно, це дуже зручно, але потрібно не забувати про те, який вплив можуть давати цифрові технології на формування характеру дитини.

Мета. Визначити позитивний і негативний вплив гаджетів на формування характеру дитини.

Виклад основного матеріалу. Формування характеру розпочинається з раннього дитинства. Вже в цьому віці залежно від обставин життя в сім'ї, від стосунків між батьками, від виховання, починає складатися ставлення дитини до людей, певні способи її поведінки. Вплив сімейних взаємин відбивається на дитині безпосередньо, шляхом наслідування. Тобто, дитина так само ставиться до оточуючих, як до них ставляться й старші. Із розвитком сучасних технологій людство створило гаджети, які безпосередньо впливають на формування характеру дитини так, як і сімейні взаємини впливають на поведінку дошкільника у соціальному середовищі. Через гаджети у дитини гірше розвиваються фантазія та увага, а концентрація уваги йде на спад. До того ж

виникають проблеми з живим спілкуванням. Діти стають замкнутими, їм важче висловлювати думку, ділитися власними почуттями, переживаннями.

У ранньому віці, коли психіка дітей є нестабільною і знаходиться на стадії становлення, будь-який непризначений для конкретної вікової категорії контент завдає неабиякої шкоди на формування характеру малюка. Демонстрація насилля, чи недбайливого поводження із живими чи не живими об'єктами, у вигляді відео чи ігор, розвиває у дитини таку рису як жорстокість, яка проявляється у вигляді байдужості або прагнення завдати біль іншим. Так, до прикладу, переглянувши сцену із використанням насилля, дитина отримує готову схему поведінки яку реалізовуватиме в оточуючій реальності, так як діятиме без обдумування та зважування на наслідки [2].

Формуючись з віком людини, характер її зазнає змін в міру того, як змінюються й ускладнюються її відношення до об'єктивної дійсності, збагачується її життєва досвідченість. Спостереження за поведінкою дитини-дошкільника дозволяють визначити її характер двома словами: безпосередність та імпульсивність. Дошкільник говорить все, що думає, а значить є максимально відвертим і чесним з дорослим. Але, трапляється так, що з появою гаджета у дитини втрачається така риса характеру, як чесність.

Це може бути спричинено тим, що, знову ж таки, дитина побачила в цифровому просторі схему такої поведінки, перейняла її на себе зробивши висновок, що це є нормальним, і відтворила в реальності. Або ж, як варіант, може бути викликано з розвитком фантазії. Так, до прикладу, на питання «хто розбив тарілку?», дитина відповість, що це зробив вигаданий персонаж з гри.

Водночас із цим, найпоширенішою проблемою є дитяча залежність від гаджетів, яка негативно впливає на формування характеру, на розвиток дитини, її нервової системи. Вона проявляє агресію до оточуючих, стає дратівливою, з нею важко домовитись або знайти спільну мову. Модель такої поведінки спровокує у батьків забрати гаджет, але потрібно пам'ятати, що ми живемо у сучасному світі де телефон та інтернет є невід'ємною частиною нашого життя [1].

Натомість, психологи рекомендують встановити батьківський контроль, який допоможе дорослому впевнитись у контенті який дитина переглядає і скільки часу проводить за девайсом. Такі прості дії не дадуть привід для занепокоєння. Варто зауважити, що починаючи з того моменту коли батьки дають гаджет дитині, вони вже формують такі риси характеру як відповідальність та самостійність не тільки в тому, що малюк дивиться, а й в бережливому ставленні до пристрою.

Однак, крім негативного впливу, є й позитивний. Найперше – це розвиток когнітивних навичок, тобто здатність дитини обробляти інформацію, міркувати, запам'ятовувати та пов'язувати одні об'єкти з іншими. Удосконалення таких навичок допоможуть в подальшому дитині стати

успішною.

Також, використання гаджетів дасть неабияку користь, якщо батьки встановлять правильні програми для свого «чада», адже будь-яка позитивна інформація принесе малюкові нові знання. Для цього існує різноманітна кількість розвиваючих ігор для дошкільнят з вивченням букв, цифр, тварин, форм, кольорів, які позитивно впливають на їхній інтелектуальний розвиток та додають впевненості у собі.

Висновки. Отож, щоб гаджети приносили тільки користь та позитивно впливали на формування характеру, потрібно обов'язково дотримуватися балансу в їх використанні і тоді цифрові пристрої будуть доповнювати життя дитини, а не заміняти його.

Список використаних джерел

1. Дитяча залежність від гаджетів: як впоратись? [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/owlcr>
2. Черняк А. Як гаджети впливають на дітей. Про позитивний і негативний бік та як зберегти здоров'я дитини. [Електронний ресурс]. URL: <http://surl.li/dxxcc>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ

Антоніна Белей,

студентка ІV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Баранецька З.М.,**
викладач

*Посієш вчинок – пожнеш звичку,
посієш звичку – пожнеш характер,
посієш характер – пожнеш долю!*

Народне прислів'я

Актуальність проблеми. Актуальність проблеми формування характеру у дитячому віці очевидна через визначальний вплив цього періоду на розвиток особистості в цілому. Умови виховання в сім'ї, соціальна взаємодія (особливості спілкування дорослого і дитини, спілкування і спільна діяльність дошкільника з ровесниками тощо) та вплив сучасного середовища, впливають на формування основних рис характеру дитини. На дитину впливає та виховує все, що її оточує.

Мета. Проаналізувати особливості формування характеру в дошкільному віці.

Виклад основного матеріалу. Кожна дитина є індивідуальною та неповторною. Її індивідуальна своєрідність виявляється як у темпераменті, так і в характері, що включає в себе інтереси, погляди, думки дитини, їх зміст (те, чим керується вона, як ставиться до себе) [1].

Характер (грец. character – ознака, прикмета) – цілісне утворення особистості, що визначає усталені особливості її діяльності, поведінки та спілкування і проявляється в типових ситуаціях, стійкому ставленні до різних аспектів діяльності, інших людей, себе [3].

Формування характеру – це тривале становлення постійних психологічних утворень особистості під впливом об'єктивних і спеціально створених для цього умов, коли її дії та вчинки в результаті їх багаторазових повторень стають звичними й визначають типову модель її поведінки [2].

Основну роль у формуванні та розвитку характеру дитини відіграє її спілкування з оточуючим середовищем. У властивих для дитини вчинках і формах поведінки вона насамперед наслідує близьких дорослих людей і через емоційне підкріплення засвоює форми їхньої поведінки.

Найсприятливішим періодом життя для становлення характеру

вважається вік від двох-трьох до дев'яти-десяти років, коли діти багато і часто спілкуються, як з дорослими, так із ровесниками, відкриті для сторонніх впливів, та з готовністю їх приймають, наслідуючи всіх в усьому [4]. У цей віковий період дорослі мають незаперечний авторитет у дитини, можуть впливати на неї за допомогою слова, вчинків і дій, що створює сприятливі умови для засвоєння та закріплення необхідних форм поведінки [1].

Варто зазначити, що одним із визначальних факторів для формування характеру у дошкільному віці є стиль спілкування дорослих один з одним та з самим малюком. Насамперед це стосується батьків.

Спочатку в характері формуються такі риси, як доброта, товариськість, чуйність, а також протилежні їм якості – егоїзм, байдужість до людей.

У дошкільному віці закладаються основи рис характеру, які стосуються праці – працелюбство, акуратність, відповідальність, наполегливість. Оскільки в цей період провідною діяльністю є сюжетно-рольова гра, то саме в ній формуються відповідні звички. Крім цього, має значення і виконання дитиною доступних видів праці, що повинно стимулюватися та заохочуватися дорослими. Як правило, у характері закріплюються ті риси, які постійно одержують позитивну оцінку.

Формування характеру залежить від активності дитини в життєдіяльності. Такий процес починається в ранньому віці, коли вона мимоволі наслідує від дорослих певні способи поведінки, дій, ставлення до людей, усвідомлює свої можливості, оволодіває рухами, вчиться керувати собою. Її організатором, керівником, партнером має бути близька людина, від якої залежить формування основних якостей поведінки, характеру дитини.

Важливо, своєчасно зосереджувати увагу на розвиток конкретних якостей характеру з урахуванням новоутворень дитячої психіки. При цьому слід пам'ятати, що поведінка дошкільника опосередкована образом близьких дорослих, який орієнтує його дії і вчинки. Залежно від конкретних умов виховання і взаємин, провідну роль у цьому процесі можуть відігравати різні мотиви (безпосередній інтерес до діяльності, її змісту, значущості, честолюбність, амбіції тощо). Цим обумовлені різноманітні індивідуальні особистісні якості дитини [1].

Висновки. Формування характеру в дитячому віці є ключовим аспектом, що визначає особистісний розвиток. Засвоєння позитивних якостей та цінностей в ранньому віці сприяє формуванню стійких рис характеру. Важливо акцентувати увагу на відповідальному вихованні, стимулюванні творчих проявів та позитивних взаємин, оскільки саме ці фактори визначають особистість дитини.

Список використаних джерел

1. Павелків Р. Дитяча психологія: підручник / Роман Павелків, Олена Цигипало. – 2-ге вид., випр. – К.: Академвидав, 2015. – 400 с.

2. Природа характеру – [Електронний ресурс] – URL: <http://surl.li/rstda> (Дата звернення 09.03.2023)

3. Савчин М. Загальна психологія: підручник / Мирослав Савчин. – 4-те вид., допов. – Київ: ВЦ «Академія», 2024. – 352 с.

4. Формування характеру в дитинстві – [Електронний ресурс] – URL: <http://surl.li/rstcq> (Дата звернення 09.03.2024)

ФЕНОМЕН КОНФ ЛІКТУ В ДИТЯЧОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Соломія Бойко,
студентка ІV курсу спеціальності «Дошкільна освіта».

Науковий керівник – **Баранецька З.М.,**
викладач

*Ніщо так не покаже
характеру, як гарна поведінка в конфлікті, якого не
можна уникнути*

Генрі Тейлора

Актуальність проблеми. Проблема конфлікту в дитячому середовищі очевидна через великий вплив на психологічний стан та емоційний розвиток дітей, їхню соціальну адаптацію та навчання. Конфлікти можуть виникати з різних причин, таких як різні потреби, інтереси та характери дітей, недоліки у вихованні, а також вплив зовнішніх факторів, таких як медіа та культурні стереотипи. Вирішення цієї проблеми має важливе значення для створення безпечного та сприятливого середовища, для здорового розвитку дітей, а також формування в них навичок соціальної адаптації та спілкування.

Мета. Проаналізувати феномен дитячого конфлікту у дошкільному віці та виокремити шляхи його врегулювання.

Виклад основного матеріалу. Різноманітні контакти дошкільників з однолітками нерідко переростають у суперечки, а то й конфлікти між дітьми [3].

Дитячі конфлікти – це в якомусь розумінні генеральна репетиція дорослого життя в більш м'яких умовах. У них діти вчаться розуміти себе, свої сильні сторони, домовлятися та узгоджувати свої інтереси. Тож конфлікти між дітьми є невід'ємною частиною їхнього життя. Питання лише в їх інтенсивності, частоті та способах вирішення [1].

Конфлікт – зіткнення осіб, їхніх ідей, інтересів, потреб, оцінок, прагнень, рівня домагань [3].

У ранньому дитинстві конфлікти з однолітками найчастіше виникають через поводження з іншою дитиною, невміння гратися навіть за наявності достатньої кількості іграшок. У цьому віці іграшка для дитини значно привабливіша, ніж одноліток. Часто вона замінює партнера-однолітка, гальмує розвиток позитивних стосунків.

Дошкільнику особливо важливо продемонструвати себе, хоча б у чомусь перевершивши товариша. Йому необхідні впевненість, що його помічають, відчуття, що він найкращий. У середовищі ровесників малюк доводить своє право на унікальність, порівнює себе з ними, роблячи висновки тільки на свою користь. Він розглядає однолітка лише як об'єкт для порівняння із собою, погляд на однолітка як на особистість йому ще не притаманний, інтереси ровесника йому ще байдужі, а тому ігноруються. Малюк помічає іншого, коли той починає заважати. Тоді відразу одноліток отримує сувору оцінку, непривабливу характеристику. Дошкільник чекає від ровесника схвалення і похвали, ще не розуміючи, що й від нього очікують аналогічних дій, на які він ще нездатний. Погано усвідомлюючи причини поведінки своїх ровесників, ще зовсім не розуміє, що одноліток – теж особистість зі своїми інтересами і потребами.

У п'яти-шести-річному віці кількість та інтенсивність конфліктів знижується. Дитині стає важливіше гратися разом, ніж утвердитися в очах однолітка, тому вона частіше діє з позиції «ми», починає розуміти, що у товариша можуть бути інші інтереси, заняття, ігри [3].

Невирішені конфліктні ситуації негативно впливають на розвиток, виховання та активність дитини, порушують взаємодію у колективі, взаємовідносинах, формують викривлене почуття справедливості у дітей на етапі формування їх, як особистості.

Спостережливий педагог, може відслідкувати певні протиріччя у дитячому середовищі та попередити виникнення конфліктної ситуації. Превентивними та ефективними способами стануть бесіди з дітьми, спільні прогулянки, розмови з батьками (так званий партнерський трикутник ДИТИНА – БАТЬКИ – ПЕДАГОГ). Все це є дуже ефективною профілактикою конфлікту. Найголовніше, педагог має сам подавати приклад – ставитися до кожної дитини із повагою. Його приклад почнуть наслідувати вихованці. Вихователь, який бачить конфлікт, має більше дізнатись про його учасників, спробувати зрозуміти що ними керує і вже тоді будувати стратегію його вирішення.

Висновки. Для ефективного вирішення конфліктів та побудови здорових міжособистісних відносин у дитячому середовищі необхідне встановлення толерантної та сприятливої атмосфери, де діти вчаться взаємоповазі, співпраці та взаєморозумінню. Важливою складовою цього процесу є активна роль дорослих у вихованні та підтримці дітей у навчанні конструктивному вирішенню конфліктів.

Список використаних джерел

1. Конфлікти між дітьми у дитячому садочку. Чи втручатися батькам? [Електронний ресурс] URL : <http://surl.li/rssyt> (Дата звернення 09.03.2024)

2. Особливості проявів конфліктів у дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності [Електронний ресурс] – URL: <http://surl.li/rurum> (дата звернення 20.03.2023)
3. Павелків Р. Дитяча психологія: підручник / Роман Павелків, Олена Цигипало. 2-ге вид., випр. К.: Академвидав, 2015. 400 с.

ЯК ВИХОВУВАТИ ЧЕСНІСТЬ У ДИТИНИ

Соломія Литвин,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Т. І. СТАМБУЛЬСЬКА**, кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, координаторка програми «Character International, Inc», завідувачка Творчої лабораторії з вивчення і формування характеру дитини

Актуальність проблеми. Чесність – це одна з головних чеснот. Вона надає цілісності життю, тому що наше внутрішнє і зовнішнє «я», як у дзеркалі, відображають одне одного. Це цілковита ясність, прозорість, як у бездоганного діаманта, який не сховати. Вона дозволяє встановити гарні стосунки, тому що викликає любов, повагу і глибоку довіру інших.

Мета. Розкрити особливості виховання чесності у дітей як цінності, що впливає на формування характеру.

Виклад основного матеріалу. Лінда Ландрет казала: «Характер людини розвивається поступово протягом багатьох років навчання та практичного використання знань у щоденному житті. Такі цінності характеру як чесність, надійність, повага, відповідальність, турбота, сміливість і справедливість починають формуватися ще в ранньому дитинстві, у процесі виховання батьками своєї дитини. Коли дитина починає ходити до школи, до процесу її виховання долучаються і вчителі» [1; с. 8].

Виховання дитини дуже часто залежить від батьків. Педагоги тільки допомагають з цим, а саме батьки своїм вихованням створюють ту добру, чесну людину або навпаки черству та злу. Звичайно, що вчителі не можуть повністю змінити характер особистості, проте вони можуть навчити ту крихітну людину працювати у суспільстві за допомогою різних ігор, розмов, праці у команді. Таку методіку ми використовуємо на християнському таборі (Веселі Канікули з Богом) з дітками, щоб допомогти їм легше знаходити однодумців. На початку нашого табору ми ділимо всіх діток по командах та стараємося зробити так, щоб друзі не потрапляли до одної команди. Для чого ми це робимо запитаєте ви? Для того, щоб дітки знаходили собі нових друзів, вчилися співпрацювати в парах чи групах.

Поняття «добре» та «погано». «Виховувати чесність у дітей треба починати ще з раннього дошкільного віку. Кожного дня, спостерігаючи за дорослими, дворічна дитина перевіряє, що добре, а що погано. Дитина хоче

догодити своїм батькам. Зверніть увагу, як вона дивиться на вазу з квітами, до якої може легко дотягнутися. Спочатку вона простягає руку і хоче вхопити пелюстки квітів, але зупиняється і дивиться на батьків, наче запитуючи: «Можна?» Батько чи мати усміхнеться, кивне головою чи скаже «так» або ж нахмурить брови чи суворим голосом скаже «ні». Якщо кожного разу в подібних ситуаціях батьки реагуватимуть однаково, дитина зрозуміє, що «так» – це приємно, а «ні» – неприємно. Так вона починає вчитися чесності» [1, с. 24].

Важливо пояснювати дітям де добре і де погано. Якщо пояснювати дітям це, то вони швидко зрозуміють, що за добрим вчинком заховались і добрі емоції. Так само і з брехнею, на превеликий жаль, брехня – це велика проблема нашого суспільства. Багато людей щось недоговорюють і приховують. Якщо так само будуть поводитися і батьки, діти будуть думати, що це нормально і всі так роблять. В першу чергу батькам потрібно бути чесними до своїх дітей та нічого від них не приховувати.

Як передається дитиною поведінка батьків. Діти, як губка, щодня вбирають явні й ледь вловимі прояви батьків, їхні стосунки, манери, світогляд, які значною мірою формують їх дитячу індивідуальність. У батьків є набір особистісних якостей, які ми або успадкували від своїх батьків, або набули у взаємодії зі значущими для нас людьми, світом і внаслідок унікального життєвого досвіду [2].

Хваліть за чесність дитину за правду або чесний вчинок. Пам'ятайте: покарання лише навчить дитину, що брехня – це єдиний спосіб уникнути негативних наслідків. Тому краще спокійно порозмовляйте з нею про її поведінку й разом обговоріть можливі рішення. І не забудьте підкреслити, як ви пишаєтесь дитиною у зв'язку з тим, що вона була чесною з вами і все розповіла без приховування [3].

Важливо вбачати у дітях не лише погані вчинки, а й хороші, якщо ми будемо зацікавлені лише у поганих вчинках – діти будуть розуміти, що ми бачимо лише погане і будуть старатися привернути увагу таким чином.

Висновки. Отже, виховувати у дітках чесність дуже важливо, оскільки це наше продовження, продовження нашого світу. Чесність є не тільки моральним принципом, а й показником внутрішньої сили і цілісності. Коли ми є чесними, ми відображаємо своє істинне «я» у своїх діях та словах. Це допомагає нам не лише будувати стабільні та глибокі взаємини, але й розвивати самореалізацію. Своїм прикладом ми показуємо як має поводитися людина у дорослому світі.

Список використаних джерел

1. Виховання характеру дітей. Навчальна програма для вчителів / Ландрет Л.; пер. з англ. Степанова В. ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2018. 112 с.
2. Електронна платформа “Розвиток дитини”. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/psychology/791/> (дата звернення: 28.03.2024).

3. Електронна платформа “Бородянський академічний ліцей”. URL: <https://brschool-2.in.ua/?p=5833> (дата звернення: 28.03.2024).

МОВА ЯК ВИРАЗНИК ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ

Андріана Міщук,

Студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Гавадзин О.Я.,**

спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук

*Заговори, щоб
я тебе побачив.*

Сократ

Актуальність дослідження. Навіть у сучасному світі, де технології займають все більше місця в нашому повсякденному житті, мова залишається не лише засобом спілкування, але й інструментом формування та вираження особистості через емоції, поведінку. Вміння виразно висловлювати свої думки та почуття, а також ефективно спілкуватися з іншими стає ключовими факторами успіху у навчанні та роботі, а тому розуміння мови як виразника характеру дитини залишається актуальним та важливим завданням для батьків, педагогів та суспільства в цілому.

Мета. Розкрити та проаналізувати як саме мова виражає характер дитини.

Виклад основного матеріалу. Формування особистості починається з раннього дитинства, що робить дитинство ключовим періодом для усвідомлення цінностей кожною із нас. Це період, коли закладається основа для засвоєння соціального та загальнолюдського досвіду, а також впливу духовних орієнтирів на життєдіяльність дитини. Дослідження підтверджують, що навіть у перші місяці життя в поведінці немовляти можна помітити ознаки його майбутньої особистості. Це не означає, звичайно, що наш характер залишається незмінним з цього моменту, але його основні риси починають проявлятися практично відразу з перших днів народження [1].

Мовлення дитини, особливо на ранніх етапах її розвитку, є своєрідним вікном у світ її думок та переживань. Сам термін “характер”, походячи від грецького слова “риси” чи “ознака” та означає сукупність стійких та індивідуальних якостей особистості, які виявляються у її поведінці, діяльності та ставленні до оточуючих, колективу, самої себе, речей, роботи та інших аспектів [2, с.53]. Основну роль у формуванні та розвитку характеру дитини відіграє її спілкування з усіма навколо. Період від 2-3 до 9-10 років вважається найбільш сприятливим для формування характеру. У цей час діти активно спілкуються як з дорослими, так і з ровесниками, і відкриті до зовнішніх впливів. Стиль спілкування дорослих між собою на очах дитини, а також форма спілкування з нею безпосередньо впливають на становлення характеру [4].

Особливо важливим є спілкування із мамою, потім - рідними, нарешті – із однолітками.

Недостатня увага до дитячої мови, неправильна мова оточуючих справляє негативний вплив на розвиток характеру дитини. Порушення мовлення можуть сприяти розвитку негативних якостей характеру, таких як сором'язливість, невпевненість, замкнутість, негативізм та почуття неповноцінності [3].

І навпаки, сприятливе мовне середовище формує впевнену особистість. Особливо якщо йдеться про рідно мову, яка генетично закладена, відповідає характеру дитини, служить засобом розвитку особистості та формує національну свідомість.

Діти можуть виявляти свій характер через вибір слів, тон голосу, а також через те, як вони спілкуються з оточуючими. Все це, безперечно, залежить від характеру та темпераменту дитини. Важливо пам'ятати, що кожна дитина має свої особливості у використанні мови. Деякі діти можуть бути більш витонченими та обережними у своїх словах, тоді як інші можуть бути більш відкритими та емоційними. Це пов'язано з багатьма чинниками, такими як спадковість, виховання та середовище.

Для енергійних та жвавих дітей характерна мова, яка відображає їхню жвавість, ентузіазм та активність, вони, як правило, можуть говорити швидше, ніж інші, їхнє мовлення може бути більш експресивним, і вони можуть переходити від однієї теми до іншої досить швидко, свої думки та почуття вони виражають з більшим ентузіазмом та емоційністю (використовують багато живих кольорів, метафор), вони схильні до активного руху руками та обличчям під час спілкування, можуть імпровізувати в мовленні.

Для так званих товариських дітей характерна мова, яка сприяє легкій та приємній взаємодії з іншими. Вони часто вживають ввічливу мову, включаючи “будь ласка”, “дякую” та “прошу вибачення”, щоб підкреслити свою повагу до інших людей та їхніх почуттів, проявляють зацікавленість у висловлюваннях інших, задають питання та виявляють співчуття.

Інтроверти можуть вживати обережну мову, уникаючи зайвих деталей чи зайвих висловлювань. Вони можуть обирати слова обдуманно, щоб точно передати свої думки та почуття, їхня мова може бути більш замкненою та зосередженою на власних думках та почуттях, вони можуть вибирати, коли вони хочуть говорити, та уникають зайвого спілкування. Важливо підтримувати цю індивідуальність та надавати їм можливість спілкуватися у спосіб, який відповідає їхньому характеру та стилю.

Висновки. Кожна дитина - унікальна особистість зі своїми власними особливостями, і саме мова відображає цю унікальність. Через мову ми можемо відчути настрій, думки, схильності та навіть сильні та слабкі сторони дитини. Мова як виразник характеру дитини є процесом постійного розвитку. Часом діти вивчають нові слова, вдосконалюють свої комунікативні навички та

розширюють свій словниковий запас, однак, навіть у дорослому віці, мова залишається важливим засобом вираження нашої індивідуальності та характеру.

Список використаних джерел

1. Джаррет К. Чи впливає характер малюка на його особистість в дорослому віці? URL.https://www.bbc.com/ukrainian/vert_fut/2016/09/160909_vert_fut_personality_child_vp
2. Гурей О.І. Формування доброти й чуйності в характері дошкільника за допомогою українського фольклору. *Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції «Психологічні аспекти формування характеру дитини»*. ІваноФранківськ: НАІР, 2019. 188с.
3. Роль мовленнєвого розвитку у формуванні дошкільної зрілості дитини. URL.[https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fippo.if.ua%2Fuprav1%2Fmedia%2Ffiles%2F%25D0%2593%25D0%25BE%25D1%2580%25D0%25BE%25D0%25B4%25D0%25B5%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0\(1\).doc&wdOrigin=BROWSELINK](https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fippo.if.ua%2Fuprav1%2Fmedia%2Ffiles%2F%25D0%2593%25D0%25BE%25D1%2580%25D0%25BE%25D0%25B4%25D0%25B5%25D0%25BD%25D0%25BA%25D0%25B0(1).doc&wdOrigin=BROWSELINK)
4. Формування характеру в дитинстві. URL.<https://vseosvita.ua/library/formuvanna-harakteru-v-ditinstvi-437680.html>

ЛІНГВАЛЬНІ ОЗНАКИ Й ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОНФЛІКТУ

Ангеліна Гугляк,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Гавадзин О.Я.**,

спеціаліст вищої категорії,

кандидат філологічних наук

При вирішенні конфліктів важливо не забувати про те, що є правдою.

Пандіт Ч.

Актуальність дослідження. Комунікація та вирішення конфліктів є невід'ємною складовою людського співіснування. Конфлікти виникають у різних сферах життя: у міжособистісних стосунках, на робочому місці, у політиці тощо. Вивчення мовних стратегій, які сприяють ефективному вирішенню конфліктів, має практичне значення для покращення комунікації та досягнення розуміння.

Мета. Виявити та проаналізувати конкретні мовні стратегії, вирази, конструкції та стилістичні особливості, які сприяють ефективному вирішенню конфліктів.

Виклад основного матеріалу. У найбільш загальному вигляді конфлікт можна визначити як загострення суперечностей. Суперечності, що виникають у результаті відмінності у поглядах, інтересах, прагненнях людей і сприймаються та оцінюються його учасниками як несумісні з їх власними. Це супроводжується спробами примусового нав'язування власної позиції і призводить до психологічної напруженості та протистояння.

Основними складовими конфлікту є: учасники конфлікту; причини його виникнення; сприйняття конфліктуючими один одного в ситуації, що виникла (насправді чи уявно); спрямованість і емоційна виразність дій конфліктуючих.

Можна виокремити такі лінгвальні ознаки конфліктів:

1. **Лексичні ознаки:** Використання різкої, агресивної, образної лексики, вживання категоричних висловів, абсолютів (напр. "ніколи", "завжди"), збільшення, гіперболізація, вживання жаргонної, зневажливої лексики.
2. **Граматичні ознаки:** Використання наказового способу, прямих директив, часте проживання заперечних конструкцій, використання риторичних запитань з агресивним підтекстом.
3. **Синтаксичні ознаки:** Переважання простих, коротких речень з категоричним змістом, повтори для посилення тиску, використання питань як звинувачень.

4. Стилiстичнi прийоми: Використання iронii, сарказму, вживання метафор з негативною конотацiєю, риторичнi засоби для манiпулювання (перебiльшення, застосування тощо).

5. Стратегii спiлкування: Перебування спiврозмовника, iгнорування аргументiв опонента, звинувачення, погрози, фiксацiя на вiдмiнностях, непоступливiсть, домiнування в розмовi, монологiчний стиль.

6. Невербальнi ознаки: Агресивна жестикуляцiя, захисна поза, погрозливий тон голосу, крик, вiдсутнiсть зорового контакту або демонстративний безпосереднiй погляд, сигнали роздратування (зневажливий вираз обличчя, стукiт пальцями тощо).

Наявнiсть зазначених лiнгвальних ознак у спiлкуванні часто вказує на виникнення або загострення конфлiкту. При цьому поєднаннi кiлькох таких ознак можна свiдчити про високий рiвень конфронтацiї та ескалацiї напруги мiж сторонами. Детальне вивчення цих проявiв дозволяє краще зрозумiти причини та динамiку конфлiктiв.

Конкретними засобами вирiшення конфлiкту можуть бути: вирiшення проблеми, що стала причиною його виникнення; компромiс, що базується на взаємних розумних поступках; поступове згладжування протирiч; вiдсторонення конфлiктуючих вiд безпосереднього спiлкування на певний час, повне припинення стосункiв мiж ними.

Якщо йдеться про втручання працiвникiв правоохоронних органiв у сiмейно-побутовий конфлiкт, доцiльна така послiдовнiсть дiй: роз'єднати конфлiктуючих, iзолювати їх один вiд одного; вислухати конфлiктуючих поодинокi, щоб дати їм змогу виговоритися, знизити емоцiйну напруженiсть, а самому зробити попереднi висновки. Слiд пам'ятати, що одержана таким чином iнформацiя надто експресивна та досить упереджена; з'ясувати думку свiдкiв та iнших зацiкавлених осiб, зiбрати додаткову iнформацiю про особливостi особистостi конфлiктуючих, мотивацiю їх поведiнки та причини виникнення конфлiкту; прийняти попереднє рiшення про можливі шляхи вирiшення конфлiкту, пам'ятаючи при цьому, що не буває абсолютно правої та винуватої сторони; вислухати конфлiктуючих уже в присутностi один одного, скоректувати їх висловлювання та оголосити своє рiшення; органiзувати спостереження за конфлiктуючими протягом певного часу. Це необхідно, бо "їх поведiнка у вашiй присутностi вiдрiзняються вiд звичайної побутової, а негативнi емоцiї та почуття iнерцiйнi i можуть зберiгатися протягом тривалого часу. Особливу увагу слiд придiлити при цьому конфлiктуючiй сторонi, яка бiльш неправа, i пiсля стороннього втручання вiдчуває значний дискомфорт.

Не менш важливим є питання про попередження конфлiктiв. Попередити конфлiкт - означає завчасно збагнути можливiсть його виникнення та усунути причину. Для цього потрiбно пам'ятати, що людина, як правило, конфлiктує в суб'єктивно значимiй для себе ситуацiї, з якої не бачить iншого виходу. Щоб

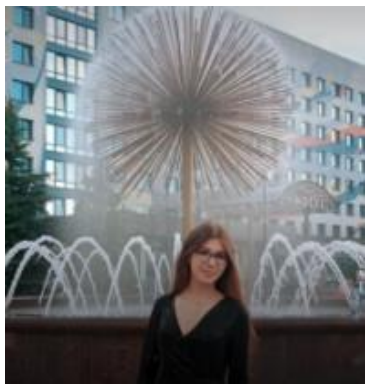
запобігти цьому, спробуйте зрозуміти, чому дана ситуація така важлива для вашого партнера, чому вона викликає такі переживання.

Найбільш типова форма ексцесів, що сигналізують про конфлікт, - взаємна лайка, яка сама себе живить: різке слово викликає грубість у відповідь, докір - стимулює відповідну реакцію, але вже на іншому рівні, більш експресивно. Щоб не втягнутись у конфліктну ситуацію, будьте підкреслено спокійні: тримайтеся упевнено, говоріть стримано і владно, уникайте багатослів'я, дивіться співбесіднику в очі. Витримка не принижує вашого авторитету, а надто емоційна реакція - є демонстрацією слабкості та невпевненості у своїй правоті.

Висновки. Мова змінює ключову роль у виникненні конфліктів, ескалації та регулювання. Використання певних мовних конструкцій, лексики та стратегій спілкування може як сприяти загостренню конфлікту, так і допомогти його вирішенню. Основними мовними засобами деескалації конфлікту та пошуку порозуміння є ввічлива, нейтральна лексика, непрямі мовленнєві акти, умовний спосіб, використання метафор та паралельних конструкцій для створення спільного бачення проблеми. Загалом, поєднання відповідних лінгвальних стратегій та важливого ставлення до мовних аспектів комунікації може стати ефективним інструментом для попередження та конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Бандурка А. М., Друзь В. А. Конфліктологія. Харьков, 1997.
2. Ішмуратов К. І. Конфлікт і згода. К., 1996.

ЗНАЧЕННЯ МОВИ В САМОРОЗВИТКУ ДИТИНИ

Дарина Кірик,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук, учасник навчання за програмою «Character International» **Гавадзин Оксана Ярославівна.**

Актуальність проблеми. Правильна, виразна мова дає дитині можливість максимально широко користуватися нею, як засобом спілкування, що сприяє формуванню особистості дитини в цілому. Уся діяльність людини безпосередньо зв'язана з мовою, яка вже, починаючи з перших років життя, відповідно впливає на діяльність, змінює її поведінку.

Мета – дослідити значення мови в саморозвитку дитину.

Виклад основного матеріалу. Мова грає важливу роль у саморозвитку дитини. Вона допомагає дитині висловлювати свої думки, почуття та потреби, сприяє розвитку соціальних навичок і спілкування з іншими людьми. Вивчення мови також впливає на когнітивний розвиток дитини, покращує здатність аналізувати, мислити та розв'язувати проблеми. Таким чином, розвиток мовлення в дитинстві є важливим етапом у загальному розвитку особистості.

З самого дитинства кожному людину привчають розмовляти, адже мова - це є основа суспільства. Це потрібно для того, щоб вона могла вільно комунікувати зі середовищем яке її оточує та висловлювати свої почуття, погляди та потреби. У більшості перше слово дитини "мама", адже саме до матері дитина може звернутися в будь-який час, при якійсь потребі. Вперше дитина комунікує з мамою на простих вигуках чи поодиноких звуках, але згодом її мислення та вміння висловлюватися зростає. Дитина починає розвиватися та починає використовувати базові прості слова, які допомагають висловити свої думки. І ці слова - це в більшості те, що дитина найчастіше чує від свого початкового середовища.

Якщо дитина буде проводити час в мультфільмах то перші її слова будуть пов'язані з улюбленими мультфільмами. Наприклад якщо у мультфільмі використовується тваринки, то дитина буде використовувати назви тварин.

Якщо ж це буде про машини чи професії, то малюк буде розказувати батькам про те, що він бачив пожежника на червоній машинці.

Чим більше дитина буде розвивати своє мислення і спілкуватися з дорослими на їх рівні, то тим швидше вона зможе пристосуватися та

самореалізуватися у суспільстві.

Мова відіграє важливу роль у її саморозвитку, оскільки вона є основним засобом спілкування та розуміння оточуючого світу. Наукові дослідження підтверджують, що вміння висловлювати свої думки, розуміти інших людей через мову сприяє розвитку мислення, емоційного і соціального інтелекту дитини. Знання мови допомагає відчувати себе впевнено в суспільстві і успішно адаптуватися до навколишнього середовища.

Через рідну мову здійснюється духовне становлення особистості, а також складний процес самоусвідомлення людини, її самоутвердження. Мова забезпечує людське духовно-моральне зростання, виступає ідентифікатором духовного «я».

Чим краще ми опановуємо мову, тим досконалішим стає наше мислення. Вбираючи в себе знання, відображені в мовленні, людина вибудовує власний внутрішній світ, формує себе як особистість.

Мова є засобом формування та становлення особистості людини, її інтелекту, волі, почуттів і формою буття. Я вважаю, що мова – це інструмент, за допомогою якого людина може пізнавати світ і розвиватися. З іншої сторони мова – це засіб спілкування людей між собою і між соціальними групами.

Саме мова є носієм культури, що передає скарби національної спадщини. Мова формує особистість людини через нав'язані і закладені йому в мові бачення світу та формування менталітету, ставлення до людей, а саме через культуру народу, що користується цією мовою як засобом спілкування. Мова не існує поза культурою як соціально успадкованої сукупності практичних навичок та ідей, що характеризують наш спосіб життя. Мова, як один із видів людської діяльності, є складовою частиною культури, обумовленої як сукупність результатів людської діяльності в різних сферах життя людини. Однак як форма існування мислення і, головне, як засіб спілкування, мова постає в одному ряді з культурою. Мова як могутнє суспільне знаряддя, формуючи людський потік в етнос, утворює націю через збереження і передачу культури, традиції, суспільної свідомості певного мовного колективу.

Мова – найважливіший засіб спілкування між людьми, вона безпосередньо пов'язана з мисленням. Мислення не може бути без мови і мови не може бути без мислення. Мова і мислення мають глибоко суспільний характер – не лише за своєю природою, але й за своїм значенням у суспільстві. За допомогою мислення пізнається навколишній світ та усвідомлюються закони природи й суспільства. Все це допомагає дитині влитися в навколишнє середовище та пристосуватися до життя.

Актуальність проблеми мови в саморозвитку особистості є досить високою в наш час. Відомий вислів Сократа «Заговори, щоб я тебе побачив» свідчить про те, що високий рівень культури мовлення є яскравим свідченням високої загальної культури особистості.

Розмовляти нормованою мовою набагато важче ніж спілкуватися сленгом, який ти постійно чуєш у навколишньому лінгвістичному оточенні. Тому вибір мовних засобів насамперед залежить від культури особистості.

Мова — це генератор і найвища форма патріотизму, Божий дар і ключ до вивчення культури, історії, традицій, творець культури. Вона репрезентує народ у світі, є ореолом нації й етнічним кордоном. «Нація повинна боронити свою мову більше, ніж свою територію», — говорила Леся Українка.

З самого дитинства нас навчають саме української мови, адже це виховує у нас патріотизм та любов до рідної України. Саме українська мова дуже важлива для українців тим, що вона впливає на наше світобачення та саморозвиток як справжнього патріота нашої Батьківщини.

Мова – це унікальне явище життя і професійної діяльності особистості. Вона чітко визначає її національний характер; інтелектуальні і естетичні інтереси; виявляє ділові якості, свідчить про загальний розвиток особистості.

Висновки. Отже, знати мову народу, серед якого живеш, – ознака культури та освіченості; знати рідну мову – священний обов'язок.

Список використаних джерел

1. Бабич Н. Практична стилістика і культура української мови: Навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.. Л. : Світ, 2003. 432с.
2. Бондарєва Н. Стилiстика української мови: навч. посiб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. О. Бондарєва; Київ. нац. ун-т iм. Т. Шевченка. К. : Четверта хвиля, 2010. 248 с.
3. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: Навч. посібник. Т. : Підручники і посібники, 2004. 255с.
4. Капелюшний А. Практична стилістика української мови: навч. посібник / Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Вид. 2-ге, переробл. Л. : ПАІС, 2007. 400с.
5. Мацько Л. Стилiстика української мови: Пiдруч. для студ. фiлол. спец. вищих навч. закл. / Любов Iванiвна Мацько (ред.). 2.вид., випр. К. : Вища школа, 2005. 462с.
6. Рижко О. Стилiстика української мови: практикум:навч. посiбник для студ. фiлол. спец. вищих навч. закл. / Київський мiжнародний ун-т. К.: КиМУ, 2008. 250с.

МОВНОКОМУНІКАТИВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЛІДЕРА.

Анна Чупак,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук, учасник навчання за програмою «Character International»

Гавадзин Оксана Ярославівна.

Актуальність проблеми. Усім з давніх-давен відомо, що кожна людина по-своєму особлива й унікальна. Кожен має свій характер та шлях, за яким рухається у світі. Звісно, у досягненнях усі теж різні; когось більше тягне до футболу, когось до танців, а хтось просто любить читати книги. Кожен з нас унікальний, а отже і кожен займає різне місце у суспільстві

Мета – дослідження мовнокомунікативних компетентностей лідера.

Виклад основного матеріалу. Для початку зрозуміємо, що таке мовнокомунікативні компетентності та хто такий лідер. Мовнокомунікативна компетентність – це здатність особистості ефективно використовувати мовні засоби для виконання комунікативних завдань у різних ситуаціях спілкування.

Лідер — той, хто веде; перший, що йде попереду, завжди перемагає.

Мовна і комунікативна компетентність лідера має глибокі психологічні аспекти. Лідер повинен розуміти свої мовні здібності, сильні сторони та обмеження. Самосвідомість допомагає уникнути недоліків у спілкуванні та покращити свої навички. Лідер повинен розуміти емоції інших людей та вміти ефективно спілкуватися з ними. Вміння виявляти емпатію, вирішувати конфлікти та підтримувати позитивний спілкувальний клімат є ключовими. Лідер повинен вміти адаптувати свій стиль спілкування до різних аудиторій. Це може включати в себе використання різних мовних реєстрів, тону та жестів. Мова лідера може впливати на думки, настрої та дії інших людей. Вміння переконливо висловлювати свої ідеї та впливати на інших є важливим аспектом лідерства. Лідер повинен вміти приймати та надавати конструктивну зворотну відповідь. Це допомагає покращити мовні навички та сприяє розвитку комунікативної компетентності.

Кожен вид компетентності – це знову ж таки інтеграція різних сегментів. Розглянемо їх на тлі професійної комунікації лідера в освітньому середовищі.

Перший сегмент мовнокомунікативної компетентності – мовна (лінгвальна) компетентність.

З огляду на те, що формування мовного еталону в соціумі, насамперед, залежить від якості комунікації в освітній сфері, увиразнюється важливість високої мовної культури лідерів цієї галузі. Ознака зразкової мови – дотримання літературних норм.

Розвитку мовної компетентності сучасного освітянина сприяє розуміння організації ресурсів національної словникової бази. Сам термін «національна словникова база» пов'язаний із розширенням сфери функціонування української мови, створенням нового покоління академічних україномовних словників та їх електронних відповідників для комп'ютерних інформаційних систем.

Другий сегмент мовнокомунікативної компетентності – соціолінгвальна компетентність. Соціолінгвальна компетентність лідера є свідченням якості представлення його лінгвокогнітивних характеристик, уміння вибрати та застосовувати мовні засоби відповідно до ситуації спілкування; розуміти соціальну стратифікацію мови; адекватно використовувати знання особливостей національної культури (наприклад, висловів народної мудрості), специфіки міжкультурного спілкування.

Типи спілкування передбачають дотримання і відповідних етичних норм, які регулюють поведінку людей.

Сукупність таких правил називають мовним етикетом.

До етикетних висловлювань належать привітання, прощання, подяка, вибачення, побажання та ін. Вони складають тематичні об'єднання різних за структурою мовних одиниць (слів, словосполучень, речень). Кожне тематичне об'єднання – це розгалужена система засобів вираження мовного етикету, тому можна говорити про своєрідну синонімію формул увічливості. Вибір одиниці з синонімічного ряду визначається багатьма чинниками: ситуацією спілкування, соціальними ролями співрозмовників, освітою, професією, віком, статтю.

Третій сегмент мовнокомунікативної компетентності – прагматична компетентність. Лідер, який має сильну мовну і комунікативну компетентність, здатний ефективно спілкуватися зі своєю командою, впливати на інших та досягати спільних цілей. Це важливий аспект успішного лідерства

Висновки. Отже, для мовлення лідера властиве ефективне спілкування, що сприяє взаємодії, стимулює співрозмовників вживати дії для досягнення поставлених цілей, є доброзичливим і позитивним.

Список використаних джерел

1. Лідерство у XXI столітті. Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри : монографія / за ред. С. І. Юрій, Є. В. Савельєв. Київ : Знання. 2007. С. 498–522.
2. Нестуля О. О., Нестуля С. І. Основи лідерства. Наукові концепції (від найдавніших часів до середини XX ст.) : навч. посіб. Полтава : ПУЕТ. 2016. 227 с.
3. Сергеева Т. В., Дорін Фестеу, Гейл Роунтрі. Лідерство і командна робота : навч. посіб. Харків : ХНУБА. 2014. 124 с.
4. Скібіцька Л. І. Лідерство та стиль роботи менеджера : навч. посіб. Київ : Центр учб. л-ри. 2009. 192 с. 5. Теорія і практика формування лідера : навч. посіб. / О. Г. Романовський, Т. В. Гура, А. Є. Книш, В. В. Бондаренко. Харків, 2017. 100 с.

ВЕРБАЛЬНІ КОНФЛІКТИ У СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ярослава Вовк,

студентка I курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – спеціаліст вищої категорії, кандидат філологічних наук, учасник навчання за програмою «Character International» **Гавадзин Оксана Ярославівна.**

Актуальність проблеми. Конфлікти розглядаються, як складний феномен, який відображає взаємодію мовленнєвих аспектів з соціокультурними та психологічними чинниками.

У рамках лінгвістичних студій було проведено ряд досліджень щодо вивчення конфлікту: конфліктне недотримання принципу ввічливості в мовленні, особливості дискурсивного втілення завершальної фази конфліктної взаємодії; визначено статус лінгвістичної конфліктології як нового напрямку в сучасному мовознавстві; введено поняття конфліктного дискурсу; описано висловлювання, що містять негативну оцінку в конфліктній мовленнєвій взаємодії; досліджено емоційні стани людини в конфлікті; описано комунікативно-прагматичні типи висловлювань зі значенням згоди/незгоди в ситуаціях суперечки і сварки.

Мета роботи полягає у дослідженні вербальних ознак, що провокують конфліктну ситуацію.

Поняття «*конфлікт*» походить від *conflictus* (лат.) – зіткнення – це зіткнення протилежних інтересів, думок, поглядів; серйозні розбіжності; гостра суперечка;

Виклад основного матеріалу. Виходячи з самого поняття «конфлікт», конфліктний мовленнєвий акт межує з такими актами як незгода, боротьба, осуд, огида, гнів, звинувачення, здивування, догана, заперечення тощо. У результаті лексико-семантичного аналізу ми виявили тенденцію до переходу висловлювань із негативним значенням у конфліктні ситуації.

Мовленнєві акти осуду, докору, страху, непокори мають високий ступінь ймовірності переходу у мовленнєві акти конфлікту.

Мовленнєвий акт незгоди є передумовою створення конфліктного діалогу, адже він є актом вербальної взаємодії, метою якої є маркування сказаного співрозмовником як такого, що не відповідає дійсності або йде всупереч з інтересам чи можливостями мовця. Подальше вивчення лексико-семантичних особливостей конфліктної взаємодії у різного типу ситуаціях є

важливим для поглиблення уявлень про мовну природу конфлікту та запобіганню конфліктних ситуацій.

Вербальні конфлікти в сучасних дослідженнях мовленнєвої діяльності стали предметом великого інтересу для лінгвістів, психологів, соціологів та інших науковців. Це пов'язано з тим, що мовленнєва взаємодія є важливим аспектом людського життя, і конфлікти в мовленні можуть мати серйозні наслідки для спілкування та взаєморозуміння. Вербальний конфлікт є порушенням процесу людського спілкування за допомогою природної мови, під час якого один з комунікантів частково або повністю не розуміє іншого, негативно ставиться до його манери мовленнєвої поведінки в спілкуванні. Вивчення конфліктів у сучасній науці характеризується поєднанням лінгвістичних та психологічних підходів, що сприяє розкриттю вербальної та невербальної поведінки людини у різних комунікативних ситуаціях. Конфліктні мовленнєві акти виражають різну ступінь негативної оцінки суб'єкта мовлення та очікуваної реакції. Так, метою несхвалення та осуду виявляється визнання адресантом своєї помилки та корегування своєї поведінки в майбутньому, в той час як несхвалення передбачає твердження негативного ставлення до об'єкту оцінки. Ступінь енергійності при осуді вище, ніж при несхваленні, що пов'язується з досягненням корективної мети.

Реалізація конфліктного мовленнєвого акту включає в себе певну кількість стратегій і тактик. Наприклад, мовленнєвий акт погрози реалізується через: стратегію переконування (тактики наполягання і аргументації); стратегію дискредитації (тактика образи і інвективна тактика); стратегію маніпуляції (тактики роз'яснення, встановлення довіри та експлуатації моральних цінностей адресата); стратегію вербального насилля (тактики наказу та заборони). Саботаж в свою чергу реалізується через стратегію ухилення (тактики відходу від відповіді, зміни теми, контролю над темою та інше), стратегію ігнорування (тактика мовчання) або стратегію відкритого негативного ігнорування (тактики критики, відмови, обурення, образи, заперечення).

Тон і темп мови може багато що сказати про емоційний стан людини. Спокійний, упевнений голос має цілющі властивості, що роблять певний вплив на того, що слухає, тоді як роздратований, озлоблений голос передає стресовий стан того, що говорить.

Глухість або дзвінкість голосу видає вік того, хто говорить. Швидка мова – ознака стурбованості або схвильованості, повільна – пригніченого стану, іноді зарозумілості. Швидко також говорить той, хто намагається переконати свого співрозмовника. Оптимальний темп мови – 120 слів в хвилину. Низький, глухий, багатий інтонаціями голос пов'язують з людиною цілеспрямованою, вольовою, рішучою.

Один з елементів невербального спілкування – пауза. За допомогою паузи можна зробити інтонацію виразнішою. Дотримуючись паузи, ми надаємо можливість говорити партнерові, стимулюємо діалог. Наявність пауз створює у бесіді відчуття неквапливості, продуманості того, що відбувається. Пауза дає можливість поправити, уточнити повідомлення. Пауза підкреслює значність того, що сказано, необхідність осмислити і зрозуміти це.

Висновки. Отже, вербальні конфлікти у сучасних дослідженнях мовленнєвої діяльності значущі у вивченні комунікації та взаємодії між людьми. Вони розглядаються як важливий аспект міжособистісних відносин і мають великий потенціал для розуміння причин конфліктів, їх розвитку та можливих шляхів їх вирішення.

Список використаної літератури

1. Черненко О. В. Прагматичні особливості завершальної фази конфліктного дискурсу / О. В. Черненко / Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. -Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. 2005. Вип. 7. С. 163-170.

2. Славова Л. Л. Типологія комунікативних невдач (на матеріалі сучасного англійського мовлення) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 "Германські мови" / Л. Л. Славова. К., 2000 15 с.

3. Дерпак О. В. Конфронтативні мовленнєві жанри: комунікативно-прагматичний та мовний аспекти (на матеріалі української, англійської та польської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 "Загальне мовознавство" / О. В. Дерпак ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2005. 16 с.

ЯК ВИХОВАТИ ЛІДЕРА (НА ОСНОВІ ЛІДЕРСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ США)?

Панчишак Олеся,

студентка IV курсу спеціальності «Початкова освіта».

Науковий керівник – **Процишин Н.А.**, викладач першої категорії, учасник навчання за програмою «Character International»

Актуальність проблеми. Лідерство в сучасному світі відіграє ключову роль у різноманітних сферах, включаючи бізнес, політику, освіту та громадське життя. Управління ефективними та динамічними лідерами стає все більш важливим завданням для досягнення успіху та розвитку суспільства. Дослідження засобів і методів виховання лідерів, зокрема на базі досвіду Сполучених Штатів, допоможе зрозуміти кращі практики та стратегії, які можуть бути застосовані в різних культурних та організаційних контекстах з метою розвитку майбутніх лідерів.

Мета – проаналізувати наукові та практичні знання про методи, стратегії та підходи до виховання лідерських якостей, зокрема на основі досвіду Сполучених Штатів.

Виклад основного матеріалу. Деякі діти є природженими лідерами: вони впевнені, владні та звикли брати на себе відповідальність. Деяким дітям просто потрібно більше часу, щоб ці навички розквітли. Їм потрібно більше керівництва, опіки та навіть запевнення, щоб зміцнити такі лідерські якості, як впевненість і наполегливість. Лідерські здібності можуть значно допомогти дітям зараз і в майбутньому. Дослідження Американських науковців дібрали декілька основних порад, методів та стратегій, котрі допомагають виростити майбутніх лідерів.

1. Подавайте приклад. Діти дивляться на своїх батьків та вчителів, і багато чому вчаться у них, зрештою, вони слухають і спостерігають за будь-якою вашою дрібницею. Важливо втілювати риси, які ви найбільше хочете бачити у своїй дитині чи учневі.

2. Дозвольте їм вирішувати проблеми. Не поспішайте вирішувати проблеми вашої дитини, будь то сварка з братом або сестрою або проблема з головоломкою чи грою. Відступіть і дайте дитині пропрацювати це самостійно. Життєві навички, яких ваша дитина навчиться, вирішуючи проблему самостійно, набагато перевершують те, що вона навчиться, коли хтось вирішить це за неї. Якщо вони просять допомоги, спробуйте підказати їм рішення, а не ділитися ним безпосередньо.

3. Навчіть їх спілкуватися. Бути лідером означає мати комунікативні навички та наполегливість, щоб повідомляти іншим, чого ви хочете чи потребуєте. Батьки та вчителі можуть допомогти відточити ці навички, заохочуючи дітей говорити за себе. Наприклад, ви можете заохотити до спілкування, попросивши дитину замовити собі в ресторані. Згодом діти природним чином набудуть більшої впевненості, щоб говорити за себе та повідомляти іншим, чого вони хочуть.

4. Заохочуйте до прийняття рішень. Важливою рисою лідера є вміння приймати важливі рішення та пояснювати, чому це рішення було прийнято. Розвивайте ці навички, вимагаючи від дитини вказівок і даючи їй право вибору, дозволяючи їй вирішувати, що одягати, що їсти чи в яких заходах брати участь.

5. Підтримуйте ідеї, творчість і раннє підприємництво. Прищеплюйте своїй дитині любов до підприємництва з раннього віку, надаючи можливість працювати на певній посаді. Це можна зробити через домашні справи або завдання, можливості волонтера або, у старшому віці, заохочення до участі в лимонадних кіосках чи продажу випічки. Раннє працевлаштування допомагає сформувати в дітей важливі лідерські навички.

Висновки. Успішне виховання лідера ґрунтується на комплексному підході, що включає в себе не лише освітні програми, але й культурні та соціальні аспекти. Зокрема, вивчення американського досвіду показує, що стимулювання самостійності, творчості та відповідальності вже з раннього віку сприяє розвитку лідерських якостей.

Список використаних джерел

1. How to raise a leader? 5 tips to help build leadership. URL: <https://www.thelittlegym.com/blog/how-to-raise-a-leader/> (дата звернення: 28.03.2024).

ВИХОВАННЯ ХАРАКТЕРУ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА СМІЛИВІСТЬ. ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО?

Аліна Цибух,

студентка III курсу, спеціальність «Початкова освіта»

Науковий керівник – **Кравченко І.М.**,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Актуальність проблеми. Формула НУШ складається з дев'яти ключових компонентів, серед яких – наскрізний процес виховання, який формує цінності. Отже, виховний процес є невід'ємною складовою всього освітнього процесу. В наш час виховання відповідальності та сміливості є важливим, адже саме ці ціннісні орієнтири притаманні людям, які у перші дні повномасштабного вторгнення стали на захист нашої держави.

Мета. Висвітлити важливість виховання у молодших школярів відповідальності та сміливості.

Виклад основного матеріалу. Слід почати з визначення термінів «відповідальність» та «сміливість». Відповідальність - це покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справи, за чийсь дії, вчинки, слова [1, с.177]; сміливість - це смілива поведінка, рішучість у вчинках, хоробрість, відвага [1, с.1349]. Студенти коледжу мали можливість взяти участь у семінарі «Виховання характеру дитини» у рамках роботи Міжнародної лабораторії з вивчення і формування характеру дитини. Під час роботи ми спиралися на такі визначення: відповідальність - це здатність приймати наслідки свого вибору, здатність обирати поміж добром і злом, бути підзвітним [2, с.44]; сміливість - це стан чи властивість розуму, що дає змогу зустрічати небезпеку чи важкі обставини стійко і впевнено [2, с. 50].

Суспільство усвідомлює важливість виховання таких цінностей, як відповідальність та сміливість. Так, у Концепції НУШ зазначено, що найосвіченіша людина може стати найгіршим злочинцем, якщо не розуміє і не поділяє загальнолюдських цінностей. Нова українська школа покликана формувати ціннісні ставлення і судження, які слугують базою для щасливого особистого життя та успішної взаємодії з суспільством [3, с.19]. Виховний процес зорієнтовано на морально-етичні та соціально-політичні цінності, серед яких - відповідальність. Мета української освіти - плекати українську ідентичність, виховувати людину, яка здатна усвідомлювати і брати відповідальність не лише за себе, а й за розвиток і добробут країни та всього людства. Отже, наша освіта спрямована на формування цілісної особистості та

патріота з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення. Зараз це актуально, адже нам потрібні люди, які здатні приймати важливі рішення в нестандартних ситуаціях самостійно, які не тільки зможуть брати відповідальність за своє життя, а й за життя інших, будуть усвідомлювати всі можливі наслідки свого вибору, також зможуть забезпечити майбутнє нашої державі.

Ми розуміємо, що виховання цих рис характеру є непростим і довготривалим процесом, але він починається з маленьких кроків. Наприклад, можна погодити з учнями загальні правила для класу (обов'язок поливати вазони, класти книжки на полицки, витирати дошку), вони мають бути розміщені на видному місці, щоб учні посилались на них. Також важливо встановити певні правила, за недотримання яких будуть відповідні наслідки, щоб усім було зрозуміло, що станеться, коли хтось порушить певне правило. Обговорити наслідки порушення правила також важливо, адже дитина має усвідомлювати результат своїх дій. Це кроки, які виховують відповідальність.

Сміливість зараз актуальна як ніколи, адже наші герої виборюють право України на існування. Ці люди мають бути для дітей прикладом для наслідування. Сміливість починається з того, що людина не боїться ризикувати, робити щось нове і братись за складні завдання [2, с.50]. Слово «практика» схоже до слова «сміливість» в тому значенні, що ми кожного дня вчимося чомусь новому, чомусь, чого не вміли або покращуємо свої навички, отже, ми вже не боїмось робити це, стаємо впевненішими в своїх діях.

Для виховання сміливості можна використовувати метод «наперед прийняте рішення», щоб підготувати учнів правильно діяти у складних ситуаціях. На уроці, під час обговорення різних ситуацій учні можуть оцінити результати кожного вибору, також записати своє «наперед прийняте рішення», до якого вони можуть звернутись, коли станеться відповідна ситуація. Таким чином, молодші школярів не розгубляться і зможуть правильно, з сміливістю, діяти в різноманітних ситуаціях.

Висновки. Виховання відповідальності та сміливості у молодшого школяра є надзвичайно важливим процесом, адже нашої державі потрібні люди, які зможуть активно підтримувати її розвиток, а для цього потрібні відповідальні громадяни, які не бояться брати на себе відповідальність, навіть зараз потрібні сміливі люди, які захищатимуть нашу державу. Отже, для майбутнього нашої країни та для формування людини як особистості, з самого малечку у дітей потрібно виховувати ці риси характеру.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. -[Електронний ресурс] - URL :<https://archive.org/details/velykyislovnyk/mode/2up>

2. Виховання характеру дітей. Навчальна програма для вчителів / Ландрет Л.; пер. з англ. Степанова В. ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», 2018 112 с.

3. Концептуальні засади реформування середньої школи (за станом на 27 жовтня 2016 р.) // Верховна Рада України. Київ : електрон. версія. парламент. вид-ва, 2016. [Електронний ресурс] - URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ ДИТИНИ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ США)

Леся Сологуб,

вихователь 2 категорії Рожнятівського ЗДО (ясла-садок) «Золота рибка» Рожнятівської селищної ради Івано-Франківської області, асистент вихователя інклюзивної групи, член ради колективу, учасник навчання за програмою «Character International»

Тетяна Стамбульська,

кандидат педагогічних наук, спеціаліст вищої категорії, координаторка програми «Character International, Inc», завідувачка Творчої лабораторії з вивчення і формування характеру дитини

Актуальність проблеми. Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного та культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, запорукою розвитку суспільства та держави, об'єднаного спільними цінностями. Тому пріоритетним напрямом реформування сучасної дошкільної освіти є оновлення педагогічного процесу, внесення новоутворень у традиційну систему за допомогою сучасних інноваційних технологій, використання Європейського досвіду, досвіду США, пошук оптимальних шляхів, що дадуть змогу виховати відповідальну, комунікативно активну особистість. Саме тому питання формування характеру особистості молодшого дошкільного віку, те як педагоги США співпрацюють із дітьми і як формують у них риси характеру є таким актуальним.

Мета полягає у вивченні потенціалу використання досвіду США як новітньої, інтерактивної, розвиваючої технології в процесі формування характеру дитини молодшого дошкільного віку з боку педагога для удосконалення системи дошкільної освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Питання формування характеру особистості актуальним є у всьому світі. Тому співпраця українських педагогів, науковців, обмін досвідом із цього напрямку є надзвичайно потрібною, зважаючи на мету освіти щодо формування нової генерації громадян.

Центральна ціль формування рис характеру особистості має надзвичайно важливе значення, адже завдяки своїм сутнісним показникам вони можуть

виконувати функцію вищого критерію для орієнтації індивіда в світі й опори для особистісного самовизначення [1, с. 6].

Виховання дитини в закладах дошкільної освіти покладається на плечі вихователів, які повинні організувати виховну роботу дітей так, щоб кожний компонент виховання був сформований і мав певну динаміку та розвиток. Базовими цінностями, на яких ґрунтуються усі інші є загальнолюдські, які включають у себе виховання таких основних людських якостей як: доброта, правда, любов, чесність, гідність, краса, мудрість, справедливість тощо [3].

Кожен із зазначених компонентів ми втілюємо через такі види робіт:

1. Заняття, які підвищують дитяче мислення, активність. Це реалізується за допомогою порівняння, аналізу, індивідуальних завдань, питань, відповіді на які дитина може дати самостійно або порадившись із батьками, вихователями. Такі заняття можуть проходити за наступними темами: «Будь завжди ввічливим», «Що добре, а що погано і чому?», «Ваші добрі вчинки», «Чим можна порадувати маму?» тощо.

2. Читання та аналіз художніх творів (на прикладі казок, оповідань, повчальних історій можна аналізувати поведінку героїв, давати оцінку їхнім вчинкам, виділяти позитивні і негативні риси характеру героїв. У творах різних жанрів порушуються проблеми любові до ближнього, дружби, справедливості, чесності, гідності, краси і неповторності тощо. Тобто, на прикладі художніх творів можна розкрити суть загальнолюдських цінностей, відмежувати позитивні від негативних та пояснити дитині в чому між ними різниця.

3. Гра – діяльність, що має навчальну і розважальну мету. Ігри можуть бути направлені на розвиток емоційних здібностей дітей і пізнанні себе та інших, розвиток вербальних і невербальних здібностей.

4. Дотримання та продовження традицій та обрядів українського народу. Це реалізується за допомогою тематичних занять, проведенні свят за українськими традиціями та обрядами, вивченні українських пісень і танців.

5. Дотримання сімейних цінностей: тематичні заходи з участю батьків, сімейні свята, організація спільних конкурсів, проведення батьківських днів.

Звісно, що у роботі над формування характеру особистості основи наукових досліджень та праць класиків вітчизняної педагогіки (С. Русова, М. Стельмахович, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін.) чи сучасних учених (А. Богуш, В. Бойко, О. Губко, Л. Кіліченко, Н. Лисенко, І. Проценко та ін.) є для нас рідними, проте у такій масштабній роботі застосовуємо і зарубіжний досвід.

Якщо розглядати досвід формування характеру дитини молодшого дошкільного віку в США, то основою вважається розвиток особистості та соціальних навичок, відповідальності, співпраці та спілкування з однолітками (робота в групах, колективні ігри та спільні проекти відіграють важливу роль у формуванні характеру та соціальних навичок дітей молодшого дошкільного віку. Так діти вчаться спілкуватися, вирішувати конфлікти мирно та

співпрацювати), підтримки позитивного ставлення до навчання через різноманітні інтерактивні методи, стимулювання самостійності. Також американські педагоги враховують індивідуальні особливості кожної дитини та надають їм можливість розвиватися відповідно до їхніх потреб та інтересів.

Як у середовищі ЗДО України так і в процесі виховання особистості у США великий акцент робиться на розвиток емоційного інтелекту. Дітей вчать розпізнавати та виражати свої почуття. У роботі з молодшими дошкільниками часто використовуються позитивні методи виховання такі як заохочення, похвала та підтримка. Діти вчаться розуміти і приймати правила гри, розвивати вміння співпрацювати з іншими та вирішувати проблеми шляхом обговорення. Такі підходи сприяють формуванню позитивного характеру та соціальних навичок у дітей.

Як зазначає John D. Cooke, доктор психологічних наук, викладач тренінгів і семінарів «Character International, Inc» (м. Даллас, штат Техас, США): «Акцент має бути на трьох аспектах розвитку характеру: звички, цінності та мораль, адже звички – це та поведінка, яку ми набуваємо автоматично, не задумуючись, у результаті численних повторень. Деякі звички гарні, деякі погані, деякі просто є (вони не мають позитивного чи негативного забарвлення). Наші звички формують основу, на якій будуються наші цінності. Цінності, ідеї, переконання та занепокоєння формують нашу мораль, яка має силу переконати та спонукати нас діяти правильно чи неправильно, добре чи погано, залежно від того якою вона є» [2, с. 3-4.]. «Стати ефективним Учителем Характеру: виклик, який стоїть перед нами» – закликає John D. Cooke. Отож, виховання характеру не полягає в гарних підручниках, ідеальному навчальному плані, PowerPoint презентаціях, або експертних тренерах. Її суть у практичному застосуванні.

Висновки. Таким чином, використання досвіду США у роботі з формування характеру особистості спрямований на ефективне досягнення важливих для нього цілей в конкретні терміни; партнерське комунікативне співробітництво; безперервний процес розвитку, вдосконалення, розкриття потенціалу особистості для досягнення максимального результату; засіб сприяння, допомоги особистості в пошуку її власних рішень в складній для неї ситуації.

Список використаних джерел

1. Бех І. Виховання особистості : у 2 кн. К. : Либідь, 2003. Кн. 1 : Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. 280 с.
2. Збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції «Психологічні аспекти формування характеру дитини». ІваноФранківськ: НАІР, 2019. 188 с.
3. Каплуновська О. Добрі справи, гарні вчинки. Духовно-моральне виховання дошкільнят. Старший дошкільний вік. Харків : Ранок, 2017. 144 с.

СЕКЦІЯ «ІНКЛЮЗІЯ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ, ВЗАЄМОДІЯ»

Inclusion, Equity, Cooperation

СЕКЦІЯ «ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА»

КЕРІВНИК – спеціаліст вищої категорії Сидорів Сергій Мирославович.

СЕКРЕТАР – викладач Клубочкіна Тетяна Петрівна. КЕРІВНИК –

Напрямки дискусії:

- Інновації та традиції в педагогіці, науці та Artes Liberales / Innovation and tradition in pedagogy and liberal arts.
- Інклюзія та підтримка дітей з ООП в дошкільній / Inclusion in preschool.
- Інклюзія в початковій і середній школі / Inclusion in elementary and secondary school
- Інклюзія в професійній та позашкільній освіті / Inclusion in vocational and higher education /
- Інклюзія в сферах рекреації, спорту, суспільного життя, права, дизайну, мистецтва та літератури / Inclusion in recreation, sports, public life, law, design, art, and literature / Inclusion in vocational and higher education.
- Інтеграція українських мігрантів в громади західного світу та міжнародний досвід інклюзії / Integration of displaced Ukrainians into Western communities, and international practices of inclusive education.
- Громадянський активізм, плекання резилентності та протидія гуманітарним викликам військової агресії РФ / Activism, advocacy and building resilience to humanitarian challenges caused by military aggression.
- Підготовка педагогів до організації інклюзивного освітнього простору в професійній діяльності / Training teachers with the capability of developing an inclusive learning environment.

In 2017 Ukraine passed a law that enables individuals with special educational needs and disabilities to receive necessary support and study together with their peers in inclusive schools. The students and their families briefly enjoyed the improvement of educational services, but in two years' time, the global pandemic struck, followed by the full-scale invasion of the Russian Federation in 2022. In the midst of the crisis, Ukrainian educators still pursue inclusive education making steps towards a safe and equitable society of the future (Institute on Community Integration, 2024).

We believe that the quality of training pre-service teachers in our college will greatly benefit from a little help from the international community of inclusive educators, students and those who support equity and cooperation.

СОЦІАЛЬНА ІНКЛЮЗІЯ УЧНІВ З ООП

*Вікторія Абрам, Марія-Антоніна Івасишин, Ольга Гринда, Юлія Пенгрин,
3 курс, Початкова освіта
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. Діти з особливими освітніми потребами (ООП) не завжди мають можливість участі в різних сферах життя, хоч юридично за ними закріплений комплекс прав і можливостей, гарантованих Конституцією і законодавством України. Одним із головних завдань сучасної педагогіки має стати ефективна підготовка учнів з ООП та інших учасників навчального процесу до повноцінної взаємодії і співжиття в суспільстві.

Мета роботи. Розглянути проблему взаємоадаптації суспільства та учнів з ООП крізь призму інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Школа – місце, де учнів потрібно озброювати навичками пошуку роботи, проходження співбесіди, виконання професійних функцій, подальшої освіти і самоосвіти, самообслуговування. Учням потрібно навчитися вести сімейний бюджет, робити покупки, починати і підтримувати стосунки, допомагати громаді, навіть розважатися у межах закону (Навчальний курикулум з інклюзивної освіти, 2020, с. 146).

Інклюзивна освіта ставить за мету забезпечення рівних можливостей для навчання та розвитку кожного учня, враховуючи його індивідуальні потреби та можливості. Це передбачає не лише фізичний доступ до навчальних закладів, але й створення сприятливого середовища, де кожна дитина відчуває себе прийнятою та підтриманою. Забезпечення інклюзивної освіти вимагає від усіх учасників освітнього процесу відкритості, толерантності та готовності до співпраці для створення оптимальних умов для навчання та розвитку кожного учня. Такий підхід сприяє розширенню можливостей для реалізації потенціалу кожної дитини і сприяє побудові більш справедливого та інклюзивного суспільства.

Інклюзія відображає нові погляди не лише на освіту, але й на місце людини в суспільстві. В основі інклюзії, на протигагу інтеграції, лежить нова філософія та методологія, яка має враховувати потреби кожної дитини, у тому числі і обдарованої, й тих, котрі мають особливі освітні потреби (Маранчак & Василенко, 2013, с. 129).

Необхідність у повноцінній соціалізації дітей з ООП актуальна не тільки для самих дітей, але й для суспільства, в яке вони інтегруються. За законом компенсації можливостей, людина, яка відчуває обмеження, прагне до гіперкомпенсації у тій сфері, яка для неї в даній ситуації доступна. Важливою проблемою є повноцінне входження осіб з ООП до дорослого життя, працевлаштування, виконання соціальних функцій, сімейного життя та ін. Це одна із найсуттєвіших задач інклюзивного навчання – підготувати дієвих молодих людей після закінчення школи (Борейко, 2020).

Інклюзія та соціальна адаптація учнів з особливими потребами є не лише елементом освітнього процесу, але й ключовим аспектом побудови справедливого та рівноправного суспільства. Зміна уявлень про навчання та розвиток дітей з різними можливостями сприяє підвищенню уваги до їхніх індивідуальних потреб та можливостей. Соціальна адаптація учнів з особливими потребами є важливим етапом їхнього включення в соціальне життя та спільноту. Цей процес передбачає не лише фізичну присутність учнів у навчальному середовищі, але й їхню активну участь у взаємодії з оточуючими та інтеграцію в соціальну спільноту.

Одним з ключових аспектів успішної соціальної адаптації є створення позитивного та дружнього середовища. Для цього важливо, щоб учні з особливими потребами відчували себе комфортно та прийнято в навчальному середовищі. Це може бути досягнуто шляхом проведення різноманітних заходів та тренінгів з розвитку соціальних навичок, спрямованих на підвищення самосвідомості та вміння взаємодіяти з іншими. Підтримка з боку батьків та вчителів є також невід'ємною складовою успішної соціальної адаптації. Батьки можуть надати додаткову підтримку та мотивацію своїм дітям, а вчителі - сприяти створенню відкритого та толерантного клімату в класі, де кожен учень відчуває себе поважно та підтримано.

Висновки. Завдяки інклюзії та соціальній адаптації учнів з ООП, ми створюємо більш толерантне та інклюзивне суспільство, де кожна людина відчуває себе прийнятою. Принципи рівноправності необхідно втілювати в життя як у шкільних установах, так і в повсякденному оточенні. Важливо розуміти, що кожна людина має право на повноцінне життя та рівні можливості для розвитку, незалежно від її індивідуальних особливостей.

Список використаних джерел

1. Борейко О.М. Інклюзивне навчання як умова соціальної адаптації дітей з особливими потребами / *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства* : збірн. наук. праць. Вип. 2. Житомир: ФОП Левковець Н.М., 2020.
2. Маранчак Р. С., Василенко О. М. Інклюзивна освіта як одна з умов соціальної адаптації дітей з особливими потребами. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету "Україна"*. 2013. № 2. С. 128-132.
3. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 1-3 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020.

РОЗВИВАЄМО ЦИФРОВІ НАВИЧКИ У ДІТЕЙ З ООП

Романія Аліман, 4 курс, Початкова освіта
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії

Актуальність проблеми. Розвиток цифрових навичок у дітей з особливими освітніми потребами (ООП) допомагає у навчанні, спілкуванні, соціальній самореалізації. Спеціалізовані програми та додатки можуть допомогти вчителям створювати навчальні матеріали, які відповідають конкретним потребам та здібностям кожного учня.

Мета роботи – вивчення та розвиток методів та стратегій, спрямованих на покращення рівня цифрових навичок у дітей з ООП.

Виклад основного матеріалу. Згідно з визначенням UNESCO (2018), цифрові навички – це вміння використовувати цифрові сервіси та програмне забезпечення для спілкування, співпраці, самореалізації у житті, навчанні, роботі та соціальній діяльності. Дослідження сучасних методів навчання інформатики для дітей з ООП включає аналіз наукових праць, методичної літератури та педагогічного досвіду у галузі навчання дітей з особливими потребами. Особлива увага приділяється ідентифікації найефективніших методів та стратегій, а також визначенню особливих потреб цієї категорії учнів у процесі вивчення інформатики.

Тетяна Бондаренко (2018) визначає такі допоміжні і компенсаційні технології, що включають в себе інструменти та ресурси, використання яких дозволяє ефективніше проявляти себе учням з ООП не тільки у навчанні, а й у соціальному середовищі. Наприклад, Скрінрідер, екранний збільшувач, звукова книга (аудіокнига), сурдокомунікатор використовують при навчанні і соціалізації дітей з аутизмом, порушеннями зору; Мовний синтезатор, голосове розпізнавання мови працює з дітьми з порушеннями мовленнєвої функції тощо.

Dmitriieva & Chopik (2021) зауважують, що гозитивне налаштування педагогів, що працюють з учнями з типовим розвитком та школярами з інтелектуальними порушеннями, до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі на практиці трансформується у використання більшою частиною педагогів готових презентацій, відеороликів з Інтернету, інформаційних джерел, які потребують адаптації у вигляді виправлень як за змістом, так і за обсягом. Педагоги визнають, що недостатньо володіють уміннями такої адаптації і представленням інформації в необхідному для них вигляді, враховуючи конкретну тему уроку, а також можливості учнів; а також зазначають неможливість використання інформаційно-комунікаційних технологій внаслідок відсутності Інтернету, цифрових засобів, наявністю недостатньо сучасних цифрових засобів, а в деяких випадках, відсутністю їх у дітей взагалі. Серйозною перешкодою до використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні дітей з інтелектуальними порушеннями педагоги

вважають недостатній рівень забезпечення закладів освіти необхідними технічними засобами навчання та недостатній рівень власних знань (р. 47).

Наголошуємо на комплексному підході до вирішення проблеми розвитку цифрових навичок у дітей з особливими освітніми потребами, включаючи дослідження, розробку, впровадження та оцінку. Подальша наша дослідницька діяльність буде зосереджуватися на розвитку цифрових навичок у дітей з ООП. Вона включатиме в себе дослідження сучасних методів навчання інформатики, розробку індивідуалізованих навчальних програм та методик, а також їх впровадження у навчальний процес. Після цього проводитиметься оцінка ефективності використаних підходів та адаптація їх для подальшого використання. Основна мета полягає в створенні оптимальних умов для навчання дітей з ООП у галузі інформатики, що дозволить їм успішно впоратися з цифровими викликами сучасного світу та інтегруватися у суспільство.

Висновки. Дослідження та розробка індивідуалізованих програм для розвитку цифрових навичок у дітей з особливими освітніми потребами є важливим етапом у підготовці цієї категорії учнів до життя в цифровому суспільстві. Впровадження цих програм сприяє не лише покращенню знань та вмінь учнів, а й підвищенню їхньої самооцінки, впевненості та соціальної адаптованості. Важливо продовжувати дослідження та розвивати інноваційні підходи до навчання, забезпечуючи всебічний розвиток кожного учня незалежно від його особливих потреб. Це сприятиме створенню більш інклюзивного освітнього середовища та покращенню якості освіти в цілому.

Список використаних джерел

1. Dmitriieva, O. I., & Chopik, O. V. (2021). Usage of The Information and Communication Technologies in Education ff Senior Pupils with Intellectual Development Disorders. *Information Technologies and Learning Tools*, 86(6), 30-51. <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.4119>
2. Бондаренко Т. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення доступності і розвитку інклюзивної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. т. 67, № 5, с.31-43.
3. Веремчук, А., & Хом'як, О. (2021). Інноваційні технології навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 1(5), 71–78. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.1\(5\).2021.235185](https://doi.org/10.31499/2706-6258.1(5).2021.235185)

КОМПАРАТИВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

*Христина Бойчук, 4 курс, Початкова освіта
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. Інклюзивна освіта в Україні розвивається, розпочався цей процес тільки недавно, тому їй є ще чому вчитися в інших країн. Який досвід Німеччини, Польщі, та Швеції буде корисний Україні?

Мета. Висвітлити розвиток інклюзивної освіти інших країн в прикладному аспекті України.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивна освіта - це система, яка забезпечує доступність освіти для всіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, включаючи дітей з інвалідністю. В Україні інклюзивне навчання закріплено в законодавстві. У 2017 році був ухвалений Закон України "Про освіту", в якому передбачено, що кожна дитина має право на отримання якісної освіти, забезпечення її доступності та принцип інклюзивності в навчальних закладах. У порівнянні з багатьма іншими країнами, Україна розпочала розвиток інклюзивної системи навчання досить нещодавно, тому впровадження цієї системи в Україні може бути повільнішим, ніж у деяких інших країнах. Наприклад, країни Європейського Союзу мають досвід інклюзивної освіти вже десятиліттями, тому у них інклюзивна освіта більш широко розвинута. Система інклюзивного навчання в Україні, Польщі та Швеції має свої особливості, але загалом всі три країни прагнуть забезпечити навчання всіх дітей, включаючи тих, у кого є особливі потреби.

Якщо говорити про законодавство, то у Польщі законодавче забезпечення інклюзивного навчання було встановлене у 1990-х роках. У Швеції законодавче забезпечення інклюзивного навчання було прийняте у 1994 році та додатково узгоджувалось у 2010 році. The Sweden Education Act for Knowledge, choice and security came into effect in 2011. It introduces reforms in all levels from preschool to adult education, reflecting the current division of responsibilities between central and local governments. The legislation has undergone a comprehensive review aimed at drawing up a new and modern law that reflects the conditions in the school sector as well as the management by objectives approach in school governance. The Education Act states that access to equivalent education for all is the basic principle guiding Swedish education from childcare to young adulthood (Sydoriv, 2024).

Закони в обох країнах забезпечують права дітей з ООП на навчання в звичайних школах. У Польщі використовуються різні підходи до інклюзивного навчання, включаючи індивідуальне навчання та навчання в малих групах. В Швеції в основному використовуються моделі колективного навчання, але можуть бути надані індивідуальні підходи. У загальному, система інклюзивного навчання в кожній країні є унікальною, але головною метою є

забезпечення навчання всіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей та розвитку.

Висновки. Інклюзивна система навчання є дуже важливою для суспільства, оскільки вона забезпечує рівні можливості для всіх дітей, включаючи дітей з особливими потребами. Діти з особливими потребами мають можливість спілкуватися зі своїми однолітками, навчатися разом з ними і відчувати себе частиною колективу. Порівнюючи систему інклюзивного навчання, ми побачили і зрозуміли, що Україні є в кого черпати досвід впровадження і розвитку інклюзивного навчання.

Список використаних джерел

1. Sydoriv, S. (2024). "Chapter 15 Implementing Inclusive Learning Environment Globally: Legislation and Practices". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_019
2. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. С. 34-36.
3. Олійник Р. Інклюзивна освіта в Польщі. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. / редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 39. Том 2. С. 267-274. URL: http://www.apn-journal.in.ua/archive/39_2021/part_2/45.pdf

4. ІНКЛЮЗИВНА КАЗКОТЕРАПІЯ

Любомира Бігун, Вікторія Савчин, 3 курс, Початкова освіта науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії

Актуальність проблеми. Метод казкотерапії чи сторітелінгу може бути корисний саме в умовах воєнного стану. Для застосування його педагогу не потрібно дорогого обладнання чи ресурсів, але важливо володіти методиками проведення таких активностей.

Мета. Проаналізувати доступні ресурси, розробити та провести колективне заняття на сесії симпозіуму.

Виклад основного матеріалу. Уміння організувати здоровий спосіб життя, пам'ятаючи про ментальний добробут – навичка, необхідна кожному. Особливо це стосується дітей з інвалідністю, яким часто складно адаптуватися до навчального процесу.

«Учням потрібно дати знання про здоров'я, сформувані в них ціннісне ставлення до здоров'я та навчити адекватно оцінювати власну поведінку, а також вчинки й погляди оточення, зокрема, в несприятливих умовах», – розповідає Олена Казачінер (2020) під час Всеукраїнської конференції «Інклюзивна освіта в умовах сучасної школи».

Казкотерапія є одним із найефективніших методів розвитку здоров'язбережувальних компетентностей. Це — метод психологічної корекції особистості дитини за допомогою читання, прослуховування спеціально дібраних текстів народної фантастичної прози або казкових творів.

Чому необхідно застосовувати казкотерапію, особливо в роботі з дітьми з ООП?

- Створює особливу казкову атмосферу, яка робить мрію дитини дійсністю та дозволяє приймати правильні рішення надалі.
- Дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами, комплексами, негативними рисами характеру, а потім вийти з неї переможцем.
- Надає малюку почуття впевненості і захищеності.
- Використовується для розвитку мовлення та корекції поведінки.
- Застосовується для роботи з психосоматичними захворюваннями як засіб створення наміру та бажання одужати.

Форми роботи над психотерапевтичними казками

Як працювати з казками в терапевтичних і виховних цілях? Можна використовувати народні або відомі авторські казки, сюжет яких відповідатиме потребам дитини. Або ж можна самостійно вигадувати психотерапевтичні казки та працювати з ними.

Розказування казок буває:

- індивідуальне або групове;

- розповідь відомої всій групі казки;
- розповідь відомої казки і придумування до неї продовження;
- групове придумування казки.

Робота з казками у психологічній практиці:

- придумування казок;
- переписування або дописування казок;
- казкова лялькотерапія;
- розігрування казок;
- казкова імідж-терапія;
- казкове малювання;
- медитації на казку.

На заняттях з Теорії та методики інклюзивного навчання студенти наого коледжу розглядають техніки сторітелінгу та практикують навички інклюзивного розповідання історій: interactive storytelling project involving tasks and activities in the English and Ukrainian languages (Sydoriv & Sydoriv, 2024, p. 291). Під час симпозіуму ми проведемо і обговоримо інтерактивну сесію.

Висновки. Техніки розповідання історій є надзвичайно ефективними при правильному застосуванні. Педагоги повинні підвищувати свій професійний рівень і пам'ятати, що в інклюзивному середовищі слід практикувати ті техніки, які не шкодять, а допомагають. У наших планах продовжувати дослідження, зокрема нас цікавлять стратегії роботи з текстом strategies for analysis of fiction, including vita gene holographic technologies, such as: hero pyramid, mental map, creative game, calligraphy, swot-analysis (Derkachova & Tytun, 2024, p. 236).

Список використаних джерел

1. Derkachova, O., & Tytun, O. (2024). "Chapter 20 Strategies for Teaching Inclusive Literature for Children in Universities". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_025
2. Sydoriv, S., & Sydoriv, L. (2024). "Chapter 25 Inclusion in Ukraine: What the Future Needs and Should Hold". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_030
3. Казачінер, О. (2020, Jul 20). Казкотерапія в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Всеукраїнська конференція «Інклюзивна освіта в умовах сучасної школи». На Урок. Retrieved from https://youtu.be/hlGVWStKnU8?si=Dqh-ezo2Vgu70o_B

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ КОМАНДИ СУПРОВОДУ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ЗАКЛАДІ

*Марія Бугра, 1 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Тетяна Клубочкіна, магістр педагогіки*

Актуальність проблеми. Сучасність диктує нові вимоги до системи дошкільної освіти, зокрема, забезпечення не тільки рівного, а й, в першу чергу, якісного доступу до послуг у виховних закладах дітям із особливими освітніми потребами (ООП). Сьогодні все більшого поширення набувають заклади із інклюзивною формою навчання.

Мета роботи. Дослідити умови та шляхи підвищення якості навчально-виховного процесу дітей із особливими освітніми потребами в умовах інклюзії, ефективність якого залежить від багатьох умов, в першу чергу, залучення необхідних різнопрофільних фахівців.

Виклад основного матеріалу. Командний підхід є одним із основних принципів організації виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що команда індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного виховання/навчання має трирівневу структуру (Дмитрієва, 2015). Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання):

1. Команда на рівні групи/класу (вихователь/вчитель, асистент, батьки, дитина).
2. Команда навчально-виховного закладу (працівники, які долучаються до вивчення особливостей розвитку дитини і подальшого її супроводу – медичний працівник закладу, практичний психолог, соціальний педагог, дефектолог, реабілітолог тощо).
3. Команда підтримки (додаткові фахівці, які не є працівниками навчально-виховного закладу – лікарі спеціальних закладів, спеціалісти реабілітаційних центрів, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей тощо).

Особливістю діяльності такої команди є індивідуальний підхід до вирішення завдань особистісного розвитку, навчання і виховання дитини. А результативність залежить від об'єднаності дій усіх її членів. Для досягнення найкращого результату соціалізації та навчання дитини надзвичайно важливо сформувати позитивні стосунки між учасниками команди

Кожна дитина має певні особливості й потреби, на яких зосереджена увага фахівців команди. У процесі зарахування до закладу дитина проходить обстеження в ІРЦ. Результати обстеження фіксуються, обговорюються усіма спеціалістами. На основі результатів цієї роботи створюється індивідуальна програма розвитку дитини з особливими потребами.

Батьки – найважливіша частина навчально-виховної команди дитини. Проведення консультативної роботи з батьками дасть можливість фахівцям краще пізнати і зрозуміти дитину. А батьки, в свою чергу, отримають інформацію про потенційні можливості дитини, про її успіхи чи невдачі, про те, чому варто приділяти більше уваги вдома. Така командна робота, підтримка і взаєморозуміння допоможе отримати чудові результати у навчанні та розвитку дитини.

Особливі завдання реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку покладаються на соціального педагога. Їх можна визначити як допомогу у процесах інтеграції дитини у суспільство, її розвитку, вихованні, освіті, іншими словами – допомогу у процесі соціалізації дитини. У системі реабілітаційної роботи із дітьми важливе місце займає корекція та розвиток мовлення, який здійснює логопед. Особливе значення займає фізична реабілітація, що здійснюється засобами лікувальної фізкультури та корекції фізичного розвитку.

Отже, в основі командної моделі лежить професійне співробітництво (співпраця), що передбачає взаємодію різнопрофільних фахівців. Робота всіх фахівців виховного закладу спрямовується на досягнення головної мети – підготовка дитини до самостійного життя. При цьому значну увагу сконцентровано на тому, щоб допомога і підтримка у процесі виховання та навчання не перевищувала необхідну, інакше дитина стане занадто залежною від цієї підтримки.

Основними характеристиками ефективної співпраці є бажання і добра воля її учасників працювати над досягненням спільної мети, відповідати за кінцеві результати та цінувати внесок кожного учасника. Ефективна співпраця характеризується також довірою і залученням усіх учасників цього процесу до вирішення проблем. Важливо пам'ятати, що в усіх випадках ключовим чинником успішної командної роботи є співпраця між членами команди, яка дає можливість ділитися результатами спостережень чи іншою інформацією щодо процесу навчання дитини та її поведінки, яку можна спостерігати у різний час та у різних місцях.

Висновки. Команда організації виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами- це взаємоузгоджена комплексна діяльність фахівців за участі батьків дитини з особливими освітніми потребами, спрямована на створення необхідних умов у виховному процесі, з метою розвитку особистості дитини, засвоєння нею знань, умінь і навичок, її самореалізації та соціалізації. Командний підхід забезпечує єдність і цілісність усіх зусиль, необхідних для реалізації основної її мети – включення кожної дитини в освітній простір та адаптації до самостійного життя.

Список використаних джерел

1. Гужва М.А. Передумови налагодження міжвідомчої взаємодії фахівців у процесі допомоги аутичним дітям. URL: <https://aqce.com.ua/vypusk-6/guzhva-ma-peredumovi-nalagodzhennja-mizhvidomchoi-vzajemodii-fahivciv-u-procesi-dopomogi-autichnim-ditjam.html>
2. Дмитрієва О.І. Система комплексної реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку у Кам'янець-Подільському багатoproфільному навчально-реабілітаційному центрі. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2015. Випуск №5. URL: <https://aqce.com.ua/vipusk-n5-2014/dmitrijeva-oi-sistema-kompleksnoi-reabilitacii-ditej-z-porushennjami-psihofizichnogo-rozvitku.html>
3. Косовська А.О. Командна робота як складова організації навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2021. Вип. 17. С. 163–176.

АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ООП

*Софія Бурдуланюк, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Катерина Гоцуляк, к.ф.н., спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист*

Актуальність проблеми. У часи, коли Україна, була у складі СРСР слово «інклюзія» не звучало із жодних вуст. Люди, які мали особливі освітні потреби, називалися інвалідами і все, що бачили в своєму житті - 4 стіни хрущовки. 5 вересня 2017 року було прийнято новий Закон України “Про освіту”. З того часу діти з інвалідністю мають повне право здобувати освіту в усіх навчальних закладах, зокрема й безоплатно в державних та комунальних, незалежно від «встановлення інвалідності». Також з того часу створюється все більше різноманітних місць, де такі люди можуть проявити себе. [1]

Мета. Висвітлити важливість та значення соціальної реабілітації людей з особливими освітніми потребами в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Соціальна реабілітація – це система заходів, яка спрямована на відновлення морального, психічного та фізичного стану людей, їх соціальних функцій, приведення індивідуальної чи колективної поведінки у відповідність до загально визнаних суспільних правил і норм. Вона допомагає людям з ООП стати активними та самостійними в суспільстві, навчає навичкам самообслуговування, надає можливість розвивати соціальні уміння, створює сприятливе середовище для соціальної інтеграції та забезпечує доступність ресурсів для підтримки психічного здоров'я. [2]

У часи Радянського Союзу діти, та й загалом люди з особливими освітніми потребами були максимально ізольовані від соціуму. Для них створювалися лише спеціальні школи, але і ті з метою виховати тих, які в майбутньому змогли б приєднатися до «соціалістичного будівництва» [3]

Тому система освіти, яка склалась тоді, жодним чином не могла(радіше не хотіла) залучити дітей ні до якісного отримання знань, ні до загальних процесів соціалізації(жодного спілкування з однолітками в звичайній школі, жодних прогулянок на майданчику із друзями, жодних розваг).

У сучасному суспільстві не існує інвалідів. Абсолютно кожному доступне право прожити своє життя не в інтернаті, а мати можливість відвідувати школу поруч з домом, займатись спортом, ходити на гуртки: вишивати, співати малювати. Також на даному етапі в наших містах створюються осередки, де люди з ООП можуть працювати, як і всі інші. Наведу приклад одного із таких закладів. Це музей у темряві «Третя після опівночі». Тут можна спробувати на собі екскурсії, концерти та вечери у темряві за участі незрячих екскурсоводів та музикантів. Засновники поклали собі за мету зруйнувати стереотипи про всіх, хто втратив зір, збільшити їхнє працевлаштування та показати доступність мистецтва для всіх.[4]

Висновки. Соціалізація – це невід’ємний аспект життя кожної особистості. Спотворене сприйняття людей з інвалідністю повинне зникнути із наших думок раз і назавжди. Якщо ми подбаємо про те, щоб кожен індивід у нашому суспільстві, зміг проявити себе у якійсь із сфер діяльності, то ми обов’язково не пожаліємо про це. Навпаки, ми отримаємо ще кількох Стівенів Хокінгів, Франклінів Рузвельтів і Лін По. «Рівні можливості для кожного»!

Список використаних джерел

1. Інклюзивне навчання – Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
2. Соціальна реабілітація. URL: <https://zhvpu.zt.ua/structure/rehabilitation/social-rehabilitation/>
3. Освіта дітей з особливими потребами: від радянської дійсності до сучасних тенденцій. URL: http://ua.inklusioninklusiya.com/inclusion_in_school_and_society/education.html
4. Музей у темряві «Третя після опівночі». URL: <https://0300.com.ua/>

ОРГАНІЗАЦІЯ КОРЕКЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ СПЕЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ІНКЛЮЗИВНОМУ ПРОСТОРІ

*Мар'яна Велка, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. В Україні є необхідність в впровадженні ефективних методів та технологій спеціальної освіти, які враховують сучасні потреби і вимоги, тому змінюються підходи до навчання та виховання дітей з ООП. Важливою частиною цього процесу є корекційно-виховна робота спеціалізованих педагогів, яка входить у складну систему корекційно-педагогічної та лікувально-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Мета роботи. Аналіз основних аспектів організації та реалізації корекційно-виховної роботи спеціального педагога з дітьми з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Головною метою роботи з корекції та виховання дітей із ООП є відновлення та розвиток їх пізнавальних та емоційно-вольових процесів. Також важливо забезпечити максимально повну адаптацію особистості в суспільстві та формування позитивних рис характеру. Це включає варіативну адаптацію до змінених умов, корекцію пізнавальної й емоційно-вольової сфер особистості, а також розвиток адекватної самооцінки.

Вплив спеціалізованого педагога на корекцію та виховання сприяє розвитку пізнавальних та психічних процесів у дитини, а також поліпшенню її мовлення, сенсорики та моторики. Часто ця робота поєднується з іншими аспектами комплексного відновлювального лікування. Наприклад, лікар може рекомендувати індивідуальну терапію та здійснювати медикаментозне лікування. Реабілітолог застосовує спеціальні методи масажу та навчає дітей виконанню конкретних рухів та фіксації погляду. Логопед проводить спеціальні вправи для тренування артикуляційного апарату.

Правильно спланована і організована корекційно-виховна робота сприяє ефективному проведенню лікувальної діяльності та закріпленню позитивних результатів. Під час спеціальних занять педагог-дефектолог стимулює розвиток пам'яті та сприйняття, уваги та уяви у дітей. Також удосконалюється координація рухів та мовленнєві здібності. Фахівці вважають, що найбільш ефективним є комплексний корекційний підхід, що поєднує лікувальні та педагогічні заходи в єдину збалансовану систему.

Корекційне виховання передбачає врахування специфіки аномального розвитку і вікових особливостей дитини. Отже, важливою частиною роботи спеціалізованого педагога є виявлення та диференційна діагностика дітей з відхиленнями у розвитку. Для цього використовуються психолого-педагогічні методики, які дозволяють з'ясувати їхні навчальні можливості та обрати оптимальний метод навчання: відповідно до загальних освітніх стандартів, в

інтегрованої або інклюзивній формі, в спеціальних закладах або індивідуально. Діагностика є постійною складовою корекційно-педагогічного процесу, спрямованого на розробку корекційних програм для подальшого навчання, виховання та розвитку дитини. Це дозволяє максимально індивідуалізувати корекційний вплив, враховуючи наявні та потенційні можливості кожної дитини. Спеціаліст з корекційно-виховної роботи (педагог або психолог) акцентує свою увагу на виявленні типу відхилення в розвитку дитини та його характеристиках, зосереджуючись переважно на збережених можливостях та позитивних аспектах особистості. Це дозволяє спланувати корекційно-виховну діяльність на основі їхнього врахування.

Висновки. Систематичне виконання діагностичних завдань дозволяє спеціалістам, таким як педагог, дефектолог чи психолог, прогнозувати подальший розвиток особистості дитини та належним чином орієнтувати корекційно-виховну діяльність. Тільки при чіткому розумінні особливостей розвитку дитини на різних вікових етапах, в межах норми, а також механізмів виникнення та розвитку різних форм аномального розвитку, педагог матиме змогу проводити ефективну та обґрунтовану корекційно-виховну роботу.

Список використаних джерел

1. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи : навчально-методичний посібник. Кропивницький : КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2016.
2. Середа І. Використання технологій корекційно-виховної роботи у практичній діяльності спеціальних педагогів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 27, том 4. С. 212-217. http://www.aphn-journal.in.ua/archive/27_2020/part_4/36.pdf

3. СТВОРЮЄМО ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

*Вікторія Височан, 4 курс, Початкова освіта
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. У сучасному світі знання англійської мови є надзвичайно важливим ключем для успіху в різних сферах життя. Для дітей з ООП це особливо важливо, оскільки вони також мають право на доступ до всіх можливостей, які надає глобалізований світ.

Мета. Висвітлити основні прийоми та методи проведення уроків іноземної мови для дітей з ООП для забезпечення можливості успішно вивчати мову і використовувати її для комунікації та взаємодії у навколишньому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Учні з ООП мають різні види фізичних, інтелектуальних, емоційних або поведінкових особливостей і потреб, що потребують спеціальної уваги та підтримки у процесі навчання і розвитку. В індивідуальних планах і програмах прописуються освітні потреби, цілі, шляхи та інтенсивність додаткової підтримки. Тому розвиваюча і корекційна спрямованість уроків іноземної мови має велике значення. За кордоном успішно застосовують техніку рихтування або скаффолдингу, яка базується на розумінні зон найближчого розвитку, тобто учень самостійно виконує ті завдання, яке він може виконати без допомоги, і з підтримкою педагога, ті, які він ще не може виконати. Таким чином з формуванням нових навичок, завдання ускладнюються – забираються вже непотрібні підтримки і додаються нові.

Досить хорошим і цікавим є метод навчання: *TPR (Total Physical Response)* – метод повної фізичної реакції. Суть методу полягає у запам'ятовуванні нових слів, фраз та лексичних конструкцій за допомогою жестів, виконання команд, пантоміми та гри (Чорна, 2019).

Для дітей з порушеннями слуху, уваги та мовлення краще використовувати матеріали з візуальними об'єктами. Це можуть бути різнобарвні малюнки, піктограми, презентації, схеми, довідкові таблиці або текст у мультиплікаційній формі. Для закріплення нової лексики можна провести різні вправи, наприклад, складати слова з літер, вставляти пропущені літери в слова або перетворювати слова на речення. В якості домашнього завдання слід давати учням картки зі словами та презентації для повторення.

Для дітей з порушеннями зору новий матеріал краще подавати на слух. Тому фрази потрібно промовляти багато разів, це можна робити хором і повторювати за вчителем. А ще, доцільно використовувати аудіотексти, пісеньки, лічилки та віршики (Казачінер, 2019, с. 166) .

Для дітей з моторними порушеннями можна запропонувати: співставляти малюнок/слово; гру «Яке слово зникло». Вчитель забирає одну картку, серед малюнків, відкриваючи очі учень визначає, яке відповідне англійське слово

зникло; гра «Правда-неправда», вчитель показує по черзі малюнки (одні називаючи правильно, інші – неправильно). Якщо вчитель називає слово правильно, учень легко стукає долонею чи пальцями по столу, якщо – ні, учень нічого не робить (Бойко, 2021).

Висновки. Навчання дітей з ООП вимагає спеціальної уваги та підтримки. Важливий постійний пошук ефективних способів задоволення індивідуальних потреб усіх дітей. Обов'язком вчителя, сім'ї та однолітків є оточити дітей з ООП безмежною добротою, емпатією, ласкою, ніжністю, увагою і щирою любов'ю. Тільки за таких умов діти з особливими освітніми потребами зможуть повноцінно соціалізуватися, щоб досягти успіхів у навчанні.

Список використаних джерел

1. Бойко У. Навчання іноземної мови дітей з особливими освітніми потребами: прийоми та практичні завдання (з досвіду роботи вчителя англійської мови). *На Урок*. 20 січня, 2021 (Електронний ресурс). URL: <https://naurok.com.ua/stattya-navchannya-inozemno-movi-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-priyomi-ta-praktichni-zavdannya-z-dosvidu-roboti-vchitelya-angliysko-movi-boyko-u-r-215469.html>
2. Казачінер О. Навчання іноземних мов дітей з особливими освітніми потребами. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 11. С. 164-167. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_1/37.pdf
3. Чорна Ю. Додаємо більше рухів: як навчати за методом повного фізичного реагування або TPR. *Grade Education Centre*. 19.08.2019. (Електронний ресурс). URL: <https://grade.ua/uk/blog/add-more-action/>

4. ДОПОМОГА ДІТЯМ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ БУЛІНГУ

*Ольга Вуйцик, 3 курс, Дошкільна освіта
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. Кожного дня ми чуємо про проблему булінгу і найбільше під вплив цього підпадають діти та підлітки. Особливо зараз, у 21 столітті, діти проявляють найбільшу агресію і насміхаються над іншими. Ця проблема залишається актуальною, оскільки вона має серйозні наслідки для психічного і емоційного стану постраждалих дітей, які зазнали цькування.

Мета. Проаналізувати умови виникнення та існування явища булінгу, визначити успішні практики запобігання та втручання, розробити поради для педагогів, батьків та інших осіб як допомогти жертвам булінгу.

Виклад основного матеріалу. Відомо про те, що прояви знущань над дітьми чи юними особами можуть виникати з різних причин. На сьогоднішній день фіксується багато випадків знущання у школах, сім'ях чи іншому соціальному середовищі. Нещодавній випадок в Івано-Франківській школі, доводить що цькування може відбуватися не тільки в неблагополучних школах (Семер, 2024). Діти стають досить жорстокими і можуть не усвідомлювати, що насміханням і приниженням інших вони можуть завдати психологічної травми на все життя чи навіть довести жертву цькування до незворотніх дій: наприклад суїциду чи масового вбивства – багато стрілянин в американських школах скоювалися тими, хто раніше зазнавав булінгу будучи учнями (National School Safety Center, 2010).

Навіть непомітне чи незначне з точки зору дорослої людини може бути причиною апатії, депресії, асоціальної поведінки, воно забирає в жертви сили боротися і жити; в таких випадках діти роблять необдумані вчинки і в них стаються проблеми різного виду наприклад, погано їдять, проводять час наодинці і приховують все те, що стається. Це зумовлює, що дитина від того як вона це тримає в собі страждає її нервова ситема, емоційність, бажання щось творити.

Як допомогти дітям які зазнали цькування?

- **Слухання та підтримка.** Бути відкритими для розмов та проявляти зацікавленість у почуттях дитини. Забезпечити емоційну підтримку.
- **Звернення за допомогою.** Підтримати дитину у зверненні до вихователів, вчителів, шкільного персоналу або інших осіб для вирішення ситуації.
- **Розмова із сім'єю.** Поговорити із батьками чи опікунами дитини, поділитися інформацією та обговорити спільні кроки для розв'язання проблеми.

- **Проведення тренінгів з розвитку навичок.** Допомогти дитині розвивати соціальні та емоційні навички, що сприяють конструктивним відносинам.

- **Залучення професіоналів.** У випадках важкої ситуації залучення шкільного психолога, консультанта чи іншого фахівця може бути корисним.

- **Створення безпечного середовища.** Заохотити позитивну гру або активності в школі чи на вулиці, де діти відчувають підтримку та повагу один до одного. Застосовувати візуальні підказки і підтримку позитивної поведінки.

- **Педагогічні заходи.** За відсутності відповідної реакції від шкільного персоналу, звертатися до органів управління освітою чи інших відповідних інстанцій.

Ці кроки сприяють створенню підтримуючого інклюзивного середовища та допомагають дітям подолати негативні наслідки цькування.

Вважаємо, що для того, щоб дитина змогла поділитись з дорослим своїми проблемами, потрібно створити сприятливу атмосферу, де дитина почувається у безпеці і зрозуміє, що можна розкритися і довіритися співрозмовнику.

Кроки до довірливих відносин:

- **Будьте терплячими.** Потрібно дати дитині час і простір для висловлення своїх почуттів, не тиснути на неї.

- **Створіть середовище підтримки і довіри.** Докладіть зусиль, щоб дитина відчула, що ви її слухаєте і її почуття важливі.

- **Використовуйте нетривіальні запитання.** Поставте питання, які сприяють вираженню почуттів, наприклад: «Що тобі хотілося б мені розповісти?», «Якими емоціями ти б поділився/поділилася?»

- **Застосовуйте несловесні засоби комунікації.** Іноді малюнки, мему, відео, графіка чи інші несловесні методи можуть допомогти дитині виразити свої емоції.

- **Знаходьте додаткову підтримку.** Якщо дитині важко розмовляти про проблеми, можливо вона може розповісти це комусь іншому з рідних, в кому вона відчуває підтримку.

- **Забезпечуючи дитині безпечне та підтримуюче середовище, ви можете створити умови, в яких вона буде більш відкритою до спілкування про свої відчуття.**

Моя думка, щодо того як легше допомогти діткам у випадках коли вони зазнали знущань, насміхань над своєю зовнішністю. Одна дитина по відношенню до іншої проявляючи агресію чи знущання може це робити через те, що у неї самої в сім'ї не все добре, має мало уваги або обділена взагалі увагою. Але даючи батькам розуміти, що підрастають їхні діти і їм потрібно як це можливо пояснити, як вони мають ставитися до своїх однолітків, приділити

більшу увагу у вихованні і дати зрозуміти, що усі діти це є також особистості і потрібно дружити. Батьки повинні на собі показати як ставитися один до одного, бо найбільший приклад дитина бере зі своїх батьків. Розповісти дітям про різницю у різних життєвих історіях, традиціях, обставинах в яких живе інша дитина. Допомогти виражати дітям свої почуття у формі теплого спілкування, а також щоб вони не виражали агресію. Якщо дитині правильно і зрозуміло пояснили яке вона має мати ставлення до інших, вона має сама зрозуміти, що правильно, а що не правильно.

Висновки. Дослідження показують, щоб допомогти дитині потрібно докласти багато зусиль. Насамперед самому подати хороший образ людини і як вона поводить по відношенню до іншої. Суспільство може стати більш безпечним і підтримуючим, якщо сприяти позитивному розвитку, реагувати на усі види булінгу і пояснювати дітям певні умови їхнього відношення. Наголосити про правила безпеки, взаєморозуміння і співпраці. Звертати багато уваги на виховання дітей і докладати зусиль, щоб діти між собою були у хороших відносинах.

Список використаних джерел

1. National School Safety Center. (2010). The National School Safety Center's Report on School Associated Violent Deaths. Retrieved from <http://www.schoolsafety.us>
2. Семер, Б. (2024, Бер. 1). Мамо, я не хочу жити: матір шестикласника з Івано-Франківська заявила про булінг. *Versii*. Retrieved from <https://versii.if.ua/novunu/mamo-ya-ne-hochu-zhyty-matir-shestyklasnyka-z-ivano-frankivska-zayavyla-pro-buling/>

3. STORYTELLING ЯК МЕТОД ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

*Ірина Ганушак, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. Війна, спричиняє порушення психолого-емоційної сфери учнів, зараз педагогам потрібно створювати такі умови, щоб до дітей повернулася мотивація до навчання, щоб дитина розвивалася у гармонії зі світом, була впевненою і змогла подолати свої проблеми. Одним із методів, який допоможе це реалізувати є метод сторітелінгу.

Мета роботи. Висвітлити аспекти застосування технології у навчанні англійської мови у початковій школі, обґрунтувати вплив даної технології на творення інклюзивного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу. Люди давно розповідали історії, ще з тих пір, відколи винайшли мову, але методику саме сторітелінгу розробив американець Девід Армстронг. Працюючи над даним методом він урахував, що розповіді з життя сприймаються значно легше, вони є більш цікавими, ніж сухі факти і міркування, а тому викликають в слухачів довіру й мотивують до певних дій.

Важливо, що історії – завжди живі і цікаві оповідання, які легко з'єднати з особистим досвідом учня. Завдяки сторітелінгу на уроках англійської мови у учнів формуються певні психологічні зв'язки, а саме: між емоціями, отриманими після розповіді і необхідним матеріалом для уроку (лексикою, граматику), внаслідок чого – матеріал запам'ятовується набагато швидше і краще.

Використовуючи метод на уроці, слід враховувати психологічні та організаційні моменти. Це дасть можливість донести до дитини історію, яка буде мотивувати її до дії. Правильно розказана історія впливає на дітей і їх вчинки. У дітей при прослуховуванні історій активізується права півкуля головного мозку. Вона обробляє інформацію, виражену в образах або символах. Як наслідок, підсвідомість дитини отримує досвід, викладений природно і без повчань.

Різні цікаві дітям історії забезпечують природний спосіб розвинути багату уяву, творчі здібності. З допомогою Storytelling можна розкрити душу дитини, побачити її внутрішній світ, чим вона живе, про що думає, мріє. Історії задовольняють потребу дитини в тому, щоб віддати свої переживання в оповідній формі. Обговорення історій про особисті прагнення та внутрішню боротьбу може допомогти тим, хто слухає вибудувати власні цінності та принципи (Hofman-Bergholm, 2022).

Застосовувати технологію «Storytelling» можна різними способами. Досить цікавим є цифровий сторітелінг – це такий формат, в якому

розповідання історії доповнюється візуальними компонентами: картинками, презентаціями відео, скрайбінгом, інфографікою (Гич, 2015, с. 190).

Цифровий сторітелінг можна організувати з допомогою кубиків історій. Кубики історій - це унікальна настільна гра-посібник технології «storytelling». Вона розвиває фантазію і мовлення дитини. У цій грі між гравцями немає конкуренції, переможців чи переможених, оскільки всі учасники по черзі складають і розповідають вигадані пригоди якогось героя, а ще гравець може сам обрати жанр своєї розповіді.

Технологія WeStories застосовується коли два чи більше учнів працюючи спільно створюють власні історії застосовуючи айпед. Метод дуже добре працює з дітьми з особливими потребами і взагалі, з кожною дитиною, адже враховує індивідуальні особливості і можливості кожного і кожної. Kids collaborate with one or more students with SEN together to create weStories. This technology is especially effective for developing social and communicative skills of children with autism and children with typical development (Budnyk & Kotyk, 2024, p. 228).

- Отож, «Storytelling» має ряд переваг:
- **Це цікавий засіб урізноманітнення уроку**
- **Допомагає реалізувати індивідуальний підхід до дитини та зацікавити її.**
- **Може бути використаний у будь-якому місці та в будь-який час, бо не потребує витрат.**
- **Розвиває уяву, фантазію та креативність. До речі, як у дітей, так і в педагогів.**
- **Сприяє створенню добрих взаємин між учнями та педагогом.**
- **Під час спілкування, допомоги персонажу відбувається обмін емоціями, формуються довіра та емпатія.**
- **Знімає психологічне напруження.**
- **Під час слухання, обговорення, переказування, створення оповідки діти вчаться усвідомлювати свої почуття і говорити про них.**

Висновки. Оповідання історій відіграє велику роль у навчанні та створенні безпечного інклюзивного простору. Вона охоплює комунікативну, мовну та мовленнєву компетенції молодших школярів. Технологія «Storytelling» сприяє розвитку усного мовлення, швидкому засвоєнню лексики, граматики та аудіювання.

Дана технологія у навчанні англійської мови пробуджує в учнів інтерес до навчання; формує здатність використовувати набуті знання, вміння, навички, в навчальних і життєвих ситуаціях. У них виникають почуття довіри, доброзичливості, толерантності. Слухаючи та переказуючи різні історії, діти збагачують запас своїх знань, розвивають уяву, формують увагу. Поступово у них зникає страх публічного виступу, налагоджуються стосунки з іншими

учнями в класі. Діти більше заглиблюється у себе та вивчають себе на підсвідомому рівні. Отож не дивно, що метод сторітелінгу з кожним роком стає все більш популярним.

Список використаних джерел

1. Budnyk, O., & Kotyk, M. (2024). "Chapter 19 Information and Communication Technologies in Teaching Students with Special Educational Needs". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_024
2. Hofman-Bergholm, M. (2022). Storytelling as an Educational Tool in Sustainable Education. *Sustainability*, 14, 2946. <https://doi.org/10.3390/su14052946>
3. Гич М. Сторітелінг як інноваційна методика формування мовної компетентності учнів ЗНЗ. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки* № 4 (51). 2015. С. 188-192.

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Олеся Голубовська, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. У світі спостерігається тенденція збільшення дітей з порушеннями зору, станом на сьогодні в Україні їх приблизно 60-80%. Для ефективного навчання дітей із порушенням зоровим аналізатором слід розробляти індивідуальні освітні й індивідуальні програми розвитку, адаптувати, модифікувати й створювати освітні матеріали, організовувати інклюзивний навчальний простір.

Виклад основного матеріалу. З кожним роком вивчення англійської мови набуває все більшого значення для соціальної адаптації, пошуку роботи, здійснення подорожей і взагалі невід'ємною частиною життя сучасної особистості. Навчання дітей з порушеннями зору англійської мови – завдання непросте, але знання мови розширює освітні можливості таких людей, дозволяє їм стати частиною глобального освітнього середовища та відчувати себе соціально адаптованими.

Актуальні методи для вивчення англійської мови дітьми з порушеннями зору:

Відео, фільми/мультфільми. Всі діти люблять мультфільми. Намагайтеся знайти відео за інтересами дитини, на цікаві теми. Важливо слухати та навчатись справжній розмовній англійській мові. Можна відео переглядати по черзі рідною мовою та англійською. До речі, міжнародні кінокомпанії піклуються про залучення усіх людей – їм йдеться про комерційні прибутки і дотримання прав людини. Тифлокоментар чи англійською audio description допомагає людям з порушеннями зору насолоджуватися переглядом (фільми з тифлокоментарем, n.d.; Lewis, 2023).

Ситуативні ігри з повсякденного життя / рольові п'єси. Рольова гра мотивує розумову діяльність, оскільки учні опиняються в ситуації, коли актуалізується необхідність щось сказати, попросити, дізнатися, довести, чимось поділитися зі співрозмовником. Відомо, що рольова гра являє собою умовне відтворення її учасниками реальної практичної діяльності людей, створює умови реального спілкування. Практично весь навчальний час у рольовій грі відведено на розмовну практику, при цьому не тільки той, хто розмовляє, але й той, хто слухає, максимально активний, так як він повинен зрозуміти й запам'ятати репліку партнера, співвіднести її із ситуацією і правильно відреагувати на репліку.

Прослуховування пісень. Всім подобається слухати музику. Однак, для того, щоб вивчити англійську мову, необхідно зробити наголос на прослуховуванні англійських пісень. Практикуватися найкраще на популярних піснях, тому що їх чути скрізь: у авто чи торговельному центрі. Що стосується

музичного жанру, то рок та реп- тексти можуть бути занадто швидкими та погано розбірливими на слух, а також включати скорочення або сленг. Навіть фонове прослуховування пісень відкладається на підсвідомому рівні та запам'ятовується вимова.

Спілкування з друзями онлайн. Спілкування з друзями дозволяє найбільш розкуто себе почувати, незважаючи на використання іноземних слів, так, можливо не завжди правильно, але звикання до мови дає змогу мозку адаптуватись до іншої мови та її звучання. Спілкування з друзями онлайн - це цікавий спосіб самостійного вивчення англійської мови, навіть не усвідомлюючи цього. Відмінність цього способу від розмови з вчителем, або навчання в класі, у тому, що спілкування відбувається в розслабленій обстановці, що робить мову дуже легкою для сприйняття.

Прогулянки з проговорюванням. Протягом прогулянок можна активізувати та візуально закріплювати такі теми як «Colors» («Кольори»), «Adjectives», «Degrees of Comparison» («Прикметники», «Ступені порівняння»), «Animals», «Plants», «Weather» («Тварини», «Рослини», «Погода»). Основним завданням тифлопедагогіки є компенсація відсутнього зору за рахунок інтенсифікації роботи інших аналізаторів (слуху, дотику), а також формування відчуття перешкоди. Для побудови адекватних образів предметів можуть підключатися процеси уяви; при цьому формування пам'яті логічної зазвичай випереджає розвиток пам'яті образної.

Метод Пімслера. Система Пімслера заснована головним чином на аудіювання. Аудіозапис відтворює фрази і речення англійською, а потім повторює їх українською. Метод не передбачає використання книг, тільки аудіозаписи. Тим самим автор підкреслює, що ви зможете швидко вивчити англійську мову без особливих зусиль. Цей метод був побудований на особистих дослідженнях лінгвіста Пола Пімслера. Автор стверджує, що щоденні уроки за його методикою дають потрібний результат для швидкого вивчення англійської мови. Головне в методі – це повторення. 30-хвилинні уроки бажано виконувати щодня.

Висновки. Особливо корисною та потрібною є англійська для дітей, позаяк вивчення іноземної змалку дозволяє швидко та ефективно опанувати мову, відточити вимову та збагатити словниковий запас. Англійська мова сприяє всебічному розвитку дітей, особливо розвиває пам'ять. Крім того, це хороша інвестиція в майбутнє дитини, адже знання англійської відкриває широкі освітні, а пізніше професійні горизонти, тим паче для дітей з порушеннями зору для ефективної соціалізації їх у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Lewis, E. (2023, Aug. 30). 10 Movies to watch with audio description. *3Play Media*. Retrieved from <https://www.3playmedia.com/blog/10-movies-should-watch-audio-description/>

2. Бігич О.Б. Теорія і практика формування методичної компетенції вчителя іноземної мови початкової школи: Навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2006. 200 с.
3. Костенко Т., Гудим, І. Навчання дітей із порушеннями зору. Харків : Ранок, 2019. 184 с.
4. Фільми з тифлокоментарем. ВП ВГО "ГУД" Рівне. <https://gud.rv.ua/other/filmy-z-tyflokomentarem>

5. ІКТ ПРИ НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

*Наталія Госедло, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. В останні роки інтернет та цифрові технології стали невід'ємною частиною освіти. Діти з особливими освітніми потребами мають право на доступ до цих можливостей. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) може сприяти навчанню, розвитку і підвищенню цифрової грамотності учнів.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення позитивного та безпечного онлайн-середовища, в якому діти з ООП можуть вільно розвиватися та досліджувати світ, є важливим аспектом їхнього досвіду роботи в Інтернеті. Важливо, щоб батьки та вчителі відігравали активну роль у навчанні дітей з ООП щодо безпечного користування Інтернетом. Враховуючи ці аспекти безпеки в Інтернеті, можемо створити безпечне та стимулююче онлайн-середовище для дітей з ООП, що дозволить їм взаємодіяти з цифровим світом у позитивний та безпечний спосіб.

Правила безпечної роботи в Інтернеті можуть допомогти батькам і педагогам контролювати доступ дітей до неприйняттого контенту та встановити правила користування Інтернетом. Діти з ООП можуть піддаватися кібербулінгу. Знання того, як ефективно реагувати на такі ситуації та куди звертатися за допомогою, може допомогти захистити дітей від цього негативного явища. Для дітей з особливими потребами важливо забезпечити спеціальну освіту з питань безпеки в Інтернеті, враховуючи їхні особливості та здібності.

Борисенко (2016) виокремлює три основні шляхи використання ІКТ в інклюзивній освіті:

- у компенсаційних цілях (використання ІКТ в якості технічної допомоги, підтримки, часткової компенсації або заміщення відсутніх природних функцій, що дозволяє учням з особливими потребами повноцінно залучатись до процесів спілкування й взаємодії);

- у комунікаційних цілях (допоміжні прилади і програмне забезпечення, альтернативні форми зв'язку, що полегшують або уможливають комунікацію у більш зручний спосіб, специфічний для кожного виду функціонального обмеження);

- у дидактичних цілях (сприяють диференціації, задоволенню індивідуальних потреб, особистісному розвитку дітей з особливими потребами, розкриттю їх здібностей, повноцінній інклюзії, включенню в освітнє й суспільне середовище).

Розвиток дітей з ООП за допомогою ІКТ має велике значення; ІКТ надають можливість створювати індивідуальні програми та матеріали, які

враховують унікальні потреби кожної дитини з ООП. Це сприяє більш ефективному та адекватному підходу до навчання. Мультимедійні елементи, такі як відео, аудіо та інтерактивні зображення, можуть полегшити процес навчання для дітей. ІКТ дозволяють взаємодіяти на рівні, що враховує їхні потреби та здібності. За допомогою адаптивних технологій діти з ООП можуть ефективніше використовувати інформацію. Використання соціальних мереж, онлайн-груп та інших засобів комунікації може допомогти їм розвинути навички соціальної взаємодії, спілкування та співпраці. ІКТ можуть сприяти розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та навичок розв'язання. Для дітей з фізичними порушеннями інтерактивні технології можуть надати можливості для розвитку моторики та координації рухів. Використання ІКТ в освіті дітей з ООП – це не лише можливість для них навчатися, а й спосіб подолання бар'єрів та забезпечення рівних можливостей в освітньому та розвивальному процесі. Під час пандемії був створений посібник Методичні вказівки для самостійної роботи студентів та дистанційного навчання (2021), де наведено й систематизовано онлайн ресурси та інструменти для організації інклюзивного освітнього простору онлайн.

Висновки. Забезпечення доступу дітей з особливими освітніми потребами до безпечних та освітніх веб-сайтів стає важливою частиною глобальних зусиль, спрямованих на забезпечення рівних освітніх можливостей. Це вимагає поєднання технологічних розробок і педагогічних підходів для забезпечення інклюзивного навчального середовища для всіх дітей.

Список використаних джерел

1. Борисенко Л.Л. Впровадження засобів ІКТ в інклюзивну освіту / Система надання освіти дітям з особливими потребами в умовах сучасного навчального закладу : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Лисичанськ 14 грудня 2016 року). Лисичанськ : ВП «ЛПК ЛНУ», 2016. С.26 - 28. /
2. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів та дистанційного навчання з Методики навчання англійської мови в дошкільних закладах та початковій школі: організуємо інклюзивний освітній простір онлайн / автор-укладач С. М. Сидорів. Івано-Франківськ, 2021.
3. Хомишин І. Ю. Використання інформаційних технологій у навчанні осіб з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] / *IT право: проблеми і перспективи розвитку в Україні* (друга міжнародна щорічна конференція). 2017.

УЧАСТЬ БАТЬКІВ У ТВОРЕННІ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

*Наталія Гриньків, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Запорукою успіху організації якісного освітнього процесу для дітей з особливими освітніми потребами є співпраця з батьками. Без тісної та систематичної комунікації з родиною неможливо досягти успішних результатів.

Мета роботи. Висвітлити роль батьків у навчальній діяльності дітей з ООП, важливість взаємодії педагога, батьків та адміністрації школи.

Виклад основного матеріалу. Батьки дітей з особливими освітніми потребами є постійними учасниками команди супроводу і мають право обирати форму навчання та заклад освіти для своєї дитини, а також висловлювати свої погляди щодо подальшого розвитку та напрямків корекційно-розвивальної роботи. Надзвичайно важливою є участь батьків у визначенні цілей та завдань на навчальний рік, у вирішенні питань про майбутню співпрацю з дитиною після завершення навчального року. Ця взаємодія з батьками також є корисною при плануванні роботи школи.

Саме батьки володіють унікальною інформацією про розвиток своєї дитини, найкраще знають її сильні сторони, індивідуальність, труднощі та успіхи. Тож природно вони є **адвокатами** своїх дітей. А найкращі адвокати здатні підтримувати позитивні робочі стосунки й знаходити взаємовигідні варіанти вирішення проблем. У них чітке й реалістичне бачення майбутнього своїх дітей, вони здатні донести його до інших людей. Дорослі люди з особливими потребами, які успішно закінчили навчання і результативно долають щоденні перешкоди, часто вдячні своїм батькам за те, що вони постійно залучалися до процесу їхньої освіти. (Навчальний курикулум з інклюзивної освіти, 2020, с. 75).

Врахувавши певні цілі та кінцеві результати, робота з батьками або опікунами може проводитися в таких формах як: бесіди, загальні засідання по інформуванню, батьківські навчальні семінари, «круглі столи», тренінги про завдання та зобов'язання батьків в процесі виховання та навчання дітей, метод кейсів (із залученням психолога чи соціального педагога), індивідуальне та групове консультування. Провідна мета будь-якої форми співпраці з сім'єю – це побудувати довіру з дітьми, батьками та вчителями, об'єднати їх в одну команду, виховати вміння ділитися своїми проблемами один з одним і вирішувати їх разом.

Наукові погляди сьогодення базуються на переконанні, що батьки є першими та головними вчителями дитини. Тому соціальна підтримка таких сімей – це вирішення цілого комплексу проблем, пов'язаних з допомогою дитині: лікування, освіта, соціальна адаптація та інтеграція в суспільство. У

процесі взаємодії школи та сім'ї дуже важливо враховувати інтереси, пріоритети та проблеми сімей. Робота з сім'ями дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії ґрунтується на таких принципах як: особистісно-орієнтований, гуманно-особистісний, принцип комплексності, та містить три етапи:

Знайомство – визначення спільних цілей, цінностей та потреб. Зміст цього етапу включає знайомство вчителя інклюзивної освіти з батьками, індивідуальні бесіди та визначення потреб батьків.

Спільна діяльність – складання програми роботи педагога інклюзивної освіти з батьками. Зміст цього етапу включає ознайомлення із завданнями закладу, що надає інклюзивну освіту, обговорення побажань і очікувань батьків, залучення їх до обговорення та створення програми співпраці, організації спільної діяльності.

Співпраця – встановлення партнерських стосунків між педагогом інклюзивної освіти та батьками під час реалізації програми роботи, розкриттям перед батьками можливостей особистого пошуку, творчого підходу до навчання своєї дитини та особистої участі в дослідженнях її можливостей. Зміст роботи на цьому етапі включає спільні заходи, вирішення педагогічних питань, пов'язаних з розвитком, навчанням і вихованням дитини в інклюзивному класі, підготовку до свят, оформлення плакатів, сімейних альбомів тощо.

Виходячи зі специфіки сімей, де є діти з ООП, слід зазначити, чим більш залученні батьки до інклюзії, тим більша ймовірність того, що вони досягнуть бажаних результатів для своїх дітей. Також важливо, щоб комунікація адміністрації, вчителів і батьків між собою не була разовою акцією, адже задля того, щоб мінімізувати ризики конфліктів, спілкування варто здійснювати регулярно, оскільки за постійного цивілізованого діалогу проговорюються всі потенційні проблеми.

Таким чином, співпраця з батьками являється ключовим елементом в створенні середовища, де діти почуватимуться щасливими та захищеними, відчуватимуть підтримку родини та зможуть максимально розвивати свій потенціал. В цьому середовищі фахівці та батьки повинні співпрацювати задля надання найкращої допомоги дитині в навчанні.

Висновки. Без співпраці та допомоги батьків інклюзія неможлива. Батьки – перші вчителі дитини і залишаються ними усе життя. Батьки можуть допомагати в якості вчителів удома і в класі. Вони є захисниками інтересів своєї дитини. Батьки краще за інших розуміють, що необхідно їхній дитині і тому ухвалюють рішення щодо її розвитку та освіти.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А.А. Інклюзивне навчання: вибір батьків / А.А.Колупаєва, Л.М.Наконечна. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018.

2. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 1-3 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020.
3. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник / За заг. ред. М.А. Порошенко та ін. Київ : 2018. 252 с.

СТВОРЮЄМО ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Уляна Гуменюк, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Навчання дітей з ООП на уроках інформатики на сьогоднішній день вимагає від вчителя індивідуального підходу до кожного учня з врахуванням індивідуальних особливостей учня і відповідної адаптації навчального матеріалу.

Мета роботи. Охарактеризувати процес навчання дітей з ООП на уроках інформатики з використання платформ, ресурсів для вивчення англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Інформатика, як наука про інформацію, методи та засоби її опрацювання, у тому числі за допомогою обчислювальних систем не є легким предметом у початковій школі. Дітям з особливими освітніми потребами буде важче його вивчати, тому що даний предмет потребує вміння працювати з персональним комп'ютером, гаджетами та іншими пристроями. Інклюзивна освіта – це процес розвитку загальної освіти таким чином, щоб учні з ООП мали доступ до освіти. Це процес розвитку загальної освіти. Мета інклюзивної освіти - створити освітнє середовище, адаптоване для будь-якої дитини, незалежно від її індивідуальних особливостей. Метою інклюзивної освіти є створення освітнього середовища, в якому може адаптуватися будь-яка дитина, незалежно від її індивідуальних особливостей.

У більшості випадків якісна освіта вимагає, щоб школи мали спеціальне обладнання, необхідне для навчання учнів з особливими освітніми потребами. На уроках інформатики згідно санітарно-гігієнічних норм час роботи учнів за комп'ютером на 1 уроці не повинен перевищувати 15 хв. Корекційний педагог чи асистент вчителя повинен слідкувати за тим, щоб дитина сиділа рівно за робочим місцем, ноги повинні впирались у підлогу або підставку для ніг, при виконанні письмових робіт – невеликий нахил тіла вперед (170 градусів), відстань від робочої поверхні до очей для учнів 1-2 класів при прямому письмі – 26 см, при косому – 21 см, для учнів 9-10 років відстань повинна складати 24,2 см. При поясненні вчителя учень повинен сидіти, спираючись на спинку парти, передпліччя вільно лежать на столі (парті).

На уроках інформатики можна запропонувати такі методи навчання в умовах інклюзії:

- **Методи, що полегшують початкове засвоєння матеріалу: інформаційно-розвиваючі методи навчання (усні повідомлення вчителя, бесіди, робота з матеріалом); евристичні (пошукові) методи навчання (евристичні бесіди, дискусії, експериментальна робота, дослідницькі методи).**

- **Методи, що сприяють закріпленню і вдосконаленню набутих знань: вправи (за зразком, коментовані вправи, варіативні вправи та); практичні роботи.**

- **Методи стимулювання та мотивації навчальної діяльності: методи збудження інтересу до навчання.**

- **Методи контролю в навчанні: усні методи контролю; письмові методи контролю; експериментальні та практичні методи контролю.**

Висновки. Індивідуалізований підхід до навчання, педагого-психологічна підтримка, надання практичної допомоги, створення сприятливого середовища для колективу учнів допомагає у навчанні. Батьки повинні брати активну участь у реалізації індивідуальної програми розвитку дитини: допомагати виконувати домашні завдання, закріплювати вивчене вдома і надавати необхідну корекційну підтримку (заняття з логопедами, дефектологами, іншими спеціалістами).

Список використаних джерел

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019.
2. Миронова С. П., Гаврилов О. В., Матвеева М. П. Основи корекційної педагогіки/ за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янецьПодільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010.
3. Характеристика умов навчання. Основні психолого-педагогічні та санітарно-гігієнічні вимоги до проведення занять. Режим доступу - <http://fizmatspk.com/images/metodika/Lekcia2.pdf>.

ПІДТРИМКА ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ – ПРИКЛАД МІЖНАРОДНОЇ ПИСЬМЕННИЦІ

*Вероніка Гуш, 3 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Сучасні студенти-майбутні педагоги навчаються у непростий час. Війна забрала багато можливостей для сталого і повноцінного особистісного і фахового зросту, поставила багато бар'єрів і «нагородила» кожного і кожна особливими освітніми потребами, велика кількість отримала інвалідність (ООП). Саме тому симпозіум зібрав експертів і людей, дотичних до інклюзії, підтримки, справедливості і кооперації.

Мета роботи. Розширити розуміння інклюзії, зробити поверхневий аналіз її основних ідей та звернутися до нещодавнього досвіду співдії з Кімберлі Гамільтон.

Виклад основного матеріалу. Термін інклюзія з'явився порівняно недавно, і напевне, кожен чув його: вчителі більше, не вчителі менше. Хтось зрозумів і прийняв, комусь незрозуміло про що мова, а хтось просто не звертає увагу. Але факти – річ уперта. Світ – різноманітний, і тебе, читачу чи слухачу оточують різні, по своєму особливі люди. Їх особливість може полягати в незрозумілих тобі вподобаннях, смаках, незвичайному одязі, зачісці, зовнішності, поведінці тощо. Також нас оточують особливі тварини, рослини, птахи. Тобто особливість вона всюди. Зізнайся, ти й сам змінюєшся і ти зараз не зрозумів би себе новонародженого чи вже особою літнього віку. Нас змінює оточення, події, освіта, професія, книги, тік-токи і війна, нажаль.

Втім, ми поговоримо про іншість, яка має визначення інвалідності або особливі освітні потреби. До таких людей належить: з порушенням слуху (глухі, зі зниженням слуху), із порушеннями зору (сліпі, зі зниженим зором), із порушенням опорно-рухового апарату, із розумовою відсталістю, із затримкою інтелектуального розвитку. Це – основні категорії людей з інвалідністю, які можуть мати особливі освітні потреби. Згідно філософії інклюзії – проблема не в людях чи їх інвалідностях, проблема – у бар'єрах, які вони без додаткової підтримки і організованого середовища подолати не в силах.

Сумно, що серед таких особливих людей багато дітей, які тільки починають своє життя, які ще не встигли відчувати усі радощі, красу, насолоду. Кожна дитина – це є найбільший та найцінніший скарб для своїх батьків та родичів, а всі діти разом це скарб суспільства, і від того, наскільки ми цінуємо та поважаємо кожного - залежить і наше життя в майбутньому.

Тому мета інклюзивної освіти – надати необхідну підтримку і допомогти цим людям мріяти, планувати і досягати своїх цілей, зростати в особистісному і професійному плані, насолоджуватися радощами суспільного і приватного життя.

В 2017 році був прийнятий Закон України «Про освіту», який відкриває нові можливості для людей з ООП. Одним із аспектів інклюзивної освіти є забезпечення ефективності навчання та виховання дітей з ООП. Увага зосереджується на соціалізації учнів та досягнень якості навчально-виховного процесу. Сучасні навчальні заклади та освітні системи мають відповідати потребам усіх дітей. Змінюється не малюк, а система, тому основна мета інклюзії – якісні зміни для дітей що мають особливі освітні потреби.

Те, як ми будемо ставитись до дітей до людей із особливими освітніми потребами, залежить від виховання, від того чи навчимо ми своїх дітей толерантного поводження з тими у кого гірший зір слух, хто не може ходити, хто бачить свій власний світ, хто може гірше розуміти навчальні матеріал, Але тих що також мають серця, переживати емоції і мріють кожен про своє. Ми дорослі, повинні навчити наших дітей з повагою ставитись до тих, хто трішки інакший, допомагати їм, підтримувати, дружити та любити їх. Ми повинні частіше проводити зі своїми дітьми бесіди, запропонувати подивитись навчальні мультфільми з цього приводу, дати спробу прожити хоча б хвилинку життя тих особливих людей дати спробу відчутти наскільки їм важко (Ратайчук, 2022).

Американсько-британська письменниця, зооактивістка і друг України Кімберлі Гамільтон зустрінеться онлайн зі студентами і учасниками симпозиуму. Авторка написала кілька книг про реальних тварин, кожна з яких є особливою. Найцікавіші історії для мене про:

- **Скарлетт – кішку, яка під час пожежі в Нью-Йорку ціною власного здоров'я винесла з полум'я всіх кошенят;**
- **Того – сибірського Хаскі, врятував життя дітей від епідемії дифтерії, доставивши вакцину в важкодоступний район Канади незважаючи на свій вік, довгий шлях суворю Північчю і небезпеку провалитися під кригу;**
- **Баді – німецьку вівчарку, першу собаку-поводиря в Сполучених Штатах.**

Наша міжнародна співдія розпочалася з ідеї викладача: «So I decided to involve my college and university students in reading about good things. This term we are starting a Practical Course of the English Language for pre-service kindergarten educators, so I thought I would introduce some texts about inclusion, resilience, kindness, and loyalty to my students who will soon be preschool teachers. Because of war-related barriers their knowledge of English is rather limited, but it can start improving with the help of the books. The good beginning is a motivation to try and read even better. I plan to develop assignments for home reading with lists of words to learn, grammar exercises, topics for discussion, abstracts for retelling, and other tasks and activities. Also I will bring the actual book to our classes and let the

students read. It takes time and effort to do what you are not forced to do, but here in Ukraine we need many things to be done in order to survive and develop as a nation”.

Ми вдячні Кімберлі за підтримку Укоаїни і поширення інформації про нашу державу серед іноземців, багато з яких не володіють достовірними фактами про агресію росії і страждання нашого народу. Студенти розробили свої завдання до книг авторки і будуть практикувати читання і виконання завдань під час педагогічної практики. Також вже є більше десятка студентських відео, зокрема і нашої групи (ДОАк-1, 2024).

Висновки. Інклюзія – це бути живим і приймати світ таким який він є. Любити відмінне від твого, дивуватися не очевидному, не робити винятків, знаходити та створювати нові сенси, рухатися разом з кожним та будь-яким. Інклюзія-коли людям потрібні люди, щоби бути людьми, а з різними виходить гарне і цільне. Спільно – до справедливого і радісного майбутнього.

Список використаних джерел

1. ДОАк-1. (2024, Apr 4). *to Kimberlie Hamilton 8 ДОАк-1*. URL: https://youtu.be/Id10P27_lt8?si=TdVABgl6_uTXFrTZ
2. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. К. : Саміт-Книга, 2009.
3. Ратайчук, О. (2022, Лютий 15). Особливі, або інклюзивні люди серед нас. Бібліотека методичних матеріалів. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/osoblivi-abo-inkluzivni-ludi-sered-nas-544533.html>

ПЕРЕХІД ДИТИНИ З ООП ІЗ ДИТЯЧОГО САДКА В ШКОЛУ

*Глона Гуцул, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Перехід з дитячого садочка в школу є значущим етапом у житті будь-якої дитини, а для дітей з особливими освітніми потребами (ООП) це може бути особливо складним завданням і потребує підтримки.

Мета роботи – надання порад та стратегій, щоб допомогти дитині з ООП м'яко перейти з дитячого садка в школу.

Виклад основного матеріалу. Освітня реформа в Україні надала можливість відкриття інклюзивних груп в ЗДО та підтримку та допомогу спеціалістів з ІРЦ для педагогів, дітей та їх батьків. Перебування дитини з ООП у ЗДО – позитивний досвід. Він формує перші навички комунікації та взаємодії, навчає дитину дотримуватися правил поведінки з дорослими (вихователем, що потім легше трансформується у взаємини з учителем, коли дитина переходить у ЗСО) та однолітками. А техніки та методики ЗДО щодо роботи з такою дитиною можуть надалі з не меншим успіхом використовувати й у школі.

Робота з дитиною в закладі освіти, а особливо – її перехід з однієї ланки освіти до іншої, має будуватися на таких принципах:

- **Індивідуальний підхід.** Це означає орієнтуватися на особливості та потреби дитини, адже схожі особливості дітей не гарантують однакових методів роботи. Немає двох абсолютно однакових дітей, тож не можна застосовувати єдину методику для всіх дітей зі схожим діагнозом.

- **Залучення родини.** Рідні перебувають із дитиною поруч 24/7, тож обов'язково треба прислухатися до їхньої думки та стилю виховання й комунікації з дитиною. Соціальна та педагогічна підтримка сімей допомагає вирішити комплекс проблем, пов'язаних із підтримкою дитини, освітою, соціальною адаптацією та інтеграцією у суспільство. Це вимагає додаткових форм соціально-педагогічної діяльності – соціальна реабілітація і соціальна інтеграція родини (Закусило, Ольхова-Марчук, 2009).

- **Мультидисциплінарний підхід.** Усі фахівці, які працюють із дитиною, мають перебувати в постійній взаємодії;

- **Підтримка працівників та інших дітей.** Діти з ООП, батьки яких вирішили їх соціалізувати в садку, а далі – у школі, потребують підтримки та допомоги оточення, а отже – необхідне комфортне та довірливе середовище в колективі, де перебуває дитина;

- **Системна підтримка.** Робота з дитиною з ООП – справа не одного місяця чи року, це безперервна робота всіх учасників освітнього процесу.

Ось кілька порад, які можуть допомогти в цьому процесі:

- **Планування і підготовка заздалегідь.** Почніть готувати дитину до переходу заздалегідь. Розповідайте про школу, її атмосферу, правила та розклад. Поступово знайомте з тим, що відбуватиметься в школі, щоб зменшити стрес.

- **Спілкування та підтримка.** Поговоріть із вчителями, адміністрацією та фахівцями про потреби вашої дитини та можливі адаптації. Важливо, щоб школа розуміла особливості вашої дитини та була готова надати необхідну підтримку.

- **Розвиток навичок соціальної взаємодії.** Допоможіть вашій дитині розвивати навички соціальної взаємодії. Це може включати ролеві ігри з іншими дітьми, навчання емоційному розпізнаванню та способам виразу власних почуттів.

- **Позитивне ставлення.** Підкреслюйте позитивні аспекти школи та можливості, які вона відкриває. Передавайте дитині впевненість у її можливостях.

- **Підтримка після переходу.** Постійно спілкуйтеся з вчителями та іншими фахівцями у школі після того, як ваша дитина вже почала навчання, щоб впевнитися, що вона адаптується і отримує необхідну підтримку.

Важливо пам'ятати, що кожна дитина унікальна, тому може знадобитися трохи часу та терпіння для успішного переходу в нове середовище. Дотримуйтесь позитивного підходу та підтримуйте вашу дитину на кожному етапі цього важливого процесу.

Висновки. Перехід з дитячого садка в школу для дитини з ООП може бути викликом, але з правильною підтримкою він може бути успішним та позитивним досвідом. Важливо створити сприятливе середовище для навчання, забезпечити індивідуальний підхід та підтримку, а також співпрацювати з батьками та вчителями для досягнення найкращих результатів.

Список використаних джерел

1. Гецько С. І. Взаємодія дитячого садка з батьками дітей з особливими потребами / *Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання в навчальних закладах: збірник наукових праць*. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1 (44). 2011 URL: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Ozfm/2011_44/getsko.pdf.
2. Закусило О. Ю. Ольхова-Марчук Н. В. Прикладні аспекти соціальної роботи з сім'ями, що мають дітей з особливими потребами. *Актуальні проблеми навчання, виховання та інклюзії людей з особливими потребами*. Збірник наукових праць. № 6(8). 2009. С. 76–82.
3. Особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. Вісник № 4 НДІ інклюзивної освіти. / [Укладачі: Савчук Л. А., Юхимець І. В.]. Рівне: РОППО, 2013.

4. Петренко С. М. Взаємодія з сім'ями вихованців з особливими освітніми потребами. URL: <http://svitppt.com.ua/vihovna-robota/vzaemodiya-z-simyami-vihovanciv-zosoblivimi-osvitnimi-potrebami.html>.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

*Христина Джумаджук, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Розгляд проблеми цифрової інклюзії в контексті навчання інформатики стає надзвичайно актуальним завданням для освітніх закладів. Розуміння цієї проблеми допоможе забезпечити рівні можливості для всіх учнів і зробити процес навчання більш ефективним і доступним.

Мета. Написати текст тез, які розкриватимуть проблему застосування «цифри» до «лампової» інклюзії, борюючись зі спокусою безутішного використання чатуджіпіті і рухаючись до усвідомленого застосування цифрових інструментів в власній інклюзії.

Виклад основного матеріалу. Цифрова інклюзія як ключ до успішного навчання на уроках інформатики може включати наступні аспекти:

- Розгляд поняття цифрової інклюзії, яке відноситься до забезпечення доступу до технологій та цифрових ресурсів для всіх учнів, незалежно від їхньої соціальної, економічної чи фізичної ситуації.
- Аналіз проблем, з якими зіштовхуються учні з обмеженими можливостями або іншими особливими потребами при вивченні інформатики. Це можуть бути фізичні обмеження, такі як вади зору чи слуху, а також психологічні чи соціальні обмеження.
- Підходи до адаптації навчального процесу інформатики для врахування потреб учнів з різними особливостями. Це може включати використання спеціальних навчальних матеріалів, програмного забезпечення для адаптивного навчання та інші методи.
- Обговорення важливості включення усіх учнів у навчальний процес інформатики з метою створення сприятливого середовища для навчання та розвитку.
- Подання конкретних прикладів успішних практик інклюзивного навчання на уроках інформатики, що сприяють досягненню навчальних цілей у всіх учнів.
- Розгляд ролі вчителів інформатики у створенні інклюзивного навчального середовища, виявлення їхньої відповідальності та можливостей для підтримки усіх учнів.
- Підтримка пропозицій та практик конкретними даними з актуальних наукових досліджень та досвіду реалізації цифрової інклюзії в навчальних закладах (Varela, 2023).

Висновок. У контексті навчання на уроках інформатики, поняття цифрової інклюзії виявляється не лише актуальним, але й невід'ємним компонентом ефективного освітнього процесу. Сприяючи доступності та рівним можливостям для всіх учнів, цифрова інклюзія робить навчання

інформатики більш ефективним і результативним. Шляхом створення інклюзивного середовища, де кожен учень має доступ до необхідних знань, технологій та ресурсів, ми можемо сприяти розвитку кожної дитини, незалежно від її індивідуальних особливостей. Тому важливо продовжувати здійснювати зусилля для підтримки цифрової інклюзії на уроках інформатики, адже саме це стане ключем до успішного навчання та подальшого розвитку кожного учня в цифровому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Varela, D. (2023, Aug. 19). Educators seek to stop AI use for cheating. [Adapted the report for] *VOA Learning English*. <https://learningenglish.voanews.com/a/educators-look-for-barriers-to-ai-use-for-cheating/7224907.html>
2. Громова, О. (2018). Інклюзивне навчання інформатики: підходи та методи. Інформаційні технології і засоби навчання
3. Інститут модернізації змісту освіти. (2019). Цифрова компетентність учнів: Теорія та практика розвитку. Київ: Видавничий дім "Освіта".
4. Міністерство освіти і науки України. (2020). Діяльність з впровадження цифрових технологій в освіті України: аналітичний звіт. Київ: Авторське видання.

ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ В ШКОЛІ: ОРГАНІЗОВУЄМО ІНКЛЮЗИВНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

*Марія Дідушко, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Однією з основних причин булінгу є відсутність ефективних систем превенції, контролю та втручання з боку педагогічного персоналу. Часто вчителі і адміністрація не виявляють чутливості до проблеми чи недостатньо обізнані з методами виявлення та реагування на цькування. Недоліки в системі моніторингу та недостатня відкритість з боку учнів можуть ускладнити вчасне виявлення і вирішення проблеми. Ще однією складовою проблеми є відсутність ефективних програм попередження булінгу.

Мета дослідження. Проаналізувати причини булінгу та шляхи запобігання цьому явищу. Перевірити гіпотезу, що організоване ефективне інклюзивне навчальне середовище має сприяти підтримці позитивної поведінки та взаємодії і мати яскравий антибулінговий характер.

Виклад основного матеріалу. У дивовижному світі навчальних закладів, де кожен день – це відкриття для маленьких розумників і бешкетників, постає питання: як організувати ефективну протидію та попередження булінгу, щоб кожен учень та учениця відчували себе безпечно та захищено?

По-перше, на що слід звернути увагу, це роль педагогів. До 2017 року психологічна готовність педагога до роботи з дітьми з ООП була чи ненайважливішою передумовою ефективної організації інклюзивного освітнього середовища, де прояви булінгу не толеруються (Сидорів & Селепій, 2019, с. 81). Як вони можуть виявити булінг у серед своїх школярів та надати їм підтримку. Чи потрібні їм спеціальні тренінги для виявлення та реагування на ситуації цькування? І які заходи можуть бути вжиті, щоб запобігти булінгу на ранніх етапах?

Друга ключова справа - впровадження програм попередження булінгу. Яким чином можна створити цікаві та пізнавальні заняття, щоб учні зрозуміли важливість поваги та толерантності? Можливо, створення ігор або театралізованих вистав допоможе дітям відчути наслідки своїх вчинків та розвинути навички взаємодії.

Третім аспектом є активна робота з батьками. Як залучити їх до процесу попередження булінгу та створення позитивної атмосфери в школі. Можливо, організувати сімейні заходи, де батьки та учні можуть разом взяти участь у творчих проектах або дискусіях щодо важливості взаємопідтримки. Далі, як упроваджувати ці цінні ініціативи в епоху цифрових технологій та соціальних мереж? Як забезпечити, щоб інтернет не став джерелом віртуального булінгу? Можливо, організація вебінарів або кампаній в інтернеті може бути корисною для учнів та їхніх батьків (Скорбун, Флярковська, Усатенко, п.а.).

Усі ці питання вимагають виважених та творчих рішень. Оскільки ми подорожуємо світом освітніх можливостей, важливо допомагати дітям рости в атмосфері поваги, толерантності та справжньої дружби. Тільки тоді наші навчальні заклади будуть справжніми казковими країнами, де кожна дитина відчуває себе героєм своєї унікальної історії.

Також важливо звернутися до міжнародної практики. Positive Behavior Intervention and Support (PBSS) – система втручання та підтримки позитивної поведінки, яка впроваджена в освітній системі США передбачає комплекс таргетованих інтервенцій, організації навчального середовища та взаємодії педагогів, батьків та учнів для запобігання непродуктивній та антисоціальній поведінці учнів, які мають емоційно-поведінкові порушення. Адже запобігти негативній поведінці є менш затратним, аніж намагатися вирішувати вже невіршувані проблеми (Келлер, 2019).

Висновок: Підсумовуючи, зазначимо, що боротьба з булінгом в навчальних закладах вимагає комплексного та творчого підходу. Засоби протидії цькуванню повинні охоплювати всі аспекти освітнього процесу – від ролі педагогічного персоналу та впровадження програм попередження до активної участі батьків та використання сучасних технологій. Отже, лише застосування різноманітних інструментів та врахування всіх аспектів булінгу в навчальному середовищі може привести до позитивних змін. Це вимагає спільних зусиль усіх учасників освітнього процесу та створення атмосфери поваги, толерантності та підтримки, де кожен учень відчує себе важливим і безпечним.

Список використаних джерел

1. Келлер, К. Створення позитивного середовища для підтримки всіх учнів. *Матеріали міжнародної конференції “Sustaining Inclusive Education Community: Ukraine-U.S. cooperation”*. Київ, 23 жовтня 2019. URL: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/creating-positive-environmentsclayukr
2. Сидорів С., Селепій О. Формування психолого-педагогічної готовності педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та їх батьками. *Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків*/ ред. С. Сидорів. Івано-Франківськ, 2019. С. 79–105.
3. Скорбун І., Флярковська О., Усатенко Г. Організація протидії та попередження булінгу(цькуванню) в закладі освіти. [Електронний ресурс]. URL: <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/main/deps/ps/buling/module2/konspekt.pdf>

ТЕХНІКИ ТА МЕТОДИ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ З ДІТЬМИ З ООПІ

*Лариса Дорошук, 3 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. На сучасному етапі тема комунікації з дітьми з особливими освітніми потребами та інвалідністю (ООПІ) є дуже актуальною в сучасному світі. Зростання уваги до включення людей з ООПІ у всі аспекти життя створює потребу в різноманітних методах і техніках спілкування з ними. Для педагога важливо розробляти ефективні стратегії комунікації, спрямовані на підтримку розвитку дітей, це сприятиме їхньому інтегруванню в освітнє середовище та соціум загалом.

Мета роботи. Охарактеризувати техніки та методи комунікації роботи з дітьми з ООПІ, дослідити нетрадиційні (інноваційні) техніки.

Виклад основного матеріалу. Одним із найважливіших аспектів сучасної освітньої практики є інклюзивна комунікація, спрямована на забезпечення рівних можливостей та доступу до навчання для всіх дітей. Комунікація грає ключову роль у навчанні дітей з ООПІ, оскільки взаємодія дитини з однолітками, вчителем, батьками сприяє їхньому включенню в соціальне середовище та позитивно впливає на їхню мотивацію до навчання. Завданням вчителя є створення успішного комунікативного зв'язку з цими дітьми, використовуючи різноманітні готові техніки та методи комунікативної роботи, або впроваджуючи у практику нові – нетрадиційні.

Комунікація приймає різноманітні форми, такі як: усне висловлення, зоровий контакт, письмовий текст, вираз обличчя, фізичний дотик, рухи тіла і жести, мовленнєва жестикуляція, використання символів та малюнків, а також застосування різних пристроїв для генерації мовлення та інші подібні методи. Деякі діти з ООПІ мають проблеми з комунікацією та висловлюванням своїх думок, тому існують альтернативна та додаткова комунікації.

Альтернативна комунікація може мати різні форми, такі як жести, дотик, погляд, жестова мова, малюнки, комунікативні картинки або таблиці тощо. Для кожної дитини, залежно від порушень або інших причин дискомунікації, вчитель підбирає особистий підхід та методи спілкування. Зважаючи на негативні події котрі відбуваються впродовж останніх років у нашій країні, ми мусимо визнати, що більшість дітей є травмованими фізично або психологічно. Наше завдання, як майбутніх педагогів, досліджувати питання інклюзивної комунікації для того, щоб кожна дитина з ООПІ змогла відчувати себе не просто частиною, а й активним учасником суспільства.

Висновок. Результати дослідження підкреслюють що інклюзивна комунікація є ключовим елементом ефективного навчання дітей з особливими освітніми потребами або інвалідністю. Техніки та методи роботи з такими дітьми потребують індивідуального підходу та уваги до контексту взаємодії.

Інклюзивна комунікація сприяє не лише успішному навчанню, а й розвитку соціальних навичок та взаєморозуміння між учасниками освітнього процесу та їхнього особистісного розвитку. Подальше дослідження цієї теми та впровадження знань у практику допоможуть створити по-справжньому інклюзивне й ефективне освітнє середовище для всіх дітей.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А., Таранченко О. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі. Харків: Видавництво «Ранок», 2019. С. 13-81.
2. Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Навчально-методичний посібник Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами. Київ: ФОП Усатенко Г. В, 2021 С. 14-21.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

*Діана Дуб'як, 1 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Тетяна Клубочкіна, магістр педагогіки.*

Актуальність проблеми. Кожна дитина має свої унікальні особливості і для того, щоб забезпечити їм якісну освіту педагог повинен бути не тільки професійно, а й психологічно готовим. Відповідно до цього постає необхідність дослідження даного аспекту – забезпечити можливість дітям з особливими освітніми потребами (ООП) всіх категорії здобувати бажаний рівень освітньої і фахової підготовки, маючи при цьому альтернативний вибір форми навчання і типу навчального закладу.

Мета роботи. Дослідити та обґрунтувати тенденції застосування сучасних психологічних прийомів в інклюзивному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Ми є свідками цивілізаційних змін у всіх сферах суспільного життя. Відбувається певна еволюція свідомості, а також і ставлення до осіб, що мають ті чи інші порушення психофізичного розвитку, до проблем їхнього «входження» в суспільство. Тому, вкрай актуальним є вивчення питань освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення дітей з особливими потребами.

Перед сучасною школою стоїть завдання сприяти становленню дитини як неповторної індивідуальності, розвивати її творчий потенціал, прагнення до самостійної пізнавальної діяльності. Традиційна методика переважно спрямовує учнів на запам'ятовування програмового матеріалу та його відтворення.

Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання в системі освіти визначається як пріоритетний напрям в діяльності представників освітнього процесу. Тому з одного боку актуальним є питання психологічного супроводу всіх учасників освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти. З іншого боку психолог працює безпосередньо з дитиною, яка має особливості психофізичного розвитку, щодо збереження її здоров'я, пошуку та реалізації засобів оптимального розвитку, формування позитивної мотивації та стимулювання інтенцій до розвитку.

Діяльність практичного психолога має бути спрямована на досягнення загальних цілей, зокрема проведення психокорекційної роботи з метою розвитку потенційних можливостей та формування особистості. Така робота спрямована на формування всіх психічних процесів відповідно до особливостей віку.

Інклюзивне середовище включає різноманітні індивідуальні потреби, в тому числі і психологічні. Сучасні психологічні підходи в інклюзивному

середовищі орієнтовані на створення підтримуючого, дбайливого та доступного простору для всіх учасників. Ось деякі з них:

Психологічна безпека. Створення безпечного середовища, де всі учасники відчують підтримку та повагу. Формування позитивного підходу до різноманітності та інклюзії.

Індивідуальний підхід. Розробка індивідуальних планів підтримки для учасників з різними потребами. Використання різних методик та підходів відповідно до особистих характеристик.

Консультації та психологічна підтримка. Надання психологічної підтримки як для учасників, так і для педагогів та персоналу. Забезпечення можливостей для вираження емоцій та взаємодії з фахівцями.

Спільна робота. Створення умов для взаємодії між учнями різних здібностей та особливостей. Розвиток навичок співпраці та емпатії серед учасників.

Формування позитивного ставлення. Поширення позитивного ставлення до різнобарвності та інклюзії в середовищі. Проведення освітніх заходів для формування усвідомленості та розуміння особливостей кожного учасника.

Оцінювання та адаптація. Використання адаптивних засобів та методів оцінювання. Постійне вдосконалення підходів відповідно до потреб учасників.

Ці психологічні підходи спрямовані на створення дбайливого середовища, де кожен учасник відчуває себе підтриманим та поважаним, незалежно від своїх індивідуальних особливостей.

Інклюзивна форма навчання визнається світовим співтовариством науковців і практиків найвідповіднішою тактикою навчання всіх дітей, є комплексною системою надання якісної підтримки, за якої кожна дитина отримує необхідний рівень і обсяг допомоги, відповідної до її специфіки та потреб.

Висновок. Інклюзія в світі має важливе значення, оскільки сприяє створенню справедливого та різноманітного суспільства, де кожна людина має можливість брати участь у всіх аспектах життя, незалежно від її особливостей, обмежень чи різниць.

Список використаних джерел

1. Акімова О. М. Основні аспекти інклюзивної освіти у підготовці майбутніх учителів початкових класів. Наукові записки кафедри педагогіки. 2014. Вип. 35. С. 12-112.
2. Основи інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. А. Колупаєвої. Київ: «А. С. К.», 2012.
3. Підготовка педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання. Вісник науково-дослідницької лабораторії інклюзивної освіти / упоряд: І. В. Юхимець, Л. О. Савчук. Рівне: РОППО, 2012. Вип. 3. С. 20-46.

ІНКЛЮЗІЯ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА ВЗАЄМОДІЯ ДЛЯ КРАЩОГО МАЙБУТНЬОГО УКРАЇНИ

*Юлія Дудяк, 3 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Інклюзія, справедливість та взаємодія є трьома ключовими поняттями, які допоможуть розвивати суспільство рівних можливостей.

Мета. Дослідити можливості АІ та отримати навички створення наукових тез.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо 3 цінності нашого дослідження. Інклюзія - це не просто присутність. Йдеться про створення середовища, де всі люди відчувають себе вітальними, поважаються та мають можливість брати участь. Це означає усунення бар'єрів, які можуть перешкоджати людям повноцінно брати участь у суспільстві. Наприклад, школа, яка є інклюзивною, вітатиме та підтримуватиме всіх дітей, незалежно від їхнього походження чи здібностей. Справедливість є основою будь-якого демократичного суспільства. Це означає, що з усіма людьми слід поводитися чесно та неупереджено. Кожна людина повинна мати рівні можливості досягти успіху в житті, незалежно від свого походження чи обставин. Справедливість також означає визнання минулих помилок та вжиття заходів для їх виправлення. Взаємодія є важливим компонентом інклюзивного та справедливого суспільства. Коли люди спілкуються та співпрацюють один з одним, вони можуть краще зрозуміти один одного.

Чому важливі інклюзія, справедливість та взаємодія?

Інклюзія сприяє різноманітності та інноваціям. Різноманіття думок та досвіду, яке приходить з інклюзією, може призвести до нових ідей, кращого прийняття рішень та більшої креативності; зміцнює суспільство. Коли всі люди відчувають себе включеними та цінними, це веде до більш згуртованого та стійкого суспільства: підвищує економічне зростання. Дослідження показують, що інклюзивні суспільства мають більш високі темпи економічного зростання.

Справедливість забезпечує рівні можливості. Вона гарантує кожній людині доступ до ресурсів та можливостей, необхідних для успіху, незалежно від її походження; Зменшує нерівність. Справедливість бореться з бідністю, дискримінацією та іншими формами нерівності; Створює більш справедливе суспільство. Справедливість робить суспільство більш справедливим для всіх людей.

Взаємодія будує довіру та розуміння. Вона допомагає людям з різним досвідом краще зрозуміти один одного; Сприяє співпраці. Взаємодія допомагає людям працювати разом для досягнення спільних цілей; Створює мирне суспільство. Взаємодія допомагає запобігти конфліктам та сприяти миру.

Інклюзія, справедливість та взаємодія нерозривно пов'язані. Справжня інклюзія неможлива без справедливості, а справедливість не може бути досягнута без взаємодії. Коли ми працюємо над просуванням усіх трьох принципів, ми можемо створити кращий світ для всіх.

Які способи сприяння розвитку інклюзії, справедливості та взаємодії?

- **Боротьба з упередженнями та дискримінацією.** Це може включати освітні програми, кампанії з підвищення обізнаності та правові заходи.

- **Створення інклюзивних середовищ.** Це може включати адаптацію фізичних просторів, програм та послуг для людей з різними потребами.

- **Підтримка різноманітності.** Це може включати заохочення людей з різним досвідом до участі в різних сферах життя.

- **Захист прав людини.** Це може включати підтримку організацій, які борються за права людей, які зазнають дискримінації.

- **Розвиток інклюзії, справедливості та взаємодії в Україні** принесе багато переваг для економічного розвитку, соціального прогресу, згуртованості та стійкості, демократії та прийняття рішень.

Звичайно, існують виклики, які потрібно подолати: дискримінація та упередження, нерівність у доступі до ресурсів, конфлікти та насильство. *Спільними зусиллями можна подолати ці виклики. Яким чином?*

- **Підвищенням обізнаності про інклюзію, справедливість та взаємодію.**

- **Боротьбою з дискримінацією та упередженнями.**

- **Підтримкою людей та організацій, які працюють над просуванням цих цінностей.**

Інклюзія, справедливість та взаємодія – це постійні процеси. Вони потребують постійних зусиль, але винагорода – краще майбутнє для України. Спільною працею, ми можемо створити більш інклюзивне, справедливе та мирне майбутнє для всіх.

Висновки. Україна долає багато викликів, але також має значні можливості. Інклюзія, справедливість та взаємодія є ключовими цінностями, які допоможуть Україні подолати ці виклики та реалізувати свій потенціал.

Список використаних джерел

Cotton, D. R. E., Cotton, P. A., & Shipway, J. R. (2024). Chatting and cheating: Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT. *Innovations in Education and Teaching International*, 61(2), 228–239. <https://doi.org/10.1080/14703297.2023.2190148>

РОЗБУДОВА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В ЗДО З ВИКОРИСТАННЯМ ІГРОВОГО ПІДХОДУ

*Вікторія Дунда, 3 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Створення сприятливого середовища для кожної дитини в ЗДО за допомогою ігрового підходу є важливою передумовою якісної освіти та розвитку. Такий підхід допомагає створити умови для повноцінного розвитку кожної дитини, сприяючи її соціальній, емоційній, когнітивній та фізичній сферам.

Мета роботи. Виявити та реалізувати ігровий підхід до інклюзивної освіти в закладах дошкільної освіти (ЗДО) з метою створення сприятливого середовища для розвитку кожної дитини.

Виклад основного матеріалу. Ігровий підхід до інклюзивної освіти в ЗДО визначається як ефективний метод створення сприятливого навчального середовища для всіх дітей, незалежно від їхніх особливостей та потреб. Цей підхід ґрунтується на принципах ігрової педагогіки, спрямованих на розвиток різних аспектів особистості кожної дитини через гру та спільні активності. Створення інклюзивного навчального середовища в ЗДО передбачає врахування індивідуальних потреб та можливостей кожної дитини, а також підтримку різноманітності та взаємодії між дітьми. Ігровий підхід сприяє активному включенню всіх дітей у навчальний процес, стимулює їхній розвиток та сприяє позитивній соціальній взаємодії в середовищі ЗДО. Намагатись створити такі умови, за яких кожна дитина зможе кинути виклик своїм обмеженням та досягти успіху у самовдосконаленні.

Ігри рухливі та малорухливі є самою прийнятною формою занять фізичними вправами з дітьми з обмеженими можливостями. Дитина включається в сюжет гри, стає її безпосереднім учасником, веселиться і радіє, забуваючи про свої вади. Розмаїтість рухів, з яких складається рухлива гра, впливає на психофізичний і емоційний стан дитини, що створює позитивні передумови для корекції.

Приклади ігор

Гра "Гаряча картопля". Гаряча картопля, звичайно, смачна, але утримати її в руках немає жодної можливості. Під час гри всі діти сидять. Роль картоплі в грі виконує м'яч. Його потрібно під музику передавати, намагаючись якомога швидше від нього позбавитися. Як тільки музика зупиняється, всі дивляться, в чийх руках опинився м'яч. Ця дитина виходить з гри. Останній залишився в грі оголошується переможцем.

Гра «Лови в колі» (Якщо працюють руки). Для гри потрібно мотузка зв'язана в коло. Діти сидять, тримаючись за цю мотузку. Ведучий ходить всередині кола і намагається торкнутися рук когось із гравців, але ловити він може тільки тих дітей, які тримаються за мотузочку. Тому, як тільки дитина

бачить небезпеку, він просто відпускає мотузку, а коли ведучий йде, знову береться за неї. Якщо мотузочку відпустять всі діти, то вони програють (ось саме тому їм весь час необхідно за цю мотузку братися). Гра добре допомагає розвивати роботу як кисті, так і всієї руки.

Гра «Сова». Діти лежать на спині (вихідне положення умовно, в таку гру можна грати і сидячи і лежачи, як завгодно, головне, щоб дитина мала можливість завмерти в зручній для нього позі). Ведучий оголошує про те, що настає Ніч. Діти повинні закрити очі і не ворухитися. Вилітає сова (дитина, яка може ходити), яка шукає тих, хто ворухиться. Літає деякий час, гупає, а потім відлітає, настає день. Діти можуть «прокидатися» і ворухитися.

Важливою з можливих цікавих пізнавальних ігор є казка. Казки використовують з метою розвитку уяви. Гра називається "Продовж казку". Дітям пропонується нібито незавершена казка, до якої треба придумати закінчення. Кожна дитина має можливість закінчити казку по-своєму, тобто має ситуацію вибору. У процесі гри в учнів виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються. Процес навчання потребує від учителя багато підготовки для індивідуальної роботи з учнями. Порушення зору, спастичність м'язів, не стійка увага і вади пам'яті не дають можливості дитині виконувати завдання в тому темпі, що й однолітки. Тому, наприклад, для виконання тестових завдань, контрольної чи самостійної роботи час не обмежую і даю можливість користуватися підручником.

Висновок. Ігровий підхід до інклюзивної освіти в дошкільних закладах є надзвичайно важливим та ефективним інструментом для створення сприятливого середовища для розвитку кожної дитини. Важливо пам'ятати, що інклюзивна освіта має бути доступною та прийнятною для всіх дітей. Застосування ігрового підходу сприяє створенню атмосфери толерантності, взаємоповаги та співпраці, що є основою для успішної інклюзивної освіти в дошкільних закладах.

Список використаних джерел

1. Барко В.І. Як визначити творчі здібності дитини? К.: Освіта, 1991.
2. Веляник В. В., Лукач М. І., Назарук Я. М. Методика застосування навчальних ігор для підвищення ефективності навчання англійської мови УСІХ дошкільників. Івано-Франківськ, 2023.
3. Нижник Л. Допомога дітям з особливими потребами. Психолог. Бібліотека. / Нижник Л., Сагірова О. Київ : Редакції загальнопедагогічних газет, 2004.
4. Туріщева Л. В. Психокорекційні ігри в роботі педагога. Харків: Видавнича група «Основа», 2007.

СТВОРЕННЯ ОСЕРЕДКІВ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ООП

Юлія Єднак, 4 курс, Початкова освіта, науковий керівник – Катерина Гоцуляк, к.ф.н., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

Актуальність проблеми. З впровадженням закону України про інклюзію з 2017 р. все більше створюється осередків для людей з інвалідністю, де їх підтримують, розуміють та навчають. На даний момент тема дуже актуальна у зв'язку з війною в Україні кількість дітей та людей з інвалідністю лише зростає. Тому такі люди потребують підтримки та опіки.

Сприйняття інвалідності було різним в кожному історичний період. Радянська парадигма визначала інвалідність як патологію або дефект, який необхідно було виправити. У період правління Леоніда Брежнєва характерним було створення мережі спеціалізованих закладів – будинків-інтернатів та функціонування лікарняно-трудова експертних комісій. Ці структури як раз-таки й мали повернути людину з інвалідністю до «нормального» життя через відновлення спроможності до праці.

Радянська парадигма визначала інвалідність як патологію або дефект, який необхідно було виправити. У той період створювали спеціалізовані заклади, тобто будинки-інтернати для людей з інвалідністю.

Окрім трудового спрямування, інтернати одночасно були місцем ізоляції людей з інвалідністю, які не вписувались своїм зовнішнім виглядом у парадигму "здорової соціалістичної нації".

Через надзвичайно малу кількість спеціальних шкіл з 25.000 дітей з порушеннями зору та слуху лише 2.000 відвідували школу. Поступово створювались окремі класи та так звані допоміжні школи для дітей з порушенням розумового розвитку, однак, значна частина з них все ще залишалася у звичайних школах, з яких їх пізніше просто виганяли через неспроможність засвоїти матеріал.

В СРСР було півтори тисячі будинків інвалідів, де, люди були "замуровані". Їм офіційно було заборонено мати дітей. Вища освіта – майже нереально, "у нас інститут, а не інвалідний будинок" - типова відповідь адміністрації. Єдине джерело існування – пенсія, яка нараховувалась пропорційно трудовому стажу.

Головним завданням допоміжних шкіл радянського періоду було виховання дитини, яка у майбутньому змогла би приєднатися до «соціалістичного будівництва».

У 50-х рр. з'явилося 8 типів спеціальних закладів для різних категорій дітей з порушеннями розвитку: для сліпих, зі зниженим зором, глухих, зі зниженим слухом, розумово відсталих, з порушеннями опорно-рухового апарату, з тяжкими порушеннями мовлення та із затримкою психічного розвитку.

Метою радянської системи освіти було виховати працездатне населення, яке буде «корисним суспільству», тому акцент ставився не на допомогу дітям з особливими потребами, а на спробу зрівнювання їх з іншими.

Розвиток української інклюзивної освіти від радянських часів до сьогодні ми умовно поділили на наступні етапи:

1922-1950-ті рр. – перехід до загального обов'язкового навчання;

1950-1991-ті рр. – розширення мережі спеціальних навчальних закладів.

1991-2010-ті рр. – початковий етап переходу до інклюзивної освіти в умовах незалежності України.

2010- й донині – впровадження інклюзивних класів, зменшення кількості спецшкіл-інтернатів.

2017 року було прийнято новий Закон України «Про освіту». З того часу діти з особливими освітніми потребами мають повне право здобувати освіту в усіх навчальних закладах, зокрема й безоплатно в державних та комунальних, незалежно від «встановлення інвалідності».

Одним з ключових напрямків спільної ініціативи є експертна підтримка розробки та впровадження ефективної державної політики в сфері інклюзивної освіти в Україні. Чи не вперше в Україні виділено значне державне фінансування на створення рівних умов для дітей з особливими освітніми потребами.

Ще одним важливим кроком, який ініціювало Міністерство освіти та його партнери – це створення інклюзивно-ресурсних центрів. Це є набагато сучаснішим і менш дискримінаційним підходом.

Міністерство освіти розробило й затвердило концепцію «Нової української школи» – стратегією реформування середньої освіти до 2029 р. Концепція передбачає високу мету – вчителі набудуть нових компетентностей, які зроблять школу такою, до якої приємно ходити учням, де прислухаються до їхньої думки, вчать критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами.

Зараз, окрім того, що завдяки закону про інклюзію, діти з ооп можуть навчатися в звичайнісіньких школах разом з іншими, створюється багато осередків, де вони можуть соціалізуватися. До прикладу Музей у темряві, де незрячі проводять екскурсії, концерти та вечери у темряві за участі незрячих екскурсоводів та музикантів. Місія — зруйнувати стереотипи про незрячих, збільшити їх працевлаштування та доступність мистецтва для всіх. Знаходиться у Львові так Києві.

В Івано-Франківську існує осередок під назвою «Промінь любові», де люди з інвалідністю вчать соціалізуватися та жити самостійно. У них є друзі, які їм допомагають, підтримують та піклуються.

Висновок. Отже, однозначно потрібно створювати більше осередків для людей з інвалідністю, де їх підтримують, розуміють та навчають. У зв'язку з

війною в Україні кількість дітей та людей з інвалідністю лише зростає. Тому такі люди потребують підтримки та опіки.

Список використаних джерел

1. Інтерв'ю з Ірмою Філіпповою від 2 червня 2020. Київ. Інтерв'юер: Віра Щербіна.
С.4.
2. Архів історії інакордумства СРСР Міжнародного Меморіалу. Ф. 109. Арк. 641.
3. 2024 Міністерство освіти і науки України.

ЗАСТОСУВАННЯ МАЙНДМЕПІНГУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ: ІНКЛЮЗИВНИЙ АСПЕКТ

*Вікторія Зорійчук, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність дослідження. Ментальні карти, також відомі як "мапи думок" є потужним інструментом для покращення навчання та запам'ятовування інформації. У початковій школі, де діти з ООП і без них тільки починають вивчати англійську мову, використання ментальних карт може допомогти їм організувати свої знання, розширити словниковий запас, розвивати творче мислення та пам'ять. Важливо дослідити усі аспекти ефективного застосування таких технологій навчання.

Мета. Дослідити використання ментальних карт як одного зі шляхів покращення якості знань і розвитку критичного мислення учнів на уроках англійської мови. Розкрити аналіз основних функціональних характеристик і способів створення і застосування ментальних карт.

Виклад основного матеріалу. Існуючі дослідження показують результативність використання ментальних карт в умовах інклюзії. До прикладу, ментальні карти є ефективним інструментом вивчення нових слів, фраз, граматичних структур, тематичних одиниць на заняттях з англійської мови (Sadiq, 2020, p. 44).

Ментальна-карта (mind map, інтелект-карта, карта пам'яті, карта розуму, карта свідомості) – зручний інструмент для відображення процесу мислення та структурування інформації у візуальній формі, що реалізується у вигляді деревовидної схеми, на якій відображені пов'язані «гілками» слова, ідеї, ілюстрації, поняття тощо. Подання інформації у графічному вигляді дозволяє краще структурувати, засвоювати, запам'ятовувати та відтворювати матеріал, мислити абсолютно по-новому, максимально використовуючи обидві півкулі головного мозку (Гиря, 2023, с. 10).

Mind maps – це дуже зручний і ефективний прийом для роботи з лексикою (у повторенні, актуалізації та систематизації лексики по темі). Інтелект-карти допомагають зробити процес розширення словникового запасу більш цікавим і захоплюючим. Також, використання цього інструменту допомагає вчитися учням з дислексією (Neuro-inclusive, 2022).

Інформація, представлена у вигляді інтелект-карт, сприймається швидше, ефективніше, запам'ятовується на довший термін, оскільки такий спосіб представлення відповідає природній асоціативній природі мислення. Інтелект-карти можна розглядати не тільки як інструмент структурування та запам'ятовування навчального матеріалу, але і як технологію розвитку логічного та творчого мислення, адже використання візуальних образів пробуджує додаткові можливості мозку і дозволяє істотно скоротити час та підвищити якість переробки інформації (Гиря, 2023, с. 13).

В інтелект-карті головна тема, на якій акцентується увага, розміщується в центрі, у фокусі уваги, і розкривається через ключові слова, що розміщуються на різнокольорових гілках, які розходяться від центру. Подібний спосіб запису дозволяє необмежено удосконалювати та доповнювати інтелект-карту, покращувати її якість, ефективність, оригінальність, привабливість за допомогою кольору, малюнків, символів, аббревіатур. Це сприяє розвитку творчих здібностей при створенні і подальшому використанні карт, генеруванні ідей, а також покращує запам'ятовування інформації, що міститься в карті (Чергінець, 2019).

Найбільш ефективні результати дає використання ментальних карт при роботі з лексичним, граматичним фонетичним матеріалом:

- **Лексика – карти з певної лексичної теми, в якій буде зібрана відповідна лексика, а переклад можна зобразити у вигляді малюнків.**
- **Граматичний матеріал – унаочнюємо будь-яке граматичне правило або конструкцію, при цьому всі винятки, а також приклади застосування можна виділити в окремі гілки і зробити на них акцент.**
- **Навчання фонетики – зображаємо різні типи читання голосних звуків чи буквосполучень.**

Застосування інтелект-карт на заняттях англійської мови дозволяє: 1) створити мотивацію до оволодіння іноземною мовою; 2) організувати індивідуальну, групову та колективну діяльність; 3) здійснювати диференційований підхід до тих, хто навчається;

Завдяки використанню кольорів, малюнків і просторових зв'язків будь-яка інформація починає сприйматися, аналізуватися і запам'ятовуватися набагато швидше і цікавіше учнями з ООП (Скоробагатько, n. d.).

Висновок. Ментальна карта – це незамінна маршрутна карта-пам'ятка, яка дозволяє від початку організовувати інформацію так, щоб мозку було легко працювати з нею. За допомогою такої карти кожен зможе швидше та легше запам'ятовувати та згадувати потрібні факти (порівняно з традиційними записами). Застосування «інтелект-карт» на заняттях з англійської мови розвиває творчі та інтелектуальні здібності учнів, мислення, пам'ять, створює мотивацію до оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування.

Список використаних джерел

1. Neuro-inclusive. (2022, Feb. 16). How mind mapping can help with dyslexia. . Retrieved from <https://mind-map.com/how-mind-mapping-can-help-with-dyslexia/>
2. Sadiq, B. J. (2020). The effect of mapping mind method in teaching English as a foreign language for special needs learners. *International Journal of Social Sciences and Management Review*, 3(6). <https://doi.org/10.37602/IJSSMR.2020.3603>
3. Гиря О.О. Ментальна карта як засіб візуалізації навчальної інформації (на прикладі природничих дисциплін): навчально-методичний посібник. Суми: НВВ СОППО, 2023. 216 с.

4. Скоробагатько Н. Використання ментальних карт на уроках англійської мови. *Всеосвіта*. [Електронний ресурс]. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01004rqq-c706.docx.html>
5. Чергінець І. Майндмеппінг - зручний і ефективний спосіб організації творчого мислення учнів. 25 січня 2019. [Електронний ресурс]. URL: https://mathem-inform.blogspot.com/2017/08/blog-post_28.html

МОТИВУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Вікторія Зорійчук, Оксана Кащук, 4 курс, Початкова освіта, науковий керівник – Ольга Сороколита, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Актуальність теми. Інклюзивне освітнє середовище передбачає органічну та комплексну організацію умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей, таким чином це середовище має бути сприятливим для академічного і особистісного росту. Мотивація є фактором впливу на ефективність навчання, успішність освітнього процесу. Її вивчення є однією з фундаментальних завдань психології та педагогіки.

Мета. Розкрити сутність поняття «мотивація навчання», висвітлити шляхи підвищення навчальної мотивації в учнів сучасної початкової школи у світлі принципів інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасного суспільства в умовах інклюзії та інтеграції наук змінює базові освітні орієнтири: від «освіти для всіх на все життя» – до «освіти всіх крізь усе життя», до самоосвіти. Педагоги працюють над формуванням у здобувачів знань здатності до рефлексії, що вимагає створення в закладах освіти особливого освітнього середовища в межах освітнього інклюзивного простору (Позняк, 2021, с. 306-307). Мотивація до здобуття знань, а це – нелегка робота формується у позитивному середовищі, яке враховує уміння, можливості, інтереси та потреби кожного учня, отож ми можемо говорити, що знання та уміння організовувати таке сприятливе середовище варто включати у підготовку майбутніх педагогів до професійної діяльності. Найкращі уроки, книги і матеріали в світі не змусять дітей навчатися і старанно працювати, якщо у тих відсутня мотивація (Альошкіна, 2021). Навчальна мотивація – це загальна назва процесів, методів, засобів спонукання учнів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного засвоєння знань, що залежить від рівня сформованості мотивації учіння школярів; це бажання, прагнення вчитися.

Головний зміст мотивації для молодшого школяра – «навчитися вчитися», адже сьогодні показує, що мотивувати учнів до навчання – це виклик для вчителів і батьків. Сучасні діти перенасичені інформацією з Інтернету, тому не зовсім розуміють, що вони роблять в школі і навіщо там навчатися.

Мотивація навчальної діяльності учнів – це окремий етап уроку, на якому здійснюється підтримка зацікавленості й активності тих, хто навчається, через постановку конкретних завдань, завдяки актуальності теми, яку беремось вивчати, через наведення прикладів з реального життя. Перш за все, на етапі мотивації доречно створити атмосферу, де гуртується зацікавленість у процесі

навчання. Тут проводиться метод бесіди, щоб діти самі зрозуміли та визначили свою мотивацію та цілі. Саме для комфортного освітнього середовища необхідне сучасне обладнання та ресурси, які полегшать роботу вчителя і надихнуть дітей до навчання. За наявності інтерактивної дошки та ІКТ подання нового матеріалу невеликими частинами допоможе краще його засвоїти (Канюк, 2002).

Кілька порад, які може використовувати вчитель в роботі з дітьми з ООП.

- **Коли вчителі створюють для учнів безпечне, сприятливе середовище, демонструють свою віру в їхні здібності, у дітей підвищується мотивація до навчання. Зосередьтеся на тому, що їм можна, а не на тому, чого не можна.**

- **Враховуйте інтереси учнів. Ви можете пов'язати навчальний матеріал з інтересами дітей або з їхнім життєвим досвідом.**

- **Відстеження прогресу у вивченні предметів корисне і для вчителя, і для дітей, адже іноді учні не розуміють, як далеко вони просунулися у виконанні того чи того завдання. Особливо це стосується предметів, з якими в них виникли труднощі.**

- **Допомагайте учням справлятися з тривогою. Дайте зрозуміти, що труднощі в навчанні – це ще не кінець світу. Пропонуйте дитині підтримку незалежно від її успіхів у навчанні.**

- **Ставте високі, але досяжні цілі. Діти люблять, коли їм дають виконати завдання самостійно. Якщо вони вірять, що зможуть досягти поставленої мети, то намагатимуться виправдати ваші очікування. Тому не бійтеся підвищувати очікування і ставити все вищі й вищі цілі (Як підтримувати мотивацію учнів, 2021).**

Висновки. Навчальна мотивація в учнів сучасної початкової школи спрямована на інтереси, потреби, прагнення, емоції, переконання, ідеали, установки, які спонукають учня до навчальної діяльності в сучасних умовах. Уміння педагога організувати інклюзивний освітній простір допомагає виховувати мотивацію у кожного учасника навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Альошкіна С. Мотивація до навчання дітей та підлітків. *На Урок*. 3 листопада 2021. [Електронний ресурс]. URL: <https://naurok.com.ua/motivaciya-do-navchannya-ditey-ta-pidlitkiv-257367.html>

2. Канюк С. С. Психологія мотивації : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. С. 238.

3. Позняк О. Генеза поняття «інклюзивне освітнє середовище». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. No 9 (113). С. 293-308.

4. Як підтримувати мотивацію учнів: 21 проста ідея. *Освіта.UA*. 2021-12-07. [Електронний ресурс]. URL: <https://osvita.ua/school/method/85173/>

ВЗАЄМОДІЯ ВЧИТЕЛЯ ТА АСИСТЕНТА В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

Ілона Іванків і Тетяна Стецюра, 3 курс, Початкова освіта, науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Взаємодія між асистентом та вчителем інклюзивного класу є надзвичайно важливою умовою успішного навчання всіх учнів. Для організації сприятливого інклюзивного освітнього простору кожному учаснику освітнього процесу важливо розуміти та якісно виконувати свої професійні обов'язки.

Мета роботи. Охарактеризувати спільну роботу між вчителем інклюзивного класу та асистентом вчителя, дослідити, наскільки важливою є їхня взаємодія для майбутнього учнів.

Виклад основного матеріалу. Вчитель та асистент вчителя – це рівноцінні партнери, які мають докладати спільних зусиль для якісного навчання дітей з ООП. Асистент вчителя повинен мати організаційні навички та комунікативні здібності, щоб легко знаходити спільну мову з дітьми, їх батьками, іншими педагогами. Морально-етичні якості, такі як емпатія, здатність відчувати, співпереживати та підтримувати в будь-якій ситуації допомагатимуть підтримувати атмосферу гармонійної співпраці у класі та досягати результатів у навчанні учням (Дятленко et al, 2015, с. 43).

На визначення обов'язків асистентів педагога впливають різні чинники, а саме: характеристики та особистість вчителя, склад учнівського колективу, стосунки між асистентом вчителя та дітьми, міжособистісні навички вчителя та асистента вчителя, рівень навичок асистентів вчителя, фізичне середовище класу. Окремі вчителі можуть додавати власні вимоги щодо роботи асистентів з метою покращення якості викладання (Литвяк & Зленко, 2023, с. 31).

Слід розрізняти те, що асистент вчителя та асистент дитини виконують різні обов'язки. Асистент вчителя є педагогічним працівником, він може взаємодіяти не лише з дитиною з ООП, а з усіма учнями. Наприклад, може доповнити або додатково пояснити матеріал, викладений раніше вчителем, якщо у когось з дітей виникли якісь труднощі з вивченням нового матеріалу. Асистент дитини є соціальним робітником, це може бути один з батьків учня з особливими освітніми потребами або уповноважена особа. Він взаємодіє тільки з цим учнем та забезпечує його соціальні потреби.

Важливою умовою для забезпечення навчання є різноманітні моделі викладання, які можуть використовувати вчитель та асистент. Однією з найосновніших є модель консультування. У контексті даної моделі вчитель може виступати консультантом асистента у питаннях здійснення адаптації чи модифікації тих чи інших навчальних завдань. Не менш важливою є модель навчання. При застосуванні даної моделі спільного викладання вчитель та асистент активно спілкуються, діляться спостереженнями за учнями,

підвищують знання один одного у тих питаннях, де вони є компетентними. Модель співпраці (або роботи в команді). В моделі співробітництва передбачається розподіл обов'язків між вчителем та його асистентом. Ця модель по праву вважається однією з найбільш ефективних, так як кожен з педагогів вносить свій вклад в реалізацію навчальної програми.

Висновок. Отже, тісна співпраця вчителя інклюзивного класу та асистента дає змогу підвищити мотивацію дітей до навчання, поліпшує психоемоційний стан дитини, сприяє досягненню успіху в майбутньому всіх учнів.

Список використаних джерел

Дятленко Н. М., Софій Н. З., Мартинчук О. В., Найда Ю. М. Асистент учителя в інклюзивному класі : навчально- методичний посібник. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.

Казачінер О. Взаємодія педагога та асистента вчителя у мовах інклюзивного освітнього середовища [вебінар]. 2021. <https://naurok.com.ua/webinar/vzaemodiya-pedagoga-ta-asistenta-vchitelya-v-umovah-inklyuzivnogo-osvitnogo-seredovischa>

Литвяк Д.М., Зленко Л.О. Асистент вчителя в інклюзивному класі: основні ролі та завдання // Співпраця вчителя та асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі (методичні рекомендації). Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського, 2023. С. 21; 39.

Онлайн модуль: Асистенти вчителя і дитини. <http://inclusion.org.ua/modules/asystenty-vchytelia-i-dytyny/>

Стратегії співвикладання / Co-teaching. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020. С. 60-87.

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

*Діана Івануляк, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність роботи. Вивчати мови потрібно не тільки здоровим дітям чи дорослим, але і всім у кого є ООП, адже її знання – вимога часу.

Мета роботи. дослідити сучасні методи вивчення англійської мови для учнів з ООП.

Виклад основного матеріалу. Вивчення іноземних мов у ранньому віці є корисним для всіх дітей, незалежно від їхніх початкових здібностей. Це сприяє розвитку психічних функцій дитини, таких як пам'ять, увага, мислення і сприйняття, що в свою чергу позитивно впливає на загальні мовні навички та збагачення рідної мови. Раннє вивчення іноземної мови створює підґрунтя для успішного вивчення її на більш пізніх етапах навчання, сприяючи якісній освіті у цьому напрямку.

Під час організації навчання дітей молодшого шкільного віку з ООП здоров'я варто враховувати особливості, якості та здібності, які вже є рисами особистості дитини та особливості її пізнавальної діяльності. За умов чіткого визначення психофізіологічних можливостей дитини та труднощів, які вона може зустріти у процесі навчання, можна створити ефективні педагогічні умови для всебічного її розвитку. У процесі навчання іноземної мови потрібно не тільки враховувати психічні особливості, а й активно підтримувати учнів у навчальному процесі; застосовувати таку методикку навчання, яка б максимально враховувала індивідуальні можливості кожної дитини.

Інтерактивні види роботи дають учням з ООП можливість переносити набуті раніше знання, сформовані вміння й навички на нові види діяльності та ситуації мовленнєвої взаємодії, що сприяє вдосконаленню комунікативного досвіду. Під час застосування різних форм інтерактивної діяльності учні працюють у групі однолітків, де вони можуть досить вільно висловити свої думки, мобілізувати знання, проявити творчий, організаторський та лідерський потенціал. До роботи залучається ще й подвійна мотивація: мотив прояву особистості та самоствердження у групі та мотив досягнення колективної мети.

Під час вивчення англійської мови учнями з ООП ефективними є такі інтерактивні технології навчання, як робота в парах, трійках, змінювані трійки, «Карусель», «Акваріум», «Велике коло», «Мікрофон», незакінчені речення, «Мозковий штурм», аналіз проблеми, «Мозаїка», коло ідей, розігрування ситуації у ролях (рольова гра, імітація), дискусія, ток-шоу тощо.

Дітям із порушенням слуху, з розладом уваги й мовлення краще вводити новий матеріал, використовуючи наочність: різноманітні кольорові малюнки, презентації, електронні завдання, невеликі схеми, опорні таблиці, тексти у вигляді коміксів. Для закріплення нової лексики можна використовувати різноманітні вправи: скласти слова з літер, вставити пропущені літери в слова,

слова – у речення. Домашнім завданням доцільно давати картки зі словами та презентації для повторення вивченої на уроці лексики. Великим успіхом користуються різноманітні відеоуроки. Використання інтерактивних презентацій у Power Point дозволяє яскраво й наочно презентувати всі навчальні теми, навіть ті, які, на перший погляд, є нудними для вивчення учнями, а також розвинути й проконтролювати навички аудіювання, читання з різними стратегіями, відпрацювати, закріпити й удосконалити лексико-граматичний матеріал, перевірити себе самостійно й виправити помилки, що є важливим для дітей із ДЦП, які пишуть повільно й нерозбірливо.

Дітям із порушеннями зору краще вводити новий матеріал на слух. Необхідно промовляти фрази декілька разів. Це може бути робота хором (разом з учителем), а потім повторення за вчителем. Під час роботи з такими дітьми можна використовувати аудіотексти, пісні, лічилки та римівки англійською мовою. Варто не забувати про використання нових інформаційних технологій у навчанні, невербальних засобів спілкування, використання наочних, словесних та практичних методів навчання іноземної мови, різних видів дидактичних ігор (зокрема мовленнєвих), проведення нетрадиційних уроків тощо.

Висновок. Учні з особливими освітніми потребами мають різні здібності і можливості, але всі школярі бажають, щоб їхні відмінності поважали, щоб їх розуміли і цінували як вчителі, так й інші школярі. Таким чином, учитель, зокрема іноземної мови, має бути обізнаний із можливими проявами відмінностей у навчанні та поведінці дітей, які належать до певної категорії, працювати у команді супроводу, усвідомлювати особливості кожної категорії й адаптувати методику навчання.

Список використаних джерел

1. Казачінер О. С. Методологічні підходи до дослідження проблеми розвитку інклюзивної компетентності вчителів філологічних дисциплін у післядипломній освіті. *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. пр. 2017. № 2. С. 124–128.
2. Степаненко А.В. Підготовка майбутніх вчителів іноземної мови до реалізації особистісноорієнтованого навчання в сучасній школі в контексті інклюзивної освіти. *Наукові записки ЦДПУ. Серія: Філологічні науки* / ред. кол.: О.А. Семенюк [та ін.]. Кропивницький: «КОД», 2018. Вип. 165. С. 574–578.
3. Чиж, С. Г. (2017). Інтерактивні шляхи реалізації комунікативного підходу до вивчення іноземної мови дітьми з особливими потребами. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки», 3(75), 149-153.*
4. Шерстюк Т. Сучасні підходи до вивчення іноземної мови школярами з особливими освітніми потребами. *На урок*. 9 січня 2022. URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-suchasni-pidhodi-do-vivchennya-inozemno-movi-shkolyarami-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-272204.html>

Використання методу В. Козьявкіна у роботі з дітьми, що мають ДЦП

Оксана Кащук, 4 курс, Початкова освіта,

науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Дитячий церебральний параліч (ДЦП) є серйозним неврологічним порушенням, яке впливає на розвиток дитини. Розроблена система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації (СІНР) може допомогти в розробці індивідуальних програм реабілітації для дітей з ДЦП, що сприятиме більш повному відновленню фізичних та когнітивних функцій. Крім того, враховуючи потреби цієї вразливої групи, ефективні методи реабілітації можуть позитивно вплинути на їхню якість життя та соціальну інтеграцію.

Мета роботи. Дослідити ефективність методу В. Козьявкіна у відновленні функцій у дітей з ДЦП, визначити оптимальні умови та тривалість його застосування для досягнення найкращих результатів, а також вивчити його вплив на якість життя дітей та їхню соціальну адаптацію.

Виклад основного матеріалу. Термін «дитячий церебральний параліч» (ДЦП) охоплює групу захворювань, що проявляються порушеннями рухів та постави, які викликають обмеження активності людини і спричинені непрогресуючим ураженням мозку на ранніх етапах його розвитку (Rosenbaum et al., 2007). ДЦП є найпоширенішим руховим розладом серед дітей і зустрічається приблизно у двох із половиною випадках на тисячу новонароджених. Кожна п'ята дитина з ДЦП має виражену затримку розумового розвитку і не може самостійно пересуватися (Prevalence and characteristics of children with cerebral palsy in Europe, 2002).

Одним із багатокомпонентних методів реабілітації пацієнтів із ДЦП є система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації (СІНР), відома також за іменем її автора як метод Козьявкіна. Суть цього методу медичної реабілітації, полягає у комплексному неперервному процесі відновлення функцій. Він складається з двох підсистем: інтенсивного коригування, та стабілізації й потенціювання ефекту. Шляхом стимуляції компенсаторних можливостей дитячого організму та активування пластичності мозку СІНР створює в організмі дитини новий функціональний стан, що відкриває можливості для швидшого моторного та психічного розвитку дитини. Різносторонні лікувальні впливи, взаємно посилюючи один одного, спрямовані на досягнення основної мети реабілітації – покращання здоров'я та якості життя особи. Авторська система реабілітації спрямована на усунення функціональних блокад хребцево-рухових сегментів та відновлення нормальної рухливості суглобів хребта та кінцівок, що дає можливість зменшити прояви дизрегуляції нервової системи на різних рівнях чутливих та рухових систем.

Основною метою відновного лікування за методикою В. Козьявкіна є підвищення якості життя пацієнтів та їх максимальна соціально побутова адаптація. Для подальшого розвитку та удосконалення системи реабілітації

проводиться різносторонні наукові дослідження. Одним з важливих напрямків роботи є оцінка ефективності лікування. Діагностичний алгоритм забезпечує раціонально організоване і ефективне проведення діагностичних обстежень, розроблення для кожного пацієнта адекватної індивідуальної програми і маршруту реабілітації, динамічне спостереження й оцінення ефективності проведеного курсу інтенсивної реабілітації з формуванням завдань для подальшої роботи вдома. Реабілітація за СІНР включає такий комплекс: біомеханічну корекцію хребта, мобілізацію суглобів кінцівок, рефлексотерапію, мобілізуючу гімнастику, спеціальну систему масажу, ритмічну гімнастику, апітерапію та механотерапію.

За аналізом медичної документації 4309 осіб, були отримані позитивні результати: пониження м'язового тону; підвищення об'єму пасивних і активних рухів; покращення контролю голови; покращення сидіння та сідання, розвиток стояння та вставання; вдосконалення ходи; покращення дрібної моторики кисті; покращення психоемоційного стану; покращення вегетативного стану; удосконалення мови (Козьявкін, 2018).

Висновок. Метод В. Козьявкіна виявився дієвим і ефективним інструментом для розвитку дітей з ДЦП. Комплексний підхід до реабілітації, який включає фізичні, психологічні та соціальні аспекти, сприяє покращенню рухових навичок, самостійності та якості життя у дітей з цим порушенням. Результати досліджень підтверджують ефективність методу Козьявкіна у покращенні функціональних можливостей дітей з ДЦП, що робить його важливим інструментом у реабілітаційній практиці. Покращення функціонування організму учня допомагає долати навчальні бар'єри та показувати кращі академічні результати.

Список використаних джерел

1. Prevalence and characteristics of children with cerebral palsy in Europe. (2002). *Developmental medicine and child neurology*, 44(9), 633–640.
2. Rosenbaum, P., Paneth, N., Leviton, A., Goldstein, M., Wax, M., Damiano, D., Dan, B., & Jacobsson, B. (2007). A report: the definition and classification of cerebral palsy April 2006. *Developmental medicine and child neurology. Supplement*, 109, 8–14.
3. Козьявкін В., Качмар О., Лисович В. Ретроспективний аналіз результатів лікування за системою інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації. *Міжнародний неврологічний журнал*. 2018. № 3 (97). С. 13-22. <https://doi.org/10.22141/2224-0713.3.97.2018.133677>

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ З ООП ТА ЇХ РОДИН

*Оксана Кащук, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Засади інклюзивного навчання передбачають соціалізацію, комунікацію і взаємодію усіх учасників суспільства. Фактор ізоляваності не з власної волі під час війни і дистанційного навчання спричиняє відчуття покинутості, безпомічності, апатії в дорослих і дітей. Діти тягнуться до одного, вони хочуть спілкуватись і радіють обличчям, які бачать на екранах моніторів.

Мета. Означити аспекти дистанційної підтримки учнів з ООП та їх родин.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на природні та створені людиною катастрофи, майбутнє покоління має навчатися, переймати досвід, пристосовуючись до тих умов, які диктує життя. Нелегко організувати дистанційне навчання з дітьми в умовах карантину та воєнного стану, а з малюками, яким необхідна найбільша увага, ще складніше.

Дистанційне навчання можна застосовувати для дітей з ООП, спираючись на чотири головні принципи, а саме: принцип інтерактивності, принцип диференціації, принцип індивідуального підходу, принцип пластичності (Тернопільський навчально-виховний комплекс, 2020).

Особливістю дистанційного навчання є перехід із прямої моделі навчання на тренерську, адже вчитель уже не стоїть і навчає в класі, а став тренером-консультантом. Він переважно консультує батьків дитини з ООП, як правильно її розвивати, як правильно заспокоїти, як впоратися з агресією чи істерикою.

Дітям з ООП почасти потрібна допомога аби опрацювати візуальну інформацію чи перефразувати завдання. Батькам рекомендується спостерігати за своєю дитиною, аналізувати спостереження разом з учителем, асистентом й командою для визначення рекомендованого навантаження. Безпека та здоров'я дитини з ООП час дистанційного навчання – повинні бути пріоритетними. Треба враховувати, що кожна дитина потребує часу для адаптації: хтось адаптується одразу, а хтось ціле заняття може бігати кімнатою з увімкненим відеозв'язком, слухати звуки, шуми, знайомі голоси, але не розуміти, що відбувається навколо (Лазаренко, 2020).

Для успішної взаємодії батьків, як учасників дистанційного освітнього процесу варто підтримувати:

- мотивувати до спільного навчання з дітьми,
- пояснювати важливість навчання дитини в онлайн-форматі,
- зробити опитувальник щодо труднощів, з якими вони стикнулися під час карантину та командно опрацювати його,

- спілкуватися по телефону, батьки є каналом комунікації між вчителем та дитиною,

- не змушувати батьків й не говорити про те, що вони мусять навчати дитину

Під час відеозв'язку асистент вчителя модеруватиме процеси зі свого комп'ютера. До прикладу, вмикати та вимикати мікрофони, аби ту людину, яка веде урок або відповідає на запитання, було чутно, показувати презентації та відео, спостерігати, що роблять учні. Також модератор може спілкуватися паралельно в чаті з батьками. Якщо є технічні складнощі, їх треба усунути зразу. Асистент зможе проаналізувати заняття та розповісти про це вчителю, аби вдосконалити процес. Асистент вчителя також обробляє завдання, які отримують учні з типовим розвитком, і віддає їх дітям з ООП. Часом потрібно дати додаткові завдання, часом спростити. За потреби, асистенти додатково щось пояснюють дитині та співпрацюють з батьками (Сірченко, 2023).

Висновки. Створення та організація інклюзивного освітнього простору під час дистанційного навчання – важлива передумова ефективного навчання та розвитку дитини, позитивного емоційного, психологічного та фізичного клімату в родинях батьків і педагогів, коли співпраця і підтримка є необхідними.

Список використаних джерел

1. Лазаренко Г. Дистанційна освіта для дітей з особливими освітніми потребами. 2020. [Електронний ресурс]. URL: http://salt-ruo.edu.kh.ua/doshkiljna_osvita/rekomendacii_pedagogam/distancijna_osvita_dlya_ditej_z_osoblivimi_osvitnimi_potrebami/

2. Сірченко О. Організація дистанційного навчання для дітей з ООП. *На урок*. 7 березня 2023. [Електронний ресурс]. URL: <https://naurok.com.ua/organizaciya-distanciynogo-navchannya-dlya-ditej-z-oor-338386.html>

3. Тернопільський навчально-виховний комплекс "Школа-колегіум Патріарха Йосифа Сліпого. Особливості дистанційного навчання для дітей з особливими освітніми потребами. 29.12.2020. [Електронний ресурс]. URL: <http://12.school-info.te.ua/blog/84-formi-zdobuttja-osviti/osoblivosti-distancijnogo-navchannja-dlja-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami>

ФУНКЦІ РОДИНИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ НАВЧАННІ

*Іванна Климович, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Забезпечення інклюзії дітей з особливими освітніми потребами (ООП) вимагає врахування не лише педагогічних аспектів, але й сімейного середовища. Сім'я відіграє ключову роль у створенні підтримки та сприянні успішному включенню дитини з ООП в освітній процес і подальше суспільство.

Мета роботи. Висвітлити важливість ролі родини в інклюзивному навчанні дітей з ООП, підкреслити підтримку та допомогу з боку сім'ї для успішної інтеграції цих дітей у суспільство, а також обговорити можливість шляхів покращення співпраці між сім'єю та навчальним закладом.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні інклюзивна освіта стає все більш поширеною в Україні. Це означає, що діти з ООП навчаються разом з однолітками в загальноосвітніх закладах. Успіх інклюзивного навчання залежить від багатьох факторів, одним з яких є активна участь сім'ї.

Дослідження доводять визначальну роль сім'ї для успішної інклюзії та психологічної стійкості і цілісності її членів: “family has profound meaning and represents the most important group for most people ... greater breadth of inclusion predicted more positive family evaluations, more positive qualities, and greater family importance; greater breadth of family inclusion was associated with greater resilience in the face of stress; broader views of family produced greater social needs fulfillment (Buchanan & McConnell, 2017).

Роль родини в інклюзивному навчанні

- **Емоційна підтримка.** Сім'я може дати дитині відчуття любові, прийняття та емоційної підтримки, що є важливим для її успішного навчання.

- **Розвиток самооцінки.** Сім'я може допомогти дитині розвинути позитивну самооцінку та віру в себе.

- **Співпраця з педагогами.** Сім'я може співпрацювати з педагогами, щоб розробити та впровадити індивідуальну програму навчання для дитини.

- **Навчання вдома.** Сім'я може допомогти дитині з домашнім завданням та додатковими заняттями.

Підтримка родини

- **Інформаційна.** Сім'ї дітей з ООП потребують інформації про інклюзивне навчання, права та можливості дітей з ООП.

- **Психологічна.** Сім'ї можуть потребувати психологічної підтримки, щоб допомогти їм впоратися з емоціями, пов'язаними з інклюзивним навчанням.

- **Педагогічна.** Сім'ї можуть потребувати педагогічної підтримки, щоб допомогти їм навчити свою дитину вдома.

Бар'єри, які перешкоджають участі родини

- **Відсутність інформації.** Багато сімей не знають про інклюзивне навчання або не розуміють його переваг.

- **Неготовність до змін.** Деякі сім'ї стурбовані тим, що інклюзивне навчання може негативно вплинути на успішність їхніх дітей.

- **Відсутність підтримки.** Сім'ям часто не вистачає інформаційної, психологічної та педагогічної підтримки.

- **Негативні стереотипи.** У суспільстві все ще існують стереотипи щодо людей з ООП, що може призвести до дискримінації та цькування.

Рекомендації

- **Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності про інклюзивне навчання.**

- **Створення центрів підтримки для сімей, де вони можуть отримати інформаційну, психологічну та педагогічну допомогу.**

- **Залучення сімей до прийняття рішень щодо інклюзивного навчання.**

- **Формування толерантного ставлення до людей з ООП.**

Висновок. Родина відіграє важливу роль в інклюзивному навчанні. Її підтримка може допомогти дитині з ООП успішно навчатися та адаптуватися до нового середовища. Створення центрів підтримки, проведення інформаційних кампаній та залучення сімей до прийняття рішень щодо інклюзивного навчання може значно поліпшити ситуацію, адже для того, щоб сім'ї могли ефективно підтримувати своїх дітей, їм потрібні інформація про інклюзивне навчання, психологічна підтримка і педагогічна допомога.

Список використаних джерел

1. Buchanan, T. & McConnell, A. (2017). Family as a source of support under stress: Benefits of greater breadth of family inclusion. *Self and Identity*, 16:1, 97-122. DOI: 10.1080/15298868.2016.1226194

2. Григоренко, Л. В. (2017). Інклюзивна освіта: теорія і практика: навч. посіб. / Л. В. Григоренко. Київ: Видавництво «Академія», 2017.

3. Інклюзивне навчання: методичний посібник для вчителів початкових класів загальноосвітніх навчальних закладів / авт.-упоряд. Н. В. Гавриш. Київ: Видавництво «Педагогічна думка», 2017.

4. Коваленко, О. М. (2018). Роль сім'ї в інклюзивному навчанні: психолого-педагогічний аспект / *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 34. С. 42-47.

ПОРАДИ ЩОДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ООП В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*Юлія Косач, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність теми. Зважаючи на ускладнений контекст воєнного конфлікту, варто детально розглянути питання навчання та виховання учнів з особливими освітніми потребами (ООП) для динамічного протистояння викликам та сталого впровадження інклюзивної освіти.

Мета роботи. Розглянути особливості впровадження і підтримки інклюзії в цей час.

Виклад основного матеріалу. Повномасштабна війна погіршила доступ до освіти, негативно вплинула на якість освітнього процесу й успішність, а також відобразилася на психоемоційному стані здобувачів освіти. В умовах воєнного стану здобувачі освіти з особливими освітніми потребами є найбільш вразливою категорією, яка потребує виняткової підтримки та уваги. Тож, незалежно від місця їх перебування заклади освіти мають прикласти всі зусилля, аби такі діти продовжили здобуття освіти та отримали необхідну психолого-педагогічну допомогу у безпечних умовах (Коркушко, 2023).

Важливість доступу до освіти. Освіта створює структуровану рутину для учнів з ООП, яка є важливою для підтримки розвитку та самовизначення в умовах стресу та непевності. Крім того, через процес навчання діти з особливими потребами отримують можливість розвивати свої навички, виявляти та реалізовувати свій потенціал, що є важливим для їхньої майбутньої соціальної та професійної інтеграції. Таким чином, доступ до освіти для цієї групи дітей не тільки забезпечує їхній освітній розвиток, але й є гарантом їхнього повноцінного включення в суспільство та успішного подальшого життя.

Зруйновані школи, втрата кваліфікованих вчителів та обмежений доступ до необхідних матеріалів створюють серйозні перешкоди для забезпечення якісної освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Необхідно розробляти адаптивні методики та залучати волонтерів та спеціалістів для надання освітньої підтримки.

У час воєнних дій діти з особливими освітніми потребами можуть відчувати особливу вразливість та стрес через небезпеку, невизначеність та травматичні події, які супроводжують конфлікт. Психологічні аспекти навчання цієї групи дітей стають критично важливими, оскільки вони можуть впливати на їхнє емоційне благополуччя, самопочуття та навчальні досягнення. Створення безпечного та сприйнятливого середовища для навчання є ключовим для забезпечення психологічного комфорту та успіху дітей з особливими освітніми потребами під час війни. Такі підходи можуть сприяти зменшенню

емоційного стресу та покращенню психологічного благополуччя цієї вразливої групи дітей.

Під час війни родини дітей з ООП стикаються зі труднощами, що стосуються як їхнього матеріального благополуччя, так і психологічного стану. Вони можуть зазнавати стресу, тривоги та невизначеності через загрозу для своєї безпеки та здоров'я своїх дітей. Також, відповідальність за надання догляду та підтримки дітей з особливими потребами може становити великий тягар для батьків та опікунів, особливо в умовах військових конфліктів. Тому важливо забезпечити родини цієї групи дітей не лише матеріальною, але й психологічною підтримкою. Це може включати надання консультативної та психологічної допомоги, організацію групових сесій підтримки для батьків, а також забезпечення доступу до необхідних ресурсів та сервісів, які допоможуть зменшити їхній стрес та полегшити їхні щоденні труднощі.

Зараз особливо важливо розробляти та впроваджувати спеціальні програми та методики навчання, призначені для дітей з ООП. Ці програми повинні бути адаптовані до складних умов воєнного конфлікту та враховувати особливі потреби цієї групи дітей. Вони можуть включати в себе індивідуалізовані підходи до навчання, використання спеціальних методик та матеріалів, а також застосування технологій для дистанційного навчання. Крім того, важливо надавати додаткову підтримку та підготовку вчителям та іншим фахівцям, які працюють з цією групою дітей, для забезпечення їхнього успішного навчання та розвитку. Спеціальні програми та методики навчання повинні бути спрямовані на забезпечення доступу до якісної освіти та підтримку розвитку дітей з особливими освітніми потребами під час війни, щоб вони могли максимально реалізувати свій потенціал та успішно інтегруватися в суспільство.

Під час воєнних конфліктів або воєнних дій створення безпечного середовища для дітей з особливими освітніми потребами стає критично важливим аспектом. Ці діти, зазвичай, вже вразливі у звичайних обставинах, а в умовах війни вони знаходяться під ще більшим ризиком. Безпечне середовище включає в себе не лише фізичну безпеку від прямих загроз, таких як бойові дії та військові операції, але й емоційне та психологічне благополуччя. Це означає забезпечення психологічної підтримки, розуміння та реагування на їхні потреби, створення сприятливого клімату для вчення та соціалізації, а також надання доступу до необхідних ресурсів та послуг. Для цього можуть бути використані різні підходи, включаючи створення спеціалізованих уроків з психологічної підтримки, проведення групових сесій, розвиток партнерств з місцевими органами влади та міжнародними організаціями. Забезпечення безпечного середовища для дітей з особливими освітніми потребами під час війни є важливим для їхнього фізичного та психологічного здоров'я, а також успішного навчання та соціальної інтеграції.

Висновок. Військове вторгнення та гуманітарна криза є серйозними викликами для реформ у сфері освіти, однак боротьба України за свою територіальну та національну цілісність продовжується в тісному зв'язку з прагненням до справедливості та інклюзії на глобальному та національному рівнях (Sydoriv & Sydoriv, 2024, p. 301). Важливо підкреслити, що розвиток інклюзивної освіти потребує комунікації та співпраці суспільства на всіх рівнях. Інклюзія - це процес, який робить кожну особу та суспільство стійкими, отже, інклюзивна освіта може бути інструментом для глобального стабільного та сталого світу майбутнього.

Список використаних джерел

1. Sydoriv, S., & Sydoriv, L. (2024). "Chapter 25 Inclusion in Ukraine: What the Future Needs and Should Hold". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_030

2. Коркушко, О. Н. (2023). Національна безпека та сталий розвиток економіки держави: роль та значення інклюзивної освіти. *Інклюзивна економіка*, (2), 12-17. https://doi.org/10.32782/inclusive_economics.2-2

УСПІШНА ІНКЛЮЗІЯ УЧНІВ З ООП В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

*Валерія Кушлик, Ольга Чіпко, 3 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Питання успішної інклюзії у закладі освіти в наш час безперечно є дуже актуальними. Зусиллями педагогів, батьків та громади можна досягти успіху. Важливо створити сприятливі умови для навчання дітей з особливими освітніми потребами разом з їхніми однолітками, щоб вони могли успішно інтегруватися в соціум. Таким чином, способи вирішення проблеми вимагають постійного удосконалення та розвитку суспільства у напрямку більшої адаптивності та взаєморозуміння між людьми з різними потребами.

Мета роботи полягає у вивченні та аналізі умов, які сприяють успішній інклюзії людей з особливими потребами у різноманітні сфери життя, такі як освіта, робота, культура тощо.

Виклад основного матеріалу. Для створення інклюзивного середовища важливо розуміти потреби учнів, яким потрібна підтримка, а також потрібна готовність педагогів та учнів цю підтримку надавати. Крім того, необхідно мати підготовлений персонал, батьків та інших активних учасників, які беруть участь у процесі впровадження інклюзії в освіті. Це означає, що всі учасники повинні бути готові сприяти включенню всіх учнів у навчальний процес, незалежно від їхніх потреб. Інклюзивне освітнє середовище створює умови, атмосферу та дії, які сприяють комфортному самовираженню кожної особи у школі.

Віктор Гладуш (2022) вказуючи, що питання інклюзивної освіти у початковій та середній школі більш-менш вирішуються, зазначає, що у вищій школі ситуація складніша. За статистичними даними з 2,5 мільйонів студентів вітчизняних навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, трохи більше 10 тисяч – люди з особливими потребами. На практиці це менше 1% від загальної кількості людей з інвалідністю працездатного віку – до 40 років (с.14).

Що робити для того, щоб інклюзія була успішною?

Потрібно уважно ставитись до емоційного стану дітей і педагогів, оскільки це є важливою складовою інклюзивної культури в школі. Важливо не лише знати, розуміти, а й враховувати травми і втрати, з якими зіткнулися учасники навчального процесу.

Необхідно індивідуалізувати освітній процес з урахуванням її особистих потреб. Це вимагає адаптації або модифікації навчальних програм та матеріалів, розробки змісту уроків та завдань, щоб уникнути створення негативних ситуацій для учнів. Педагогам необхідно уважно розглядати всі аспекти процесу виховання, щоб кожен учень міг відчувати успіх та розвиток.

Створення умов, де кожна дитина відчуватиме себе захищеною та зможе розвиватися відповідно до своїх індивідуальних здібностей. Також важливо

забезпечити можливість дітям з особливими потребами взаємодіяти з іншими учнями в колективі. Сприятлива психологічна атмосфера ґрунтується на взаємодії, партнерстві і нульовій терпимості до будь-яких проявів булінгу, цькування та дискримінації.

Команда психолого-педагогічного супроводу є ключовим елементом успішного впровадження інклюзивного навчання в школі, оскільки вона відповідає за розробку індивідуальних програм для розвитку дітей з особливими освітніми потребами та створення умов для їх інтеграції в освітнє середовище закладу. Вчитель і його асистент є нерозривним дуєтом, який грає ключову роль у успішному інклюзивному навчанні. Необхідно активно залучати батьків до процесу прийняття рішень про навчання їх дітей. Вони мають унікальний досвід та знання про розвиток своїх дітей, тому важливо враховувати їхні думки та погляди. Комунікація між адміністрацією, вчителями та батьками повинна бути систематичною та продуктивною, а не обмежуватися одноразовими спілкуваннями.

Індивідуалізація навчання та рівні підтримки дітей з ООП. Основна мета індивідуалізації дитини полягає в забезпеченні її унікальних освітніх потреб, розкритті її потенціалу, підтримці прогресу у розвитку та забезпеченні активної участі дитини в спільноті. Рівні підтримки вказують на різні потреби дітей з особливими освітніми потребами.

З 2018 року в інклюзивних закладах освіти для проведення корекційно-розвиткових занять, визначених індивідуальною програмою розвитку учня можна вводити додатково посади вчителів-дефектологів із розрахунку 18 годин на ставку, якщо в закладі є не менше 9-ти таких годин (Маланчій, 2020).

Забезпечення допоміжними засобами навчання. Це різноманітні пристрої, обладнання, інструменти та технології, що використовуються для поліпшення навчального процесу, розвитку навичок та забезпечення підтримки людям з особливими освітніми потребами.

Гідне кадрове забезпечення, підготовлений персонал, доступна інформаційна і матеріально-технічна база та інфраструктура, фінансування, яке покриває потреби закладу освіти та інші ресурси для якісного інклюзивного навчання в закладі освіти.

Висновок. Кожна дитина унікальна по-своєму. Вона становить незмірну цінність для своїх батьків і родичів, а всі діти разом - неоціненний скарб суспільства, запорука його майбутньої долі. Успішна інклюзія в закладі освіти передбачає: підтримку, відкритість та прийняття, доступність, співпрацю, моніторинг та оцінку, індивідуалізацію, кваліфікованих вчителів, різноманітність методів навчання, природне включення, забезпечення ресурсами.

Список використаних джерел

1. Гладуш В. Інклюзивна освіта в Україні: успіхи, проблеми, перспективи. Інклюзивне навчання у школі: кроки до успішного початку. Електронна бібліотека НАПН України. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729855>

2. Маланчій В. Інклюзивне навчання у школі: кроки до успішного початку. *НУШ*. 7 Вересня 2020. URL: <https://nus.org.ua/articles/inklyuzyvne-navchannya-u-shkoli-kroky-do-uspishnogo-pochatku/>

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ

*Ольга Кушнірчук, 3 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Сприяючи взаємодії дітей з різними здібностями, інклюзивна освіта сприяє формуванню гармонійного суспільства, де кожна дитина має право на повноцінне навчання та розвиток. Освіта повинна об'єднувати і зміцнювати.

Метою роботи є дослідження можливостей інклюзивного навчання та його позитивної ролі для дітей, педагогів і суспільства.

Виклад основного матеріалу. Прописаність у новому законі «Про освіту» прав здобувачів освіти на індивідуальну освітню траєкторію та прав педагогів на педагогічну свободу, збільшення самостійності у виборі методів та засобів навчання, розширення можливостей для самореалізації дозволяє педагогічні інновації.

Інклюзивна освіта - це система освітніх послуг, що базується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та можливість здобувати її за місцем проживання, що означає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу.

Інклюзивна освіта ґрунтується на низці принципів:

- **самоцінності людини незалежно від її можливостей, здібностей і досягнень;**
- **здатності кожної людини відчувати та думати;**
- **права кожної людини бути почутою та на спілкування;**
- **підтримки та взаємодії з однолітками;**
- **задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини;**
- **адаптації освітньої та інших систем до потреб дитини, а не навпаки;**
- **залучення батьків та родини як рівноправних партнерів та перших вчителів своїх дітей до навчального процесу;**
- **мультикомандного підходу у навчанні та вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків та спеціалістів;**
- **відповідності рівня складності завдань здібностям дитини;**
- **рівного доступу до навчання в загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною за місцем проживання;**
- **універсального дизайну в навчанні (Сидорів, 2018).**

Таким чином важливо -

- **Всі діти повинні навчатися разом у всіх випадках, коли це можливо, незалежно від відмінностей між ними.**
- **Навчальні заклади мають враховувати різноманітні потреби своїх учнів, застосовуючи різні методи та темпи навчання.**

- **Забезпечення якісної освіти для всіх передбачає використання відповідного навчально-методичного забезпечення, організаційних заходів, розробку стратегій викладання, ефективного використання ресурсів та співпрацю з батьками і громадою.**

- **Діти з ООП мають отримувати необхідну допомогу для забезпечення успішності навчального процесу.**

Які переваги інклюзивної освіти для різних учасників навчального процесу?

Для дітей з особливими потребами:

- **Поліпшення когнітивного, моторного, мовного, соціального та емоційного розвитку завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками.**

- **Роль ровесників як моделей, що сприяє позитивному впливу на дітей з особливими освітніми потребами.**

- **Функціональне оволодіння новими вміннями та навичками.**

- **Навчання з орієнтацією на сильні сторони, здібності та інтереси кожної дитини.**

- **Можливість налагодження дружби та участі у громадському житті.**

Для інших дітей:

- **Розвиток натуральної толерантності та природного сприйняття людських відмінностей.**

- **Навчання налагоджувати й підтримувати дружні стосунки з різними людьми.**

- **Розвиток співробітництва та емпатії.**

Для педагогів та фахівців:

- **Краще розуміння індивідуальних особливостей учнів.**

- **Оволодіння різноманітними педагогічними методиками для ефективного навчання з урахуванням індивідуальності кожної дитини.**

- **Зміна поглядів спеціалістів на дітей, більш цілісне сприйняття та сприйняття життєвих ситуацій очима дітей (Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України, n.d.).**

Висновок. Завершуючи наше дослідження, визначаємо, що інклюзивна освіта є необхідним кроком вперед у сфері освіти. Вона не лише сприяє створенню рівних умов для всіх дітей, але й сприяє формуванню взаєморозуміння, толерантності та емпатії серед майбутнього покоління. Результатом нашої роботи є впевненість у тому, що інклюзивна освіта є ключовим чинником розвитку сучасного освітнього середовища.

Список використаних джерел

1. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України. (n.d.). Інклюзивна освіта. URL: https://ispukr.org.ua/?page_id=331#

2. Сидорів С.М. Курсові проекти з методики викладання англійської мови як засіб поширення принципів інклюзивної освіти, співзвучні з ідеями Нової української школи. *Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Івано-Франківськ, 11-12 жовтня 2018. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. Ч. 1. С. 396—404.

РАННЄ ВТРУЧАННЯ: ДІАГНОСТУВАННЯ І ПІДТРИМКА ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

*Христина Лісевич, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Проблема раннього втручання (Early Intervention) для дітей раннього та дошкільного віку є надзвичайно актуальною і важливою для суспільства. Наукові дослідження і практичний досвід свідчать, що раннє втручання важливе не тільки для індивідуального розвитку дитини, але й для майбутнього суспільства в цілому. Дослідження свідчать, що чим раніше буде виявлене порушення розвитку дитини і проведена робота над виправленням чи коригуванням його, тим більше шансів, що порушення не буде негативно впливати на її повноцінний розвиток.

Мета роботи. Теоретично обґрунтувати проблеми раннього втручання як комплексної допомоги дітям раннього та дошкільного віку; ознайомитись з програмою раннього втручання; аналіз діяльності щодо створення системи раннього втручання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сучасні дослідження та досвід з інших країн показують, що вже у перші роки життя майже 13-18% дітей виявляють затримки чи порушення розвитку та можливий ризик їх утворення. Надання послуг раннього втручання вчасно допомагає задовольнити потреби батьків у психологічній і професійній підтримці, створює умови для максимального розвитку потенціалу дитини та готує її до інклюзивного навчання (Панченко & Заплатинська, 2018).

Українські спеціалісти, на відміну від закордонних колег почали говорити про цю методику порівняно недавно. Послуга раннього втручання науково обґрунтована та базується на холістичному сприйнятті людини і біопсихосоціальної моделі інвалідності (Стасенко, 2018). Раннє втручання є системою допомоги, яка акцентує на сімейному підході та має мету поліпшення розвитку дітей раннього віку з різними порушеннями та тих, які опинилися в групах біологічного й соціального ризику. Ця програма спрямована переважно на дітей до трьох років, оскільки раннє визначення біологічних та соціальних чинників ризику дозволяє почати інтенсивну підтримку в ранньому віці, коли розвиток дитини ще дуже формується і можна запобігти появі обмежень у функціонуванні сім'ї, а також у фізичному та психосоціальному розвитку дитини (Скрипко, 2020).

Функції раннього втручання:

- **Супровід сімей, які виховують малюків із порушенням розвитку**
- **Підтримка родини в подоланні кризи**
- **Розвиток дитини в природному середовищі та повсякденних активностях**

- **Допомога родині у розвитку дитини життєво необхідних умінь та навичок**

- **Сприяння покращенню взаємодії малюка із членами родини та соціуму**

- **Рання інклюзія та сприяння адаптації дитини до дитячого садочка (UNICEF Україна, n.d.).**

Ключові аспекти раннього втручання

- **Медичний: рання медична діагностика, лікування та реабілітація.**

- **Педагогічний: система навчальних програм та методик, спрямованих на розвиток когнітивних, мовленнєвих та моторних навичок.**

- **Психологічний: психологічна підтримка як для дитини, так і для її сім'ї, включаючи консультування та психологічну реабілітацію.**

- **Соціальний: робота з родиною та оточенням дитини з метою створення сприятливого середовища для розвитку.**

Висновок. Раннє втручання як система комплексної допомоги дітям раннього та дошкільного віку є надзвичайно важливою складовою сучасної педагогічної та медичної практики. Наукові дослідження та практичний досвід підтверджують, що ретельно організоване раннє втручання сприяє здоровому фізичному, емоційному, когнітивному та соціальному розвитку дітей, а також вирішенню можливих проблем.

Важливо підкреслити, що раннє втручання вимагає інтегрованого підходу, що включає співпрацю між різними спеціалістами, такими як педагоги, психологи, лікарі та соціальні працівники. Такий підхід дозволяє максимально враховувати потреби та індивідуальні особливості кожної дитини, забезпечуючи їй оптимальні умови для розвитку.

Список використаних джерел

1. UNICEF Україна. Раннє втручання. Що це таке. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/early-intervention>

2. Панченко Т. Л., Заплатинська А. Б. Раннє втручання як система комплексної допомоги дітям раннього та дошкільного віку. *Народна освіта*. 2018. Вип. 3. С. 12-18. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5463

3. Скрипко А. Що таке раннє втручання і навіщо воно потрібне. *НУШ*. 25 Липня 2020. URL: <https://nus.org.ua/view/shho-take-rannye-vtruchannya-i-navishho-vono-potribne/>

4. Стасенко Т. Раннє втручання: для якісної послуги необхідна ефективніша міжвідомча координація. 28 серпня 2018. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.umj.com.ua/article/129279/rannye-vtruchannya-dlya-yakisnoyi-poslugi-neobhidna-efektivnisha-mizhvidomcha-koordinatsiya>.

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ООП З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР

*Вікторія Лонич, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми . Використання комп'ютерних ігор як засобу навчання є інноваційним підходом, що може допомогти у навчанні дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Можна адаптувати комп'ютерну гру до потреб, інтересів, очікувань та навчальних завдань кожного конкретного учня, забезпечуючи індивідуалізований підхід до навчання. Взаємодіючи з комп'ютерною грою, діти з ООП можуть отримувати задоволення та мотивацію до навчання через групову співпрацю, цікаві завдання та відчуття успіху.

Мета дослідження. Вивчення можливостей та ефективності використання комп'ютерних ігор як засобу навчання дітей з ООП, виявлення переваг, недоліків та можливостей, які надають комп'ютерні ігри для навчання, розробка практичних рекомендацій щодо ефективного використання в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Комп'ютерні ігри можуть сприяти розвитку когнітивних навичок, таких як логічне мислення, увага, пам'ять, моторика та інші, що особливо важливо для дітей з особливими потребами. Граючи в комп'ютерні ігри, діти з особливими потребами можуть спілкуватися та взаємодіяти з іншими дітьми, що сприяє їхній соціальній інтеграції та розвитку комунікативних навичок.

Комп'ютерні ігри можуть бути адаптовані для врахування індивідуальних потреб кожного учня, надаючи персоналізований підхід до навчання. Гейміфікований формат навчання часто стимулює більшу мотивацію та зацікавленість учнів, в тому числі й дітей з особливими потребами, що може позитивно вплинути на їхній навчальний процес та розвиток. Багато комп'ютерних ігор включають вбудовані системи оцінки та моніторингу прогресу, що дозволяє вчителям та батькам відстежувати успішність учнів та виявляти можливі проблеми. Комп'ютерні ігри мають значний потенціал у покращенні навчання дітей з особливими потребами та розвитку їхніх навичок і можливостей. Важливо продовжувати проводити дослідження та розробляти ефективні методи використання цього інструменту в освітніх практиках.

Recognizing that people respond more effectively to speed, fun and graphics, Prenski (2001) melds the engagement of fast-paced video games with serious business content to create better and more engaging training. He analyses what digital game-based learning is, why it is different and better, why it's not just another fad, where it can be used, and how to implement it. His great book presents copious case studies based on on-site visits to companies who have successfully utilized this training methodology. Марк Пренскі рекомендує, щоб учителі для задоволення пізнавальних потреб учнів упроваджували комп'ютер і цифрові ігри в якості

навчальних інструментів у класі. Ці ігри можуть бути використані в різних тематичних галузях і різними способами.

Створення цифрових наративів (історій) є потужним інструментом. Після перегляду прикладів цифрових наративів, створених їх учителями, учням може бути дано завдання, виконуючи яке їх просять дослідити проблему і потім сформулювати власну точку зору на неї. Такий вид діяльності може стимулювати інтерес, увагу й мотивацію для «цифрового» покоління учнів в сучасних класах. Учні, які беруть участь у створенні цифрових наративів, можуть вдосконалювати комунікативні навички, навчаючись організовувати ідеї, ставити питання, висловлювати думки й будувати наративи. Також це допомагає учням навчитися створювати розповіді для певної аудиторії й представляти свої ідеї та знання в індивідуальній і значущій манері. Створення цифрових наративів може бути запропоновано учням з різними навчальними стилями (з різним сприйманням навчального матеріалу – візуальний, аудіальний, кінестетичний, вербальний та ін.), а також активізує їх співпрацю в групах й забезпечує оволодіння учнями цінним досвідом через персональне залучення і аналіз здобутих досягнень (Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання, 2018, с. 100).

Комп'ютерні ігри використовуються як ефективний інструмент навчання для дітей з особливими потребами. Їхня адаптивність дозволяє налаштовувати гру під конкретні потреби кожного учня, забезпечуючи індивідуалізований підхід до навчання. Граючи в комп'ютерні ігри, діти можуть розвивати різноманітні навички, включаючи когнітивні, мовленнєві, соціальні та моторні. Ігровий формат навчання стимулює мотивацію та зацікавленість учнів, що сприяє покращенню їхнього навчального процесу. Крім того, комп'ютерні ігри дозволяють вчителям моніторити прогрес кожного учня та адаптувати навчальний процес відповідно до його потреб.

Досліджуючи навчання учнів з порушеннями слуху, Черних (2011) зазначає, що під час їх навчання трапляються складності, які не трапляються зі здоровими учнями. Тому слід шукати такі методи навчання, які б відзначалися найбільшою візуалізацією та мали корекційний напрямок, наприклад, створення словника термінів з окремих дисциплін. Навчання осіб з порушеннями слуху будується на таких засадах: формування навичок самостійного контролю навчальної діяльності; використання елементів проблемного навчання; забезпечення комунікативності в процесі навчання, розвинення активної мови учнів.

Висновок. Комп'ютерні ігри як засобу навчання дітей з ООП мають великий потенціал для поліпшення їхнього навчання та розвитку. Ігровий формат навчання сприяє стимулюванню мотивації та зацікавленості учнів, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу. Гнучкість комп'ютерних ігор дозволяє налаштовувати гру під індивідуальні потреби кожного учня,

забезпечуючи персоналізований підхід до навчання. Крім того, використання комп'ютерних ігор сприяє розвитку різноманітних навичок та вмінь у дітей з особливими потребами, включаючи когнітивні, мовленнєві, соціальні та моторні навички.

Список використаних джерел

1. Prensky M. Digital game-based learning. New York : McGraw-Hill, 2001.
2. Сучасні засоби ІКТ підтримки інклюзивного навчання: навчальний посібник / [А. В. Гета, В. М. Заїка, В. В. Коваленко та ін.]; за заг. ред. Ю. Г. Носенко. Полтава: ПУЕТ, 2018. URL: <https://is.gd/d4JPeV>
3. Черних, В. В. Особливості формування інформаційно-комунікаційних компетентностей учнів з вадами слуху / Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. Вип. 10 (17). С. 157-162.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ З ООП

*Світлана Ляшенко, 3 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Забезпечення належного психолого-педагогічного супроводу допоможе дітям розвивати свої здібності, вирішувати проблеми, встановлювати взаємодію з оточуючими та досягати успіху у навчанні та житті. Крім того, це також сприятиме покращенню їх соціальної адаптації та самопочуття. Отже, актуальність проблеми психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП полягає в необхідності створення сприятливих умов для їхнього розвитку та успішної інтеграції в суспільство.

Метою роботи є проаналізувати базові положення підтримки учнів в інклюзивному процесі в школі і вдома.

Виклад основного матеріалу. Системний та комплексний психолого-педагогічний супровід дітей з ООП є важливим аспектом їхнього розвитку та успішної соціалізації у початковій школі (Ящук & Зобенько, 2018, с. 447). Цей вид підтримки здійснюється мультидисциплінарною командою і передбачає комплексну роботу педагогів, психологів та інших фахівців з метою створення оптимальних умов для навчання, розвитку та адаптації дітей з ООП.

Відповідно до освітніх потреб, індивідуальних особливостей і можливостей кожного учня з ООП групою фахівців за участі батьків дитини складається індивідуальна програма розвитку, яка затверджується керівником закладу та переглядається мінімум двічі на рік з метою її коригування. У ній зазначається кількість годин та напрями проведення корекційно-розвивальних занять, визначені фахівцями ІРЦ. В центрі уваги команди супроводу є пізнавальна сфера; рівень розвитку мислення; сформованість навчальних навичок; розвиток мовлення; працездатність; взаємодія з однолітками; взаємодія з педагогами; поведінкова саморегуляція; наявність і характер навчальної мотивації; емоційний стан; особливості індивідуальної Я- концепції; комунікативна готовність дитини, тощо (Бабяк, 2020).

Підсумковий висновок має на меті оцінити досягнення дитини, визначити прогрес у її розвитку та навчанні, а також рекомендувати подальші кроки для покращення її ситуації. У висновку команди психолого-педагогічного супроводу можуть бути зазначені такі аспекти:

1. Оцінка прогресу: вказання на досягнуті успіхи дитини у розвитку психомоторних, когнітивних та емоційних навичок.
2. Рекомендації для подальшого розвитку: вказання на конкретні напрями, які можуть допомогти дитині подальше просування у навчанні та соціальному житті.
3. Сприяння соціальній адаптації: опис допомоги у вирішенні проблем соціальної адаптації та інтеграції дитини з ООП в оточуюче середовище.

4. Рекомендації для батьків та вчителів: підходи до співпраці з батьками та вчителями для забезпечення оптимальної підтримки дитини з ООП.

5. Заключні рекомендації: підсумкове висновок із загальною оцінкою ситуації та пропозиціями щодо подальших дій.

Важливо, щоб висновок був чітким, конкретним та спрямованим на покращення розвитку дитини з ООП, а також на покращення співпраці між всіма учасниками навчально-виховного процесу.

Батьки – важлива частина команди . Яка їх роль?

- мати повну інформацію про умови навчання дитини;
- мати доступ до інформації про навчання дитини в школі, включаючи результати оцінювання та звіти;
- брати участь у розробленні індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини;
- надавати необхідну інформацію, що може вплинути на навчання та поведінку дитини у школі;
- отримувати від учителів та інших спеціалістів інформацію про розвиток, навчання та успішність дитини, зокрема про реалізацію ІПР;
- брати участь у прийнятті рішень, що впливають на освіту та розвиток дитини;
- отримувати консультації фахівців, що працюють з дитиною;
- регулярно отримувати звіти про успіхи дитини протягом навчального року;
- надавати свій дозвіл на проведення комплексного оцінювання розвитку дитини в ІРЦ;
- надавати дозвіл на додаткові послуги, що їх може потребувати дитина;
- оскаржувати рішення, що, на думку батьків, не найкращим чином задовольнятимуть освітні потреби дитини та працювати з командою над пошуком кращих рішень.

Для досягнення якнайкращого результату надзвичайно важливо сформувати позитивні і робочі стосунки між усіма членами команди (Маланчій, 2018).

Висновок. Студентам початкової освіти необхідно отримувати знання та навички організації інклюзивного освітнього простору у майбутній професійній діяльності. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП є важливим етапом у роботі інклюзивного закладу освіти. Він сприяє повноцінному розвитку, успішному навчанню та адаптації в суспільство учнів з ООП. Супровід має бути індивідуалізованим, комплексним та спрямованим на досягнення конкретних цілей розвитку кожної дитини з ООП. Роль батьків у навчанні – велика, вони мають права і обов'язки щодо навчання своєї дитини.

Список використаних джерел

1. Бабяк О.О. Психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах НУШ. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України. 3/04/2020. URL: <https://ispukr.org.ua/?p=5447>
2. Маланчій В. Команда психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в умовах закладу загальної середньої освіти. Інклюзивне навчання у закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренера. 2018. URL: <http://posibnyk.nus.org.ua/theme-2-team-psychological-and-pedagogical-support-child/>
3. Яшук Т. В., Зобенько Н. А. Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в початковій школі. *Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2018»* XX Всеукраїнська наукова конференція молодих учених. 2018. С. 446-448.

ПОРАДИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ

*Анна Майданська, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Найважливіший вплив на розвиток безбар'єрного дизайну спричинили зміни у трактуванні проблем інвалідності не як причин певних фізичних чи психічних порушень людини, а як акцентування на соціальному потенціалі її можливостей, на заваді реалізації яких стають певні перешкоди. Ці зміни спричинили появу нових підходів до філософії дизайну, яка від самого початку процесу проектування враховує потреби користувачів. Вона з часом набула міжнародного визнання і закріпилася як концепція “універсального дизайну”.

Мета дослідження. Визначити основні принципи доступного або “універсального дизайну”.

Виклад основного матеріалу. Термін «універсальний дизайн» увійшов до таких найвизначніших міжнародних документів як «Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я» «Конвенція ООН про права людей із інвалідністю», а також до багатьох рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи та інших документів, які сприяли просуванню філософії універсального дизайну до національних соціальних програм (Тельна et al., 2019, с.7). Як же застосовувати принципи?

Принцип рівності та доступності середовища для кожного – це надання однакових засобів для всіх користувачів з метою з метою уникнення уособлення окремих груп населення. Дизайн має бути корисним і легким у сприйнятті та використанні людьми з різним рівнем можливостей.

- **Дизайн має враховувати те, що продуктом будуть користуватися особи з різними фізичними та інтелектуальними потребами і можливостями.**

- **Забезпечте рівні умови використання засобів для всіх користувачів завжди, коли це можливо. Уникайте будь-якого виокремлення груп користувачів чи “навішування ярликів”.**

- **Робіть дизайн привабливим для всіх користувачів.**

Гнучкість у користуванні. Дизайн має забезпечити наявність широкого перепілку індивідуальних налаштувань та можливостей з врахуванням потреб користувачів.

- **Враховуйте те, що дизайн має відповідати багатьом різним уподобанням і можливостям користувачів.**

- **Користувач має сам обирати, в який спосіб він може скористатися виробом.**

- **Забезпечте адаптування виробу під темп користувача.**

Просте та зручне використання. Дизайн має забезпечувати простоту та інтуїтивність використання незалежно від досвіду, освіти, мовного рівня та віку користувачів.

- Має бути зрозуміло, як використовувати продукт будь-якій особі, незалежно від особистого досвіду, знань, лінгвістичних навичок, або рівня концентрації уваги на даний момент.

- Уникайте зайвих ускладнень. Узгоджуйте дизайн з інтуїцією та очікуваннями користувачів.

- Враховуйте різні рівні освіти. Розміщуйте інформацію з урахуванням її важливості.

Сприйняття інформації, зважаючи на сенсорні можливості користувачів.

- Надавайте важливу інформацію у різний спосіб – візуальний, вербальний, тактильний.

- Забезпечуйте належний контраст між важливішою та супутньою інформацією.

- Найважливіша інформація має бути викладена максимально зрозуміло.

- Полегшіть процес розуміння інструкцій та вказівок.

- Забезпечте сумісність з різними технологіями і засобами, які використовують особи з обмеженими можливостями (компенсаторні і допоміжні засоби).

- Дизайн має сприяти передачі ефективної інформації незалежно від умов оточуючого середовища чи особливостей сприйняття самого користувача.

Наявність необхідного розміру і простору при підході, під'їзді та різноманітних маніпуляціях, незважаючи на фізичні розміри, стан та ступінь мобільності користувача

- Забезпечте необхідний розмір і простір для зручного доступу, маніпуляцій та використання продукту будь-яким користувачем, незалежно від його зросту чи статури.

- Враховуйте ступінь мобільності (рухливості) користувача чи можливість використання ним допоміжних і компенсаторних засобів.

- Забезпечте видимість важливих елементів і безперешкодний доступ до них лютого користувача, незалежно від того стоїть він чи сидить (наприклад у візку).

- Передбачайте різні розміри рук і сили стискання користувачів.

- Забезпечте достатній простір для використання допоміжних засобів чи особистого помічника.

Висновки. Універсальний дизайн – це стратегія, спрямована на те, щоб проектування і компоненти будь-якого середовища, виробів, комунікації,

інформаційних технологій чи послуг були однаково доступні чи зрозумілі всім та відповідали вимогам спільного користування. Кінцева мета універсального дизайну в освітній галузі полягає в ефективності, результативності та економічності залучення всіх вихованців, учнів/студентів до навчального процесу, у тому числі й осіб з інвалідністю.

РОЛЬ ТЕХНОЛОГІЙ У СТВОРЕННІ ДОСТУПНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ УЧНІВ З ООП

*Юлія Мудрецька, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Технології стають необхідним інструментом в багатьох сферах життя. Тому розуміння та вміння використовувати комп'ютери, програмування та інші аспекти інформатики для навчання і розвитку учнів з ООП в безпечному і доступному середовищі є ключовими для успішної адаптації в цифровому світі.

Виклад основного матеріалу. Комп'ютерні технології надають вчителю такі переваги, : можливість вийти за межі традиційних методів навчання; додаткова мотивація навчальної діяльності, особливо у випадках, коли інші засоби безсилі; принципово нові «обхідні шляхи» для формування, розвитку й удосконалення корегованих функцій; проектування нових змістових напрямків; розширення можливостей використання різних аналізаторних систем у процесі роботи; створення під час занять різноманітних ситуацій спілкування; привчання дитини самостійності у навчанні та самоконтролю; розвиток дрібної моторики у дитини; оволодіння дитиною основами комп'ютерної грамоти (Засенко, 2010).

Як технології дотичні до організації інклюзивного простору?

Використання програмного забезпечення, дозволяє індивідуалізувати навчальні матеріали відповідно до потреб кожного учня. Такий підхід дозволяє кожному учневі працювати на своєму рівні і розвивати навички інформатики в зручному для нього темпі.

Використання графіків, відеоматеріалів та інших візуальних засобів для пояснення складних концепцій. Це допомагає учням з різними стилями навчання краще розуміти та запам'ятовувати матеріал.

Аудіальна підтримка. може бути корисною для учнів з порушенням зору або труднощами у читанні. Також, текст може бути озвучений для полегшення сприйняття матеріалу.

Інтерактивні ігри та завдання можуть бути ефективними засобами навчання, які дозволяють учням вчитися через гру. Це особливо корисно для учнів з розладами уваги чи гіперактивністю.

Адаптовані пристрої та програмне забезпечення. Забезпечення доступу до спеціалізованих технологічних пристроїв, які дозволяють учням ефективно працювати з комп'ютером та виконувати завдання.

Використання голосового управління або розпізнавання мови може допомогти учням, які мають моторні інвалідності використовувати комп'ютер та взаємодіяти з ним.

Висновок. Технології мають великий потенціал для підтримки інклюзивного навчання на уроках інформатики. Шляхом використання

різноманітних технологій та адаптованих підходів, педагоги можуть створити середовище, яке сприяє розвитку всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб та обмежень. Важливо продовжувати досліджувати та впроваджувати нові технологічні рішення, щоб забезпечити доступність освітніх можливостей для всіх.

Список використаних джерел

1. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. (2023). Global Education Monitoring Report: Technology in education. <https://www.european-agency.org/news/2023-gem-report>
2. UNESCO. (2020). Technology for inclusion. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373655>
3. Байда Л., Свет Є. Як створити доступність у закладах освіти для осіб з порушенням зору. НУШ. 21 Липня 2021. <https://nus.org.ua/view/yak-stvoryty-dostupnist-u-zakladah-osvity-dlya-osib-z-porushennyam-zoru/>
4. Засенко В. В. Використання інформаційних технологій в умовах спеціального та інклюзивного навчання дітей зі слухомовленнєвими порушеннями / В. В. Засенко, А. А. Колупасва, Б. С. Мороз, В. П. Овсяник // Дитина із сенсорними порушеннями: розвиток, навчання, виховання: наук.-мет. збірник. К.: Інститут спеціальної педагогіки АПН України, 2010. Вип. 1. С. 19-28.

НАВЧАЄМОСЬ ВЗАЄМОДІЇ І ПІДТРИМЦІ В ЧАСИ ВІЙНИ: БЛАГОДІЙНЕ СТУДЕНТСЬКЕ КОЛЯДУВАННЯ

*Юлія Нерестюк, 1 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. В умовах війни в Україні підтримка воїнів на фронті є надзвичайно важливою. Волонтерська діяльність студентів забезпечує бійців необхідними ресурсами та сприяє підвищенню морального духу як захисників, так і тих, кого вони захищають. Майбутні педагоги навчаються взаємодіяти та організовувати суспільно важливі акції, і цей досвід потребує системного аналізу, обговорення та впровадження.

Мета. Дослідити сучасний стан задіяності українського суспільства у підтримку Збройних Сил, визначити ефективність та способи волонтерської діяльності студентів, проаналізувати кейс благодійного колядування студентів Івано-Франківського фахового коледжу та запропонувати методіку організації подібних акцій.

Виклад основного матеріалу. Умови повномасштабної війни вкотре продемонстрували неймовірну силу та масштаби волонтерського руху в Україні. Волонтери у співпраці з неприбутковими організаціями реалізують напрями з надання допомоги Збройним Силам України та постраждалим від широкомасштабної військової агресії росії проти України, збирають кошти й закуповують товари для потреб фронту та цивільних, координують роботу центрів допомоги для внутрішньо переміщених осіб, здійснюють підготовку потенційних місць розміщення людей, надають психологічну допомогу для дітей та підлітків, здають кров на донорство, організують допомогу людям похилого віку, здійснюють авто-волонтерство тощо. Волонтерська діяльність будується на трьох основних характеристиках: добровільність, неприбутковість, суспільна користь (Платформа волонтерства в Україні, n.d.).

Важливу роль відіграє участь студентства в різних соціальних проектах і реальні молодіжні громадські об'єднання. В товаристві ровесників, де взаємодія будується на рівних, статус потрібно заслужити і вміти підтримувати, особистість виробляє необхідні комунікативні навички, партнерські і лідерські якості. Добровільна участь молодої людини в проектах волонтерського руху сприяє розвитку її особистості, оволодінню навичками активного і відповідального підходу до життя; надає можливість "соціалізації самого себе".

Розглянемо зв'язок волонтерства з інклюзією. Допомога, підтримка, робота у команді, спільне бачення мети, планування і втілення, цінування і зосередження на позитивних і продуктивних рисах, а не на невдачах і неможливостях. Освітня інклюзія тісно пов'язана з соціальною і стратегією, яку ми використовували є *інклюзивне навчання в служінні громаді* (inclusive service learning). Це навчання, що поєднує класні уроки з суспільно-потрібною діяльністю. При застосуванні цього методу учні з і без інвалідності навмисне

зводяться для спільного навчання під час якого поряд з навчальними досягненнями у них формуються навички взаємопідтримки, лідерства та вирішення проблем (Сидорів, 2019, с. 89-90).

Спочатку наша група повинна була зняти в освітніх цілях відео, як ми колядуємо англійською мовою. Під час обговорення вчитель подав ідею об'єднати коляду (як традиційне побажання добра тим, хто тобі рідний і дорогий) і благодію (як нашу посильну допомогу і побажання здоров'я і перемоги тим, кого ми не знаємо, але кому вдячні). Студенти загорілися бажанням: заколядувати та поволонтерити у наш важкий час. Тим самим ми зробили корисне для себе і трішки допомогли нашій країні.

Ми залучили весь коледж! Ми вчили колядку, зробили рекламу... Спочатку думали, нас мало хто підтримає, ми не впораємось адже ми всього лише 1 курс, як то кажуть «юні та зелені», та віра нашого викладача, адміністрації і їх підтримка дозволили нам повірити в себе. І на диво цю ідею схвалили, нас підтримали, що задало нам впевненості в собі. Хоча вже під час самої процесії, тобто коли почали колядувати та ходити по коледжі нам в голову заскочила думка: « а що, як ми не впораємось?», та Сергій Мирославич пішов з нами, що задало нам духу: « Ми зможемо, ми робимо це для підтримки наших воїнів».

Так ми не заколядували ідеально, адже все ж таки трішки хвилювались, але потім колядка лунала від душі. Ми не розраховували що зберемо аж 5050! Так, для воїнів це не багато, але для нас це було так, ніби ми мільйон зібрали!

Наші очі палали, ми колядували на вулиці знайомим, пішли в університет, у викладачів сльози з'являлись на очах, ми були розчулені. Під кінець у нас з'явився азарт ходити ще! Ми записали відео привітання воїнам і передали зібрані кошти викладачці, чоловік якої разом з побратимами захищає нас.

Висновок. Висловлюємо глибоку вдячність всім, хто долучився до нашої благодійної коляди, викладачам, студентам, адміністрації коледжу, батькам та гостям, які подарували тепло своїми серцями. Разом до перемоги з Богом та щасливого року для кожного і кожної!

Список використаних джерел

1. Платформа волонтерства в Україні. (n.d.). Про волонтерство простими словами. URL: <https://platforma.volunteer.country/posts/pro-volonterstvo-prostymy-slovamy>
2. Сидорів С. Формування психолого-педагогічної готовності педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та їх батьками // Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. *Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків.* / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА СТВОРЕННЯ ІПР

*Віталія Николаїшин, 3 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Інклюзія – процес і результат, тому з новими здобутками з'являються нові проблеми. Важливо розуміти причини виникнення проблем і передбачити наслідки.

Мета роботи. Дослідити елементи організації інклюзивного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Наведемо переваги навчання в інклюзивному освітньому просторі.

- Діти з особливими освітніми потребами (ООП) мають змогу налагодити дружні стосунки з однолітками в школі та поза її межами та моделюють належні способи взаємодії з колективом.

- Інклюзивне навчання усуває бар'єри в системі освіти та системі підтримки дітей з ООП.

- Ширша залученість батьків до процесу навчання.

- Діти з ООП отримують можливість соціалізації, розвитку своїх інтересів і талантів і подальшої інтеграції в суспільство, вступу до професійних і вищих закладів освіти.

- В інклюзивних класах створено атмосферу розуміння і прийняття відмінностей інших людей.

Психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії забезпечується мультидисциплінарною командою фахівців, кожен член якої має виконувати свої функції.

Мультидисциплінарний підхід до навчання та розвитку учня передбачає взаємодію спеціалістів багатьох галузей (загальна та спеціальна освіта, соціальна педагогіка, медицина, психологія, реабілітологія, тощо), що дозволяє в комплексному супроводі дитини оптимізувати процеси її розвитку, виховання, навчання, лікування (Тельна et al., 2019, с. 27-28).

Індивідуальну програму розвитку розробляє група фахівців з обов'язковим залученням батьків або осіб, які їх замінюють для визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з ООП. Вона містить загальну інформацію про дитину, систему додаткових послуг, види необхідної адаптації та модифікації навчальних матеріалів, індивідуальну навчальну програму та за потреби індивідуальний навчальний план.

Яка структура індивідуальної програми розвитку?

1. Загальна інформація про дитину: ім'я та прізвище, вік, телефони батьків, адреса, проблема розвитку (інформація про особливі освітні потреби), дата зарахування дитини до ЗДО і термін, на який складають програму.

2. Найвищий рівень знань і вмінь. Група фахівців протягом 1-2 місяців (залежно від складності порушення) вивчає можливості та потреби дитини, фіксує результати вивчення: її вміння, переваги й недоліки, стиль навчання (візуальний, кінестетичний, багатосенсорний та інші, особливо якщо один зі стилів домінує), у чому їй потрібна допомога.

3. Інформація щодо впливу порушень розвитку дитини на її здатність до навчання (відомості надані ІРЦ). Уся інформація повинна бути максимально точною, оскільки вона є підґрунтям для подальшого розроблення завдань.

4. Спеціальні та додаткові освітні послуги. В індивідуальній програмі розвитку фіксують розклад занять із відповідними фахівцями (логопедом, дефектологом, фізіотерапевтом, психологом й іншими), указують кількість і тривалість таких занять із дитиною.

5. Адаптації/модифікації. Під час складання індивідуальної програми розвитку необхідно проаналізувати, які адаптації та модифікації варто розробити для облаштування середовища, застосування належних навчальних методів, матеріалів, обладнання, урахування сенсорних й інших потреб дитини.

До складання індивідуальної програми залучають батьків, які повинні мати чітке уявлення про те, чому навчання дитини потребує розроблення індивідуальної навчальної програми. Невід'ємною складовою процесу розроблення індивідуальної програми розвитку є оцінювання динаміки розвитку дитини з особливими | освітніми потребами, збирання відомостей про її успіхи. Визначення рівня сформованості знань, умінь і навичок дітей з особливими освітніми потребами здійснюється для забезпечення позитивної мотивації навчання, інформування дітей про їхні індивідуальні досягнення, визначення ефективності педагогічної діяльності педагогів.

Висновки. Процес інклюзивного навчання вимагає створення умов, де кожен учень, незалежно від своїх особливостей, може отримати якісну освіту та розвиватися в гармонії з оточуючим середовищем. Важливі аспекти успішної організації інклюзивного середовища включають підготовку вчителів, забезпечення необхідних ресурсів, розробку адаптивних програм та сприяння взаєморозумінню між учнями.

Список використаних джерел

1. Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О., Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходінки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019.

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ООП ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Олеся Панчишак, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Використання сучасних технологій є ефективним засобом заохочення та методом спрощення роботи вчителя з дітьми з особливими освітніми потребами у початковій школі.

Мета. Дослідити роль засобів інформаційних технологій та різноманітних ресурсів у початковій школі, їх застосування для навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу. Сучасний шлях розвитку освіти постійно піддається впливу технологічних інновацій, що значно розширює можливості навчання та розвитку учнів усіх категорій. У цьому контексті особливо важливим стає використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для навчання дітей з особливими освітніми потребами. Інноваційні підходи до викладання, які базуються на використанні ІКТ, можуть забезпечити індивідуалізований підхід до навчання, сприяючи досягненню кращих результатів і соціальній інтеграції цієї групи учнів.

The achievement of conditions for successful inclusion in all areas of education can be realized by means of providing for appropriate technological infrastructure, modification of the curriculum, and training of new specialists in special education, capable to use ICTs (Ronja parbin, 2022, p. 745).

Діти з різними типами порушень (опорно-рухового апарату, з порушеннями слуху, мовлення, з аутизмом та ін.) в основному охоче працюють з комп'ютером. Процес навчання стає більш швидким, тому що вчителю не доводиться повторювати текст чи запитання кілька разів, учневі не доводиться чекати, поки вчитель повторить саме потрібний йому фрагмент. ІКТ на різних етапах урочної та позаурочної діяльності виконують функцію ефективного тренажера, що розвиває пізнавальну і творчу активність дитини, спонукає її до прочитання тексту, перегляду ілюстрацій, приймати власні оригінальні рішення, бачити їхній результат, перевіряти їхню правомірність тощо.

Інформаційні технології відкривають нові, ще малодосліджені технологічні варіанти навчання, пов'язані з унікальними можливостями сучасних комп'ютерів. Практика показує, що комп'ютерні програми мають чимало переваг перед традиційними методами навчання. Вони забезпечують:

- велику інформаційну ємність (що дозволяє уявити інформаційну модель у різних контекстах та комунікативних ситуаціях);
- інтенсифікацію самостійної роботи кожного учня – підвищується працездатність, активізується пізнавальна діяльність;

- створення комунікативної ситуації, особистісно значимої для кожної дитини – мотивування важких для дитини видів діяльності;
- врахування вікових особливостей учнів під час оволодіння ними різними мовними моделями та структурами;
- якісну індивідуалізацію (у тому числі і в рамках групового навчання), яка полягає в індивідуальному темпі та кількості повторень;
- можливість візуалізації прихованих від безпосереднього спостереження явищ процесів та закономірностей;
- зміна ситуації взаємодії «вчитель-учень»: ситуація змінюється на «вчитель-учень-комп'ютер», відбувається зміна акценту взаємодії;
- насичення навчання продуктивними видами діяльності: порівняння, класифікація, конструювання, прогнозування (Рожкова, 2021).

ІКТ відкривають можливості для застосування полісенсорного підходу:

- **when teaching – e.g visual, tactile, auditory and kinaesthetic approaches are used, such as supporting teacher talk with visual aids; using subtitled or audiodescribed film/video**
- **for recording – alternatives to written recording are offered, eg drawing, scribing, word processing, mind maps, digital images, video, voice recording, and**
- **to promote security and aid organisation – eg visual timetables are used to show plans for the day or lesson; visual prompts for routines, such as how to ask for help; shared signals are developed so that pupils can convey their understanding, uncertainty or need for help (Training and Development Agency for Schools, 2009, p. 12).**

Висновок. Застосування спеціалізованих комп'ютерних технологій, що враховують закономірності та особливості розвитку дітей з ООП, дозволяють підвищити ефективність навчання, отже, знизити ризик соціальної дезадаптації школярів. Головна мета інформатизації освіти полягає у підготовці учнів до повноцінної та ефективної участі в побутовій, громадській сферах життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Ronia parbin. (2022). The role of ICT in SEN. *Journal of Positive School Psychology*, 6(4). 742-745. URL: <https://journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/2789/1799>
2. Training and Development Agency for Schools. (2009). For primary PGCE tutors and trainees Including pupils with SEN and/or disabilities in primary ICT. Special educational needs and/or disabilities Training toolkit. URL: <https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/13796/1/informationandcommunicationtechnologyict.pdf>
3. Рожкова Н. Використання ІКТ у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. Запоріжжя, 2021. *На урок*. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-ikt-u-roboti-z-ditmi-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-293090.html#>

ІНКЛЮЗИВНИЙ ПРОЦЕС В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

*Тетяна Панькевич, 3 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Сучасне суспільство визнає важливість створення рівних можливостей для всіх учнів у навчанні. З цією метою виникає необхідність в організації освітнього процесу в освітніх закладах із інклюзивною формою навчання. Ця проблема актуальна, оскільки вона стосується права кожного дитини на якісну освіту та розвиток, незалежно від її індивідуальних особливостей.

Мета. Дослідити наявні джерела щодо ідеї навчання та соціалізації учнів з ООП в інклюзивному освітньому середовищі. Проаналізувати механізми його впровадження.

Виклад освітнього матеріалу. Кожна людина, незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, має право на отримання якісної освіти. Головною характеристикою суспільства має бути повага до людського розмаїття, захист прав особи, дотримання принципів безпеки, що забезпечує захист та включення у соціум усіх верств населення, в тому числі й осіб з інвалідністю. В основу інклюзії закладено принцип доступності та дотримання прав людини щодо рівного доступу до здобуття якісної освіти. Офіційну позицію світової спільноти щодо усунення упередженості та дискримінації стосовно осіб з інвалідністю декларувала Комісія з прав людини ООН про те, що освіта має надаватися в межах можливого, без будь-якого вияву дискримінації стосовно дітей та дорослих (Навчальний курикулум з інклюзивної освіти, 2020, с. 9).

Інклюзивна освіта базується на концепції прийняття та врахування різноманітності учнів. Це вимагає розробки та використання адаптивних навчальних програм та методик, створення сприятливого навчального середовища та залучення різноманітних ресурсів для підтримки учнів із особливими потребами. Ключовими аспектами успішної організації освітнього процесу в інклюзивних закладах є індивідуалізація навчання, підтримка соціально-емоційного розвитку та розвиток позитивного ставлення до різниці серед учнів.

Інклюзивна освіта представляє собою широкий спектр підходів та стратегій, спрямованих на забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби. Організація освітнього процесу в інклюзивних закладах вимагає комплексного підходу та систематичного планування, яке враховує індивідуальні потреби кожного учня. Це:

1. Розробка індивідуальних освітніх програм. Одним із ключових елементів організації освітнього процесу в інклюзивних закладах є розробка індивідуальних освітніх програм для кожного учня з ООП. Ці програми повинні

бути адаптовані до конкретних можливостей та потреб кожного учня, забезпечуючи їхній успіх у навчанні.

2. Використання різноманітних педагогічних підходів. Ефективна організація освітнього процесу в інклюзивних закладах передбачає використання різноманітних педагогічних підходів, які враховують різноманітність потреб учнів. Це може включати в себе диференціацію навчального матеріалу, групову та індивідуальну роботу, а також використання технологій для підтримки навчання.

3. Створення сприятливого навчального середовища. Організація освітнього процесу в інклюзивних закладах також передбачає створення сприятливого навчального середовища, де кожен учень відчуває себе комфортно та підтримано. Це може охоплювати адаптацію навчальних приміщень, використання спеціалізованого обладнання та матеріалів, а також розвиток позитивного підходу до різниці серед учнів.

4. Співпраця з батьками та спеціалістами. Успішна організація освітнього процесу в інклюзивних закладах передбачає активну співпрацю з батьками учнів та спеціалістами з питань інклюзивної освіти. Це може включати в себе регулярні зустрічі, обмін інформацією та спільне планування навчальних заходів для забезпечення максимальної підтримки та успіху кожного учня.

5. Професійний розвиток педагогічного персоналу. Організація освітнього процесу в інклюзивних закладах передбачає інвестування у професійний розвиток педагогічного персоналу. Це включає в себе навчання нових педагогічних підходів, розвиток навичок роботи з різними категоріями учнів, а також навчання в сфері психології та спеціальної педагогіки. Це лише декілька аспектів організації освітнього процесу в інклюзивних закладах, які вимагають уважної уваги та систематичного підходу для досягнення успіху всіх учнів.

Висновок. Успішна організація освітнього процесу в інклюзивних закладах вимагає постійного розвитку та співпраці між педагогами, батьками та спеціалістами. Врахування індивідуальних потреб кожного учня, створення сприятливого навчального середовища та використання різноманітних навчальних підходів сприяють досягненню успіху кожною дитиною. Завдяки спільним зусиллям педагогічного колективу, батьків, спеціалістів та учнів можливо досягнення цієї важливої мети, сприяючи створенню більш справедливого та демократичного освітнього середовища для всіх.

Список використаних джерел

1. Center for Innovation, Design, and Digital Learning (2024). Inclusive Intelligence: The Impact of AI on Education for All Learners. Author.

2. Навчальний курс з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 1-3 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020.

ФАХОВИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*Ірина Пастух, 1 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Тетяна Клубочкіна, магістр педагогіки.*

Актуальність проблеми. Професійний психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами (ООП) є важливою передумовою якісного інклюзивного навчання. Педагоги, шкільні психологи, працівники психологічної служби повинні створити умови і надати допомогу в психологічній та соціальній адаптації, підготовці до повноцінного життя в суспільстві дітей з ООП (Психологічний супровід інклюзивної освіти, 2017). Однією з проблем психологічного супроводу інклюзивної освіти є нестача кваліфікованих кадрів. Це свідчить про потребу в підготовці та перепідготовці фахівців, які зможуть забезпечити якісний психологічний супровід інклюзивної освіти.

Мета роботи. Ознайомитися з основними поняттями та принципами інклюзивної освіти, зрозуміти особливості психологічного розвитку дітей з ООП, проаналізувати механізми впливу психологічної підтримки на формування ефективного і безпечного інклюзивного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Психологічний супровід інклюзивної освіти – це система заходів, спрямована на створення сприятливих психологічних умов для навчання та розвитку всіх учасників освітнього процесу: дітей з особливими освітніми потребами, їхніх однолітків, педагогів та батьків. Олексій Марцев (2023) зазначає, що «психологічно безпечне освітнє середовище у закладі освіти може створити педагог, який: володіє комплексом анатомо-фізіологічних та психолого-педагогічних знань; розуміє стратегію і тактику поведінки дітей з ООП; використовує ефективні педагогічні технології навчання і виховання різних категорій учасників освітнього процесу; розуміє особливості інклюзивної педагогіки; володіє методикою тьюторства, коучингу тощо» (с. 26).

Розглянемо основні функції інклюзивної освіти: забезпечення права дітей з ООП на здобуття освіти в умовах звичайних закладів освіти за місцем проживання дитини; виявлення й усунення чинників, що перешкоджають реалізації права дитини з ООП на освіту на умовах рівності і доступності; формування у дітей з ООП почуття поваги і власної гідності, усвідомлення, що вони є повноцінними членами суспільства; засвоєння дітьми з ООП системи знань, умінь і навичок, необхідних для розвитку потенціалу та подальшої успішної інтеграції у суспільство (Порошенко, 2019, с. 13).

Психолог є одним із ключових учасників інклюзивного освітнього процесу. Він здійснює психологічний супровід інклюзивної освіти, який включає в себе: психолого-педагогічне обстеження дітей з ООП; розробку індивідуальних програм розвитку дітей з ООП; проведення корекційної роботи

з дітьми з ООП; психологічну підтримку батьків дітей з ООП; психологічну допомогу педагогам інклюзивних класів.

Учасниками інклюзивного освітнього процесу також є педагоги, які адаптують навчальні програми та методики з урахуванням потреб дітей з ООП, створюють інклюзивне середовище в класі. А також асистент педагога, який надає допомогу дітям з ООП у навчанні та повсякденному житті. Психологічний супровід інклюзивної освіти також включає роботу з батьками, спрямовану на надання їм підтримки, порад та рекомендацій для оптимізації оточення дитини у навчальному закладі та вдома.

Психологічна підтримка батьків розглядається як система заходів, спрямованих на: зниження в батьків емоційного дискомфорту у зв'язку із особливостями розвитку дитини; посилення віри батьків у можливість і перспективи розвитку дитини, у те, що правильно організований корекційний вплив дозволить оптимізувати подальший інтелектуальний та особистісний розвиток дитини; формування в батьків адекватного ставлення до проблем дитини (Котлова, Харченко, 2023, с. 8).

Визначаючи серед складників професійної компетентності щодо організації еко-психологічно безпечного освітнього середовища такі як когнітивний, організаційно-діяльнісний, мотиваційно-ціннісний та рефлексивний, дослідники стверджують, що спільна робота вчителя має поширюватися як на батьків дітей з ООП, так і на батьків здорових дітей, впродовж якої і формується коректне ставлення до дітей та екологічна безпека освітнього середовища навчальних закладів (Martsev, 2023). Психологічний супровід інклюзивної освіти також має надати допомогу педагогам, навчити їх ефективним методам та стратегіям навчання дітей з ООП.

Висновок. Психологічний супровід інклюзивної освіти – це невід'ємна складова успішного навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Він має на меті створити атмосферу прийняття та толерантності в освітньому середовищі, де кожна дитина, незалежно від її особливості, буде відчувати себе комфортно та безпечно. А також забезпечити психологічну підтримку дітям з ООП, допомогти їм адаптуватися до нового середовища, подолати труднощі в навчанні та спілкуванні.

Список використаних джерел

1. Martsev, O. (2023). Features of the organization of eco-psychologically safe inclusive educational environment in educational institutions. *Personality and Environmental Issues*, 2(5), 27-34. [https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3\(5\)-27-34](https://doi.org/10.31652/2786-6033-2023-3(5)-27-34)
2. Інклюзія, інклюзивна освіта, психологічний супровід інклюзивної освіти. URL: <https://xn----ftbomobdq1b9f.xn--j1amh/blog/post-46>
3. Котлова Л.О., Харченко А.В. Психологічний супровід інклюзивної освіти на сучасному етапі. *Proceedings of the 4th International scientific and practical conference*. Liverpool: Cognum Publishing House, 2023. 599- 612.

4. Марцев, О. (2023). Готовність вчителів до формування психологічно безпечного інклюзивного освітнього середовища. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія*, 1(57), 24-28. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2023.1.4>
5. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
6. Психологічний супровід інклюзивної освіти : [метод. рек] / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 92 с.

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДІТЕЙ: ІНКЛЮЗИВНІ МЕТОДИКИ

*Роман Пиц, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Педагоги шукають і знаходять відповіді на виклики щодо додання бар'єрів викладання англійської мови для дітей, які мають труднощі зі швидким виконанням завдання (наприклад, для дітей з дислексією, синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю (СДУГ), розладами аутистичного спектру тощо)

Мета роботи. Охарактеризувати проблеми, з якими стикаються невстигаючі діти під час вивчення іноземної мови та описати методи навчання, завдяки яким можна уникнути цих проблем.

Виклад основного матеріалу. Потреба у особливій методиці викладання іноземної мови для невстигаючих учнів зростає з кожним роком. Відсоток діагностованих дітей лише з СДУГ становив 5% у 2018 році, що привернуло увагу багатьох фахівців до дослідження проблеми навчання таких дітей. На думку фахівців, основними проблемами, з якими стикаються діти з СДУГ в освітньому середовищі є змушеність сидіти нерухомо протягом довгого часу, нудьга, одноманітність завдань, ускладненість соціальної взаємодії з однолітками під час заняття, неочікувані зміни обстановки і рутин, відсутність приватного простору для виконання завдань (ADHD and School Changes, 2020):

Які бар'єри і способи їх додання у навчанні дитини з СДУГ?

- **Тривалість уроків або тривалість власне завдань.** Зазвичай, діти зі СДУГ можуть зосереджувати увагу лише 10-15 хвилин, після чого їхня працездатність значно зменшується. Для таких дітей особливо важлива фізична діяльність, тому чим довше вони виконуватимуть одне й те саме завдання, тим більша потреба в русі. Щоб задовольнити її, потрібно змінити форму діяльності, провести фізкультхвилинку, пальчикову гімнастику, розминку для очей.;

- **Зміни.** Часто учні не встигають виконати завдання, тому що вони ментально перебувають на попередньому етапі роботи, порівняно з іншими дітьми. Таким чином, потрібно уникати різких переходів між видами діяльності;

- **Проблеми з мотивацією та виконанням завдання стосуються й умінь таких дітей взаємодіяти з іншими.** Інколи діти можуть не влитися в класний колектив, що негативно впливає на їхню успішність, особливо в групових завданнях. Інколи й буває, що інші діти, бачачи проблеми цих учнів, навмисно виключають їх з колективу. У такому випадку потрібно вжити заходи, що стосуються всього класу, провести виховну годину з учнями, а інколи й батьківські збори, якщо вчитель помічає, що власне батьки насаджують своїм дітям таку думку;

- **Відсутність на уроці завдань, що впливають на всі чуттєві рецептори учнів. Це стосується всіх дітей, але особливо зачіпає тих, у яких є дефіцит уваги, оскільки до них швидше приходить почуття нудьги та виникають значніші проблеми з прикладанням зусиль у завдання, які вони не хочуть виконувати.**

Існує великий корпус напрацьованих методів вивчення іноземної мови, які є цікавими, насиченими й ефективними для дітей. Одним з таких методів є метод Ашера або метод повної фізичної реакції (Total Physical Response). Цей метод бере коріння з думки про зв'язок між мовленням та жестами. Творець методу, Ашер, вважає, що процес засвоєння іноземної мови схожий на процес засвоєння рідної, де спілкування між дитиною та її батьками полягає в фізичній реакції дитини на слова батьків (Asher, 1977). Цей метод допоможе невстигаючим дітям краще засвоїти матеріал, основою якого є нова лексика (особливо дієслова) та виконати завдання, коли вони відповідають на прохання вчителя не тільки вербально, а й використовуючи жести, рухи, міміку.

Ще одним методом є мовчазний (The Silent Way). На перший погляд здається, що він матиме протилежний ефект, оскільки не використовуючи жодних звукових матеріалів, учні не розумітимуть завдання, матимуть проблеми у їх виконанні тощо. Відсутність звукового супроводу заняття балансується насиченістю візуальної інформації. Вона повинна бути цікавою, спонукати всіх учнів без винятку до роздумів, творчості, виконання. Головними принципами цього методу є: вчителі повинні звертати увагу на те, як учні сприймають матеріал та адаптувати урок; головним способом вивчення повинне бути відкриття, дослідження, а не імітація і багаторазове повторення (або “drilling”); учні повинні експериментувати, не боятися помилок, осуду; матеріал вивчення повинен бути таким, який вже є відомим для учнів їхньою рідною мовою; учитель не повинен втручатися в дослідницький процес. Саме це спонукання до дослідження може допомогти всім дітям бути включеним в процес навчання (Stevick, 1974).

Є й інші, більш “традиційні” методи. Наприклад, проводити індивідуальні заняття, бесіди з невстигаючими дітьми; використовувати багато групових видів діяльності, враховуючи сильні сторони таких дітей; спрощувати завдання для них, щоб вони змогли виконувати їх в такому ж темпі, як і решта класу, а потім з часом ускладнювати їх, щоб учні могли адаптуватися до навантаження. Важливо хвалити таких дітей за їхні досягнення. Також, варто “пом'якшити” критику їхніх помилок, наголошувати на правильному, допомагати виправити неправильне. Діти можуть не почути вашого запитання. Варто привернути їхню увагу та повторити запитання, і ніколи не картати їх за неухважність, доречніше буде попросити їх, в міру можливостей, бути уважнішими. Якщо ж дитина довго роздумує над розв'язанням завдання, не варто відбирати в неї

можливість відповісти або перебивати її, часто таким дітям важче організувати свої думки в речення, навіть якщо вони й знають відповідь.

Висновок. Сучасний вчитель, який навчений застосовувати інклюзивні практики зможе ефективно навчати кожну дитину, особливо це важливо в воєнний час, коли життя перенасичене емоційними тригерами.

Список використаних джерел

1. ADHD and School Changes. (2020). URL: <https://www.cdc.gov/ncbddd/adhd/features/adhd-and-school-changes.html> (Дата звернення: 12.03.2024)
2. Asher, J. J. (1977). Children Learning Another Language: A Developmental Hypothesis. *Child Development*, 48(3), 1040–1048. <https://doi.org/10.2307/1128357>
3. Stevick, E. (1974). Review of Teaching Foreign Languages in the Schools: The Silent Way by C. Gattegno]. *TESOL Quarterly*, 8(3), С. 1-2. URL: <https://web.archive.org/web/20180417160023/https://ltsc.ph-karlsruhe.de/swstevick.pdf>

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Юлія Пристай, 1 курс, Дошкільна освіта, науковий керівник – Тетяна Клубочкіна, магістр педагогіки.

Актуальність проблеми. Вхідження України в міжнародний освітній простір сприяло тому, що чинними для нашої держави стали міжнародні нормативно-правові документи щодо осіб з інвалідністю. Найбільш значущі з них розроблені та представлені світовій спільноті Міжнародною Організацією Об'єднаних Націй (ООН), яка понад півстоліття відстоює права людини. Так, ООН визначила, що питання інвалідності стосуються сфери прав людини, а не лише питання реабілітації та соціального забезпечення, що й стало вирішальним фактором у міжнародному регулюванні проблем осіб з обмеженими можливостями здоров'я (Кукушина, 2012, с. 158).

Мета роботи. Теоретично обґрунтувати необхідність впровадження та розвитку інклюзивної освіти в навчальних закладах України.

Виклад основного матеріалу. Одним із перших документів ООН про рівність прав «усіх людей без винятку» стала Загальна Декларація про Права людини, прийнята в 1948 р. У преамбулі даного документу зазначається, що основою свободи, справедливості та миру у світі «є визнання вродженої гідності та рівних і невід'ємних прав усіх членів людської спільноти».

Наступним кроком у визначенні прав осіб з інвалідністю стало прийняття 20 грудня 1971 року Генеральною Асамблеєю ООН Декларації про права осіб з розумовою відсталістю. Відповідно до основних положень Декларації, особи з інтелектуальними порушеннями мають так самі права, що й усі інші члени суспільства. Вони мають право на медичне обслуговування, матеріальну забезпеченість, освіту та професійну підготовку (з урахуванням можливостей), на проживання в колі сім'ї чи перебування у спеціальних закладах, де умови оптимально наближені до звичайних умов проживання, що підтверджує їх право на повну інтеграцію в суспільство (Рибак, 2015, с. 3-6).

9 грудня 1975 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила Декларацію про права інвалідів (зараз ми би сказали «людей з інвалідністю»), у якій зазначено, що особи з інвалідністю, незважаючи на причину, характер і складність їхніх каліцтв чи порушень, мають ті самі основні права, що і їхні співгромадяни того ж віку, а тому повинні отримувати необхідну підтримку, яка б дала змогу максимально виявити свої можливості та здібності.

1981 рік Організацією Об'єднаних Націй було проголошено роком осіб з інвалідністю, а період із 1983 р. по 1992 р. – десятиріччям. Саме в цей час міжнародне співтовариство визначило основні принципи щодо формування політики стосовно цих осіб (Інклюзивне навчання, 2015, с. 7-8).

У 1989 році ухвалено Конвенцію ООН про права дитини, якою вперше в історії міжнародного правового законодавства визначалися пріоритети

інтересів дитини в суспільстві та наголошувалося на необхідності особливої турботи про дітей з інвалідністю.

Шляхи реалізації права рівних можливостей на здобуття освіти особами з інвалідністю та визнання інтегрованого навчального середовища, тобто звичайних масових шкіл як пріоритетного, окреслено в «Стандартних правилах забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю», затверджених Генеральною Асамблеєю ООН 20 грудня 1993 року. У правилах визначено умови, за яких має здійснюватися навчання в інтегрованому середовищі:

- навчання у звичайних школах передбачає забезпечення послуг перекладачів та інших відповідних допоміжних послуг. Потрібно гарантувати відповідний доступ і допоміжні послуги, що необхідні для задоволення потреб осіб із різними формами інвалідності;

- відповідальність за освіту в інтегрованих структурах мають бути покладені на органи загальної освіти;

- до процесу навчання на всіх рівнях необхідно залучати батьківські громади та організації осіб з інвалідністю;

- навчанням забезпечити всіх дітей із різними формами та ступенями інвалідності, зокрема й найтяжчими (Кражановський et al., 2004, с. 29–30).

Сучасна освітня концепція щодо навчання дітей з інвалідністю була заявлена на «Всесвітній Конференції з освіти осіб з особливими освітніми потребами: доступ та якість», що проводилася за підтримки ЮНЕСКО в Іспанії 7–10 червня 1994 року. Результатом конференції стали розробка й ухвалення «Саламанкської декларації» та «Рамок дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами», у яких висвітлено концептуальні засади щодо здобуття освіти кожною людиною.

Відповідно до Концепції розвитку інклюзивної освіти інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісноорієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. Інклюзивна освіта – гнучка, індивідуалізована система навчання дітей з ООП в умовах масової загальноосвітньої школи за місцем проживання.

Основними принципами розвитку інклюзивної освіти є: цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень; кожна людина здатна відчувати і думати; кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутою; адаптація системи до потреб дитини, а не навпаки; справжня освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємостосунків; всі люди потребують підтримки і дружби ровесників; задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини; визнання спроможності до навчання кожної дитини та, відповідно, необхідність створення суспільством відповідних для

цього умов; залучення батьків до навчального процесу дітей як рівноправних партнерів та перших вчителів своїх дітей; командний підхід у навчанні та вихованні дітей, що передбачає залучення педагогів, батьків та спеціалістів; складність завдань повинна відповідати здібностям дитини; рівний доступ до навчання у загальноосвітніх закладах та отримання якісної освіти кожною дитиною; подолання потенційних бар'єрів в навчанні (Рибак, 2015, с. 5-6).

Висновок. Упровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами вимагає формування на державному рівні нової філософії освіти, а в навчальних закладах передусім, вивчити потребу та бажання батьків дітей з особливими освітніми потребами щодо здобуття освіти за інклюзивною формою, проводити роботу в педагогічних і учнівських колективах, активно залучати до участі в житті навчального закладу учнів з ООП.

Список використаних джерел

1. Інклюзивна освіта в Україні. URL: http://www.irf.ua/allevnts/news/inklyuzivna_osvita_v_ukraini_razom_krok_za_krokom
2. Рибак. Інклюзивне навчання. 12.05.2015. URL: <https://studfiles.net/preview/3766505/page:5/>
3. Інклюзивне навчання. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інклюзивне_навчання
4. Кражановський В., Сварник М, Скрипка Н. та ін. [уклад]. Концепція ранньої реабілітації дітей-інвалідів. *Зб. нормативно-правових актів України щодо діяльності центрів реабілітації з функціональними обмеженнями*. Київ: Соцінформ, 2004. С. 29–30.
5. Кукушин В.С. [ред.]. *Корекційна педагогіка*. Львів: Видавничий центр «Березень», 2002.

ПРАВИЛЬНИЙ ВИБІР ТЕХНОЛОГІЙ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ З ДЦП

*Ірина Романів, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Обрана мною тема є актуальною, оскільки вона стосується важливої проблеми здоров'я та якості життя дітей з дитячим церебральним паралічем (ДЦП). Діти з порушенням опорно-рухового апарату потребують спеціальної фізичної реабілітації, щоб покращити свої можливості та адаптацію до навколишнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Сучасні науковці висвітлюють теоретико-методологічні аспекти фізичної реабілітації дітей, хворих на ДЦП, із використанням як стандартних (лікувальна гімнастика, лікувальний масаж та ін.), так і авторських сучасних методів (Войта-терапія, Бобат-терапія, зоотерапія й ін.). Різноманітність форм та клінічних проявів ДЦП зумовлює необхідність диференційованого підходу до вибору й застосування сучасних методів фізичної реабілітації.

Принципи фізичної реабілітації хворих на ДЦП: регулярність, систематичність, безперервність, індивідуалізація, поступовість, ранній початок.

Основним засобом фізичної реабілітації є фізичні вправи. Безумовно, фізичні вправи позитивно впливають на організм: розвивають м'язову силу, зміцнюють зв'язковий апарат, поліпшують рухливість у суглобах, удосконалюють координацію рухів, розвивають швидкість, силу, стимулюють діяльність серцево-судинної й дихальної систем, прискорюють периферичний кровообіг, нормалізують діяльність внутрішніх органів, удосконалюють регуляторні механізми, стимулюють нервові центри, поліпшують трофіку тканин.

Принципом **Войта-терапії** є не тільки вплив на рухову сферу, а й на все тіло загалом: на сенсорну, вегетативну та психічну системи. При проведенні терапії спостерігаються зміни частоти пульса, дихання та кров'яного тиску. Основним завданням методики є формування рухових навичок відповідних віку дитини. Для його вирішення використовують рефлекс повзання і рефлекс поворота. Їх основні феномени мають вплив на управління тілом в цілому, його вертикалізацію та можливість руху вперед.

Войта-терапія як метод реабілітації дітей з руховими порушеннями може бути реалізований при частому повторенні вправ протягом тривалого часу (3-4 рази на день по 20-30 хвилин протягом не менше 1 року) і через це розрахований на інтеграцію батьків у процес реабілітації.

Зоотерапія. Серед сучасних методів фізичної реабілітації дітей, хворих на ДЦП, потрібно відзначити й напрям зоотерапії (анімалотерапії), а саме: дельфіно-, каністер- та іпотерапії.

Відновне лікування дітей із діагнозом ДЦП успішно протікає при дії **дельфінотерапії**. В умовах довірчого контакту зі спеціально підготовленими тваринами під наглядом низки фахівців: тренера, спеціаліста ЛФК, психолога (психотерапевта, дефектолога, педагога). У процесі занять в ігровій формі будується взаємодія між дитиною та дельфіном, внаслідок чого стимулюється зоровий, тактильний, емоційний контакт, розвиваються рухові та мовні навички. Доторкаючись біологічно активних точок на тілі дитини, дельфін стимулює рефлекторні зони нервової системи. Терапевт пропонує торкнутися дельфіна руками чи ногами, з кожним заняттям завдання ускладнюються. Згодом дитина звикає до тварини та встановлюється контакт. Також під час дельфінотерапії здійснюється гідромасаж внутрішніх органів та шкірних покривів. Дельфін своїм потужним хвостовим плавцем створює рухи потоків води, а сама вода дає відчуття невагомості, знижує навантаження із суглобів та тренує м'язи, що особливо важливо при рухових порушеннях.

Каністерапія – метод лікування та реабілітації з допомогою домашніх улюбленців – стає все популярнішим в Україні. Хвостаті медики лікують без пігулок і уколів. Ефект – вражає. В Україні собачу терапію практикують у Рівному, Житомирі, Миколаєві, Києві та інших великих містах. До центрів, де за лікарів пухнасті собаки, привозять дітей з аутизмом, синдромом Дауна, ДЦП, затримкою мовлення, гіперактивністю тощо. Після спілкування з чотирилапими маленькі пацієнти стають спокійнішими та більш комунікабельними. Виконуючи спеціальні вправи чи навіть просто погладжуючи песика, дитина знімає емоційне навантаження, вчиться спілкуватися, розвиває тактильну чутливість і дрібну моторику.

Іпотерапія – вид лікувальної фізичної культури, в основі якої лежить використання рухів коня для відновлення функцій організму людини. В загальному списку типів терапії для дітей, іпотерапія є найбільш ефективним способом реабілітації дітей. Іпотерапія для дітей по суті своїй є реабілітація з застосуванням лікувальної фізкультури, в основі якої лежить використання рухів коня для відновлення функцій організму людини.

Бобат-терапія. Суть цього методу полягає у застосуванні спеціальних впливів та стимулів (тактильних, слухових, зорових, положення тіла у просторі та по відношенню до предметів), які залучають у роботу пошкоджені структури ЦНС, нормалізують їхню взаємодію з іншими системами організму та пригнічують патологічні позиційні та рухові стереотипи.

Обов'язковою умовою Бобат терапії є використання стимулів у суворій послідовності, яка збігається з періодами фізіологічного розвитку нервової системи та рухових навичок дітей: утримання голови, потім перевертання, сидіння, повзання, стояння, а потім – ходьба. Тобто, у реабілітаційному процесі слід повторити природні етапи розвитку.

Висновки. Фізична реабілітація дітей, хворих на ДЦП, повинна застосовуватися на всіх етапах лікування. При цьому потрібно враховувати причини, форму, стадію та ступінь ДЦП, а також можливі ускладнення. Потрібно чітко дотримуватись основних етапів та принципів, добираючи саме ті форми й методи реабілітації, які в сукупності можуть дати позитивний ефект.

Список використаних джерел

1. Чемеріс А. М., Худецький І. Ю., Антонова- Рафі Ю. В. . Підходи та методи фізичної терапії дітей при церебральному паралічі зі спастичною диплегією. <https://sr-medical.com/index.php/journal/article/download/218/190>
2. Альшина А., Бичук О., Суворова Т. Сучасні методи фізичної реабілітації дітей, хворих на дитячий церебральний параліч. <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15457/1/Alla%20Aleshina%2C%20Oleksandr%20Bychuk%2C%20Tetyana%20Syvorova.pdf>
3. Войта терапія - методики реабілітації. URL: <https://childneuro.gov.ua/methods/voyta-terapiya>
4. Особливості Бобат-терапії. URL: <https://aksimed.ua/osoblyvosti-bobat-terapiyi/>
5. Терапії для дітей. URL: <https://hippoterapia.com.ua/terapii-dlja-detej/>

ПІДТРИМКА УЧНІВ У ТРАНЗИЦІЇ ДО СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

*Мар'яна Савчин, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Система освіти повинна забезпечувати адекватну підтримку дитині з особливими освітніми потребами (ООП) в перехідний період до середньої школи. Окрім змін у інтенсивності та обсягаї навчального навантаження, соціальна адаптація та розвиток самостійності також є важливими аспектами переходу до середньої школи, де діти можуть потребувати додаткової підтримки у встановленні відносин з однолітками та педагогами.

Мета. Вивчення проблем, з якими стикаються діти з ООП при переході до середньої школи та розробка алгоритму для підтримки цих дітей.

Виклад основного матеріалу. В період переходу з початкової школи до п'ятого класу багато дітей стикаються з нелегкими випробуваннями, коли потрібно адаптуватися до нових умов навчання. Проте для дітей з ООП цей період може бути особливо складним, оскільки вони зазвичай відчувають найбільше розгублення та потребують значної додаткової підтримки. Важливо забезпечити їм ефективну підтримку та допомогу, щоб зробити цей перехід якомога менш важким та сприятливим для їхнього розвитку та навчання.

Нюу et al. (2018) називають транзицію з початкової в середню ланку освіти визначальним і особливим періодом в житті аутичних учнів та їх родин, визначають особливості, на які потрібно звертати увагу і пропонують дотримуватися підходу, що базується на потребах учня на відміну від формального.

Підготовка дитини з особливими освітніми потребами до переходу у середню школу вимагає завчасного планування. У четвертому класі проводиться психологічна оцінка її готовності до нового етапу навчання. Ця оцінка включає спостереження на уроках, у перервах та під час групових активностей, аналіз здатності до спілкування та взаємодії з однолітками та дорослими. Отримані дані дозволяють зібрати інформацію про особливості розвитку дитини, її зацікавлення, навчальні виклики та освітні потреби на етапі переходу до середньої школи. З результатами діагностики ознайомлюються педагоги, які будуть працювати з дитиною, та їхні батьки. Крім того, батьки повинні бути інформовані про можливі труднощі, з якими їхня дитина може зіткнутися під час переходу до середньої школи. Для допомоги дитині в цьому процесі може знадобитися розробка спільної стратегії та переходової картки, де буде визначено план дій, роль дорослих, її страхи, сильні сторони та труднощі.

Алгоритм переходу дитини з ООП до середньої школи

1. Навесні перед випуском з початкової школи зверніться до ІРЦ для комплексної оцінки, отримайте висновок про рівень підтримки, необхідні

послуги та рекомендації, подайте заявку онлайн або особисто, знайдіть перелік документів на сайті ІРЦ, не затягуйте з вирішенням питання до кінця року.

2. Батькам рекомендується заздалегідь дізнатися в школі про класного керівника, асистента вчителя, предметників та їхню підготовку з ООП, корекційних педагогів. Познайомитися з психологом, соцпедагогом, медсестрою, оглянути школу на доступність.

3. Зустріч з класним керівником та педагогами для обговорення: успіхів та досягнень, , успішних навчальних та поведінкових технік, що застосовуються вдома, позитивних та негативних змін у родині, що впливають на емоційний стан дитини, попереднього навчального досвіду, цілей, над якими працюють дитина та її оточення.

4. Попередня бесіда з дитиною про режим, дзвінки, уроки, вчителів, відповідальність.

5. Команда психолого-педагогічного супроводу розробляє індивідуальну освітню траєкторію, враховуючи здібності, інтереси, потреби, мотивацію, можливості. Траєкторія визначає різновиди, форми та темп навчання.

6. Складаються індивідуальний навчальний план та індивідуальна програма розвитку дитини.

Висновок. Важливо пам'ятати, що кожна дитина з ООП є унікальною, тому до її потреб та труднощів слід підходити індивідуально. Завдяки завчасному плануванню, чітко організованому процесу переходу та злагодженій роботі команди фахівців, дитина з ООП зможе успішно адаптуватися до нового навчального середовища та досягти значних результатів у навчанні та розвитку.

Список використаних джерел

1. Ной, К., Parsons, S., & Kovshoff, H. (2018). Inclusive school practices supporting the primary to secondary transition for autistic children: Pupil, teacher, and parental perspectives. *Advances in Autism*, 4(4), 184–196. <https://doi.org/10.1108/AIA-05-2018-0016>

2. Дивнич Л. Соціалізація дитини з особливими потребами : соціально- педагогічна діяльність як спосіб супроводження процесу соціалізації / *Соціальний педагог*. 2018. №12. С. 7–10

3. Колупаєва А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посібник. К.: Науковий Світ, 2010.

4. Степанова-Камиш А. Як підтримати дітей з ООП у переході до середньої школи. *НУШ*. 13 Лютого 2022. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-pidtrymaty-ditej-z-oor-u-perehodi-do-serednoyi-shkoly/>

ПОЗИТИВНЕ СТАВЛЕННЯ ДО ДІТЕЙ З ООП – ЯК ДОСЯГАТИ?

*Юлія Савчин, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. У групах, де є діти з особливими освітніми потребами (ООП), важливо, щоб педагоги створювали атмосферу взаєморозуміння і дружби. Діти з ООП часто стикаються з негативним ставленням та упередженнями. Позитивне ставлення до них може допомогти їм повноцінно інтегруватися в суспільство.

Мета. Розгляд важливості створення сприятливого соціального середовища для дітей з ООП, а також виявлення ефективних стратегій, які сприяють формуванню позитивного ставлення до них серед інших учнів.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивна освіта стає все більш необхідною. Це означає забезпечення рівних умов для всіх дітей, щоб вони відчували себе важливими членами групи. Для більшості дітей формування дружби з ровесниками відбувається природним чином, але для деяких потрібна додаткова підтримка для цього процесу.

Діти легше вступають у соціальні та дружні стосунки в оточенні, де такі взаємини високо цінуються й підтримуються. Це означає, що вчителі повинні створювати ситуації для розвитку позитивних соціальних зв'язків. Завдяки контактам із товаришами, діти розвиваються емоційно та соціально, вчаться жити в мирі з людьми, у них формується самоповага. Дружба дає дітям відчуття важливості, а також пробуджує позитивні почуття.

Рекомендації педагогам:

Педагоги можуть сприяти природньому налагодженню дружніх стосунків серед дітей, створюючи ситуації, які сприяють спільним іграм, співпраці та взаєморозумінню. Наприклад, організація групових проєктів або спільних заходів може сприяти спілкуванню та формуванню дружби серед дітей.

Однак важливо також не надавати цьому питанню надмірної уваги. Занадто активні спроби спонукати дітей до дружби можуть мати негативний ефект, спричиняючи відчуття примусу та невпевненості. Педагоги повинні дотримуватися балансу між сприянням взаємодії та залишенням простору для природного розвитку стосунків серед дітей.

Крім того, важливо учити дітей поважати та приймати інших такими, які вони є. Педагоги можуть проводити заняття з розвитку емпатії та розуміння різниці, де діти вчаться розуміти почуття та потреби інших. Такі заняття допомагають формувати в дітей толерантне ставлення до різних людей, включаючи дітей з ООП, створюючи умови для розвитку поваги, розуміння та емпатії.

Ключовим аспектом є прийняття різноманітності серед учнів та виховання усвідомлення того, що кожна людина має свої сильні сторони та може вносити вклад у спільне навчання та життя в колективі. Педагоги мають

працювати над створенням умов для того, щоб кожна дитина могла розкрити свій потенціал та відчувати себе повноправним учасником у навчальному процесі.

Важливо залучати батьків та родини дітей до співпраці з учителями та іншими фахівцями для спільної підтримки дитини в її навчанні та розвитку. Розуміння та підтримка з боку батьків є ключовим елементом успішної адаптації дитини з ООП у навчальному середовищі. У підготовку вчителів можна включати розвиток навичок емпатії не тільки до дітей з ООП, а й до сімей, що їх виховують (Broomhead, 2013).

Необхідно постійно працювати над створенням умов для позитивного ставлення до дітей з ООП серед всіх учасників освітнього процесу. Це може включати проведення тренінгів, інформаційних заходів та інших заходів, спрямованих на підвищення освіченості та свідомості щодо потреб та прав дітей з ООП.

Висновки. Педагоги створюють сприятливу атмосферу взаєморозуміння та активно працюють над усвідомленням учнями їхньої важливості та повноцінності. Це досягається за допомогою різноманітних методів, таких як проведення спільних заходів, розвиток емпатії і залучення батьків до співпраці. Важливо працювати над створенням позитивного ставлення до різноманітності серед учнів та забезпеченням умов для їхнього повноцінного розвитку та участі у навчальному процесі.

Список використаних джерел

1. Broomhead, K. (2013) 'You cannot learn this from a book'; pre-service teachers developing empathy towards parents of children with Special Educational Needs (SEN) via parent stories. *European Journal of Special Needs Education*, 28:2, 173-186, DOI: 10.1080/08856257.2013.778109
2. Дивнич Л. Соціалізація дитини з особливими потребами : соціально- педагогічна діяльність як спосіб супроводження процесу соціалізації / *Соціальний педагог*. 2018. №12. С. 7–10
3. Маланчій В. Організація роботи з дітьми з особливими освітніми потребами / *Початкова школа*. 2014. № 4. С. 62-63.
4. Попова О., Киричок С. Діти з особливими освітніми потребами : розвиток інклюзивної освіти в Україні. *Психолог*. 2018. № 13-14. С. 90–96.

СПІВПРАЦЯ ЗФПО І РОДИНИ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

*Марія Семків, 1 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник –Тетяна Клубочкіна, магістр педагогіки.*

Актуальність проблеми. Співпраця педагогів та адміністрації закладу фахової передвищої освіти (ЗФПО) та родини відіграє ключову роль у забезпеченні успіху студентів. Цей підхід передбачає взаємодію між навчальним закладом та родинами студентів для забезпечення індивідуального підходу до навчання. Постійний обмін інформацією між педагогами і родиною допомагає вчасно виявляти труднощі, з якими стикається студент і швидко реагувати та вирішувати їх. Підтримка студентів з особливими освітніми потребами в навчанні вдома також є важливою складовою їх успішного академічного прогресу.

Мета роботи. Висвітлити напрями співпраці коледжу і родини для поліпшення успішності студентів з ООП на заняттях з англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Освіта є одним з суспільних явищ, яка відображає, моделює і впроваджує передові глобальні тренди, тому слід хоч би на локальному рівні шукати нові шляхи і налагоджувати співпрацю з громадою і батьками.

Інтеграція молоді з особливими потребами в освітнє середовище допомагає їм набути фахових знань, отримати професію, самореалізуватись, досягти успіху в житті і подальшій кар'єрі, відчувати себе повноправними членами суспільства. Для цього в межах ЗВО необхідно забезпечити вільний комунікаційний простір, в якому студенти з інвалідністю можуть безпечно пересуватись, навчатись і спілкуватись. Інтегрований студентський колектив можна розглядати як мікромодель соціального середовища (Белицька, 2002).

Коледж може надавати рекомендації для підтримки навчання вдома, а родина може відігравати активну роль у підтримці навчальних зусиль студента поза групою. Загальна мета співпраці – створити сприятливі умови для навчання, де студент з ООП може досягти свого повного потенціалу. Ця співпраця підвищує шанси на успіх та покращує загальний результат навчання. Коледж і родина мають спільно працювати над плануванням навчальних програм, враховуючи потреби та можливості студента. Постійний обмін інформацією між ними допомагає вчасно виявляти та вирішувати будь-які проблеми, що виникають під час навчання. Нижче наведено кілька прикладів, як ця співпраця може бути реалізована, зокрема через:

- індивідуалізований підхід: коледж може співпрацювати з родиною, щоб розробити індивідуальний підхід до навчання студентів з ООП. Це може включати розуміння конкретних потреб кожного студента з боку коледжу та родини, щоб забезпечити оптимальну підтримку;

- обмін інформацією: коледж може співпрацювати з родиною, обмінюючи інформацію про навчальний прогрес та потреби студента. Це дозволяє створити збалансований підхід до навчання, який враховує як академічні, так і особисті аспекти студентів;

- підтримку вдома: родина може допомагати студентам з ООП вдома, створюючи додаткові можливості для вивчення англійської мови. Це може включати використання додаткових навчальних матеріалів, відвідування мовних заходів або навіть практикування мови в щоденних ситуаціях;

- психологічна підтримка: коледж може співпрацювати з родиною, щоб забезпечити психологічну підтримку студентам з ООП. Це може включати консультації з психологами або навчання батьків, як ефективно підтримувати своїх дітей в процесі навчання.

Родина може надати важливу інформацію про індивідуальні потреби та сильні сторони студента, що допоможе побудувати ефективну навчальну програму. Крім того, коледж може сприяти включенню родини в процес навчання, надаючи рекомендації щодо способів підтримки студента вдома. Це може включати рекомендації щодо читання англійських книг, перегляду фільмів або використання додаткових навчальних матеріалів.

Особливістю навчання студентів з інвалідністю в інтегрованому колективі є те, що, сприймаючи їх як рівних, до них ставлять такі ж вимоги з боку ЗВО, як і до інших студентів. Відтак компенсувати функціональні обмеження, що впливають на якість навчання студентів з інвалідністю, і надати необхідну підтримку можна тільки шляхом упровадження системи супроводу їх навчання (Таланчук, 2009).

Висновки. Співпраця між коледжем і родиною є ключовим елементом успішного навчання студентів з особливими освітніми потребами на заняттях з англійської мови. Інтеграція зусиль викладачів, батьків і адміністрації коледжу сприяє створенню сприятливого середовища для навчання та розвитку цих студентів. Підтримка і ресурси, які надаються батькам та вчителям, допомагають у використанні індивідуальних стратегій навчання, а також сприяють взаєморозумінню та підтримці у навчальному процесі.

Список використаних джерел

1. Budnyk, O., Chervinska, I., Blyznyuk, T., & Fomin, K. (2024). Cooperation between Teachers and Parents of Children Who Have Disabilities. *The Space of Inclusive Education: Voices from Ukraine and Beyond*, 53, 53.

2. Белицька Т. М. Інформація про становище інвалідів в Україні: загальна характеристика, здобутки та проблеми, які потребують розв'язання на законодавчому рівні. *Права інвалідів в Україні*. К. : Сфера, 2002. С. 311–317.

3. Таланчук П. М. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. праць. 2009. № 6(8). К.: Університет „Україна”, 2009. С. 17-19.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Вікторія Сілецька, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Педагоги забезпечують передачу знань, умінь, цінностей між поколіннями та культурами, саме тому їх підготовка є стратегічним суспільним завданням. Головною метою соціального розвитку сучасної людської спільноти є створення відкритого, толерантного середовища, де кожна людина, незалежно від її особливих можливостей і потреб, є повноцінним членом суспільства. Забезпечення захисту прав та інклюзія осіб з особливими потребами включає в себе ряд заходів, таких як створення доступного середовища, надання спеціалізованих послуг та підтримки, а також формування позитивного ставлення до різноманітності.

Метою роботи є дослідити проблематику фахової підготовки вчителів до організації та роботи в інклюзивному просторі.

Виклад основного матеріалу. Сучасні підходи до освіти дітей з особливими потребами вимагають від майбутніх педагогів комплексного підготування, яке включає спеціальні психолого-педагогічні знання, анатомо-фізіологічні аспекти, а також особистісні якості та стратегії взаємодії з різними категоріями дітей. Це дозволяє ефективно впроваджувати та використовувати педагогічні технології для успішного навчання та виховання цієї аудиторії.

It is worth noting that pre-school elementary teachers can effectively model the methods and techniques of organizing an inclusive educational space at school teaching practice and future employment. At the same time, the opportunity to obtain quality education by persons with disabilities increases a number of positive practices of leadership, advocacy and self-advocacy of inclusion by students and a wide range of stakeholders outside their educational institutions (Sydoriv, 2022, p. 176).

Інклюзивна освіта вимагає від майбутніх вчителів глибокого розуміння специфіки розвитку дітей з особливими освітніми потребами, а також навичок здійснення корекційних заходів в умовах загальноосвітніх шкіл. Це включає уміння адаптувати навчальний процес та середовище навчання до потреб кожного учня, забезпечуючи їм доступ до якісної освіти та розвитку. Так, професійні вміння фахівців інклюзивних шкіл включають належне оцінювання особливих потреб і можливостей дітей, адаптацію та модифікацію навчальних планів, використання допоміжних навчальних технологій, проведення корекційно-виховної роботи, спільну діяльність з різнопрофільними фахівцями та батьками, використання індексу інклюзії для моніторингу та застосування сучасних технологій у процесі роботи.

Заклади з підготовки вчителів мотивують студентів опрацьовувати теоретичний матеріал, вивчати досвід педагогів-новаторів та інклюзивних шкіл, досліджувати аспекти інклюзії, і виявляти особисте ставлення проблем людей з

інвалідністю, інклюзивної освіти та аналізувати рівень власної професійної готовності до роботи в нових умовах (Удич, 2017, с. 129).

Правильне балансування допомоги та підтримки у процесі навчання дітей з особливими освітніми потребами дуже важливе. Занадто велика залежність від підтримки може пригнічувати розвиток самостійності та компенсаторних можливостей дитини. Тому майбутнім педагогам варто навчати стратегій, які сприяють самостійності та розвитку соціальних навичок, одночасно забезпечуючи необхідну підтримку для досягнення успіху в навчанні і соціалізації.

Висновки. Місце і роль педагога у впровадженні і підтримці інклюзивної освіти надзвичайно важливе. Підготовка фахівців вимагає цілеспрямованої роботи над удосконаленням знань, методичної підготовки та спеціалізованої практики. Важливо також навчити педагогів співпрацювати з усіма учасниками освітнього процесу та працювати в команді.

Список використаних джерел

1. Sydoriv, S. (2022). Pre-service training of elementary school teachers for organization of inclusive learning environment. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 9(1), 169-179. <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.1.169-179>
2. Удич З.І. Психолого-педагогічна підготовка учителя до роботи в умовах інклюзивного класу / Збірник науково-методичних праць Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу. *Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали міжнародної науково-практичної конференції: «ВЕКТОР»*. Кам'янець-Подільський: «Аксиома». 2017. Вип. 2. С. 127-129.
3. Чупахіна С. Психолого-педагогічний супровід дитини з ООП: співпраця із сім'єю / *Освітній простір України. Науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*. Івано-Франківськ. 2015. Вип. 6. С. 100-104.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

*Валентина Струтинська та Христина Токарук,
науковий керівник – Катерина Гоцуляк, к.ф.н., спеціаліст вищої категорії,
викладач-методист.*

Актуальність теми. Актуальність теми зумовлена значним зростанням кількості людей із захворюваннями зору. Збільшення навантаження на очі внаслідок роботи з дисплеями, погіршення екологічних умов і харчування, зменшення фізичних навантажень – це далеко не повний перелік причин цього явища.

Виклад основного матеріалу. Метою теми «Реабілітація осіб з порушеннями зору» є вивчення та розуміння методів і підходів до відновлення функціонування зорової системи у людей з різними видами порушень зору. Основним завданням такої реабілітації є покращення якості життя пацієнта, зміцнення його незалежності та самостійності, підтримання його адаптації до нових умов і викликів, пов'язаних із втратою або порушенням зору.

Основні аспекти досліджень у цій галузі включають:

1. Зір є одним із найважливіших аналітичних сенсорів організму, який визначає, як ми сприймаємо світ і взаємодіємо з ним.

2. Профілактика проблем із зором: включає регулярні огляди у спеціаліста, правильне харчування, відмову від шкідливих звичок, захист очей від УФ-променів і перевтоми.

3. Методи лікування захворювань: медикаментозна терапія, оперативне втручання, лазерна корекція та інші інноваційні методи відновлення або збереження зору.

4. Лікувальна фізкультура покращує кровообіг в очах, зміцнює м'язи очей і підтримує загальний стан органів зору.

5. Коригувальні пристрої: Vision включає окуляри, контактні лінзи, збільшувальні окуляри, системи телескопів та інші пристрої, які допомагають відновити або покращити зір.

Принципи реабілітації з порушеннями зору включають:

1. Індивідуалізація. Оскільки кожна людина з порушенням зору має унікальні потреби, програми реабілітації необхідно розробляти з урахуванням індивідуальних особливостей кожної особи.

2. Складність. Реабілітація повинна включати не тільки медичні та фізіологічні аспекти, а й психологічну, соціальну та технічну підтримку.

3. Ранній початок лікування. Якнайшвидший початок реабілітаційних заходів після появи порушення зору сприяє кращому відновленню функцій та адаптації.

4. Постійне вдосконалення та моніторинг. Програми реабілітації повинні постійно адаптуватися до потреб і прогресу в медичних технологіях.

5. Партнерство та взаємодія. Успішна реабілітація вимагає співпраці між пацієнтами, їхніми родинами, медичним персоналом, психологами, соціальними працівниками та іншими фахівцями.

6. Адаптація та включення в суспільство. Реабілітація має на меті сприяти інтеграції осіб із порушеннями зору в суспільство та надати їм доступ до освіти, роботи, культурних і спортивних заходів.

7. Доступність: Реабілітаційні послуги та технології мають бути доступними для всіх людей із порушеннями зору, незалежно від економічного статусу чи місця проживання.

Одним з ключових методів реабілітації зору є ЛФК. Суть лікувальної фізкультури полягає в організації правильних з фізіологічної точки зору рухів з метою відновлення організму, його різних систем і функцій.

Види лікувальної фізкультури:

- **ранкова гігієнічна гімнастика;**
- **групова або індивідуальна лікувальна гімнастика;**
- **гідрокінезотерапія (лікувальне плавання);**
- **використання тренажерів для лікувальної фізкультури.**

Висновок. Реабілітація осіб з порушеннями зору є дуже важливим аспектом у покращенні якості життя. Збереження та відновлення зорових функцій потребує комплексного підходу, який включає не лише медико-фізіологічні аспекти, а й психологічний супровід, соціальну адаптацію та використання сучасних технологій. Програми реабілітації мають бути індивідуальними для кожного та надавати можливість повернутися до активного життя, роботи, соціальних обов'язків і досягти максимальної незалежності. Зусилля з реабілітації людей з порушеннями зору сприяють не лише відновленню здоров'я та працездатності, а й реалізації принципу інклюзивного суспільства, у якому кожен і кожна, незалежно від стану здоров'я та фізичних можливостей, має право на повноцінне життя.

Список використаних джерел

1. Висоцький В. А. Фізична реабілітація людей з порушеннями зору в умовах вищого навчального закладу. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2014. № 3. С. 92-97. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvhastat_2014_3_12
2. Дзіндзюра Ю. Порушення зору в дитячому віці та можливість їх корекції засобами фізичної терапії. *Спортивна наука України*. 2017. №5 (81). С. 16-21.
3. Фізична реабілітація дітей шкільного віку з вадами зору в умовах спеціалізованих навчальних закладів: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.03 / Р. С. Бутов; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. Київ, 2016. 23 с.
4. Фізична реабілітація та здоров'язбережувальні технології: реалії і перспективи: зб. наук. матеріалів VIII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. з міжнар. участю, 24 листоп. 2022 р. / ред. кол. : Г.М. Траверсе, Л.М. Рибалко, В.І. Горошко [та ін.]. Полтава : Нац. ун-т імені Юрія Кондратюка, 2022. 158 с.

ІКТ В ІНКЛЮЗІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

*Христина Струтинська, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Ріст у використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчальних закладах відкриває нові можливості для інклюзивного навчання, забезпечуючи доступ до навчання учням з різними освітніми потребами та інвалідністю (ООП). В той же час існують виклики, такі як доступність технологій, готовність та підготовка педагогів до використання інформаційних технологій у навчальному процесі для всіх учнів, а також потреба в розробці адаптивних та інклюзивних програм та ресурсів. Тому виявлення можливостей та викликів у цій області є дуже актуальним для сучасної педагогічної практики і досліджень.

Мета роботи полягає в дослідженні впливу ІКТ на навчання школярів в інклюзивному освітньому середовищі та виявленні можливостей та викликів, пов'язаних з цією темою.

Виклад основного матеріалу. Використання ІКТ допомагає забезпечити доступність навчання для кожного учня чи учениці, підтримує індивідуальний підхід до навчання та створює умови для розвитку їхніх здібностей. Вплив ІКТ на інклюзивну освіту відкриває можливості для створення сприятливого навчального середовища. Однак цей процес також стикається з рядом викликів, які потрібно вирішувати для досягнення повноцінної інклюзії в освіті. Дослідження періоду пост-пандемії стверджують, що “the knowledge about digital inclusion at different levels of education is low (Huamán-Romaní, 2022, с. 55).

Можливості, які відкриває використання інформатики в інклюзивній освіті, включають: використання інформаційних технологій дозволяє створити індивідуальні навчальні програми, які враховують потреби кожного учня. Інтерактивні програми та веб-сайти можуть адаптуватися до рівня знань та потреб кожного учня, забезпечуючи їм доступ до відповідного рівня матеріалу. Інформаційні технології роблять навчальний матеріал більш доступним, дозволяючи учням з ООП навчатися на рівних умовах зі своїми однолітками. Використання інтерактивних технологій сприяє розвитку комунікаційних навичок учнів, зокрема учнів з аутизмом чи іншими розладами.

Проте впровадження ІКТ в інклюзивну освіту також пов'язане з рядом викликів, серед яких:

- **Нерівномірний доступ до комп'ютерів та інтернету може створювати нерівності в навчанні між учнями.**
- **Вчителі повинні мати необхідні навички та знання для використання інформаційних технологій в інклюзивному навчанні.**
- **Необхідно розробляти програми та ресурси, які враховують потреби всіх учнів і забезпечують їм доступ до навчання.**

• **Важливо забезпечити захист персональних даних учнів, особливо тих, які потребують особливої уваги в інклюзивному навчанні.**

Враховуючи ці можливості та виклики, важливо розробляти та впроваджувати ефективні стратегії для забезпечення успішної інклюзивної освіти за допомогою інформатики.

Висновок. Використання інформаційних технологій в навчанні може значно поліпшити умови навчання для учнів з різноманітними потребами, забезпечуючи їм доступ до навчання, персоналізовані програми та адаптивні ресурси. Проте цей процес супроводжується викликами, такими як нерівний доступ до технологій, потреба у підготовці педагогічного персоналу та розробці адаптивних програм та ресурсів. Інформатика має великий потенціал для підтримки інклюзивної освіти, але для успішного впровадження необхідно вирішувати виявлені виклики. Це можна зробити шляхом забезпечення доступності технологій для всіх учнів, підвищення кваліфікації педагогічного персоналу та активної розробки адаптивних програм та ресурсів. Тільки тоді ми зможемо створити інклюзивне навчальне середовище, в якому кожен учень матиме можливість розвивати свої здібності та досягати успіху.

Список використаних джерел

1. Huamán-Romaní, Y., Burga-Falla, J., Soria-Ruiz, N., Juro-García, R. & Raymundo-Balvin, Y. (2022). Use and Knowledge of ICTs in Inclusive Education at Educational Levels. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*, 17(8), 42-60. Kassel, Germany: International Journal of Emerging Technology in Learning. Retrieved March 23, 2024 from <https://www.learntechlib.org/p/222827/>.

2. Давиденко Г.. Навчання студентів з особливими освітніми потребами у закладах вищої освіти інклюзивного типу. *Вісник Університету «Україна» Серія Інформатика, обчислювальна техніка та кібернетика*, 2021. 1(22). <https://visn-it.uu.edu.ua/index.php/visn-icct/article/view/19>.

3. Кушнарьова Н. М., Гуляй М. В. Особливості проведення уроків інформатики для учнів з особливими освітніми потребами. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 12 (168). Чернігів : НУЧК, 2021. С. 122-126.

ВАЖЛИВІСТЬ ПОЗИТИВНОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДІТЕЙ З ООП ТА СПОСОБИ РЕГУЛЯЦІЇ

*Анна Телюк, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Нові реалії життя українців навіюють страх і переживання на всіх дітей, у тому числі на дітей з особливими освітніми потребами. Під час війни втрачається базове відчуття безпеки. Це суттєво впливає на емоційний стан, настрій, здатність до пізнання, навчання і взаємодію з іншими. Натомість рутинні справи, однакові ритуали та сталий розклад дають учням з особливими освітніми потребами відчуття контролю і безпеки власного життя. Педагогам і батькам варто уміти застосовувати методи для позитивної регуляції емоційного та психологічного станів дітей.

Мета роботи. Дослідити яким повинне бути навчання дітей з особливими освітніми потребами, чому важливо дотримуватися рутини і на що повинні звернути увагу педагоги.

Виклад основного матеріалу. У 2017 з початком впровадження у вітчизняне законодавство права дитини з ООП на інклюзивне навчання багато педагогів хвилювало питання: що робити, коли дитина з ООП проявляє агресію чи демонструє несоціальну поведінку? З часом і досвідом на це питання почали знаходитися відповіді, стали доступні доказові дані, які наголошували на першочерговій важливості превенції і запобіганні негативної поведінки перед, власне, інтервенцією.

На нашу думку, ключова роль під час адаптації дитини з особливими освітніми потребами до незвичних умов належить педагогу, тому індивідуальний підхід, любов, розуміння, дружнє ставлення вчителя допомагає дитині відчувати себе потрібною в нових умовах. Адже саме педагоги згуртовують дітей, дозволяють їм розкритися і навчатися із задоволенням. Дітям з розладами аутистичного спектру, порушеннями мовлення, зору та ін. можуть знадобитися комунікативні картки, які дозволять учителеві взаємодіяти з кожним учнем. Картки можуть бути кольоровими для дітей, які ще вчать читати, або тактильними для дітей з порушеннями зору (Кобинець, 2020).

В умовах сьогодення діти з ООП потребують більшої підтримки, насамперед емоційної. Щоб підтримати таких дітей потрібно повертати в їхнє життя рутинні справи, щоденні ритуали, а можливо і створювати нові, попередньо не задіяні в їхньому житті методи. Щоденні цікаві привітання, ранкові кола, побажання на день, розмови про буденність та захоплення допоможуть емоційно підтримати учнів і примножити відчуття безпеки.

Варто скласти щоденний розклад, де чітко описані алгоритми дій щодо навчання дітей. Карантин вніс свої корективи в навчальний процес та додав онлайн-платформи в навчання. Безперечно, потрібно включати дітей з особливими освітніми потребами в онлайн-навчання. Також є багато способів

повідомлення учнів про початок онлайн-заняття чи виконання завдання на онлайн-платформі. Це зменшує стрес школярів і допомагає їм бути залученішими в освітній процес та отримувати більший обсяг знань (Степанова-Камиш, 2020).

Наведемо кілька порад для підтримання позитивного психо-емоційного стану учня з ООП.

За можливості відновіть довоєнні ритуали – ранкові вітання, прогулянки на перерві, розминки... Такі дії допоможуть стабілізувати емоційний стан і дають відчуття безпеки не тільки учням з особливими потребами, але й усім школярам. Впроваджуйте ситуативні нові ритуали – цікаве привітання або прощання, виконання Червоної калини, гімну... Якщо заняття відбуваються онлайн, то доцільною буде усна вправа. Наприклад, можна попросити кожного учня назвати предмет за певною ознакою або розповісти що він бачить, відчуває на даний момент тощо.

Виділіть час на регулярні фізичні розминки для заземлення на тілесних відчуттях, звільненні від тривожних думок, неспокою та роздратування.

- **дихальні вправи (5 глибоких вдихів / видихів або дихання «по квадрату»:** «малюючи» поглядом квадрат, на його вертикальних уявних гранях робимо вдих / видих, а на горизонтальних – паузи; **виходить: вдих – пауза – видих – пауза);**

- **фізкультхвилинки (тягемося вгору стоячи, як дерево, і з видихом нахилиємося вниз; стоячи, плескаємо праву руку лівою і навпаки; тупочемо двома ногами тощо).**

- **пальчикова гімнастика, наприклад двома пальцями руки “ходити” по столу, спочатку повільно, а потім швидко, наче вони біжать.**

Складайте соціальні історії з ілюстраціями та короткими підписами або комікси про те, що нині війна, навчання в школі змінилося, як потрібно поводитися, коли лунає сирена і чому це так важливо. Таким чином учням легше буде зрозуміти що відбувається, а також доступнішим буде алгоритм дій у певній ситуації (Кобинець, 2020).

Висновки. Регуляція та стабілізація негативних психо-емоційних станів є важливою для виховання резилентного молодого покоління. Досягти успіху в цих питаннях можна за допомогою рутинних справ, зосередженні на емоційному та фізичному самовідчутті учнів. Таким чином педагог може формувати сприятливе і безпечне інклюзивне освітнє середовище.

Список використаних джерел

1. Кобинець Я. Інклюзія під час війни: як підтримати дітей з особливими потребами? Освіта.ua. 2022-08-01. URL: <https://osvita.ua/school/method/87002/>
2. Степанова-Камиш А. Допомога дітям з ООП під час війни. Поради для батьків. НУШ. 12 Квітня 2022. URL: <https://nus.org.ua/articles/dopomoga-dityam-z-ooop-pid-chas-vijny-porady-dlya-batkiv/>

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

*Оксана Тимочко, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Діти з порушеним інтелектом перебувають в стані інтелектуальної депривації, коли інформація ззовні сприймається, переробляється і засвоюється та актуалізується спотворено, виражені порушення емоційно-вольової сфери, пізнавальної діяльності, недорозвинення психічних процесів перешкоджають повноцінній соціалізації таких дітей, що не може не позначитися на формуванні самосвідомості (Шевченко, 2020, с. 44). Тому знання своєрідності психічного розвитку дитини з інтелектуальними порушеннями допомагає кваліфіковано вирішувати питання навчання і виховання дітей, допомагати учневі долати бар'єри.

Мета роботи. Розглянути та дослідити особливості пізнавальної діяльності і розвиток пізнавальних процесів школярів з порушенням інтелектуального розвитку.

Виклад основного матеріалу. Порушення розумового розвитку – досить складна і, одночасно, недостатньо розкрита на сьогодні особливість перебігу розвитку дитини. Відомо, що однією із першопричин порушення розумового розвитку є органічне ураження головного мозку плоду у внутрішньоутробний період розвитку. Але ця особливість дитини не обмежує її можливості розвиватися та жити у суспільстві і мати власні перспективи. Причини, що викликають у дитини інтелектуальні порушення вони численні й різноманітні. Їх розділяють на зовнішні (екзогенні) і внутрішні (ендогенні). Негативні впливи можуть відбуватись в період внутрішньоутробного розвитку плода, під час народження дитини і в перші місяці (або роки) життя.

Як проявляються ці особливості у розумово відсталих дітей.

1) Орієнтування в завданні. Дитина насилу сприймає словесну інструкцію, йому потрібні повторення, додаткові пояснення та показ.

2) Спосіб діяльності. Дитина часто приступає до виконання завдання необдуманно, не планує майбутньої діяльності, не проявляє ініціативи і самостійності.

3) Відношення до допомоги дорослого при виникненні труднощів. Дитина важко сприймає допомогу дорослого. Після показу вона не може самостійно виконати аналогічне завдання, і експериментатор змушений переходити до тривалого навчання новому способу діяльності.

4) Відношення до результатів власної праці. Дитина некритично ставиться до результатів діяльності, не співвідносить результатів діяльності до вимог оточуючих. При всьому цьому психолого-педагогічні критерії необхідно співвіднести з клінічними, медичними даними.

На особливості розвитку дитини значною мірою впливає характер її стосунків з оточенням, що складається впродовж усього життя. Дорослий є тим

необхідним рушієм, який власним ставленням до дитини формує її світогляд та сприйняття нею оточуючих і самої себе. Особливого значення стосунки з дорослим набувають у період дошкільного та молодшого шкільного віку (Трикоз & Блеч, 2018, с. 8-9).

Навчання дітей зі складними порушеннями розвитку здійснюється за спеціальними навчальними програмами, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України, та (або) за індивідуальною програмою. Допускається адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів, що виявляється у зменшенні обсягу матеріалу, його спрощенні за характером та структурою. Починати слід з навчання дитини навичкам самообслуговування: користуватися горщиком, самостійно пити, їсти, вмиватись, розчісуватись, чистити зуби, вдягатись і роздягатись – це надасть упевненості дитині і сприятиме її соціалізації. Паралельно з навчанням навичок самообслуговування необхідно дитину розвивати сенсомоторно. По-перше, це доступно дитині, а по-друге, сприяє пізнавальному розвитку, оскільки розвиває відчуття та сприйняття, на основі яких у дитини в подальшому формуються такі пізнавальні процеси, як пам'ять, увага, мислення та мовлення.

Наукові дослідження доводять, що діти з інтелектуальними порушеннями помірного ступеня зазвичай здатні до навчально-практичної діяльності за умови адаптації змісту навчального матеріалу відповідно індивідуальних можливостей, ретельного добору змістового матеріалу, постійного психолого-педагогічного супроводу в умовах оточуючого корекційно-розвивального середовища, незмінних вимог, які до них висуваються.

Висновок. При правильному вихованні розумово відсталого дитини в умовах спеціальних установ вона може стати людиною, яка здатна адекватно реагувати на навколишнє середовище, самостійно жити і працювати. Однак виховувати цих дітей, формувати їх особистість в правильному напрямку досить важко, оскільки, як вже наголошували, їх розвиток відбувається в умовах органічного ураження головного мозку і зумовленим ним вторинних ускладнень.

Список використаних джерел

1. Скринька порад та рекомендацій батькам дітей з ООП. <https://dubno.irc.org.ua/ditinaz-porushennyami-intelektualnogo-rozvitku-22-20-13-14-09-2022/>
2. Трикоз С.В., Блеч Г.О. Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку. – Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018.
3. Холоша О. Особливості роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями (для практичних психологів). <https://naurok.com.ua/osoblivosti-roboti-z-ditmi-z-intelektualnimi-porushennyami-dlya-praktichnih-psihologiv-235835.html>
4. Шевченко Ю. Особливості розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями в сучасному освітньому просторі. «Особлива дитина: навчання і виховання». 2020. №3. С. 36-46.

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ВІДКРИТОГО СЕРЕДОВИЩА В КЛАСІ ДЛЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ

*Вікторія Франчук, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Нинішній етап розвитку освіти вимагає не лише забезпечення доступу до навчання для всіх учнів, але й створення сприятливого навчального середовища, яке враховуватиме їхні індивідуальні потреби та сприятиме їхньому емоційному та соціальному розвитку. Особливу увагу слід приділити учням з особливими освітніми потребами (ООП), оскільки їхні успіхи та самопочуття можуть значно залежати від ступеня їхньої інтеграції та підтримки у класному колективі.

Мета: дослідити механізми підтримки учнів з ООП для їх психоемоційного комфорту.

Виклад основного матеріалу. Перший крок до створення безпечного класного середовища полягає у розумінні індивідуальних потреб кожного учня. Вчителі повинні бути готові враховувати особливості кожного учня та застосовувати індивідуалізовані підходи до навчання та виховання. Це означає, що вчителі повинні бути готові розглядати кожного учня як унікальну особистість зі своїми унікальними потребами та можливостями. Розуміння індивідуальних потреб дозволяє вчителям застосовувати індивідуалізовані методи навчання та підходи до кожного учня, що стимулює їхній успіх та самореалізацію.

Ще одним важливим аспектом інклюзивної освіти є створення дружнього та підтримуючого колективу в класі. Вчителі повинні активно сприяти формуванню позитивних міжособистісних відносин між учнями, відзначати та підтримувати взаємоповагу, взаємодопомогу та співробітництво. Це допомагає учням з особливими потребами відчувати себе прийнятими та важливими для класного колективу, збільшує їхню самооцінку та стимулює активну участь у навчальних процесах.

Залучення батьків до процесу навчання та виховання є важливою складовою успішної інклюзивної практики. Вчителі повинні підтримувати відкрите та довірче спілкування з батьками, враховувати їхні погляди та думки щодо навчального процесу та індивідуальних потреб дитини. Батьки можуть надати додаткову інформацію про своїх дітей та сприяти створенню позитивного клімату як вдома, так і в класі. Залучення батьків до планування та реалізації навчальних програм дозволяє створити спільну платформу для співпраці та досягнення успіхів у навчанні та вихованні.

Підвищення кваліфікації вчителів у питаннях інклюзивної освіти та психосоціальної підтримки є важливою передумовою для забезпечення якісного навчання та виховання учнів з особливими потребами. Постійна підтримка та надання можливостей для професійного росту дозволяють

вчителям ефективно впроваджувати інклюзивні практики, реагувати на індивідуальні потреби кожного учня та забезпечувати їхній успіх у навчанні та соціалізації.

Висновки. Спрямованість на створення безпечного, підтримуючого та відкритого середовища в класі є критично важливою для успішної інклюзивної освіти. Це вимагає уважного розгляду індивідуальних потреб кожного учня, активної підтримки дружнього колективу, співпраці з батьками та постійного професійного розвитку вчителів. Тільки через ці ініціативи можна створити середовище, де кожен учень, незалежно від своїх особливостей, може відчувати себе прийнятим та успішним у навчанні та соціалізації.

Список використаних джерел

1. Василенко, С.М. (2020). "Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання." Кушнір Г.М.
2. Муқан, Н.В., & Грогодза, І.Ю. (2013). "Професійний розвиток педагогів: Теорії, концепції, підходи." Порівняльно-педагогічні студії, 4, 154–160.
3. Рибак, П. (2022). "Інклюзивна освіта в Україні та США: First-hand experience." "Гірська школа: сучасні виклики і перспективи".

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ПРИ НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

*Марта Хомин, 3 курс, Дошкільна освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Диференційований підхід є ключовим елементом успішної інклюзивної практики, оскільки дозволяє враховувати індивідуальні потреби та можливості кожного учня, сприяючи їхньому повноцінному включенню та успіху в освітньому процесі.

Мета роботи. Висвітлення основних принципів та практичних аспектів застосування диференційованого підходу до навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в інклюзивному освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Сучасна освітня система намагається створити навчальне середовище, що було б доступним і відповідним для всіх дітей, включаючи тих, хто має порушення інтелектуального розвитку. Інклюзивна освіта прагне забезпечити рівні можливості для всіх учнів, незалежно від їхніх особливостей та потреб.

Студенту-майбутньому вчителю, вихователю ЗДО, асистентові вчителя або вихователя важливо розуміти наявну вітчизняну та передову міжнародну організацію навчально-виховного процесу в інклюзивному класі, зокрема мати теоретичні та емпіричні знання про функції і структуру індивідуальної програми розвитку, стратегії диференціації та індивідуалізації навчання: адаптацію та модифікацію, диференціацію оцінювання навчальних результатів учнів (Сидорів & Селепій, 2019, с. 81). Таким чином ми говоримо про диференційований підхід до навчання дітей з ООП – один із ключових принципів інклюзивної освіти, який полягає в адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб кожного учня.

Коли ми говоримо про дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, важливо розуміти, що кожен учень має свої унікальні потреби та можливості. Одні можуть потребувати більшої підтримки та структурованості у навчальному процесі, інші – додаткових стимулів та розвитку конкретних навичок.

Одним з ключових аспектів успішної інклюзивної освіти є застосування диференційованого підходу. Цей підхід передбачає індивідуалізацію навчання з урахуванням потреб кожного учня. Давайте розглянемо деякі особливості цього підходу:

Диференційований підхід дозволяє вчителям створити навчальні програми, які враховують конкретні потреби кожного учня. Для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку це особливо важливо, оскільки вони можуть потребувати специфічних методів навчання та підходів.

Використання різних методів навчання, таких як візуальні, аудіальні, кінестетичні та інші, дозволяє забезпечити доступність матеріалу для всіх учнів, включаючи тих, хто має порушення інтелектуального розвитку.

Інклюзивна освіта сприяє створенню позитивного середовища, де кожен учень відчуває себе прийнятим та цінним. Це особливо важливо для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, які можуть потребувати додаткової підтримки та розуміння.

Диференційований підхід сприяє не лише академічному, але і соціально-емоційному розвитку учнів. Для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку це особливо важливо, оскільки вони можуть потребувати додаткової підтримки в розвитку соціальних навичок та саморегуляції.

Важливим елементом є співпраця з батьками та спеціалістами. Залучення їх до процесу навчання дозволяє створити ефективну команду, яка сприяє успішному інтегруванню дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в освітній процес.

Висновок. Особливості диференційованого підходу до дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в інклюзивному освітньому процесі відображають зобов'язання суспільства створювати сприятливі умови для кожного учня. Цей підхід дозволяє забезпечити кожній дитині доступ до якісної освіти та підтримати її у всебічному розвитку. Подолання бар'єрів у навчанні та вихованні дітей з різними потребами вимагає спільних зусиль учителів, батьків, спеціалістів та суспільства в цілому. Диференційований підхід – це не лише педагогічна стратегія, а й прояв поваги до індивідуальності кожного учня та визнання його права на повноцінну освіту. За допомогою впровадження диференційованого підходу ми можемо створити інклюзивне освітнє середовище, де кожен учень з порушеннями інтелектуального розвитку відчуває себе підтриманим, прийнятим та може досягти успіху у навчанні та житті.

Список використаних джерел

1. Blyznyuk, T., & Sydoriv, S. (2024). "Chapter 16 Celebrating Diversity: A Person-Centered Approach in Inclusive Education". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_021
2. Сидорів, С., Селепій, О. Формування психолого-педагогічної готовності педагогів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та їх батьками. / *Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків*. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. С. 79-105.

ВИКЛИКИ У ЗАСТОСУВАННІ ІНКЛЮЗИВНИХ ПІДХОДІВ В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

*Марія Чижик, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Вітчизняні педагоги напрацювали практики організації інклюзивного освітнього простору і цей досвід вартий аналізу і розповсюдження в Україні та глобально.

Мета роботи. Дослідити дієвість застосування інклюзивних практик та бар'єрів для їх функціонування.

Виклад основного матеріалу. Актуальність вивчення іноземної мови в сучасних умовах є високою, адже війна примусила багатьох українців змінити місця проживання, відтак освіта і професійна діяльність залежить від уміння комунікувати англійською, і саме виживання і перемога нашої країни ґрунтується на ефективній комунікації та взаємодії з іноземними партнерами. Підготовка нової генерації вчителів, які будуть застосовувати інклюзивні підходи у професійній діяльності є ключовим фактором резилентності суспільства. Інструменти формування ціннісних орієнтацій та принципи універсального дизайну служать містками, допомагаючи долати бар'єри психологічної і фізичної травми, напруги і порушень комунікації. Професійна підготовка, яка включає взаємодію та формування навичок пізнання в глобальному світі різноманітних індивідуальностей та технологій забезпечує майбутніх педагогів релевантними теоретичними знаннями та практичними навичками з розвитку інклюзивного освітнього середовища в своїх навчальних закладах, громадах та суспільно-особистісних сферах. Таким чином соціокультурні пертурбації та трансформації будуть проходити в контексті формування пост-воєнної нації, підтримки демократичних інституцій і нульової толеранції агресії (Сидорів, 2022, с. 80).

Війна спричинила додаткові освітні бар'єри і таким чином особливі потреби для кожного учня і учениці. Саме тому використання і впровадження інклюзивних підходів в освіті є важливим. Розглянемо їх.

1. Підтримка емоційного благополуччя дітей під час воєнного конфлікту. Забезпечення психологічної підтримки та адаптації до емоційних потреб учнів, які переживають стрес і тривожність у воєнних умовах.

2. Індивідуальний підхід для дітей з особливими потребами. Адаптація методів навчання до учнів із різними видами обмежених можливостей, особливо у складних умовах воєнного конфлікту.

3. Створення безпечного середовища для навчання. Реалізація інклюзивних підходів для забезпечення безпеки та комфорту учнів, які відчують негативний вплив воєнного конфлікту.

4. Розвиток адаптивних методів для віддаленого навчання. Пошук ефективних ресурсів та технологій для вивчення англійської мови в умовах віддаленої освіти, що є актуальним під час воєнного стану.

5. Урахування культурних та соціальних відмінностей. Підвищення чутливості до культурних різниць та соціального контексту для створення адаптивного та прийняттого навчального середовища.

6. Сприяння соціальній взаємодії та підтримці ровесників. Використання інклюзивних методів для стимулювання соціального розвитку та взаємодії між учнями, особливо важливого в умовах воєнного конфлікту.

Висновок. The ongoing military aggression has brought a loss of lives among the civil population, a steep rise in disabilities, suffering of children and the most vulnerable, waves of refugees and forcibly displaced persons. The war raised the global questions of order and security as well as indicated the need for revision and updating strategies and practices to implement and teach ideas of diversity, equity and inclusion on all levels of the human society. Ukraine's education system that has embraced inclusion only recently, displays great resilience. Teachers, parents and students show their leadership in supporting each other and all participants of society proving that human rights to life, education, security, wellbeing and dignity are not only declared on paper, they are worth fighting for, protecting, educating and practicing (Sydoriv, 2024, p. 191).

Список використаних джерел

1. Sydoriv, S. (2024). "Introduction to Part 4". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_020

2. Сидорів С. Професійна підготовка майбутніх педагогів початкової школи в умовах соціокультурних трансформацій. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри* : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 22-23 лист. 2022 р). Івано-Франківськ, 2022. С.78-80.

ПІДТРИМКА РОДИН, В ЯКИХ ВИХОВУЮТЬСЯ ДІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

*Юлія Шашкевич, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Однією з актуальних проблем на сучасному етапі є дослідження та обґрунтування значення внутрішнього клімату в родині при вихованні дітей з особливими освітніми потребами. Зростання кількості дітей з інвалідностями все більше актуалізує необхідність упровадження в практику педагогічної роботи соціальної моделі підтримки їх родин та ролі в цьому процесі саме педагога.

Виклад основного матеріалу. Дослідники відзначають, що сім'я – це особлива соціальна система із специфічними зв'язками і стосунками, які вимагають цілісного підходу, адже зміна стану одного з членів сім'ї впливає на стосунки з іншими членами сім'ї і на відношення родини загалом із соціальним оточенням. Поява дитини з порушеннями розвитку помітно позначається майже на всіх сферах життєдіяльності родини, викликаючи потребу у підтримці і допомозі не лише для самої такої дитини, але й для родини загалом чи окремих її членів.

Сім'ї дітей з інвалідністю можуть бути готові до того, що розвиток їхніх дітей може відрізнитися від дітей з «типовим» розвитком. Відтак такі сім'ї прагнуть до підтримки контактів з родинами, які мають дітей з схожими захворюваннями. Такий підхід батьків розширює можливості допомоги своїм дітям. Інколи найближчі родичі стають найкращими психотерапевтами, повертаючи віру в сенс життя й віру в самого себе, у свою дитину створюючи особливий психологічний клімат у сім'ї. Кожен успіх, кожне досягнення дитини – це успіх всієї родини.

Одним з бар'єрів для сімей, які виховують дитину з інвалідністю є ставлення суспільства як до чогось аномального. Це дійсно перепона, яку потрібно подолати у нашій країні. Важливо не лише готувати дитину до життя в суспільстві, а й утверджувати суспільну думку, що особа з інвалідністю – це людина, повноцінний громадянин цього суспільства.

У сім'ях можуть формуватися неадекватні міжособистісні стосунки в силу різних причин. До чинників, що порушують сімейну атмосферу й впливають на розвиток неконструктивних моделей дитячо-батьківських і батьківсько-дитячих взаємин та типів виховання, відносять наступні:

1) характер та ступінь вираження порушень у дитини, їх незворотність, тривалість та зовнішні прояви психофізичної недостатності (скажімо, при розумовій відсталості, дитячому церебральному паралічі, ранньому дитячому аутизмі тощо);

2) особливості батьків (осіб, які їх замінюють), які загострюються в ситуаціях і травмують психіку (прояв тенденцій до розвитку акцентуацій або аномалій характеру);

3) ціннісні орієнтації батьків та характер впливу батьківських установок на процес виховання, їх залежність від сімейних, національно-етнічних традицій, соціально-культурного рівня й освіченості батьків як психологів чи педагогів; при цьому важливе значення у виборі батьками моделі виховання мають їх психологічні особливості (авторитарний, невротичних, психосоматичний типи);

4) соціальне середовище та умови, які перешкоджають реалізації виховних завдань сім'ї.

Окрім того стосунки між батьками та дітьми впливають на подальше становлення до таких дітей у соціумі. Важливого значення набуває такий чинник, як ставлення батьків до дітей з інвалідністю, а також прийняття чи неприйняття дитини батьками.

Висновки. Сім'ї, які виховують дитину з інвалідністю потребують підтримки і допомоги. Емоційне і психологічне перевантаження батьків викликає зміни в її поведінці і здоров'ї, що відображаються на дитині.

Не менш важливими для підтримки сім'ї є послуги раннього втручання для забезпечення соціального, емоційного, інтелектуального та фізичного розвитку дитини і досягненням максимального успіху в розкритті потенціалу дитини для навчання. Робота з сім'єю вимагає від фахівця особливого ставлення до батьків як до партнерів, вивчення способу функціонування конкретної сім'ї та вироблення індивідуальної програми, яка відповідає сімейним потребам й стилям.

Список використаних джерел

1. Дрозд Л. Психофізіологічна характеристика процесу читання та письма. Збірник наукових праць SCIENTIA: I International Scientific and Theoretical Conference «Scientific forum: theory and practice of research». 2021. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/13592>

2. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції / за наук. ред. Н. А. Бастун. К.: ІКЦ «Леста», 2005. 182 с.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОГО УСТРОЮ

*Богдана Шкрібляк, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії*

Актуальність проблеми. Проблема впровадження моделі інклюзивної освіти є важливою, оскільки суспільство стає свідомішим щодо необхідності забезпечення рівних і справедливих можливостей для всіх людей незалежно від їхніх індивідуальних особливостей. Ідея інклюзії полягає у впровадженні системи, яка сприяє доступності, участі, підтримки та поваги до всіх учасників освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Ще донедавна персоналізм відкидали задля суспільного виміру людини, спрямовуючи увагу на спільноту як таку. Але сьогодні дедалі більше зазначається, що особа, будучи окремою субстанцією у фізичному плані, має спільну для всіх індивідів природу, оскільки всі люди належать до однієї спільноти (Павленко, 2019, с. 191, 192)

Інклюзивна освіта, як модель соціального устрою, сприяє:

1. Формуванню рівності та створенню поваги до різноманітності. Розумінню та прийняттю різноманітності як невід'ємної складової суспільства.
2. Подоланню соціальних бар'єрів та створенню умов для взаємодії та співпраці між людьми різних соціальних, культурних та економічних груп.
3. Забезпеченню індивідуального розвитку. Стимулюванню розвитку потенціалу кожної особи шляхом надання індивідуально підходящих освітніх можливостей.

Студенту-майбутньому вчителю, вихователю ЗДО, асистентові вчителя або вихователя чи асистенту дитини важливо розуміти наявну вітчизняну та передову міжнародну організацію навчально-виховного процесу в інклюзивному класі, зокрема мати теоретичні та емпіричні знання про функції і структуру індивідуальної програми розвитку, стратегії диференціації та індивідуалізації навчання: адаптацію та модифікацію, диференціацію оцінювання навчальних результатів учнів.

Інклюзія передбачає не просто включення дітей з інвалідністю в навчальний простір, а творення таких умов навчання, які дають змогу кожному учню бути академічно успішним у відповідності до його потреб та можливостей, набувати позитивних соціальних навичок та максимально розкривати свій потенціал. Тому, формуючи психолого-педагогічну готовність вчителя до роботи в інклюзивному середовищі, необхідно усвідомлювати, що цей вчитель працюватиме у мультикультурному суспільстві з усіма дітьми та їх батьками, які можуть мати різні потреби, можливості, цінності, очікування та плани на майбутнє (Тельна et al., 2019, с. 81).

Таким чином ми, як майбутні педагоги будемо звертати працювати, щоб у школах панували:

1. Рівність та доступність. Усі люди мають право на рівні можливості в отриманні освіти, незалежно від їхнього стану здоров'я, інвалідності, соціального статусу чи етнічної приналежності.

2. Участь та взаємодія. Учасники освітнього процесу, незалежно від їхніх індивідуальних характеристик, повинні мати можливість активно брати участь у навчанні та спілкуванні з іншими учасниками.

3. Повага до різноманітності: Різноманітність розглядається як цінність, а не як перешкода, і повинна бути визнана та поважана у всіх сферах освіти та суспільства.

4. Подолання бар'єрів: Інклюзивна освіта спрямована на подолання будь-яких форм бар'єрів, які перешкоджають повноцінному доступу та участі всіх осіб у навчальному процесі.

5. Соціальна відповідальність: Інклюзивна освіта покликана формувати громадянську свідомість та відповідальність перед суспільством, сприяючи будівництву більш справедливого та гармонійного суспільства.

Висновок. Головні принципи інклюзії та інклюзивної освіти відіграють ключову роль у створенні справедливого та рівноправного суспільства. Інклюзивна освіта, яка ґрунтується на цих принципах, не лише забезпечує доступ до освіти для всіх, але й сприяє формуванню поваги до різноманітності, подоланню стереотипів та соціальних бар'єрів. Вона відображає сучасні цінності суспільства, де кожна особа має право на повноцінну участь у житті та розвитку. Інклюзивна освіта стає не лише методом навчання, але й моделлю соціального устрою, що сприяє побудові гармонійного та співпрацюючого суспільства.

Список використаних джерел

1. Павленко, К. (2019). Філософія інклюзії в освіті. *Мультиверсум. Філософський альманах, (3-4)*, 184-195.
2. Тельна О. А., Маланчій В. О., Дацьо Н. О, Сидорів С. М., Селепій О. Д., Весніна Н. В., Приймак Н. П., Сидорів Л. М. Сходинки інклюзії : наук.-практ. посібник для педагогів, студентів та батьків. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2019. 155 с.

МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГІПЕРАКТИВНИХ ДІТЕЙ

*Надія Штигар, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Гіперактивні діти бувають дуже талановитими, часто в них спостерігаються високі розумові здібності. Вони неординарні в усьому. Якщо їм вдається зосередитися на чомусь, то вони досягають значних успіхів, та буває, що вчителям бракує витримки і спокою, особливо в час, коли в державі йде війна. Та й не всім учням легко, може й прагнулося бути як всі, але не виходить. Як поводитись у таких ситуаціях?

Мета роботи. Охарактеризувати поняття гіперактивності, навести вимоги та поради вчителям у роботі з гіперактивними школярами.

Виклад основного матеріалу. Розлад дитячої гіперактивності (СДУГ) викликає у дітей імпульсивність, рухову розгальмованість, нездатність добре зосередитися та аномально низький рівень уваги. Ці діти зазвичай не можуть зосередитися на одній темі протягом тривалого періоду, не в змозі завершити завдання та виявляють недбалість у виконанні завдання. Загалом завдання неефективне. У таких дітей часто спостерігається підвищена стомлюваність.

Особливості роботи з гіперактивним школярем

Активного учня можна посадити на одну з перших парт, давати йому можливість часто виходити до дошки, щоб він міг розрядитися. Наприклад попросити щось принести, подати, витерти дошку, зібрати зошити в однокласників, таким чином дитина витратить свою енергію і не буде порушувати дисципліну на уроці.

Найбільше випробування для гіперактивних дітей – це навчання в школі, тому його варто використовувати програми психологічної корекції, які пропонують школи. Вони допомагають підлітку влитися в колектив і отримати кращі знання.

Учитель повинен мати всю інформацію про причини гіперактивності дитини, розуміти як поведуться діти при такому порушенні, знати що така дитина потребує особливого ставлення та індивідуального підходу.

Гіперактивна дитина має перебувати під чітким контролем, заняття для неї мають будуватися за чітко спланованим розпорядком. Завдання запропоновані на уроці, учителям варто писати на дошці. Якщо є великі завдання, їх потрібно розбити на частини та контролювати виконання.

Дитина з СДУГ фізично не може тривалий час уважно слухати вчителя, спокійно сидіти й стримувати свої імпульси. Тому не варто їй дорікати за те що вона крутиться, отримавши зауваження вона буде якийсь час поводитись добре, але вже не зможе концентрувати увагу на завдання. Також потрібно дати можливість дитині вихлюпнути енергію, побігати та погратися.

Загалом індивідуальний підхід, для цих дітей, є складним і потребує значних зусиль, гнучкості та терпіння з боку педагогів. Незважаючи на те, що

вчителі намагаються змінити сотню варіантів, стан дитини залишається незмінним.

Як поводитися в класі з дітьми, які гіперактивні?

1. Посадіть дитину на першу парту в класі, так ви зможете чітко контролювати її процес виконання завдань.

2. Використовуйте наочний матеріал, адже наочний метод корисний для всіх учнів, особливо для школярів з ООП. Вам буде легше подати та пояснити матеріал з допомогою демонстраційного матеріалу або методу гри.

3. Завжди закривайте двері до класу, чим менше стороннього шуму чують гіперактивні діти тим легше зосередити їх увагу.

4. Не ставтеся до дитини як до іншої та незвичайної, створіть атмосферу рівності серед рівних.

5. Діти мають право на шанобливе ставлення та ввічливе звертання. Адже вони самі не хотіли жити із синдромом гіперактивності.

6. Якщо дитина втрачає увагу і зриває урок, потрібно їй доручити головну роль, наприклад читання вголос.

7. Створіть список правил, в позитивному розумінні, що треба робити, а не що робити не слід. Поясніть дітям ці правила та переконайтеся, чи вони зрозуміли.

8. Більше заохочуйте гіперактивного школяра. Адже негативні оцінки створюють атмосферу невдач, тому старайтеся мотивувати учнів, навіть коли поганий результат.

9. Створюйте дружлюбну атмосферу в класі. Взаємодопомога та відчуття спільноті в класі створить спокійне та сприятливе середовище для гіперактивних дітей.

10. Записуйте на дошці вказівки з виконання завдань, адже гіперактивні школярі не можуть довго пам'ятати усні вказівки.

11. Комунікуйте з батьками для передачі позитивних оцінок. Створіть атмосферу з батьками яка допоможе ефективно досягати спільні цілі у навчанні.

Висновки. Гіперактивних школярів доволі багато. Тому варто запам'ятати гіперактивність – це не результат поганого виховання, а медичний і нейропсихологічний діагноз. Проблема гіперактивності неможливо вирішити авторитарним режимом вчителя, вказівками та переконаннями. Гіперактивний учень потребує особистісного підходу у ході навчання.

Список використаних джерел

1. Сухіна І. В. Гіперактивна дитина. 2018. Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру»
2. Шнайдер В. І., Голюк О.В. Діти з гіперактивним розладом та дефіцитом уваги. / ред. Попелюшко Р. П., Грицюк Н. Г. Хмельницький, 2012. С 48-60.

ЗАСАДИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Яна Юречко, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Нова українська школа заохочує інклюзивну освіту: створюються умови для спільного навчання дітей з ООП та їхніх однолітків; навчальні програми адаптуються до потреб кожного учня; забезпечується психолого-педагогічний супровід і соціалізація, таким чином інклюзивна освіта стає все більш актуальною в сучасному українському суспільстві. Це пов'язано з низкою факторів, таких як: зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами (ООП); зміна парадигми освіти, яка забезпечує індивідуальні потреби кожної дитини; розуміння того, що інклюзивна освіта дає можливість дітям з ООП соціалізуватися та жити повноцінним життям. Реформа НУШ була покликана для знаходження відповідей на ці виклики.

Мета роботи. Дослідити сутність інклюзивного навчання, його переваги та принципи реалізації в умовах Нової української школи, проаналізувати існуючі підходи до організації інклюзивного освітнього простору в НУШ.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивне навчання - це система освітніх послуг, яка гарантує реалізацію права на освіту осіб з ООП, а також їх соціалізацію та інтеграцію в суспільство. The New Ukrainian School reform demands greater professionalism on a part of a teacher. Inclusive, pedagogical, linguistic and cultural competence should be combined with awareness of the global societal and cultural trends and practices, thus teacher training should involve a component in inclusive education curriculum (Сидорів, 2023, р. 96).

Психолого-педагогічна та корекційно-розвивальна підтримка для осіб з особливими освітніми потребами у системі освіти надається згідно з встановленими Кабінетом Міністрів України процедурами, з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, визначених у програмі розвитку. Концепція інклюзивної освіти відображає демократичний принцип, що всі діти є цінними й активними членами суспільства. Участь у навчанні в інклюзивних класах загальноосвітніх закладів корисна як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для дітей з типовим рівнем розвитку, їхніх родин та суспільства в цілому. Дослідження показують, що в інклюзивних класах акцентується на розвитку сильних сторін та талантів учнів, а не на їхніх фізичних або когнітивних обмеженнях. Взаємодія з іншими дітьми сприяє розвитку когнітивних, фізичних, мовленнєвих, соціальних та емоційних навичок дітей з особливими освітніми потребами. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють позитивні моделі поведінки для дітей з особливими освітніми потребами, мотивуючи їх до успішного використання нових знань і навичок.

В інклюзивних класах спільне навчання сприяє формуванню дружніх відносин між учнями з різними потребами, розвиває їхню толерантність та чутливість до інших. Для дітей з особливими освітніми потребами надається корекційна допомога, включаючи заняття в спеціально обладнаних приміщеннях. У Новій українській школі активно підтримується інклюзивна освіта, яка забезпечує усім учням можливість отримати доступ до якісної освіти, враховуючи їхні потреби та забезпечуючи необхідну підтримку.

Інклюзивне навчання має такі переваги для дітей з ООП: розвиток сильних якостей і талантів; сприяння когнітивному, фізичному, мовленнєвому, соціальному та емоційному розвитку; налагодження дружніх стосунків з однолітками; формування спрямованості до повноцінного життя.

Діти з типовим розвитком виховують толерантність та прийняття людських відмінностей; розвивають емпатію та готовність допомогти; набувають досвід спілкування та співпраці з людьми, які можуть відрізнитися нормотипових.

Таким чином для суспільства є такі переваги: створення інклюзивного середовища, де всі люди цінуються та приймаються; зменшення стигматизації та дискримінації людей за різними ознаками.

Принципи реалізації інклюзивного навчання передбачають: індивідуальний підхід, коли авчальна програма враховує потреби та можливості кожної дитини; дотримання універсального дизайну для доступності освітнього середовища для всіх дітей; та підтримку та співпрацю педагогів, батьків, фахівців та самих дітей для забезпечення успішного інклюзивного навчання.

Висновок. Інклюзія означає розкриття кожного учня за допомогою освітньої програми, яка є достатньо складною, але відповідає його здібностям. Вона враховує потреби, а також спеціальні умови та підтримку, яка забезпечується медико-соціальним та психолого-педагогічним супроводом. Але найголовніше – дитина вчиться життєдіяльності в оточенні здорових дітей, що формує спрямованість до повноцінного життя, до усвідомлення власної спроможності, підвищення якості власного буття. Такі концептуальні положення є основою інклюзивного навчання у Новій українській школі.

Список використаних джерел

1. Інклюзивне навчання в Новій українській школі. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Інклюзивне навчання в Новій українській школі” (26 -27 березня 2018 р., м. Тербовля). Київ: Інтерсервіс, 2018.
2. Сидорів С. Applying the principles of the New Ukrainian School to teacher training: celebrating diversity. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі». 18 жовтня 2023. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. С. 94-97.

АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Марія Юришин, Вікторія Гаврилюк, Вікторія Андріїв, Віта Юхней, 3 курс, Початкова освіта, науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.

Актуальність проблеми. Вітчизняна освіта функціонує в умовах воєнного стану, надаючи освітні послуги майбутнім поколінням українців. Ефективне інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в таких непростих умовах є надзвичайно важливим.

Мета роботи. Охарактеризувати методи та засоби організації інклюзивного середовища для якісного і безпечного навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Освітня система, зокрема її інклюзивна складова кожен день стикається з новими викликами, адже категорія здобувачів ООП в Україні збільшується через отримання дітьми і дорослими фізичних і ментальних травм (Опаріна, 2022, с. 187). Нові виклики породжують нові способи і засоби. Через повномасштабну війну на території нашої країни організація інклюзивного навчання в закладах освіти зазнала змін.

На заході України ІРЦ працюють в більшості випадків офлайн, тому організувати інклюзивне навчання там легше. В тих же регіонах, де ІРЦ працюють дистанційно є більше проблем. Під час дистанційного навчання дітям з ООП часто не вистачає сил і ресурсів навчатися. Їм це дається важко. Однією з причин цього, є нестача асистивних (допоміжних) технологій, які б могли полегшити навчання дітям з ООП. Це – слухові апарати, окуляри, посібники шрифтом Брайля, засоби комунікації, тобто, планшети, ноутбуки. Ще однією з причин є те, що діти не отримують корекційно-розвиткових послуг настільки, наскільки потребують.

Серед змін, які відбулися в організації інклюзивного навчання є також і те, що під час війни в асистентів вчителів виникло ще більше роботи, ніж раніше. У рекомендаціях МОН щодо особливостей організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році (МОН, 2022) повідомляється, що в умовах онлайн навчання дітей з ООП посилюється роль асистента вчителя.

Середовище має бути безпечним, і цього потрібно досягати через:

- **Забезпечення навчальних закладів: шкіл, університетів, дитячих садків від можливих атак або пошкоджень.**

- **Надання безпеки вчителям, адміністраторам та іншому персоналу навчальних закладів.**

- **«На сьогоднішній день, в умовах повномасштабного вторгнення велика кількість дітей та батьків потребують психологічної, соціальної, медичної та педагогічної підтримки. Переважна більшість родин вимушені**

були покинути своє місце проживання. Діти та їх родини ставали свідками важких та складних подій, перебування в укритті, звуки вибухів, евакуація, втрата домівки, улюблених іграшок, друзів та звичного, мирного життя» (Лущик, 2023, с. 140).

Створення та практикування соціальних історій.

Соціальні історії – це механізм соціального навчання, який можуть використовувати як батьки, так і професіонали для навчання як дітей з ООП, так і дітей усього класу. Написання соціальної історії починається зі збирання інформації, виявлення актуальної теми для навчання та розробки персоналізованого тексту та ілюстрації (Семко, 2018). Ось приклад соціальних історій, це короткі вислови з малюнками:

Що робити, коли розпочалася повітряна тривога під час перебування в школі?

-Я перебуваю в школі, і чую звук сирени, що повідомляє про повітряну тривогу

-Я спробую залишитись спокійним коли чую звуки сирени.

-Я виконую вказівки вчителя

-Я перечікую тривогу у безпечному місці

-Я в бомбосховищі можу їсти, пити та гратися. Після закінчення повітряної тривоги я повернусь додому

«В коло завдань вивчення соціальної історії входить суспільство в цілому, суспільство як складна, розвиваюча соціальна система» (Акіншева, 2018).

Висновки. Труднощі, які виникали у зв'язку з організацією онлайн та офлайн навчання під час війни, педагоги навчилися вирішувати. Педагоги продовжують брати участь у конференціях, навчаннях, семінарах із питань інклюзивної освіти. Інклюзивній освіті необхідно розвиватися, щоб забезпечити якісну освіту для дітей з особливими потребами.

Список використаних джерел

1. Лущик, А. М. (2023). *Особливості адаптації учнів першого класу до навчальної діяльності в період військового стану*. In: Сучасні досягнення та перспективи науки та освіти, 15 листопада 2023, Житомир.

2. Міністерство Освіти та Науки України. *Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році*. Лист від 06 вересня 2022 № 1/10258-22. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-u-20222023-navchalnomu-roci>

3. Опаріна А. Актуальні проблеми інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти під час пандемії та воєнного стану. *ІПО НАПН України*. 2022. 3 (4). С. 185-188. <https://lib.iitta.gov.ua/734397/1/УДК%20377.pdf>

4. Семко О. Соціальні історії. Що це і як вони можуть допомогти навчати дитину з особливими освітніми потребами. *НУШ*. 10 Грудня 2018. <https://nus.org.ua/articles/sotsialni-istoriyi-shho-tse-i-yak-vony-mozhut-dopomogty-navchaty-dytynu-z-osoblyvymy-osvitnimy-potrebamy/>

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ВОЛОНТЕРСТВА В УКРАЇНІ

*Марія Ющук, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Тема інклюзивного волонтерства в Україні залишається актуальною, оскільки сприяє соціальній інтеграції осіб з інвалідністю, розвитку поваги і взаємопідтримки суспільства та залученню державних структур та громадськості до підтримки цього напрямку.

Мета роботи. Дослідження ролі інклюзивного волонтерства у соціальній інтеграції осіб з інвалідністю, вивчення ефективних стратегій та підходів до залучення осіб з особливими потребами до волонтерської діяльності, аналіз впливу інклюзивного волонтерства на розвиток взаємодії та взаєморозуміння в українському суспільстві, а також виявлення можливостей та перешкод у розвитку цього напрямку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Інклюзивне волонтерство - це ефективний метод сприяти інклюзії в суспільстві, що полягає у наданні допомоги людям з інвалідністю або представникам меншин для їх інтеграції через соціальні волонтерські проекти. Будь-хто може приєднатися до благодійних організацій, громадських фондів або соціальних ініціатив, щоб підтримати тих, хто потребує допомоги.

Волонтери часто допомагають людям з інвалідністю розвивати соціальні та фізичні навички, виступаючи в ролі друзів, наставників або репетиторів. Своєю допомогою вони не лише сприяють соціальній інтеграції, а й сприяють власному розвитку та розширенню горизонтів, вчать лідерства та взаємодії з різними людьми.

Тимчасово переселені особи, мігранти і представники етнічних меншин часто стикаються з дискримінацією та важкістю пристосуватися до нового місця проживання. Тому важливою метою волонтерів є надання допомоги цим людям у вивченні мови, ознайомленні з місцевими традиціями та культурою, а також у пристосуванні до нових життєвих умов.

Як сприймають інклюзивне волонтерство в Україні? Які стереотипи є в суспільстві?

Бути частиною суспільства є природною потребою людини, незалежно від віку, статі, раси та інших характеристик. Тому інклюзія також означає створення простору, де людей цінують і поважають такими, які вони є, залучаючи до нього людей похилого віку, дітей, чоловіків і жінок, представників різних етнічних груп.

Благодійні організації та громадські ініціативи вносять значний вклад у розвиток толерантності та інклюзії в суспільстві. Вони можуть збирати кошти на соціальні проекти та надавати персональну допомогу, проводити адвокаційні та просвітницькі кампанії, захищати інтереси певних груп людей і залучати

волонтерів для надання допомоги. Проте інклюзія - це не лише про надання допомоги, але й про щоденне спілкування та взаємодію. Саме тому кожен з нас може внести свій внесок у розвиток та поширення інклюзії, навіть без великих зусиль. Наприклад, залучаючи нових учасників до обговорень, запитуючи людей з інвалідністю, чи потрібна їм допомога, або організовуючи заходи з метою забезпечити доступність місць проведення для маломобільних груп населення.

Майже в кожному місті країни зараз є організація або проект на тему інклюзії. Ось декілька з них:

Право на щастя працюють над формуванням інклюзивного суспільства. Вони прагнуть розвивати інформаційну, архітектурну та комунікаційну доступність, створюють інклюзивні освітні простори. Вони також борються з дискримінацією в Україні та закликають волонтерів долучатися до їхньої діяльності.

On 3 wheels – фонд здійснення мрій. Команда фонду допомагає людям з інвалідністю втілювати найсміливіші задуми в життя. Перегони – чому б ні? Похід у гори? Не проблема. Разом з командою волонтерів, вони знову й знову доводять, що за мрії варто боротись і що єдина перепона — це наша власна зневіра.

Доступно.UA – організація, яка допомагає робити Україну більш доступною. Одним з найбільш відомих проектів *Доступно.ua* є Мапа Доступності, до створення якої долучаються десятки волонтерів з різних міст України. Вони перевіряють публічні місця на наявність пандусів та їхню справність, роблять необхідні тести та заміри й вносять інформацію у базу. Завдяки Mapі кожен представник маломобільних груп населення зможе із впевненістю пересуватись містом та відпочивати комфортно.

Музей у темряві «Третя після опівночі» – місце, де усі екскурсії проходять у цілковитій темряві у супроводі незрячих гідів. Цікаво, як відчувають себе люди з порушеннями зору? Музей допоможе «побачити більше» та краще зрозуміти, як інші люди сприймають світ.

Список використаних джерел

1. Інклюзивна освіта – реалії сьогодення. ЧОШПО ім. К.Д. Ушинського. *ЧОШПО ім. К.Д. Ушинського*. URL: <https://choippo.edu.ua/?p=33402>
2. Інклюзивне волонтерство в Українських реаліях | Громадський Простір. *Громадський Простір | Усе для третього сектору в одному порталі*. URL: <https://www.prostir.ua/?library=inplyuzyvne-volonterstvo-v-ukrajinskyh-realiyah>
3. Інклюзивне волонтерство: участь усіх у створенні найкращого світу. *Корисні поради від фахівців*. URL: <https://tsvit.zapisi.cx.ua/ukraincyam/inplyuzivne-volonterstvo-uchast-usikh-ustvorenni-naykrashhogo-svitu.html>

ПРИНЦИПИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ДІТЕЙ З ООП

*Соломія Якимець, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Реалізація права на освіту для всіх дітей, включаючи дітей з особливими освітніми потребами, неможлива без розвитку інклюзивного навчання. І пріоритетним напрямком в діяльності освітніх закладів в роботі з дітьми, що мають особливі освітні потреби, є саме психолого-педагогічний супровід таких дітей.

Мета. Визначити принципи, етапи, методи і завдання психолого-педагогічної підтримки учнів в інклюзивному навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Здійснення психолого-педагогічного супроводу учня з ООП в масовій загальноосвітній школі сприяє соціалізації і успішному засвоєнню навчального матеріалу. Для забезпечення повноцінного перебування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах необхідний відповідний психолого-педагогічний супровід, адже якість навчально-виховного процесу значною мірою залежить від того, наскільки враховуються і реалізуються потенційні можливості навчання та розвитку кожної дитини, її індивідуальні особливості. (Навчальний курикулум з інклюзивної освіти, 2020, с. 9).

Метою супроводу є вивчення особистісного потенціалу, а саме: співвідношення рівня розумового розвитку дитини і вікової норми, розвитку когнітивної сфери, сформованості мотивації до навчання; особливості емоційно-вольової сфери; індивідуально-характерологічні особливості, їх творчий та інтелектуальний розвиток через залучення всіх учасників навчально-виховного процесу (батьків, педагогів, дітей) до реалізації запланованих дій щодо особливостей розвитку, спілкування, навчання; соціалізація та адаптація; професійна орієнтація дітей з особливими потребами (Психологічний супровід інклюзивної освіти, 2017).

Психолого-педагогічний супровід – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку (Про Освіту, 2017). Він реалізується суб'єктами освітнього процесу для створення соціально-психологічних і педагогічних умов щодо допомоги і підтримки дитини в вирішенні завдань її розвитку, навчання, виховання і соціалізації в інклюзивному освітньому просторі.

Система психолого-педагогічного супроводу в умовах освітнього закладу повинна виконувати ряд функцій: компенсаторну, стимулюючу, розвиваючу, корекційну.

Основні етапи супроводу дитини з ООП:

- збирається загальна інформація про дитину, про її сім'ю, рівень і стан її фізичного і психічного розвитку;
- визначаються проблеми і бар'єри – складнощі в навчанні, емоційні чи психологічні чинники, поведінкові патерни;
- складається індивідуальний план роботи з дитиною та рекомендації для вчителів, батьків і фахівців;
- здійснюється реалізація плану за рішенням поставленої проблеми;
- проводиться аналіз розв'язання проблеми, і ведеться подальша робота.

Робота з дітьми з ООП та їх батьками повинна бути побудована на принципах:

- Особистісно-орієнтованого підходу до дітей, до батьків, де в центрі знаходиться врахування особливостей розвитку дитини, певні особливості сім'ї; забезпечення їм комфортних, безпечних умов.
- Гуманно-особистісному – всебічна повага до дитини, родини, віра в них, формування позитивної «Я-концепції» кожної дитини, її уявлення про себе (необхідно, щоб дитина чула слова схвалення і підтримки, переживала ситуацію успіху).
- Принцип комплексності – психологічну допомогу можна розглядати тільки в комплексі, в злагодженій роботі всіх фахівців школи.
- Принцип особистісно-діяльнісного підходу – враховується провідний вид діяльності дитини (у ігровій або учбовій діяльності), необхідно орієнтуватися також на той вид діяльності, який є особистісно-значимим для дитини.
- Спадкоємність – забезпечує створення єдиного освітнього простору при переході від початкової загальної освіти до основної загальної освіти, сприяє досягненню особистісних, мета предметних, предметних результатів освоєння основної освітньої програми.
- Системність та безперервність.

Висновки. Для розвитку та навчання учнів з ООП важливе створення комфортного розвиваючого освітнього середовища, в якому має відбуватися психолого-педагогічний супровід.

Список використаних джерел

1. Луценко І. Ефективний психолого-педагогічний супровід учня з особливими освітніми потребами. *Заступник директора школи*. 2016. № 1. - С. 45-54.
2. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020.
3. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
4. Психологічний супровід інклюзивної освіти. / автор. кол. за заг. ред. А. Г. Обухівська. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017.

5. Співпраця спеціалістів команди психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами як запорука успішної організації інклюзивного навчання в ЗЗСО. Маланчій В. [Електронний ресурс]. – URL: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/multidisciplinary-team-malanchii

ПОРАДИ БАТЬКАМ ДІТЕЙ З ООП: НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

*Аліна Якубик, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Лідія Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Організація безпечного інклюзивного простору у час війни є ключовим аспектом якісної освіти та розвитку дітей з особливими освітніми потребами та інвалідністю (ООП), адже діти є ще більш вразливими та потребують особливої уваги та підтримки. Вони можуть зазнавати стресу, травм та інших складнощів, які потребують спеціалізованої допомоги та підтримки в умовах військових дій. Часто саме від лідерської позиції педагогів і батьків залежить якою є державна підтримка інклюзії.

Метою роботи є окреслення важливості інклюзивної освіти в умовах війни та надання порад для батьків.

Виклад основного матеріалу. Building inclusive educational environment in a post-soviet country, whose territory, human capital and free spirit were stamped, mauled and bullied by colonial oppressive politics of the old and modern Moscow empires, two world wars, big famine of 1930-33, forced collectivization and expropriation, Chernobyl disaster and atrocities by the present war constitute the experience that is not easy to imagine. Nevertheless, Ukrainians have not given in; we have been developing and writing about inclusion as well as teaching and including our students (Sydoriv, 2024, p. 2).

Інклюзивна освіта для дітей з ООП під час війни передбачає створення спеціалізованих програм та середовищ, що враховують їхні потреби. Важливо забезпечити доступ до якісної освіти, навіть у військових зонах. Батькам слід отримати належні поради та інструкції з того, як допомогти своїм дітям у таких умовах, як підтримувати їх емоційно та психологічно, якщо дитина зазнала стресових ситуацій або травм.

Інклюзивна освіта також передбачає створення сприятливого середовища, де кожна дитина має можливість розвиватися на своєму рівні та отримувати необхідну підтримку та допомогу. Важливо також розуміти, що кожна ситуація є індивідуальною, і підхід до допомоги дітям з ООП під час війни повинен бути гнучким та адаптованим до конкретних потреб кожної дитини.

Поради для батьків дітей з особливими освітніми потребами щодо поведінки під час війни:

1. Забезпечте безпеку і спокій своїм дітям, демонструючи самі спокій та розсудливість у важкі часи.
2. Будьте чутливими до емоцій дітей і відкритими для спілкування про їх почуття та страхи.
3. Намагайтеся зберегти звичайний розпорядок дня, що допоможе стабілізувати їхнє середовище.
4. Обмежте вплив негативних новин і відео з масових медіа, віддавши перевагу позитивним та спокійним заняттям.

5. Відповідно до їхнього рівня розвитку, пояснюйте ситуацію та надавайте інформацію про заходи безпеки.

6. Звертайте увагу на своє фізичне та психічне здоров'я, щоб бути сильною підтримкою для своїх дітей.

7. Підтримуйте звичайний розпорядок життя і забезпечуйте базові потреби, зокрема, забезпечте дитині комфортні умови для сну та відпочинку.

Висновок. Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами під час війни є надзвичайно важливою та актуальною проблемою. Вона вимагає комплексного підходу, спеціалізованих програм та підтримки для батьків. Забезпечення доступу до якісної освіти та емоційної підтримки в умовах військових дій допоможе дітям з ООП зберегти своє фізичне та психічне здоров'я та здійснювати повноцінний розвиток.

Список використаних джерел

1. Sydoriv, S. (2024). "Introduction". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_001
2. Інклюзивна освіта від А до Я: poradnik для педагогів і батьків / Укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. К., 2016.
3. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики». К.: ТОВ «АТОПОЛ», 2016.
4. Малікова О. (2022, Mar 31). Як працювати з дітьми з ООП та підтримувати їх під час війни. [YouTube video]. *НУШ*. Retrieved from https://www.youtube.com/live/jSXDfVyb6_s?si=BV1Vh6HmR23MruIj

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ З РАС

*Віра Янюк, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Постановка проблеми. Значущість проблеми навчання дітей з розладами аутистичного спектру (РАС) обумовлена, як певними досягненнями в області клінічного вивчення дітей з РАС, так і низькою вивченістю практичних питань терапії та психолого-педагогічної корекції.

Мета полягає у висвітленні особистості дітей з розладом аутистичного спектру, спонуканні фахівців бути уважними до їхніх неповторних проявів та врахування їх в процесі здійснення психолого-педагогічного впливу, що уможливорює налагодження продуктивної комунікації з цими дітьми.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі, розлади аутистичного спектру є психолого-педагогічною проблемою. В основі адаптації дитини до вимог соціуму і мікроколективу освітнього закладу лежить зрозумілість соціальних ситуації, передбачуваність та адекватність комунікації (Литовченко, 2021, с. 207).

Саме тому, вчителі повинні розуміти природу проблем з комунікацією і знати способи її налагодження. У дітей з розладами аутистичного спектру порушено формування всіх форм довербального і вербального спілкування, яке проявляється у віці 2-3 років. Розглядаючи спілкування через призму теорії діяльності А. Леонтьєва, можна вибудувати послідовність освоєння спілкування, необхідних для повноцінної комунікації: – посмішки, рухові акти, вокалізації. Дитина повинна навчитися елементарним способам взаємодії з дорослим, отримати можливість повідомити про власну реакції на події навколо нього явища; – пози, емоції, жести, предметне спілкування. Ці засоби дозволяють малюкові в повній мірі отримати можливість налагодити взаємодію з дорослими, а також повідомити про свої бажання і потреби, навчитися вирішувати низку проблемних ситуацій; – мовленнєві операції. Цей інструмент пізнання навколишнього світу є основним. За допомогою мови дитина отримує набагато більше інформації про навколишній світ, опановує більш складні способи взаємодії з оточуючими, отримує можливість регулювати себе тощо.

Існують два види комунікації, які різняться використанням знакових систем: вербальна та невербальна. Вербальна комунікація оперує мовою та передбачає володіння нею. Вона є більш різноманітною порівняно з невербальною комунікацією, проте не може повністю замінити її. Розвиток вербальної комунікації базується на невербальних взаємодіях. Вербальна комунікація найчастіше здійснюється у формі діалогу. Таким чином, однією з ключових комунікативних навичок є вміння адекватно реагувати та відповідати на висловлювання співрозмовника, а також здатність підтримувати розмову на певну тему. Невербальна комунікація використовує звукову мову як інструмент спілкування та включає міміку, жести, пантоміміку, а також прямі сенсорні або

тілесні контакти. Це обмін емоціями та поведінковими сигналами через тактильні, зорові, слухові, нюхові та інші відчуття й образи, отримані від іншої особи. Більшість форм невербального спілкування в людини є вродженими та дозволяють досягти порозуміння на емоційному та поведінковому рівнях (Логінова, 2012, с. 163-168).

Перед освітньою установою є необхідність створення умов для розвитку здібностей дітей з розладами аутистичного спектру з метою їх успішної адаптації. Одним із ефективних методів роботи в цьому напрямку є –система комунікації «PECS», розроблена L. Frost та E. Bondi в 1985 році. Це альтернативний спосіб комунікації дитини з іншими людьми. Основна мета візуальних карток – це дати дитині можливість попросити або сказати про те, що вона хоче, що їй потрібно, або як вона себе почуває, коли вона не може це зробити вербально (Скрипник, 2010, с. 368 с.). Зазначимо, що у нашому коледжі проводиться підготовка педагогів до роботи в інклюзивному середовищі, зокрема студенти отримують практичні навички роботи з елементами augmentative and alternative communication and Picture Exchange Communication System (PECS), core and fringe vocabulary (Sydoriv, 2024, с. 260).

Висновки. Таким чином, проблема формування комунікативних навичок у дітей з РАС набуває особливої актуальності. Розробка і обґрунтування системи роботи з розвитку комунікативних навичок у дітей з розладами аутистичного спектру, заснованої на вербально-поведінковому підході, ефективність якого доведена дослідженнями зарубіжних і вітчизняних вчених, на наш погляд, дадуть можливість перевести їх на більш високий і якісний рівень. Таким чином педагоги зможуть ефективно навчати дітей (навіть невербальних) в інклюзивних закладах освіти.

Список використаних джерел

1. Sydoriv, S. (2024). "Chapter 22 Developing Character by Means of Inclusive Strategies and Practices". In *The Space of Inclusive Education*. Leiden, The Netherlands: Brill. https://doi.org/10.1163/9789004688131_027
2. Купчак О. М. Система логопедичної корекції з дітьми із розладами спектру аутизм. *Актуальні питання корекційної освіти*. Вип. 2. 2011. С. 11–19.
3. Литовченко А. Розвиток комунікативних навичок у дітей з розладами аутистичного спектру // *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (24 листопада 2021 року, м. Суми)*. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021.
4. Логінова І. П. До проблем формування невербальних засобів комунікативної діяльності дітей з розладами спектру аутизму. *Логопедія*. № 2. 2012. С. 163–168

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ ТА ЦІННОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*Марта Яремчук, 4 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Сергій Сидорів, спеціаліст вищої категорії.*

Актуальність проблеми. Хоч і ми говоримо, що розуміння інклюзивної освіти стає все більш поширене, необхідно зазначити, що багато майбутніх педагогів не володіють знаннями і вміннями застосовувати його. Війна розкидала українців по світах, їм доступні блага демократичної цивілізації, втім бракує сміливості, вмінь і оптики бачити за прекрасним фасадом працю поколінь.

Мета роботи. Намагатися використати доступні інтернет-джерела для опису цінностей та принципів інклюзивної освіти.

Виклад основного матеріалу. Інструменти формування ціннісних орієнтацій служать містками між поколіннями і суспільними групами, допомагаючи долати бар'єри і порушення комунікації. Професійна підготовка педагогів, яка включає взаємодію та формування навичок пізнання в глобальному світі різноманітних індивідуальностей та технологій забезпечує майбутніх вчителів релевантними теоретичними знаннями та практичними навичками з розвитку інклюзивного освітнього середовища в своїх навчальних закладах, громадах та суспільно-особистісних сферах. Таким чином соціокультурні пертурбації та трансформації будуть проходити в контексті поваги та дотримання прав людини і становлення демократії в світі (Сидорів, 2022. с. 78).

Дитина з особливими освітніми потребами – це людина до 18 років, що потребує додаткової підтримки в освітньому процесі. Хто це може бути: діти з інвалідністю; діти-біженці; діти-мігранти; діти, що належать до етнічних, релігійних і мовних меншин; діти з неблагополучних та малозабезпечених сімей; безпритульні діти.

В Україні основною категорією дітей з особливими освітніми потребами прийнято вважати осіб з порушеннями психофізичного розвитку: з порушеннями (зниженням) зору чи слуху; з порушеннями мовлення; із затримкою психічного розвитку; з порушеннями опорно-рухового апарату; із розумовою відсталістю; зі складними порушеннями розвитку, у тому числі з розладами аутичного спектру (Юрченко, n.d.).

Цінності інклюзивної освіти:

- визначення права всіх дітей на навчання;
- однакова увага та робота з дітьми, незалежно від їхньої національності, віку, мови, особливостей розвитку та поведінки, походження та місця проживання;
- постійний процес вдосконалення освітніх програм, методик, комплексів та структур для визначення та забезпечення потреб та прав дітей;

- всі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;

Основні принципи інклюзивної освіти:

- На цінність людини не впливають її досягнення, здібності та вміння.
- Кожна людина вміє відчувати та міркувати.
- Кожна людина має право спілкуватися та бути почутою іншими.
- Система повинна підлаштовуватися під потреби дитини, а не навпаки.
- Тільки на реальній взаємодії здійснюється справжня освіта.
- Людина, та особливо дитина, потребує дружби та підтримки від ровесників.
 - Задоволення освітніх потреб кожної дитини.
 - Виявлення здібності навчатися у кожної дитини та відповідне забезпечення суспільством необхідних для цього умов.
 - Притягнення батьків до навчального процесу дітей як перших їхніх учителів та рівноправних партнерів.
 - Батьки повинні дбати про фізичний та психологічний стан дитини, а також про створення умов для її розвитку (Григоренко, 2023).

Висновки. Впровадження інклюзивної освіти, підготовка фахівців для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами є важливим. Інклюзивна освіта пояснює самим дітям та всьому суспільству прості, але зрозумілі істини: всі діти мають право на здобуття освіти, мають бути разом, грати, дружити, відчувати любов та розуміння. Цінності інклюзії, її принципи та ідеї формують переваги такої освіти: прийняття дитини суспільством, створення дружніх відносин та зв'язків з ровесниками, покращення комунікативних навичок, вищий рівень академічної успішності.

Список використаних джерел

1. Григоренко Л. Дзеркало інклюзивної освіти в Україні. Основні принципи та цінності. *На урок*. 12 січня 2023. URL: <https://naurok.com.ua/dzerkalo-inklyuzivno-osviti-v-ukra-ni-osnovni-principi-ta-cinnosti-320515.html>
2. Сидорів С. Професійна підготовка майбутніх педагогів початкової школи в умовах соціокультурних трансформацій. *Модернізація системи освіти в гірських регіонах: національний і глобальний виміри* : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Івано-Франківськ, 22-23 лист. 2022 р). Івано-Франківськ, 2022. С.78-80.
3. Юрченко О. Не інвалід, не аутист і не сліпий: комунікуємо про інклюзію правильно. *Освіторія*. URL: <https://osvitoria.media/experience/ne-invalid-ne-autyst-i-ne-slipyj-komunikuyemo-pro-inklyuziyu-pravyln/>

РОЛЬ КОМПЛІМЕНТАРНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ ЯК ЗАСОБУ МОТИВАЦІЇ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.

*Катерина-Аліна Кицмей, 1 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Оксана Гавадзин, спеціаліст вищої категорії, кандидат
філологічних наук*

Актуальність проблеми. Інтеграція в освіті – це одна з форм навчання, при якій учні з особливими освітніми потребами основний час проводять у звичайних класах разом з іншими дітьми і якийсь час – окремо, в умовах особливим чином організованого освітнього процесу, де їм надаються корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги. Сьогодні значно збільшилась кількість дітей з ООП, тому важливим є рівний доступ до якісної освіти, пристосування освітнього простору до індивідуальних особливостей таких учнів.

Кожна дитина, з будь-якими порушеннями психофізичного розвитку має такі ж потреби, як і всі члени суспільства, і повинна вести життя, максимально наближене до нормального.

Інклюзивна освіта передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. Інклюзивне навчання робить акцент на розвиток сильних якостей і талантів дітей, а не на їхніх фізичних або розумових проблемах.

Вчителі організують та забезпечують оптимальні умови навчання, створюють сприятливу атмосферу в учнівському колективі, залучають дітей з різними можливостями до різних форм роботи. В класі на допомогу приходять асистент учителя, який забезпечує разом з іншими працівниками здорові та безпечні умови навчання, виховання та праці.

Найкращою мотивацією у освітньому процесі є комплімент – слова, що зможуть заохотити учня з ООП, виділити його сильні риси, підкреслити досягнення. Це дуже важливо, тому що такі діти схильні щиро вірити у те, що їм говорять учителі про них самих. Компліменти-заохочення з вуст учителя можуть стати сильним стимулом у навчальному процесі [3].

Мета роботи – визначення ролі компліментарних висловлювань як засобу мотивації дітей з особливими освітніми потребами в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Питання про компліментарні висловлювання цікавило багатьох дослідників, таких як: Н. Вулфсон і Дж. Мейнз, Р.Герберт, О.Голубнича, Л.Кокойло, Н.Краснопірська, Б.Левандовська-Томащук, В. Міщенко, І. Шкіцька та інших. Культура компліментів поширена в освітньому просторі.

Дослідивши дане питання, можна зробити висновок про те, що педагоги

часто використовують як прямі компліменти: «Чудово! Ти молодець! У тебе прекрасно виходить!», «Ти вмієш чітко формулювати свою думку», так і посередньо заохочувальні фрази: «Ти на правильному шляху!», «Це твоя лише перша сходинка на шляху до успіху, але дуже важлива».

Важливими для мотивування дітей з ООП в освітньому процесі є компліментарні висловлювання педагога як прямі способи вираження позитивної оцінки учня. Виділяємо такі: 1) для констатування факту наявності в дитини позитивних рис, якостей, можливостей тощо, наприклад: «Ти маєш великий потенціал!», «У тебе є талант», «Дуже чітко вимовляєш звуки, у тебе є здібності до декламування»; 2) для повідомлення інформації про зумовленість свого позитивного емоційно-психічного стану та стану учнів класу присутністю однокласника, його діями чи якостями, наприклад: «З того часу, як ти прийшов після тривалого лікування до школи, наш клас став значно дружніший », «Як нам тебе не вистачало...»; 3) для повідомлення інформації про позитивні зміни у житті дитини, спричинені позитивними діями чи якостями однокласника, наприклад: «З того часу, як ти дружиш з Любомиром, він став активніший на уроках, відповдальніший до виконання домашніх завдань»; 4) для висловлення переконаності в наявності в учня з ООП позитивних якостей, умінь, навичок, здібностей, здатності належно виконувати певні дії, наприклад: «Якщо в тебе є бажання, то ти і гори звернеш», «Я в тобі не сумніваюся, ти впорася з написанням есе».

На нашу думку, однією з найефективніших форм формування стійкої мотивації дітей з ООП на уроках української мови і літератури до основних навчальних компетентностей є компліментарні висловлювання вчителя-словесника.

Висновки. Як правило, педагоги використовують і прямі компліменти, і безпосередньо заохочувальні фрази, і компліменти-питання. Компліментарні висловлення використовуються вчителями для констатування факту наявності в дитини з ООП позитивних рис, якостей, можливостей; для повідомлення інформації про зумовленість свого позитивного емоційно-психічного стану та стану учнів класу присутністю однокласника, його діями чи якостями; для повідомлення інформації про позитивні зміни у житті дітей.

Список використаних джерел

1. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: [монографія] / А.А. Колупаєва, О.М. Таранченко – К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. – 152 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»), С.47.
2. Краснопірська Н.О. Мовні засоби вираження реакції на похвалу в українській мові. Мова і культура. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2009. Вип.11. Т. VIII (120). С. 36–43.
3. Паланська Г. Компліментарні висловлювання як засіб мотивації п'ятикласників в умовах НУШ/ Збірник наукових праць студентства й наукової молоді. ФІЛОЛОГІЯ XXI СТОЛІТТЯ, 2022-2023, С. 60-64
4. Шкіцька І.Ю. Маніпулятивні тактики позитиву: лінгвістичний аспект: монографія / за наук. ред. проф. В.М. Бріцина. К.: Вид. дім Дмитра Бураго, 2012. 440с.

ВИКОРИСТАННЯ ФЛЕШ-КАРТОК ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СТИМУЛ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

*Чорнописька Любов, 1 курс, Початкова освіта,
науковий керівник – Оксана Гавадзин, спеціаліст вищої категорії,
кандидат філологічних наук*

Актуальність проблеми. Дослідницьку роботу присвячено аналізу тематичних карток. Яка їхня головна мета та чим вони корисні. У сучасній галузі досліджень ця тема наразі є доволі актуальною. Щоб у цьому розібратися спочатку варто визначити що таке освіта загалом, та як її можна розвивати.

Освіта – це процес набуття та вдосконалення знань, навичок, цінностей, переконань і звичок за допомогою різних форм пізнавальної діяльності. Чи розвиває вона впевненість в собі? Так, адже вона дає навички та знання, які сприяють формуванню особистості. Головна її мета передбачає підготовку молодих учнів та студентів до подальшого вкладу в розвиток країни. Для цієї роботи вони повинні здобути хорошу освіту, підготуватися розумово, соціально та фізично до повсякденного життя і роботи.

Один з найвідоміших світових митців стверджував: «Велич людини в її здатності мислити...» (Блез Паскаль). І ще однією цікавою думкою поділився П'єр-Симон Лаплас: « Те, що ми знаємо, – обмежено, а те, що ми не знаємо – нескінченно».

В Україні освіта має структуру європейського типу, тому її потрібно завжди вдосконалювати. Для цього вводять альтернативні методи для навчання молоді. Одним з таких підходів є тематичні картки в інклюзивному навчанні.

Інклюзивне навчання характеризує собою індивідуальний підхід до навчання, незалежно від особливостей чи обставин, спрямований на забезпечення рівних можливостей для всіх учнів. Така форма навчання включає підвищення інтеграції, покращення наявних навичок та здобування нових, створення такого середовища, де кожен має можливість проявити себе, а також забезпечення комфорту всіх учасників освітнього процесу. Звичайно у такому навчанні є й свої недоліки, адже для нього потрібно знайти кваліфікованих фахівців, які будуть піклуватися про кожного учня. Проблемою, може, також бути малозабезпеченість необхідними ресурсами та недостатня кількість фінансових активів.

Тематичні картки в інклюзивному навчанні є важливою складовою сучасної системи навчання. Основна їхня мета являє собою детальний розгляд будь-якого елемента, якого не показано на загально географічній карті. Вони стають інструментом, що сприяє створенню відкритого та адаптивного навчального середовища.

«...Заняття з інклюзивним підходом може збільшити академічний успіх учнів з особливими освітніми потребами через відзначення їхніх сильних

сторін...»

Тематичні карти є специфічними картами, вони відображають інформацію про доступність об'єктів для людей, а також допомагають уникнути своєчасних бар'єрів. Вони, здебільшого, містять інформацію про фізичний, інформаційний та когнітивний доступи. У фізичному доступі зберігається інформація про наявність ліфтів, спеціальних зон для паркування або обладнання для людей з інвалідністю. Когнітивний доступ зумовлений пасивним розвитком (містить зрозумілий шрифт, мову та чітке зображення для людей з порушенням розвитку чи навчання). Інформаційний ж підкреслює вміст інформаційних плакатів, підписів та записи аудіо формату для людей з порушенням зору або слуху.

Слід враховувати й інші аспекти навчання за допомогою тематичних карток. Для початку слід визначити конкретну мету для кожної тематичної картки, після чого вже створювати саму карту, яка буде відображати інформацію. В ній повинні конвергувати (поєднуватися) яскраві кольори, діаграми, таблиці або ілюстрації, щоб підкреслити ключові пункти. Кожна карта повинна мати конкретну тему або питання, проте не повинна бути занадто інформативною в певних місцях.

Хороший педагог повинен залучати учнів до активного вивчення за допомогою колективної, спільної роботи. Можна складати плани додаючи в них альтернативні квести, запитання, розумову гру, використовувати дотепні схеми та інтерактивні плакати. Мотивувати щодо активної участі в роботі можна за допомогою оцінювання та похвали.

Створення інклюзивних карт може допомогти усунути бар'єри для людей з інвалідністю і забезпечити рівні умови доступу до різних об'єктів і послуг. Такі карти сприяють підвищенню усвідомленості суспільства про потреби людей з інвалідністю та сприяють побудові більш інклюзивного середовища для всіх.

Висновки. Проводячи дослідницьку роботу на тему: « Роль тематичних карток в інклюзивному навчанні», я виявила безліч цікавих аспектів, і повністю погоджуюсь з тим, що така методика позитивно впливає на покращення сприйняття навколишнього середовища, та орієнтуванню щодо розмежування географічних об'єктів. Я сподіваюся, що її будуть більш докладно застосовувати, тому наполегливо рекомендую такий метод для суспільства.

Список використаних джерел

1. Савченко Р. Кліпове мислення і школа: суміщаючи несумісне [Електронний ресурс] / Портал «Освіта.уа» : [сайт]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/57359/#soc2>
2. Флеш-картки у навчальному процесі: коли знання можна побачити. / Журнал «На урок» : [сайт]. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/post/flesh-kartki-u-navchalnomu-procesi-koli-znannya-mozhna-pobachiti>